Kolberg

81

420.950

POKUCIE – SUPLEMENT DO T. 29–32

OSKAR Kolberg

DZIEŁA WSZYSTKIE

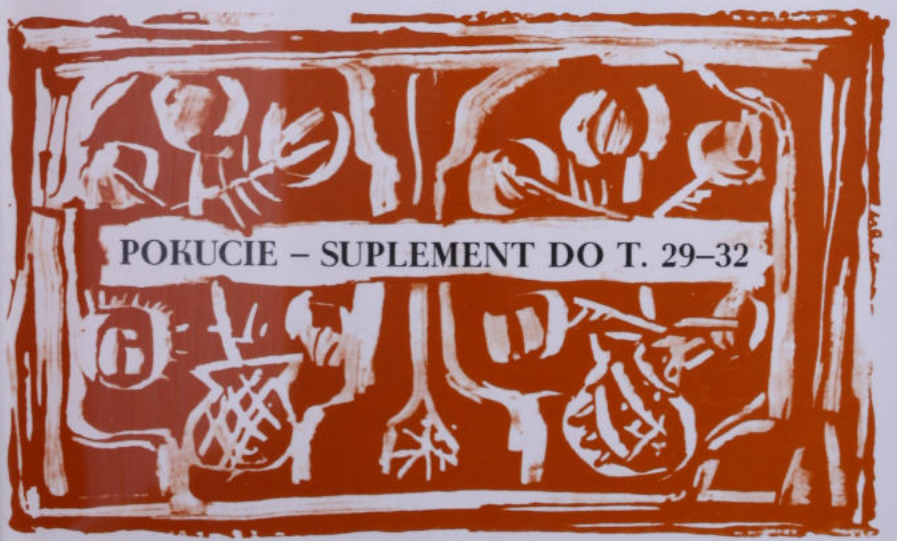

OSKAR KOLBERG

Dzieła wszystkie

Tomy 1–36

REEDYCJA WYDANIA XIX-WIECZNEGO

Pieśni ludu polskiego
Sandomierskie
Kujawy cz. I–II
Krakowskie cz. I–IV
W. Ks. Poznańskie cz. I–VII
Lubelskie cz. I–II
Kieleckie cz. I–II
Radomskie cz. I–II
Łęczyckie
Kaliskie cz. I
Mazowsze cz. I–V
Pokucie cz. I–IV
Chełmskie cz. I–II
Przemyskie
Wołyń

OSKAR KOLBERG

DZIEŁA WSZYSTKIE

OSKAR KOLBERG

DZIEŁA WSZYSTKIE

TOM 81

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
Wrocław

INSTYTUT im. OSKARA KOLBERGA
Poznań

O S K A R K O L B E R G

POKUCIE

SUPLEMENT
DO TOMÓW 29–32

INSTYTUT im. OSKARA KOLBERGA
Poznań 2008

WYDANO POD OPIEKĄ NAUKOWĄ POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ZE ŚRODKÓW MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
ORAZ MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Z rękopisów i ze źródeł drukowanych zebrała i opracowała
AGATA SKRUKWA

Opracowanie muzykologiczne
ANNA KUSTRA

Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001011315245

© Copyright by:
Instytut im. Oskara Kolberga
Poznań 2008

BIBLIOTEKA NARODOWA BN
II 420.950

ISBN 978-83-921727-5-8
ISBN 978-83-89621-80-1

T 81

K O M I T E T R E D A K C Y J N Y

Aleksander Posern-Zieliński – przewodniczący, członkowie:
Jerzy Bartmiński, Ludwik Bielawski, Wojciech Burszta,
Zbigniew Jasiewicz, Bronisława Kopczyńska-Jaworska,
Piotr Kowalski, Gerard Labuda, Bogusław Linette,
Czesław Robotycki, Jan Stęszewski.

Nti 2 378.145 2009 e 40155

POKUCIE OSKARA KOLBERGA

W latach 1882–1889 Oskar Kolberg wydał czterotomową monografię pt. *Pokucie*. Zamieścił w niej jednak tylko część materiałów etnograficznych i folklorystycznych zgromadzonych w tym regionie. Osiemdziesiąt lat później, w latach 1962–1963, *Pokucie* wznowiono techniką fotooffsetową w ramach *Dzieł wszystkich*[1] Kolberga jako tomy 29–32. Materiały pozostawione w rękopisach zostały opublikowane razem z pochodzącymi z Huculszczyzny w latach 1970–1971 w dwu tomach pt. *Ruś Karpacka* (tomy 54 i 55 *Dzieł wszystkich*)[2]. Zamieszczony tam wstęp O. Gajkowej przedstawia pokrótce badania etnograficzne prowadzone na Pokuciu przez poprzedników i następców Kolberga, a bibliografia ujmuje część literatury, która cytowana jest w *Pokuciu*. Oddany obecnie czytelnikom tom 82 *Dzieł* jest uzupełnieniem do monografii wydanej przez Kolberga w XIX w., a po części także do *Rusi Karpackiej*. Zawiera niewielką liczbę pieśni i melodii odnalezionych w Kolbergowskim archiwum już po wydaniu *Rusi Karpackiej*, przypisy źródłowe do tekstów i melodii zamieszczonych w tomach 29–32, ułatwiające, niekiedy wręcz umożliwiające ich właściwą interpretację, aneksy pomyślane jako materiały pomocnicze, następnie bibliografię publikacji wykorzystanych w *Pokuciu* i indeksy. We wstępie przedstawiono przebieg badań terenowych prowadzonych na Pokuciu przez Kolberga oraz jego

---

[1] Ogólne zasady wydania *Dzieł wszystkich* Oskara Kolberga przedstawione są przez J. Bursztę we wstępie do tomu: O. Kolberg *Pomorze* (*Dzieła wszystkie*, dalej skrót DWOK, T. 39), s. V–XIX.

[2] O. Kolberg *Ruś Karpacka*. Z rękopisów opracowali A. Demartin, B. Linette i M. Tarko, wstęp O. Gajkowa, recenzent i konsultant W. Kuraszkiewicz, red. M. Tarko. Cz. I i II (DWOK T. 54–55), Wrocław–Poznań 1970–1971.

prace nad wydaniem monografii, scharakteryzowano powstałe wówczas, a zachowane do dziś rękopisy oraz omówiono zawartość tomu suplementowego i metody jego opracowania.

Monografia Pokucia ukazała się w końcowym okresie działalności badawczej i edytorskiej Oskara Kolberga i ostateczna jej realizacja odbiegła znacznie od pierwotnych zamierzeń. W okresie dzielącym wstępne plany od edycji *Pokucia* wzrosła znacznie objętość materiałów do tej monografii, ale zmniejszył się jej zasięg terytorialny. Pierwsza chronologicznie informacja o *Pokuciu* znajduje się w najdawniejszym zachowanym planie tytułowym *Ludu* z roku 1869. Starając się wówczas w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Lwowie o pomoc finansową na badania i druk, Kolberg przedstawił dyrektorowi zakładu, Augustowi Bielowskiemu, plan zawierający 62 pozycje podzielone na pięć grup, zależnie od stopnia zaawansowania prac nad nimi. Monografia Pokucia wymieniona tam jest jako tom 22, z tytułem *Pokucie-Huculy*, w grupie materiałów aktualnie opracowywanych i z wyjaśnieniem ograniczonym do słów: „tu korzystałem z rozpraw Bielowskiego, Wagilewicza i nieco, acz ogłędnie, z dzieł Wójcickiego, Gołowackiego i broszur ruskich"[1]. Można wnioskować więc, że Kolberg w tym czasie nie dysponował jeszcze własnymi materiałami z tej okolicy, nie spodziewał się też, że tak interesujące i obfite będą wyniki i badań terenowych tam prowadzonych, i współpracy z miejscowymi regionalistami. Monografia ta rozrosła się następnie do tomów czterech, o czym pisał już w jednym z listów w roku 1883, tj. w trakcie druku części II: „*Pokucie* zatem wydałem własnym nakładem z funduszu, jaki mi z Waszego napłynął koncertu i który jeszcze i na drukujący się drugi tom wystarczyć powinien, lubo już nie starczy na 3-ci i 4-ty"[2]. Znane nam obecnie *Pokucie* zamknąć się miało w trzech częściach, a w czwartej zawrzeć chciał materiały z Huculszczyzny. Plan taki zarysowany jest też trzy lata później, po wydaniu części drugiej,

[1] List do A. Bielowskiego z 7 marca 1869 r., *Korespondencja Oskara Kolberga* cz. 1 (DWOK T. 64), s. 303.

[2] List do B. Hoffa z 20 lutego 1883 r., *Korespondencja...* cz. III (DWOK T. 66), s. 31. Koncert, o którym mowa w liście został zorganizowany przez przyjaciół Kolberga w Warszawie w 1881 r.

gdy w spisie swoich materiałów etnograficznych i folklorystycznych przedstawionym Akademii Umiejętności w roku 1886 pisał:

„Teka nr 21 — *Pokucie I.* Notaty, wypisy i odpadki materiałów z Kołomyi, Horodenki, Czortowca, Jasienowa itd. użytych do monografii, którą z własnych funduszów wydałem w latach 1882 i 1883 pt. *Pokucie*, tom 1 i 2.

Teka nr 22 — *Pokucie II.* Wypisy i wycinki. Przesądy, czary, podania i kazki. Obejmuje wraz z tańcami obfity materiał do tomu 3 *Pokucia.*

Teka nr 23 — *Pokucie III. Hucuły.* Wycinki i odpisy (z Witwickiego, Wagilewicza, Ilkiewicza itd.). Kraj, pieśni, zwyczaje, skazki. Opryszki. Monografia znacznie już posunięta naprzód."[1]

„Obraz etnograficzny" Huculszczyzny miał więc być tomem odrębnym, ale w ramach *Pokucia.* Ostatecznie zapisami z niższej części regionu wypełnił Kolberg dwa tomy następne, tj. cz. III i IV, a rękopisy znajdujące się w tece 23., poświęconej góralom z tego regionu, pozostały niewydane za jego życia.

Odrębność Huculszczyzny podkreślił Kolberg, omawiając zasięg geograficzny swego *Pokucia*: „Zaliczając do ludności Pokucia nie tylko ludność równin Nadprucia i podgórską Naddniestrza (tj. ludność nizin), ale i górali Hucułów, a dawniej i Bojków w Stryjskiem także, miano bardziej na względzie geograficzne ziemi tej położenie, jak i jej polityczne stosunki, niż etnograficzne mieszkańców właściwości. A jednak ludność nizin i ludność gór, mimo pewnych cech wspólnych, ukazuje dwie odrębne etnograficzne grupy, jak tego dowodzą nie tylko opisy sposobu życia mieszkańców, ale zebrane dotąd pieśni, zwyczaje, właściwości mowy itd."[2] Pewien wpływ na poglądy Kolberga w tej sprawie mogły też mieć ustalenia Wincentego Pola (1807–1872), geografa i poety, pierwszego wykładowcy etnografii na Uniwersytecie Jagiellońskim (w ramach wykładów geografii powszechej fizycznej i porównawczej). Pol w badaniach terenowych, prowadzonych także w Karpatach Wschodnich, starał się m.in. ustalić zasięg poszczególnych grup etnicznych w tej części Ukrainy. Kolberg, który poznał Pola

[1] Spis ten, datowany: „Kraków, dnia 10 stycznia 1886" dołączony był prawdopodobnie do listu skierowanego do Józefa Majera, prezesa Akademii Umiejętności. Opublikowany jest jako aneks 12 w cz. III *Korespondencji...* (DWOK T. 66), s. 743–749.

[2] *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 4, Kolberg w tym fragmencie podkreślił dwa wyrazy: „nizin" i „Górali".

w Krakowie, nie tylko czytał jego publikacje na te tematy, ale miał także możliwość wymiany poglądów w trakcie spotkań z tym cieszącym się dużym autorytetem uczonym[1].

Na początku rozdziału „Kraj" przedstawił Kolberg w skrócie, jak określali zasięg i nazwę Pokucia różni autorzy — historycy, geografowie i amatorzy-regionaliści, konstatując, że w nowszych czasach, tj. jemu współczesnych, miana tego używa się dla cyrkułów kołomyjskiego i stanisławowskiego „od gór począwszy aż po Dniestr". Nazwa tego regionu powszechnie była kojarzona ze słowem „kut, kąt", ponieważ miał rzeczywiście postać trójkąta, którego bokami z dwu stron były dawne granice Rzeczypospolitej. Tak definiuje też „Pokucie" *Słownik języka polskiego* J. Karłowicza: „najdalej posuniety ku południowi klin dawnej Polski miedzy Prutem i Dniestrem"[2]. Podobnie w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, w tomie współczesnym edycji Kolbergowskiej monografii, czytamy: „[Pokucie] stanowiło jakby najdalszy kąt Rzeczypospolitej"[3]. Nieco dalej autor hasła stwierdza: „Ponieważ Pokucie nie stanowiło odrębnej całości, mającej ściśle określone granice i nazwa sama nie opiera się na fizycznych ni etnograficznych znamionach, przeto trudno oznaczyć granice obszaru tą nazwą objętego"[4]. Jednak i autor hasła w *Słowniku geograficznym*, i inni zajmujący się Pokuciem w wieku XIX zgodnie piszą, że jego granice od południowego zachodu stanowił grzbiet Karpat, tj. pasmo Czarnohory, od południowego wschodu bieg Czeremoszu, na północnym wschodzie Dniestr, a jedynie granica północno-zachodnia nie była ściślej sprecyzowana. Kolberg w swej monografii etnograficznej skupił zainteresowanie na kulturze ludowej mieszkańców równinnej

---

[1] Z kilku wzmianek w listach Kolberga wynika, że poznał Pola najpóźniej w czasie pobytu w Krakowie w r. 1868. W liście z 26 lutego 1869 r. pisał o swym *Ludzie*: „[...] i Winc. Pol przyobiecał zasilać mnie swymi uwagami" (*Korespondencja*... cz. I, DWOK T. 64, s. 283). Trudno więc zgodzić się ze zdaniem O. Gajkowej wyrażonym we wstępie do *Rusi Karpackiej*, że „Pol — odkrywca grup etnicznych i etnograficznych w Polsce, nie wpłynął w tym względzie na Kolberga", i że jego prace pozostawione w rękopisach nie mogły mieć wpływu na badania Kolberga (zob. wstęp O. Gajkowej w: O. Kolberg *Ruś Karpacka* cz. I, DWOK T. 54, s. XV).

[2] J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki *Słownik języka polskiego*, T. IV Warszawa 1908, s. 517.

[3] B.R. [B. Rozwadowski] *Pokucie*. W: *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, T. VIII Warszawa 1887, s. 550.

[4] Tamże, s. 550-551.

części dawnych cyrkułów kołomyjskiego i stanisławowskiego, tj. ówczesnego powiatu kołomyjskiego i sasiadujących z nim powiatów horodeńskiego, śniatyńskiego i kossowskiego, oraz powiatu stanisławowskiego z sąsiednimi powiatami nadworniańskim i tłumackim. Zasięg poszczególnych grup etnicznych omówił skrótowo na początku rozdziału „Lud"[1]. Kierował się przy tym granicą występowania charakterystycznych dla Rusinów pokuckich typów męskiego sieraka i kobiecej peremitki. Nazywa ten ubiór dolno-pokuckim i stwierdza, że właśnie Rusinom dolno-pokuckim poświęcony będzie tom pierwszy wydawanej monografii. Mieszkańcami górzystej części Pokucia, czyli Hucułami, miał zająć się w jednym z tomów następnych.

Badania terenowe na Pokuciu prowadził Kolberg w latach 1876, 1877, 1879 i 1880[2]. Sam we wstępie do *Pokucia* podaje także rok 1870, ale nie potwierdza go ani zachowana korespondencja, ani itinerarium. Być może została w ten sposób o rok błędnie określona podróż odbyta w 1871 r. do Lwowa, Bołszowic i Barysza, w czasie której mógł odwiedzić także którąś z miejscowości na Pokuciu. Jeszcze do roku 1870 nie znał tego regionu — w czerwcu pisał bowiem: „[...] w r. 1862 zwiedziwszy część Wołynia, miałem sam sposobność w okolicy Łucka i Kowla zanotować paręset melodyj wcale mi dotąd nieznanych, bardzo charakterystycznych, co mnie naprowadziło na wniosek, że i w dalszych stronach Rusi, na Ukrainie, Podolu, Pobereżu, Pokuciu itd., muszą być podobnego rodzaju i to nierównie jeszcze oryginalniejsze"[3]. Z folklorem ukraińskim zetknął się Kolberg zapewne po raz pierwszy w okolicach Chełma w roku 1859, w latach następnych bywał w okolicach Lwowa, Przemyśla, a także na Wołyniu. Udając się na Pokucie w r. 1876, był już zatem od kilkunastu lat osłuchany z różnymi dialektami języka

[1] Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 17–18.

[2] Zebrano tu informacje tylko o pobycie Kolberga w okolicach, które później objął opisem w *Pokuciu*, choć Huculszczyznę i dolne Pokucie traktował Kolberg często łącznie. Do ustalenia dat podróży przydatne było spisane przez niego itinerarium, które opublikowane jest w cz. III *Korespondencji...* (DWOK T. 66), aneks 1, s. 704–707, a także listy oraz wstęp do cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. XI. Jednak korespondencja Kolberga, zwłaszcza sprzed roku 1871 jest bardzo niekompletna, a pozostałe znane dokumenty są w tym względzie dość ogólnikowe.

[3] List do H. Szopowicza z 18 czerwca 1870 r. *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64), s. 361.

ukraińskiego, a także poznał kulturę ludową różnych ukraińskich grup etnicznych.

W tym właśnie roku otrzymał od Akademii Umiejętności specjalną pomoc finansową na badania etnograficzne na Pokuciu i Podolu i w ciągu sierpnia i września tego roku odbył pierwszą dłuższą podróż w tamte strony. W sprawozdaniu[1] przedstawionym Akademii jesienią podaje, że jako główne punkty badawcze obrał wieś Czortowiec pod Obertynem i Żabie w górach. Czortowiec był wtedy własnością Władysława Przybysławskiego (ok. 1830–1908), który gościł Kolberga w czasie każdej jego podróży na Pokucie, stwarzając mu w swym domu bardzo dogodne warunki do pracy. Pomagał w trakcie bezpośrednich kontaktów z mieszkańcami Czortowca, a także udostępniał własne zbiory etnograficzne i służył konsultacjami w czasie swych pobytów w Krakowie. Zapraszając Kolberga do siebie w r. 1877, pisał: „[...] by Kochanemu Panu przypomnieć w zeszłym roku daną nam obietnicę odwiedzenia w tym roku Pokucia, a przy tym obrania sobie Czortowca za główny punkt, z którego robiłbyś Szanowny Pan wycieczki we wszystkich kierunkach, jakie za stosowne uznasz. Pisał do mnie dr Kopernicki, że Szanowny Pan masz myśl ułożenia monografii etnograficznej Czortowca, cieszę się tym projektem bardzo i z mej strony dołożę usilnych starań, ażeby Szanowny Pan wszelkie potrzebne do tego opisu materiały, czy żywe, czy też martwe, miał pod ręką, a tym samym mam przekonanie, że tego rodzaju opis wyjdzie spod pióra Pańskiego kompletnym"[2]. Drugi ważny dla Kolberga punkt badawczy wymieniony w sprawozdaniu dla Akademii to Żabie, gdzie proboszczem był od roku 1855 Sofron Witwicki. Ks. Witwicki był autorem *Rysu historycznego o Hucułach*[3], obszernego studium poświęconego także zagadnieniom etnograficznym, wydanego w roku 1863, a w latach 1876–1877 publikował artykuły o Hucułach w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego". Także w Żabiu gościł Kolberg kilkakrotnie i cenił bardzo pomoc ks. Witwickiego w badaniach na

---

[1] List do Akademii Umiejętności z 30 października 1876 r., jw., s. 657–660.

[2] List W. Przybysławskiego z 24 czerwca 1877 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 39.

[3] S. Witwicki *Rys historyczny o Hucułach ... z dołączeniem mapy geograficznej obecnej siedziby Hucułów*, Lwów 1863. Praca ta została wznowiona z nieznacznymi poprawkami w r. 1873 pt. *O Hucułach. Rys historyczny.*

Huculszczyźnie, a w *Pokuciu* wielokrotnie odwoływał się do jego publikacji.

W roku 1877 Kolberg podróżował również dzięki zasiłkowi Akademii. Od 24 sierpnia do 20 października przebywał na Podolu i Pokuciu, a w tym ostatnim regionie głównymi punktami oparcia były znów Żabie i Czortowiec, gdzie u Przybysławskich spędził prawie cały wrzesień. Materiały uzyskanie w czasie badań w ciągu tych dwu lat musiały być już bogate, ponieważ w listopadzie tego roku pisał do Akademii: „Ograniczając się obecnie jedynie na doniesieniu o pozyskaniu i w roku bieżącym tamże równie obfitych nabytków, mam zaszczyt zawiadomić Akademię, że tak z notatek zeszłorocznych, jak i z tegorocznych, układam obszerniejszą monografię etnograficzną Pokucia (tyczącą głównie włościan), którą to pracę wraz z brulionami notatek nie omieszkam przedłożyć Akademii najdalej w pierwszych dniach kwietnia rp."[1].

Zgromadził już wtedy zapewne tyle obserwacji etnograficznych i zapisów folkloru, że mógł planować dość szybkie opracowanie do druku jedno- lub dwutomowej monografii, zwłaszcza jeżeli zawierać miała także materiały z Huculszczyzny. W kwietniu 1878 r. przesłał Antoniemu Małeckiemu[2] do konsultacji swoje opracowanie o dialekcie używanym na Pokuciu. Małecki zaakceptował tekst Kolberga, pisząc do niego: „Nie mogę inaczej odpowiedzieć na zapytanie Pana, jak tylko tym krótkim słowem, że zgodny jestem z zapatrywaniem Pańskim we wszystkim, tak co się tyczy pisowni, jak i innych uwag mi udzielonych. Z tej przyczyny zwracam manuskrypt mi do przejrzenia przesłany bez żadnej zmiany i mogę powiedzieć, że odczytałem go z prawdziwym zajęciem. Także spostrzeżenia nad językiem każdej szerszej miejscowości kraju naszego wystarczają zupełnie w dziele etnograficznym. Trudno przy innych, więcej na pierwszym planie postawionych przedmiotach, zapełniać językową materią więcej miejsca w dziele tego rodzaju"[3]. W czerwcu tego roku pisał do Witwickiego: „Jeszcze w roku zeszłym

---

[1] List do Akademii Umiejętności z 1 listopada 1877 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 72. O intensywnej pracy nad monografią Pokucia i zamiarze jej szybkiego przygotowania do druku świadczy też list Kolberga do Przybysławskiego z 5 lutego 1878 r., tamże, s. 104–105.

[2] Antoni Małecki (1821–1913), filolog, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, później lwowskiego, członek Akademii Umiejętności, autor cenionych prac z zakresu historii literatury i językoznawstwa.

[3] List A. Małeckiego z 17 marca 1878 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 122.

rozpocząłem opis etnogr. Pokucia, część I, który obecnie wykończony wkrótce ma pójść do druku i stanowić będzie dość gruby tom, obejmujący okolice dolne, czyli podgórskie, część II poświęcona będzie góralom, Hucułom, do czego zbieram i porządkuję obecnie materiały"[1]. Jednak Akademia udzielała mu wówczas pomocy finansowej na druk tylko jednego tomu *Ludu* rocznie. Od roku 1875 dotacja ta przeznaczana była na siedmiotomową monografię Wielkopolski, nad której kolejnymi częściami Kolberg pracował aż do roku 1882. Na druk *Pokucia* nie miał w roku 1878 pieniędzy i opracowana lub znacznie zaawansowana część pierwsza tej monografii czekać musiała na swą kolej.

W roku następnym nie prowadził badań terenowych, natomiast odbył długą podróż przez Wiedeń i Szwajcarię do Paryża na wystawę światową, skąd wracał do Krakowa przez Nancy, Berlin i Poznań. Na wystawie tej zresztą w pawilonie austriackim prezentowane były jego zbiory z zakresu ikonografii etnograficznej i *Lud*. Na Pokucie pojechał rok później — w itinerarium odnotował pobyt w Czortowcu w roku 1879, zapewne jak zwykle w sierpniu lub wrześniu, ale brak szczegółowszych informacji o tej podróży.

W latach 1880 i 1881 doszło do dwu wydarzeń, które niezwykle pomogły Kolbergowi wzbogacić materiały z Pokucia i rozpocząć edycję tomów poświęconych temu regionowi. Pierwszym była „Wystawa Etnograficzna Oddziału Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego [...] połączona z wystawą płodów górskich" w Kołomyi w dniach 15–30 września 1880 roku, drugim koncert na rzecz Kolbergowskiego *Ludu*, zorganizowany przez przyjaciół w Warszawie w roku następnym.

Zamiar zorganizowania wystawy etnograficznej powzięty został jesienią 1879 r. przez grono regionalnych działaczy skupionych w Czarnohorskim Oddziale Towarzystwa Tatrzańskiego[2]. Byli to głównie mieszkający w Kołomyi urzędnicy, nauczyciele, lekarze i ziemianie z okolicy, a wśród nich zaprzyjaźniony z Kolbergiem Przybysławski, Jan Gregorowicz, zarządca dóbr Fundacji Skarbkowskiej w Żabiu, który trzy lata później wydał pierwszy przewodnik turystyczny po Czar-

---

[1] List do S. Witwickiego z 15 czerwca 1878 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 143.

[2] Zob. też R. Brykowski *O pierwszej polskiej wystawie etnograficznej*, „Spotkania z Zabytkami" 1982 nr 6, s. 74–77, tenże *W setną rocznicę pierwszej polskiej wystawy etnograficznej w Kołomyi*, „Polska Sztuka Ludowa" 1981 nr 2, s. 117–122.

nohorze, oraz Leopold Wajgel, profesor gimnazjum w Kołomyi, autor wydanego w 1877 r. *Rysu miasta Kołomyi*, gdzie zamieszczonych jest wiele informacji etnograficznych. Celem organizatorów była promocja miejscowego „przemysłu domowego", tj. tradycyjnych wyrobów ludowych, a także propagowanie Pokucia jako regionu interesującego dla inwestorów i turystów. Dlatego na wystawie, poza eksponatami ściśle etnograficznymi, jak stroje, tkaniny, wyroby ze skóry itd., znalazły się także surowce naturalne (np. drewno, ropa naftowa, sól i inne kopaliny) i narzędzia służące do ich pozyskiwania. Komitet organizacyjny, działający pod przewodnictwem Przybysławskiego, wydrukował w listopadzie 1879 roku program projektowanej wystawy, instrukcję do badania właściwości ludowych, formularz zgłoszenia okazów i skierowaną do społeczeństwa odezwę[1], prosząc o pomoc w gromadzeniu eksponatów i udzieleniu wystawie poparcia finansowego. Czytamy w niej: „Z chlubą podnieść należy, że uznał wielką doniosłość tejże wystawy i dobrym chęciom komitetu raczył przyjść w pomoc Jego Ekscelencja hr. Włodzimierz Dzieduszycki, przyjmując protektorat naszej wystawy, jak również zaszczytnie znany nasz etnograf, p. Oskar Kolberg, zapewnił nam swe poparcie"[2]. Przybysławski, pisząc do Kolberga w kwietniu 1880 roku w sprawie jego udziału w organizacji wystawy, dla ułatwienia czuwania nad doborem i pozyskiwaniem eksponatów zaproponował mu przybycie do Czortowca już w maju, a zatem wyjątkowo długi pobyt u siebie. Sugerował, że po zamknięciu wystawy pozostać może fundusz, który wspomógłby druk *Pokucia*, a sam deklarował na ten cel zaliczkę 150 zł reńskich. Proponował także możliwość wydania drukiem pierwszego tomu już przed wystawą, aby móc go tam rozsprzedać. Ten projekt po dokładniejszym rozpatrzeniu i kosztów, i warunków druku w Kołomyi, został zaniechany. Na wystawie zaprezentowany był wprawdzie Kolbergowski rękopis I i II części *Pokucia*, ale nie była to jeszcze wersja znana nam z druku — po wystawie pierwotny rękopis został znacznie poszerzony.

Wystawa gromadziła eksponaty z powiatów kołomyjskiego, kossowskiego, horodeńskiego, śniatyńskiego, zaleszczyckiego i borszczowskiego, a więc przede wszystkim z Pokucia, choć częściowo także

[1] Druki te wydane zostały ponownie jako aneksy do listów Kolberga, zob. *Korespondencja...* cz. III (DWOK T. 64), s. 767-777.

[2] Tamże, s. 771.

z Podola. Możliwość poszerzenia badań, jaką dawały długi pobyt na Pokuciu, kontakt z mieszkańcami wsi, do których prawdopodobnie inaczej nie dotarłby i wielka ilość eksponatów z zakresu kultury materialnej prezentowanych na wystawie, znacząco wpłynęły na ostateczną treść *Pokucia*. Poza tematyką etnograficzną „Instrukcja do badania właściwości ludowych" ogłoszona przez komitet organizacyjny postulowała też notowanie muzyki, pieśni i wszystkich innych gatunków folkloru. Zaowocowało to kilkoma obszernymi objętościowo manuskryptami, o których sprawozdawca „Czasu" pisał: „[...] rękopisów, które za szkłem w szafce wystawione oglądaliśmy, jako to: O. Kolberga «Pokucie, zarys etnograficzny» złożone z dwóch części, I część zawiera opis właściwy, II część pieśni z nutami, które już to sam autor, już to diak z Horodnicy spisywał, dalej rękopis Jana Gregorowicza: «Słowniczek wyrazów huculskich wraz z opisem niektórych zwyczajów spod Czarnohory», L. Wajgla «Notaty o Hucułach» i Bazylego Jurczeńki «Obrzędy i zwyczaje na Rusi Pokucia». Dobro literatury narodowej żąda jak najprędszego ogłoszenia powyższych prac drukiem"[1]. Znalazł się na wystawie także album Przybysławskiego z kolekcją haftów opisanych w osobnym katalogu właściciela, wykorzystany przez Kolberga w części I *Pokucia*. Anonimowy w cytowanym sprawozdaniu „diak z Horodnicy" to Iwan Nikityszyn, kilkakrotnie wspominany na kartach *Pokucia*. Wymieniony z nazwiska Bazyli Jurczeńko pochodził z Ispasa i w okresie organizowania wystawy był tam nauczycielem. Wspomniane w „Czasie" rękopisy Wajgla i Gregorowicza zostały następnie drukowane na łamach „Pamiętnika Towarzystwa Tatrzańskiego", ale z prac Nikityszyna i Jurczeńki przetrwały tylko fragmenty włączone przez Kolberga do *Pokucia* i w części zachowane w jego spuściźnie.

W okresie zbierania eksponatów na wystawę poszerzył też Kolberg znacznie krąg znajomych, którzy mogli mu pomóc w zbieraniu materiałów. Od początku swych badań, a zwłaszcza od czasu zaplanowania edycji *Ludu*, starał się pozyskać współpracowników mających bezpośredni kontakt z kulturą ludową. Często jednak deklaracje pomocy nie przynosiły oczekiwanych wyników i ograniczały się do pomocy dorywczej, np. zanotowania tekstu przyśpiewki lub krótkiej informacji.

[1] M. Turkawski *Wystawa etnograficzna Pokucia w Kołomyi*, „Czas" 1880, nr 266. Rękopisy J. Gregorowicza i L. Wajgla zostały opublikowane w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego" w roku 1880 i 1887 (zob. bibliografia, s. 295–310 w tym tomie).

Wystawa w Kołomyi — jak się wydaje - dała w tym zakresie rezultaty nieco lepsze. Otrzymał wspomniane już tu obszerne rękopisy Jurczeńki i Nikityszyna, prawdopodobnie też teksty pieśni z Kornicza zapisane przez Amelię Okólską[1], być może z melodiami, a wśród materiałów z Pokucia znajdujemy także kilka pojedynczych kart z rękopisami osób nieznanych.

Pobyt i pracę w terenie ułatwiała Kolbergowi gościnność poznanych w tym okresie właścicieli dworów. W latach poprzednich prowadził badania przede wszystkim w Czortowcu i w Kołomyi i zapewne w ich najbliższej okolicy. W okresie przygotowań do wystawy, tj. w czasie ostatniej swej bytności na Pokuciu od połowy czerwca do początku października 1880 roku, te dwie miejscowości były nadal jego głównymi punktami oparcia, ale na pewno był także w Jasienowie Polnym, Korniczu, Horodence i Piadykach, a prawdopodobnie na krótko odwiedził i inne miejscowości. W Jasienowie, gdzie gospodarzył Ignacy Krzysztofowicz, powstała duża ilość zachowanych do dziś zapisów terenowych pieśni i melodii. Z Kornicza, gdzie gościł u Wiktorii i Stefana Krzysztofowiczów zachowało się znacznie mniej rękopisów, ale sporo materiałów z tej miejscowości opublikowanych jest w *Pokuciu*. Do Piadyk zaś pojechał nie tylko dla uzyskania materiałów etnograficznych z tej miejscowości — miał nadzieję, że znajdzie u mieszkającej tam Teofili Korytkowej część spuścizny rękopiśmiennej Emila Korytki[2]. Publikowane w *Pokuciu* notatki etnograficzne, pieśni, melodie, bajki itp. mają jako noty lokalizacyjne podane nazwy wielu innych miejscowości, ale nie są to jednoznaczne wskazówki, że Kolberg był tam osobiście. Wykorzystał bowiem wspomniane tu już rękopisy Jurczeńki, zawierające materiały głównie z Ispasa i z okolicznych wiosek, Nikityszyna z Horodenki i okolicy, a w mniejszym stopniu także innych osób, np. nieznanego autora (autorki?) z Potoczysk. Opisy strojów, narzędzi itp. w dużej części odnoszą się do okazów przysłanych na wystawę z różnych wsi, w których

[1] Amelia Okólska była nauczycielką domową u Stefana i Wiktorii Krzysztofowiczów w Korniczu, korespondowała z Kolbergiem po zamknięciu wystawy w Kołomyi, prawdopodobnie przekazała mu kilka zapisanych przez siebie pieśni.

[2] Emil Korytko (1813-1839) za działalność patriotyczną skazany był w r. 1836 wyrokiem sądu austriackiego na wygnanie do Lublany, wydał tam zbiór pieśni słoweńskich. Kolberg interesował się jego pracami folklorystycznymi od czasu podróży do Słowenii w roku 1857. Zob. wstęp E. Miller do tomu *Słowiańszczyzna południowa* O. Kolberga (DWOK T. 59/III), s. XIX-XXIV.

Kolberg mógł nigdy nie być, ale właśnie dzięki wystawie przedmioty te dokładnie poznał. Natomiast folklor notował także w miejscu tymczasowego pobytu wykonawcy i nota lokalizacyjna w druku oznaczać może wtedy miejscowość, z której pochodził informator, a nie punkt badań terenowych.

Jesienią tego samego roku zaprzyjaźnieni muzycy warszawscy zaproponowali zorganizowanie koncertu, z którego dochód przeznaczony miał być dla Kolberga na wspomożenie prac nad *Ludem*. Pierwotnie zaplanowano go na 27 marca roku 1881, ale ogłoszenie żałoby po zamachu na cara Aleksandra II w dniu 1 marca zmusiło organizatorów do przesunięcia daty. Koncert odbył się 6 maja w sali resursy obywatelskiej, a program złożony z muzyki polskiej spotkał się z takim zainteresowaniem, że powtórzono go 14 maja. Uzyskany w ten sposób dochód wystarczył na druk pierwszej i drugiej części *Pokucia* w latach 1883-1884. Otrzymały one podtytuł *Obraz etnograficzny*, jednak monografie wydawane w ramach tego cyklu różniły się od *Ludu* jedynie sposobem finansowania[1]. W czterotomowym *Pokuciu* wszystkie materiały ułożone są w porządku przyjętym dla modelu Kolbergowskiej monografii regionalnej. Część pierwsza opublikowana w roku 1882 mieści rozdziały „Kraj", „Lud", „Zwyczaje" i „Obrzędy", wydana rok później część druga zawiera „Pieśni i dumy".

W następnych latach Kolberg nie podróżował już na Pokucie, jego kontakt z tym regionem ograniczył się do korespondencji z poznanymi tam osobami, dzięki czemu m.in. weryfikował dotychczas zgromadzoną dokumentację, i do pracy nad zebranym materiałem. Hojność warszawskich melomanów zapewniła opłacenie druku dwu części monografii, na pozostałe pieniądzy już nie wystarczyło. Zabiegi Kolberga o dodatkową dotację na druk materiałów zebranych w ciągu ponad czterdziestu lat badań zaczęły po paru latach przynosić pewne rezultaty, choć z początku dotyczyło to innych monografii. W sprawie dalszych tomów

[1] Druk *Ludu* finansowała od roku 1870 Akademia Umiejętności, druk *Obrazów etnograficznych*, tj. *Pokucia* i *Mazowsza* opłacał Kolberg z innych źródeł (dochód z koncertu w 1881 r. i dotacja Kasy Pomocy Naukowej im. J. Mianowskiego w Warszawie). Ponieważ dochód z koncertu wystarczył tylko na dwa tomy, druk III i IV części *Pokucia* sfinansowała Akademia, ale Kolberg pozostawił na karcie tytułowej podtytuł, dodając jedynie formułę o udziale Akademii. Na brulionie karty tytułowej do pierwszej wersji *Pokucia* podtytuł brzmiał: *Zarys etnograficzny*.

Pokucia pisał w roku 1886 do prezesa Akademii, prof. Józefa Majera: „[...] w tekach moich znajdują się nadto, i to w nierównie znaczniejszej liczbie, materiały z Rusi (a w części i z Litwy) pozyskane, których publikacja, według mego zdania, równie ważne, jeśli nie ważniejsze jeszcze niż dotychczas wydane, przyniosłaby dla nauki plony. O ważności tej przekonać mogą drukowane już przed kilku laty dwa tomy *Pokucia*. Na publikację atoli takową, a która by jednocześnie z wyżej cytowaną (*Lud*) dokonywać się mogła, żadnych nie posiadam środków. A wszkże wiek mój podeszły oraz przykład, jaki dają literaturze naszej rosyjskie, coraz gęściej (za podnietą zakładów naukowych) ukazujące się publikacje etnologiczne, biorące za przedmiot swych badań zachodnie cesarstwa gubernie, naglą — jak mniemam — i nas także do pośpiechu w pracy i do szybszego na polu wydawniczym działania."[1] W roku następnym wystosował uzgodnioną z J. Majerem petycję do Sejmu Krajowego, który 20 stycznia 1888 roku podjął w tej sprawie potrzebną uchwałę: „przez podwyższenie dotacji krajowej na rzecz Akademii Umiejętności dostarcza Sejm tejże funduszu większego w ogóle na wydawnictwa, a przeto i na wydanie tego dzieła, jeżeli Akademia uzna to za stosowne"[2]. Ta decyzja zapewniła m.in. możliwość dalszego druku *Pokucia*. Po pięcioletniej przerwie ukazała się więc część trzecia, w której zamieścił Kolberg rozdziały: „Taniec" (opisy i melodie z przyśpiewkami), „Świat nadzmysłowy" i „Przysłowia". W roku 1889 wydana została ostatnia część, którą wypełnia proza ludowa, w tym „Kazki huculskie", oraz „Zagadki". Każdy tom zamykają „Przypisy", tj. materiały dodatkowe uzupełniające zasadniczą treść, zwykle pochodzace spoza opisywanej części Pokucia, np. fragmenty prac S. Witwickiego o Huculach, albo dotyczące innych nieukraińskich grup etnicznych, np. Ormian.

Wydane przez Kolberga *Pokucie* spotkało sie z żywą reakcją. Już po pojawieniu się dwu pierwszych części w „Kijewskiej Starinie", przy okazji omawiania treści innego czasopisma kijowskiego, recenzent ubolewał, że polscy pisarze i uczeni w znacznie większym stopniu niż Ukraińcy zajmują się ukraińską historią i etnografią, a jako przykłady podawał m.in. *Ogniem i mieczem* Sienkiewicza i *Pokucie*

[1] List do J. Majera z 10 stycznia 1886 r., *Korespondencja...* cz. III (DWOK T. 66), s. 311.

[2] List Wydziału Krajowego we Lwowie z 3 lutego 1888 r., *Korespondencja...* cz. III (DWOK T. 66), s. 498.

Kolberga[1]. W tym samym tomie „Kijewskiej Stariny" opublikowana została obszerna recenzja poświęcona Kolbergowskiej monografii[2]. Jej autor, Cesław Neymann[3] (1852–1906), kijowski adwokat, zainteresowany folklorem i publikujący w prasie ukraińskiej i polskiej artykuły na ten temat, potraktował *Pokucie* bardzo życzliwie. Na początku omówił krótko metodę badań terenowych Kolberga, lecz przedstawiony przez niego idealny obraz nie odpowiadał rzeczywistym możliwościom badacza. Relacjonując zawartość dwu tomów, pominął właściwie wiadomości z zakresu kultury materialnej, zajmując się przede wszystkim folklorem. Podkreślił wartość zapisów melodii, zwłaszcza obrzędowych, których dotychczasowe publikacje zawierały bardzo mało, oraz wagę dużej liczby wariantów, i to zarówno tekstów pieśni, jak i opisów zwyczajów i obrzędów, np. wiosennych zabaw dziewcząt i chłopców. Krytyczne uwagi Neymanna dotyczą omówienia języka mieszkańców Pokucia w części pierwszej, systematyki pieśni w części drugiej oraz zakresu terminu „duma", który — odmiennie niż na Ukrainie — w całym Kolbergowskim *Ludzie*, a więc także w *Pokuciu*, oznaczał gatunek pieśni ludowych dzisiaj nazywanych balladami. Kryteria systematyki pieśni i ich praktyczna realizacja w wydawanych zbiorach budziły dyskusje od pierwszych wydań tych utworów. Kolberg sam kilkakrotnie stwierdzał, że klasyfikacja pieśni nastręcza wiele problemów, a w liście do Neymanna pisał: „Zresztą klasyfikacja ta odpowiada dla jednostajności porządkowi przyjętemu już w dawniejszych moich tomach dzieła *Lud*, więc zatrzymałem ten porządek, o ile takowy do Rusi dał się zastosować. Nie przeczę bynajmniej, że niejedna rzecz dałaby się w niej poprawić, że tylko wspomnę o pieśni o sierocie[4], która w istocie należy do dziadowskich, i że są trudności, na rozwiązanie których większą powinienem był zwrócić baczność, jak np. pieśni

---

[1] Recenzja czasopisma „Sławianskij Jeżegodnik" podpisana T.F., „Kijewskaja Starina" 1884, T. IX, s. 125.

[2] „Kijewskaja Starina" 1884, T. VIII, s. 482–487 i T. IX, s. 126–130, recenzja podpisana była: „C. Nejman". Odnalazła ją dla wydawcy p. dr Larysa Wachnina.

[3] Taka postać imienia i nazwiska podana jest w nadruku na papierze listowym używanym przez Neymanna, w spisach członków przybranych Komisji Antropologicznej Akademii Umiejętności widnieje on jako Czesław Neumann. Recenzja Neymanna została w zamieszczona tym tomie jako aneks VII, s. 275–285.

[4] Kolberg pisze tu o pieśniach „Oj, piszła syritka po świti błukaty" i „Bo pomerła maty, lyszyły sie dité" zamieszczonych w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 193–196, nr 358 i 359.

treści mieszanej, które zatem do różnych kwalifikowałyby się działów, a podciągnąć je trzeba pod jeden tylko dział, nie zawsze trafnie przez autora wybrany"[1]. Zastrzeżenia co do rozdzialiku o języku odnoszą się tylko do jego treści, nie do sposobu zapisu przyjętego dla tekstów ludowych w obu tomach[2]; ten Neymann uważa za właściwy. Kolberg odpowiedział recenzentowi listownie, omawiając szerzej niektóre problemy swego warsztatu edytorskiego[3].

Część trzecią *Pokucia* na łamach „Kwartalnika Historycznego" zrecenzował Iwan Franko[4]. Chwaląc opis tańców i zapis gwarowych tekstów ukraińskich, Franko bardzo krytycznie odniósł się do sposobu opracowania do druku zbioru przyśpiewek i do rozdziału „Świat nadzmysłowy". Mimo podkreślenia poprawnego oddania w druku mowy mieszkańców Pokucia, Franko zauważa niekonsekwencje w zapisie tych samych słów: „Transkrypcja tekstów ruskich u p. Kolberga jest w ogóle bardzo trafną i świadczy o wysoce rozwiniętym u autora słuchu i odczuciu właściwości danego dialektu. Można śmiało powiedzieć, że dopiero od pojawienia się *Pokucia* Rusini otrzymali sposobność poznania prawdziwej fonetyki tego wielce charakterystycznego dialektu, dotychczasowe bowiem zbiory z tych stron (Hołowacki) fałszowały i zacierały fonetykę niedorzeczną pisownią etymologiczną. Mimo to transkrypcja p. Kolberga nie wszędzie jest konsekwentną, na przykład w jednej i tej samej pieśni *kowtoczki* i *kowtoczkie, chotiw* i *chotiła* [...]"[5]. W tej sprawie Kolberg odsyła recenzenta do wstępu w części czwartej, gdzie wyjaśnił, że wsłuchiwał się „pilnie w brzmienie każdej niemal przez

---

[1] Zob. w tym tomie aneks VI, s. 274.

[2] Współczesna ocena zapisów Kolberga z całego Pokucia od strony językoznawczej zob. wstęp A. Demartina do *Rusi Karpackiej* cz. I (DWOK T. 54), s. LIII-LXXII. Na temat wartości zapisów Kolberga dla badań językoznawczych wypowiadali się też m.in. S. Urbańczyk *O Kolbergu w sto lat po jego śmierci*, w: *Oskar Kolberg 1814–1890*, „W Służbie Nauki" Kraków 1998, s. 7–11, M. Gruchmanowa *Oskar Kolberg jako gwaroznawca*, tamże, s. 27–34.

[3] Dlatego obok recenzji opublikowano w tym tomie w aneksie VI także listy wymienione przez Neymanna i Kolberga.

[4] Iwan Franko (1856–1916), ukraiński poeta, pisarz i tłumacz, działacz społeczno-polityczny, a także uczony zajmujący się m.in. folklorem. Współpracował m.in. z „Wisłą" wydawaną w Warszawie przez J. Karłowicza i z lwowskim „Ludem", organem Polskiego Towarzystwa ludoznawczego. Jego recenzja ukazała się w „Kwartalniku Historycznym" w r. 1889, s. 740–741, tu przedrukowana jest jako aneks VIII.

[5] Zob. aneks VIII, s. 287.

opowiadacza wymówionej głoski [...] Narzecze pokuckie (o którego właściwościach wspomnieliśmy w tomie I *Pokucia* na str. 29), dosyć wybitne w okolicach Kołomyi, jak i w górach przyległych, ulega już pewnym odmianom w miarę posuwania się ku Dniestrowi. Stąd też słyszeć się stronami daje jakby wahanie się w użyciu pewnych głosek, np. w brzmieniu *d* i *g*, *t* i *k* lub *c*, *ch* i *f*, *ły* i *ły*, *a*, *ä* i *e*, *e* i *y* itd., a niekiedy jakiś dźwięk pośredni, jakoby złożony, nie dający się oznaczyć graficznie. Zdarza się nawet, że jedna i taż sama osoba powie raz *dijak*, drugi raz *giäk*, raz *diwka*, drugi raz *giwka* [...]"[1]. Przyśpiewki taneczne, tak jak w tomach *Ludu* łączone przez wydawcę pod wspólną melodią ze względu na podobieństwo motywów lub wręcz obecność podobnych zwrotów, Franko uznał za pieśni niesłusznie w druku „rozsiekane na kawałki". Nie rozumiał też zastosowanego w *Pokuciu* systemu odsyłaczy do źródeł (w tym tomie zwykle notki pod tekstem przyśpiewki) i odsyłaczy do wariantów (numerowane przypisy u dołu strony), którego wydawca nie objaśnił we wstępie. Również inne nieporozumienia wynikały po części z tego, że Kolberg potraktował czytelników *Pokucia* jak długoletnich odbiorców *Ludu*, znających już jego metody wydawnicze. Na recenzję odpowiedział Kolberg również w „Kwartalniku Historycznym", tłumacząc swoje postępowanie z wyczuwalnym zniecierpliwieniem. W replice tej, odnosząc się do zarzutów Franki, podobnie jak w listach do Neymanna, musiał wyjaśnić niektóre z zasad edytorskich przyjętych w jego monografiach regionalnych, w tym także w *Pokuciu*, dlatego dla przybliżenia metody Kolberga i recenzję, i odpowiedź zamieszczono w tym tomie jako aneksy[2].

Kolberg nie zdążył już zredagować i wydać drukiem materiałów z południowej części regionu — planowanej następnej części monografii. Wprawdzie w *Pokuciu* sięgał do własnych i zaczerpniętych z literatury informacji o Huculszczyźnie, przytaczając je głównie w przypisach, ale podkreślał, że czyni tak dla wskazania analogii i różnic między zwyczajami i wierzeniami mieszkańców równin i gór. Odbiega od tej praktyki zamieszczenie na końcu części IV osobnego rozdziału z pięcioma „kazkami" huculskimi. Zasadnicze materiały z Huculszczyzny po-

[1] Zob. *Pokucie* cz. IV (DWOK T. 29), s. X–XI. Problem ten porusza także Kolberg w liście do Neymanna (zob. aneks VI, s. 269–270).

[2] Zob. aneks VIII, s. 286–291.

zostały jednak w rękopisach, które zgodnie z testamentem przekazane zostały po śmierci Kolberga w czerwcu 1890 roku Akademii Umiejętności w Krakowie. Wykonawcą testamentu został Izydor Kopernicki[1], wieloletni przyjaciel Kolberga, a także lekarz i opiekun w ostatnich miesiącach jego życia.

Komisja Antropologiczna Akademii, głównie dzięki staraniom Kopernickiego, podjęła od razu próby opracowania do druku tej spuścizny, m.in. materiałów z Pokucia. Prace te jednak po śmierci Kopernickiego jesienią 1891 roku bardzo się przewlekały i przyniosły pewne rezultaty dopiero w latach 1904–1910. W gronie członków Komisji Antropologicznej toczyła się już od dłuższego czasu dyskusja nad metodami zapisu i edycji folkloru. Wśród zwolenników notacji fonetycznej był także Stanisław Zdziarski, który w r. 1904 opublikował w „Materiałach Antropologiczno-Archeologicznych i Etnograficznych" uzupełnienia do *Pokucia*[2]. Spośród wszystkich zapisów pozostawionych przez Kolberga wybrał jedną legendę z zapisu terenowego Kolberga, bajkę w zapisie nieznanego autora i z rękopisów Bazylego Jurczeńki 16 tekstów pieśni i 60 przyśpiewek. Opracował je do druku w transkrypcji proponowanej przez językoznawców. Metoda ta, jako utrudniająca pracę folklorystom i etnografom, a wymagająca specyficznych umiejętności już przy notowaniu tekstów w terenie, została w pracach folklorystycznych publikowanych przez Komisję Antropologiczną po kilkunastu latach zaniechana. W wypadku tekstów wybranych przez Zdziarskiego z rękopisów Jurczeńki celowość tego zabiegu wydaje się o tyle wątpliwa, że Zdziarski nie wprowadził skrupulatnie wszystkich cech wymowy widocznych w rekopisach, ponadto notacja tego autora jest uproszczona i niejednolita, podczas gdy autorytet uczonego, transkrybującego teksty sprzed 24

[1] Izydor Kopernicki (1825–1991), antropolog, etnograf, lekarz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, przyjaciel Kolberga, wykonawca jego ostatniej woli. Kolberg powierzył mu wyłączne prawo dysponowania rękopisami oddanymi testamentem na własność Akademii Umiejętności.

[2] O. Kolberg *Pokucie*. Uzupełnienia dawniej ogłoszonego dzieła śp. Oskara Kolberga z rękopisów pozgonnych wydał dr Stanisław Zdziarski. „Materiały Antropologiczno-Archeologiczne i Etnograficzne" T. VII, 1904, s. 174–194. S. Zdziarski (1878–1928), historyk literatury, slawista, folklorysta, autor porównawczego studium *Pierwiastek ludowy w poezji polskiej XIX wieku* (1901), pierwszej pracy na temat związków literatury polskiej z folklorem.

lat, mógłby sugerować konsekwentny zapis gwary w opracowywanym materiale.

Nie zostało natomiast opublikowane inne opracowanie pt. *Galicja Wschodnia* przygotowane w 1902 r. przez Wojciecha Grzegorzewicza[1] na podstawie rękopisów zawartych w tece 20 *Ruś Czerwona*, a pochodzących m.in. z Pokucia. W okresie międzywojennym nie podejmowano prac edytorskich, ale archiwum Kolberga pozostało w kręgu zainteresowań etnografów. Zapisy z tek pokuckich zamierzał wówczas wykorzystać Adam Fischer[2]. Sądzić tak można, ponieważ kilka rękopisów pochodzących ze spuścizny Kolberga znajduje się dziś w zespole „Ze zbiorów śp. prof. A. Fischera" w Archiwum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego we Wrocławiu. Są to pieśni i inne zapisy nieznanych autorów, dotyczące głównie Huculszczyzny. Na wszystkich widnieją notatki Koberga (wyjaśnienia słownikowe, dopowiedzenia służące uczytelnieniu tekstu), co świadczy, że znajdowały się one w jego posiadaniu i były przez niego przygotowywane do druku. Rękopisy te Fischer wyjął z teki Kolbergowskiej prawdopodobnie w okresie przygotowywania swej monografii pt. *Rusini*.

Całość zachowanych materiałów Kolberga z Pokucia została wydana drukiem w ramach jego *Dzieł wszystkich*. Najpierw w latach 1962–1963 ukazały się cztery tomy reedycji fotooffsetowej, tj. wierne podobizny monografii opracowanej przez badacza w końcu XIX w. (tomy 29–32 *Dzieł*). Następnie w latach 1970–1971 wydano dwa tomy pt. *Ruś Karpacka* (tomy 54–55 *Dzieł*), mieszczące wszystkie odnalezione wówczas w archiwum Kolberga zapisy odnoszące się do Hucułów, a także pominięte przez niego zapisy dotyczące Pokucia. Zamieszczono tam również wspomniane wyżej materiały odszukane w spuściźnie A. Fischera oraz teksty opublikowane przez Zdziarskiego, przyjmując dla nich za podstawę oczywiście brzmienie rękopisu, nie pierwodruk w notacji przy-

---

[1] Wojciech Grzegorzewicz (1864–1931) historyk literatury, pedagog. Grzegorzewicz przepisywał rękopisy, które miały być wydane w planowanej *Galicji Wschodniej*, nadawał im własny porządek (układ rzeczowy materiałów z określonego powiatu, nie układ geograficzny w obrębie rozdziałów jak u Kolberga), a także zlecił skopiowanie zapisów nutowych Kolberga. Dziś niektóre kopie melodii wykonane dla Grzegorzewicza są jedynym zachowanym źródłem, ponieważ oryginały Kolberga zaginęły. Zob. w tym tomie przypis źródłowy do pieśni nr 188 z cz. II *Pokucia*.

[2] Adam Fischer (1889–1943), folklorysta, etnograf, profesor Uniwersytetu we Lwowie, w r. 1928 wydał monografię *Rusini*.

jętej przez ówczesnego wydawcę. W *Rusi Karpackiej* nie zachowano podziału na Pokucie dolne i Huculszczyznę. Jak we wszystkich monografiach regionalnych wydawanych w ramach *Dzieł wszystkich* na podstawie rękopisów, zastosowano układ treści przyjęty przez Kolberga dla tomów *Ludu*, niezależnie od tego, której części Pokucia dotyczą. Inne rozwiązanie byłoby tym trudniejsze, że nie zawsze można było jednoznacznie określić dokładne pochodzenie zapisów. Przez długi czas Kolberg traktował Pokucie jako całość i jest to do dziś widoczne w jego archiwum. Niektóre karty rękopisów opatrzone są zresztą tylko bardzo szeroką lokalizacją: „Pokucie", co nie pozwala na sprecyzowanie miejsca zapisu znajdujących się na nich tekstów. W literaturze, z której odpisy poczynił Kolberg, proweniencja określana była zwykle także ogólnie. Ponadto dla pewnej ilości kart z powodu ich przemieszania w obrębie tek, a także przenoszenia do innych zespołów, możliwe jest tylko ustalenie ich przynależności do materiałów z tego regionu, bez konkretyzowania miejsca zapisu. Podkreślić tu też trzeba, że *Ruś Karpacka* i obecnie wydany tom suplementowy zawierają te zapisy terenowe i notatki niewydane przez Kolberga, które zachowały się do naszych czasów, ale prawdopodobnie nie jest to cały jego dorobek powstały w wyniku badań na Pokuciu.

Materiały opublikowane w *Pokuciu* oparte są na źródłach o różnej genezie, są to notatki z własnych badań terenowych Kolberga, następnie rękopisy innych osób, w części przynajmniej sporządzone na potrzeby tej monografii, a także starannie wykorzystana literatura przedmiotu. Stwierdzić jednak trzeba, że rękopisów mających związek z *Pokuciem* zachowało się do naszych czasów bardzo mało. Znaczną ich część usunął już Kolberg. Do obecnego stanu jego archiwum przyczyniły się w pewnym stopniu także prace podejmowane w latach 1890–1914 nad przygotowaniem do druku monografii, których sam nie zdążył już opracować. Działania ówczesnych edytorów spowodowały zmiany w układzie rękopisów, przemieszczenie części kart lub zespołów do innych tek w obrębie spuścizny Kolberga, zagubienie niektórych kart, a także przeniesienie kart lub całych zespołów do innych zbiorów. Wpływ na obecny stan całego archiwum Kolberga miało także celowe zniszczenie jego części przez Niemców na początku II wojny światowej, a także same działania wojenne, zwłaszcza w roku 1945.

W jakim stopniu wszystkie wskazane wyżej przyczyny oddziałały na zasób rękopisów pokuckich, trudno dziś określić. Testament Kolberga i sporządzone przez niego w ostatnich latach życia spisy, a także nieco późniejsze notatki Kopernickiego, nie są dostatecznie szczegółowe, aby porównanie ich z obecną zawartością tek Kolbergowskich pozwoliło ocenić zmiany, nawet w ilości kart[1].

Stan tek, w których Kolberg gromadził materiały do Pokucia, oznaczonych przez niego numerami 21 i 22, bardzo ogólnie scharakteryzował w roku 1890 Izydor Kopernicki, wykonawca testamentu. Z jego notatek[2] wiemy, że był to zespół już wtedy bardzo szczupły. Większość materiałów znajdujących się w tekach 21 i 22, jako już opublikowane, a więc niepotrzebne, usunął albo Kolberg po wydaniu *Pokucia*, albo na jego życzenie Kopernicki. Już w przytoczonym tu wcześniej spisie z roku 1886 część zawartości teki 21. *Pokucie* określił Kolberg sam jako „odpadki" od tomów wydanych w latach 1882–1883, a na naklejce z nazwą i numerem teki widnieje notatka Kopernickiego „odpadki bez żadnego użytku". Dwie teki pokuckie o numerach 21 i 22 połączył w jedną albo Kolberg pod koniec życia, albo po jego śmierci Kopernicki, ale ten ostatni pozostawił raczej w tej tece wszystkie rękopisy, które zastał w trakcie porządkowania spuścizny przyjaciela.

Obecnie w tece 21/22 znajdują się trzy podteczki, przy czym na obwolutach dwu pierwszych zachowały się notatki Kopernickiego z roku 1890 ogólnie charakteryzujące ich zawartość. Na pierwszej (dziś sygn. 1258) zanotował: „Materiały oryginalne: a) rękopism z Ispasa cały, zbiór pieśni, między nimi nie użyte pieśni huculskie z Kosmacza i Brustur, b) notatki i bruliony Kolberga z Wystawy etnograf. kołomyjskiej, c) kilka piosnek i innych drobiazgów", druga (sygn. 1259) ma opis jeszcze krót-

---

[1] Problem ten w odniesieniu do całego zespołu tzw. tek Kolberga przedstawiony został w artykule: A. Skrukwa *Dzieje spuścizny rękopiśmiennej Oskara Kolberga i jej obecny stan*. W: *Oskar Kolberg prekursor antropologii kultury*. Red. L. Bielawski, J.K. Dadak-Kozicka, K. Lesień-Płachecka, Warszawa 1995, s. 37–53. Jeżeli chodzi o materiały z Pokucia, to m.in. brak w tece 21/22 rękopisów dotyczących wystawy kołomyjskiej, o których wspomina Kopernicki i późniejsze inwentarze Archiwum PTL.

[2] Karty z notatkami Kopernickiego zostały wyjęte z tek Kolbergowskich prawdopodobnie przez Seweryna Udzielę i znajdują się dziś w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Krakowie. Tam opis teki 21/22 tylko nieznacznie różni się od przytoczonych niżej krótkich uwag zanotowanych przez Kopernickiego na obwolutach dla dwu zespołów rękopisów z tej teki.

szy: „Wypisy rozmaite, przekład Wagilewicza z czeskiego o Bojkach i Hucułach, Biłousa o kupale[1], rozmaite rozmaitości". Większe zespoły, tj. rękopis B. Jurczeńki z pieśniami, głównie z Ispasa, i dokonane przez Kolberga przekłady prac I. Wahylewicza i F. Biłousa znajdują się w tece pokuckiej do dziś. Jest tam także nie wzmiankowany przez Kopernickiego obszerny rękopis Kolberga (27 kart) z odpisem kilkuset kołomyjek i szumek ukraińskich z obejmujących całą Galicję zbiorów Ż. Paulego, W. Zaleskiego, J.F. Hołowackiego i Sz. Sałamona[2], oraz nieco innych notatek. Te ostatnie mogą odpowiadać trzem zespołom z przytoczonego wyżej opisu Kopernickiego: „kilka piosnek i innych drobiazgów", „wypisy rozmaite" i „rozmaite rozmaitości". Nie ma natomiast wspomnianej przez Kopernickiego dokumentacji wystawy kołomyjskiej, tj. brulionów listów i innych pism, które Kolberg sporządzał w imieniu komitetu organizacyjnego[3].

Zatem w tece pokuckiej mieszczą się dziś przeważnie materiały o znacznie szerszym zasięgu terytorialnym niż Pokucie. Szczegółowa inwentaryzacja wszystkich znanych rękopisów Kolberga wskazała też, że zapisy odnoszące się do tego regionu albo związane z wydaną przez

---

[1] W tece 21/22 jest przykład rozprawy Wahylewicza: *O upjrech a wid'mách*, „Časopis Českého Museum" R. 14: 1840, sv. III, s. 232-261, oraz F. Biłousa *Narodnyj prazdnik Kupała opysannyj i obiasnennyj wedla sochraniuszychsia predanij i powierij naroda*, (Lwow 1861), rozprawki z materiałami ukraińskimi bez dokładnie określonej lokalizacji. Natomiast przekłady fragmentów dwu rozpraw Wahylewicza o Hucułach i o Bojkach wydrukowanych również w „Časopisie Českého Museum" obecnie przechowywane są w tekach 21/22 i 23

[2] Ż. Pauli *Pieśni ludu ruskiego w Galicji*, T. I-II Lwów 1839-1840; Wacław z Oleska [W. Zaleski] *Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego*, Lwów 1833; J.F. Hołowacki *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, pierwodruk ukazał sie w „Cztieniach" w latach 1863-1867 i 1870, nadbitka w Moskwie w 1878 r.; Feliks (Szczęsny) Sałamon *Kołomyjki i szumki sobrał z ust naroda... s nutami 4 arij narodnych*. Lwow 1863. Kolberg teksty wydane przez Sałamona przepisał z przedruku zamieszczonego przez J.F. Hołowackiego w zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi*... Moskwa 1878, cz. II, s. 740-841, pt. *Kołomyjki i szumki sobrannyja najboleje w Podgorie Szczastnym Sałamonom i izdannyja w Lwowie 1864 goda*. Zapisy nutowe Hołowacki pominął. Bibliografie ukraińskie też podają, że pozycja ta ukazała się w 1864 r., ale dostępny egzemplarz zbioru Sałamona ma na karcie tytułowej rok 1863, być może po roku dla części nakładu dodrukowana została nowa karta tytułowa.

[3] Dokumenty takie znajdują się dziś w tece 46 *Miscellanea*, nie wiadomo jednak, czy są to te, które w tece 21/22 pozostawił Kopernicki i które są odnotowane także w inwentarzu Archiwum PTL jako część zawartości teki 21/22. Zostały one opublikowane, zob. przyp. 1 na s. XIII i przyp. 3 na s. XXIX.

Kolberga monografią znajdują się obecnie w następujących tekach: 1. *Mazowsze*, 8. *Kalisz, Sieradz, Wieluń...*, 11. *Górale*, 19. i 20. *Ruś Czerwona*, 21/22. *Pokucie*, 23. *Huculi*, 24. *Podole*, 25. *Ukraina*, 31., 35., 37., 38., 41., 45., 46. i 50. *Miscellanea*, 2184. *Miscellanea*, 2185/4 *Korespondencja* oraz w tece *Przemyskie*, ponadto jedna pieśń znana jest z kopii listu[1]. Przyczyną takiego rozproszenia są po części losy rękopisów po roku 1890, po części sposób notowania stosowany przez Kolberga. Czasem, gdy miał w terenie do czynienia z kilkoma wykonawcami pochodzącymi z różnych miejscowości, notował usłyszane melodie, teksty czy wiadomości kolejno na jednym arkuszu. Takie zapisy porządkował, tj. przepisywał każdy tekst czy melodię na osobne karty, gdy sporządzał ich kopie do dalszych prac. Dotyczy to także notatek z literatury. Karty terenowe zawierające poza pokuckimi także materiały z innych regionów po opublikowaniu kolejnego tomu przenoszone były do odpowiedniej teki regionalnej.

Przy opracowywaniu uzupełnień i przypisów źródłowych do Kolbergowskiego *Pokucia* bardzo ważne byłyby rękopisy prymarne, tj. sporządzone w terenie podczas bezpośrednich kontaktów z wykonawcami. Porównanie ich z drukiem, zwłaszcza gdy dodatkowo dysponujemy czystopisem, pozwoliłoby w większym stopniu poznać Kolbergowskie metody zapisu w terenie i zakres redakcji materiałów do druku. Jednak rękopisów sporządzonych bezpośrednio ze słuchu jest w stosunku do zawartości całego *Pokucia* bardzo niewiele, zaledwie kilkanaście kart w kilku różnych tekach. Najobszerniejszy wśród nich zespół, liczący

---

[1] Większość rękopisów Kolberga stanowi dziś depozyt w Archiwum PTL we Wrocławiu. Spośród wymienionych są tam teki 1, 8, 11, 19, 20, 21/22, 23, 24, 25, 31, 35, 37, 38, 41, 45, 46 i 50. Zespoły rękopisów w każdej z tych tek mają sygnatury Archiwum PTL, a karty numerowane są w obrębie takich zespołów. Korespondencja i jedna teka *Miscellanea* znajdują się w Bibliotece PAU-PAN w Krakowie, mają tam sygn. 2184 i 2185. Teka z rękopisami z Przemyskiego znajduje się w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego i ma sygnaturę jej zbiorów: TNW 465. Zapis jednej pieśni znajdował się do jesieni 1939 r. w liście A. Okólskiej w tece z korepondencją Kolberga o sygn. PAU 2030. Oryginalne listy z tego zespołu zostały zniszczone przez Niemców, a dziś znane są tylko z kopii sporządzonych przed wojną przez M. Turczynowiczową, które znajdują sie w Muzeum O. Kolberga w Przysusze. Kilka kart z zapisami z Pokucia znajduje się w zespole „Ze zbiorów śp. prof. A. Fischera" w Archiwum PTL, sygn. 323. W przypisach do materiałów publikowanych w tym tomie w suplemencie oraz w przypisach źródłowych do tekstów i melodii w czterech tomach *Pokucia* podane są sygnatury i numery kart wszystkich zachowanych rękopisów.

8 kart (każda to pół arkusza[1]), znajduje się w tece 35. *Miscellanea* (sygn. 1313, k. 4–11). Zanotowane są tam pieśni z pełnym tekstem, melodie pieśni z pierwszą zwrotką lub tylko z incipitem, melodie tańców oraz kilka drobnych notatek o przebiegu obrzędów weselnych, tańcach itp. Na niektórych kartach noty lokalizacyjne umieszczone są w górnym rogu i mają charakter ogólny, dotyczą wszystkich mieszczących się na nich zapisów („Horodnica" na k. 5, „Jasienów" na k. 6, 7 i 9). Na k. 4 lokalizacja „Hołosków" odnosi się tylko do jednej pieśni i trzech melodii tanecznych, pozostałe to pieśni religijne, dla których Kolberg często nie notował dokładniej miejsca zapisu. Wykonawcami takich pieśni na Pokuciu byli wędrowni lirnicy i repertuar ich trudno było ograniczyć do określonej wsi. Na ciasno zapisanych kartach 10. i 11. również nie ma noty lokalizującej miejsce zapisu. Zamiast niej na k. 10, zawierającej dziesięć pieśni religijnych, znajduje się u góry notatka o wykonawcy: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", a na odwrocie, na końcu: „Dmetro Marczuk z Siekierczyna, rodem ze Ścianki". Informacje te zamieścił Kolberg także w druku[2]. Na karcie 11, zawierającej osiem pieśni religijnych, nie ma żadnej noty o wykonawcy czy o lokalizacji zapisu, ale w druku pieśni pochodzące z niej mają też przypisy informujące, iż wykonawcą był lirnik z Siekierczyna. Sądzić można, że karty 10 i 11 stanowiły niegdyś całość, złożony na pół arkusz, więc na następnych stronach swoich zapisów Kolberg nie musiał powtarzać informacji odnotowanych już na początku. Przypadkowe rozdzielenie takich kart zmusza obecnie wydawców do odtwarzania danych lokalizacyjnych lub nawet uzasadnienia związku takiego rękopisu z regionem na podstawie wskazówek pośrednich, o ile da się takie odszukać. Karty 8 i 9, na których razem zapisał Kolberg 98 pieśni i melodii tanecznych, przypuszczalnie też stanowiły niegdyś całość i w większości zapełnione zostały w Jasienowie Polnym. Na k. 8 melodie i teksty zapisywane są w dwu kolumnach, dosyć ciasno po obu stronach, na k. 9. też wypełnionej bez marginesów, pięciolinie biegną przez całą szerokość karty i mieszczą często po dwie, a niekiedy trzy melodie. Teksty na obu kartach notowane są bezpośrednio pod melodią, do której należą. Nazwa Jasienowa Polnego widnieje u góry karty 9. jako charakterystyczna nota

[1] Kolberg w okresie badań na Pokuciu notował zwykle na złożonych na pół arkuszach formatu około 37×41 cm.

[2] Zob. *Pokucie* cz. II (DWOK T. 30), przyp. 2 na s. 194 oraz s. 268–272, 275 i 277–285.

miejsca zapisu. Na k. 8. odnotowana jest dodatkowo lokalizacja ogólna „Podwysoka" (winno być: Podwysokie) dla dziewięciu ostatnich melodii, a także lokalizacje bezpośrednie dla kilku innych, m. in: „Weselna (do kolacji) w Horodence we wsi", „Kołomyjka z Serafiniec", „na weselu w Horodence", pozostałe, tj. znaczna większość, nie mają określonego miejsca zapisu. Ponieważ jednak prawie wszystkie pieśni i melodie tańców z tej karty wydrukowane przez Kolberga w *Pokuciu* opatrzone są tam lokalizacjami „Jasienów", „od Horodenki" lub zbliżonymi, przyjąć można, że i inne pieśni z tych kart pochodzą z Pokucia, a bardzo prawdopodobne jest, że zapisane zostały w Jasienowie. Wszystkie te miejscowości leżą w pobliżu Horodenki, a Podwysokie i Serafińce graniczyły z Jasienowem.

W tece 21/22 obecnie są tylko dwie karty terenowe (sygn. 1258, k. 85 i 86) z materiałami zamieszczonymi w *Pokuciu*. Zawierają one „Przypowidkie" czyli przysłowia z lokalizacją ogólną „Pokucie" (27 tekstów), wydrukowane wśród pochodzących z innych zapisów w cz. III *Pokucia*, notatki słownikowe z Czortowca, wykorzystane w rozdziale „Język" w cz. I, oraz dwanaście zagadek zamieszczonych w cz. IV, tam z lokalizacją „z Kossowa i Kut". Trzecia karta terenowa w tej tece to zapis legendy wydany w tomie *Ruś Karpacka*[1]. Pozostałe rękopisy terenowe to pojedyncze karty rozproszone w kilku tekach. W tece 11 *Górale* (sygn. 1176/16, k. 7) obok zapisów z Sanockiego i z Brustur, tj. z Huculszczyzny, znajduje się 9 pieśni z lokalizacją „Kornicz", z których siedem zamieścił Kolberg w *Pokuciu*. Dwie z nich to ładkania weselne (w T. 29 nr 247 i 248), jedna służyła w zabawie wielkanocnej „Żuk" — te mają pod melodią podpisany pełny tekst. Inne w tym rękopisie zanotowane mają tylko pierwsze zwrotki albo tak długi fragment, jaki obejmuje zapis nutowy. Jednak w *Pokuciu* Kolberg zamieścił ich całe obszerne teksty, z których tylko jeden, kolęda, zachował się w rękopisie, i to w rękopisie nieznanego autora (autorki?). Karty z pozostałymi tekstami, uzupełniającymi Kolbergowski zapis melodii, dziś wśród rękopisów nie ma. Prawdopodobne jest, że notowała je równocześnie z Kolbergiem inna osoba, towarzysząca mu tego dnia w badaniach. W tece 23 *Huculi* (sygn. 1278, k. 38) jest tylko fragment odcięty od dużego arkusza, zawierający zapisy melodii i kilku przyśpiewek z Czortowca.

[1] O. Kolberg *Ruś Karpacka* cz. II (DWOK T. 55), s. 445, pierwodruk w edycji Zdziarskiego (zob. przyp. 2 na s. XXI), s. 176–177.

Ponadto pojedyncze karty znajdują się także w tece 20 *Ruś Czerwona* i 41 *Miscellanea*, są to również fragmenty odcięte od arkuszy, na których notował Kolberg w terenie pieśni i melodie.

Inne zachowane rękopisy związane z *Pokuciem* to karty tytułowe i brulion wstępu (a raczej tylko jego początek) do pierwotnej redakcji części II, fragment zredagowanego do druku opisu wesela VI z Ispasa oraz nieliczne teksty pieśni przepisane zapewne z niezachowanych zapisów terenowych. Ponadto pieśni z melodiami lub częściej bez nich, a także inne teksty znajdują się w zespołach odpisów z literatury, m.in. wśród wspomnianych tu już tekstów przepisanych ze zbioru F.J. Hołowackiego, W. Zaleskiego i Sz. Sałamona w tece 21/22 oraz rozproszone w różnych tekach. Fragmenty rozpraw I. Wahylewycza, wykorzystane w *Pokuciu* głównie w przypisach, znajdują się w przekładzie w tece 21/22 i w notatkach z tych prac zachowanych głównie w tece 23 *Hucuły*, a drobne notatki bibliograficzne i fragmenty odpisów z literatury rozproszone są w różnych tekach.

Odmienny charakter mają rękopisy przechowywane dziś w tece 46 *Miscellanea*. Znajdują się tam materiały związane z wystawą kołomyjską[1]: spis haftów, bruliony listów Kolberga w sprawie pozyskania eksponatów, brulion katalogu wystawy, spis „Przedmioty do uzupełnienia", odpis artykułu T. Merunowicza o wystawie z „Gazety Narodowej" z 25 września 1881 roku i Kolbergowskie sprostowania do niego. „Spis nazw haftów (ustawek) wykonywanych przez kobiety wiejskie na Pokuciu"jest starannie wykaligrafowany przez nieznanego autora[2]. Hafty te pochodziły z kolekcji Przybysławskiego, więc autorem spisu mógł być on sam albo ktoś inny na polecenie właściciela zbioru. Nazwy ze spisu zamieścił Kolberg w cz. I *Pokucia*, pozostałe teksty opublikowane są bądź w *Korespondencji* O. Kolberga, bądź w części pierwszej tomu *Ruś Karpacka*[3].

---

[1] Tzw. teka 46 została zakupiona przez PTL w roku 1959. Znajdują się w niej rękopisy pochodzące najprawdopodobniej z zespołu pozostawionego przez Kolberga w Modlnicy w roku 1884, po przeprowadzce do Krakowa.

[2] Oryginały listów Przybysławskiego do Kolberga nie zachowały się, nie można więc ocenić, czy był on autorem spisu.

[3] Zob. przyp. 1 na s. XIII. Pozostałe bruliony pism i wykazy zostały opublikowane w *Rusi Karpackiej* cz. I (DWOK T. 54) s. 211–239, spis haftów wykorzystał Kolberg w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 47–49.

Bardzo istotne dla ostatecznej zawartości monografii Pokucia były rękopisy dwu wspomnianych tu już osób pochodzących z tego regionu, nauczyciela z Ispasa, Bazylego Jurczeńki, diaka z Horodnicy, Iwana Nikityszyna (Kolberg czasem podaje jego imię w polskiej wersji Jan) oraz — jak można sądzić — w mniejszym zakresie trzeciej, Iwana Czermaka, prawdopodobnie też diaka z Horodnicy.

Niewątpliwie najważniejszym spośród nich był Bazyli Jurczeńko, w okresie organizowania w Kołomyi wystawy etnograficznej nauczyciel w Ispasie, swej wsi rodzinnej, później student prawa w Czerniowcach. Na wystawie pokazany był jego manuskrypt pt. *Obrzędy i zwyczaje na Rusi Pokucia* i ten jest wymieniany w materiałach prasowych. W tece pokuckiej Kolberga zachowały się natomiast dwa opracowania niezależne od *Obrzędów i zwyczajów...*: obszerny rękopis pieśni (teka 21/22, sygn. 1258, k. 13–75) i początek rękopisu bajek (tamże, k. 1–8). Są to arkusze złożone na pół, obustronnie zapełnione starannym kaligraficznym pismem (alfabetem łacińskim). Na pierwszych stronach widnieją pieczęcie „Komitet Wystawy Etnograficznej w Kołomyi". Większość tekstów tam zawartych jest przekreślona przez Kolberga charakterystycznym niebieskim ołówkiem jako już wykorzystane.

Pieśni w rękopisie Jurczeńki zapisane są bardzo starannie, prawie bez skreśleń i poprawek, podzielone na wiersze i zwrotki, opatrzone numerami, tytulikami i notami lokalizacyjnymi, a niekiedy także datami. Wszystkie teksty o numerach od 1 do 69 i 72 do 77 noszą tytuł „Spiwanka", nr 70 i 78 mają tytuł „Spiwanki dribni" i pierwszy z nich składa się z 112, drugi z 17 osobnych przyśpiewek, nr 71 ma tytuł „Spiwanki pidskoczyski" i zawiera 60 przyśpiewek. Noty lokalizacyjne informują, że teksty te pochodzą z Ispasa (znaczna większość) oraz z Godów-Dobrowódki (nr 6), z Kosmacza (nr 53–63, jedna przyśpiewka w nr 70 i nr 72–74), z Brustur (nr 64), z Godów (nr 65, 67, 68), z Kornicza (nr 66), z Piadyków (nr 69), z Myszyna (dwie przyśpiewki w nr 70). Podane przez Jurczeńkę daty wskazują na krótki okres — od 15 lipca do 27 sierpnia 1880 roku, zapisy nie biegną jednak chronologicznie, np. na k. 45–46 są pieśni z Godów z datą z sierpnia 1880 roku, a potem z Kornicza z lipca tegoż roku. Jurczeńko spisywał zatem pieśni najpierw „na brudno", a potem kaligraficznie przepisywał do egzemplarza przeznaczonego na wystawę, porządkując je według wyznaczników treści (żołnierz, żona, itp.). Być może część z nich to jego

własny repertuar. Na marginesach obok kilku tylko tekstów widnieją notatki Kolberga informujące, w którym tomie i pod jakim numerem zamieszczone są one w *Pokuciu*, albo że śpiewane są na nutę innej znanej pieśni. Przez Kolberga zaznaczony jest też kilkakrotnie poziomymi kreskami podział tekstu na odrębne wątki, przyjęty przez niego także w druku. Niektóre pieśni z rękopisu Jurczeńki w druku uzupełnione są o melodie, a nawet o fragmenty tekstu — zatem musiał je Kolberg sam słyszeć w terenie[1]. Porównanie zawartości rękopisu Jurczeńki z tomami *Pokucia* wykazało, że w cz. II Kolberg zamieścił 113 tekstów pieśni, a w cz. III dalsze 58 przyśpiewek z tego zbioru. Ponadto 16 pieśni i 60 przyśpiewek opublikował w roku 1904 Zdziarski. Odnotował on na marginesach rękopisu Jurczeńki czerwonym atramentem numer tomu, stronę i numer pieśni, jeżeli była ona zamieszczona w *Pokuciu* Kolberga i podpisał się pod każdą taką notatką, ale odnośników do swego wydania już nie podał. Niewielka liczba pozostałych tekstów pochodziła z Huculszczyzny i została ujęta w tomie *Ruś Karpacka*.

Z obszernego rękopisu bajek Jurczeńki zachował się, jak wspomniano, tylko początek z zapisem dwu tekstów (nr 35 i 36 z cz. IV *Pokucia*, przy czym dla nr 36 brak zakończenia). Jest to także rękopis bardzo staranny, bez poprawek i skreśleń, bez notatek Kolberga. Obydwie bajki mają tytuł *Kazka* i notę lokalizacyjną „z Ispasa". Kolberg zamówił odpis bajek jeszcze podczas wystawy i w marcu 1881 r. pisał do Przybysławskiego: „prosiłbym także i o nadesłanie — o ile nic przeciwko temu nie macie — owych 12 bajek Jurczeńki (jeżeli nie już w umówionej kopii Niżyńskiego, która może niegotowa, to choć w oryginale, który zaraz po skopiowaniu odesłać Wam nie omieszkam)"[2]. Jak wynika z listu Jurczeńki, rękopisy swe odstąpił on Czarnohorskiemu Oddziałowi Towarzystwa Tatrzańskiego, organizatorowi wystawy kołomyjskiej, dlatego Kolberg o przysłanie ich prosił Przybysławskiego, a nie autora. W czerwcu tego samego roku, upominając się o inne materiały potrzebne do redagowanej właśnie części pierwszej monografii, Kolberg prosił jeszcze raz o te bajki i - jak widać — dostał ich oryginał. W części czwartej, wydanej osiem lat później, gdzie

[1] Z rękopisu Jurczeńki pochodzą np. teksty pieśni w części II (DWOK T.30) nr 22, 25, 44, 211, 375, 394, które w druku mają także melodie.

[2] List do W. Przybysławskiego z 30 marca 1881 r. *Korespondencja*... cz. II (DWOK T. 65), s. 473. Nie wiadomo, kim był Niżyński proszony o wykonanie kopii.

drukowane są bajki, odnotował we wstępie udział Jurczeńki, ale nie podał, które teksty od niego otrzymał. Zachował się jednak rękopis Jurczeńki z polskimi wyjaśnieniami kilkunastu zwrotów i wyrażeń występujących w bajkach. Sądzić można, że Kolberg prosił Jurczeńkę o tłumaczenie słów, których nie rozumiał właśnie w jego rękopisie, więc jako zapisane przez tego autora potraktować można teksty zawierające wyjaśniane fragmenty[1] Wskazane w ten sposób bajki pochodzić mogą jednak z zapisów późniejszych, z pierwszej połowy roku 1882. Jurczeńko, wtedy już student prawa, nadal notował na prośbę Kolberga różne teksty w czasie letniego pobytu w Ispasie, aby zarobić na utrzymanie w późniejszym okresie w Czerniowcach.

Pieśni i bajki z rękopisów Jurczeńki — o ile o tych drugich sądzić można po porównaniu dwu tekstów — opublikował Kolberg bez własnych ingerencji w ich teksty. W bajkach dodał tytuły, streszczenia wątków na początku i niekiedy wyjaśnienia słownikowe, w pieśniach odsyłacze do wariantów. Ponadto niekiedy rozdzielił odrębne wątki pieśni, zapisane przez Jurczeńkę jako jeden tekst. Dostosował też pisownię do zasad, które przyjął sam dla dialektu pokuckiego i które objaśnił na początku rozdziału „Kraj" w pierwszej części monografii[2]. Inne zapisy Jurczeńki wymagały uporządkowania i poprawek, o czym wspominał w liście do Przybysławskiego: „Z materiałów przysłanych najcenniejszym jest dla mnie zawsze Jurczeńko, lubo skracać często muszę rozwlekłości, mazać powtarzania i poprawiać język, bo chociaż usiłuje on widocznie dobrą wyrażać się polszczyzną, to jednak wpada mimowolnie w ruszczyznę, nadaje zwrotom mowy tok ruski itp. Ale obfitość i dokładność obserwacyj jest znakomita"[3]. Uwaga o powtórzeniach i rozwlekłości odnosi się zapewne do rękopisu wzmiankowanego w sprawozdaniach z wystawy pt. *Obrzędy i zwyczaje na Rusi*

---

[1] W liście do B. Jurczeńki z 20 lipca 1882 roku pisze: „List pański z objaśnieniem znaczenia niektórych wyrazów ruskich, o które się pytałem, odebrałem i za takowe dziękuję" (*Korespondencja...* cz. II, DWOK T. 65, s. 681). Z zapisów Jurczeńki pochodzą na pewno bajki nr 35 — *Syn niedźwiedzicy* i nr — 36 *Niewierna żona i wilkołak*, ich rękopis zachował się, a prawdopodobnie też bajki: nr 1 — *Królewna i czartowska córka*, nr 6 — *Posłaniec zięciem*, nr 11 — *Zamiana*, nr 27 -*Zbój Iwan* i nr 59 — *Dobry nabytek*. Zob. w tym tomie przypisy źródłowe do wymienionych bajek z cz. IV *Pokucia*..

[2] Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 31-34.

[3] List do W. Przybysławskiego z 6 lipca 1881 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 524.

Pokucia, z którego zaczerpnął Kolberg prawdopodobnie opis wesela i liczne inne informacje z zakresu wskazanego tytułem rękopisu. Ta praca jednak nie zachowała się i nie można dziś określić dokładnie, w jakim stopniu wzbogaciła ona Kolbergowskie *Pokucie* i w jakim wymagała jego interwencji przed drukiem. Korespondencja z Kolbergiem i wyjaśnienia dotyczące bajek dowodzą, że Jurczeńko posługiwał się językiem polskim dość swobodnie. Z listów pisanych przez Kolberga wynika, że jeszcze w roku 1882 prosił Jurczeńkę o materiały na temat wierzeń i następne bajki, ale korespondencja między nimi urywa się właśnie w lipcu tego roku. Przytoczony wyżej fragment listu do Przybysławskiego, wielokrotne wymienienie nazwiska Jurczeńki w monografii, a także przesłanie mu książki po wydaniu cz. I *Pokucia*, świadczą, że współpracę z nim cenił Kolberg wysoko.

Druga z wymienionych tu osób wspomagających Kolberga w gromadzeniu materiałów to Iwan Nikityszyn, wspomniany jako współpracownik Kolberga już w przytoczonej wyżej relacji z wystawy. Rękopisy Nikityszyna nie zachowały się, ale ze wzmianek „nadesłane przez Iw. Nikityszyna", „Pisze nam dijak Nikityszyn z Horodnicy", „donosi nam Iwan Nikityszyn" w kolejnych tomach wynika, że dostarczył on Kolbergowi wiele bardzo zróżnicowanych materiałów. Nazwisko jego podaje Kolberg w cz. I *Pokucia* przy opisie obchodów Małanki, św. Jana Chrzciciela, urodzin i chrzcin, pogrzebu oraz wesela, w cz. II pochodzi od niego na pewno tekst co najmniej jednej pieśni, w cz. III informacje o urokach, a w cz. IV wymieniony jest we wstępie wśród osób, które „spisane tu kazki w rodzinnej swej udzielali mowie"[1]. Relacje jego były zapewne zapisane po ukraińsku, bowiem niektóre z nich i w druku w *Pokuciu* mają taką postać językową, albo nasycone są dużą ilością oryginalnych zwrotów i terminów ukraińskich[2]. Opisy zwyczajów i obrzędów zidentyfikowane w druku jako pochodzące od Nikityszyna zawierają teksty pieśni, ale bez melodii. Jedynie w opisie wesela znajdujemy wśród szesnastu tekstów trzy z melodiami, ale ich zapisy nutowe mają swe źródło w rękopisie terenowym Kolberga. Tam obok jednej melodii[3] zanotował Kolberg: „dijak Iwan Nikityszyn, Horodnica", a to

[1] *Pokucie* cz. IV (DWOK T. 32), s. XI.

[2] Zob. np. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), przypis 2 na s. 44, w cz. III (DWOK T. 31), s. 136 i 138.

[3] Zob. na s. 93 przypis źródłowy do pieśni nr 171 z cz. I *Pokucia*.

wskazuje, że Nikityszyn był wykonawcą tych pieśni, ale sam nie zapisywał melodii, co potwierdza wzmianka o nim w brulionie wstępu[1]. Z korespondencji Kolberga z Przybysławskim wiadomo też, że otrzymał od Nikityszyna rysunki pisanek. Również jemu przesłał wydrukowaną część pierwszą *Pokucia*.

O Iwanie Czermaku wiadomo najmniej, znamy jego nazwisko z listu[2] do Przybysławskiego i z Kolbergowskiego szkicu wstępu do części II *Pokucia*. Poznał go Kolberg jeszcze przed wystawą, w liście z 5 lutego 1978 roku pisał do Przybysławskiego: „Tu w Krakowie otrzymałem też od p. Kopernickiego notaty Czermaka[...]"[3]. Z listu tego, a także z dołączonej do niego obszernej listy pytań[4], m.in. dotyczących właśnie zapisów Czermaka, wynika, że sporządził on opis wesela i opisy zabaw chłopców oraz zanotował różne informacje o obrzędach, zwyczajach i lecznictwie. Otrzymane od Czermaka rękopisy wykorzystał Kolberg w *Pokuciu* bez podawania jego nazwiska, dlatego trudno zidentyfikować większość zaczerpniętych z tego źródła opisów i informacji. Bezspornie jako pochodzące z rękopisu Czermaka określić można opisy dwu zabaw chłopców: „Szipiorni" i „Płaz"[5]. Wskazuje na to inny fragment cytowanego tu listu do Przybysławskiego: „Prócz tego proszę o objaśnienie niektórych wyrazów i wyrażeń ruskich, tyczących się zwyczajów, zabobonów itd., oraz gry opisanej przez Czermaka, której nie rozumiem"[6], a szczegołowe pytania dołączone do listu potwierdzają, że chodzi o te dwa opisy. W tece pokuckiej zachował się zamieszczony tu jako aneks IV oryginalny opis zabawy „Płaz", bez no-

---

[1] Zob. aneks V, s. 264.

[2] W czasie przygotowywania do druku korespondencji Kolberga nie wszystkie zespoły rękopisów w jego archiwum były już prawidłowo zidentyfikowane, dlatego informacje o materiałach Czermaka w przypisach do odpowiednich listów są błędne.

[3] List do W. Przybysławskiego z 5 lutego 1878 r., *Korespondencja*... cz. II (DWOK T. 65), s. 104. Z listu wynika, że Czermak przysłał opis wesela, ale nie wiadomo, czy Kolberg go ostatecznie zamieścił w *Pokuciu*. Tekst Czermaka pochodził prawdopodobnie z Horodnicy. Taką lokalizację ma jeden opis wesela w cz. I, przy którym jednak Kolberg podał, że autorem jest Jurczeńko. Ponadto od Czermaka pochodzą opisy zabaw „Szipiorni" i „Płaz" i różne drobne informacje. Por. odpowiednie przypisy do aneksu I, s. 247-251.

[4] Zob. w tym tomie aneks I, s. 247-251.

[5] Zob. s. 194-197 w cz. I *Pokucia* oraz aneks IV s. 261-263.

[6] List do W. Przybysławskiego z 5 lutego 1878 r., *Korespondencja*... cz. II (DWOK T. 65), s. 105.

tatki o autorze. Tekst ten jest zapisany po ukraińsku (ale alfabetem łacińskim), nieprawną ręką i z licznymi błędami w pisowni. Podobny charakter pisma i takie same cechy wykazuje tekst krótkiej opowiastki, również anonimowy, którego Kolberg w *Pokuciu* nie zamieścił[1]. Porównując wzmianki o treści „notat" Czermaka z zawartością monografii, zauważyć można, że materiały, które pochodzić mogą z jego rękopisów mają lokalizację „Horodnica". W tej miejscowości zapewne mieszkał Czermak i chyba był tam jak Nikityszyn niższym duchownym. Jego zapiski były prawdopodobnie znacznie szczuplejsze od rękopisów Nikityszyna i Jurczeńki, a wykonane zostały specjalnie dla Kolberga na potrzeby jego monografii dwa lata przed wystawą kołomyjską.

Do grona osób, które notowały dla Kolberga pieśni należy także wspomniana już Amelia Okólska. Pisała ona do Kolberga w marcu 1881 roku: „Znowu spośród melodii ludowych wydobyłam piosenkę [...]"[2], co pozwala domyślać się, że już wcześniej dostarczyła mu jakieś zapisy. Do listu, którego fragment tu przytoczono, dołączyła melodię i tekst pieśni „Hoj, u haju kałyna", innych, wcześniejszych, nie udało sie zidentyfikować. Być może ona właśnie zapisywała teksty do melodii zanotowanych w Korniczu przez Kolberga.

Pięć pieśni opublikowanych w *Pokuciu* pochodzi z rękopisu Wacława Dundera[3]. Kolberg dostał od niego zeszyt zawierający melodie i teksty ponad trzydziestu pieśni z Czech i z różnych regionów Galicji, wśród nich także ukraińskie z Pokucia.

Ponadto w archiwum Kolberga zachowało się kilkanaście rękopisów nieznanych autorów. Są to pojedyncze karty albo wycinki kart zachowane w różnych tekach, czasem dlatego że ich odwrotną czystą

---

[1] Zamieszczona została w *Rusi Karpackiej* cz. II (DWOK T. 55), s. 443-445, pierwodruk w edycji S. Zdziarskiego z 1904 r., s. 175-176.

[2] List A. Okólskiej z marca 1881 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 471. Dołączoną do listu piosenkę zamieścił Kolberg w cz. II *Pokucia* (DWOK T.30), s. 90-91, nr 128.

[3] Wacław Dunder (1817-1878?), Czech, urzędnik, z zamiłowania muzyk, publikował w prasie czeskiej tłumaczenia z literatury polskiej, a także notował pieśni i przysłowia. Współpracował z „Ruchem Muzycznym" i w związku z tym prawdopodobnie poznał go Kolberg. Rękopis Dundera to zeszycik (teka 21/22, sygn. 1258, k. 92-113), na okładce którego Kolberg podał nazwisko autora: „Wacław Dunder". Tam wśród ponad trzydziestu różnych pieśni, czeskich, ukraińskich i polskich, zapisane są teksty opublikowane w cz. II *Pokucia* pod nr 217, 220, 223, 243, 465.

stronę wykorzystał Kolberg później do własnych notatek. Zawierają one drobne informacje o przesądach i wróżbach w języku polskim i ukraińskim (alfabetem łacińskim), opowieści wierzeniowe, a także pieśni, niektóre z nutami. Autorów tych rękopisów nie udało się ustalić.

Osobną grupę mieszkańców Pokucia, którzy mają swój udział w Kolbergowskiej monografii są wykonawcy — śpiewaczki i śpiewacy, instrumentaliści, wędrowni lirnicy, narratorzy, którzy przekazali teksty bajek i opowieści wierzeniowych, i inni informatorzy. Najwięcej nazwisk pojawia się we wstępie do części czwartej, gdzie Kolberg wymienia „[...] opowiadaczy: włościan, włościanek, dijaków i inne osoby (z różnych Pokucia pochodzące miejscowosci, które nam spisane tu kazki w rodzinnej swej udzielali mowie, a jakimi byli: pan S., nauczyciel w Kołomyi, p. Bazyli Jurczeńko z Ispasa, Iwan Nikityszyn, dijak w Horodnicy, Zofia Olejnyczka, Jewdocha Haraczycha, Łeś (Oleś) Ozarko i Michajło Basarab w Czortowcu, Tymko Czuprun i Fedor Serhiniuk w Jasienowie Polnym i wielu innych"[1]. W brulionie wstępu do części drugiej wspomina dwie śpiewaczki: „Nadmieniamy, że większą liczbę śpiewanych w Czortowcu pieśni, równie jak i wiele szczegółów wesela, dostarczyły nam wiejskie tamtejsze gospodynie (częstokroć i tu, jak w górach, zwane gazdyniami): Zofia Olejniczka rodem z Żukowa i Ilczycha (żona Ilki Hrycaniuka), ta ostatnia długi czas w służbie w sąsiedniej wsi Harasymowie pozostająca"[2]. Niektóre z tych nazwisk pojawiają się także w korespondencji Kolberga z Przybysławskim i na stronicach *Pokucia*. W listach prosi Przybysławskiego o nowe szczegóły uzupełniające informacje o weselach podane przez Ilczychę: „Ilczycha mówiła, że przy weselu mnóstwo śpiewa się innych pieśni [...]. Zechciej Pan w tym celu jeszcze wyegzaminować Ilczychą, Olejniczkę itd."[3], ale także pyta: „Czy Ilczycha przyszła już do posiadania preten-

[1] *Pokucie* cz. IV (DWOK T. 32), s. XI.

[2] Brulion wstępu zamieszczony jest w tym tomie jako aneks V, zob. s. 264. W *Korespondencji...* w kilku listach Kolberga i Przybysławskiego publikowanych na podstawie kopii sprzed 1939 r. (oryginały zostały zniszczone jesienią 1939 przez Niemców) dla tej wykonawczyni, żony Ilki Hrycaniuka pojawia się nazwisko Ilczycka, ponieważ tak odczytała je wówczas M. Turczynowiczowa, która wykonywała odpisy z oryginałów. W skreślonej notatce pod rękopisem melodii jednej z pieśni (nr 111 w cz. II *Pokucia*) podał Kolberg formę „Ilczyha".

[3] List do W. Przybysławskiego z 5 lutego 1878 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 105.

dowanych przez siebie gruntów?"[1]. W zachowanych zapisach terenowych nazwiska Zofii Olejniczki nie spotykamy, pojawia się natomiast raz nota „Ilczyha". Nazwisko Jury Skirczuka[2], który opowiadał cztery z „Pięciu kazek huculskich" zamieszczonych w części IV, Hucuła z Żabiego, wymienia też S. Witwicki na łamach „Pamiętnika Towarzystwa Tatrzańskiego", dając mu taką charakterystykę w spisie „godnych zaufania przewodników górskich" po Czarnohorze: „Jura Szkirczuk — ten wspina się na strome szczyty śmiało za ziołami, umie zabawiać różnie gości, ale przy tym lubi się trochę napić z manierki, jeżeli jest pod ręką [...]"[3]. Tymko Czuprun z Jasienowa, wspomniany w cytowanym tu wyżej wstępie do części IV i instrumentalista o tym samym imieniu i nazwisku, którego melodie[4] opublikował Kolberg w części trzeciej *Pokucia*, to być może ta sama osoba. Wśród wykonawców pieśni religijnych odnotowany jest wspomniany już lirnik Dymitr Marczuk z Siekierczyna oraz anonimowy „wróż" z Jasienowa Polnego. Raz wymienia też Kolberg autorkę pieśni zapisanej w Ispasie: „Śpiewankę tę ułożyła gazdyni Anna Czartecka, wkrótce po śmierci Jana Jurczeńki, który zmarł na suchoty w roku 1873; kobiety wszakże wiejskie posądzały go, iż był struty przez kochankę"[5]. Nazwiska informatorów i wykonawców w praktyce wydawniczej Kolberga pojawiają się dosyć rzadko[6], podawanie tych danych nie było wtedy jeszcze obligatoryjne w zbiorach folklorystycznych. Nazwisko twórcy ludowego, zwłaszcza twórcy tekstu, podawał i Kolberg, i jemu współcześni jeszcze rzadziej. W wypadku Anny Czarteckiej zaważyło może to, że fakt, który ją zainspirował, zdarzył się niedawno — śmierć Iwana Jurczeńki dzieli około siedem lat od chwili zapisywania tekstu, więc była jeszcze znana jako jego autorka. Rękopis tej pieśni nie zachował się, ale pochodził prawdopodobnie ze zbioru

---

[1] List do W. Przybysławskiego z 30 marca 1881 r. *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 474.

[2] Wymienia go Kolberg w przypisie w cz. IV *Pokucia* (DWOK T. 32), s. 271.

[3] S. Witwicki *Hucuły* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" R. 1: 1876, s. 84-85.

[4] T. Czupruna wspomina Kolberg opisując instrumenty w cz. III (DWOK T.31), s. 9, jego nazwisko wymienia także na s. 70 i 74 przy melodiach nr 723 i 735, tam podaje też imię w polskiej wersji „Tomasz".

[5] *Pokucie* cz. II (DWOK T. 30), przypis Kolberga do pieśni „Ta jak sobi zaspiwaju, to spiwanka teńka", nr 14 na s. 13.

[6] W odpowiedzi na recenzję I. Franki pada ze strony Kolberga wyraźne stwierdzenie, że podawanie nazwisk wykonawców uważa za zbędne, zob. s. 289 w tym tomie.

Bazylego Jurczeńki, który mógł być krewnym owego Iwana z pieśni. Na pewno zafascynował Kolberga talent muzyczny Tymki Czupruna, którego kilkakrotnie wymienia i to prawdopodobnie nie tylko jako instrumentalistę, ale także twórcę wykonywanych melodii. Ale wielu artystów — wykonawców i twórców — pozostało anonimowych, nie wpisując się tak wyraźnie w pamięć Kolberga w czasie badań terenowych.

Nazwiska mieszkańców Pokucia pojawiają się w Kolbergowskiej monografii częściej w innych sytuacjach. W informacjach o eksponatach z wystawy podane są kilkakrotnie nazwiska rzemieślników, Rusinów i Ormian, m.in. wytwórców przedmiotów ze skóry i z mosiądzu, a w spisie haftów z kolekcji Przybysławskiego nazwisko hafciarki Nastii Kopacz. Stosunkowo dużo nazwisk mieszkańców wsi z Pokucia odnotowanych jest zwłaszcza w opowieściach wierzeniowych lub krótkich notatkach o przesądach, wróżbach itp., jako osób potrafiących stosować zabiegi magiczne lub będących ich obiektami czy też świadkami niezwykłych wydarzeń[1]. Podanych jest tam ponad czterdzieści nazwisk i imion osób z określonych miejscowości, które miały się spotkać z upiorem, umiały „przymawiać od ukąszenia gadziny", zamieniały się w *wowkuna* (wilkołaka) itd. Najczęściej informacja taka ma uwiarygodnić przekazywane przez informatora opowieści, np.: „Że zaś wiédźmy stają się niemi i przez wychowanie także (nigdy zaś *opyry*), stwierdza to fakt następujący: Baba-akuszerka w Ispasie nazwiskiem Romaszkanka opowiadała, iż przed trzydziestu i kilku laty, odebrawszy jednego wieczora od Jurychy Hryniuczczynej nowonarodzone dziecko [...]"[2] albo: „Tacy tedy ludzie rozporządzają za życia czartami wedle upodobania, więc można też sobie u nich czarta kupić. Na to podają przykłady następujące: Ołeksa Hawryluk w Ispasie przyjął był przed kilkudziesieciu laty na swój grunt i do własnej chałupy Mytra Pihulaka jako zięcia [...]"[3]. Te informacje, podobnie jak większość z Ispasa, pochodzą najpewniej z notatek Jurczeńki, który tam się urodził i mieszkał. Mógł zatem w swym opracowaniu *Obrzędy i zwyczaje na Rusi Pokucia* podać także opowieści, które słyszał od młodości, a w czasie badań na potrzeby wystawy w roku 1880 cieszył się na pewno znacznie większą

[1] Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 87 i nast.

[2] *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 111, pkt. 12.

[3] Jw., s. 87, pkt 3.

swobodą i zaufaniem niż obcy etnograf z miasta, nawet wprowadzony w środowisko przez właściciela dworu lub miejscowego proboszcza[1]. Podobne relacje z mieszkańcami wsi mogli mieć Nikityszyn, Czermak czy inni nieznani dziś z nazwiska współpracownicy Kolberga.

Trzecim rodzajem źródeł służących Kolbergowi przy pracy nad *Pokuciem* były publikacje jego poprzedników, tj. zbiory pieśni, studia historyczne, opracowania o zwyczajach i wierzeniach, a także drobne artykuły w prasie codziennej, np. doniesienia sądowe i informacje o niezwykłych wydarzeniach[2].

Krótki, bo zaledwie dwunastostronicowy zarys geograficzno-historyczny, tj. rozdział „Kraj", oparty jest przede wszystkim na dwu rozprawach: *Pokucie* A. Bielowskiego, historyka, wydawcy i poety, za którym cytuje najstarsze źródła, m.in. *Roczniki* J. Długosza i latopisy ruskie, oraz *Pokucie pod względem archeologicznym* A.H. Kirkora, historyka i archeologa, który zamieścił w tej pracy także nieco informacji etnograficznych. Kilkakrotnie też przytacza Kolberg fragmenty artykułów dziennikarza i pisarza K.W. Wójcickiego.

Kazimierz Władysław Wójcicki (1807–1879), literat, dziennikarz i folklorysta, był autorem jedynej rozprawy na temat życia i zwyczajów ludu, która wpłynęła na konkurs ogłoszony w tym przedmiocie w 1827 r. przez Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk, rozprawy wykorzystanej następnie przez Ł. Gołębiowskiego w wydanym w roku 1830 *Ludzie polskim*. Po powstaniu listopadowym Wójcicki musiał opuścić zabór rosyjski, przez dłuższy czas przebywał wtedy w Galicji i podróżował m.in. po Pokuciu. Po powrocie do Warszawy wydał dwutomowy zbiór pt.: *Pieśni ludu Białochrobatów, Mazurów i Rusi znad Bugu* (1836 r.), a podróż po Galicji zdyskontował, opisując m.in. Pokucie i życie jego mieszkańców, a zwłaszcza Hucułów, w licznych artykułach i publikując pieśni i bajki z tego regionu. Różne fragmenty

[1] W sprawozdaniach z wystawy kołomyjskiej pojawiają się informacje, że Rusini, którzy chcieli zorganizować w nieco późniejszym okresie podobną wystawę, rozpowszechniali wśród chłopów wiadomości, jakoby zbieranie eksponatów przez Oddział Czarnohorski Towarzystwa Tatrzańskiego służyć miało poborcom do wyłapania rzemieślników i innych wytwórców, aby ściągnąć od nich podatki. Zob. m.in. S. Tarnowski *Z Kołomyi*, „Przegląd Polski" R. XV 1880, z. IV, s. 200 i nast.

[2] Pełne noty bibliograficzne wymienianych niżej publikacji, które Kolberg cytował lub wzmiankował w *Pokuciu*, zestawione są w spisie literatury w tym tomie na s. 295–310.

tych zbiorów folklorystycznych i artykułów, zamieszczane na łamach prasy warszawskiej i następnie w wydaniach książkowych, przytacza Kolberg w *Pokuciu* w każdym prawie rozdziale.

Własne obserwacje z zakresu kultury materialnej uzupełnił głównie przy pomocy *Rysu miasta Kołomyi* L. Wajgla, profesora gimnazjum w Kołomyi i jednego z organizatorów wystawy etnograficznej. Z tej pracy pochodzi też kilka informacji o zwyczajach dorocznych, opis chrzcin i krótki opis wesela. Fragmenty zaczerpnięte z pracy Wajgla mają zwykle lokalizację „okolice Kołomyi", albo bardziej rozbudowaną: „okolica Kołomyi (Piadyki, Nazurna, Szeparowce, Oskrzesińce, Lucza".

Do opisu roku obrzędowego wykorzystał Kolberg niezwykły kalendarz: *Obszczierusskij dniewnyk cerkownych, narodnych, siemiejnych praznykow i choziajstwennych zaniatij, prymiet i hadanij* opublikowany w „Wremienniku Stawropihijskoho Instituta"[1] na rok 1866 przez Antoniego Pietruszewicza (1821–1913), ukraińskiego historyka, wydawcę źródeł, filologa i etnografa. Pietruszewicz podaje uporządkowane chronologicznie informacje o świętach i zwyczajach cerkiewnych i ludowych, zarówno lokalnych, przestrzeganych w jednej okolicy, jak i zachowywanych na całej Ukrainie, Białorusi i w Rosji. Zamieszcza przy tym informacje o związanych z danym dniem wierzeniach, przysłowiach itp. Kolberg zapoznał się z *Obszczierusskim dniewnykiem*... prawdopodobnie dopiero w roku 1881, krótko przed oddaniem do druku pierwszej części *Pokucia*. W lipcu tego roku wysłał do Przybysławskiego obszerny spis wybranych informacji z pracy Pietruszewicza i prosił o potwierdzenie, czy wskazane zwyczaje są znane w Czortowcu[2]. Kalendarz Pietruszewicza był źródłem bardzo szczegółowym, informującym o mało nieraz znanych praktykach ludowych związanych z kolejnymi dniami roku. Prowadząc badania zazwyczaj późnym latem i jesienią, Kolberg nie mógł obserwować sam tego, co działo się na wsiach pokuckich w innych porach roku. Nie zawsze też mógł liczyć na dociekliwość i domyślność swych informatorów i współpracowników, więc kalendarz ten, wyraźnie pomyślany przez autora także jako opracowanie etnograficzne, był mu

[1] Kolberg korzystał z osobnej odbitki, być może z egzemplarza znajdującego się dziś w Bibliotece Jagiellońskiej, pochodzącego ze zbiorów I. Kopernickiego.

[2] Zob. aneks III, s. 256–261 w tym tomie.

pomocny w ułożeniu „kwestionariusza" do badań nad rokiem obrzędowym.

Wiadomości o wierzeniach, przesądach i praktykach leczniczych zebrane w rozdziale „Świat nadzmysłowy", pochodzące z własnych badań i otrzymane od Nikityszyna, Jurczeńki i innych, uzupełniał Kolberg także, korzystając z „obrazków" K.W. Wójcickiego, głównie zamieszczonych w tomikach pt. *Stare gawędy i obrazy* i *Zarysy domowe*, z nielicznych wzmianek znajdujących się we wspomnianej już rozprawie A.H. Kirkora, a przede wszystkim z rozpraw Iwana Wahylewicza[1] (1811–1866). Autor ten opublikował pierwszy systematyczny zarys kultury ludowej Hucułów, drukowany na łamach czeskiego miesięcznika „Časopis Českého Museum" w latach 1838–1839. Z tej rozprawy poczynił Kolberg wypisy i wyciągi, a inną z drukowanych w „Časopisie" prac tego autora, pt. *O upjrech a wid'mách*, w całości przetłumaczył. Potrzebne fragmenty tych publikacji cytuje w tekście głównym, gdy dotyczą Pokucia, albo w przypisach, jako materiał porównawczy.

Poza pracami włączonymi do monografii na równi z materiałami uzyskanymi w czasie własnych badań czy od współpracowników, cytuje też Kolberg często publikacje mówiące o innych regionach i krajach. Czyni to najczęściej w przypisach zamieszczanych u dołu strony, a obszerniejsze teksty przytacza na końcu tomu. Korzysta z prac zajmujących się bądź historią i etnografią całej Ukrainy lub wybranego regionu, jak monografia A. Marcinkowskiego o Ukrainie czy S. Witwickiego o Hucułach i W. Zawadzkiego o Podolu, bądź zagadnieniami wycinkowymi, jak np. artykuły I. Hałki o zwyczajach wiosennych na Podolu czy zbiór bajek i przysłów S. Barącza z tego samego regionu. Dla

---

[1] Współpracę z Wahylewiczem wysoko cenił A. Bielowski, który w swoim studium o Pokuciu pisał; „Zamierzywszy sobie podać tu nieco z tych rysów, winienem oznajmić, że szedłem w nich głównie za skazówkami Jana Wagilewicza, który we wsi Jasieniu, na samym pograniczu Hucułów i Bojków urodzony i przez bardzo długi czas tamże zamieszkały, miał najlepszą sposobność przypatrzyć się im dokładnie i poznać ich zwyczaje i obyczaje" (A. Bielowski *Pokucie*, „Czas. Dodatek Miesięczny" R. 2: 1857, T. VI, s. 664). Bielowski dodaje następnie w przypisie, że Wahylewicz udostępnił mu swoje rękopisy. Wahylewicz współpracował z Bielowskim m.in. przy opracowaniu *Powieści minionych lat*, czyli tzw. „Latopisu Nestora" do pierwszego tomu *Pomników dziejowych Polski*, zbioru źródeł wydawanego przez Bielowskiego, i także przy drugim wydaniu *Słownika* S. Lindego (Lwów 1854–1860), uzupełnionym przez Bielowskiego na podstawie rękopisów Lindego.

celów porównawczych sięga też Kolberg daleko poza Ukrainę. Odsyła do własnych tomów *Ludu*, których w czasie druku pierwszej części *Pokucia* było czternaście, a gdy wydawał część czwartą już dwadzieścia pięć. Wykorzystuje też publikacje z tekstami z innych krajów, np. analogie do bajek z Pokucia wskazuje w zbiorze tekstów słoweńskich wydanych przez F.S. Kraussa, greckich przetłumaczonych na język niemiecki przez J.G. Hahna i niderlandzkich wydanych również w przekładzie na niemiecki przez I.W. Wolfa.

Źródłami głównymi do tekstów pieśni i przyśpiewek opublikowanych w całej monografii były oczywiście własne zapisy wykonane w trakcie pobytu na Pokuciu, a także rękopis Jurczeńki; nieliczne pochodzą z kilku wspomnianych tu już rękopisów innych osób. Materiały te wzbogacił Kolberg tekstami zaczerpniętymi ze zbiorów swoich poprzedników. Wykorzystał w *Pokuciu* przede wszystkim wydane we Lwowie w roku 1833 przez Wacława Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego*, Żegoty Paulego *Pieśni ludu ruskiego w Galicji* z lat 1839–1840, a także znacznie późniejszy, bo pochodzący z lat 1863–1870, zbiór J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi*. Do części II i III *Pokucia* włączył także nieliczne teksty z *Rusałki Dniestrowej*, almanachu wydanego w r. 1836 przez „Ruską Trójcę", tj. M. Szaszkiewicza, I. Wahylewicza i J.F. Hołowackiego[1], przyśpiewki ze zbioru S. Sałamona *Kołomyjki i szumki...* z roku 1863 oraz kilka tekstów z drobnych publikacji prasowych, m.in. z artykułów L. Zielińskiego i D. Zubrzyckiego w czasopismach lwowskich. Ponadto w części pierwszej w rozdziałach „Zwyczaje" i „Obrzędy" zamieścił kilka pieśni zawartych we wspomnianej tu już pracy L. Wajgla. W odesłaniach do wariantów kierował do tekstów z wymienionych wyżej druków, a także do zbiorów M. Maksymowicza, własnego *Ludu* i do artykułów w czasopismach polskich i ukraińskich.

Ze zbiorów Paulego i Hołowackiego włączył Kolberg do *Pokucia* przede wszystkim teksty, które mają określoną lokalizację. W *Pieśniach ludu ruskiego* Paulego jest ona podana tylko ogólnie: „Z Kołomyjskiego", „ze Stryjskiego i Stanisławowskiego", podobnie w zbiorze Hołowackiego: „Iz Kołomyjskago, Stanisławskago i Stryjskago Ujezdow", „Iz Kołomyjskago Ujezda". Noty te powtórzone są w Kolbergowskich

[1] Zob. W. Mokry *«Ruska Trójca». Karta z dziejów życia literackiego Ukraińców w Galicji w pierwszej połowie XIX wieku*. Kraków 1997.

odpisach i zwykle w druku. W zbiorze Zaleskiego not lokalizacyjnych nie ma. W Kolbergowskiej dokumentacji badań terenowych miejsce pochodzenia zapisu odgrywało jednak najważniejszą rolę[1]. Również w druku proweniencja geograficzna była pierwszoplanowym elementem dokumentacji folkloru, a inne dane, takie jak daty badań i nazwiska informatorów, podawane były najczęściej tylko zbiorczo i ogólnie we wstępie do monografii. Skąpe wskazówki pozwalają jednak stwierdzić, że Kolberg teksty i informacje pochodzące z literatury weryfikował w miarę możliwości w terenie albo w czasie własnych badań, albo listownie. Niektóre teksty z rękopisu Jurczeńki mają melodie w zapisach terenowych Kolberga, część tekstów pochodzących z rękopisu Nikityszyna w druku ma melodie, których Nikityszyn nie umiał zanotować. Świadectwem wyraźniejszym jest własna wypowiedź Kolberga. W r. 1878 pisał do Przybysławskiego: „Między notatami mymi znajduję więc pieśni weselne z Kołomyjskiego, drukowane już w dziele Wacława z Oleska (które tu w kopii posyłam), i – co ważniejsze, ładkania wzięte w małej części z dawnej *Zorii Halickiej* (po rusku)[2], a w większej części zebrane i podane przez Głowackiego i umieszczone w czasopiśmie «Cztienia» (Moskwa 1863), pochodzące także — jak tu powiedziano — z Kołomyjskiego, bez podania jednak miejsca dokładnego opisu wesela; ponieważ obfitość piosenek jest tu wielka, więc posyłam je zatem Szan. Panu z prośbą, ażebyś się przekonał, czyli niektóre z nich nie są w Czortowcu śpiewane, co być by mogło, gdyż Ilczycha mówiła, że przy weselu mnóstwo śpiewa się innych pieśni, chociaż kilkanaście ich tylko podyktowała. Chodzi mi o to, czy nie ma wariantów tych pieśni. Zechciej Pan w tym celu jeszcze wyegzaminować Ilczychę, Olejniczkę itd., i gdyby się znalazły odmiany lub tożsamość, zaraz je dopisać na boku (na biało pozostawionej *pagina fracta*) obok czortowieckich,

---

[1] Na ten temat zob. E. Miller *Kolbergowskie metody zbierania i wydawania tekstów ludowych w świetle rękopisów*. W: *Oskar Kolberg, prekursor antropologii kultury...*, s. 15–36.

[2] Może tu chodzić o pieśni weselne zamieszczone w almanachu *Zoria Halichaja jako album na hod 1860* (Lwow 1859) w artykule A.I. Toronskiego *Rusiny-Łemki*, zob. przedruk w: O. Kolberg *Sanockie-Krośnieńske* cz. I (DWOK T. 49), s. 504–506. Znajduje się tam jednak tylko pięć tekstów pieśni. Innego artykułu z pieśniami weselnymi w *Zorii Halickiej* nie było. Kolberg w cz. I *Pokucia* (s. 326–336) przytoczył „Ładkania, czyli pieśni weselne" ze zbioru Hołowackiego (tam cz. II, s. 99–116) z lokalizacją „iz Kołomyjskago okruga", mogą one pochodzić z rękopisu H. Ilkiewicza.

które dołączam. [...] albowiem Głowacki wspomniał, że wiele z tych pieśni odebrał (od Ilkiewicza[1], który był w r. 1840 nauczycielem w Horodence), lecz czy je tam spisywał, nie wiadomo."[2]

Przytoczony tu fragment listu potwierdza, że Kolberg weryfikował w terenie wiadomości czerpane z druków, a także skłania do poruszenia problemu autorstwa zapisów w XIX-wiecznych publikacjach folkloru, które bywało przedmiotem polemik wydawców i krytyków od chwili druku pierwszych zbiorów folklorystycznych. O ile obowiązek sygnalizowania przedruków stawał się coraz bardziej oczywisty i w drugiej połowie wieku XIX większość wydawców podawała coraz dokładniejsze odsyłacze do swych źródeł, to korzystanie z rękopisów znacznie dłużej nie podlegało takim rygorom. Bywały to niewielkie zbiorki kilku czy kilkunastu pieśni, wykonane na prośbę wydawcy i często wręczone mu z zastrzeżeniem, aby nazwiska autora w druku nie podawał. Mogły to być także obszerniejsze zbiory nieznanego autora lub o autorstwie znanym wydawcy, które anonimowo wtopione w czyjąś publikację przestawały zwykle reprezentować określone środowisko i czas. Jeżeli rękopisy takie pochodziły z archiwów badaczy, zwłaszcza znanych w kręgach folklorystów, nazwisko autora mogło gwarantować wiarygodność rękopisu i wskazać na okres jego powstania. Podanie przez wydawcę informacji o poprzednikach i autorach przytaczanych rękopisów było wreszcie formą docenienia ich trudu.

Wspomniane przez Kolberg w cytowanym wyżej liście pieśni zapisane przez Ilkiewicza są przykładem anonimowego zużytkowania źródła rękopiśmiennego przez dwu różnych wydawców w odstępie trzydziestu lat. Osip Bodianski, autor wstępu do *Narodnych piesni...* zamieszczonego w „Cztieniach"[3], pisze krótko, że Ilkiewicz zanotowane przez siebie pieśni przekazał Zaleskiemu, a ich bruliony (więc pewnie

---

[1] Hryhorij Ilkiewicz (zm. 1841), nauczyciel w Horodence, był autorem kilku artykułów opublikowanych w prasie lwowskiej, a także zbioru przysłów i zagadek wydanego w Wiedniu w 1841 r. (zob. spis „Prace cytowane..." s. 298 w tym tomie). W czasie pobytu na Pokuciu Kolberg mógł jeszcze spotkać osoby, które pamiętały nauczyciela z Horodenki.

[2] List do W. Przybysławskiego z 5 lutego 1878 r., *Korespondencja...* cz. II (DWOK T. 65), s. 104-105. Kolberg posłużył się tam spolonizowaną formą nazwiska J.F. Hołowackiego.

[3] Wstępu tego nie przedrukowano w osobnym wydaniu zbioru Hołowackiego w 1878 r.

zapisy powstałe bezpośrednio ze słuchu) oddał Hołowackiemu. Zaleski teksty ze zbioru Ilkiewicza zamieścił w wydanych w roku 1833 *Pieśniach polskich i ruskich ludu galicyjskiego*, ale nie podał informacji o autorskim pochodzeniu ani tych, ani innych zapisów. Jedynie we wstępie pisał bardzo ogólnikowo: „mówiło się więc o tym przedmiocie z niejednym szkolnym kolegą. Na przyjacielskie wezwanie udzielił niejeden podobnego zbiorku, [...], odjeżdżających na wieś prosiło się o przywiezienie nowych, później bawiących na wsi wzywało się i listownie", „mój zbiór pieśni, jakkolwiek mały, stawał się coraz ważniejszym. Starałem się coraz bardziej go powiększyć. [...] ze wszystkich stron Galicji odbierałem zasiłki od młodych przyjaciół, którzy w myśl moją wchodzić umieli"[1]. Z innego źródła[2] wynika, że „młodymi przyjaciółmi", pomagającymi w gromadzeniu pieśni byli słuchacze uniwersytetu lwowskiego, na którym Zaleski dwukrotnie pełnił obowiązki wykładowcy. Studentami lwowskiego uniwersytetu byli wtedy m.in. M. Szaszkiewicz, J.F. Hołowacki i I. Wahylewicz, którzy znani byli wśród kolegów jako „Ruska Trójca" i którzy później, w roku 1836 wydali *Rusałkę Dniestrową*, wspomniany tu już almanach literacko-historyczny[3], zawierający m.in. zbiór pt. *Piesnie narodni*, liczący pięćdziesiąt dwa teksty. Zaskakujące czasem zbieżności między tekstami z *Rusałki Dniestrowej*, a zbiorem Zaleskiego i późniejszym od niego o trzydzieści lat wydaniem Hołowackiego tłumaczyć więc może to, że źródła części pieśni w tych trzech publikacjach były wspólne — rękopisy młodych Rusinów tworzących „Ruską Trójcę" i innych studentów uniwersytetu lwowskiego i grekokatolickiego seminarium duchownego we Lwowie, którego wychowankami byli również członkowie „Ruskiej Trójcy" i zapewne Ilkiewicz.

---

[1] Wacław z Oleska [W. Zaleski] *Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego*, Lwów 1833, s. IV–V.

[2] Zob. fragment pamiętnika Zaleskiego przytoczony przez K. Ostaszewskiego-Barańskiego w pracy: *Wacław z Oleska*, W: *Stulecie Gazety Lwowskiej 1811–1911*, T. II, cz. IV: *Miscellanea*, Lwów 1912, s. 46.

[3] Almanach *Rusałka Dniestrowaja* gotowy był do wydania w maju 1834 r., nie został jednak dopuszczony do druku przez cenzorów ani w Wiedniu, ani we Lwowie, a opublikować go udało się dopiero w Peszcie w r. 1836 (z datą 1837 na karcie tytułowej). Prawie cały nakład został skonfiskowany i almanach rozpowszechniany był dopiero po r. 1848. Zob. W. Mokry *„Ruska Trójca"...*, s. 34–36 oraz J. Hrycak *Historia Ukrainy 1772–1999. Narodziny nowoczesnego narodu*, przełożyła K. Kotyńska, Lublin 2000, s. 60–62.

Kolberg w swej monografii często odsyła do wariantów tekstów znajdujących się w *Narodnych piesniach Galickoj i Ugorskoj Rusi* i niektóre pieśni tam drukowane włączył do *Pokucia*, więc ogólna charakterystyka zbioru Hołowackiego może być w tym miejscu przydatna. Ponadto i dla Kolberga, i dla Hołowackiego ważnym źródłem były *Pieśni ludu ruskiego*... Paulego, więc przypomnieć trzeba także opinię Hołowackiego o tym zbiorze pieśni ukraińskich. Hołowacki miał zamiar wydać drukiem możliwie bogaty zbiór ukraińskich pieśni ludowych z całej Galicji, uwzględniający jak najwięcej wątków z ich najciekawszymi wariantami. Poza własnymi zapisami włączył więc do *Narodnych piesni*... także rękopisy, do których miał dostęp, oraz teksty publikowane już przez poprzedników: ukraińskich i polskich folklorystów, w tym podstawowe z pierwszej połowy wieku XIX zbiory Zaleskiego, Paulego i Maksymowicza, a także z *Rusałki Dniestrowej*. W pierwszym tomie, zawierającym dumy i dumki (pierwodruk z r. 1863), zamieścił pieśni uporządkowane w kilkunastu działach ze względu na treść lub funkcję. W tomie drugim i trzecim (pierwodruk z lat 1864–1867 i 1870) znajdują się pieśni obrzędowe i przyśpiewki taneczne oraz uzupełnienia do wydanych poprzednio. W tych tomach część pieśni, o określonym przez wydawcę autorstwie, opublikowana jest w osobnych blokach (np. rękopisy A. Duchnowicza i I. Huszalewicza oraz drukowane zbiory I. Hałki i A. Toronskiego). Wtedy w tytule znajduje się zwykle informacja o proweniencji geograficznej danego zespołu tekstów[1]. Dotarł do nich zapewne później i ich zawartości już nie rozpraszał w różnych działach. Część takich zespołów jest zamieszczona anonimowo, wśród nich obszerny zbiór pieśni weselnych „Iz Kołomyjskago okruga", który drukowany jest prawdopodobnie na podstawie rękopisu Ilkiewicza. Jeżeli zapisał je rzeczywiście Ilkiewicz, to pochodziłyby sprzed roku 1833, bo przed tym rokiem rękopis swój przekazał on Zaleskiemu. W części pierwszej natomiast Hołowacki zamieszcza nad niektórymi pieśniami tylko krótkie notatki, np.: „Maks. 1834.121", „Rusał. 21", „Paul. II.5", „Wacław iz Oleska, str. 482", niekiedy bez podania strony. Notatki takie dotyczą tylko druków — w pierwszej części nie wymienia nazwisk autorów rękopisów, jedynie sygnalizuje niekiedy własne zapisy, a zamieszcza tam przecież, jak wynika z przedmowy Bodianskiego, teksty

[1] Kolberg wymienia te rękopisy i druki w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29) s. X-XI, zob. przypisy źródłowe w tym tomie na s. 61–66.

z rękopisów co najmniej kilku swoich dawnych przyjaciół. Nie wiadomo też, czy odsyłacze te kierują do źródła, czy do wariantu, bo wielokrotnie zawierają informacje o kilku drukach i własnych rękopisach: „Wacł. iz Oleska 446, Maksymow. 1834, 166", „Wacł. iz Oleska 385 i moich 3 spiska", „Iz 5 raznosłownych spiskow moich i Pauli I str. 168", „Po 3 spiskam". Tylko niektóre noty są wyraźnie odsyłaczami, np. „sr. Wacł. 495" (tj. porównaj Wacław z Oleska, s. 495). Źródła Hołowackiego wymienił w swym wstępie Bodianski i krótko scharakteryzował rękopisy i wydania pieśni poprzedzające edycję Hołowackiego, zarówno badaczy ukraińskich i rosyjskich, jak i polskich. Bodianski, omawiając zbiory z pierwszej połowy XIX w., w swym wstępie stosunkowo dużo miejsca przeznaczył na ocenę *Pieśni ludu ruskiego...* Paulego, wyliczając wcześniejsze druki i rękopisy, z których Pauli miał jakoby przepisać publikowane przez siebie teksty. Ataki na Paulego, też zarzucające mu plagiat i formułowane znacznie ostrzej niż we wstępie Bodiańskiego, ponowił Hołowacki po blisko dwudziestu pięciu latach, co wywołało replikę najpierw ze strony rosyjskiego historyka literatury i etnografa, Aleksandra Pypina, a następnie Jana Karłowicza[1], który w obszernym artykule wykazał bezzasadność zarzutów Hołowackiego.

Dwie pierwsze części zbioru Hołowackiego znał Kolberg już w roku 1869, gdy wysyłał do Zakładu Narodowego im. Ossolińskich tytułowy plan *Ludu*. Pisząc tam o planowanym tomie *Pokucie-Huculy* dodał, że korzystał „nieco, acz oględnie, z dzieł Wójcickiego, Gołowackiego

[1] Bodianski, zapewne za sugestiami Hołowackiego, we wstępie do jego zbioru w „Cztieniach" w r. 1863 zarzucił Paulemu, że w *Pieśniach ludu ruskiego...* przedrukował bez podania źródła teksty wydane przez Maksymowicza, więc nie pochodzące z Galicji, a także z rękopisów Rusinów poznanych w czasie studiów na uniwersytecie lwowskim i nie poinformował o tym ani czytelników, ani autorów rękopisów. Po wielu latach zarzuty te kilkakrotnie powtórzył sam Hołowacki w czasopismach ukraińskich i w osobno wydanej broszurze (ogłoszonej w Wilnie w 1888 r.), dodając inne, wskazujące chyba na zadawnione urazy osobiste. A. Pypin, który poddał w wątpliwość niektóre z twierdzeń Hołowackiego, pisał: „Są i inne dziwne rzeczy w tej sprawie. Jeżeli Pauli dopuścił się plagiatu, to dlaczego p. Hołowacki pozostawił Bodiańskiemu oznajmić o tym po latach dwudziestu pięciu, a sam odezwał się po pięćdziesięciu?". Sprawa rzekomego plagiatu Paulego została wyjaśniona przez J. Karłowicza w artykule: *Żegota Pauli*, „Wisła" R. 2: 1888, s. 653-662 (za Karłowiczem cytowana tu jest opinia Pypina), zob. też *Posłowie* R. Górskiego do fotooffsetowej reedycji *Pieśni ludu polskiego* Ż. Paulego (Wrocław 1973), s. XIX-XX. O zamieszczeniu niektórych pieśni ze zbioru M. Maksymowicza wydanego w r. 1827 pisał Pauli sam we wstępie (s. nlb.): „Dla uzupełnienia zbioru

i broszur ruskich"[1]. Zastrzeżenie co do Wójcickiego spowodowane być mogło licznymi przedrukami własnych prac, które ten autor co parę lat zamieszczał w prasie. Ostrożność w stosunku do publikacji Hołowackiego powodowana była zapewne wieloma czynnikami. Hołowacki, jak znaczna część inteligencji ukraińskiej, po roku 1863 przyjął orientację moskalofilską, w roku 1867 wyemigrował do Rosji i swój zbiór pieśni drukował w Moskwie alfabetem rosyjskim. Kolberg uważał, że czcionki łacińskie lepiej niż grażdanka oddają w druku zróżnicowane dialekty ukraińskie. W części pierwszej *Pokucia* pisał: „W czasopiśmie «Cztienia» (Moskwa 1863-1864) podany jest przez Gołowackiego bogaty zbiór pieśni z Rusi galicyjskiej i węgierskiej (który następnie wyszedł oddzielnie z druku, jak również i opis ubiorów). Jakkolwiek pisownia jego uwzględniła w tym wydaniu do pewnego stopnia właściwości prowincjonalne, grażdanka jednak nie zawsze wiernie oddała wszelkie odcienia dźwięków każdej prowincji lub powiatu. Stąd też we wszystkich pieśniach, więc i z Pokucia pochodzących, czytamy prawie nieodmiennie: *sia* zamiast *sie* lub *si*, *mnia* zamiast *mni*, *ni*, *dywlu sia* zamiast *dywiu si* itd., lubo wymawianie takie (*dywlu sia* itd.) wyjątkowo tylko słyszeć się tu daje"[2]. W tym okresie w Rosji nasiliły się działania na rzecz wynarodowienia Ukraińców, m.in. poprzez eliminowanie z obiegu publicznego języka ukraińskiego, zwanego wtedy małorosyjskim lub południowo-rosyjskim. Już w roku 1863 zabroniono w cesarstwie rosyjskim druku po ukraińsku, zakaz nie dotyczył tylko literatury pięknej. Ogłaszając ten edykt, minister spraw wewnętrznych P. Wałujew stwierdził, że „małorosyjskogo jazyka nie było, niet i byt' nie możet"[3]. W roku 1876 zabroniono całkowicie używania ukraińskiego

---

ruskich pieśni przyłączyłem niektóre małoruskie, wyjęte z niewielkiego zbiorku p. M. Maksymowicza, r. 1827 w Moskwie rossyjskimi bukwami wytłoczonego, uczyniłem to po części i dlatego, że też same pieśni i lud ruski w Galicyi śpiewa, po części iż z powodu nietroskliwości o literaturę rossyjską ładny zbiorek p. Maksymowicza wcale nam jest obcy. Jednakże dla oznaczenia tych pieśni kładłem przy nich, zacząwszy od dum, wyraz «Ukraińska»".

[1] Zob. przyp. 1 na s. VI.

[2] Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29) s. 33. Por. też przytoczoną wyżej (s. XIX) uwagę I. Franki o pisowni Hołowackiego.

[3] Cytowane za: J. Hrycak *Historia Ukrainy 1772-1999...*, s. 84. Zob. też P.R. Magoczij *Istorija Ukrainy*, Kyiw 2007, s. 320-323, tam przytoczony edykt Wałujewa i tzw. „Edykt emski", wydany w 1876 r. przez Aleksandra II, zakazujący w ogóle druku w języku ukraińskim i importu druków w tym języku wydawanych poza granicami Rosji.

w druku i na scenie, a także wwożenia do Rosji wydawnictw w tym języku. Hołowacki, który świadomie poddał się rusyfikacji, nie był już wiarygodnym partnerem w dyskusji nad folklorem ukraińskim.

Pokucie jest jedyną monografią regionu ukraińskiego, którą zdążył Kolberg w całości zredagować i wydać drukiem, prac nad innymi planowanymi tomami z tego terenu nie zdołał już ukończyć, pozostawiając rozpoczęty druk *Chełmskiego*, a rękopisy innych w różnym stadium opracowania. *Pokucie* jest pełną monografią etnograficzno-folklorystyczną realizującą w całej rozciągłości program wypracowany dla *Ludu*. Zawiera bogate materiały ze wszystkich dziedzin kultury ludowej, a szczególnie obfite — jak zwykle u Kolberga — z zakresu folkloru. Zwraca więc uwagę duża ilość melodii, których jest 405, bogaty zbiór tekstów pieśni, przy czym niektóre wątki reprezentowane są przez kilka wariantów, a także 62 opisy wielkanocnych zabaw chłopców i dziewcząt, w większości z pieśniami, będącymi ich integralnym składnikiem. Tak jak część druga, która zawiera tylko pieśni, tak i cała część czwarta poświęcona jest wyłącznie folklorowi i zawiera 77 tekstów bajek, legend itp., a ponadto pewna liczba opowieści wierzeniowych znajduje się w rozdziale o świecie nadzmysłowym w części trzeciej. Bogate są także informacje z zakresu kultury materialnej, głównie dzięki wystawie kołomyjskiej. Duże znaczenie ma również to, że zawarte w *Pokuciu* materiały etnograficzne i folklorystyczne pochodzą w większości z krótkiego stosunkowo okresu, z lat 1876–1881, zatem kultura ludowa dolnego Pokucia pokazana jest w Kolbergowskiej monografii synchronicznie.

Agata Skrukwa

W monografii Pokucia opublikował Kolberg 405 melodii. W części pierwszej znajdują się zapisy nutowe pieśni i tańców towarzyszących obrzędom i zwyczajom dorocznym i rodzinnym, w części drugiej melodie do „Pieśni i dum", w części trzeciej melodie tańców. Większość z nich zanotował w latach 1876–1880 w czasie badań terenowych w tym regionie.

Do naszych czasów przetrwała tylko niewielka część rękopisów[1] muzycznych, będących źródłem (albo jednym ze źródeł) melodii opublikowanych w *Pokuciu*, a także zamieszczonych obecnie w suplemencie do tej monografii — odnaleziono ich zaledwie około 180. Znajdują się one w następujących tekach: 11 — *Górale*, 19 i 20 — *Ruś Czerwona II* i *III*, 21/22 — *Pokucie*, 23 — *Huculi*, 25 — *Ukraina*, 35, 37 i 45 — *Miscellanea* oraz w kopiach dawnej teki PAU 2030. Wszystkie poddane zostały analizie i porównane z drukowanymi. Większość opublikował Kolberg w *Pokuciu*, pozostałe w zasadzie ujęte są razem z zapisami z Huculszczyzny w dwu tomach *Rusi Karpackiej*[2] (DWOK T. 54-55) wydanych w latach 1970-1971. Te, które ostatecznie uznane zostały za dotąd niepublikowane, zamieszczone są w pierwszej części tomu suplementowego, w uzupełnieniach materiałowych. Są to tylko melodie odnalezione albo prawidłowo rozpoznane już po wydaniu *Rusi Karpackiej*, stanowią więc zbiór objętościowo dość skromny. Natomiast wyniki porównania z drukiem i analizy zapisów wydanych przez Kolberga w *Pokuciu* posłużyły jako materiał do przypisów źródłowych, zamieszczonych w części drugiej tomu.

Większość materiału muzycznego z Pokucia, którym dziś dysponujemy to rękopisy Kolberga, są to albo jego zapisy terenowe, albo czystopisy. Zapisami terenowymi nazywamy umownie te manuskrypty Kolberga, które wykonane były ze słuchu, w bezpośredniej relacji z wykonawcą, śpiewakiem lub instrumentalistą, choć nie zawsze w miejscu, skąd ten wykonawca pochodził. Pozostałe to czystopisy, tj. zredagowane kopie pierwotnych zapisów ze słuchu i odpisy z publikacji. Jedynym drukiem, który wykorzystał Kolberg w *Pokuciu* jako źródło melodii jest zbiór Karola Lipińskiego[3], stamtąd pochodzi piętnaście zapisów nutowych. Kilka melodii z Pokucia pochodzi z rękopisów innych, nie

---

[1] Informacje o tekach Kolbergowskich i charakterystyka rękopisów związanych z Pokuciem zamieszczone są w pierwszej części wstępu, zob. s. XXIV i następne.

[2] Zob. przyp. 2 na s. V. W monografii tej opublikowano 62 melodie z całego Pokucia, tj. także z Huculszczyzny. W części I *Rusi Karpackiej* (DWOK T. 54), s. XLV-LII, zamieszczony jest wstęp B. Linette'a, dotyczący melodii zapisanych przez Kolberga na Pokuciu.

[3] K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego" zebranych i wydanych przez Wacława z Oleska.* Do śpiewu i na fortepian ułożył... Lwów 1833. Z tego źródła pochodzą melodie nr 71, 76, 91, 158, 163, 188, 224, 248, 252, 316, 333, 432, 475, 476 i 480 z części II *Pokucia* (DWOK T. 30).

zawsze znanych autorów. Pięć zanotowanych jest w zeszyciku otrzymanym przez Kolberga od Wacława Dundera[1]. Dla dwu z nich zachowały się także czystopisy sporządzone przez Kolberga. Trzy melodie zapisał nieznany autor[2], jedną przysłała Amelia Okólska[3].

Kolberg dość rzadko zamieszczał w rękopisach informacje o wykonawcach i współpracownikach. Materiały z Pokucia nie stanowią pod tym względem wyjątku, bowiem znajdujemy w nich tylko kilka wzmianek o wykonawcach pieśni i instrumentalistach, czasem z szerszym komentarzem[4]. Dwukrotnie podał Kolberg w rękopisach i powtórzył w druku nazwisko Tomasza Czupruna[5], raz jako wykonawcy melodii granej na sopiłce, drugi raz z nazwą tańca: „Polka Czupruna". Tego samego muzyka wymienił w opisie tańców na początku części trzeciej *Pokucia*: „W Jasienowie Polnym chłopiec jeden nazwiskiem Tomasz Czuprun zrobił sobie instrument maleńki, 5 cali długi, z *trości* (trzciny stawowej) o 6 dziurkach i z pyszczkiem wsuwanym jak mundsztyk u klarnetu, jednakże dla ostrości tonu stłumionym cokolwiek *kłociem* (włósiem), który nazwał *żołomyjka*"[6]. Pod jedną z pieśni weselnych zanotował Kolberg nazwisko wykonawcy: „dijak Iwan Nikityszyn, Horodnica"[7]. Kilkanaście razy odnotował i w rękopisach, i w druku nazwisko lirnika, podając o nim szersze informacje: „Śpiewał lirnik ślepy Dmétro Marczuk z Siekierczyna nad Dniestrem, przysiołka do Isakowa. Był on rodem z Ścianki i pobierał naukę u dziada (starca) w Koropcu"[8].

---

[1] Zob. przyp. 3 na s. XXXV. Z rękopisu W. Dundera pochodzą melodie nr 217, 220, 223, 243 i 465 z części II *Pokucia* (DWOK T. 30).

[2] Z rękopisów nieznanych autorów pochodzą melodie: nr 478 z części II *Pokucia* (DWOK T. 30), nr 334 z części III (DWOK T. 31) oraz nr 57 z suplementu. Nieznana osoba sporządziła też kopię zaginionego dziś rękopisu Kolberga, zob. przyp. 1 na s. XXII.

[3] Zob. s. XXXV. A. Okólska przysłała Kolbergowi melodię i tekst piosenki nr 128 z cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30).

[4] Zob. też s. XXXVI-XXXIX.

[5] Zob. w części III *Pokucia* (DWOK T. 31) przypis do melodii nr 732 na s. 70 i notatkę nad melodią nr 735 na s. 74 oraz przypisy źródłowe do tych melodii. Por. też melodię nr 64 w tym tomie.

[6] *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 9.

[7] Zob. przypis źródłowy do pieśni nr 171 z części I *Pokucia*. I. Nikityszyn był nie tylko wykonawcą pieśni, ale także cenionym przez Kolberga współpracownikiem, zob. s. XXXIII-XXXIV.

[8] *Pokucie* cz. II (DWOK T. 30), przypis do pieśni 359 na s. 194. D. Marczuka wymienia Kolberg jako wykonawcę w notach pod pieśniami nr 359, 406, 494-496, 498, 501, 503-505

O muzyce Pokucia pisał Kolberg nieco we wstępach do drugiej i trzeciej części swej monografii. W części trzeciej zamieścił ponadto dosyć obszerny tekst poświęcony muzyce tanecznej i instrumentom, na których ją wykonywano[1]. Analizując zapisy nutowe znajdujące się w rękopisach zauważyć można, że większość z nich wykazuje cechy melodii wykonywanych na skrzypcach.

W rękopisach terenowych melodie zwykle notował Kolberg atramentem, rzadziej ołówkiem. W większości używał wtedy zwykłego papieru, na którym w miarę potrzeby odręcznie kreślił pięciolinie. Dla zapisów tych charakterystyczny jest pospieszny sposób notowania, wyrażający się m.in. w dążeniu do pełnego wykorzystania papieru, tj. braku marginesów i ciasnym notowaniu melodii, umieszczanych po dwie lub trzy na wyrysowanej doraźnie pięciolinii. Melodie zapisane jedna za drugą na wspólnej pięciolinii oddzielane są kluczem wiolinowym, ale także wydłużoną i mocniej zarysowaną kreską taktową, albo tylko jednym lub dwoma taktami pustymi. Ten ostatni sposób z początku może dezorientować, ponieważ taktami pustymi oznaczał Kolberg w zapisach terenowych także powtórzenie poszczególnych odcinków melodii. Przy notowaniu ze słuchu podawał Kolberg dość często alternatywne wersje dla jednego lub kilku taktów i oznaczał je notatką „lepiej" lub „vel". Wersję alternatywną zapisywał tuż za pierwotną, oddzielając je pustym miejscem, albo wpisywał małymi nutami w odpowiednie takty, czasem też stosował oznaczenia literowe nad taktem wersji pierwotnej. Takie warianty fragmentów melodii mogą być zapisem kolejnych wykonań utworu, mogą też oddawać nieprecyzyjną intonację wykonawcy.

W zapisach ze słuchu udokumentowany jest także charakterystyczny dla Kolberga sposób traktowania melodii ametrycznych. Zapisy te odzwierciedlają swobodne wykonanie melodii i zabiegi Kolberga usiłującego nadać im regularną strukturę metryczną. Widoczne są liczne poprawki, skreślenia, znaczna liczba fermat, zmiany wartości nut i dodawanie pauz, gdy takty z powodu zmiany wartości nut pozostałyby niepełne. Dotyczy to przede wszystkim melodii weselnych, które często mają swobodny przebieg metrorytmiczny. Przekonanie Kolberga o pozornym tylko zachwianiu metrorytmicznym w tych melodiach powodo-

---

i 507, zob. też przypisy źródłowe do pieśni nr 491, 499 i 508 z cz. II. Por. wiadomości o lirnikach w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 24-26.

[1] Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 1-9.

wało jednak, że w druku zamieszczał je w sztywnych ramach taktów[1]. Aby to zilustrować kilkakrotnie zamieszczono faksymile zapisów terenowych w przypisach do melodii drukowanych obecnie i w przypisach źródłowych do zamieszczonych w *Pokuciu*. Jedynym przykładem wydrukowania przez Kolberga melodii w jej oryginalnym ametrycznym kształcie jest pieśń nr 102 w części pierwszej *Pokucia*.

Czystopisy, tj. kopie własnych zapisów terenowych lub nieliczne odpisy z publikacji często były wykonane na papierze nutowym, z wydrukowanymi pięcioliniami. Melodie zapisane są tam w sposób przejrzysty, bez oznak pośpiechu. Jednak czystopisów melodii w materiałach z Pokucia zachowało się bardzo mało, a tylko jeden z nich ma swój odpowiednik w zapisach terenowych[2]. Uniemożliwia to dokładniejsze zapoznanie się z metodami pracy redakcyjnej Kolberga, prowadzącej od zapisu terenowego do opublikowanej melodii. Porównanie każdej z tych dwu grup, tj. zapisów terenowych i czystopisów z wersjami wydrukowanymi pozwala jednak na sformułowanie pewnych wniosków.

Konfrontując rękopis terenowy z drukiem, stwierdzić można, że Kolberg przed drukiem redagował swoje zapisy muzyczne i usuwał niedociągnięcia, wynikające ze specyfiki notowania ze słuchu, a dotyczące głównie linii melodycznej i rytmicznej. Tylko dwie opublikowane melodie wykazują prawie całkowitą zgodność z zapisami terenowymi[3]. Kolberg w druku wprowadzał miarę taktu, rozwiązywał skróty, wprowadzał rozróżnienie nut sylabicznych od melizmatycznych, uzupełniał akcenty, mordenty, pauzy, kreski taktowe. Uzupełniał znaki chromatyczne, których w rękopisach terenowych nieraz brakowało, ale z zanotowanych przed nutami niekiedy w druku rezygnował. Znaki chromatyczne zanotowane nad nutami, mogące oznaczać niepewność Kolberga co do rzeczywistej wysokości dźwięku, ale także nieczyste wykonanie

---

[1] Por. melodie nr 112, 115 i 190 w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), a także nr 492, 495, 499, 505 w cz. II (DWOK T. 30) i przypisy źródłowe do nich. W roku 1856 w swoich *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1, s. VIII) wypowiedział się Kolberg na ten temat następująco: „Lecz bywały i śpiewy oddane czysto, ale (pozornie) pozbawione owej równowagi taktowej, do której ucho nasze nawykło, przypominające w tym niekiedy dawne śpiewy i chorały kościelne; trudność określenia tego musiała choć w części zastąpić fermata (znak zawieszenia lub dłuższego wytrzymania tonu)".

[2] Jest to melodia nr 49 w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), zob. też przypis źródłowy do niej.

[3] Zob. w tym tomie przypisy źródłowe do nr 43 z cz. I *Pokucia* i nr 83 z cz. II.

lub zmienne zastosowanie przy powtórzeniu, w druku umieszczał przed nutami lub też z nich rezygnował. Transponował melodie z tonacji ustalonej w czasie zapisu ze słuchu do takiej, która ułatwiałaby jej odczytanie[1], wybierał więc tonację o mniejszej ilości znaków chromatycznych. Również zapisy W. Dundera i jeden nieznanego autora przetransponował do innych tonacji[2], uznając je widocznie za odpowiedniejsze.

Odnotować też trzeba, że powtórzenia fragmentów melodii, które w zapisach terenowych są przeważnie rozpisane lub zaznaczone pustymi taktami, zastąpione są w druku znakami repetycji, obejmującymi odpowiednie odcinki melodii. Wariantowe wykonania bywały wtedy wpisane małymi nutami, a kolejność wykonania oznaczona cyframi nad nutami. Czasem jednak te odmianki występujące w powtórzeniach Kolberg opuszczał.

Niekiedy obserwujemy różnice poważniejsze: zmianę wysokości nut, skrócenie lub rozszerzenie melodii o kilka taktów, a także opuszczenie przygrywki instrumentalnej zapisanej w terenie[3]. Wobec zaginięcia większości materiałów muzycznych, nie zawsze jednak mamy pewność, czy rękopis, którym dysponujemy był rzeczywiście źródłem melodii znajdującej się w monografii, czy też jednym z zapisów przez Kolberga pominiętych.

Również tzw. czystopisy podlegały dalszemu opracowaniu przed drukiem. Zauważone różnice między takim rękopisem a melodią opublikowaną dotyczą wysokości pojedynczych dźwięków[4], zmiany metrum $\frac{2}{4}$ na $\frac{4}{4}$ i $\frac{3}{4}$ na $\frac{3}{8}$ (lub odwrotnie) i odpowiedniej zmiany wartości nut na większe lub mniejsze[5]. Miara taktu stanowiła dla Kolberga odzwierciedlenie tempa, szybsze melodie oddawał np. w metrum $\frac{3}{8}$, wolniejsze w $\frac{3}{4}$, dlatego ustalając ostateczną wersję melodii prawdopodobnie odtwarzał tempo jej wykonania. Zauważyć też można, że

---

[1] Zob. w tym tomie np. przypisy źródłowe do melodii nr 258, 259b, 332 z części drugiej *Pokucia*. Pisał na ten temat już w wydanym w r. 1865 *Sandomierskiem* (DWOK T. 2), zob. tam przypis 1 na s. 102.

[2] Zob. w tym tomie przypisy źródłowe do pieśni nr 223, 243 i 478 z części II *Pokucia*.

[3] Zob. w tym tomie przypis źródłowy do pieśni nr 141 z cz. II *Pokucia* i melodii nr 245 z cz. III.

[4] Zob. w tym tomie przypisy źródłowe do pieśni nr 28b i 49 z cz. II *Pokucia*.

[5] Zob. w tym tomie przypisy źródłowe do pieśni nr 231 i 248 z cz. II *Pokucia*.

niekiedy w druku Kolberg rezygnował z przednutek i wersji małych nut odnotowanych w czystopisie, choć zdarzają się też sytuacje odwrotne. Nie wiadomo jednak, czy te różnice między czystopisem a drukiem nie wynikają z powrotu Kolberga do wersji zanotowanej w terenie, ale nie zachowanej do naszych czasów,

W uzupełnieniach materiałowych — jak już wyżej wspomniano — zamieszczono przede wszystkim melodie dotąd nie drukowane. Najwięcej ich pochodzi z teki 35 — *Miscellanea*, gdzie zachował się stosunkowo duży zespół zapisów terenowych, obejmujący 132 melodie. Ponadto w tece 11 — *Górale* odnaleziono dwa zapisy terenowe, w tece 20 — *Ruś Czerwona III* kilka zapisów o różnym charakterze, w tym jedną melodię zanotowaną przez nieznanego autora, a pojedyncze czystopisy znajdują sie w tekach 19 — *Ruś Czerwona II* i 37 — *Miscellanea*.

Wybór melodii do suplementu przeprowadzono na podstawie analizy muzykologicznej oraz porównania zachowanych rękopisów z opublikowanym już materiałem muzycznym. Jednym z głównych problemów było rozstrzygnięcie, czy zachowany w rękopisie zapis — biorąc pod uwagę przytoczone tu już przykłady zabiegów redakcyjnych Kolberga — był źródłem dla melodii zamieszczonej w *Pokuciu*. Analiza nielicznych rękopisów terenowych, zwłaszcza zespołu zapisów z Jasienowa Polnego, znajdującego się dziś w tece 35 *Miscellanea*, wykazała, że w jednej miejscowości w sprzyjających badaniom warunkach mógł on zanotować bardzo wiele melodii, w tym bliskie sobie warianty, np. szczodrówek lub kołomyjek tańczonych w czasie wesela. Ustalając, czy dany zapis powinien być obecnie zamieszczony w suplemencie, brano pod uwagę także notę lokalizacyjną oraz tekst, o ile była to melodia wokalna. W suplemencie znalazły się więc też zapisy terenowe, które mogły być źródłem melodii opublikowanych przez Kolberga, jednak w stosunku do druku wykazują pewną ilość odmianek, wynikających albo z zabiegów redakcyjnych, albo z faktu, że są jednak zapisem wariantu.

Jeżeli Kolberg w *Pokuciu* opublikował tylko tekst, który w rękopisie zapisany jest z melodią, wtedy w suplemencie zamieszczono niedrukowaną melodię z pierwszą zwrotką i odsyłaczem do pełnego tekstu. W sytuacji odwrotnej, gdy w *Pokuciu* zamieścił Kolberg melodię z pierwszą zwrotką, pomijając ciąg dalszy pieśni, obecnie w suplemencie publikowany jest pełny tekst z odpowiednim odsyłaczem.

Zapisy melodii zamieszczone w suplemencie zostały uporządkowane według zasad przyjętych dla monografii regionalnych Kolberga wydawanych w ramach *Dzieł wszystkich* z rękopisów. Dla pieśni przyjęto układ taki jak w *Pokuciu*, tj. na początku znalazły się pieśni związane z Bożym Narodzeniem, Wielkanocą i obrzędami weselnymi, potem pozostałe, niezwiązane ze zwyczajami czy obrzędami. Melodie taneczne w większości opatrzone są nazwą tańca, pogrupowano je zatem, kierując się tą nazwą. Jeżeli było kilka melodii z taką samą nazwą tańca, kierowano się rytmem początkowych taktów w obrębie tej grupy, poczynając od rytmów najprostszych do bardziej złożonych.

W drugiej części tomu znajdują się przypisy źródłowe do melodii opublikowanych w Kolbergowskiej monografii. Do ich opracowania wykorzystano wyniki analiz zapisów nutowych zachowanych w spuściźnie Kolberga, a w wypadku melodii zaczerpniętych ze zbioru K. Lipińskiego także porównania z tym drukiem. Zakres tych przypisów omówiony jest dalej[1]. Podobnie jak w wypadku tekstów, podano w nich podstawowe informacje o rękopisie, jeżeli się on zachował, wskazano różnice między zapisem z rękopisu i z druku, podano także poprawki Kolberga zamieszczone w przygotowanej przez niego erracie. Jeżeli chodzi o melodie dodać trzeba, że w przypisach tych, tak jak w przypisach do melodii publikowanych po raz pierwszy, zamieszczano także faksymile zapisów nutowych z rękopisu. Dotyczy to melodii, których pierwotny zapis wskazuje na wykonanie swobodne, zatarte w wersji oddanej przez Kolberga do druku, a także tych, w których wielokrotne poprawki Kolberga uniemożliwiły opis różnic między rękopisem a drukiem.

Materiały muzyczne zawarte w wydanej w latach 1881–1889 monografii Kolberga są reprezentatywne dla regionu i – jak podkreślali już XIX-wieczni recenzenci — znacznie obfitsze od publikowanych wcześniej w zbiorach etnograficznych i folklorystycznych wydawanych przez jego poprzedników. Obecny tom stanowi w pewnym stopniu uzupełnienie, a także dopełnienie niezbędnymi wyjaśnieniami obrazu folkloru muzycznego Pokucia przedstawionego przez Oskara Kolberga.

Anna Kustra

[1] Zob. s. LVII i nast.

Tom suplementowy do Kolbergowskiej monografii składa się z kilku części o różnym charakterze. Pierwsza to uzupełnienia materiałowe do tomów wydanych przez Kolberga. Zawiera ona tylko 64 pieśni i melodie, ponieważ pozostawione w rękopisach, a niedrukowane przez Kolberga zapisy z Pokucia zostały w większości ujęte w tomach *Rusi Karpackiej* (DWOK T. 54–55) wydanych w latach 1970–1971. Zatem ścisłe dopełnienia źródłowe składają się z nielicznych zapisów później odnalezionych, a także zachowanych w rękopisach pełnych tekstów kilku pieśni, które w *Pokuciu* mają tylko melodię z pierwszą zwrotką, oraz tych melodii, z których Kolberg w druku zrezygnował publikując jedynie należące do nich teksty. Znalazło się w suplemencie także kilka pieśni, których zapisy terenowe, a zwłaszcza melodie, zasługiwały na pokazanie współczesnym folklorystom w pierwotnej postaci, gdyż zostały przez Kolberga zredagowane i zmieniły swój kształt w stosunku do wersji pierwotnej. Pieśni w suplemencie ułożone są zgodnie z porządkiem, jaki w odpowiednich tomach *Pokucia* nadawał tym utworom Kolberg. Jeżeli w *Pokuciu* były zamieszczone warianty lub nieco inne wersje redakcyjne pieśni zamieszczonych w suplemencie, to w przypisach powiązano je ze sobą odsyłaczami.

Druga część tomu to przypisy źródłowe do monografii wydanej w XIX w. Zawierają one niezbędną, a zarazem możliwą do odtworzenia dokumentację opublikowanych przez Kolberga tekstów i melodii, opartą na analizie zachowanych rękopisów, wskazówkach zawartych w *Pokuciu*, a także rekonstruowanych na podstawie analizy wykorzystanych przez Kolberga źródeł i informacji odnalezionych w całej jego spuściźnie. Rękopisów z materiałami z Pokucia, jak szczegółowo przedstawiono wyżej, w archiwum Kolberga odnaleziono bardzo mało. Wszystkie teksty lub ich fragmenty, dla których zachowała się terenowa lub inna wersja rękopiśmienna, zostały opatrzone przypisami. Odnotowano w nich autorstwo rękopisu, podając także odpowiednią notę, gdy chodziło o rękopisy osób nieznanych. W wypadku rękopisów Kolberga zaznaczono, czy jest to zapis ze słuchu, sporządzony w czasie bezpośredniego kontaktu z wykonawcą, określając go wtedy jako „rkp. terenowy", czy też jest to późniejsza kopia własnych bądź cudzych rękopisów prymarnych, lub odpis z druku, stosując wtedy

skrót „rkp.". Dla każdego rękopisu podano jego sygnaturę (numer teki[1], sygnaturę archiwalną oraz numer karty), następnie dane o lokalizacji geograficznej, jeżeli w rękopisie była odmienna od zamieszczonej w druku, albo gdy jej tam brakowało, oraz informację czy zapis obejmuje całość utworu, np. i melodię, i tekst w wypadku pieśni. Zamieszczono też wszystkie notatki z rękopisu dotyczące danego tekstu, a pominięte w druku przez Kolberga, np. odsyłacze do wariantów, wyjaśnienia słownikowe, wariantowe wersy i słowa. Następnie podano te różnice między rękopisem a drukiem, które mają znaczenie dla prawidłowej interpretacji melodii i tekstu. Nie komentowano więc np. odmiennego zapisu przyśpiewek (w rękopisie z reguły dwa wiersze, w druku zwrotki czterowierszowe), nie komentowano też różnic w pisowni, wprowadzonych przez Kolberga systematycznie w całym materiale (np. w tekstach pieśni zapisanych przez Jurczeńkę, o czym wspomniano wcześniej). W druku zauważyć można uproszczenie zapisu cech fonetycznych, gdy chodzi o własne zapisy Kolberga. Wynika to częściowo ze znacznie mniejszych niż dziś technicznych możliwości drukarni, w związku z czym Kolberg nie mógł stosować w druku wielu oznaczeń (np. nadpisanych piętrowo samogłosek, wskazujących na wymowę pośrednią), choć widoczne są w rękopisach terenowych. Natomiast jego współpracownicy nie notowali wymowy tak dokładnie. Publikując swe materiały Kolberg musiał się dostosować do możliwości drukarni, a sądzić także można, że starał się przyjąć dla całego *Pokucia* możliwie jednolity zapis języka.

Zaznaczyć tu trzeba, że wobec bardzo szczupłego zasobu zachowanych źródeł rękopiśmiennych, a przede wszystkim zaginięcia większości zapisów terenowych Kolberga i rękopisów jego współpracowników, przypisy te, zwłaszcza gdy chodzi o pieśni, nie mogą wskazać wyczerpująco autorstwa tekstów. Z tego samego powodu nie zawsze można było mieć pewność, czy zachowany rękopis istotnie był źródłem dla drukowanej w *Pokuciu* pieśni, czy też jedynie bliskim wariantem, pominiętym przez Kolberga na rzecz ciekawszego lub pełniejszego, pochodzącego czasem z tej samej miejscowości. Przykładem mogą być

[1] Zob. wykaz tek Kolberga, w których znajdują się rękopisy związane z *Pokuciem* w przypisie na s. XXVI. Tam podano także w jakim zespole archiwalnym znajdują się dziś odpowiednie teki.

szczodrówki zanotowane w Jasienowie Polnym znajdujące się w jednym z nielicznych zapisów terenowych, a także niektóre inne pieśni[1].

Zweryfikowano podane przez Kolberga noty bibliograficzne, niezależnie od tego, czy korzystał on z danej publikacji bezpośrednio, czy przywołuje ją za innym autorem. W przypisach źródłowych podane więc są pełne odesłania do publikacji przytaczanych i wzmiankowanych, a cytaty z nich są umiejscowione i w razie potrzeby sprostowane. Opuszczenia i inne niezgodności z oryginałem w tekstach opisowych zaznaczano tylko wtedy, gdy zmieniały one ich sens, natomiast zawsze przytaczno w komentarzu pominięte fragmenty pieśni i innych utworów. W przypisach odnotowano też nieliczne przypadki, gdy nie udało się dotrzeć do odnotowanej przez Kolberga publikacji lub uściślić miejsca cytatu. Niekiedy przyczyną była niedostępność druku (np. czasopismo „Podolskij Listok", czy „Gazeta Polska" wydawana w Czerniowcach), rzadziej jego enigmatyczny opis (np. „ułamek geograficzny"). Zachowano dużą ostrożność, orzekając czy wskazany przez Kolberga druk był źródłem dla danej pieśni, zwłaszcza wtedy, gdy nie zachował się rękopis, który potwierdziłby, że tekst jest odpisem z publikacji. Do praktyki wielu wydawców należało przedrukowywanie fragmentów zbiorów poprzedników, a metody publikowania folkloru były, zwłaszcza w pierwszej połowie XIX w., na tyle dowolne, że rozpoznanie wzajemnej zależności kolejnych przedruków może być problematyczne lub niemożliwe. Dotarcie do prymarnego źródła nie zawsze też było możliwe, zwłaszcza gdy nie podał go autor zbioru, z którego korzystał Kolberg, mimo że odszukanie takiego pierwodruku pomagałoby ustalić choćby orientacyjne datowanie przekazu. Ostrożnie traktowano też odsyłacze filiacyjne Kolberga, ponieważ w jego spojrzeniu na folklor system odsyłaczy pełnił nieco inną funkcję, niż w zbiorach folklorystycznych dziś wydawanych. Dlatego rzadko określano je jako błędne, mimo że nie zawsze kierują do rzeczywistych wariantów, a często także do zbliżonych motywów, występujących jednak w innej funkcji, do przypadkowych podobieństw sytuacji, a nawet użytych w tekście zwrotów. Przypadkiem szczególnym są odsyłacze miedzy pieśniami wewnątrz części drugiej

[1] Por. np. nr 2 w suplemencie oraz nr 44 i 45 w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29) s. 137–138, a także przypisy źródłowe do nich na s. 84 w tym tomie, oraz nr 33 w suplemencie i nr 372 w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 202, nr 35 w suplemencie i nr 426 w cz. II *Pokucia*, s. 230 oraz przypisy źródłowe do tych pieśni z cz. II na s. 143 i 149 w tym tomie.

Pokucia. Wyraźnie widać, że Kolberg w trakcie ostatniego etapu redakcji tego tomu dodał parę pieśni i to już na początkowych stronach, przez co przesunięta została cała ich numeracja. Jednak nie zmienił odpowiednio numerów pieśni w już przygotowanych przypisach i znaczna część odesłań jest niedokładna lub całkowicie błędna. Dotyczy to i tekstów, i melodii.

Nie poprawiono błędów w tekstach ukraińskich, poza oczywistymi błędami druku. Podawano jednak w przypisie poprawną wersję tekstu, jeżeli wskazywał ją rękopis Kolberga albo druk, z którego korzystał. Łacińskie nazwy przyrodnicze, kilkakrotnie występujace w rozdziale „Świat nadzmysłowy", porównano z nazewnictwem w wydanym przez E. Majewskiego *Słowniku nazwisk zoologicznych i botanicznych polskich*[1] i konieczne sprostowania zamieszczano w przypisach. Nie dla wszystkich roślin udało się ustalić poprawne nazwy naukowe, niekiedy w *Słowniku* Majewskiego *Pokucie* Kolberga było odnotowane jako jedyne źródło wzmiankujące o nich.

W całym opracowaniu przytaczając teksty folklorystyczne respektowano pisownię oryginału, zachowano więc m.in. oznaczenia samogłosek pochylonych (á, é), piętrową pisownię samogłosek (np. ẙ, ë). Wprowadzono jedynie zmiany w zapisie graficznym niektórych cech odnotowanych przez Kolberga. Zmieniono wiec oznaczanie akcentu, zamiast ` nad samogłoską w akcentowanej sylabie, akcent oznaczano ˈ przed tą samogłoską. Miękkość, którą Kolberg w rękopisach zaznaczał najczęściej za pomocą apostrofu ', oddawano znakiem ´ po spółgłosce, apostrof zaś oznacza tylko skrócenie (np. otwor', toboj').

Fragmenty i wyrazy w rękopisie nieczytelne lub uszkodzone zastępowano w druku trzykropkiem w nawiasach kwadratowych, opatrując te miejsca odpowiednim przypisem. W nawiasy kwadratowe ujęto także wszystkie uzupełnienia wydawcy oraz pochodzące od niego przypisy w suplemencie materiałowym i w aneksach. W cytatach trzykropek w nawiasach kwadratowych oznacza opuszczenie przez wydawcę fragmentu przytaczanego tekstu.

W przypisach do części pierwszej, drugiej i czwartej zamieszczono także sprostowania pochodzące z erraty dołączonej przez Kolberga. Nie znaleziono jedynie w zbiorach bibliotecznych egzemplarza części

---

[1] E. Majewski *Słownik nazwisk zoologicznych i botanicznych polskich*, T. I-II Warszawa 1889-1894. Reedycja: Warszawa 1983.

trzeciej ze spisem błędów załączonym przez Kolberga. Większość wskazanych pomyłek została poprawiona w trakcie retuszowania oryginalnych tomów z XIX w. przed ich fotooffsetowym przedrukiem, w przypisach znalazły się zatem te sprostowania Kolberga, których nie dało się wtedy wprowadzić ze względów technicznych.

Przypisy ułożone są kolejno według porządku materiałów w monografii i odwołują się do strony, na której zamieszczony jest komentowany tekst. Gdy przypis dotyczy pieśni, melodii oraz tekstów opatrzonych numerami (np. w rozdziale „Świat nadzmysłowy"), po liczbie strony podany jest numer tekstu, w innych wypadkach jako odnośnik po liczbie strony podano wiersz (liczony na stronie od góry albo od dołu).

Kolejny element tomu stanowią aneksy. Są to teksty o bardzo różnej proweniencji i charakterze — notatki Kolberga, listy pisane przez niego lub do niego skierowane, oryginały rękopisów wykorzystanych w *Pokuciu*, brulion wstępu do wcześniejszej wersji tomu, a także dwie recenzje. Wyjaśniają one lub ilustrują różne problemy związane z opracowaniem i drukiem tej monografii, uzupełniają przypisy źródłowe, a w powiązaniu z materiałami opublikowanymi przez Kolberga pozwalają lepiej poznać jego warsztat zbieracki i edytorski w okresie przygotowywania *Pokucia*. Tu należą się słowa podziękowania p. dr Larysie Wachninie, która odnalazła recenzję C. Neymanna, nie wzmiankowaną przez bibliografie folklorystyczne polskie i ukraińskie.

Ostatnią część stanowią opracowania dotyczące całości *Pokucia*, tj. czterech tomów wydanych w końcu XIX w. przez Kolberga i tomu suplementowego. Jest to spis „Literatura cytowana i odnotowana przez Kolberga" oraz indeks incipitów pieśni i indeks nazw geograficznych. Zostały one przygotowane według zasad stosowanych we wszystkich tomach suplementowych *Dzieł wszystkich* O. Kolberga.

Agata Skrukwa

SUPLEMENT
DO *POKUCIA*

MATERIAŁY DO ROZDZIAŁÓW „ZWYCZAJE DOROCZNE" I „OBRZĘDY RODZINNE"

Boże Narodzenie

Po odbyciu kolędy chłopcy:

1

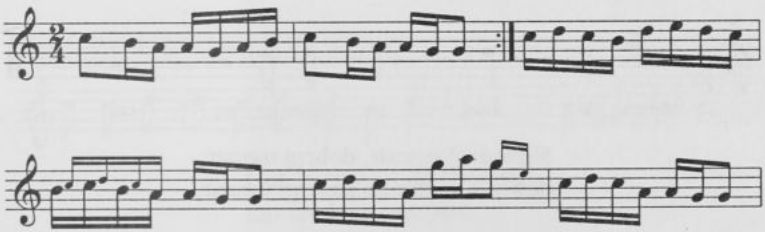

1. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8, bez lokalizacji, wśród zapisów z Jasienowa Polnego i Podwysokiego. W rkp. pełny tekst zamieszczony w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 117, nr 23, tu publikuje się terenowy zapis melodii. W rkp. w t. 5 dla drugiej miary Kolberg zanotował jeszcze jedną wersję:

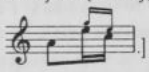

.]

4

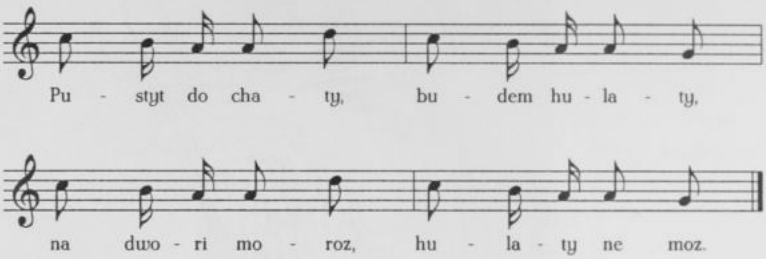

Pustyt do chaty, budem hulaty,
na dwori moroz, hulaty ne moz.

2

Szczodriwka [Jasienów Polny]

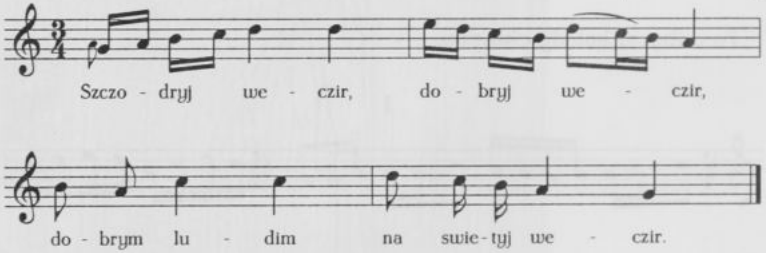

Szczodryj weczir, dobryj weczir,
dobrym ludim na swietyj weczir.

---

2. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9, bez lokalizacji. W rkp. melodia z pełnym tekstem, który został opublikowany w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 137, nr 44, z odsyłaczem do podobnej melodii nr 45. W rkp. zanotowany wariant t. 4:

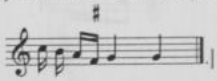

5

Wielkanoc

[Jasienów Polny]

Haiwki[1], *doszczyczka werbowa*, dziewki idą rzędem od kamienia do kamienia:

3

[Jasienów Polny]

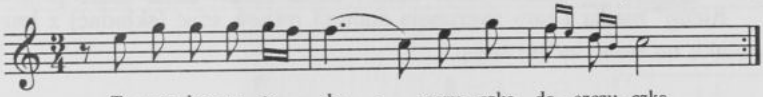

Ta werbowaja doszczyczka, doszczyczka,
ta chodyła pó nij Nasteczka, Nasteczka.

4

Żuk (na Wielkanoc) [Kornicz]

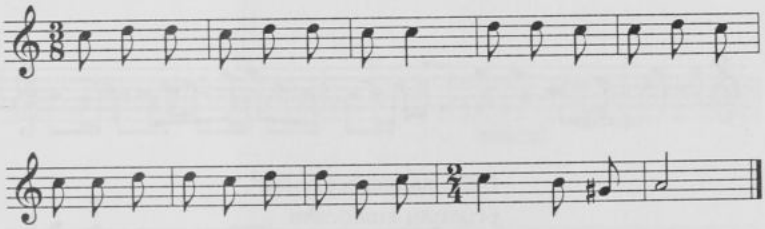

Hoj, żuczycha rébku imeła,
szo imeła, to propéła
diwci sukniu ne kupyła,
hraj, żucze, hraj.

---

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. W rkp. obok zapisana pieśń: „Ta chodyt żuk po żuczyni" (zob. w cz. I *Pokucia*, DWOK T. 29, s. 165, nr 67), do nich obu w rkp. odnosi się notatka Kolberga: „Haiwki (tu tak nie nazywają)". W rkp. także zwr. 2–3, takie same jak opublikowane z wariantem melodii w cz. I, s. 165, nr 66.]

4. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 11, sygn. 1176/16, k. 7. W rkp. zapis nutowy z pierwszą zwrotką, zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 177, nr 79, tam pełny tekst, którego rękopis nie zachował się. Tekst nie zgadza się z melodią.]

Pieśni i melodie weselne

[Jasienów Polny]

Kiedy[1] matka i tato zaczynają synowi *winok szyć* (składać) z barwinku na stole, ludzie stoją:

5

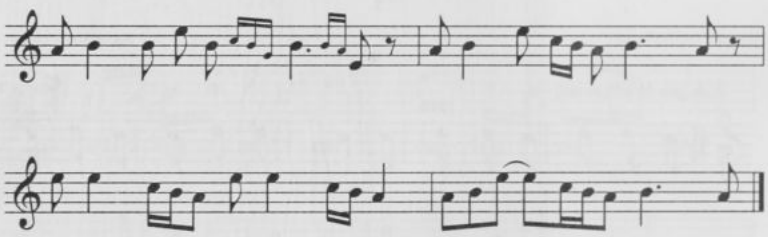

Dajte naneczkoj hołku[2],
pryszyty kwitoczku
do dzeľenoho berwinoczku,
winoczok zaczynaty
swojemu dětiatу.

---

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9.]

5. [Tekst niezgodny z melodią. Ze względu na ametryczny charakter melodii pominięto niektóre kreski taktowe, zachowując podział na frazy wyraźniej zaznaczony przez Kolberga w rękopisie. W rkp. po w. 1 tekstu znak powtórzenia. Por. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 275, nr 190.]

[2] igła

Jasienów Polny

Marsz weselny[1] (do pana lub księdza) lub do ślubu:

6

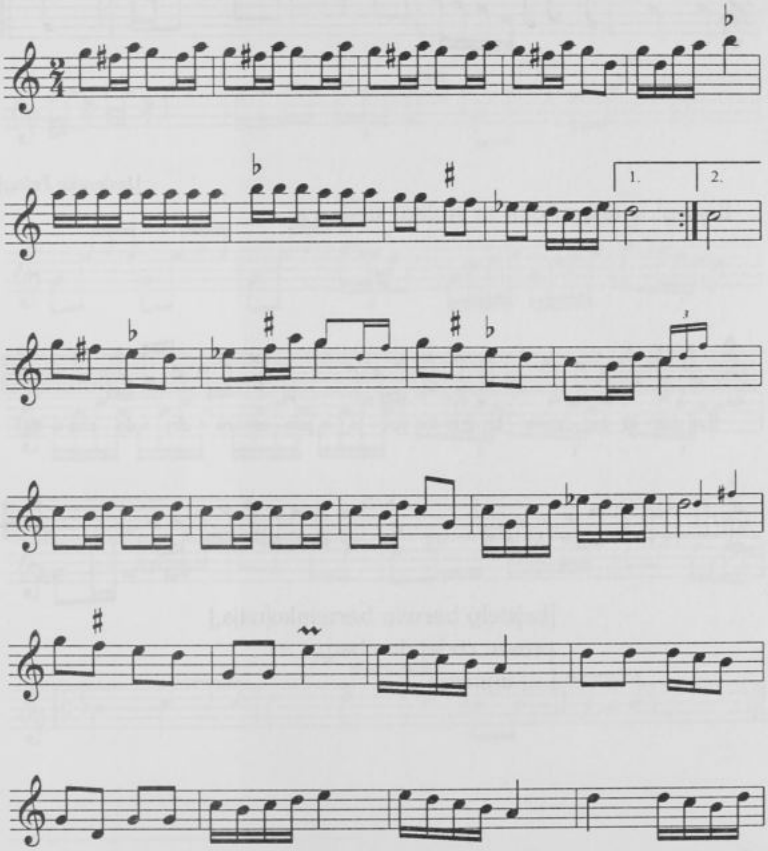

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9, w rkp. obok nuty lokalizacyjnej dopisek: „i skriz kraju (i wszędzie w okolicy)".]

6. [W rkp. po t. 21 takt niewypełniony z notatką „itd.", prawdopodobnie t. 12-20 powinny być objęte znakami repetycji, po t. ostatnim następują cztery takty niewypełnione. Por. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 279, nr 200.]

8

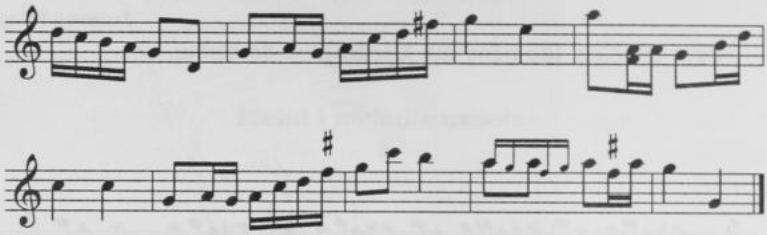

[Jasienów Polny]

Bojary[1] witają młodą za stołem siedzącą:

7

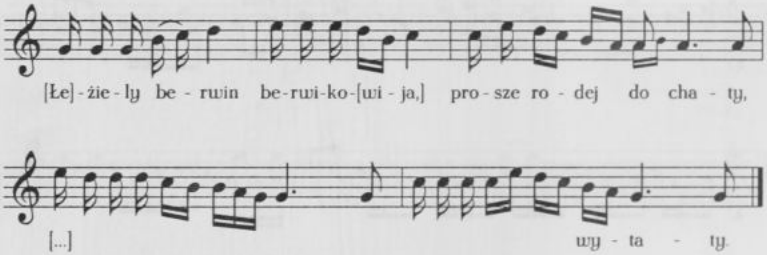

[Łe]żiely berwin berwinko[wija,]
prosze rodej do chaty,
[...] wytaty.

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9.]

7. [Rkp. uszkodzony, w ww. 1 tekst uzupełniono według pieśni weselnej opublikowanej w opisie wesela z Jasienowa Polnego w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 282, nr 204.]

8

Kołomyjka powolna dla starych [Jasienów Polny]

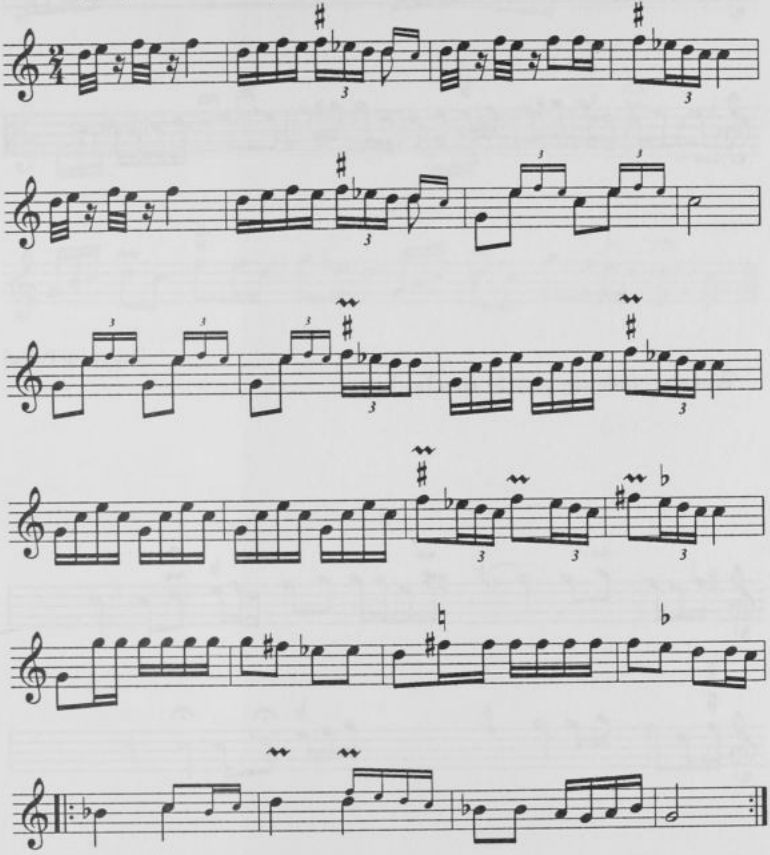

8. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. W rkp. nad t. 17–24 notatka: „2-ga część", nad t. 25–32: „3-cia starych", po t. 4 dwa takty niewypełnione, powtórzono w tym miejscu t. 1–2, po t. 13 takt niewypełniony, powtórzono t. 13, dla t. 18 i 28 Kolberg zanotował także inne wersje: t. 18 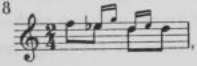

10

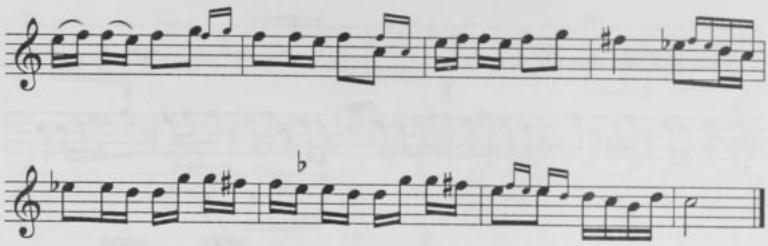

[Jasienów Polny]

Weselna (jak się goście rozchodzą):

9

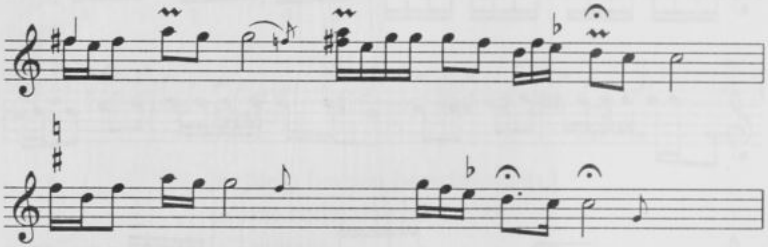

t. 28:

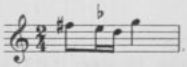

Por. melodie nr 298 i 299 w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 36 i przypisy źródłowe do nich.]

9. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. Ze względu na ametryczny charakter melodii pominięto niektóre kreski taktowe, zachowując podział na frazy wyraźniej zaznaczony przez Kolberga w rękopisie. W t. 1 druga nuta ma też wersję d^2, w t. 2 druga nuta ma też wersję e^2.]

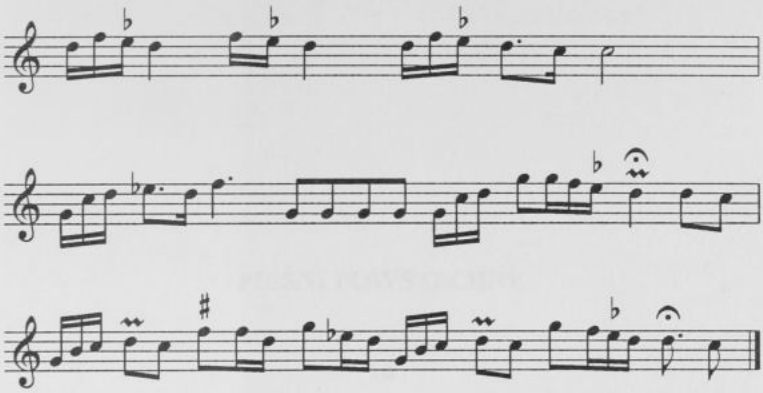

PIEŚNI POWSZECHNE

10

od Horodenki (Horodnica)

Dumasz, myła, każé, dumasz,
kilki[1] pryjdu, wse si hniwasz.

Jakby ja si né hniwała,
to ja bym si né wispała.

Tohdy, myła, budesz spaty,
jak ja budu wandrówaty.

Wandruj, mylyj, ta ja s toboŭ,
wozmy, mylyj, méne z soboŭ.

W mené, myła, konyk odyn,
widej[2] my si né zabyrém.

A chot' odyn, koly tłustyj,
wezmyż méni, mylyj, fusty[3].

A ja siedu baj na koni(a),
a ty pidesz po pry koni(a).

A ty pidesz po pry koni(a),
skażut ludy: systra moja.

Po pry konie woronoho,
po pry tebé, mołodoho.

Ny jdy myła po pry koni(a),
skażut ludy, szczo ty moja.

Oj, naj każut, naj howorie,
wydżut dobre, szczo nas dwoje.

Prywiv[4] jeji do dolyny:
stupaj, myła, do rodyny.

---

10. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1256, k. 10, na marginesie notatki: „nie trzeba" i *"Pokucie* II, nr 26", tam na s. 25 wariant tekstu.]

[1] kiedy

[2] znać

[3] chusty

[4] wiódł

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

Ja na takie wandruwała,
szczo bym z rodom né buwała.

A wziev jeji po pid bokie,
kienuv jeji w staw hlibokiej.

Plywaj, myła, wid dna do dna,
wżeż ty toho dawno hodna.

11

Dżurków, Hry[niowa][1]

Oj, na hori tam deren,
nyma bilsze lisz óden.

A z pid toho derena
wijszła wdowa mołoďa,
co zrodyła dwa syn'a.

Jak wona jich zrodyła,
w tychyj dunaj pustyła.

Oj, wy łuhé, né szumit,
moji dity wibawit.

Oj, ty bilij pisoczok,
dohladaj my ditoczok.

Oj, mynuło dwaćik lat,
piszła wdowa wody brak'[2],
wziou czow'en prypływat.

Jiden sedyt na czoŭni,
rozczésujet kuczeri.

Druhyj sédyt na zad'u,
ta morhaje na ŭdowu.

Oj, ty wdowo mołoďa,
des podiła dwa syn'a?

Oj, jak ja jich zrodła,
(w) czornyj kitaj powyła,
w tychyj dunaj pustyła.

Jaka teper hodyna,
szo jd'e maty za syna.

Jaki teper świt nastav,
szo syn mami hołoďu stiav.

---

11. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1255B, k. 26, w rkp. także zapis nutowy, zamieszczony w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 32, nr 36, z pierwszą zwrotką, tu publikuje się pełny tekst. Na marginesie notatka: „Pokucie II, nr 35–7", tam na s. 31–33 warianty tekstu.]

[1] [Rkp. uszkodzony.]

[2] brać

12

Jasienów Polny

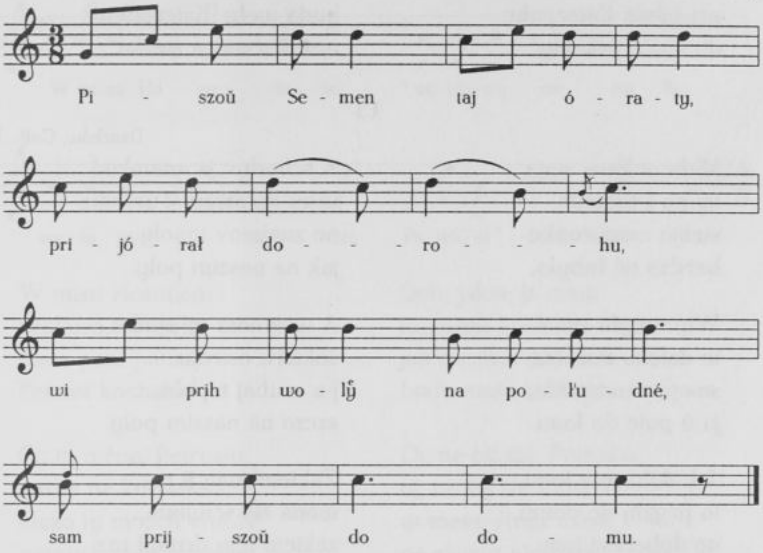

Piszoŭ Semen taj óraty,
prijórał dorohu,
wiprih wolў na poł'udné,
sam prijszoŭ do domu.

Piszła, tató, maty
j-a ú haj po tylaty
i k'azała: Dity moji,
ja wże wam ne maty.

Prijszoŭ do domu,
taj staŭ pid wikonce,
nyma moji Katerinki,
wże ŭ̆ południe sonce.

Piszoŭ Semen do komory,
do nowoji skryni,
nўma sukon, néma hroszéj,
nyma gospodyni.

Prijszoŭ Semen taj do chaty,
ta wzioŭ sie wytaty,
dity moji dribneńki,
de wasie maty.

Piszoŭ Semen taj do brata,
taj siły na koni,
zdohonyły Kateryńku
na wysoki hori.

---

12. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 7. Por. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 37-39, nr 43-44.]

16

[Zdohonyly Katerynku][1]
z dwoma paróbkamy,
prysylyly Katerynku
do konia tiskamy[2].

Ubrała sie Katerynka
w szoŭkowu mereżku,
kuda weły [Katerynku][1],
wse kerwawa steżka.

13

Dżurków, Gol[...][3]

Mała wdowa syna,
taj ho-j ożenyła,
swoju newistońku
bardzo né lubyła.

Wiprawyła syna
w daleku dorohu,
swoju newistońku
ja ŭ pole do lonu.

Jak doberesz lonu,
to pryjdy do domu,
ne doberesz lonu,
to né jdy do domu.

Brała lon, taj brała,
lonu ne dibrała,
w pole kraj dorohy
topoleju stała.

Pryjszov jeji syn
z dalekoji dorohy,
j-a ŭpav swoji mami
u biłeńki nohy.

A schodyv ja, mamko,
wsiu Polszczu, Turecku,
ne znajszov topoły
jak na naszim poły.

A wozmesz ty, synku,
sókieru ostroju,
j-a zrubaj topolu,
szczo na naszim poły.

Zakiew[4] win ji raz,
wona sie schyłyła,
zakiew win druhyj raz,
wna zahoworyła.

Na rubaj mene, mużu,
bo ja twoja myła.

Bodaj twoja maty
starist ne znosyła,
szczo nas mołodeńkie
z pary rozłuczyła.

---

[1] [W rkp. znaki powtórzenia po odpowiednim wierszu poprzedniej zwrotki.]

[2] kosami

13. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1255B, k. 28, na marginesie notatka: „Pokucie II, nr 45", zob. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 41, nr 47 (nie 45), gdzie zamieszczona melodia z pierwszą zwr., tu pełny tekst pominięty w *Pokuciu*.]

[3] [Nie udało się ustalić pełnego brzmienia nazwy.]

[4] zaciął

14

Czortowiec, Dżurków

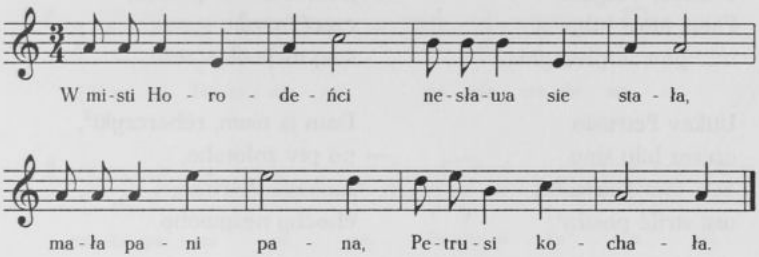

W misti Horodeńci
nesława sie stała,
mała pani pana,
Petrusi kochała.[1]

Cy ty méne, Petrusiu,
wirne ne kochajesz,
szczo ty mojich słuhiv
wirnych ne słuchajesz.

Och, jakże ja maju
tu paniu kochaty,
jak sie pan dovidaje,
bude mnia karaty.

Oj, ne bij sie, Petrusiu,
oj, ne bij sie toho,
u mene słuhi wirni,
ne skażut niczoho.

---

14. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1255B, k. 25, z późniejszą notatką: „*Pokucie* II, nr 56". Na karcie zapisane są dwa warianty tekstu, przy czym dla pierwszego zanotował Kolberg dwie melodie (zob. pieśni następne). Pierwszy tekst, zamieszczony wyżej, ma 17 zwrotek, zwr. 2 i 3 skreślone, a następne ponumerowane od 4 do 19, ale numery 5 i 8 są opuszczone. Wariant drugi, ze skreśloną notą lokalizacyjną: „od Horodenki (Czerniatyn)", ma 4 zwrotki, które otrzymały nowe numery, uzupełniające wariant pierwszy. Jednak Kolberg zaniechał druku tych pieśni, a w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) s. 47, nr 56, opublikował jedynie wariant z Czernelicy, zob. przypisy Kolberga do tego wariantu. Tekst por. też nr 57 w cz. II.]

[1] [W rkp. skreślone zwr. 2 i 3:]

Po czétiry razy
za Petrusiem słała,
a na pietym razie
sama pojichała.

Pokień, Petrusiu,
pokień mołotyty,
chody do pokoju,
mid, horivku pyty.

Podyvyv sie Petruś
ů wikno oczyma:
Paniż moja luba,
wże pan za pleczyma.

Utikav Petrusio
czerez bily siny,
och, tam Petrusi(a)
wsi striłé posiły[1].

I ůwziely Petrusia
po pid bily boki,
kienuły Petrusia
u dunaj hléboki.

Wziela jeho maty
kiażko hołosyty:
Paniż moja, pani,
deż mij syn Petrusio?

Prybihła maty
na panski pidwiri:
Paniż moja, pani,
deż mi syna diła?

Ne płacz, ne płacz, maty,
jeszcze hirsze płaczu,
czerez tvoho syna
swij majetok traczu.

Dam ja wam, rébarczyki[2],
po piv zołotoho,
szukajte Petrusia,
choćby nežywoho.

Kienuły na wodu
szołkovyi sity:
Pani nasza myła,
de by Petra dity?

Dam ja wam, hrabarczyki,
sywuju korowu,
abyśte preprowadyły
Petrusia do hrobu.

Dam ja wam, hrabarczyki,
sywuju kobéłu,
abyśte wisypały
wysoku mohéłu.

Skażu budowaty
malówany ganok,
aby ludé piznawały
szczo panyn kochanok.

[1] posiadły

[2] [Pod „é" podpisane „y".]

15

Czortowiec, Dżurków

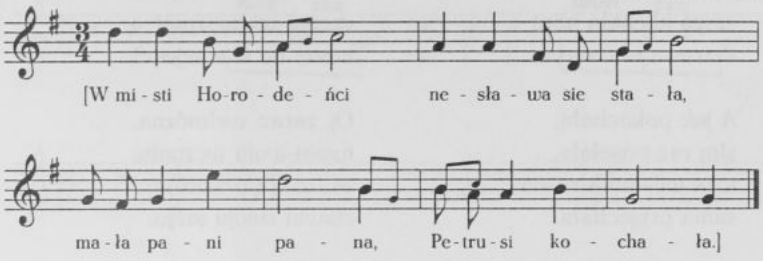

[W misti Horodeńci
nesława sie stała,
mała pani pana,
Petrusi kochała.]

16

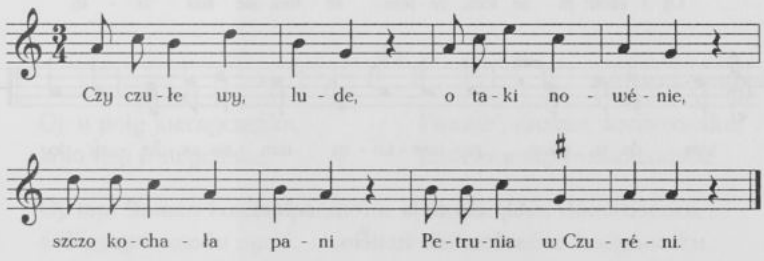

---

15. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1255B, k. 25, melodia zapisana bezpośredno po melodii poprzedniej na tej samej pięciolinii, zob. przypis do pieśni poprzedniej, podpisano ten sam tekst pierwszej zwrotki. Tekst por. nr 56 i 57 w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 47–50.]

16. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1255B, k. 25, ze skreśloną notą lokalizacyjną: „od Horodenki (Czerniatyn)", zob. przypis do pieśni nr 14. W rkp. Kolberg nadał zwrotkom nowe numery, włączając je w ten sposób do innego wariantu zapisanego na tej samej karcie: zwr. 1 oznaczona jest jako wariant zwr. 2, zwr. 2 ma nowy numer 3, zwr. 3 jest oznaczona jako wariant 5, a zwr. 4 ma nowy numer 8.

Pod tekstem odsyłacze:] Wacław z Oleska [*Pieśni polskie i ruskie...*] s. 514, treść zbliżona i do pieśni polskiej, obacz *Lud* ser. I [tj. *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 84–114. Tekst por. nr 56 i 57 w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 47–50.]

Czy czułe wy, lude,
o taki nowénie,
szczo kochała pani
Petrusia w Czuréni.

A jak pokochała,
sim raz posełała,
a za wosmom razom
sama pryjechała.

A szczo ty, Petruniu,
szczo takie dielajesz,
czemu welmożnoji
men'e ne słuchajesz?

Oj, zaraz, welmózna,
twoju wolu wczyniu,
za twoim rozkazom
stawiu swoju széju.

17

Horodnica

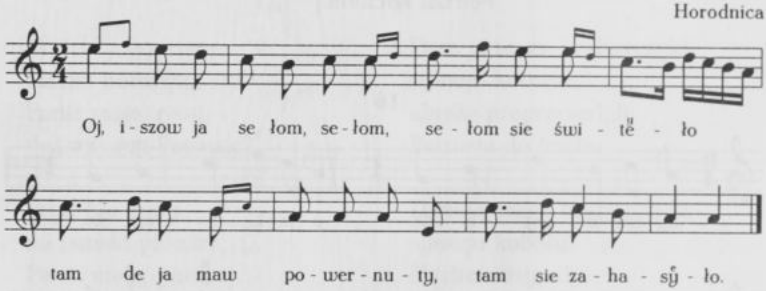

Oj, iszow ja sełom, sełom,
sełom sie świtẽło,
tam de ja maw powernuty,
tam sie zahasy̆ło.

---

17. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 5. Po melodii zanotowana też inna wersja t. 7:

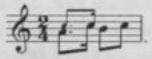

Tekst w rkp. trzyzwrotkowy, opublikowany został z wariantem melodii w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 68, nr 94, z taką samą lokalizacją.]

18

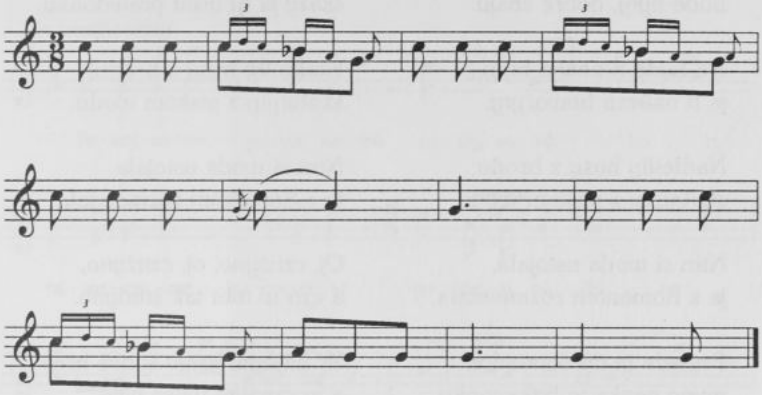

Ta zajmu ja |:woły pasty:|
na dzelenu paszu,
a sam pidu do giwczyny,
do twoji, bohaczu.

19

Horodnica, Strzylcze

Oj, u poły kiernyczeńka,
koło neji trawycenka.

Oj, tam Roman koni(a) pase,
a diwczyna wodu nyse[1].

Postaw', diwcze, konowoczku,
budem maty rozmowoczku.

Oj, Romane, Romanoczku,
né baw méne hodynoczku.

---

18. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8. W rkp. tekst trzyzwrotkowy, bez lokalizacji, zapisany wśród pieśni z Jasienowa Polnego i Podwysokiego, opublikowany bez melodii w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 69, nr 97, tam lokalizacja: „Gwoździec". W rkp. t. 5, 8 i 9 niewypełnione, w t. 5 powtórzono t. 1, w t. 8-9 takty 1 i 2, za zapisem zanotowany fragment melodii:

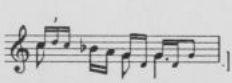

19. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1251, k. 486. Nad tekstem skreślona notatka: „Czermak", być może prymarny rękopis tekstu sporządził ten informator Kolberga. Tekst por. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 72, nr 103 i 104.]

[1] niesie

22

Bo ja lychu neńku maju,
bude byty, dobre znaju.

Ne bude ti neńka byty,
ja ti naŭczu howorыty:

Nadłetily husy z brodu,
skołotyły z piskom wodu.

Nim si woda ustojała,
ja z Romanom rozmowiała.

Pryjszła ja do domońku,
myne nenka w hołowońku.

Né byj maty w hołowońku,
skaży ja ty wsiu prawdońku.

Nadłetily husy z brodu,
skołotyły z piskom wodu.

Nim si woda ustojała,
ja z Romanom rozmowiała.

Oj, czużyno, oj, czużyno,
a czo w tobi tak studyno.

W naszym kraju soncé hrije',
a w czużyni witer wije.

20

od Gwoździca

Hoj, u połe kernéczeńka,
koło neji traweczeńka.

Roman konie napawaje,
z soboŭ diwcze pidmowaje.

Oj, Romane, Romanoczku,
pusty mene do domoczku.

Bo bude mene nenka byty,
taj ni komu boronyty.

Jak ti bude neńka byty,
abyś znała szczo skazaty:

Pryłetily husy z brodu,
kołotyły w studné wodu.

Nym sie woda ustojała,
ja z Romanem postojała.

---

20. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1251, k. 487. Tekst por. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 72, nr 103 i 104.]

21

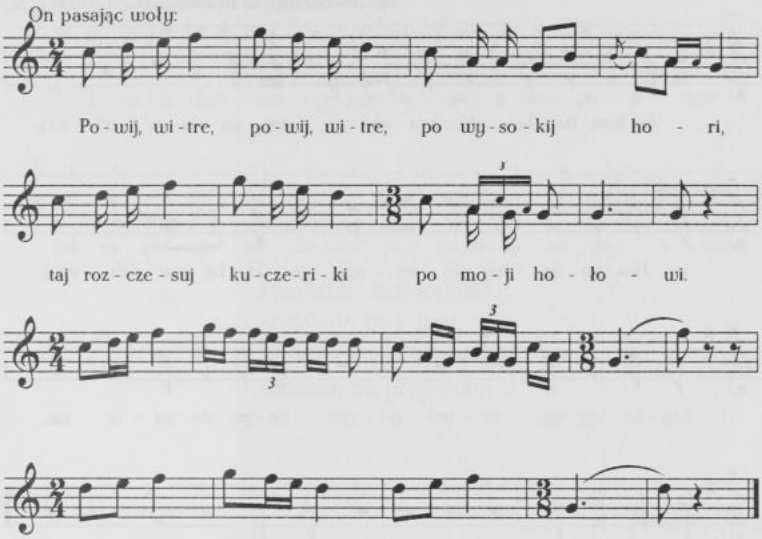

Powij, witre, powij, witre,
po wysokij hori,
taj rozczesuj kuczeriki
po moji hołowi.

21. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8, wśród zapisów z Jasienowa Polnego i Podwysokiego. Pełny tekst opublikowany w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 97, nr 141, tam melodia bez przygrywki.]

22

od Horodeńk[i] w Kołomyjsk[iem] (Serafincze)

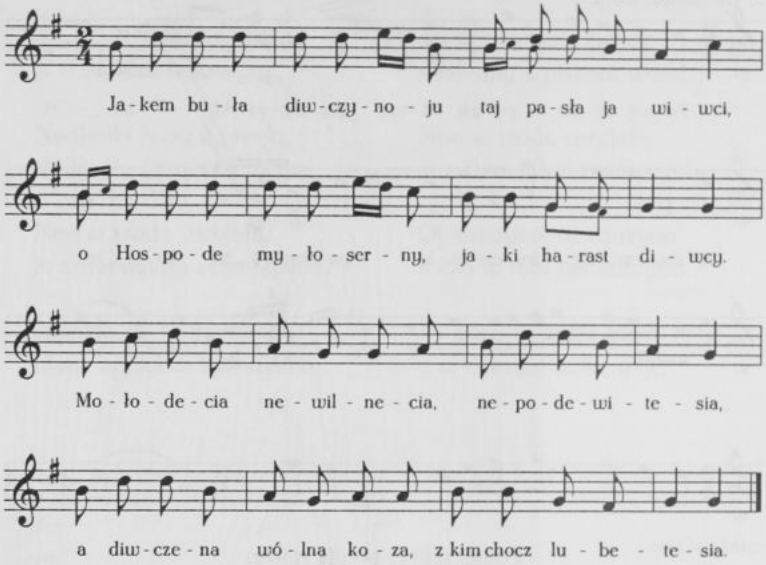

Jakem buła diwczynoju
taj pasła ja wiwci,
o Hospode myłoserny,
jaki harast diwcy.

Mołodecia[1] newilnecia[2],
nepodewitesia,
a diwczena, wólna koza,
z kim chocz lubetesia.

---

22. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1251, k. 527, pieśń zapisana w zespole pt. *Pasterskie.*]

[1] żona

[2] niewolnica

23

[Jasienów Polny]

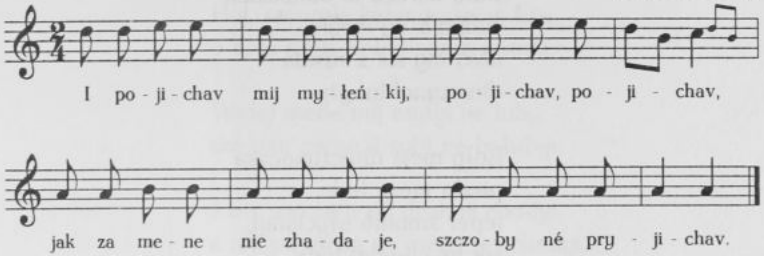

I pojichav mij myłeńkij,
pojichav, pojichav,
jak za mene nie zhadaje,
szczoby né pryjichav.

24

[Jasienów Polny]

Ej, bodaj ti, mij myłeńkij,
suszyło, jeléło,
ej, czomu si tak ne stało,
jak sie howoryło.

I tohdi sie howoriło,
szczo si poberemo,
a teper sie howori,
szczo sie rozejdemo.

---

23. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 7. W rkp. pełny tekst opublikowany w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 115, nr 181, z wariantem melodii. Tu zamieszcza się melodię z rkp. Zob. też przypis do pieśni następnej.]

24. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 7. Tekst zapisany bezpośrednio po pieśni: „I pojichaw mij miłeńkij", być może wykonany na tę samą melodię, zob. pieśń wyżej i w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) s. 115, nr 181. Nad tekstem skreślony incipit: „I sudyły, howoryły". Jako ciąg dalszy zanotowany tekst taki sam jak opublikowany w T. 30, s. 189, nr 350, zwr. 5-9.]

25

Było harazd w Biliwciach[1]
suchy sady cwŷły,
doki my sia z susida
diwczyno' lubyły.

Koły moja diwczynoczka
piszła mežŷ lude,
teper smutno ułyciamy,
jak ne chodiat lude.

26

Cy ty sama u Czortivcy,
cy ny ma druhoji,
wiwełaś ménia z rozumu,
łécho neńci twoji!

Ty détynu taj wywedesz,
bo détyna durna,
a ty mene ne wywedesz,
bo ja wże rozumna.

---

25. [Rkp. Kolberga, teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 262, źródłem był zbiór W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego*, Lwów 1833, s. 184, nr 19, w rkp. dla tego zespołu odpisów ze zbioru Zaleskiego lokalizacja ogólna: „huculskie".]

[1] Bielowce w Czortkowskiem [przypis W. Zaleskiego]

26. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1253A, k. 16, bez lokalizacji, prawa strona kartą, na której znajdowały się ostatnie takty zapisu nutowego, dwie zwrotki tekstu i nota lokalizacyjna została odcięta. Zachowany fragment melodii:

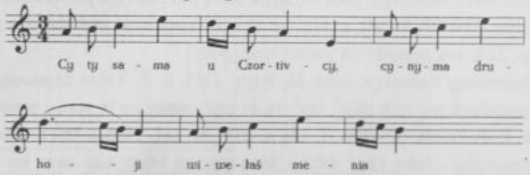

Z dalszego ciągu tekstu tylko fragmenty dwu zwrotek: „Ty méni wyjdi... a ja tebe... daw ja panu... a ty dała... Ja daw panu... newelyku... a ty dała dwo... szczej wziew ... (osądzono, że ona...".]

27

[Jasienów Polny]

Hoj, zacwyła kalynoczka w łuzi,
o czos moja hołowoczka w tuzi.

Widaj mene mij myłyj ne luby,
szo win mene d sobi ne hołubyt.

J-a z weczera do druhoji chodyt,
a wo piłnoczy do mene prychodyt.

Ani win mene ne bje, ne łaje,
łyszeń mene z postely zhaniaje.

A ustupij sia, nehidna, wid mene,
bo mene je szcze kraszcza wid tebe.

Chot' naj bude dwajcit i czotiri
i taki ja najstarsza nad nemy.

A hde sie starszyny nabrała?
U kościoli, tam dem prysichała.

Na odnim rucznyczku'm stojały
i jinomu'm Bohu prysiehały.

J-a chto bude prysiehu łomyty,
toho bude Syn Bożyj kruszyty.

[J-a chto bude prysiehu][1] łomaty,
[toho bude Syn Bożyj][1] karaty.

---

27. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 7. W rkp. tekst z melodią, zob. przypis źródłowy do pieśni z cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 127, nr 206.]

[1] [W rkp. znaki powtórzenia pod odpowiednimi wierszami poprzedniej zwrotki.]

28

[Jasienów Polny]

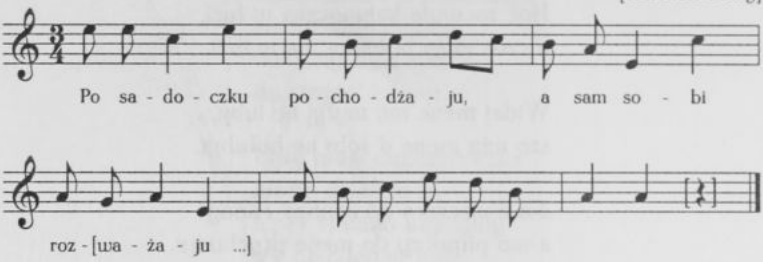

Po sadoczku pochodżaju,
a sam sobi roz[ważaju...]

29

Dołiw, dołiw, kaczuryku,
dołiw za wodoju,
pokłony sia momu rodu,
szczo ja syrotoju.

To ja ne tow'[1] syrotoju,
szo neńki ne maju,
ałe ja tow syrotoju,
szo doli ne znaju.

Dołeż moja neszczasływa,
dołeż moja hydna,
ja sia z toboj' ne nebuła,
ta łeszeń nahybła.

Dołeż moja neszczasływa,
dołeż ma pohana,
ja sia z toboj' ne nabuła,
łesz napohybała.

---

28. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 7. W rkp. tylko fragment tekstu. Tekst por. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) s. 132, nr 216.]

29. [Rkp. Kolberga teka 20, sygn. 1251, k. 472, bez lokalizacji, z notą: „*Pokucie* II", z tytułem: „Kołomyjka" i odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 379-380. W rkp. tekst z melodią, zapis nutowy opublikowany w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 136, nr 224, z wariantem tekstu — zwr. 1-2 takie same jak wyżej, następne odmienne, por. przypis źródłowy do pieśni nr 224 z cz. II *Pokucia*. Taki sam tekst, bez melodii, w innym rkp. Kolberga z tej samej teki (sygn. 1248, k. 314), bez lokalizacji, tam odpis ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 238, nr 3. Tekst ostatniej zwr. por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 13, nr 36.]

[1] tomu

Oj, idy no, puste dołe,
u wir utopy sia,
a za mnoju mołodoju
ta ne wołoczy sia.

Choć ja pidu, drużynoczko,
u wir utoplu sia,
a to pryjdesz wodu braty,
ja tebe wchoplu sia.

Nyma ćwitku na wsim świtku,
ta nad ożynoczku[1],
nyma meni myłejszoji,
ta nad drużynoczku.

30

Popid hajem Fesia telatka pasała,
telatka pasuszczy, Fesia zahukała.
Hołos po dubyni aż sia rozlihaje,
aż tu w sej hodyni myłyj prybuwaje.

Szczo ty, Fesiu, robysz, koły weczerije,
czom po noczy chodysz, czy tia sonce hrije?
Oj, pasłam telatka, jedno sia zhubyło,
szo czerwonoj łatkoj' pryznaczone buło.

Pomohu ja tobi telatka szukaty,
a ty meni budesz horoszo śpiwaty.
Dobre, miłyj, dobre, ja ti zaśpiwaju,
chodimo sidaty, bo ja wże sidaju.

Oj, jak posidały, stały howoryty,
o swojim kochaniu, szczo majut czynyty,
w liti niczka mała, wnet sie perenesła,
oboje zasnuły, aż obid prynesła.

---

[1] jeżyna? [ukr. *ożynoczka*, zdr. od *ożyna* — jeżyna]

30. [Rkp. Kolberga, teka 19, sygn. 1239, k. 142, w rkp. tekst z melodią, bez lokalizacji, z odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 277, nr 94, i z późniejszą notatką: *„Pokucie"*. Melodia z pierwszą zwr. opublikowana w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 151, nr 252, tam z notą: „Dworska".]

Wyjszła stara maty, hlane na oboje,
stane prokłynaty, szo wczynyły złoje.
Oj, ty stara maty, perestań łajaty,
woźmu ja ti Fesiu, ne budesz jej maty.

31

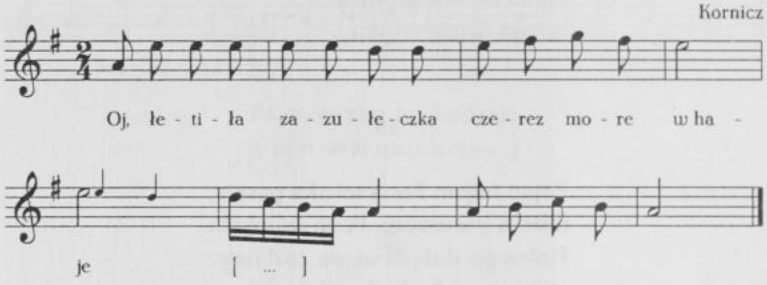

Oj, łetiła zazułeczka
czerez more w haje [...]

32

Horodenka

Oj, spiwawbym kołomyjki,
koby ich udaty,
no ja w czużoj storonońci,
budut sia smijaty.

Bo to czuża storonońka,
ta, czużyi lude,
budut z mene sia smijaty,
a myni żal[1] bude.

---

31. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 11, sygn. 1176/16, k. 7. W rkp. tylko fragment tekstu, pełny tekst, też zapisany w Korniczu, na podstawie innego rkp. opublikowany w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 201, nr 370.]

32. [Rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 41, nr 4), tekst wśród odpisów ze zbioru Szczęsnego Sałamona *Kołomyjki i szumki sobrał z ust naroda [...] s nutami 4 arij narodnych*, Lwow 1863, pierwsze wydanie prawdopodobnie w 1844 r., przedruk w: J. F. Hołowacki *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 740, nr 4. W rkp. Kolberga odpis całości zbioru Sałamona z przedruku Hołowackiego z lokalizacją ogólną: „Sambor, Stryj", tylko ta jedna przyśpiewka ma uzupełnioną lokalizację bezpośrednią.]

[1] [W rkp. dopisany wariant: „myni sorom".]

33

Dumka

Jasienów [Polny]

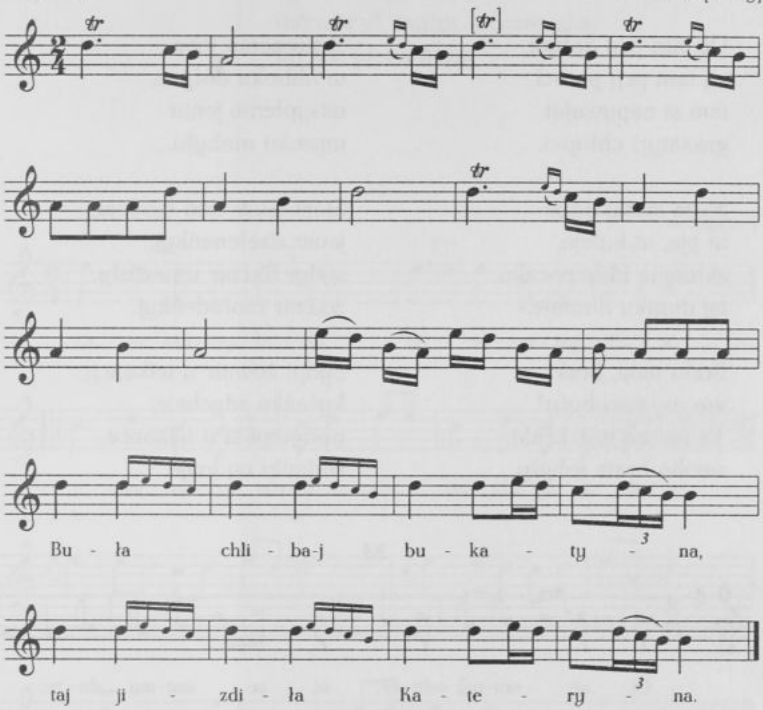

Buła chliba-j bukatyna[1],
taj jizdiła[2] Kateryna[3].

---

33. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. W rkp. melodia z incipitem tekstu oraz pełny tekst w zapisie kolumnowym. Tekst z wariantem melodii zamieszczony w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 202, nr 372, tu publikuje się terenowy zapis melodii. W rkp. melodia kończy się t. 18, po nim t. niewypełniony, dlatego dla drugiego wiersza tekstu powtórzono t. 15-18. W tekście pod nutami: „chliba", w zapisie kolumnowym „chliba-j".]

[1] kawałek [Nad końcówką nadpisane „k", tj. wariant: „bukatynka".]

[2] [Tak w rkp., być może miało być: „ji zjidła", obok wyjaśnienie: „zjadła".]

[3] [Nad końcowką nadpisane „k", tj. wariant: „Katerynka".]

34

z Ispasa

Oj, tam pry dołyni,
taj tam pry potoci,
tam si napywajut
granatyri chłopci.

Meże nymy odyn
ni pje, ni hulaje,
skłonyw hołowoczku,
taj dumku dumaje.

Braki moji, braki,
szo wy narobyły?
Ta na szo wy, braki,
swoho brata wbyły.

Wiwezemo jeho
w hliboku dołynu,
wisypłemo jemu
wysoku mohyłu.

Stojit jawir nad wodoju,
jawir dzełeneńkyj,
sydyt żownir u newoły,
żownir mołodeńkyj.

Sydyt żownir u wikoncy,
kyżeńko zdychaje,
podywyt si u wikonce,
rodynki ny maje.

35

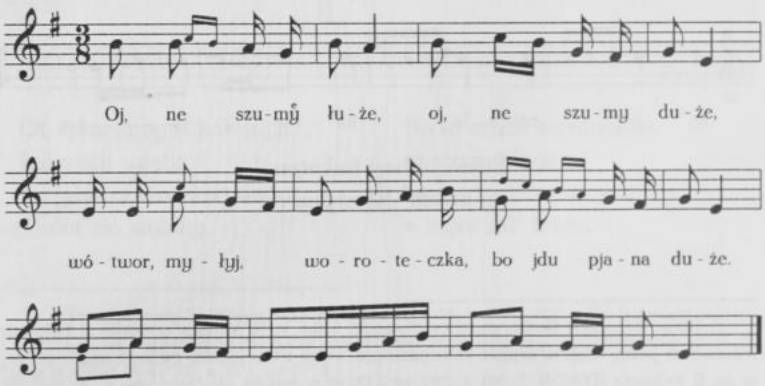

34. [Rkp. B. Jurczeńki, teka 21/22, sygn. 1258, k. 38, nr 50, z tytułem „Spiwanka", na marginesie notatki Kolberga: „II nr 411" i „II nr 402, 408, 424" odsyłające do wariantu tej pieśni i do innych pieśni żołnierskich opublikowanych w cz. II *Pokucia*.]

35. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 20, sygn. 1255 B, k. 7, bez lokalizacji, prawdopodobnie z Czortowca. W rkp. pełny tekst opublikowany z wariantem melodii w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 230, nr 426. Tu zamieszcza się terenowy zapis melodii.]

33

Oj, ne szumy̆ łuże,
oj, ne szumy duże,
wótwor'y[1], myłyj, woroteczka,
bo jdu pjana duże.

36

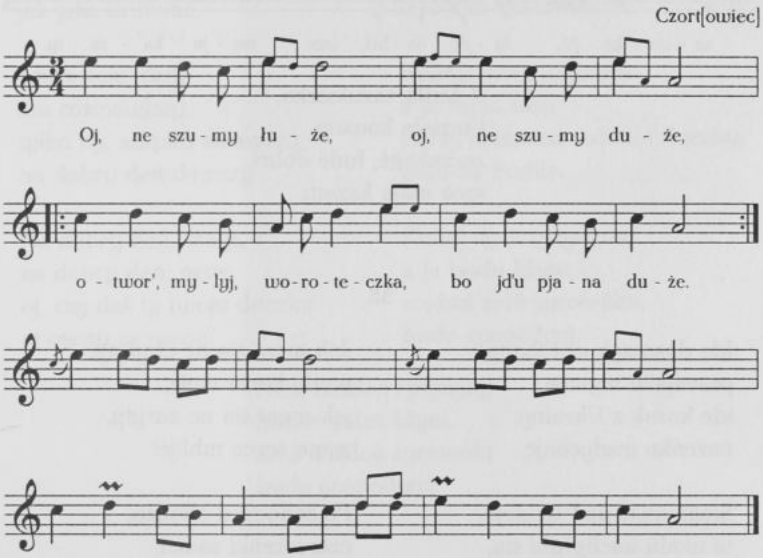

Oj, ne szumy łuże,
oj, ne szumy duże,
otwor', mylyj, woroteczka,
bo jd'u pjana duże.

---

[1] [W zapisie pod melodią również: „wótwory", skrócono o sylabę, tak jak w druku w T. 30.]

36. [Rkp. Kolberga, teka 37, sygn. 1328 I, k. 1. W rkp. nad pieśnią notatka: „Karczma". Tekst por. w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 230, nr 426 i przypis źródłowy do tej pieśni.]

37

[Jasienów Polny]

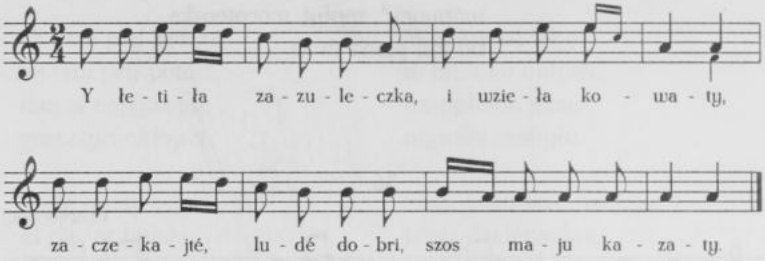

Y łetiła zazuleczka,
i wzieła kowaty,
zaczekajté, ludé dobri,
szos maju kazaty.

38

Ide doszczyk obłohamy,
pszenyciu mynaje,
ide kozak z Ukrainy,
tiażeńko wzdychaje.

Stojit jawir nad wodoju,
w wodu nachyływ sia,
ty, kozacze, neboracze,
tiażkoż'ś zażuryw sia.

Jak meni sia ne chyłyty,
woda koriń myje,
jak meni sia ne żuryty,
samo serce mhlije!

Po sadoczku chodżu,
czereszeńki sadżu,
czerez tebe, moja maty,
ne żonaty chodżu.

---

37. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 7, z lokalizacją ogólną, na marginesie notatka: „Pańszczyzna". W rkp. pod melodią pełny tekst opublikowany w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 244, nr 458, tam bez zapisu nutowego.]

38. [Rkp. Kolberga, teka 20, sygn. 1248, k. 394, z notatką „Pokucie" i tytułem: „Kołomyjka". W rkp. tekst z melodią i odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 382. Zapis nutowy i zwr. 1 opublikował Kolberg w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 255, nr 475, tu zamieszczono pełny tekst, zob. przypis źródłowy do pieśni nr 475 z T. 30.]

Oj, mij synu hoży,
żeny sia, neboże,
woźmi sobi diwczynoczku,
no ne wdowy doczku.

Oj, wdowyna doczka
ta ne twoja riwna,
chodyt sobi po rynoczku
jak jaka kriliwna.

Ani z neju staty,
ani rozmawlaty,
tylko ity, szapku zniawszy,
na dobry deń dawszy.

Na dobry deń, maty,
na dobry deń, nene,
oj, czy daś ty twoju doczku
w oseny za mene?

Szkodaż twoho, kozaczeńku,
szkodaż twoho słowa,
jeji doczka ladaszczycia,
ne naczuje w doma.

Oj, maju ja, moja maty,
nahajku krutuju,
jak ji skraju biłe tiło,
w doma zanaczuje.

Rubaj, synu, tysynynu,
a ja budu hile,
jak ty woźmesz wdowy doczku,
pidu na Podile.

Rubaj synu tysynynu,
a ja budu kłyni,
woźmi sobi syrotońku,
bude gospodyni.

Ne z każdoji tysynyny
budut dobri kłyni,
ne z każdoji syrotońki
bude gospodyni.

39

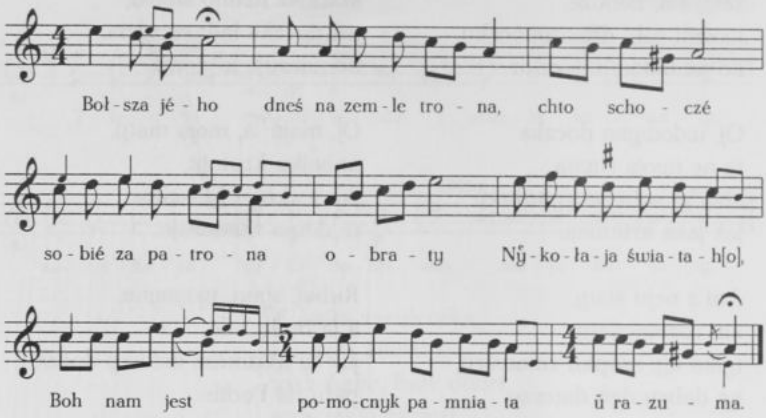

Bołsza jého dneś na zemle trona,
chto schoczé sobié[1] za patrona
obraty Nў̆kołaja światah'[2],
Boh nam jest pomocnyk pamniata[3] ŭ razuma.

---

39. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 11. W rkp. pod melodią podpisany pełny tekst, opublikowany w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 269-271, nr 496, tu zamieszcza się terenowy zapis nutowy. W rkp. notatka o wykonawcy: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", w T. 30 w przypisie na s. 194 podał Kolberg jego nazwisko: Dmytro Marczuk, zob. też notę pod pieśnią nr 494 na s. 268 w T. 30. Tekst podpisany bezpośrednio pod nutami wykazuje drobne różnice w stosunku do zapisu kolumnowego.]

[1] [W rkp. w zapisie pod nutami: „chto se schoczé sobié".]

[2] [W rkp. w zapisie pod nutami: „Nikołaja świata".]

[3] [W rkp. w zapisie kolumnowym trudne do odczytania poprawki, może winno być: „paminiata".]

40

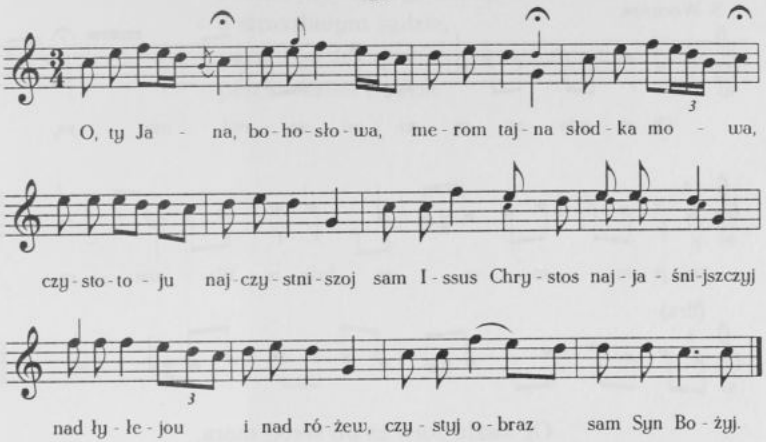

O, ty Jana, bohosłowa,
merom tajna słodka mowa,
czystotoju najczystniszoj
sam Ssus[1] Chrystos najjaśnijszczyj
nad łyłejou i nad różew,
czystyj obraz sam Syn Bożyj.

---

40. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 10. W rkp. notatka o wykonawcy: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) w przypisie na s. 194 podał Kolberg jego nazwisko: Dmytro Marczuk, zob. też notę pod pieśnią nr 494 na s. 268 w T. 30. W rkp. pod melodią podpisany pełny tekst, opublikowany w T. 30, s. 272, nr 498. Tu zamieszcza się terenowy zapis nutowy.]

[1] [W rkp. pod nutami: „Issus", w zapisie kolumnowym poprawione na „Ssus".]

41

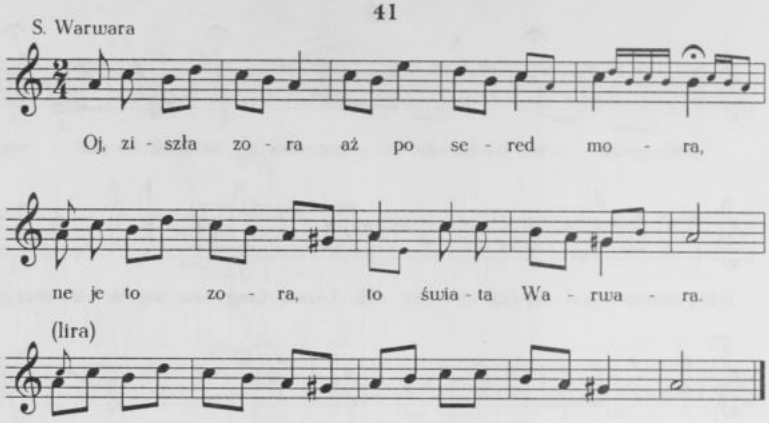

Oj, ziszła zora aż po sered mora,
ne je to zora, to świata Warwara.

42

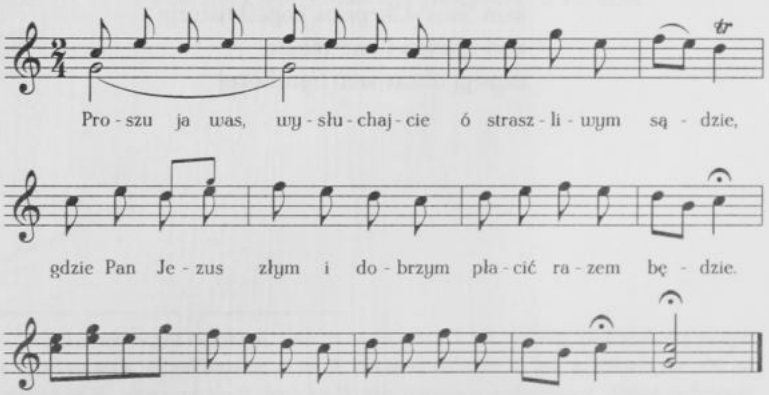

41. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 10. W rkp. notatka o wykonawcy: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) w przypisie na s. 194 podał Kolberg jego nazwisko: Dmytro Marczuk, zob. też notę pod pieśnią nr 494 na s. 268 w T. 30. W rkp. pod melodią podpisany pełny tekst, opublikowany w T. 30, s. 277-280, nr 504. Tu zamieszcza się terenowy zapis melodii.]

42. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 10. W rkp. notatka o wykonawcy: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) w przypisie

Proszu ja was, wysłuchajcie
ó straszliwym sądzie,
gdzie Pan Jezus złym i dobrzym
płacić razem będzie.

na s. 194 podał Kolberg jego nazwisko: Dmytro Marczuk, zob. też notę pod pieśnią nr 494 na s. 268 w T. 30. W rkp. pod melodią podpisany pełny tekst, opublikowany w T. 30, s. 285-286, nr 508. Tu zamieszcza się terenowy zapis nutowy.]

TAŃCE I MELODIE BEZ TEKSTU

Berezów

[Hucuła] tańczą[1], posuwając się w podskokach obiema nogami, niemal *dribneńko*, czasem jednak wyskakując w górę i machając *toporcem*.

[Jasienów Polny]

Szumki na Pokuciu nie wszędzie są znane.[2]

[Jasienów Polny]

Serbyn (w trzeci dzień Wełykdnia) — trzymają się, *krajny* (przodownik) ma pałeczkę, vel *buczok*, co im pokazuje obroty. Tańcują jak arkana, najprzód lewa noga wznosi się, potem idzie prawa, lewa, prawa. Arkan zaś wołoski z prysiudami, figurami, wyrzucaniem nóg.[3]

---

[1] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9, notatka pod melodią hucuła opublikowaną w *Rusi Karpackiej* cz. II (DWOK T. 55), s. 127, nr 526, tam według czystopisu Kolberga. Zob. też opis trzeciej części kołomyjki w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 5.]

[2] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9, luźna notatka obok zapisu kołomyjki opublikowanej przez Kolberga w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 31, nr 245.]

[3] [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9, notatka na marginesie melodii serbyna opublikowanej przez Kolberga w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 50, nr 443. Por. opis tańca tamże, s. 7 i przypis Kolberga do mel. nr 443.]

43

Kołomyjka

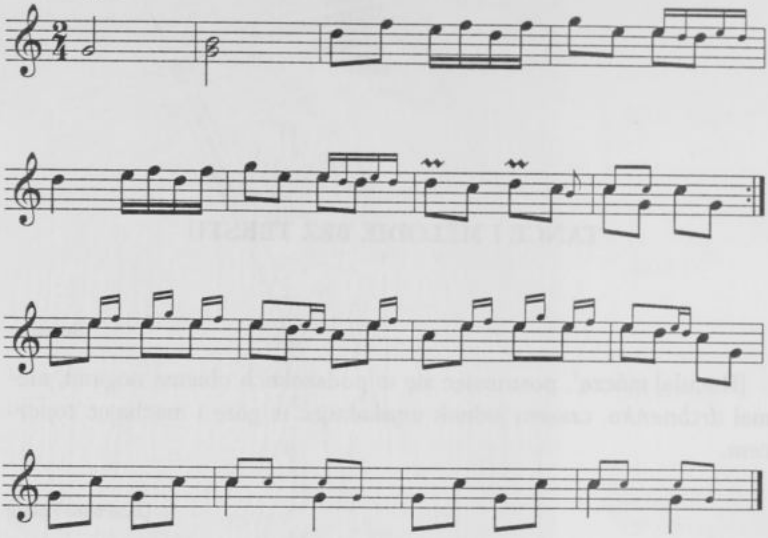

44

Kołomyjka dawna [Jasienów Polny]

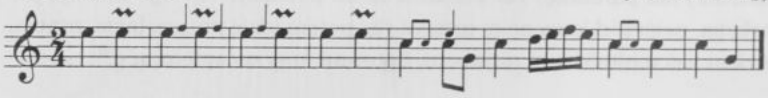

43. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 4, bez lokalizacji. W rkp. w t. 5 wpisana tylko pierwsza miara, a t. 6 niewypełniony, powtórzono drugą miarę t. 3 i takt 4, t. 11 niewypełniony, a w t. 12 wpisana tylko druga miara, powtórzono t. 9 i pierwszą miarę t. 10, t. 15 i 16 niewypełnione, powtórzono t. 13 i 14. Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 41, nr 341.]

44. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 14, nr 45. W rkp. nad mel. notatka: „Obertajut sie na liwo i na prawo, biegają w kole".]

45

Kołomyjka[1] [Jasienów Polny]

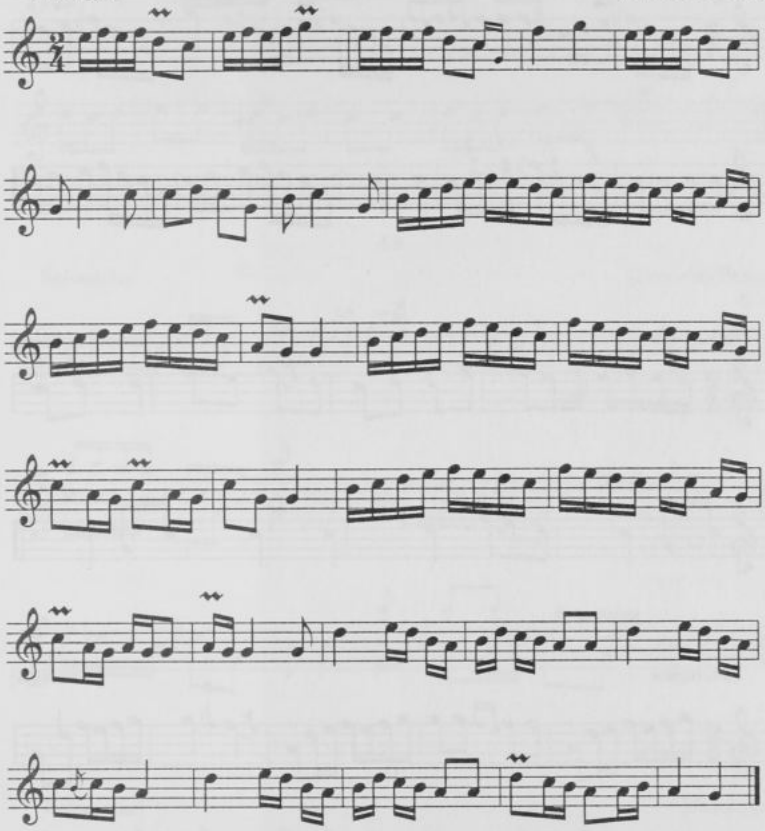

45. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. W rkp. t. 13–14 i 17–18 niewypełnione, powtórzono t. 9–10, również t. 25–26 niewypełnione, powtórzono tu t. 21–22. Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 31, nr 244.]

[1] [W rkp. nota nad melodią: „Kołomyjka huculska", druga część nazwy tańca skreślona.]

46

Kołomyjka huculska [Jasienów Polny]

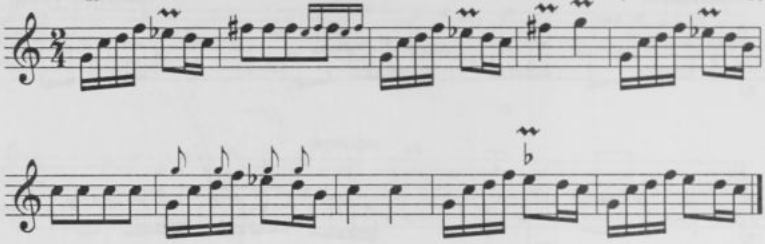

47

Kołomyjka [Jasienów Polny]

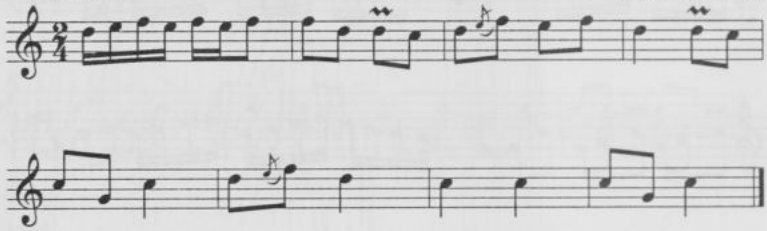

48

Kołomyjka [Kołomyja]

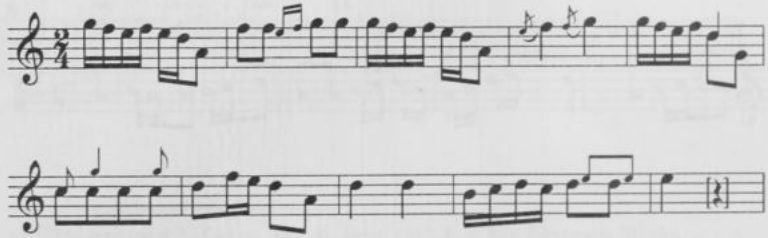

46. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. Czystopis tej melodii opublikowany jest w *Rusi Karpackiej* cz. II (DWOK T. 55), s. 407, nr 1204.]

47. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9, nad mel. notatka: „Kołomyjka 2-ga".]

48. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 20, sygn. 1255A, k. 6. W rkp. na marginesie notatka:] „Chłopcy sami, potem z dziewcz[ynami. Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31) s. 42 nr 352.]

45

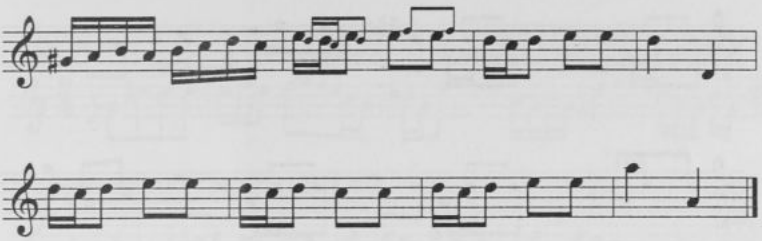

49

Kołomyjka [Jasienów Polny]

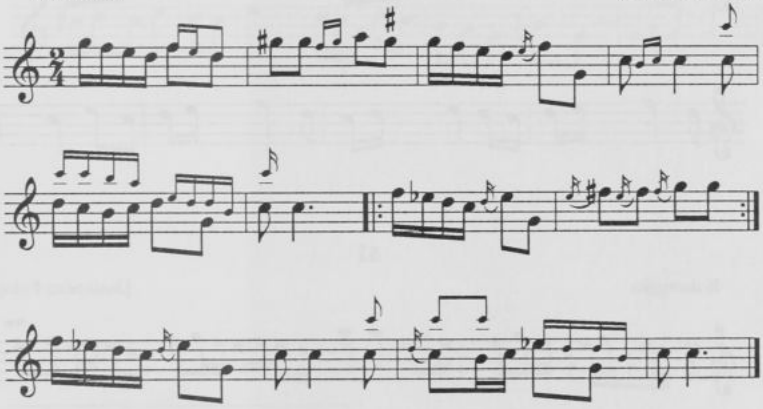

50

Kol[omyjka] [Kołomyja]

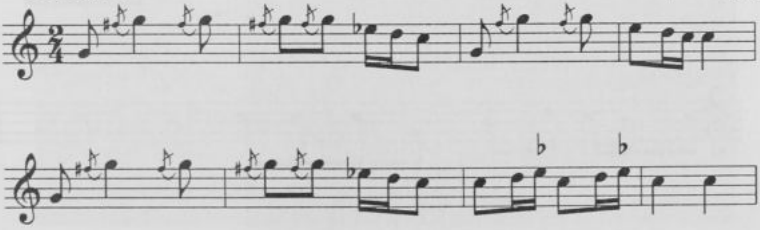

49. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9.]
50. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 20, sygn. 1255A, k. 6.]

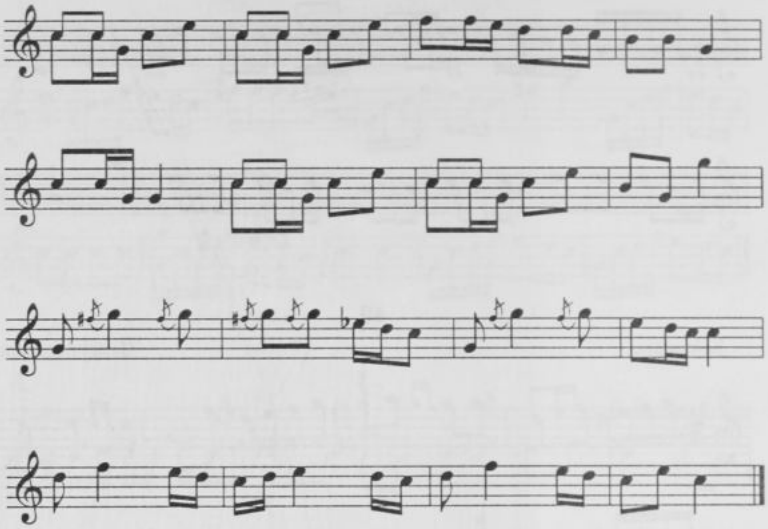

51

Kołomyjka [Jasienów Polny]

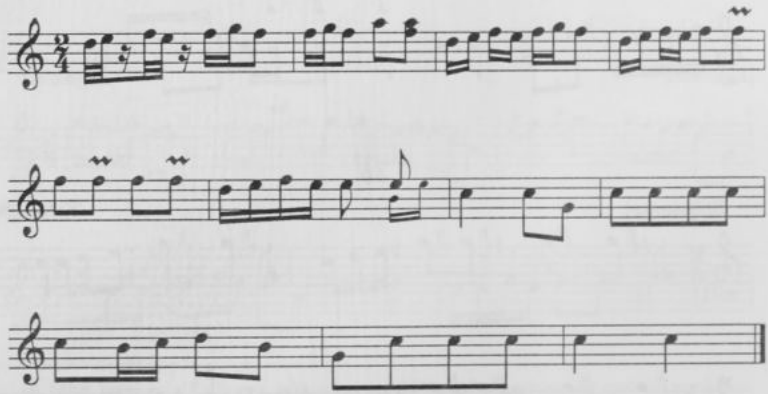

51. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. Zob. przypis źródłowy do mel. nr 47 z cz. III *Pokucia*.]

52

Kołomyjka

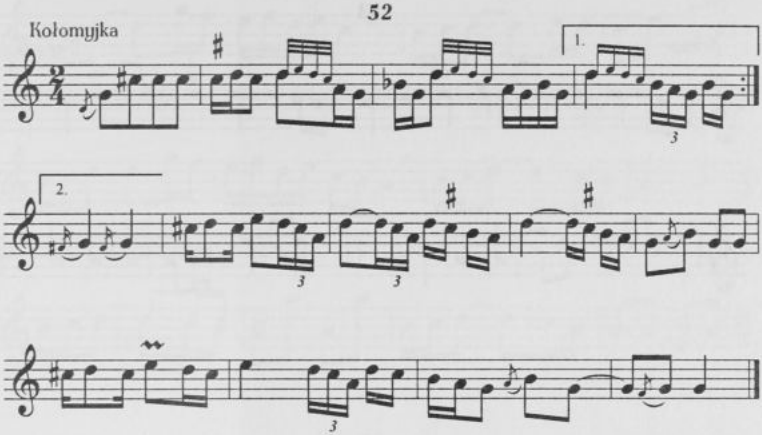

52. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8, wśród zapisów z Jasienowa Polnego i Podwysokiego. W rkp. dwukrotny zapis tej melodii, pierwszy niezupełnie jasny pod względem metrycznym:

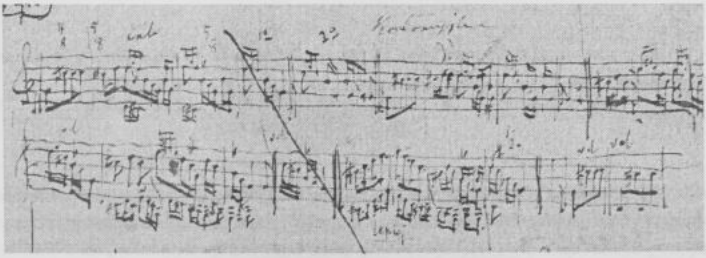

poniżej drugi, z notą: „tak" nad początkiem, ten został tu wydrukowany. Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31) s. 44–45 nr 391.]

53

Arkan [Kołomyja]

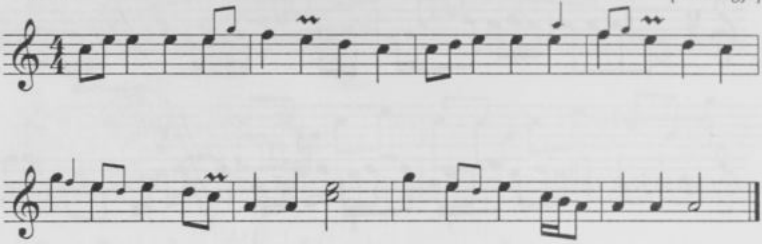

54

Hordylanka

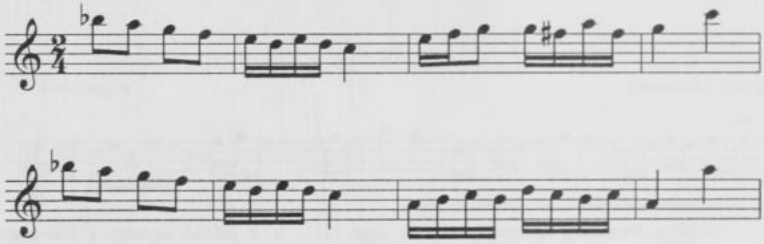

53. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 20, sygn. 1255A, k. 6. W rkp. dla t. 2 zapisana też inna wersja:

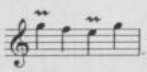

54. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8, wśród zapisów z Jasienowa Polnego i Podwysokiego. W rkp. nad mel. notatka: „jeden naprzeciw drugiego na jednym miejscu podskakuje", dla t. 15 zanotowana także inna wersja z notatką „vel":

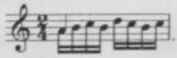

Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 46, nr 401.]

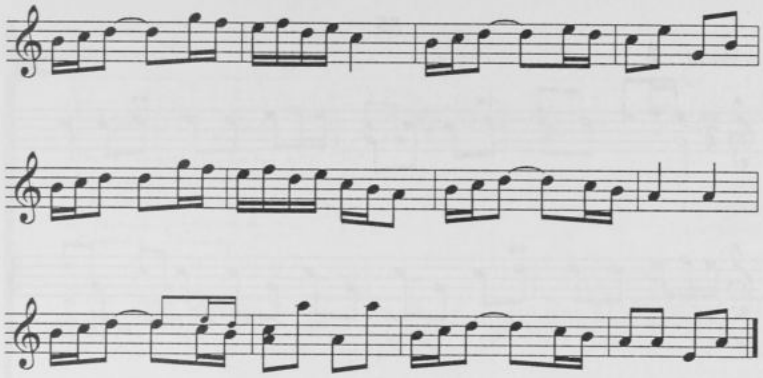

55

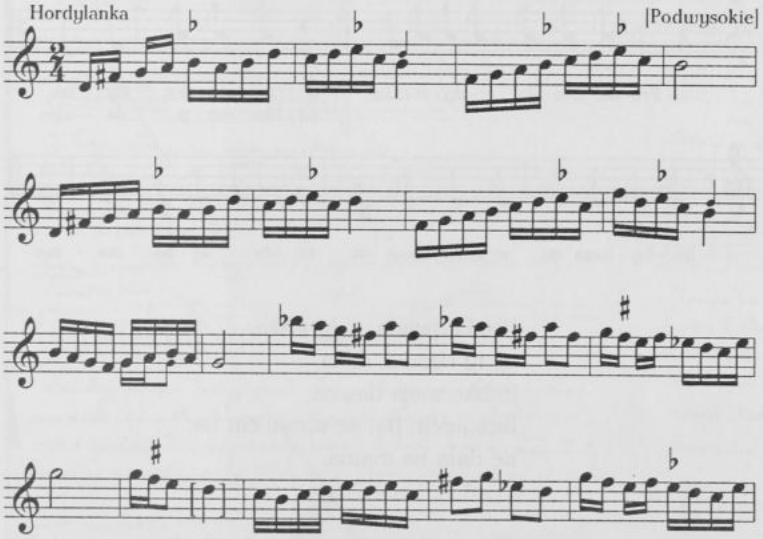

55. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8, rkp. uszkodzony, brak fragmentu t. 15 i taktów następujących po t. 18. W rkp. dla t. 3–4 i 10 zanotowane także inne wersje z notatką „lub":

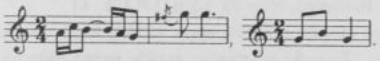

Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 58, nr 513.]

56

Hucuł [Hołoskóu]

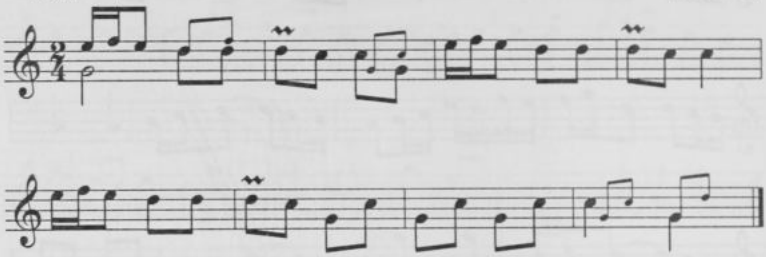

57

Wertak (taniec)

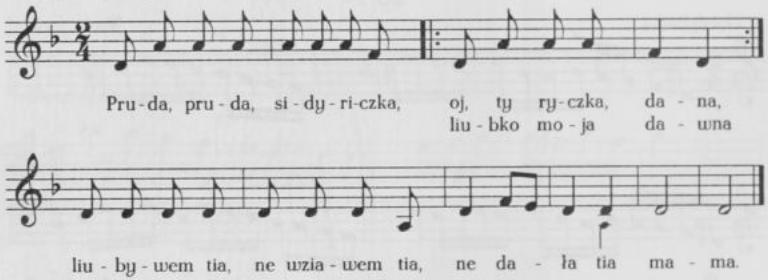

Pruda, pruda, sidyriczka,
oj, ty ryczka, dana,
liubko moja dawna,
liubywem tia, ne wziawem tia,
ne dała tia mama.

---

56. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 4.]

57. [Rkp. nieznanego autora, teka 20, sygn. 1255A, k. 21. W rkp. zapis nutowy i cykl przyśpiewek z notatką: „Zwrotki śpiewane zwykle przed muzyką w czasie tańca", zob. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 40, nr 334 i przypis źródłowy do tej melodii.]

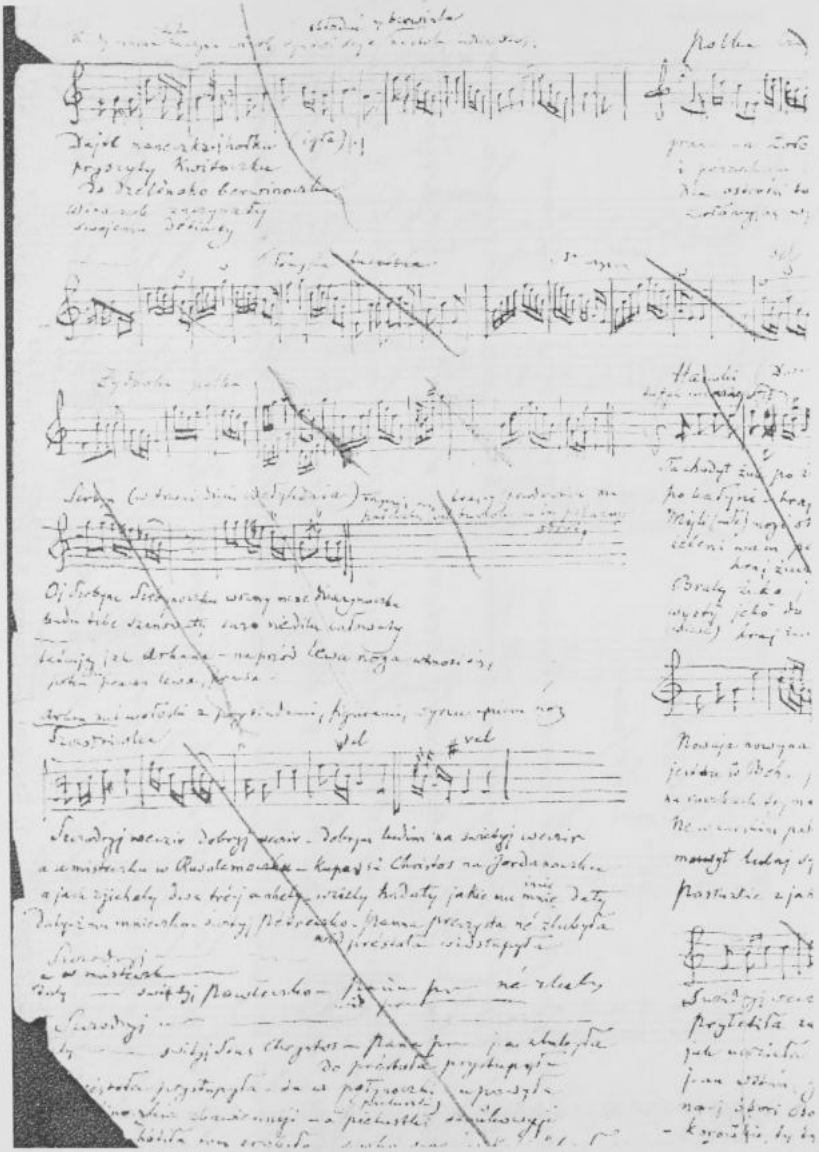

1. Rkp. O. Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9), fragment, zob. w suplemencie nr 5 i 45, w cz. III *Pokucia* (T. 31) nr 735 i 443, oraz w cz. I *Pokucia* (T. 29) nr 44 i w suplemencie nr 2. Por. też przypisy źródłowe do odpowiednich pieśni i melodii.

KOMITET WYSTAWY
ETNOGRAFICZNEJ
w KOŁOMYI

Kazka 1.

z Ispasa.

Buw odyn pip ałe win buw bidnyj taj piszow raz
za hrybamy taj najszow medwedychu, szo łeżeła des
tam w lisi. Win pomało zaczew si yd ni prysuwaty
taj łeh z new spaty. Nu wże win tam sobi z new
spaw, ałe nadbih z hory zajac; to łyski (liście) zasze-
łeskiło a win hadaw, szo to łude taj ukik het
a kosztur taj bysahy łyszyw. Nu wże za jakies
czies pip zabuw za bysahy taj za kosztur a me-
dwedycha wzieła taj zahrebła w łyst. Ałe wna

2. Rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 1), fragment, początek bajki *Syn niedźwiedzicy*, zob. cz. IV *Pokucia* (T. 32), s. 177-178.

58

Z hory [Kołomyja]

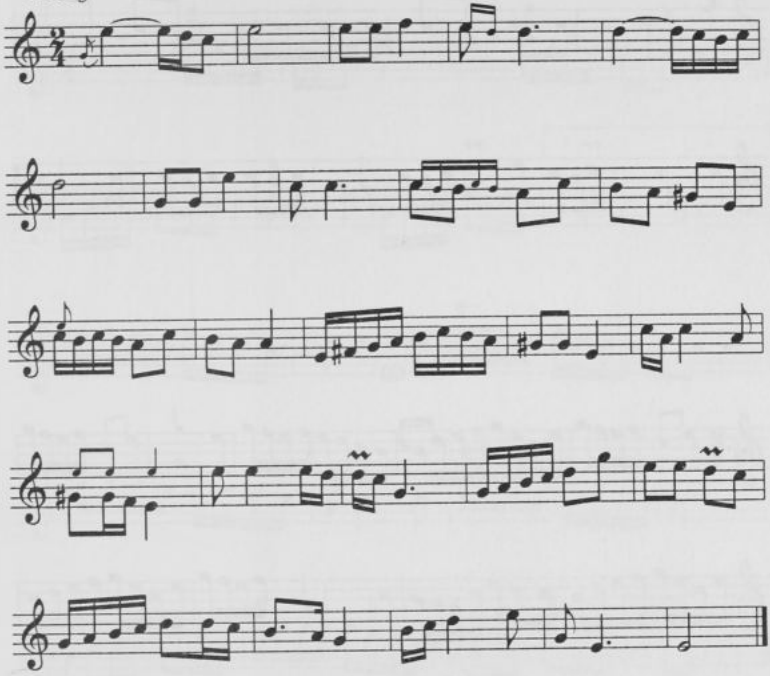

59 [Hołosków]

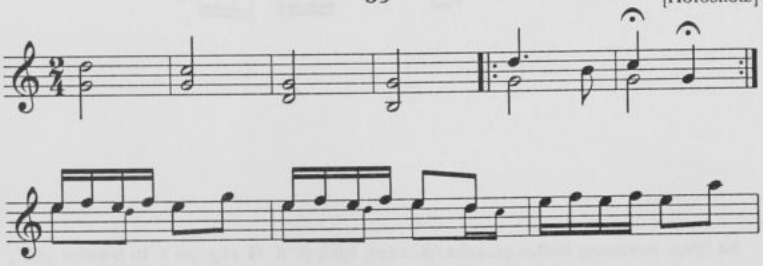

58. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 20, sygn. 1255A, k. 6. Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 73, nr 731.]

59. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 4.]

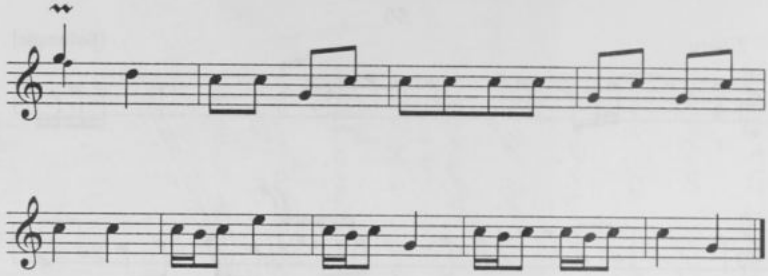

60

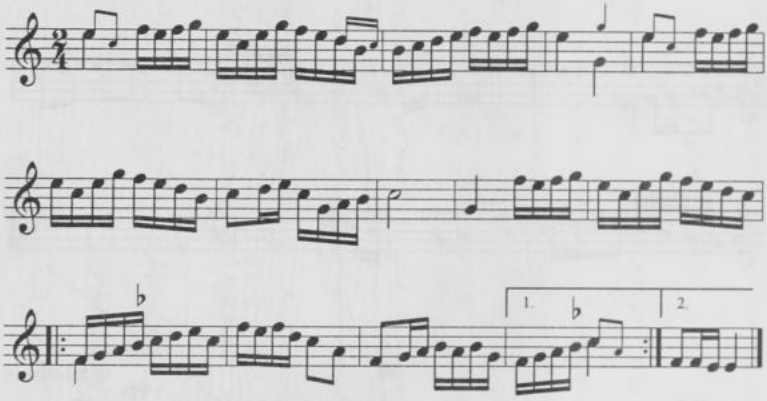

60. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8. W rkp. po t. 10 notatka „itd.", po ostatnim takcie melodii zanotowana inna wersja t. 7 z notatką „vel":

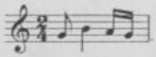

Por. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 38, nr 316.]

61 [Podwysokie]

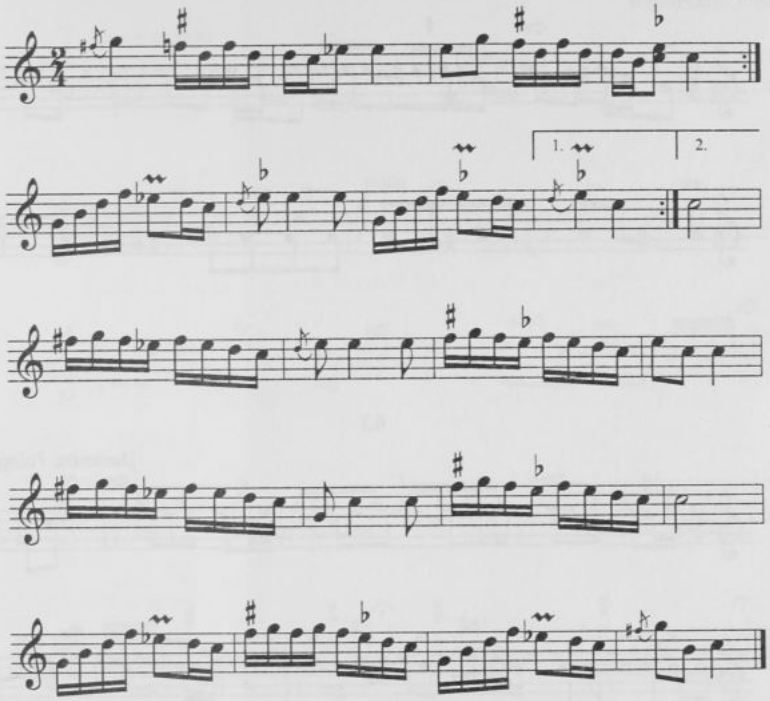

61. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 8. Zob. w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 55–56, nr 484 i przypis źródłowy do tej melodii.]

62

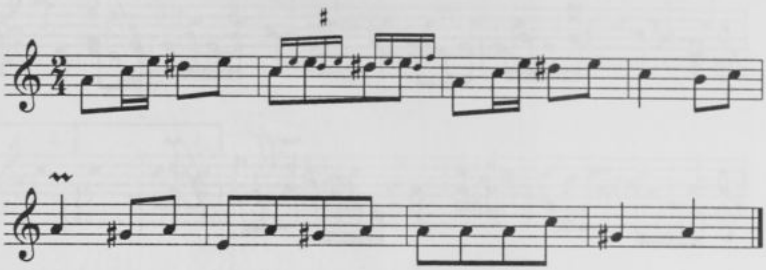

63

[Jasienów Polny]

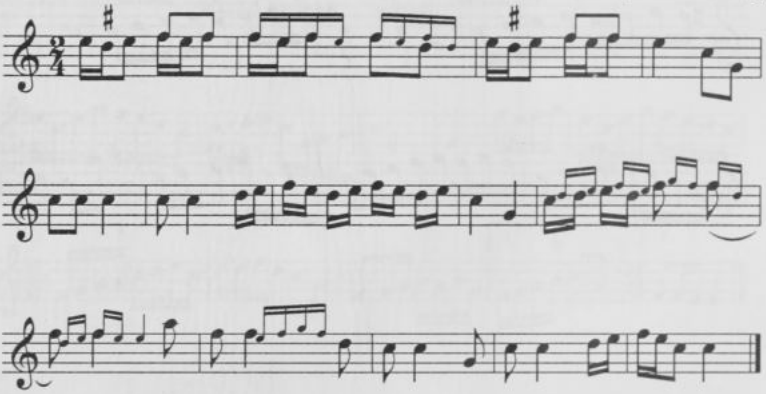

62. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 4. Melodia zapisana bezpośrednio po melodii opublikowanej przez Kolberga w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 257, nr 481, która ma w rkp. notę lokalizacyjną: „Hołosków (Stanisł...)", prawdopodobnie dotyczącą i tej melodii.]

63. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. W rkp. dla t. 3 na drugą miarę zanotowana także wersja: ósemki g^1 d^1.]

64

bukowińska i tutaj[1]

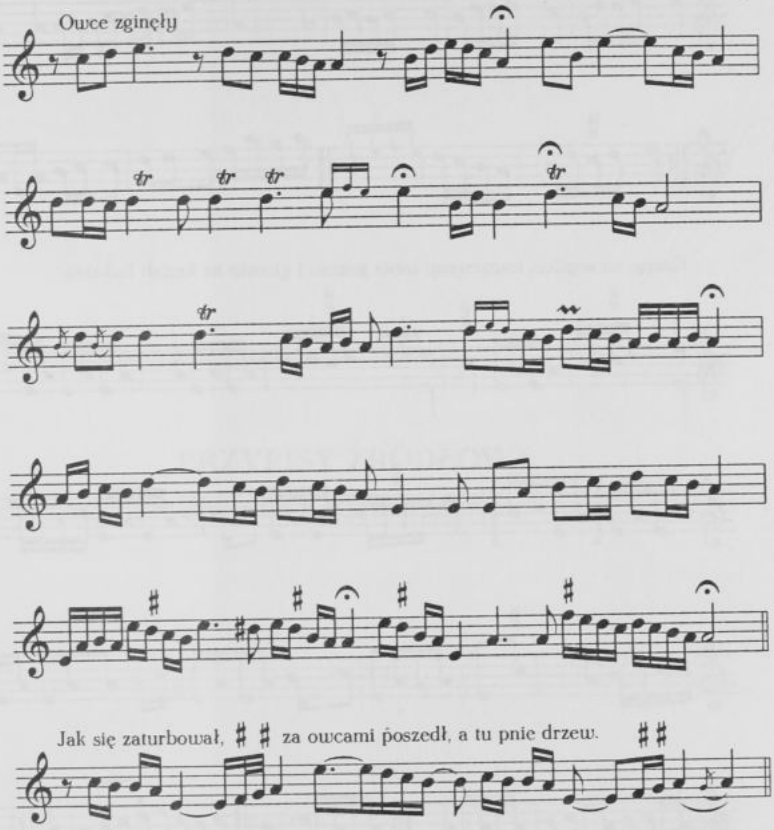

64. [Rękopis terenowy Kolberga, teka 35, sygn. 1313, k. 9. W rkp. nad melodią notatka o wykonawcy: „Tomasz Czuprun", por. informacje Kolberga o tym muzyku w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31) s. 9. Kompozycję T. Czupruna zamieścił Kolberg w cz. III *Pokucia*, s. 70, nr 723, tu publikuje się zapis terenowy tego utworu.]

[1] [Tomasz Czuprun mieszkał w Jasienowie Polnym i tam najpewniej słyszał Kolberg tę melodię, „tutaj" oznaczałoby zatem Jasienów Polny lub ogólniej: Pokucie.]

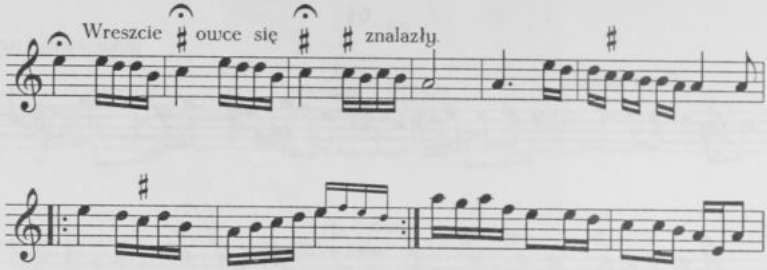

Grając na sopiłce, towarzyszy sobie jeszcze i głosem na kształt hukania:

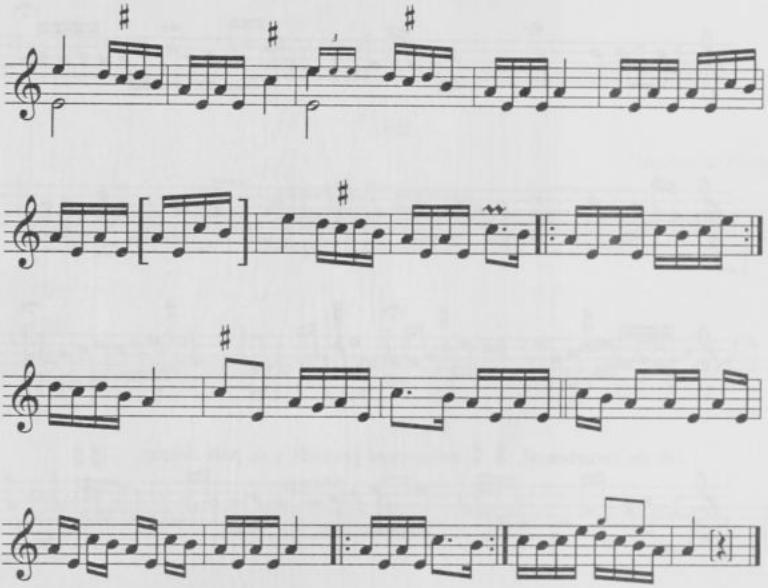

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO *POKUCIA*

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO CZĘŚCI I *POKUCIA* (T. 29)

Wstęp (s. IX–XIII)

s. IX–XIII — Fragmenty rękopisu wcześniejszej redakcji wstępu (teka 35, sygn. 1313, k. 2) zob. aneks V, s. 263.

s. IX w. 9g. — Zorian Dołęga Chodakowski (właściwie Adam Czarnocki, 1784–1825) był w Polsce pionierem etnograficznych badań terenowych, wymieniona przez Kolberga niżej rozprawa *O Sławiańszczyźnie przed chrześcijaństwem* ukazała się drukiem w r. 1818 w „Ćwiczeniach Naukowych". Działalność Chodakowskiego i jego poglądy przedstawione są w *Dziejach folklorystyki polskiej 1800–1863. Epoka przedkolbergowska*, pod red. H. Kapełuś i J. Krzyżanowskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, zob. tam m.in. s. 43–50 i 199–209, zob. też wstęp do: Z.D. Chodakowski *O Sławiańszczyźnie przed chrześcijaństwem oraz inne pisma i listy*, opracował i wstępem opatrzył J. Maślanka, Warszawa 1967. Chodakowski zapisał w czasie wędrówek po Ukrainie wiele tekstów pieśni, nieliczne ukazały się drukiem w prasie polskiej za życia zbieracza, rękopisy jego wykorzystał następnie w swych publikacjach M. Maksymowicz. **w. 11d.** — Kolberg nawiązuje tu do programu Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk, którego współzałożycielami byli Tadeusz Czacki (1765–1813), Hugo Kołłątaj (1750–1812) oraz Stanisław Staszic (1755–1826), najwybitniejsi przedstawiciele polskiego Oświecenia. Znaczenie publikacji i innych działań tych trzech uczonych i polityków oraz Towarzystwa

dla rozwoju polskiej folklorystyki i etnografii scharakteryzowane jest w *Dziejach folklorystyki polskiej 1800–1863. Epoka przedkolbergowska*, pod red. H. Kapełuś i J. Krzyżanowskiego, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970, s. 17–45.

w. 10–6d. — Baltazar Hacquet (ok. 1739–1815), pochodzący z Bretanii lekarz, mineralog, od r. 1787 był profesorem historii naturalnej na wydziale lekarskim Uniwersytetu Lwowskiego, w r. 1805 objął katedrę historii naturalnej na Uniwersytecie Jagiellońskim. W materiałach Kolberga dotyczących górali ukraińskich zachowało się sporo jego notatek z czterotomowego dzieła B. Hacqueta, którego część pierwsza ukazała się w Norymberdze w roku 1790 pt.: *Neuste physikalisch-politisches Reisen in den Jahren 1788 und 1789 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen*, następne części ukazały się w latach 1791–1796, zawierają one wiadomości z podróży z lat 1788–1795. W *Pokuciu* Kolberg przytacza fragmenty z cz. I–III. Notatki dotyczące Huculszczyzny opublikowane zostały w tomie *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 67–68, 108–110, 133–134, 136–137, 176–1178, 186–187, 201–205, 291–292, 313–314, 331–332. Ponadto obszerne fragmenty w przekładzie na j. polski wydane zostały w pracy *Dawne Pokucie i Huculszczyzna w opisach cudzoziemskich podróżników. Wybór tekstów z lat 1795–1939*, Warszawa 2001, s. 15–22.

w. 6–5d. — W „Nowym Pamiętniku Warszawskim" ukazały się dwa artykuły I. Lubicz-Czerwińskiego: *Swactwa, wesela i urodziny u ludu ruskiego na Rusi Czerwonej przez Obywatela tamtego kraju opisane*, „Nowy Pamiętnik Warszawski" 1805, T. XVIII, s. 365–372, oraz *Urodziny i zabawy u ludu ruskiego na Rusi Czerwonej*, tamże T. XIX, s. 242–245.

w. 4–3d. — I. Lubicz-Czerwiński *Okolica zadniestrska między Stryjem i Łomnicą, czyli opis ziemi i dawnych klęsk lub odmian tej okolicy, tudzież jaki jest lud prosty dla religii i dla Pana Boga swego? Zgoła jaki ón jest? w całym sposobie życia swego, lub w swych zabobonach albo zwyczajach*, Lwów 1811.

w. 2–1d. — F. Siarczyński (1758–1829), historyk, pierwszy dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, liczne jego artykuły drukowane były w „Czasopismie Naukowym Księgozbioru Pu-

blicznego im. Ossolińskich" w latach 1828–1830, m.in. *Badanie o dawnej siedzibie Radymiczanów i Wiatyczanów...* („Czasopism" R. 1: 1828, z. 1, s. 39–63), *Rozprawa o początku nazwy Rusi i Rusinów* („Czasopism" R. 1: 1828, z. 2, s. 3–30). W r. 1830 (R. 3: 1830, z. 1, s. 106–140) zamieszczona została *Wiadomość o życiu i pismach X. Franciszka Siarczyńskiego*, wymieniony jest tam trzytomowy rękopis *Dzieje narodu i kraju Rusi Czerwonej, a w ogólności Rusi południowo-zadnieprskiej*, jako dzieło najwyżej cenione przez autora, przytoczony jest także szczegółowy spis zawartości tego rękopisu. Publikowane w „Czasopismie" artykuły to fragmenty części opisowej tego opracowania. Część słownikowa pt. *Galicja, czyli Słownik historyczno-statystyczno-geograficzny* również była drukowana tylko we fragmentach.

s. X **w. 2–3g.** — [W. Zaleski] Wacław z Oleska *Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego*, Lwów 1833, oraz K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego" zebranych i wydanych przez Wacława z Oleska*, Lwów 1833.

w. 15d. — Ż. Pauli *Pieśni ludu ruskiego w Galicji*, T. 1–2 Lwów 1839–1840; J. Łoziński *Ruskoje wesile opysanoje czerez...* W Peremyszły 1835. Kolbergowski przekład pracy Łozińskiego będzie opublikowany w tomie *Przemyskie. Suplement do t. 35* (DWOK T. 83).

w. 14d. — Zbiór pieśni opracowany przez J.F. Hołowackiego pt.: *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi* opublikowany był w „Cztienijach" w latach 1863–1867 (cz. I–II) i 1870 (cz. III), osobna odbitka, z taką samą paginacją, ukazała się w Moskwie w 1878 r. Z tym wydaniem porównywano cytaty i odsyłacze Kolberga. Hołowacki zamieścił w *Narodnych piesniach* także teksty z publikacji i rękopisów swoich poprzedników, m.in. M.M. Maksimowicza, W. Zaleskiego, Ż. Paulego, I. Hałki, S. Sałamona, A. Duchnowicza, I. Huszalewicza, a pieśni pochodzące z tych źródeł bądź rozproszył w swym zbiorze według przyjętej dla niego systematyki, bądź drukował w osobnych rozdziałach.

w. 14–13d. — W rozdziale „Zwyczaje" Kolberg cytuje *Obszczierusskij dniewnyk cerkownych, narodnych, siemiejnych praznykow i choziajstwennych zaniatij, prymiet i hadanij*

A.S. Pietruszewicza opublikowany w „Wremienniku Stawropihijskoho Instituta" na r. 1866, s. 69–165. Z tym wydaniem porównano cytaty w *Pokuciu*, Kolberg posługiwał się odbitką z odmienną, odrębną dla tej pracy paginacją. W rozdziale „Kraj" wymienia także inne prace tego autora, dotyczące historii Ukrainy.

w. 13d. — Kolberg w *Pokuciu* dla porównania kilkakrotnie odsyła do pracy W. Zawadzkiego *Obrazy Rusi Czerwonej*, Poznań 1869. Pierwodruk jej rozdziałów I–IV ukazał się w „Tygodniku Ilustrowanym" 1864, T. IX, nr 223–232. Praca Zawadzkiego dotyczy tej części Podola, która znajdowała się w granicach Galicji.

w. 12d. — S. Barącz *Bajki, fraszki, podania, przysłowia i pieśni na Rusi*, Tarnopol 1866, wyd. 2: Lwów 1886. Kolberg w *Pokuciu* cytuje obydwa wydania.

w. 8–7d. — W „Rozmaitościach", dodatku do „Gazety Lwowskiej", publikowane były m.in. fragmenty rozprawy W. Zaleskiego *O pieśniach ludu*, poszerzonej później i zamieszczonej jako wstęp w jego *Pieśniach polskich i ruskich ludu galicyjskiego...*, oraz artykuł H. Ilkiewicza *Zabobony istniejący [!] między ludem prostym w Galicyi. Zoria hałyckaja jako album na hod 1860* (Lwów br.) zawiera m.in. artykuły folklorystyczne I. Hałki, J. Łozińskiego, K. Popielewej, A. Toronskiego, Ł. Cybyka oraz utwory literackie innych wymienionych we wstępie do *Pokucia* autorów, m.in. T. Biłousa, J.F. Hołowackiego, A. Duchnowicza, J. Huszalewicza i W.M. Szaszkewicza. W „Sławianinie", almanachu wydanym we Lwowie w roku 1837 i 1839 przez S. Jaszowskiego, zamieszczone były m.in. artykuły H. Ilkiewicza, J.K. Turowskiego i K. Antoniewicza. W *Rusałce Dniestrowej*, almanachu opracowanym przez I. Wahylewicza, M. Szaszkewicza i J. Hołowackiego i wydanym w r. 1837 w Budapeszcie, opublikowane były m.in. pieśni ludowe (52 teksty pt. *Piesnie narodni*) zebrane przez wydawców tomiku. Spośród nich tylko kolędy mają notatkę informującą, że zapisał je J.D. Wahylewicz, dla pozostałych nie podano autora zapisu.

w. 7d. — J.K. Turowski publikował pieśni z Sanockiego, m.in.: *Dumy o zbójcach na pograniczu Polski i Węgier*, „Sławianin" T. II: 1839, s. 100–105, oraz osobno: *Uwagi nad niektórymi pie-*

śniami poetów ludu, Lwów 1835 i *Dodatek do zbiorów pieśni ludu polskiego i ruskiego*, Lwów 1846.

w. 6d. — I. Hałka *Haiwki z okolic nad Zbruczem, imienno iz triech niewielikich sieł: Dubkowiec, Rasztowiec i Soroki*, w: *Zoria hałyckaja...*, s. 516–525. Artykuł ten Kolberg w całości włączył do materiałów z Podola, zob. DWOK T. 47, s. 40–57. Osobno Hałka wydał: *Narodnyi zwyczai i obriady z okolic nad Zbruczem*, cz. 1–2, w Lwowi 1860–1862. Pieśni obrzędowe z tych prac przedrukował J.F. Hołowacki pt. *Obriadnyja piesni w okrestnostiach Zbrucza, w sełach Dubkowcach, R[a]sztowcach i Sorokie* w zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 625–698.

w. 6–5d. — M. Szaszkewicz był współautorem zbioru *Piesnie narodni* zamieszczonego w *Rusałce Dniestrowej*, ale zakres jego pracy nie jest tam sprecyzowany. Wszystkie pieśni zamieszczone w *Rusałce* znalazły się później w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi*.

w. 5d. — [Ilkiewicz H.] Mirosław I.....cz *O mitologii ruskiej według podania ludu*, „Sławianin" T. II: 1839, s. 91–95; Mirosław *Zabobony istniejący między ludem prostym w Galicyi*, „Rozmaitości" 1836, nr 27, s. 217–218, ponadto w Wiedniu w 1841 r. wydane zostały jego *Hałyckiy prypowiedky i zahadky*. Zapisane przez niego pieśni publikowane były w *Rusałce Dniestrowej*, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego.

w. 4d. — W *Pokuciu* Kolberg przytacza we własnym przekładzie fragmenty trzech artykułów Wahylewicza wydanych w języku czeskim: *Huculowé, obywatelé wýchodnjho pohořj Karpatského*, „Časopis Českého Museum" R. 12: 1838, sv. 4, s. 475–498, R. 13: 1839, sv. 1, s. 45–68; *O upjrech a wid'mách*, „Časopis Českého Museum" R. 14: 1840, sv. 3, s. 232–261; *Bojkové, lid ruskoslovanský w Haličjch*, „Časopis Českého Museum" R. 15: 1841, sv. 1, s. 30–72; Wahylewicz opublikował także pod pseudonimem J.W. Dalibor artykuł pt.: *Pogrzeb u Słowian*, „Biblioteka Warszawska" 1841 T. 2, s. 649–658, oraz był współautorem zbioru *Piesnie narodni* zamieszczonego w *Rusałce Dniestrowej*.

w. 3d. — Publikacji Błońskiego nie notują dostępne bibliografie, Osip Bodianski w przedmowie do zbioru Hołowackiego w „Čtienijach" wśród poprzedników Hołowackiego wymienia Kiryła Błonskiego, duchownego, który w latach 1834–1836 zapisywał pieśni ludowe w okolicach Stanisławowa. Nie są też notowane folklorystyczne prace Semenowicza, Bodianski wspomina Sylwestra Semenowicza, duchownego, który notował pieśni huculskie w okolicy Kołomyji. K. Skomorowski (1820–1866), poeta, drukował swe utwory m.in. w almanachu *Winok rusynam na obżynki* (Wiedeń 1847), ponadto zbierał materiały do słownika niemiecko-ukraińskiego wydane dopiero w 1867 r. Jego prace związane z folklorem nie są odnotowane, wspomina je tylko O. Bodianski w przedmowie do zbioru Hołowackiego. Prawdopodobnie zapisy tych trzech zbieraczy przekazane zostały Hołowackiemu i przez niego anonimowo wydane w *Narodnych piesniach Galickoj i Ugorskoj Rusi.*

w. 3–2d. — Pieśni zapisane przez Iwana Huszalewicza opublikował J.F. Hołowacki pt. *Piesni sobrannyja w stryjskom okrugie* w zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 572–622, pierwodruk w „Cztienijach" w 1864 r.

w. 2d. — A.I. Toronski *Piesni Rusinow-Łemkow w Galicii.* W: J.F. Hołowacki *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 718–738, pierwodruk w „Cztienijach" w 1864 r.; tegoż *Rusiny-Łemki*, w: *Zoria hałyckaja...*, s. 389–428; obie te prace Kolberg w całości włączył do swych materiałów, zob. *Sanockie-Krośnieńskie* (DWOK T. 49, s. 29–67, oraz T. 50 — tam pieśni w różnych rozdziałach).

w. 2–1d. — S. Witwicki *Rys historyczny o Hucułach napisał..., z dołączeniem mapy geograficznej obecnej siedziby Hucułów,* Lwów 1863, wyd. drugie pt. *O Hucułach. Rys historyczny,* Lwów 1873; tegoż *Huculy*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. I: 1876, cz. II, s. 65–86; tegoż *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. II: 1877, cz. I, s. 76–82.

w. 1d. — F. Biłous *Narodnyj prazdnyk Kupała opysannyj i obiasnennyj wedla sochraniwszychsia predanij i powirij naroda,* Lwow 1861. Rkp. Kolbergowskiego przekładu tej pracy

znajduje się w tece 21/22, sygn. 1259, k. 1–4, opublikowany będzie w tomie *Materiały do etnografii Słowian Wschodnich* (DWOK T. 57).

[S.] Sałamon *Kołomyjki i szumki sobrał z ust naroda [...] s nutami 4 arij narodnych*, Lwow 1863, pierwsze wydanie ukazało się prawdopodobnie w 1844 r., przedruk w: J.F. Hołowacki *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 739–841, pt. *Kołomyjki i szumki sobrannyja najboleje w Podgorie Sczastnym Sałamonom i izdannyja w Lwowie 1864 goda*. Hołowacki podaje wprawdzie o rok późniejszą datę wydania, ale jego przedruk zbioru Sałamona zawiera te same teksty, które znajdują się w dostępnym wydaniu z 1863 r.

s. XI w. 1–2g. — Tałapkowicz *Piesni Ugorskoj Rusi sobrannyja... bywszym swiaszczennikom w Bielkach*. W: J.F. Hołowacki *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 535–559; A. Duchnowicz *Piesni sobrannyja... w Priaszewie*, tamże, s. 560–571; A. Pawłowicz *Piesni russkago makowickago luda w Ugrii*, tamże, s. 699–717.

M. Nod jest odnotowany wśród członków ukraińskiego Preszowskiego Towarzystwa Literackiego, działającego w latach 1850–1853, a założonego w Preszowie przez A. Duchnowicza. Stowarzyszenie to miało w swoim programie również rejestrowanie folkloru. Natomiast w bibliografiach folkloru ukraińskiego wymieniane są dwie bajki „z uhrorusskich hor" opublikowane przez Iwana Noda w czasopiśmie „Besida" (Lwów 1892, nr 12, 17 i 18). Bibliografie nie notują jednak zbiorów pieśni wydanych pod tym nazwiskiem.

Nazwisko Karpińskiego nie pojawia się w bibliografiach i opracowaniach dotyczących folkloru ukraińskiego, być może Kolbergowi chodziło o Franciszka Karpińskiego (1741–1825), który w swoim *Pamiętniku* zamieścił przekazywaną przez rodzinną tradycję opowieść o napadzie Oleksego Doboszczuka na dom Karpińskich w Hołoskowie w dniu narodzin poety, zob. F. Karpiński *Pamiętniki*, z rękopismu wydał J. Moraczewski, Poznań 1844, s. 2–3, zob. też O. Kolberg *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 87, oraz cz. II (DWOK T.55), s. 425–426.

w. 11d. — Osip M. Bodianski (1808–1877), filolog i historyk, wydał w latach 1863–1867 i 1870 w roczniku „Cztienija" wymieniany już tutaj zbiór pieśni ukraińskich, opracowany przez J.F. Hołowackiego, osobna odbitka ukazała się w roku 1878 w czterech woluminach. W „Cztienijach" Bodianski zamieścił przedmowę (1863, kn. III, s. I–XII), w której m.in. krótko, ale stronniczo, omawia publikacje poprzedników Hołowackiego.

przyp. 1 — M. Turkawski w art. *Wystawa etnograficzna Pokucia w Kołomyji*, „Czas" 1880, nr 244, podaje nieco informacji o członkach Komitetu: „Jan Gregorowicz, rządca dóbr skarbkowskich, Bogdan Bohosiewicz, urzędnik sądowy, Maurycy Głowacki, sekretarz rady powiatowej, Głuchowski, malarz, Marceli Jasiński, właściciel dóbr w Zahajpolu, Michał Jakubowski, dr medycyny, Władysław Kawecki, radca sądowy, Mikołaj Martini, ks. katecheta gimnazjalny, Adolf Matejko, adiunkt inżynierii powiatowej, J[uliusz] Szumlański, komisarz powiatowy, Wilhelm Schayer, inżynier powiatowy, Tytus Słoniewski, inspektor szkół okręgowych, dr Frachtenberg (u Kolberga: Trachtenberg), burmistrz Kołomyi, Leopold Wajgel, dyrektor wyższej szkoły żeńskiej i profesor gimnazjalny".

s. XII w. 10–11g. — W sprawozdaniu z wystawy M. Turkawskiego wymienione są następujące prezentowane tam rękopisy: „O. Kolberga *Pokucie. Zarys etnograficzny*, złożony z dwu części (pierwsza obejmuje właściwy opis, druga zawiera pieśni z nutami, które bądź to sam autor, bądź to diak z Horodnicy spisywał), rękopis Jana Gregorowicza *Słowniczek wyrazów huculskich wraz z opisem niektórych zwyczajów spod Czarnohory*, Leopolda Wajgla *Notaty o Hucułach* i Bazylego Jurczeńki *Obrzędy i zwyczaje na Rusi Pokucia*. Dobro literatury narodowej żąda jak najprędszego ogłoszenia powyższych prac drukiem" („Czas" 1880, nr 266, taki sam tekst w ogłoszonym później artykule w „Kłosach"). Prace Gregorowicza i Wajgla zostały opublikowane w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego", z rkp. B. Jurczeńki ocalały prawdopodobnie tylko fragmenty zamieszczone przez Kolberga w *Pokuciu* lub zachowane w jego spuściźnie. Turkawski nie wymienia nazwiska I. Nikityszyna, jedynie wspomina go jako diaka z Horodnicy, którego rękopis wzboga-

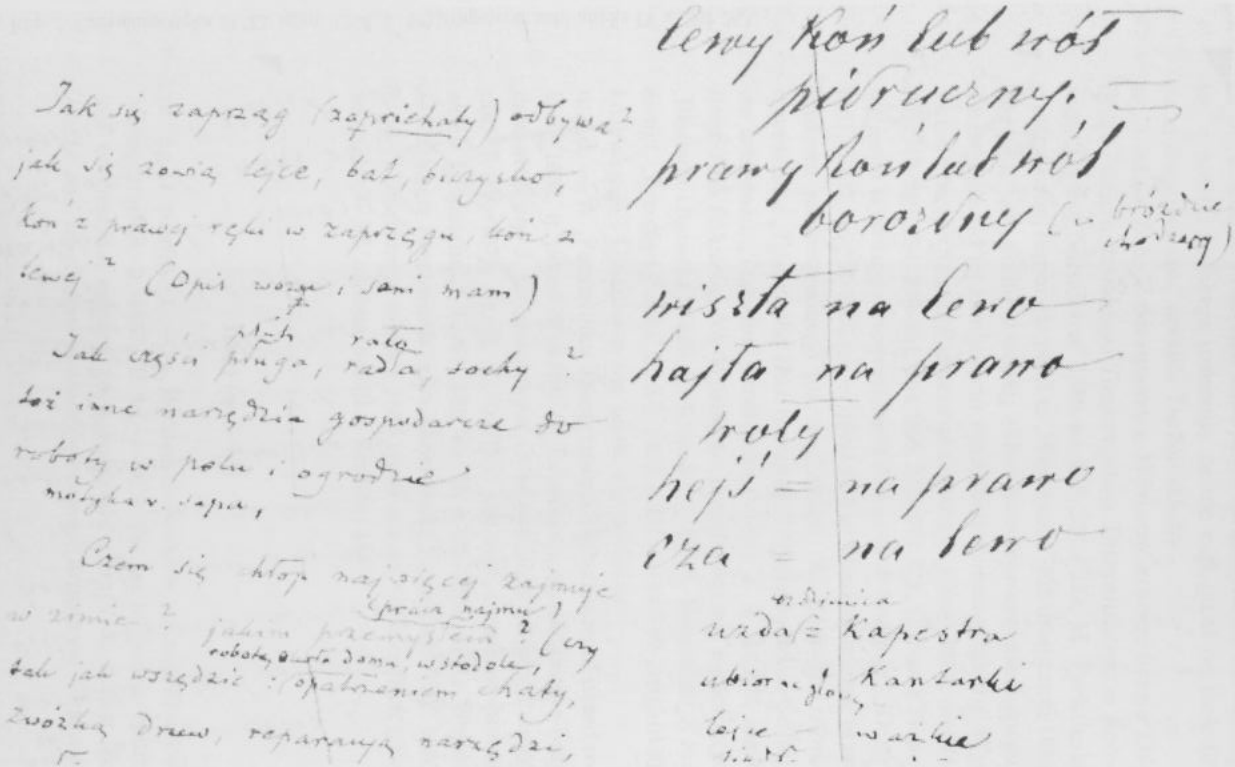

3. Rkp. O. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 76), fragment, zob. aneks II s. 252.

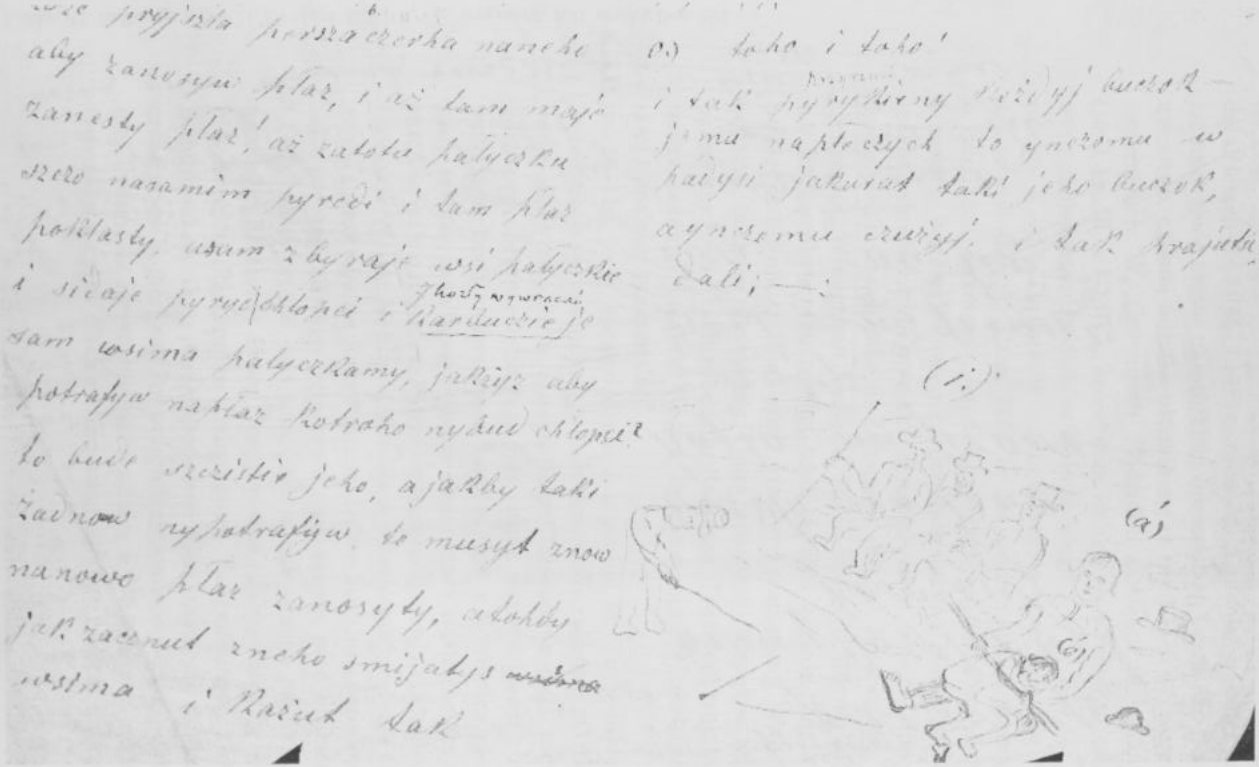

4. Rkp. I. Czermaka (teka 21/22, sygn. 1258, k. 88), fragment, zob. aneks IV s. 261-263.

cił opracowanie Kolberga. Rękopisy Nikityszyna nie zachowały się, a notatki Kolberga wskazują, że nie zapisywał on melodii, co może sugerować notatka Turkawskiego.

w. 3-2d. — Zob. T. Merunowicz *Wystawa etnograficzna Oddziału Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Kołomyi*, „Gazeta Narodowa" 1880, nr 218, 221 i 224; M. Turkawski o planowanej wystawie pisał w „Wędrowcu" już w styczniu 1880 (nr 163), tam podał wstępny skład komitetu organizacyjnego, a następnie po jej zamknięciu opublikował dwa artykuły: *Wystawa etnograficzna Pokucia w Kołomyi*, „Czas" 1880, nr 244, 345, 347-249, 254, 259-261, 264, 266, 268, 270-272, 275, oraz *Wspomnienie wystawy etnograficznej Pokucia w Kołomyi*, „Kłosy" 1881, T. 32, nr 831-835, ten artykuł jest w znacznej mierze przedrukiem zamieszczonego już w „Czasie"; W. Zawadzki *Korespondencja „Tygodnika Ilustrowanego" (spóźniona). Z Galicji we wrześniu*, „Tygodnik Ilustrowany" 1880, T. X, nr 252, tenże *Bogactwo Pokucia. Na Wystawie Etnograficznej w Kołomyi*, „Biesiada Literacka" 1880, T. X, nr 252 i 253; S. Tarnowski *Z Kołomyi*, „Przegląd Polski" R. XV 1880, z. IV, s. 183-239. Artykułów Łozińskiego i Gniewosza nie udało się odszukać.

w. 1d. — W „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego" przed rokiem 1882, tj. przed drukiem cz. I *Pokucia*, opublikowane były dwa artykuły J. Gregorowicza: *O koniu huculskim* („Pamiętnik" T. IV: 1879, cz. II, s. 79-87) i *Słownik wyrazów huculskich* („Pamiętnik" T. V: 1880, cz. II, s. 26-35) oraz L. Wajgla: *O Burkucie i jeziorach czarnohorskich* („Pamiętnik" T. V: 1880, s. 60-75), a później, w roku 1887 tegoż autora *O Hucułach* („Pamiętnik" T. XI, osobna odbitka: Kraków 1887).

Kraj (s. 1-14)

s. 3 w. 6g. i przyp. 1. — A. Bielowski *Pokucie*, „Czas. Dodatek Miesięczny" R. 2: 1857, T. VI, s. 653-734, na tej pracy oparty jest w znacznej mierze tekst rozdziału „Kraj"; A. Kirkor *Pokucie pod względem archeologicznym*, „Rozprawy Wydziału

Historyczno-Filozoficznego A. U." T. 5: 1876, s. 208–315 i odbitka: Kraków 1876.

w. 13–14g. — Zob. W. Pol *Z dobrych kątów*, w tegoż: *Północny wschód Europy. Obrazy z życia i natury*, seria II, Kraków 1870, s. 121; tegoż *Rzut oka na północne stoki Karpat*, Kraków 1851, s. 132; miejscowości zamieszkałe według Pola przez Hucułów zob. tegoż *O Hucułach*, „Biblioteka Naukowego Zakładu im. Ossolińskich" 1847, T. I, s. 662–668, artykuł w dziale „Korespondencja Redakcji" podpisany inicjałami W. P., tam Pol zamieścił spis: „Osady Hucułów na północno-wschodnich stokach Karpat"; J. Szaraniewicz *Zaczątki słowiańskie u stoków Karpat. Rzecz... odczytana 18 lipca 1870 podczas Zjazdu pedagogicznego w Kołomyi, przekład z ruskiego*, we Lwowie 1870, s. 5; Ł. Tatomir *Geografia Galicyi. Podręcznik dla uczniów seminaryów nauczycielskich i dla nauczycieli szkół ludowych*, we Lwowie 1874, s. 9; K. Widman — zob. niżej przypis do w. 6d.

w. 14–19g. — Cytat z s. 653 pracy A. Bielowskiego *Pokucie...*, u Bielowskiego ostatnie zdanie: „Zamyka go we wschodniopołudniowej stronie Czarnogóra, samym pograniczem węgierskim dwie do trzech mil ciągnąca się, formując jakby ścianę wielkiej twierdzy".

w. 6d. — W „Dzienniku Warszawskim" 1854, nr 106, 107, 109, 113, 114, 117, 122 i 123 zamieszczony był artykuł *Książę Arrakański* podpisany K.W., w spisie rzeczy tego rocznika „Dziennika" podane jest pełne nazwisko autora: K.W. Wójcicki. Kolberg cytuje fragment z nr 106 „Dziennika" (wyjaśnienie tytułu artykułu zob. w cz. I *Pokucia*, s. 12, w. 13–17g.). Tekst w „Dzienniku Warszawskim" jest w znacznym stopniu przedrukiem artykułu *Nadprucie* K.W. Wójcickiego z „Kwartalnika Naukowego" T. II: 1835, z. I, s. 94–102. Karol Widman (1821–1891), któremu Kolberg przypisuje autorstwo tekstu w „Dzienniku", drukował wprawdzie w prasie warszawskiej i lwowskiej artykuły na tematy polityczne, społeczne i ekonomiczne, jednak tekst w „Dzienniku Warszawskim" w 1854 r. rozpoczyna się zdaniem „Przed dwudziestu kilku laty przybyłem po raz pierwszy w *nadprucia*", co zgodne jest z biografią Wójcickiego, który po powstaniu listopadowym przebywał kilka lat w Galicji, ponadto K. Widman

w roku 1835 nie mógł być jeszcze autorem publikacji w „Kwartalniku Naukowym". Autorstwo artykułu *Książę Arrakański* jeszcze kilkakrotnie podaje Kolberg błędnie.

w. 2–1d. — J. Dzięddzielewicz *Wycieczki po wschodnich Karpatach*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. II: 1877, cz. I, s. 40–67, Dzięddzielewicz nie wspomina jednak o pochodzeniu nazwy Pokucia.

s. 4 w. 17g. — O strojach Hucułów Witwicki pisał w artykule *Huculy* w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego" T. 1: 1876, cz. II, s. 76–77, rycina przedstawiająca Hucułów w art. *Zwyczaje, przesądy...*, tamże T. 2: 1877, cz. I, s. 76, stroje opisuje także w publikacji *Rys historyczny o Hucułach* ... s. 86–89, zob. też *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 121, przyp. 1.

w. 3d. — Kolberg cytuje *Lithos, albo kamień z procy prawdy...* Piotra Mohyły (I wyd. Kijów 1644) za pracą A. Bielowskiego *Pokucie...*, s. 658, u Bielowskiego odesłanie do s. 367 dzieła Mohyły.

s. 5 w. 17g. — Do w. 6g. na s. 6 Kolberg przytacza fragmenty pracy A. Bielowskiego *Pokucie...*, s. 654–655.

w. 14d. — Zob. A.H. Kirkor *Pokucie...*, s. 252–253. List Gabriela Hohendorfa w sprawie kamiennej „baby", znalezionej przez właściciela Kamionki Wielkiej, Kalinowskiego, przytoczony jest przez A.J. Rościszewskiego w artykule *Uwiadomienie o mających się znajdować starożytnościach w kraju naszym w Galicji...*, „Czasopism Naukowy Księgozbioru Publicznego imienia Ossolińskich" R. 1: 1828, z. 4, s. 89, a ten artykuł był z kolei jednym ze źródeł Bielowskiego.

przyp. 1 — Cały przypis jest fragmentem z pracy L. Wajgla *Rys miasta Kołomyi*, Kołomyja 1877 (tam s. 65), wymienionej na końcu przypisu.

w. 3–2d. — Ł. Tatomir *Geografia Galicyi...*, s. 28–29; W. Pol zob. przypis źródłowy do s. 3, w. 13–14g., do podręcznika geografii A. Wiślickiego wydanego we Lwowie w 1876 r. nie udało się dotrzeć.

s. 6 przyp. 1 — W „Bibliotece Warszawskiej" (T. 4 z r. 1857, s. 228–239) K.W. Wójcicki opublikował recenzję *Pokucia...* A. Bielowskiego, której fragment (z s. 230 recenzji) Kolberg tu

cytuje; Wójcicki przez parę lat po powstaniu listopadowym przebywał w Galicji, m.in. na Pokuciu.

s. 7 w. 10–9g. — Wodospady Prutu wspomina Bielowski w pracy *Pokucie...* na s. 656, ale przytoczony następnie przez Kolberga opis (w. 11–26g. na s. 7) nie pochodzi z tego źródła.

w. 11–10d. — A. Bielowski *Pokucie...*, s. 656–658; D.J. Wagilewicz *Monastyr Skit w Maniawie*, Lwów 1848; M. Łomnicki *Wycieczka w góry sołotwińskie (od d. 2-go do 10 sierpnia 1877 r.)*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. III: 1878, cz. II, s. 32–48, o monastyrze Skit na s. 35–36.

w. 9d. — O osadnictwie Bielowski pisze na s. 659–663 swego *Pokucia*.

w. 3d. — *Lud* seria XV to *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15).

s. 8 w. 1g. — Zob. Herodot *Dzieje*, przekład S. Hammera, opracowanie R. Turosiewicza, Wrocław-Warszawa-Kraków 2005, BN II nr 252, tam w ks. IV, ust. 51, s. 312, wymieniony jest Dniestr pod nazwą Tyres, wzmianka o stopie Heraklesa tamże w ust. 82, s. 325.

w. 4–5g. — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 52, przyp. 1.

w. 5g. i nast. — Zachowały się fragmenty notatek Kolberga z art. *Pokucie... A.* Bielowskiego (teka 23, sygn. 1279, k. 15), które wykorzystane zostały w tekście na s. 8 i 9 cz. I *Pokucia*.

w. 10g. — Nazwy geograficzne i etniczne z terenu Rusi zawarte we *Wstępie do geografii* Klaudiusza Ptolemeusza, greckiego uczonego żyjącego w II w., omawia H. Łowmiański w swych *Studiach nad dziejami Słowiańszczyzny, Polski i Rusi w wiekach średnich*, Poznań 1986, zob. tam s. 44–58.

w. 11g. — Zob. *Latopis Nestora*, w: *Pomniki dziejowe Polski*, wyd. A. Bielowski, T. I Kraków 1864, s. 550 i nast., zob. też *Powieść minionych lat*, przełożył i opracował F. Sielicki, Wrocław-Warszawa-Kraków 1999, s. 5–16. Kolberg w dalszym tekście powołuje się jeszcze kilkakrotnie na *Powieść minionych lat*, za autora której uważano wówczas Nestora. Odesłania do tego latopisu, a także do jednej z jego późniejszych kopii (rękopis Jermołajewski), przytacza za autorami, których opracowania

pomogły mu skonstruować treść rozdziału „Kraj", a którzy korzystali z różnych edycji tych zabytków.

w. 18g. — Zob. też sprawozdanie Kolberga z podróży na Pokucie w 1876 r. (*Korespondencja Oskara Kolberga* cz. II, DWOK T. 65, s. 1).

w. 13d. — Wzmianka o Pokuciu znajduje się w pierwszej księdze *Roczników* Długosza w rozdziale „Chorografia", gdzie wśród dopływów Dniestru wyliczona jest m.in. Tyśmienica: „Potem Tyśmienica ze źródłem w Górach Sarmackich koło Pokucia", tam także wymieniony jest Seret, o czym wspomina Kolberg niżej, zob. J. Długosz *Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. I, Warszawa 1961, s. 124.

przyp. 1 — O publikacjach F. Siarczyńskiego zob. przypis źródłowy do s. IX, w. 2-1d.; artykuł A. Bielowskiego ma tytuł *Królestwo Galicji*, „Biblioteka Ossolińskich" 1862, T. 1, s. 1-43, tam o Haliczu na s. 3-7.

s. 9 w. 3g. — Zob. *Wołynsko-Hałyckaja litopys sostawlennaja s koncem XIII wika (1205-1292)*. Izdał i objasnył A.S. Pietruszewicz, Lwow 1871, na s. 63 wzmianka o Kołomyi, a na s. 61 wspomniane jest Synowódzko, natomiast nazwa grodu Wołynin nie jest wymieniana w tym latopisie. Zob. też: *Galicko-Wołynskaja letopis. Tekst. Kommentarij. Issledowanije*. Sost. N.F. Kotlar, W.J. Franczuk, A.T. Płachonin, red. N.F. Kotlar. Sankt Peterburg 2005, tam na s. 111 wspomniana jest sól z Kołomyi, a na s. 109 wymienione niżej przez Kolberga Synowódzko.

w. 10g. — Nie udało się ustalić o jaki rękopis tu chodzi, w *Pokuciu...* Bielowskiego też nazwany jest on „ułamkiem geograficznym".

w. 17-24g. — Zob. *Wołynsko-Hałyckaja litopys...* s. 46 i 56 oraz *Galicko-Wołynskaja letopis...*, s. 98 i 105-106.

13d. — Rękopis Jermołajewski (nie: jermołowski) pochodzi z końca XVII lub początku XVIII wieku i zawiera kopię latopisu Hipackiego (Ipatiewskiego) z XV w., zob.: *Połnoje sobranie russkich letopisej*, T. II *Ipatijewska letopis*, Sanktpeterburg 1843, tam odmianki z rkp. Jermołajewskiego podane są w przypisach, nazwa „Tatra" pojawia się w przypisie na s. 175.

w. 10d. — W *Pokuciu...* A. Bielowskiego s. 662 i nast.

przyp. 1. — A. Alth *Pogląd na źródła solne i naftowe, tudzież na warzelnie soli kuchennej w Galicyi i na Bukowinie.* „Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej ck. Towarzystwa Naukowego Krakowskiego" T. 5: 1871, s. (49)-(93) i odbitka: Kraków 1871. Na tę pracę powołuje się też L. Wajgel (*Rys miasta Kołomyi...*, s. 109).

s. 10 w. 5-6g. — A. Bielowski *Pokucie...*, s. 663-672; K.W. Wójcicki *Hucuły*, w: *Stare gawędy i obrazy*, T. 2 Warszawa 1840, s. 119-168; D.J. Wahilewič *Huculowé, obywatele wýchodnjho pohořj Karpatského*, „Časopis Českého Museum" R. 12: 1838, sv. 4, s. 475-498, R. 13: 1839, sv. 1, s. 45-68, zachował się Kolbergowski przekład tej rozprawy (rkp. w tece 23, sygn. 1278, k. 92-93), którego duże fragmenty opublikowane zostały w tomie *Ruś Karpacka* cz. I i II (DWOK T. 54 i 55); S. Witwicki *Rys historyczny o Hucułach...*, *Hucuły...* oraz *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów...*; W. Zawadzki *Huculi. Szkic etnograficzny*, „Kłosy" 1872, T. XV, nr 383, 385, 387, 390, 391, 1873, T. XVII, nr 428-431; J. Gregorowicz *Przewodnik dla zwiedzających Czarnogórę położoną w powiecie kossowskim*, Lwów 1881, tenże *Słownik wyrazów huculskich*, „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. V: 1880, s. 26-35.

w. 8g. — Zob. L. Bielowski *Pokucie...*, s. 673 i nast.

w. 18g. — Zdanie Siarczyńskiego przytacza Kolberg za Bielowskim, a ten powołuje się m.in. na rękopis F. Siarczyńskiego *Galicja czyli Słownik historyczno-statystyczno-geograficzny Królestwa Galicji.*

w. 18-19g. — M. Baliński, T. Lipiński *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana.* T. II Warszawa 1844, s. 718-720.

w. 19d. i nast. — Zob. L. Bielowski *Pokucie...*, s. 688-734.

przyp. 2 — Kolberg przytacza próby ustalenia etymologii nazwy Kołomyi za L. Wajglem *Rys miasta Kołomyi...*, s. 97, tam dwa podania cytowane przez Kolberga na s. 11 w dalszym ciągu przypisu (w streszczeniu Wajgla), trzecie podanie u L. Wajgla na s. 110.

w. 4d. — J. Szaraniewicz *Zaczątki słowiańskie u stoków Karpat...*, s. 5.

w. 3d. — Swą etymologię nazwy „galicyjskiego miasta Kołomyja, zamiast Chołomja" podaje A.S. Pietruszewicz w pracy *Lingwistyczesko-istoryczeskija izsliedowanija o naczatkach horoda Lwowa i okriestnostej jeho...*, wyd. II, Lwow 1893, s. 379, Kolberg mógł korzystać z wcześniejszego druku któregoś z zawartych tam studiów w prasie ukraińskiej. Pietruszewicz łączy nazwę tego miasta tylko z rzeczownikiem „chołm", tak samo w pracy *Lingwistyczno-istoryczeskii razsużdienija...* (Lwow 1887, s. 41).

s. 11 przyp. 1 — Kolberg cytuje fragment artykułu K.W. Wójcickiego *Książe Arrakański* z nr 107 „Dziennika Warszawskiego" 1854 r., opublikowanego pod kryptonimem „K.W.", o autorstwie K. Widmana zob. przypis źródłowy do s. 3, w. 6d.

s. 12 w. 16-17g. — Kolberg odsyła do artykułu K.W. Wójcikiego *Książe Arrakański...* (zob. przypis do s. 3 w. 6d.) oraz do rozdziału *Królewicz Arrakański* w *Wieczornicach* L. Siemieńskiego, T. 2 Wilno 1854, s. 227-268, pierwodruk tekstu Siemieńskiego ukazał się w almanachu *Ziewonia* w 1839 r.

w. 10d. i nast. — A.H. Kirkor *Pokucie...* s. 215-219, u Kirkora: „góra skalista wapienna zwana Tryhołowa lub Tryhołowatka" (s. 215).

przyp. 1 — Nie udało się odszukać druku zawierającego sprawozdanie Komitetu Wystawy Etnograficznej w Kołomyi. W „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego" zamieszczona była tylko wzmianka o wystawie w *Sprawozdaniu z czynności Zarządu Oddziału Czarnohorskiego* podanym w streszczeniu (T. VI: 1881, s. X) oraz bardzo ogólnikowy *Program wystawy etnograficznej Oddziału Czarnohorskiego...*, tamże s. XXV-XXVI. Najdokładniej prezentowane na tej wystawie eksponaty omawia artykuł M. Turkawskiego zamieszczony w 1880 r. w „Czasie".

s. 13 w. 8-13g. — Kolberg odsyła do artykułów: I. Kopernicki *Poszukiwania archeologiczne w Horodnicy nad Dniestrem wspólnie z p. Władysławem Przybysławskim... dokonane w roku 1877*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 2: 1878, s. 19-72; W. Przybysławski *Ustęp z poszukiwań archeologicz-*

nych w Horodnicy nad Dniestrem dokonanych w r. 1878, tamże T. III: 1879, s. 70–73. Pięć lat później Kopernicki zamieścił w „Zbiorze Wiadomości" jeszcze jeden artykuł o wykopaliskach w tej okolicy: I. Kopernicki *Dalsze poszukiwania archeologiczne w Horodnicy nad Dniestrem przez p. Wład. Przybysławskiego dokonane w latach 1878–1882*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. VIII: 1884, s. 3–32.

s. 14 w. 10g. — Zob. I. Kopernicki *Poszukiwania archeologiczne w Horodnicy nad Dniestrem...*, s. 55.

Lud (s. 15–73)

s. 17 w. 1g.–5d. — Fragment ten zachował się w czystopisie Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 66), w porównaniu do wersji drukowanej wykazuje tylko drobne różnice stylistyczne.

s. 17 w. 2–1d. — Zob. J. Majer, I. Kopernicki *Charakterystyka fizyczna ludności galicyjskiej na podstawie spostrzeżeń dokonanych za staraniem Komisji Antropologicznej*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 1: 1877, s. [26]. Kilka lat później na łamach „Zbioru Wiadomości" ukazał się kolejny artykuł obu autorów: *Charakterystyka fizyczna ludności galicyjskiej, seria II*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. IX: 1885, s. [1]–[92].

s. 18 w. 11g. — Zob. noty podane w poprzednim przypisie do s. 17 oraz: J. Majer *Roczny przyrost ciała u ludności galicyjskiej między 20-tym a 23-cim rokiem życia, jako przyczynek do jej charakterystyki fizycznej, oznaczony co do Rusinów*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 2: 1878, s. [3]–[34]; tenże *Roczny przyrost ciała u Polaków galicyjskich jako przyczynek do ich charakterystyki fizycznej*, tamże T. 3: 1879, s. [3]–[27]; tenże *Charakterystyka fizyczna Rusinów naddnieprzańskich podana przez p. Czubińskiego, porównana z charakterystyką Rusinów galicyjskich*, tamże T. 3: 1879, s. [28]–[35].

w. 12–13g. — Zob. J. Majer *Zgodność oscylacyi liczby osób przy rozdzielaniu różnej ludności według wzro-*

stu, „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego A.U." T. VI: 1880, s. 1–37.

s. 19 w. 6g. — Zob. też aneks II, s. 252.

przyp. 2. — Przytoczony przez Kolberga tekst zob. w dostępnym drugim wydaniu o takiej samej paginacji: F. Schönwerth *Aus der Oberpfalz*, Th. I Augsburg 1869, do wyd. z r. 1857 nie udało się dotrzeć.

s. 20 przyp. 1 — Kolberg cytuje anonimową notatkę z „Kroniki miejscowej i zagranicznej": *W Pawelczach pod Stanisławowem* ..., „Czas" 1874, nr 290.

s. 21 w. 5d. — Kolberg przytacza następnie na s. 22 fragment artykułu: *Opis gospodarstwa cząstkowego we wsi Zahajpolu (starostwo kołomyjskie, gmina Zahajpol)*, w: *Encyklopedia rolnictwa i wiadomości związek z niem mających*, T. II Warszawa 1874, s. 1167.

przyp. 1 — W. Zawadzki *Obrazy Rusi Czerwonej*..., s. 62–65, tam o pijaństwie i opis „prażników czyli odpustów", na s. 76–80 opis wesela, w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiednie fragmenty *Obrazów*... w nr 231.

s. 24 w. 11 g. — s. 25 w. 14d. — Kolberg przytacza fragmenty dwu obrazków K.W. Wójcickiego zamieszczonych w *Starych gawędach i obrazach*: *Hucuły* (T. II, s. 119–168) i *Śpiewacy w Polsce i na Rusi* (T. III, s. 217–245), taki sam tekst w artykule tegoż autora *Książe Arrakański*..., nr 109.

s. 25 w. 3d. — Zob. W. Zawadzki *Obrazy Rusi Czerwonej*..., s. 54–56, w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment *Obrazów*... w nr 230.

s. 26 w. 4–5g. — Zob. „Przesądy lekarskie" i rozdziały następne w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 159–178 i 216–217.

w. 14g. — Zob. W. Zawadzki *Obrazy Rusi Czerwonej*..., s. 51–52, w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment *Obrazów*... w nr 229.

przyp. 1 — Kolberg cytuje fragment z *Rozmów polskich łacińskim językiem przeplatanych* W. Korczewskiego wydanych w Krakowie w 1553 r., zob. *Wita Korczewskiego rozmowy polskie* ..., wydał J. Karłowicz, Kraków 1889, s. 70. Tam: „strychowim" i „rychlej".

s. 27 w. 3g. i nast. — Zob. K.W. Wójcickiego *Nadprucie. Wyjątek z opisu Pokucia...*, s. 101 oraz tegoż *Książe Arrakański...*, nr 109. O autorstwie K. Widmana zob. przypis źródłowy do s. 3, w. 6d.

s. 28 w. 3–1d. — O Cyganach na Pokuciu pisze K.W. Wójcicki w gawędzie pt. *O przysłowiach historycznych i rolniczych ludu w Polsce i na Rusi* w: tegoż *Stare gawędy i obrazy*, T. II, s. 240–243).

s. 31 w. 1g. — Zob. też korepondencję Kolberga na ten temat z C. Neymannem i recenzję Neymanna w aneksach VI i VII, s. 257–285.

w. 7g. — Według erraty Kolberga zamiast: „głoski *ŭ* i *v*" winno być: „głoski *v* i krótkie *ŭ*".

w. 12d. — Według erraty Kolberga winno być: „genet. i acc. od *misić*".

s. 32 w. 7–6d. — W zapisach terenowych Kolberga z Czortowca (teka 21/22, sygn. 1258, k. 85) m.in. notatka: „*zemla, zemna* — ziemia".

s. 33 w. 15d. — s. 34 w. 8g. — Słowa: „a witah", „toho roku", „seho roku", „s noczy", „do świta", „syp wodu!", „czystuje", „os, hen" z przykładem „os swerdeł...", „wynnycia" są odnotowane w zapisach terenowych Kolberga z Czortowca (teka 21/22, sygn. 1258, k. 85), z wyjaśnieniami takimi jak w druku, tekst z s. 34 w. 5g. w rkp.: „za Dniestrem i w Uniżu powiedzieliby: tutka sverdeł, tam sokira". W tym rkp. odnotowane także: „*ciuciureusz*" i „adiunkt — *hadiuga*, a czasem przekręcają na *dziadunio*" oraz notatki niewykorzystane w druku: „tłumaczenie ruskie wyrazów: demokrata — *de mih, to kraw* (kradł), biurokrata — *brav i krav*, arystokrata — *a resztu krav*", „*widaty* - wydać, ja *widaw; wydity* — widzieć, *ja wydiw; wydko* — widać, *widaj* — znać, *wijdu* — wyjdę", „*spivanka* — pieśń", „leżał — *lyżiew*, kłaść się — *lihaty, łyżiety, lyżiety* — leżeć" oraz notatka: „Żyd chłopa nazywa *Iwankie!* ".

przyp. 1 — Zob. przypis źródłowy do s. X, w 14d.

s. 41 pkt 3 — Aż do końca opisu ubiorów z okolic Kołomyi cytat z s. 95 *Rysu miasta Kołomyi...* L. Wajgla, uwaga „aczkolwiek są i różnice" (s. 41, w. 18 d.) dodana przez Kolberga.

s. 44 w. 12–13g. — Por. aneks II, s. 254.

s. 45 przyp. 1 — Zob. *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 99–131 i 196–201. Tam zamieszczone także informacje o odzieży, m.in. z Jasienowa, niewykorzystane przez Kolberga w *Pokuciu*.

s. 47 przyp. 1 — Kolberg kieruje do dwu opracowań, do pierwszego z nich: O. Kosaczewej *Ukrainskij narodnyj ornament* wydanego w Kijowie w latach 1876–1879, nie udało się dotrzeć, według Kolberga praca ta miała także tytuł francuski; drugie to *Wzory przemysłu domowego* (tytuł także francuski, niemiecki i ukraiński) L. Wierzbickiego, wydawnictwo to ukazywało się we Lwowie w latach 1880–1884 jako teki z luźnymi tablicami, wyd. drugie tamże 1887–1889. Teki pierwsza i druga mają tytuł: *Hafty włościan na Rusi*, obie ukazały się we Lwowie w 1880 r. i zawierają po 11 tablic barwnych, teka trzecia wydana była w r. 1881 razem z czwartą pt. *Kilimki i dywany włościan na Rusi*, zawierają one razem 22 tablice, w następnych tekach (razem było ich dziesięć), wydrukowanych już po ukazaniu się cz. I *Pokucia*, zamieszczone są tablice z naczyniami glinianymi, wyrobami metalowymi i snycerskimi, z pisankami i tkaninami oraz uzupełnienia.

s. 48 w. 1g. i nast. — Spis haftów ze zbiorów W. Przybysławskiego zachował się w rkp. nieznanego autora (teka 46, sygn. 1359 B, k. 10) pt.: *Spis nazw haftów (wstawek) wykonywanych przez wiejskie kobiety na Pokuciu*. Ponadto zachował się rękopis Kolberga pt.: *Album Przybysławskiego* (teka 23, sygn. 1279, k. 43). Tam nazwy takie same jak w rkp. nieznanego autora, ale jest ich mniej. W rkp. nieznanego autora nieco inny układ: wsie wymienione są alfabetycznie, Kolberg w druku uporządkował je według powiatów. W rkp. nieznanego autora Kolberg do tytułu dodał przypis (w druku przypis 1 na s. 47), a obok niektórych nazw dopisał uzupełnienia, są to: s. 48, w. 10 g. „połowynka wohniuczestych", w. 12–13g. „wynohrew", w. 19g. „stoupczyki", w. 21g. w rkp. „riszitka", Kolberg obok dopisał „vel reszitka", w. 22g. Kolberg uzupełnił „szeluszkowi, powłoczisti", s. 49, w. 1g. „hładki", w. 3–4g. „jakoby bratki czarne i czerwone", w. 5g. „czarne", w. 6g. obok „słupczesti" Kolberg zapisał „stoupczesti", w. 8g. „v. kaczory", w. 15g. „dribni hrestowi (Nastia Kopacz)" i w. 1d. „v. hołowczesteńkie".

przyp. 1 — Józef Jaroszyński (1835–1900), malarz, jego obfita twórczość obejmuje pejzaże, sceny myśliwskie, historyczne, i rodzajowe, z zamiłowaniem przedstawiał m.in. codzienne i świąteczne życie Huculów. Tadeusz Rybkowski (1848–1926), malarz, zajmował się głównie malarstwem rodzajowym i pozostawił liczne akwarele i obrazki olejne przedstawiajace życie wsi. Jego twórczość ceniona jest głównie jako znakomita dokumentacja np. strojów ludowych. Przygotował m.in. ryciny typów i strojów do *Krakowskiego* i *Pokucia* Kolberga. Reprodukcja akwareli T. Rybkowskiego *Pochód wesela huculskiego przed cesarzem w Kołomyi* ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie zamieszczona została w pracy Z. Frasa *Galicja*, Wrocław 1999, s. 206–207. Seweryn Obst (1847–1917), malarz, rysownik i etnograf, syn Karola, zarządcy majątków habsburskich w Galicji. Pozostawił wiele obrazów rodzajowych z życia Huculów, a także kolekcjonował i rysował wyroby ludowe z Huculszczyzny, czego owocem były dwa albumy przekazane Muzeum Przyrodniczo-Etnograficznemu Dzieduszyckich we Lwowie, zawierające motywy zdobnicze z tkanin, haftów, pisanek, a także przykłady snycerki i metaloplastyki. Od r. 1883 pracował dla Muzeum Przemysłowego we Lwowie nad publikacją pt. *Wzory przemysłu domowego"* (por. wyżej przypis źródłowy do s. 47).

W spuściźnie Kolberga zachowała się wykonana w 1880 r. nakładem Komitetu Wystawy Etnograficznej fotografia Juliusza Dutkiewicza *Widok na Czortowiec*, zob. *Ruś Karpacka* cz. II (DWOK T. 55), ryc. po s. 12.

s. 51 przyp. 1 — Cytat z notatki pt. *Kaczany kukurydzowe jako pocieradła do zapałek*, „Przyrodnik" R. 2: 1872, nr 5, s. 163.

s. 54 pkt 17 w. 17–20g. — Cytat z wskazanej przez Kolberga s. 96 *Rysu miasta Kołomyi...* L. Wajgla.

s. 55 w. 1g. — Por. opis chaty w liście W. Przybysławskiego do Kolberga z 20 listopada 1881 r., *Korespondencja O. Kolberga* cz. II (DWOK T. 65), s. 575–576.

s. 56 w. 12g.–s. 57 w. 5g. — Cytat z art.: *Opis gospodarstwa cząstkowego we wsi Zahajpolu...*, s. 1166.

przyp. 1 w. 9–6d. — Cytat z wskazanej przez Kolberga s. 109 *Rysu miasta Kołomyi...* L. Wajgla.

s. 61 w. 5g. — W *Obrazach Rusi Czerwonej...* W. Zawadzkiego zob. s. 24–27, w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment *Obrazów...* w nr 225.

w. 10–5d. — Cytat ze wskazanej przez Kolberga s. 95 *Rysu miasta Kołomyi...* L. Wajgla.

s. 62 w. 4g. — Zob. w *Obrazach Rusi Czerwonej...* W. Zawadzkiego s. 11–15, w pierwodruku w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 229 i 230.

przyp. 1 w. 13g. — Kolberg przytacza fragment art. K.W. Wójcickiego *Książe Arrakański...*, nr 107. O autorstwie tego artykułu zob. przypis do s. 3, w. 6d. W w. 16–14d. Kolberg opuścił fragment zdania, u Wójcickiego: „Nieraz w górach dwoma lub trzema *szulkami* pieczonej kukurydzy zaspokajałem głód całodzienny. Prócz tego *szulkami* z omłoconej kukurydzy palą w piecach [...]". Taki sam tekst w artykule Wójcickiego *Nadprucie* w „Kwartalniku Naukowym".

s. 63 w. 6g. — W pierwodruku *Obrazów Rusi Czerwonej...* W. Zawadzkiego w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 229.

w. 3d. — s. 64 w. 18g. — Kolberg przytacza następnie fragmenty artykułu: *Opis gospodarstwa cząstkowego we wsi Zahajpolu...*, s. 1166–1167.

s. 64 w. 18d. — Nazwy części cepów zanotowane w rkp. terenowym Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 85) z lokalizacją „Czortowiec".

s. 65 w. 4–3d. — Słowa „*żmenie*, garstka" i "*pryhorszcz*, garść (gdy obie dłonie są skupione)" odnotowane w zapisie terenowym Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 85) z lokalizacją „Czortowiec".

s. 70 w. 9–10g. — Kolberg kieruje do planowanej, ale nie wydanej monografii Huculszczyzny, zob. *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 211–239.

s. 71 przyp. 1 — Cytat z artykułu: H.W. *Słoboda Rungurska.* „Gazeta Lwowska" 1881, nr 51.

s. 72 w. 4–2d. — Kolberg odsyła do przywołanych już wcześniej publikacji M. Łomnickiego i J. Dzięddzielewicza oraz do rozpraw A.J. Ślędzińskiego zamieszczonych w „Sprawozdaniach Komisji Fizjograficznej AU", m.in. w T. IX z 1875 r.: *Przyczynek do flory obwodu kołomyjskiego*, s. (49)–(71) oraz w T. X z r. 1876: *Wy-*

kaz roślin zebranych w obwodzie kołomyjskim w roku 1875, s.(91)-(112). W „Sprawozdanich Komisji Fizjograficznej" zamieszczał również rozprawy wymieniony przez Kolberga w tym przypisie M. Łomnicki.

w. 1d. — Kolberg odsyła do III cz. *Poznańskiego* (DWOK T. 11).

s. 73 w. 4–1d. — Kolberg przytacza tu fragment artykułu M. Turkawskiego *Wystawa etnograficzna Pokucia w Kołomyi* zamieszczonego w „Czasie" 1880, nr 261.

Zwyczaje (s. 75–207)

s. 75 w. 1–2g. — Zob. także aneks III, s. 256–261.

s. 79 przyp. 1 — Nazwę *komasznia* wymienia Witwicki w artykule *Hucuły...* tylko przy opisie pogrzebu (s. 80): „Przyrzuciwszy już ziemią zmarłego, wracają wprost do domu, z którego ciało wyniesiono, i tam rozpoczynają ucztę (komasznię) [...]". O wróżbach w wigilię św. Andrzeja, nie wspominając o komaszni, pisze Witwicki w art. *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów...*, s. 76–77, przedruk tego fragmentu w *Rusi Karpackiej* (DWOK T. 54), s. 287–288, zob. też tamże s. 330.

s. 82 w. 16g. — Zob. *W. Ks. Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 91, przyp. 2.

przyp. 1 — Dziennik podróży U. Werduma zob.: Ksawery Liske *Ulryk Werdum i dziennik podróży jego po Polsce w latach 1670–1672*, „Przewodnik Naukowy i Literacki. Dodatek do Gazety Lwowskiej" R. 4: 1876, cytowany fragment na s. 760. Słowa „może Podskez" uzupełnił Kolberg.

przyp. 2 — Zob. Ż. Pauli *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 1, oraz A.S. Pietruszewicz *Obszczierusskij dniewnyk...*, s. 151.

przyp. 3. — U W. Zawadzkiego w *Obrazach Rusi Czerwonej...* na s. 68 o paleniu na Podolu w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia o świcie „diducha", tj. słomy, którą wyścielona była izba przed wigilią, w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 231.

s. 83 w. 3g. — W rękopisie Kolberga (teka 23, sygn. 1279, k. 10) tekst rozpoczyna się słowami: „W okolicy Horodeńki (jak donosi Czer-

mak) [...]", rkp. Kolberga, którego źródłem był niezachowany zapis Iwana Czermaka, obejmuje tekst do w. 4g. na s. 84.

przyp. 1 — A.H. Kirkor *Pokucie...*, s. 265; S. Witwicki w *Rysie historycznym o Hucułach...*, 1863, s. 106 i nast. opisuje zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem, ale nie wspomina tam palenia *diducha*.

s. 84–85 pkt 3 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 85–86, 88 i 89.

s. 88–89 pkt 1–4 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi...* L. Wajgla s. 86–88.

s. 100 w. 1g. — Według erraty Kolberga po słowie „ryzy" winno być wyjaśnienie „ornat".

s. 113 w. 17d. — Kolberg odsyła do cz. I *Krakowskiego* (DWOK T. 5).

w. 9d. — Według erraty do słowa „kytaj" winno być wyjaśnienie „cytra?", tak samo w w. 2d.

s. 115 w. 11g. — Odsyłaczami pod tekstem nr 19 Kolberg kieruje do zbioru pieśni J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 63–64, nr 15, oraz do *Krakowskiego* cz. I (DWOK T. 5), s. 232, nr 35 i 36. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

nr 20 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) bez lokalizacji, wśród zapisów z Kornicza i Brustur, tam melodia i pierwsza zwr. tekstu z notatką „kolęda", oraz rkp. nieznanego autora (tamże, sygn. 1176/18, k. 1) z lokalizacją: „Kornicz w Kołomyjskiem, kolęda", tam tekst zwr. 1–10 z wyjaśnieniem do zwr. 8. W rkp. Kolberga melodia zapisana w dwóch taktach, pierwszy w metrum $\frac{6}{4}$, drugi — $\frac{5}{4}$, w t. 4–5 nie ma wersji ćwierćnutowej. W zapisie tekstu w rkp. w w. 1 „^{h}Oj". Seria V *Ludu* wskazana w odsyłaczu pod tekstem to *Krakowskie* cz. I (DWOK T. 5).

nr 21 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. w t. 2 nie ma małych nut, takt ten jest skreślony i zamiast niego wpisany następujący:

w t. 3 na drugą miarę dla ćwierćnuty e^2 jest też inna wersja: ósemka e^2 i szesnastki d^2 h^1, na trzecią miarę dla e^2 także wersja: fis^2, w t. 4 dla pierwszej miary Kolberg uwzględnił w druku tylko drugą wersję, pierwotnie: ćwierćnuta fis^2 z wersją małych ósemek fis^2 dis^2, w t. 5 nie ma górnej wersji nut, w t. 6 na ostatnią miarę nie ma wersji ćwierćnutowej.

s. 116 nr 22 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji. Nad nutami notatki: „kolęda" i „pierwsze święto B[ożego] N[arodzenia]". Zapis w rkp. wskazuje, że cały tekst podzielony był na 14 zwrotek dwuwierszowych, po wierszu pierwszym wykonywany był refren „hoj, daj Boże", dla w. drugiego powtarzano takty 1-6. W rkp. w t. 1, 2 i 4 nie ma wersji ósemkowej, w t. 4 małe nuty (prócz pierwszej) o sekundę wielką wyżej, t. 7 zapisany jako dwa takty na $\frac{2}{4}$:

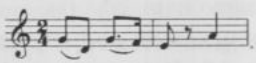

W rkp. repetycja jest rozpisana, przy powtórzeniu t. 4-5:

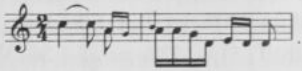

s. 117 w. 1g. — Według erraty Kolberga po słowie „czucha!" winno być wyjaśnienie: „precz!".

nr 23 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, wśród zapisów z Jasienowa Polnego i Podwysokiego. Zapis nutowy z rkp. zob. nr 1 w suplemencie. W rkp. nie ma wyjaśnień w zwr. 3 w w. 1, w zwr. 6 inna kolejność wierszy: 1, 4, 3 i 2, co Kolberg potraktował jako oczywisty błąd wykonawcy, nie ma zwr. 9.

s. 120 przyp. 1 — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), s. 160, tam legenda pt. *Ucieczka Pana Jezusa do Egiptu*.

s. 121 przyp. 1 — Wyjaśnienie nazwy „Małanka" pochodzi ze zbioru Ż. Paulego wskazanego na końcu przypisu.

s. 124 w. 12g. — Iwan Nikityszyn był jednym z cenionych przez Kolberga informatorów i współpracowników, zob. wstęp s. XXXIII.

s. 125 nr 36 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", nad melodią notatka: „Kolęda (na Nowy Rok)". W rkp. melodia zapisana pierwotnie w me-

trum $\frac{2}{4}$ z notatką „C $\frac{4}{4}$", sugerującą możliwość wykonania melodii w tym metrum, w t. 1 zamiast ćwierćnuty d^1 są dwie ósemki o tejże wysokości, w t. 2 na pierwszą miarę nie ma wersji ósemkowej, a na trzecią nie ma wersji ćwierćnutowej, w t. 3 zamiast ósemek d^1 d^1 ćwierćnuta o tej wysokości, w t. 4 na pierwszą miarę nie ma wersji ósemek, zapis trzeciej i czwartej miary t. 3 i 4 nie całkiem czytelny. W rkp. tekstu znaki repetycji wskazują, że między zwr. 3 i 4 była zwrotka:

„Dnistrowoju-j wodu pyła,
na kameni nohy myła."

s. 128–129 pkt 4 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 88.

s. 129 przyp. 1 — Kolberg cytuje artykuł K. Liskego *Ulryk Werdum i dziennik podróży jego...*, s. 762.

s. 130 pkt 2 — Tekst (do w. 4g. na s. 131) z zapisu terenowego Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji. W rkp. w ostatnim wierszu oracji (w. 4g. na s. 131): „zełenszych".

s. 131 pkt 3 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 88–89.

s. 132 przyp. 1 — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 87–88.

s. 133–134 pkt 3 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 89–90, wyjaśnienia w nawiasie (w. 13–12d. na s. 133 i w. 2g. na s. 134) od Kolberga.

s. 135 nr 41 — W rkp. terenowym Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 5) z lokalizacją ogólną: „Horodnica" dwukrotny zapis melodii, pierwszy z notą „Szczodriwka" i z podpisanym pełnym tekstem, obok drugi, z notatką „lepiej", bez tekstu, zapisany o sekundę wielką niżej. Pierwszy opublikowany jest jako mel. nr 41, ale z innym tekstem, drugi z tekstem z tego rkp. jako nr 42. W rkp. w zapisie pierwszej mel. (tj. w nr 41) w t. 4 nad pierwszym a^1 fermata.

s. 136 nr 42 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 5) z lokalizacją ogólną: „Horodnica" — zob. przypis do nr 41. W rkp. na marginesie notatka: „i Małanka". W zapisie nutowym w t. 4 nie ma fermaty, w tekście w zwr. 2–7 każdy wiersz ze znakiem repetycji, w w. 1 wyjaśnienie: „Ardan — Jordan".

s. 137 nr 43 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11) bez lokalizacji, z notatką: „kolęda". W rkp. melodii w ostatnim takcie przed ćwierćnutą zanotowana przednutka h^1.

nr 44 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tam tekst z melodią — zob. nr 2 w suplemencie, nad pieśnią notatka: „Szczodriwka". W rkp. tekstu w zwr. 3 w w. 2: „mnie" zamiast „mnia", w ostatnim wierszu (s. 138, zwr. 7) pod „w kreż" Kolberg dopisał „wżeż?"

s. 138 nr 45 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", rkp. uszkodzony, zachował się zapis nutowy i tekst pierwszej części, druga i trzecia zapisane we fragmentach i znacznie uszkodzone. W rkp. w t. 2 ósemka e^2 nie ma wersji małych nut, t. 4:

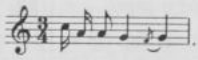

s. 139 nr 46 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, nad tekstem notatki: „Szczodriwka" i „Głos jak do Małanki", zob. przypis Kolberga na s. 121 i melodie na s. 122–126.

nr 47 — Odsyłaczem pod tekstem na s. 141 Kolberg kieruje do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, którego pierwodruk ukazał się w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 131–132, nr 95. W *Pokuciu* tekst taki sam, wyjaśnienia i uzupełnienia w nawiasach dołączył Kolberg.

s. 145 w. 9–8d. — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 102.

w. 7d. i nast. — Kolberg cytuje rękopis B. Jurczeńki, prezentowany na wystawie etnograficznej w 1880 r., ten fragment nie zachował się w spuściźnie Kolberga. W w. 7d. według erraty Kolberga, winno być: „z okolicy Kołomyi" zamiast „z okolicy pod Kołomyją".

s. 146 w. 5–8g. — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza s. 102.

w. 9g. — Kolberg cytuje tu artykuł H. Ilkiewicza *Zabobony istniejący między ludem prostym w Galicyi*, zamieszczony pod pseudonimem „Mirosław" w „Rozmaitościach" lwowskich

w r. 1836, nr 27, s. 217–218, artykuł datowany jest: „Pisałem w Horodence 1836".

w. 19g. — Po słowach „w innych zamiarach" w artykule H. Ilkiewicza zdanie opuszczone przez Kolberga: „Robią i inne zabobony, lecz tu je wymienić przyzwoitość nie pozwala", zdania „Kąpią także i mężczyźni" w artykule Ilkiewicza nie ma.

przyp. 1 — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk*... A.S. Pietruszewicza, s. 103.

s. 147 przyp. 1 — W *Obrazach Rusi Czerwonej*... W. Zawadzkiego s. 69–70, w pierwodruku w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 231–232.

w. 14d. — raisfedra — obsadka do ołówka lub kredki (z niem. Reissfeder)

w. 10d. — Według erraty Kolberga zamiast „z różnych siół, jak np. z Zahajpola..." winno być: „z różnych siół, jakimi [są] czy były: Zahajpol itd. Chomiakówka".

s. 148 w. 14–13d. — Powszechna Wystawa Wiedeńska otwarta była od 1 maja do 2 listopada 1873 r., obejmowała szereg działów, m.in. z zakresu rzemiosła, sztuk pięknych itd. Następnie Kolberg wspomina wystawę powszechną w Paryżu w 1878 r., na której prezentowane były w austriackim dziale etnograficznym m.in. eksponaty zgromadzone przez W. Dzieduszyckiego, a także *Lud* Kolberga i jego kolekcja ikonograficzna.

s. 150–151 pkt 2 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi*... L. Wajgla, s. 90–91 i 113 (z tej strony przyp. 1 na s. 151 *Pokucia*), ale etymologia nazwy wsi Oskrzesińce w przyp. 1 na s. 150 od Kolberga.

s. 153 przyp. 1. — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie*... haiłki na s. 49–53, melodie do dwu z nich w: K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"*..., nr 4–5 i 6, s. 3–6; w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego*... T. I, s. 16–29; w pracy *Obrazy Rusi Czerwonej*... W. Zawadzkiego, s. 70–72 z ryc. na s. 71, w pierwodruku *Obrazów*... w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 232; o haiłkach w pracy I. Hałki *Narodnyi zwyczai i obriady z okolic nad Zbruczem*..., s. 93–134, tam w tytule rozdziału „Hajewki", a na s. 95: „Druhyi pyszut: haiłki", artykuł tegoż autora *Haiwki z okolic nad Zbruczem*... drukowany w almanachu *Zoria hałyckaja*... (tam s. 516–525) Kolberg

w całości włączył do swoich zbiorów, zob. *Podole* (DWOK T. 47), s. 40–57.

w. 9d. — Zob. W. Zaleski *Pieśni polskie i ruskie...*, przypis na s. 49.

s. 158 przyp. 1 — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza s. 124. Cytowany przez Kolberga fragment dotyczy Pietrowki, tj. okresu po dniu św. Piotra (29 VI), odesłania do zbiorów pieśni M. Maksymowicza i Ż. Paulego oraz do artykułu I. Hałki powtórzył Kolberg za Pietruszewiczem. Do zbioru M. Maksymowicza (z którego Pietruszewicz zaczerpnął wzmiankowaną przez Kolberga pieśń „Pomer, pomer...") nie udało się dotrzeć. W odsyłaczu do *Pieśni ludu ruskiego...* Ż. Paulego winno być T. I (nie II jak w druku), s. 21–22. W pracy I. Hałki *Narodnyi zwyczai i obriady z okolic nad Zbruczem...* na wskazanej przez Kolberga stronie (i nast.) opis gry „Kostrub" z odpowiednią pieśnią, natomiast cytowane w dalszym ciągu przypisu rozważania (od słowa „Oczewidno") pochodzą z *Obszczierusskaho dniewnyka* A.S. Pietruszewicza (s. 124).

s. 164 nr 65 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, tam melodia z pierwszą zwr., nad melodią notatki: „Na Wielkanoc, dziewki" oraz „nie nazywają *haiłki* tylko podług śpiewek".

W rkp. melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, w t. 1 na pierwszą miarę tylko wersja szesnastkowa, w t. 3 na pierwszą część pierwszej miary szesnastki d^2 e^2, a po nich do końca taktu tylko wersja szesnastkowa, w t. 5 i 6:

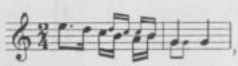

w t. 7 nie ma dolnej wersji nut, na pierwszą miarę rytm: ósemka z kropką i szesnastka; w ostatnim takcie zamiast ćwierćnut półnuta g^1. W zapisie tekstu w zwr. 1 w w. 1: „ne welyczka", w w. 2: „pidoszwa bolyt".

Ponadto zachował się rkp. dużego fragmentu tekstu, prawdopodobnie autorstwa Iwana Czermaka (teka 1, sygn. 1117, k. 3), obejmuje on zwr. 2–5 oraz od 11 do końca.

s. 165 w. 3g. — *Lud* seria IX to *Poznańskie* cz. I (DWOK T. 9).

nr 66 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją: „Podwysoka", tam zapis nutowy z pierwszą zwrotką. W rkp. mel. zapisana o kwartę wyżej, w t. 1 nie ma przednutki, po t. 2 nie ma kreski taktowej, zanotowana jest ona dopiero w t. 3 po ósemkach h^1 d^1, te nuty nie mają dolnej wersji ćwierćnutowej, w t. ostatnim: ósemka c^2, ćwierćnuta a^1 i półnuta g^1.

Pełny tekst zapisany w innym rkp. terenowym Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tam z wariantem melodii, zob. nr 3 w suplemencie. W rkp. na k. 8 w zwr. 1 w. 2: „chodyła po ni Nastyczka", ale na k. 9 jak w druku.

nr 67 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". Nad melodią notatka: „Haiwki (tu tak nie nazywają)", odnosi się ona także do zanotowanej obok pieśni „Ta werbowaja doszczyczka", zob. nr 3 w suplemencie. W rkp. w t. 2 małe nuty zapisane jako wersja główna (bez ósemki), nad c^2 krzyżyk, w t. 3 także krzyżyk przed c^2, w drugiej części drugiej miary nie ma wersji ósemkowej, a ostatnia szesnastka ma wysokość f^1.

s. 165–166 pkt. 5 — Kolberg cytuje *Rys miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 90–91, opis gry „Diworojuwaty" u Wajgla na s. 113.

s. 166 w. 8–3d. — K. Szulc *Mythyczna historia polska i mythologia słowiańska wyłożona i wyjaśniona przez...* Poznań 1880, s. 114, tam „Słowianie zaodrzańscy".

s. 177 nr 78 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) bez lokalizacji, wśród zapisów z Kornicza i Brustur, z notatką „Wielkanocna", tam zapis nutowy z incipitem tekstu. W rkp. tylko t. 1–8, t. 7–8:

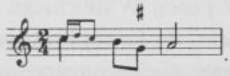

nr 79 — W rkp. terenowym Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) zapis melodii z tekstem pierwszej zwr., bez lokalizacji, wśród zapisów z Kornicza i Brustur, z notatką: „Żuk (na Wielkanoc)". Melodia z rkp. zob. w suplemencie nr 4, zapis pełnego tekstu nie zachował się.

s. 182 nr 88 — W *Bajkach, fraszkach, podaniach...* S. Barącza na wskazanej przez Kolberga stronie wariant tej pieśni.

s. 183 nr 37 — Źródłem pieśni nr 89 i opisu zabawy był zbiór J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 193, nr 19, tam lokalizacja: „iz Zołoczewskago i Kołomyjskago okrugow".

s. 184 w. 9g. — Według erraty Kolberga po słowach: „sceny rozpoczęciem" powinien być odsyłacz: „Obacz s. 167, 177, *Lud* ser. II, s. 170", ostatni z nich kieruje do *Sandomierskiego* (DWOK T. 2), tam opis gry „Pan Zelman".

w. 10g. — Źródłem opisów i tekstów pieśni w czasie zabaw wielkanocnych z okolic Kołomyji (s. 184–187 z pieśniami nr 90–96) był zbiór J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, którego pierwodruk ukazał się w „Cztienijach" i do którego Kolberg kieruje w przypisie, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 189–194, nr 12–18. U Hołowackiego lokalizacja: „iz kołomyjskago okruga".

s. 185 przyp. 1 — *Lud* seria IX to *Poznańskie* cz. I (DWOK T. 9).

s. 191 w. 12d. — *Lud* seria III to *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3).

s. 192 — Opisy gier nr 54–56 („Derkacz", „Kramarz" i „Monastyr") przytacza Kolberg za *Rysem miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 112–113.

s. 194–195 nr 60 — Por. aneks I, s. 250.

s. 195 nr 61 — Podstawą opisu tej gry był rkp. I. Czermaka, zob. aneks IV, s. 261.

s. 198 nr 12 — Z odpowiedzi W. Przybysławskiego na przekazaną mu listę pytań wynika, że zwyczaje malowania krzyży na wrotach i sypania maku na progu obory zachowywane były także w Czortowcu, zob. aneks II, s. 255. W rkp. aneksu II obok pytania o te zwyczaje notatka Kolberga: „wszędzie".

przyp. 1 — W pracy Witwickiego *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów...*, do której Kolberg kieruje (tam s. 80), podane są inne zwyczaje zachowywane w dniu św. Jura, mające zapewnić mleczność krów, zob. *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54) s. 273, również we wcześniejszej pracy tego autora *Rys historyczny o Hucułach...* nie ma tekstu podanego przez Kolberga na s. 198 w. 13–17g. Por. przypis wyżej.

w. 3–1d. — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 107 i 112.

s. 199 przyp. 1 — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 112. Skrót „MR." oznacza u Pietruszewicza Małą Rosję, „Ukr." — Ukrainę, daty świąt ruchomych Pietruszewicz podał według kalendarza na rok 1866.

Petruszewicz, a za nim Kolberg, powołuje się następnie na latopis Nestora, czyli *Powieść minionych lat,* w zbiorze źródeł pt. *Połnoje sobranije russkich lietopisej*, T. I Sanktpeterburg 1846, s. 6, zob. też *Powieść minionych lat* w przekładzie F. Sielickiego, tam s. 12.

w. 7–1d. — Zwyczaje związane z Wielkanocą rachmańską opisuje Witwicki w *Rysie historycznym o Hucułach...* na s. 104–106; w pracy W. Zawadzkiego *Obrazy Rusi Czerwonej...* są opisy Wielkanocy i Zielonych Świąt (s. 72–73, w pierwodruku w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 231–232), ale nie ma wzmianki o rachmańskiej Wielkanocy ani o puszczaniu na wodę skorupek jaj w Wielkim Tygodniu; następnie Kolberg kieruje do pracy A.H. Kirkora *Pokucie...*, s. 248–26, do serii V *Ludu,* tj. *Krakowskiego* cz. I (DWOK T. 5), oraz do pracy M.A. Szulca *Mythyczna historia polska...*, s. 68.

s. 200 pkt 14 — Zachował się zapis terenowy Kolberga (teka 13, sygn. 1191/1, k. 4) obejmujący tekst od słów „W Jasienowie Polnym [...]" do w. 4g. na s. 201.

przyp. 1 — Kolberg cytuje *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 116–117, tam daty świąt ruchomych podane według kalendarza na rok 1866.

przyp. 2 — Kolberg cytuje *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 120, por. aneks III, s. 258.

s. 201 pkt 16 — Por. aneks III, s. 258.

w. 14–17g. — Taki sam tekst w rkp. nieznanego autora (teka 19, sygn. 1238, k. 12). Rękopis ten, zatytułowany przez autora *Kupało* i opatrzony przez Kolberga notatką: „podług Wagilewicza", zawiera kilkanaście informacji o wierzeniach i przesądach. Ponieważ w rkp. brak lokalizacji (poza ogólnymi notami: „na południowej Rusi" oraz „na Ukrainie, Wołyniu, Podolu i w Galicji"), będzie on zamieszczony w tomie *Materiały do etnografii Słowian wschodnich.* W dostępnych publikacjach Wahylewicza nie odnaleziono tego tekstu, być może pochodzi z nieopublikowanej

drukiem pracy tego autora o demonologii słowiańskiej, której fragmentem był artykuł *O upjrech a wid'mách* („Časopis Českého Museum" R. 14: 1840, sv. III, s. 232-261). Kolberg w druku podał lokalizację „Gwoździec", co wskazywałoby na pochodzenie wersji drukowanej z jego własnych badań, albo potwierdzenie jej w terenie.

w. 17d. — Iwan Nikityszyn był jednym z cenionych przez Kolberga informatorów i współpracowników, zob. wstęp s. XXXIII.

przyp. 1 — Kolberg cytuje *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 121.

przyp. 2 — W dostępnych publikacjach I. Wahylewicza nie odnaleziono cytowanego przez Kolberga zdania, znajduje się ono natomiast w rkp. nieznanego autora (teka 19, sygn. 1238, k. 12), zob. wyżej przypis do w. 14-17g.

w. 8-7d. — Wiersz A. P. [A. Pietkiewicza?] *Paproć. Powieść gminna galicyjska* osnuty jest na tle podania o skarbie znalezionym za pomocą kwiatu paproci.

w. 6d. — Zob. K.W. Wójcicki *Jonek*, w: tegoż *Klechdy, starożytne podania i powieści ludu polskiego*, T. I Warszawa 1837, s. 92-103 i 151, zob. też w wydaniu *Klechd* w wyborze i opracowaniu R. Wojciechowskiego, Warszawa 1972, s. 90-93 i 164.

w. 5-1d. — Cytat z art. *Podania, przesądy i nazwy ludowe w dziedzinie przyrodnictwa*, „Przyrodnik" R. 2: 1872, nr 6, s. 194.

s. 202 w. 2g. — *Silene viscosa* - lepnica rozdęta

w. 18d. — Zob. *Obszczierusskij dniewnyk...* A.S. Pietruszewicza, s. 121, zakończenie tego zdania u Pietruszewicza: „puskało s wodoju pri razlicznych spiewach".

w. 13d. — A.H. Kirkor *Pokucie...*, s. 254-255.

s. 203 w. 13-16g. — Podobne informacje także w rkp. nieznanego autora (teka 19, sygn. 1238, k. 12), zob. przypis do s. 201 w. 14g., podana w druku lokalizacja wskazuje na pochodzenie wiadomości z własnych badań Kolberga lub potwierdzenie jej w terenie.

s. 203-205 nr 18-26 — Por. aneks III, s. 259-261. Tam podane daty: Ilin deń — 20 lipca, Preobrażenie Hospodne — 6 sierpnia, Ścięcie św. Jana — 29 sierpnia, Semena — 1 września, Wozdwiżenie —

17 września, Katarinyn deń — 24 listopada i Nikolyn deń — 6 grudnia.

s. 204 w. 8–9g. — *Lud* seria III to *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), seria VII to *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7).

w. 7d. — Kolberg ponownie kieruje do cz. III *Krakowskiego* (DWOK T. 7).

s. 206 przyp. 1 — W *Obrazach Rusi Czerwonej...* W. Zawadzkiego zob. s. 73–75, w pierwodruku w „Tygodniku Ilustrowanym" odpowiedni fragment w nr 232.

Obrzędy (s. 208–336)

s. 208 w. 9g. — Winno być „na sztuce".

s. 211 w. 12g. — Iwan Nikityszyn był jednym z cenionych przez Kolberga informatorów i współpracowników, zob. wstęp s. XXXIII.

s. 213 nr 101 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notatką o wykonywaniu jak w druku nad melodią. W rkp. melodia zapisana o małą tercję wyżej, w t. 2 na drugą miarę tylko wersja ósemkowa z mordentem także nad h^1, w t. 4 mordent nad h^1, zamiast t. 10 zapisane są dwa:

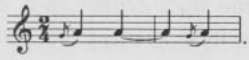

w. 12–2d. — Opis chrzcin w okolicach Kołomyi zaczerpnięty jest z *Rysu miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 94–95.

s. 219 w. 9d. — Iwan Nikityszyn był jednym z cenionych przez Kolberga informatorów i współpracowników, zob. wstęp s. XXXIII.

przyp. 1 — Opis pogrzebu w *Rysie historycznym o Hucułach...* S. Witwickiego na s. 110–113, zob. też S. Witwicki *Huculy...*, s. 80. Odpowiednie fragmenty publikacji Witwickiego zamieszczone są na podstawie notatek Kolberga w tomie *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 327–330.

s. 222 nr 107 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 4) bez lokalizacji, z notą jak w druku. W rkp. układ metrorytmiczny:

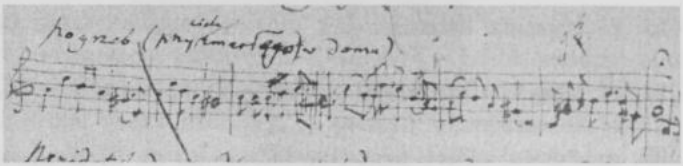

por. też t. 1, 2, 4, 6 i 8, w rkp. znak repetycji na początku t. 5.

s. 223 nr 108 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 4) bez lokalizacji. W rkp. melodia zanotowana trzykrotnie, dwa pierwsze zapisy zawierają wiele poprawek i skreśleń i są w znacznym stopniu nieczytelne:

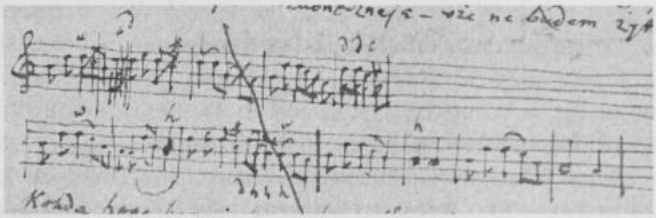

W zapisie tekstu w zwr. 14 w. 1-2: „Ach, na wiki wikom, taj na wiki wikom".

s. 225 przyp. 1 — Por. aneks I, s. 249.

s. 228 w. 1d. — *Lud* seria II to *Sandomierskie* (DWOK T. 2), Kolberg kieruje do zwr. 4-5 pieśni nr 44 w tym tomie.

s. 230 w. 9d. — Winno być: *Zinnia,* pol. cynia (dawn. także cynka), ukr. *zinia,* w wierszu następnym winno być: *Tanacetum balsamita.*

s. 244 w. 4g. — Winno być: do chlewa.

s. 252 nr 154 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysoka", nad mel. notatka: „weselna przy obiedzie". Zapis melodii w rkp.:

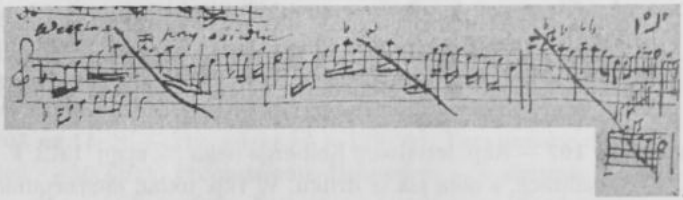

s. 263 w. 6d. — Kolberg w nocie nad tekstem informuje, że ten opis wesela nadesłał mu Iwan Nikityszyn (zob. wstęp, s. XXXIII). Rkp. Nikityszyna nie zachował się, trzy melodie z pięciu zamieszczonych w opisie znajdują się w rkp. terenowym Kolberga.

s. 264 nr 171 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 5) z lokalizacją: „Horodnica" i notatką jak w druku: „przy wiciu wianka", pod tekstem notatka o wykonawcy: „dijak Iwan Nikityszyn, Horodnica". W rkp. w t. 2 i 5 ćwierćnuta ma wartość ósemki, a dwie ostatnie małe nuty zapisane jako wersja główna, w t. 9 małe nuty mają rytm punktowany, w t. 10 nad drugim d^2 fermata, a c^2 nie ma wersji małych nut.

s. 267 nr 178 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 5) z lokalizacją ogólną: „Horodnica". W rkp. w t. 1 i 2 na pierwszą miarę oraz w t. 3 na drugą miarę tylko wersja małych nut. Tekst w. 1 w rkp. jest taki jak pod melodią.

s. 268 nr 181 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 5) z lokalizacją ogólną: „Horodnica", tam pieśń poprzedzona notatkami: „weselna" i „gdy od rodziców odchodzi (ona płacze), a wtedy pleszą do drużki bojary". W rkp. nad pięciolinią Kolberg zanotował metrum „$\frac{4}{4}$", ale melodia zapisana jest w metrum $\frac{2}{4}$, t. 2 taki sam jak t. 1, w t. 3 i nad drugą nutą t. 4 fermaty, rytm t. 4 i 5:

w t. 6 dla pierwszej nuty także wersja: e^2, w t. 8 tylko górna wersja nut, nad pierwszą nutą fermata, w t. 9 rytm: ćwierćnuta z kropką i ósemka, w t. 7–8 tekst nie zgadza się z melodią, w rkp. nie ma t. 10.

s. 270–272 przyp. 1 — Kolberg cytuje opis wesela z artykułu K.W. Wójcickiego *Książe Arrakański...*, nr 106, ciąg dalszy opisu z pieśnią nr 187 na s. 272. O autorstwie tego artykułu zob. przyp. źródłowy do s. 3, w. 6d.

s. 272–273 nr 188 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8), z notatką: „weselny (do kolacji) w Horodence na wsi", w druku zapis nutowy rozdzielony przypisem, od t. 7 na s. 273. W rkp. w t. 8 i 12 nie ma wersji małych nut, w t. 10 nie ma przednutki, w t. 14 dwie ćwierćnuty a^1.

nr 187 — Pieśń 187 i następujący po niej tekst są zakończeniem przypisu z s. 270–271.

s. 273 nr 189 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8), z notą: „na weselu w Horodence". W rkp. w t. 2 nie ma mordentu, szesnastki c^2 h^1 mają też inną wersję: d^2 c^2, a zamiast ósemki a^1 są szesnastki a^1 g^1, w t. 4:

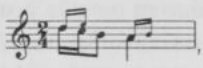

w t. 6 na drugą część drugiej miary tylko wersja szesnastkowa, w t. 7 zamiast ósemki są szesnastki d^2 h^1, w t. 8 także druga wersja: ósemka e^2 zamiast pierwszych dwu szesnastek, nie ma znaku powtórzenia, nie ma t. 9–10.

s. 274 — Zachowały się zapisy terenowe części pieśni i melodii zamieszczonych w tym opisie wesela, ponadto niewydane przez Kolberga pieśni i melodie weselne z Jasienowa znajdują się w suplemencie, zob. tam nr 5–9.

s. 275 nr 190 — Por. w suplemencie nr 5.

s. 279 nr 199 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notatką: „Na weselu (na dzień dobry)". W rkp. melodia zapisana o małą tercję wyżej, w t. 4 ćwierćnuty e^2 e^1, w t. 6 (druga volta) ćwierćnuty a^1 g^1, repetycja t. 1–6 rozpisana, przy powtórzeniu t. 1 inny: ósemki c^2 c^2 d^2 d^2, w t. 7 nie ma znaku powtórzenia, w t. 8 na drugą miarę zanotowana ćwierćnuta f^2.

nr 200 — Melodia marsza weselnego z Jasienowa w rkp. terenowym Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9), zob. nr 6 w suplemencie.

s. 280 nr 201 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notatką: „po obiedzie". W rkp. w zapisie nutowym w t. 1 trzecią ósemką jest e^2 (bez wersji małych nut), w t. 2 bez górnej, a w t. 3 bez dolnej wersji nut, w t. 10 na pierwszą miarę zamiast ósemki są dwie szesnastki o tejże wysokości, na ostatnią miarę nie ma wersji ósemkowej, w t. 14 i 22 na ostatnią miarę nie ma wersji ósemkowej, w t. 29 tylko ćwierćnuta h^1 z kropką, w t. 35 (drugim od końca) nie ma wersji ćwierćnutowej, w ostatnim takcie ćwierćnuta g^1 z kropką, nie ma w nim fermaty, ten takt jest powtórzony. W rkp. tekstu

pod t. 11: „pidwidité sé" (jak w druku w zapisie kolumnowym), w w. 4: „ruczkach" (jak pod mel.). Odsyłacz nad taktami 23–24 dotyczy tekstu, odsyłacze pod melodią kierują do *Sandomierskiego* (DWOK T. 2), s. 64, nr 65 i s. 94, nr 130, dotyczą także tekstu.

s. 281 nr 202 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", nad mel. notatka: „Weselna, bojary jemu śpiewają w drodze do niej". W rkp. zapis następujący:

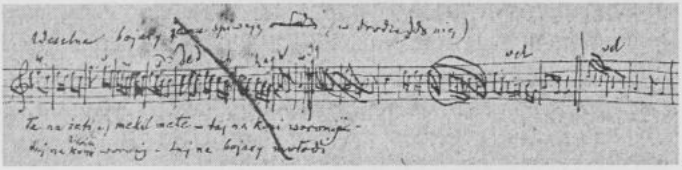

Odsyłacz nad melodią do nr 165 dotyczy tekstu.

s. 282 nr 204 — Por. w suplemencie nr 7.

nr 205 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notatką: „Weselna, gdy po ślubie idą z derewcem do chaty i do obiadu siadają". W rkp. nie ma znaków repetycji, w t. 1 na drugą miarę e^2, w t. 2 nie ma wersji ósemkowej.

s. 285–297 — Zachował się rkp. Kolberga (teka 45, sygn. 1418, k. 1–2) zawierający fragment pierwotnej redakcji tego opisu wesela od pieśni nr 215 na s. 291 do końca pieśni nr 228 na s. 297 z przypisem na s. 291. W stosunku do druku w cz. I *Pokucia* widoczne są drobne zmiany (m.in. wprowadzenie w druku znaków repetycji dla powtarzających się wierszy pieśni, wyjaśnień słownikowych). Ponadto pieśni weselne z Ispasa zamieścił Kolberg także w cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 157–166, nr 262–302.

s. 293 w. 5d. — W rkp. terenowym Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 85) notatka słownikowa: „*spivanka* — pieśń".

w. 1d. — Kołomyjki znajdują się w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31) s. 10 i nast. W czystopisie (teka 45, sygn. 1418, k. 1) w tym miejscu: „w oddziale »Śpiewanki«", taki był zapewne pierwotny tytuł rozdziału, później wydanego w cz. III, zawierającego przyśpiewki do tańców.

s. 294 w. 10g. — W rkp. Kolberga (teka 45, sygn. 1418, k. 1): „bierze największą i najładniejszą".

s. 295 w. 6g. — W rkp. Kolberga (teka 45, sygn. 1418, k. 2): „nasamprzód do popa (ksiondza)".

s. 303 nr 241 — Tekst pieśni z tytułem *Śpiwanka z Ispasa* w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 68).

s. 310 przyp. 1 — *Lud* seria II to *Sandomierskie* (DWOK T. 2), zamiast seria V winno być seria VI, tj. *Krakowskie* cz. II (DWOK T. 6) s. 58, seria IX to *Poznańskie* cz. I (DWOK T. 9), seria X to *Poznańskie* cz. II (DWOK T. 10), seria XI to *Poznańskie* cz. III (DWOK T. 11). Do pracy Puyata, którą niżej przywołuje Kolberg, nie udało się dotrzeć.

s. 317 nr 247 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Kornicz" i notą: „weselne ładkania". W rkp. zapis w innym układzie metrorytmicznym:

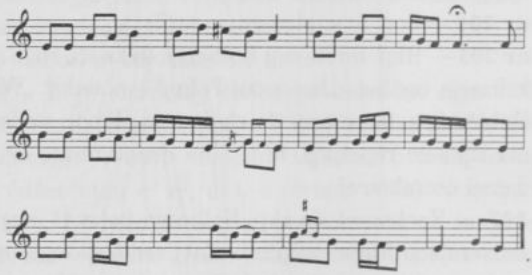

Po melodii Kolberg zanotował jeszcze inną wersję ostatnich dwu taktów:

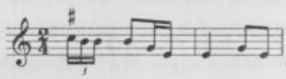

nr 248 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Kornicz". W rkp. w zapisie melodii metrum zmienne: t. 1, 2, 4, 8 i 9 w metrum $\frac{3}{4}$, pozostałe — $\frac{2}{4}$.

s. 320–323 — Opis wesela z okolic Kołomyi przytacza Kolberg za *Rysem miasta Kołomyi...* L. Wajgla, s. 92-94.

s. 321 nr 254 — Odesłanie do nr 252 nie ma uzasadnienia.

s. 323 w. 12d. — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* pieśni weselne z Kołomyjskiego na s. 29-33, trzy przytoczone

przez Kolberga (nr 257–259 w *Pokuciu*) w zbiorze Zaleskiego na s. 29–30, nr 93–95.

s. 324 w. 11g. — Zob. Ż. Pauli *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 129, nr 12, tam wariant pieśni nr 260.

s. 326 nr 268 — W zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, do którego Kolberg kieruje odsyłaczem na końcu tekstu, w T. I na s. 123 inna pieśń śpiewana po przyjeździe do domu pana młodego.

w. 15d. i nast. — Teksty nr 269–320 pochodzą ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 99–116, nr 1–52, tam lokalizacja: „iz Kołomyjskago okruga". Zob. wstęp s. XLIII i nast.

przyp. 1 — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* teksty pieśni weselnych na s. 1–47, następnie odsyła Kolberg do zbioru pieśni J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, którego pierwodruk ukazał się w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 99–132 (zob. przypis wyżej), u Hołowackiego pieśni weselne także w cz. II na s. 626–676 oraz w cz. III/2, s. 209–398.

s. 327 w. 6g. — Zob. Ż. Pauli *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 122, tam wariant pieśni nr 270.

s. 328 przyp. 1 — *Lud* seria VII to *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), seria XV to *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15).

Przypisy (s. 337–356)

s. 339 w. 5g. — Do końca s. 342 Kolberg przytacza obszerne fragmenty pracy K. Liskego *Ulryk Werdum i dziennik podróży jego...*, s. 752–753 i 763–767, przypisy na s. 339, 340 i 342 dołączył Kolberg.

s. 340 przyp. 1 — O Stanisławowie w *Pokuciu...* Bielowskiego s. 684–685, 687 i 730.

s. 343 w. 1–16g. — K. Szulc *Mythyczna historia polska...*, s. 209. Szulc odnotował, że przytacza fragment z pracy E. Tyszkiewicza *Rzut oka na źródła archeologii krajowej...*, Wilno 1842, s. 15, ale tekstu tego nie odnaleziono we wskazanym przez Szulca druku.

U Szulca początek cytatu (w. 5-6g.): „Od Karpat do Dniepru" (nie: Dniestru), tak samo w następnym wierszu.

w. 19-9d. — Zob. K. Szulc *Mythyczna historia polska...*, s. 159, Szulc przytacza tam obszerny list otrzymany od Andrzeja Podbereskiego w październiku 1862 r., pełny tekst listu na s. 156-159 pracy Szulca.

w. 7d. i nast. — Do przywołanej tu przez Kolberga publikacji K. Landsteinera nie udało się dotrzeć.

s. 344 w. 7g. — Kolberg przytacza anonimową korespondencję: *Stanisławów, 26 grudnia*, zamieszczoną w „Kraju" 1870, nr 298.

w. 2d.-s. 346 w. 7d. — M. Harasiewicz *Powieść w okolicach zawałowskich zebrana przez księdza... parocha zawałowskiego*, „Lwowianin" T. II: 1837, s. 69-71, Kolbergowski odpis tego artykułu zachował się w tece 23, sygn. 1262, k. 2.

s. 345 w. 15d. — Joannicjusz Galatowski (zm. 1688), rektor Akademii Kijowskiej 1657-1665, archimandryta klasztoru Jeleckiego w Czernihowie od r. 1669, autor zbiorów kazań i licznych innych dzieł publikowanych w języku ukraińskim i polskim, m.in. zbioru opisów cudów Matki Boskiej: *Nebo nowoje so zwizdamy* (kilka wydań, pierwsze: Lwów 1665), do tej pracy Kolberg odwołuje się za M. Harasiewiczem.

w. 6d. — Kolberg przytacza treść dokumentów związanych z klasztorem bazylianek we Lwowie za artykułem M. Harasiewicza, który prawdopodobnie korzystał z akt znajdujących się w ksiegach miejskich Lwowa (księgi tabularne — w zaborze austriackim: księgi hipoteczne).

s. 346 w. 17g. — W artykule M. Harasiewicza: „Perhińskoho".

w. 5d. — s. 347 w. 26g. — M. Gorzkowski *Szkice z Białej Krynicy, stolicy metropolii starowierców rosyjskich*, „Czas" 1881, nr 144 (do słów „mówiące po rusińsku") i nr 145 (ciąg dalszy przypisu).

s. 347 w. 4-1d. — Kolberg cytuje B. Hacqueta *Neuste physikalisch-politisches Reisen in den Jahren 1788 und 1789...*, Th. 1, s. 186.

w. 1d. — Zob. A.F. Büsching *Geografia Królestwa Polskiego i W. Ks. Litewskiego tudzież innych prowincyi do nich należących, przetłumaczona z niemieckiego*, Lipsk-Drezno

1768, s. 155–156. Hacquet, za którym Kolberg odsyła do dzieła Büschinga, posłużył się zapewne którymś z wydań niemieckich.

s. 348 w. 11d. — A. Nowosielski [A. Marcinkowski] przytacza tę kolędę w artykule: *Kolada i Kupało czyli dwie uroczystości pogańskie zimowego i letniego przesilenia się dnia z nocą*, „Dziennik Warszawski" 1854, nr 99. W dostępnych publikacjach I. Wahylewicza nie znaleziono tej pieśni, być może pochodziła ona z rękopiśmiennego zbioru Wahylewicza, wspomnianego jako „Malorusské pjsně sebrane w Haliči" w artykule J.P. Szafarzyka (P.J. Šafařjk *Bibliografický přehled sbjrek slowanských národnjch pjsnj*. „Časopis Českého Museum" R. 12: 1838, sv. 4, s. 545–561). Tekst tej kolędy przytacza też J.F. Hołowacki, zob. jego *Narodnyja piesni Galickoj i Uhorskoj Rusi...*, cz. II, s. 5, nr 7, tam po pierwszym wierszu referen „poduj że, poduj, Hospodi, iz Swiatym Duchom po zemli", w w. 3: „a po zemli" (nie „anołem"), w w. 6 i 7: „radiat" (nie „sadiat"). Kolberg przedrukował tekst za artykułem Marcinkowskiego.

s. 349 w. 7–19g. — Kolberg cytuje fragment opracowania A. Gubernatisa w przekładzie K. Szulca (w tegoż *Mythyczna historia polska...*, s. 88). Zob. A. de Gubernatis *Die Thiere in der indogermanischen Mythologie*, aus dem Englischen übersetzt von H. Hartmann, Leipzig 1874, s. 562–563.

w. 16–5d. — Do czasopisma „Linz'er Tagespost" nie udało się dotrzeć.

s. 350 w. 11d. — s. 351 w. 3g. — K. Szulc *Mythyczna historia polska...*, s. 93, na końcu tego przypisu (od słów: „Słońce w dzień [...]") Kolberg cytuje za Szulcem fragment artykułu B. Grabowskiego *Zwyczaje doroczne ze stanowiska mitologii porównawczej*, „Tygodnik Powszechny" 1879, nr 15, s. 229–230.

s. 351 w. 5–18g. — I.J. Hanusch *Die Wissenschaft des Slawischen Mythus im weitesten, den altpreußisch-lithauischen Mythus mitumfaßenden Sinne*, Lemberg, Stanislawow und Tarnow 1842, s. 374. Za Hanuschem Kolberg przytacza zbiór pieśni Ż. Paulego (winno być *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 43–46), J. Kollara *Národnié zpievanky, čili pjsně světské Slováků w Uhrách*, D. I–II Budjně 1834–1835, zob. J. Kollar *Národnie*

spievanky, Bratislava 1953, D. I, s. 74, oraz W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 49.

w. 14d. — Zob. E. Świeżawski *Rachmanie i Rachmański Wełykdeń*, „Wędrowiec" 1881, T. IX, nr 230, s. 327–330.

w. 10d. — Do czasopisma „Podolskij Listok" nie udało się dotrzeć.

s. 352 w. 2–14g. — Cytat Kolberga porównano z dostępnym wyd.: F. Schönwerth *Aus der Oberpfalz*, Th. II, Augsburg 1869, tam paginacja taka sama.

w. 16–28g. — Kolberg cytuje A. Bastiana *Die Voelker des oestlichen Asien. Studien und Reisen.* Bd. IV: *Reise durch Kambodja*, Jena 1868, s. 161, oraz Bd. III: *Reisen in Siam*, Jena 1867, s. 242.

w. 11d. — Prawdopodobnie chodzi tu o F. Jimenéza de Cisneros (1436–1517), hiszpańskiego kardynała, z którego inspiracji powstało wielojęzyczne opracowanie *Biblia poliglotta*.

w. 10d. — Cytat z artykułu B. Grabowskiego *Zwyczaje doroczne...*, nr 18, s. 277–278. Grabowski odwołuje się tam (podając jedynie nazwiska autorów) do pracy K.J. Erbena *Mitologia słowiańska*, zob. w przekładzie M. Grabowskiej „Niwa" T. X, R. V: 1876, s. 352, za Erbenem kieruje Grabowski do studium A. Kotlarewskiego *O pogrebalnych obyczajach jazyczeskich sławjan*, Moskwa 1868, s. 199–200, który z kolei odsyła do publikacji M. Hattali, tego ostatniego odesłania nie udało się umiejscowić, Kotlarewski, a za nim Erben i Grabowski, cytowali prawdopodobnie pracę *Původ gotskeho naus a slovanského navi*, opublikowaną przez M. Hattalę w czasopiśmie „Krok" 1864.

s. 353 przyp. 1 — W zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...* pieśni kupalne w T. 1, s. 30–42. Do oryginału pracy F. Biłousa nie udało się dotrzeć, zob. przypis źródłowy do s. X w. 1d.

A. Marcinkowski pisał o kupale w pracy *Lud ukraiński...*, T. 1 Wilno 1857, s. 99–121, w rozdziale „Kolada i Kupało", który jest przedrukiem cytowanego już przez Kolberga artykułu *Kolada i Kupało czyli dwie uroczystości pogańskie...*, zob. przypis do s. 348, w. 11d.

J. Moszyńska zamieściła pieśni kupalne w artykule: *Kupajło, tudzież zabawy doroczne i inne z dodatkiem niektórych ob-*

rzędów i pieśni weselnych ludu ukraińskiego z okolic Białej Cerkwi, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 5: 1881, s. (26)-(43).

przyp 2. — F. dr v. Bischoff *Das alte Recht der Armenier in Lemberg*, „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der K. Akademie der Wissenschften" Bd. 40: 1862, s. 255-302; tenże *Urkunden zur Geschichte der Armenier in Lemberg*, „Archiv für Kunde Österreichischer Geschichts--Quellen" Bd. XXXII: 1864, s. 1-155.

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO CZĘŚCI II *POKUCIA* (T. 30)

Wstęp (s. VIII–X)

s. VII w. 7g. — Kolberg odsyła tu do artykułów Michała Grabowskiego publikowanych w czasopismach i zebranych później w rozdziale: „O pieśniach ukraińskich" w tomie *Literatura i krytyka* (T. I, cz. II Wilno 1837) oraz do rozprawy ogłoszonej przez Wacława Zaleskiego (Wacława z Oleska) na łamach „Rozmaitości" w r. 1831 pt. *O pieśniach ludu (wyjątek z obszerniejszej rozprawy o tym przedmiocie napisanej)*, a następnie poszerzonej i zamieszczonej jako wstęp w zbiorze *Pieśni polskie i ruskie...*, s. III–LIV.

Pieśni i dumy (s. 1–287)

s. 1 nr 1 przyp.1 — Kolberg kieruje do wariantów tekstu w następujących zbiorach pieśni: M. Maksymowicz *Małorossijskija piesni izdannyja...*, Moskwa 1827, nr 23 — do wydania tego nie udało się dotrzeć, pieśń o Sawie z tego zbioru przedrukował K.W. Wójcicki, zob. niżej; M. Maksymowicz *Ukrainskija narodnyja piesni izdannyja...*, cz. I Moskwa 1834, kn. II, s. 90–94; w „Cztienijach" opublikowany był pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 600; [W. Zaleski] Wacław z Oleska *Pieśni polskie i ruskie...* s. 502–504; K.W. Wójcicki *Pieśni ludu Białochrobatów, Mazurów i Rusi znad Bugu*, T. 1 Warszawa

1836, s. 26–27, tamże na s. 299–303 wariant ukraiński przytoczony przez Wójcickiego ze zbioru Maksymowicza z 1827 r., zob. też przypis wydawcy (w reedycji fotooffsetowej zbioru Wójcickiego) w T. II, s. LIII; w „Lwowianinie" (w r. 1840, z. 1, s. 7–13) w artykule L. Zielińskiego pt. *Sawa Czały, kozak z Zaporoża (Rzecz z r. 1596)*, zebranych zostało pięć wariantów tej pieśni, m.in. teksty, do których odsyła Kolberg w tym przypisie, dwa teksty z artykułu Zielińskiego przytacza Kolberg w T. 30 w przypisach na s. 289–293.

s. 2 nr 2 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 14, nr 3) z lokalizacją: „z Ispasa" i tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. po zwr. 26 następna, opuszczona w druku:

„Ta dež twoji, pani Sawo, korowy żowteńki?
Ja w misteczku, w Beresteczku tam wid Horodenki."

s. 4 nr 3 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 73, nr 76) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 6 w w. 4: „dytynow".

nr 4 przyp. 3 — Warianty tekstu „W Horodenci, w sławnym misti" zob. W. Zaleski *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 493–495, nr 13 i 14, oraz s. 515 nr 33; w zbiorze K.W. Wójcickiego *Pieśni ludu Białochrobatów...* w T. I, s. 30–31; warianty publikowane przez J.F. Hołowackiego w „Cztienijach" w zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...* zob. w wyd. Moskwa 1878, cz. I, s. 65–68, nr 21–23, T. II, s. 601, nr 38 (tam przytoczony tekst ze zbioru Huszalewycza); w „Oświacie" pieśń o panu Kaniowskim zamieszczona była w artykule Białyniaka [K.W. Rzepeckiego] *Pamiętniki Starego Żołnierza napisane przez...*, „Oświata" R. II: 1877, nr 91, s. 777.

s. 6 nr 5 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 22, nr 14) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. nie ma zwr. 2.

nr 6 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 19–20, nr 8) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", po nocie lokalizacyjnej uwaga autora zapisu: „gdzie jest myszyńską zwana", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 14 w w. 2: „korohwamy".

s. 7 nr 7 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 18–19, nr 7) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", po nocie lokalizacyjnej uwaga autora zapisu: „gdzie jest myszyńską zwana" z uzupełnieniem Kolberga „z Myszyna", nad tekstem notatka Kolberga: „nuta «Piszow Iwaseńko»" (zob. w cz. II *Pokucia*, DWOK T. 30, nr 44 na s. 38), przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. zapisy: „Ywana", „Ywanowi" obok „Iwan", „Iwanoczka", w zwr. 25 w w. 1 zamiast „neńka" powtórzone: „wżem ki".

s. 11 nr 11 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 21, nr 11) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 4 w w. 4: „rumnienoho".

s. 12 nr 12 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 33, nr 35) z lokalizacją: „z Ispasa" i z notatką: „gdzie jest «zalisecka» zwana", nad tekstem tytuł: „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. powtórzone wiersze 3–4 zwr. 2 i 1–2 zwr. 3 tworzą nową zwrotkę, nie ma w. 3–4 zwr. 11 i w. 1–2 zwr. 12. W przypisie Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 87, nr 43.

s. 14 przyp. 3 — niem. *Führer* — dowódca

s. 15 nr 16 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 23–24, nr 11) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 18 nr 19 przyp. 5 — Kolberg odsyła do pieśni w artykule *Piesnie narodni* w almanachu *Rusałka Dniestrowaja* wydanym w Budapeszcie w r. 1837, s. 26, nr 12, oraz przedrukowanej w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 79–80, nr 35. Tekst w *Pokuciu* taki sam jak we wskazanych zbiorach.

s. 20 przyp. 2 — Odsyłacz dotyczy tekstów nr 21–25, Kolberg kieruje do ballady: „Jasio konie poił, Kasia wodę brała", której liczne warianty opublikował m.in. w tomie *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 28–71 oraz w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 62–64, nr 129–131.

s. 21 nr 22 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 13, nr 1) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. wpisane pełne teksty każdej zwr., z powtórzeniami w w. 3 i 6, w zwr. 2 w. 2 i 3: „chodyż z namy, yj, hyj! ot pidyż ty z namy", zwr. 4 tylko w wersji wariantowej (w druku w nawiasie), w zwr. 6 w w. 3: „ta" zamiast „to", w zwr. 7 w w. 2: „potapała", w zwr. 10 w w. 4: „żonu" zamiast „żinki". W przypisie Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 205–206, nr 31.

s. 22 nr 23 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu i do pieśni o podobnych motywach w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 18–21, nr 14–16, w odsyłaczu do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* winno być s. 483, nr 2, tam wariant polskiej pieśni: „Nadobny Jasieńko koniki napawał", na s. 425, którą wskazuje Kolberg, pieśń nr 297 zawierająca podobne motywy.

s. 24 nr 25 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 25–26, nr 20) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 25 nr 26 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. t. 1, 3 i 5 zapisane na $\frac{2}{4}$, w tych taktach rytm: ósemka, ćwierćnuta, ósemka, w t. 2 fermata nad pierwszą szesnastką, nie nad poprzedzającą ją ósemką, w t. 4 i 6 fermata nad ostatnią nutą (nie przedostatnią), po t. 3 i 5 nie ma kresek taktowych. W rkp. tekstu nie ma zwr. 3–4, 10–12 i 15, w zwr. 2 w w. 2 nad: „wyjéżdżaty" nadpisane: „mandruwaty", w zwr. 17 w w. 2: „ju na hlébokij" (bez słowa „staw"), w zwr. 18 w w. 1: „wid" zamiast „od". Tekst por. nr 10 w suplemencie.

s. 26 nr 28a przyp. 2 — Kolberg odsyła do pieśni zawierającej podobny motyw (zwr. 7) w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 171–172, nr V, warianty pieśni nr 28a zob. w zbiorze Ż. Paulego T. II, s. 28–30, nr 25 i 26. W zwr. 6 w w. 4 według erraty Kolberga winno być wyjaśnienie: „na niedzielę".

s. 27 nr 28b — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 486) ta pieśń z lokalizacją: „od Kołomyi, Czerniowiec", bez notatki „Pieśń piastunek". W rkp. t. 5 i 6 zanotowane o sekundę wielką wyżej. Odsyłacze do wariantów tekstu jak w druku: do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 390, nr 245, w opracowanych przez K. Lipińskiego melodiach do tego zbioru też wariant, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 164, nr 142. Do zbioru M. Maksymowicza *Małorossijskija piesni...* nie udało się dotrzeć.

nr 28c — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 540) odpis tekstu bez lokalizacji ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego Kolberg odsyła w przypisie, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 49, nr 9, w *Pokuciu* tekst taki sam.

nr 29 przyp.4 — Kolberg odsyła do ballady: „Kalinka w dole stojała", której warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 217–223, nr 20a–20h, oraz do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 73, nr 26.

s. 28 nr 30 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 25, nr 19) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 29 nr 32 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 36, nr 43) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W przypisie Kolberg odsyła do pieśni zawierającej podobne motywy w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 85–86, nr 41 i 42, w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 513, też pieśń o podobnych motywach.

s. 30 nr 33 przyp. 5 — Kolberg odsyła do ballady: „Kalinka w dole stojała", której warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 217–223, nr 20a–20h.

s. 31 nr 34 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 173, nr VII, w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 487, oraz

w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 40–41, nr 2 i 3.

s. 32 nr 36 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 26) zapis nutowy z pełnym tekstem i lokalizacją: „Dżurków, Hry[niowa]" (brzeg karty uszkodzony), na marginesie notatka: „*Pokucie* II, nr 35–37". Pełny tekst zob. nr 11 w suplemencie. W rkp. melodia zapisana dwukrotnie, pierwszy zapis w tonacji F dur jest skreślony, nad nim notatka: „lepiej w C dur" i w tej tonacji jest drugi zapis. W t. 2 ostatnia nuta ma wariant: ósemki a^1 g^1, w t. 6 obie nuty mają wartość ćwierćnut.

nr 37 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 15–16, nr 4) z lokalizacją: „z Ispasa" i tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 1 w w. 2: „wiency" zamiast „bilsze".

s. 33 nr 38 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w swoim *Sandomierskiem* (DWOK T. 2), s. 56, nr 53 (tam drugi wątek).

s. 35 nr 41 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6), tam zapis nutowy z tekstem zwr. 1–2, bez lokalizacji, wśród pieśni z lokalizacjami: „Kołomyja", „Jasienów" i „Lwów". W rkp. w t. 1, 3 i 7 rytm: dwie ósemki, dwie ćwierćnuty, w t. 3 fermata nad e^2, w t. 7: a^1 g^1 e^1 g^1 i nad trzecią i czwartą nutą dopisane literowo: „fis, fis". W rkp. tekstu w zwr. 1 w w. 2: „lit" zamiast „rik".

przyp. 2 — W „Dzienniku Wileńskim" K. Lach Szyrma opublikował przekłady dwu pieśni ukraińskich, których oryginały otrzymał od Z. Chodakowskiego, jeden z nich to wariant pieśni nr 41 z T. 30 (K.L. Szyrma *Dumki ze śpiewów ludu wiejskiego Czerwonej Rusi*, „Dziennik Wileński" 1818, T. I, nr 5, s. 486–496); w *Rusałce Dniestrowej* w artykule *Piesnie narodni* wariant na s. 19, nr 7 (nie 19); w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* na wskazanych przez Kolberga stronach warianty lub pieśni o podobnych motywach; również w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 13, wariant; w *Pieśniach ludu polskiego* Kolberga (DWOK T. 1) na s. 174–188 warianty ballady: „Służył Jasio u pana za starszego dworzana"; warianty w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*,

opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 74–76, nr 30 i 31.

s. 36 nr 42 przyp. 1 — Kolberg odsyła do ballady: „Służył Jasio u pana za starszego dworzana" w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 174–188, nr 14a–cc, oraz do wariantów tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 13–16, nr 10–12.

przyp.7 — Według erraty Kolberga winno być: „na całej ławie".

s. 37 nr 43 — Tekst por. nr 12 w suplemencie.

s. 38 nr 44 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 13–14, nr 2) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 1 w w. 3: „Katerynku", bez znaku zapytania, w zwr. 4 w w. 1: „Ta" zamiast „Taj", w zwr. 28 w w. 3: „pisław" zamiast „posłav". Tekst por. nr 12 w suplemencie.

s. 39 nr 45 — Odesłanie do melodii nr 35 nie ma uzasadnienia.

s. 40 nr 46 — Tekst por. nr 13 w suplemencie.

s. 41 nr 47 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 28) z lokalizacją: „Dzurków, Goł[...]" i z notatką: „*Pokucie* II". W rkp. zapis nutowy i pełny tekst, tekst zob. nr 13 w suplemencie.

nr 48 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 186–187, nr 8.

nr 49 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176, k. 7) z lokalizacją jak w druku i incipitem tekstu pod t. 1–4. Ponadto rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 27) z lokalizacją jak w druku i z notatką: „*Pokucie* II, nr 49", tam pełny tekst. W obu rkp. t. 1 i 3 zanotowane o sekundę małą niżej, w rkp. terenowym t. 2 i 4:

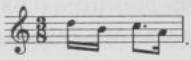

W czystopisie z teki 20 w zwr. 3 w w. 2 wyjaśnienie: „newistku — synowę".

s. 42 nr 50a przyp. 2 — Kolberg odsyła do wariantów w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 280, nr 98 i s. 500, nr 21 (tam wariant z pierwszą zwr. jak w przypisie 3 na

s. 43), następnie do ballady: „Na podolu biały kamień", której liczne warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 113–133, oraz do wariantu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 68–69, nr 24 (tam pierwsza zwr. jak w przypisie 3 na s. 43).

s. 43 nr 50b przyp. 3 — Cytowana przez Kolberga pierwsza zwrotka wariantu pieśni pochodzi ze zbioru J.F. Hołowackiego, zob. wyżej przypis do pieśni 50a. W w. 3 pieśni winno być: „Parasoczka".

s. 44 nr 51 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 49, nr 15) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. W rkp. nie ma w. 3–4 zwr. 10 i w. 1 zwr. 11.

przyp. 2 — Wymieniony w tym przypisie I. Nikityszyn był jednym z cenionych przez Kolberga informatorów i współpracowników terenowych, zob. wstęp s. XXXIII.

s. 45 przyp. 4 — Kolberg odsyła do ballady: „Na podolu biały kamień", której liczne warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 113–133, oraz w *Kujawach* cz. II (DWOK T. 4), s. 49, nr 212, i w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 210–212, nr 406–411.

s. 47 nr 56 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 25) dwa warianty tej pieśni (pierwszy z dwoma zapisami nutowymi), których pierwsze zwrotki przytoczył Kolberg w przypisie. Warianty z incipitem: „W misti Horodeńci" z lokalizacją „Czortowiec, Dżurków" zob. nr 14 i 15 w suplemencie, wariant z incipitem: „Czy czułe wy, lude" i z lokalizacją „od Horodenki (Czerniatyn)" zob. tamże nr 16. W przypisie 5 Kolberg odsyła do ballady „Wyjechał pan z chartami na pole", której liczne warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 84–115, do wariantów tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 514, nr 36, i s. 490, nr 10, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 62–63, nr 20.

s. 49 nr 57 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 20, nr 9) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy do-

łączył w druku Kolberg. W przypisie Kolberg odsyła do ballady: „Wyjechał pan z chartami na pole", której liczne warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 84–115. Tekst por. w suplemencie nr 14–16.

s. 51 nr 58 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w *Pieśniach polskich i ruskich...* W. Zaleskiego, s. 483, nr 1, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 70–71, nr 26.

s. 52 nr 60 przyp. 4 — Kolberg odsyła do wariantu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 22–23, nr 19, następnie do ballady: „Śniło się Marysi na łóżku leżącej", której teksty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 133–143, oraz do wariantu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 228 (nie 227), nr 56.

s. 53 w. 14g. — Błąd w numeracji pieśni, powinno być: nr 61. Odesłanie do melodii nr 1 nie ma uzasadnienia.

s. 54 nr 63 przyp. 2 — Kolberg odsyła do pieśni: „Hej, na hori, na hori, tam hulały huzary" w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 485 (tam bez melodii), i w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 122, nr 32, gdzie tekst taki sam jak w opracowaniu W. Zaleskiego, jednak odsyłacze te nie mają uzasadnienia.

s. 55 nr 65 przyp. 1 — Kolberg odsyła do ballady: „Zakochali się, zakochali się dwoje ludzieńków w sobie", której warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 148–150, następnie do wariantów tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 281, nr 101 i s. 259, nr 61, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 106, nr 18.

nr 66 przyp. 10 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu, które opublikował w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 20, nr 41 i 42.

s. 56 nr 69 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 50, nr 23) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 57 nr 71 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 475) z notatką: „*Pokucie* II", bez lokalizacji, tam odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* (do którego Kolberg kieruje w przypisie), s. 373, nr 218, również melodia jest odpisem z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, nr 129, s. 150, tam w tonacji d-moll. W rkp. i w źródle nad pieśnią nie ma noty: „kozaczek", melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, w t. 2 bez wersji małych nut dla h^1, t. 5–8 objęte znakami repetycji.

s. 58 nr 72 przyp. 1 — Kolberg odsyła do pieśni w swoich *Kujawach* cz. II (DWOK T. 4), s. 11, nr 117.

s. 59 nr 74 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 30, nr 28) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

nr 75 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 94) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. W rkp. w zwr. 1 w w. 1: „je" zamiast „ja".

nr 76 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 509) bez lokalizacji, z notą: „Pokucie", tam odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* (do którego Kolberg kieruje w przypisie), s. 379, nr 225, również melodia jest odpisem z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, nr 133, s. 155. W rkp. i u Zaleskiego jako ciąg dalszy zapisana jest pieśń: „Suchyj dube, suchyj dube", opuszczona w *Pokuciu* przez Kolberga, zob. *Ruś Czerwona* cz. II/1 (DWOK T. 57), s. 112, nr 896.

W przypisie 7 Kolberg kieruje także do s. 37 w zbiorze W. Zaleskiego, ten odsyłacz nie ma uzasadnienia, następnie do zbioru M. Maksymowicza *Małorossijskija piesni...* — do tego wydania nie udało się dotrzeć, oraz do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 242, nr 9, u Hołowackiego tekst taki sam jak w opracowaniu Zaleskiego.

s. 60 nr 77 przyp. 2 — Odsyłacz Kolberga do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* błędny, winno być s. 181–182, nr 1, tam tekst taki sam jak zwr. 1–2 w *Pokuciu*, u Lipińskiego wariant melodii, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 71, nr 60.

nr 78 przyp. 3 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 360, nr 609.

s. 61 nr 79 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 373, nr 217, oraz do wariantu zwr. trzeciej tamże s. 371, nr 215.

s. 62 nr 82 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 57, nr 62) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

s. 63 nr 83 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. w t. 1 i 2 na pierwszą część trzeciej miary tylko wersja szesnastkowa, nad pierwszą szesnastką w obu taktach mordent.

s. 64 nr 86 przyp.1 — Kolberg odsyła do pieśni zawierającej podobne motywy w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II (nie T. I), s. 143, nr 6, oraz do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 184, nr 5. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 65 nr 89 przyp. 5 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 447, nr 335.

s. 66 nr 90 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 447, nr 335.

nr 91 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 510) bez lokalizacji, z odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* (do którego Kolberg kieruje także w przypisie), s. 383, nr 231, oraz do K. Lipińskiego *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 138, nr 160. W rkp. noty: „Kołomyjka" i *"Pokucie"*. W źródle i w rkp. melodia zapisana o sekundę wielką niżej. Tekst u Zaleskiego i w rkp. siedmiozwrotkowy, po zwr. 2:

„Choć ubohy, ne bohaty,
ne dbaju ja o to,
bo toj meni, szczo ho lublu
stanie za złoto."

następnie zwr. 4 i 3 (w tej kolejności), po nich jeszcze dwie:

„Czorna chmara nastupaje,
hory ne wydaty,
budesz mene, moje serce,
neraz spomynaty.

Spomianyż mia, moje serce,
chotiaj raz na dnynu,
ja tia budu spomynaty
sto raz na hodynu."

W rkp. odsyłacz do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 296, nr 109, tam pełny tekst taki sam jak u Zaleskiego. Kolberg w przypisie odsyła także do zbioru M. Maksymowicza *Małorossijskija piesni...*, do tego wydania nie udało się dotrzeć.

nr 92 przyp. 3 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w swoim *Ludzie*: w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2), s. 140–141, nr 169, w *Krakowskiem* cz. II (DWOK T. 6), s. 132, nr 263, oraz w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 48–50, nr 100–102.

s. 67 nr 93 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 58, nr 67) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 68 nr 94 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 5) z lokalizacją: „Horodnica". Tam tekst z wariantem melodii, zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 17. W przypisie Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Sandomierskiem* (DWOK T. 2), s. 138, nr 166 — odesłanie nie ma uzasadnienia, być może dotyczy tylko zwrotu „tam se zahasełło" w zwr. 1.

nr 95 — W erracie Kolberga dwie poprawki do tego zapisu nutowego: „w t. 1 pierwsze *f* — czasem biorą *a*", „w t. 6 winno być: 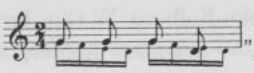 ".

nr 96 — Rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 168), bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego Kolberg odsyła w przypisie, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 277, nr 168.

s. 69 **nr 97** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, wśród pieśni zapisanych w Jasienowie Polnym i Podwysokiem. Melodia z rkp. zob. nr 18 w suplemencie. W zapisie tekstu fragmenty ujęte w znaki repetycji: w zwr. 1 „woły pasty", w zwr. 2 „prychodyty", w zwr. 3 „zamykajesz".

s. 71 **nr 101** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 15) z lokalizacją jak w druku, na marginesie notatka: „*Pokucie*, nr 101". W rkp. nie ma zwr. 1 i 2, tekst zaczyna się od zwr. 3, która w druku podpisana jest pod mel. W zapisie nutowym w t. 2 i 4 nie ma krzyżyka dla f^2, w t. 2 nad dis^2 kasownik, w t. 3 ósemki e^2 e^2 zanotowane jako wersja małych nut dla ćwierćnuty e^2, w t. 4 kasownik przed d^2, t. 5–8 objęte znakami repetycji. W rkp. tekstu w zwr. 7 w w. 4: „lȳszȳj", zwr. 8: „Szczoż my po chudobi, szczo chudoby mnoho, kolȳ hlanuty, nȳma na koho".

nr 102 przyp. 3 — Odesłanie do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* nie ma uzasadnienia, nie dotyczy ani strony 362, ani tego numeru.

s. 72 **nr 103** — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1256 B, k. 6) fragment tego tekstu (zwr. 11–15) jako odrębna pieśń z lokalizacją: „Kamionka W." i notatką: „nuta n. 104". W przypisie Kolberg odsyła do wariantów i do pieśni zawierających podobne motywy w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 172, we własnym *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 159–160, nr 297–298, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 313–314, nr 138. Tekst por. nr 19 i 20 w suplemencie.

nr 104 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 35, nr 40) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. Jurczeńki tekst bez wariantowych zwr. 6-9. W przypisie Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 150-160, nr 297-298. Tekst por. nr 19 i 20 w suplemencie.

s. 73 **nr 105.** — Odesłanie do melodii nr 26 nie ma uzasadnienia.

nr 106 przyp.1 — W przypisie Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. IV (DWOK T. 12), s. 160, pieśni nr 297 i 298.

s. 74 **nr 107 przyp.1** — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 274, nr 65. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 75 **nr 108 przyp. 1** — Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. IV (DWOK T. 12), s. 159-160, nr 297-298, oraz do s. 294-295, nr 582-584.

nr 109 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Kornicz", tam zapis nutowy z incipitem obejmującym tekst pod t. 1-4. W rkp. w t. 1 i 5 ósemkę *fis*^{2} poprzedza przednutka d^2, w t. 2, 3 i 6 zamiast ósemki h^1 są szesnastki c^2 h^1, w t. 6 nie ma wersji małych nut, w t. 7 nie ma przednutki, zamiast pierwszego c^2 jest h^1 i nie ma ostatniej ósemki, jest tylko wersja szesnastkowa. W rkp. tekstu pod t. 3: „szczo" jak w druku pod nutami, nie „czomu" jak w zapisie kolumnowym.

s. 76 **nr 111** — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 485) tylko tekst z lokalizacją: „Harasymów", jest to fragment czystopisu tomu 30, pod tekstem odsyłacz „*Pokucie II*", przypisy do zbiorów Wójcickiego i Paulego oraz do *Kujaw* jak w druku, skreślona notatka: „nuta «Ożenyła maty mołodoho syna»" oraz również skreślone nazwisko „Ilczycha". Ilczycha była wykonawczynią wielu pieśni zanotowanych przez Kolberga w Czortowcu, być może Kolberg pominął w ostatecznej redakcji wariant z Harasymowa, zachowany w tym rękopisie, na rzecz pieśni zanotowanej w Czortowcu, a wykonanej właśnie przez Ilczychę. W rkp. tekstu następujące odmianki: w zwr. 3 w w. 1: „Pryjizdyt", zwr. 6 i 7 wariantowe:

„My koni(a) kupyli
w lisi pry dolyni,

my hroszy liczyły
pry hn'yli (zgniłej) kołodi.

Oj, buli swidoczkie (świadki)
zeleni duboczkie;
my mohorycz pyły
z kernyci wodyci."

następnie w. 1-2 zwr. 8 i zwr. 9-10, w zwr. 11 w. 2-3 jak wariant podany w druku w nawiasie.

W przypisie 4 (na s. 76) Kolberg odsyła do wariantów i do pieśni zawierających podobne motywy w zbiorze K.W. Wójcickiego *Pieśni ludu Białochrobatów...*, T. II, s. 346-349 (tam wariant polski i ukraiński), w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 5, nr 2, w swoich *Kujawach* cz. I (DWOK T. 3), s. 277, nr 47 i s. 294, nr 63, w *Poznańskiem* cz. III (DWOK T. 11), s. 61, nr 19, oraz do tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 87-88, nr 25.

s. 77 nr 112 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) z lokalizacją jak w druku, tam zapis nutowy z incipitem obejmującym tekst pod t. 1-4. W rkp. melodia zapisana w metrum zmiennym, w t. 1-3 w metrum $\frac{2}{4}$, w pozostałych $\frac{3}{4}$, t. 1-2:

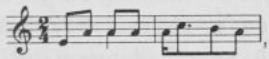

t. 5 i 6 bez wersji małych nut, po zapisie melodii inna wersja t. 5-6 z notatką „lepiej":

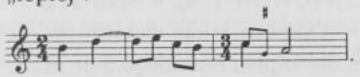

s. 78 nr 113 przyp. 4 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 77-78, nr 32. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 79 nr 114 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 64-65, nr 111) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 80 nr 115 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 402–403, nr 265, i w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 7–8, nr 11–14.

s. 81 nr 117 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 205, nr 30, tam odmianka tylko w zwr. 9 w w. 1: „Lulu, lulu" zamiast „Doniu, doniu". Następnie kieruje do ballady: „Moja mamulu, moja kochana, daj mnie do dworu służyć" w swoich *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 150, nr 11c.

s. 82 nr 118 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 283, nr 84.

s. 83 nr 119 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 5–6, nr 3, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 60–62, nr 19.

s. 85 nr 121 przyp. 3 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 72, nr 27.

s. 87 nr 123 przyp. 4 — Kolberg odsyła do pieśni zawierających podobne motywy w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 410, nr 277 (dotyczy zwr. 4), oraz w tomach swego *Ludu: Poznańskie* cz. IV (DWOK T. 12), s. 10–12, nr 17–20, i *Kujawy* cz. II (DWOK T. 4), s. 9, nr 112.

s. 88 nr 124 — Odesłanie nad nutami do melodii nr 369 błędne, ta pieśń nie ma zapisu nutowego, być może chodziło o tekst nr 370, którego incipit zanotowany jest w rkp. pod melodią wariantową, zob. nr 31 w suplemencie. W przypisie Kolberg kieruje do tekstu w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 9, nr 15.

s. 89 nr 126 przyp. 2 — Kolberg odsyła do pieśni: „Gdzie to jedziesz, Jasiu? Na wojenkę Kasiu" w swoich *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 269–279, nr 36.

s. 90 nr 127 przyp. 3 — Kolberg odsyła do wariantów i do pieśni zawierających podobne motywy w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 276, nr 93 (odesłanie do s. 387 nie ma uzasadnienia), następnie we własnych *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), tam na s. 270 jeden z wariantów pieśni „Gdzie to jedziesz, Jasiu? Na wojenkę, Kasiu", oraz w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 101, nr 1 i s. 119 nr 23.

nr 128 — Rękopis tej pieśni przysłała Kolbergowi Amelia Okólska w liście z marca 1881 r. (zob. *Korespondencja Oskara Kolberga* cz. II, DWOK T. 65, s. 471–472), rkp. zaginiony (Bibl. PAU, sygn. 2030, t. III, k. 59, kopia M. Turczynowiczowej w zbiorach Muzeum O. Kolberga w Przysusze). W rkp. Okólskiej pod tekstem uwaga autorki zapisu: „Pieśń śpiewana w przystępach wyśmienitego humoru", w t. 2 i 5 na drugą miarę tylko wersja małych nut, w t. 6 nuty druga i trzecia: e^2 d^2.

s. 91 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów ballady: „U mej matki rodzonej stoi jawor zielony" w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 189–194, nr 15b, 15f i 15n (zob. tam tekst pod nutami).

s. 92 nr 130 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 52, nr 32) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", tekst zapisany jako dalszy ciąg pieśni opublikowanej w cz. II *Pokucia* pod nr 132, przypisy dołączył Kolberg.

nr 131 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 52, nr 31) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 93 nr 132 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 52, nr 32) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. bezpośrednio pod tym tekstem zapisana pieśń zamieszczona w cz. II *Pokucia* jako nr 130. Odesłanie do melodii dołączył w druku Kolberg. W rkp. w. 3–4 zwr. 2 są powtórzone i razem z w. 5–6 tworzą nową zwrotkę, tak samo w zwr. 5, w zwr. 5 w w. 5: „ja" zamiast „jak".

nr 133 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 74, nr 5) z tytułem i lokalizacją: „Spiwanky dribni, wszystkie z Ispasa". W rkp. jest to fragment cyklu przyśpiewek, ten tekst poprzedzony dwoma zwr. opuszczonymi przez Kolberga:

„Oj, Iwane, Iwanoczku,
bug na mene łaskaw,
ne byj moji kaczeniata,
nechaj chogi na staw.

Moji tobi kaczeniata
ny narobji szkody,
najigie si, ta napjut si,
teke do hospody.

Następne przyśpiewki z tego cyklu zamieścił Kolberg w cz. II *Pokucia*, nr 137, zwr. 1-15.

nr 134 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47, nr 1) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. jako nr 1 zapisany jest cykl 32 przyśpiewek, z których część opublikował Kolberg pod nr 134, są to według kolejności w rkp. zwr. 1, 2, 8, 9, 3, 10-12, pozostałe zob. w tomie *Ruś Karpacka* cz. II (DWOK T. 55) s. 147, nr 594.

s. 94 **nr 135a** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 53, nr 36) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. W rkp. w zwr. 1 w w. 3 bez: „my".

nr 136 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 13) z lokalizacją jak w druku. W rkp. w t. 2 tylko wersja małych nut, w zapisie tekstu w zwr. 2 w w. 2 bez: „myła", w zwr. 6 w w. 2: „ni" zamiast „néji", w zwr. 7 w w. 2: „prosʹjt'".

s. 95 **nr 137** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 74, nr 5) z tytułem i lokalizacją: „Spiwanky dribni, wszystkie z Ispasa". W rkp. jest to cykl przyśpiewek, z których dwie pierwsze Kolberg opuścił (zob. wyżej przypis do pieśni nr 133), a trzy następne opublikował jako nr 133. W rkp. nie ma odsyłacza do melodii i przypisu, nie ma też kreski rozdzielającej wątki po zwr. 11, w zwr. 1 w w. 4: „namalowanyj", w zwr. 8 w w. 2: „ny" zamiast „ne", w zwr. 9 w w. 1: „Ta" zamiast „A", w w. 2: „j-ny".

s. 96 **nr 139** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 46, nr 67) z lokalizacją: „Gody, dnia 5 sierpnia 1880" i z tytułem

„Spiwanka", na marginesie notatka Kolberga: „Piadyki, II 139", przypisy dołączył w druku Kolberg. Tekst w rkp. zapisany bezpośrednio pod tekstem pieśni nr 140 i oddzielony kreską przez Kolberga.

nr 140 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 46, nr 67) z lokalizacją: „Gody, dnia 5 sierpnia 1880" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. Bezpośrednio pod tym tekstem zapisana pieśń opublikowana przez Kolberga wyżej jako nr 139, ten drugi wątek w rkp. oddzielony przez Kolberga kreską. W rkp. w zwr. 2 w w. 2: „jałowe", w w. 3: „sia", w zwr. 4 w w. 4 „nug'ha".

s. 97 **nr 141** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, wśród pieśni z Jasienowa Polnego i Podwysokiego. Tam melodia z przygrywką i pełny tekst, zapis nutowy z rkp. zob. nr 21 w suplemencie. W rkp. w zwr. 1 w w. 3: „kuczeriki", w zwr. 5 w w. 4: „mojij".

nr 142 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 49, nr 12) z lokalizacją: „Ispas", w dziale „Spiwanky dribni", pod tekstem notatki Kolberga (w druku w przypisie) — odsyłacze do wariantów ballady: „U mej matki rodzonej stoi jawor zielony" w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 190, nr 15e, s. 191, nr 15h i s. 194, nr 15n, oraz do pieśni w *Poznańskiem* cz. V (DWOK T. 13), s. 83, nr 147, w której pojawiają się słowa: „ziele rozmara".

s. 98 **nr 143** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 95) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

nr 144 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 223, nr 50. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 99 **nr 146 przyp. 4** — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 380, nr 676. W *Pokuciu* tekst taki sam.

nr 147 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 54–55, nr 46) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 100 nr 148 przyp. 2 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 124, nr 233.

s. 101 nr 150 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 50, nr 22) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

nr 151 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 60, nr 81) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

nr 152 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 116) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego odsyła w przypisie 4, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 268, nr 118 (nie 116).

s. 102 nr 154 przyp. 5 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 103–104, nr 200 i s. 139, nr 262.

nr 155 — Nad nutami odsyłacz do melodii w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T.12), s. 22, nr 48.

s. 103 nr 156 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 58–59, nr 71) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

s. 104 nr 158 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 464) bez lokalizacji, tam melodia z tekstem i odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 381, nr 229, melodia również z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, nr 136, s. 158. W przypisie do nr 158 Kolberg odsyła także do tekstu nr 32 na s. 231 w zbiorze Zaleskiego, tam pieśń zawierająca podobny motyw.

s. 106 nr 162 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 32, nr 33) z lokalizacją: „z Ispasa" i notatką: „gdzie jest huculską zwana", nad tekstem tytuł „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 4 w w. 1 bez: „Ta", powtórzone w. 3–4 zwr. 4 i w. 1–2 zwr. 5 tworzą nową zwrotkę, w zwr. 25 w w. 4 pełny zapis: „kurwa".

s. 107 nr 163 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 473) bez lokalizacji, tam melodia z tekstem i odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* (do którego kieruje w przypisie 3), s. 380, nr 228, melodia zob. K. Lipiński *Mu-*

zyka do „Pieśni polskich i ruskich"..., s. 157, nr 135. U Lipińskiego i w rkp. melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, w t. 6 drugą szesnastką jest h^1.

Drugi rkp. Kolberga (tamże, sygn. 1245, k. 73), też bez lokalizacji, zawiera tylko tekst z odsyłaczem do źródła, tj. zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 292-293, nr 103. W tym rkp. i u Hołowackiego tekst jak u Zaleskiego, tylko w zwr. 2 w w. 4 odmianka: „mene ne" zamiast „né dajut".

s. 108 nr 164 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. w zwr. 2 w w. 2 i 4: „worożeczki" i „dorożeczki", tak samo w zwr. 3 w w. 3.

nr 165 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 50-51, nr 24) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 109 nr 166 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 507) ta melodia z lokalizacją: „od Stanisławowa" i z innym tekstem (incipit: „Protiv horba rost'e werb'a", zob. *Ruś Czerwona* cz. II/1, DWOK T. 57/II, s. 884, nr 1797). W rkp. w t. 10 przednutka zapisana przed drugą nutą, nie przed pierwszą, w t. 14 przed pierwszą nutą przednutka h^1.

s. 110 nr 169 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 202 — zwr. 1-2, nr 201 — zwr. 3 i nr 203 — zwr. 4) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego Kolberg odsyła w przypisie 4, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 282-283, kolejno nr 202, 201 i 203.

s. 111 nr 171 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 51, nr 25) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. Tekst wariantu pierwszej zwr. w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 34, nr 480), bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II,

s. 334, nr 480, w tym rkp. i u Hołowackiego w w. 1: „towaryszu" zamiast „łeginyku" i w w. 4: „posestrycia" zamiast „towaryszka".

nr 172 — Tekst ósmej zwr. w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 34, nr 541), bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 346, nr 541. W przypisie Kolberg odsyła do wariantu zwr. 1–4 w zbiorze Hołowackiego, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 369, nr 648. W rkp. w zwr. 8 w w. 2–4: „mia" zamiast „mi".

s. 112 nr 173–174 — W rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1358, k. 54, nr 40) zwr. 1–4 pieśni 173 i zwr. 1–2 pieśni 174 tworzą całość, w tym zapisie lokalizacja: „z Ispasa", przypisy dołączył Kolberg. W rkp. w pieśni 173 w zwr. 2 bez wariantu w w. 1, w w. 3: „załyszyły" zamiast „rozchodyły", w zwr. 3 w w. 2: „lisok" zamiast „to haj", w w. 3: „załyszyły" zamiast „rozchodyły", w w. 4: „wwes" zamiast „weś", w. 4: „szo my si łyszyły".

s. 113 nr 175 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 50, nr 19) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 2 w. 3–4 i w zwr. 4 w. 1–2 powtórzone.

nr 176 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 49–50, nr 18) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. W rkp. nie ma tytułu: „Kołomyjka".

nr 177 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 60, nr 84) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", odesłanie do melodii i przypisy dołączył Kolberg. W rkp. zwr. 2 opuszczona w druku:

„Ta ne budu w cysi zemły
hirko biduwaty,
ałe pidu na wengiersku,
budu panuwaty."

nr 178 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 60, nr 85) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 114 nr 180 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 64, nr 106 — zwr. 1-2 i nr 107 — zwr. 3-6) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. są to dwie odrębne pieśni, ale w drugiej pieśni tekst zwr. 5-6 nie jest oddzielony jako osobny wątek.

s. 115 nr 181 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. pełny tekst zapisany z wariantem melodii, zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 23. W rkp. pod melodią zanotowane jeszcze dwa inne teksty oddzielone kreskami: „Ej, bodaj ti, mij myłeńkij" (zob. w suplemencie nr 24) i „Ej, dido mij, każe dido" (zob. w cz. II *Pokucia*, s. 189, nr 350, zwr. 5-8). W przypisie Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 120, nr 227.

s. 116 nr 183 przyp. 1 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 120-121, nr 228 i s. 122, nr 230.

nr 184 — Tekst zwr. 1-2 w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 41), bez lokalizacji, wśród odpisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego Kolberg odsyła w przypisie, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 254, nr 41. W rkp. w zwr. 2 w w. 2 wyjaśnienie: „widdała — wydała za mąż".

s. 117 nr 185 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 450, nr 341.

nr 186 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 20) z lokalizacją jak w druku. W rkp. w t. 2, 4 i 8 rytm: ósemka z kropką i szesnastka, w t. 2 nie ma wersji małych nut, dla t. 4 zapisana także druga wersja: ćwierćnuty e^2 c^2, w t. 5 nie ma wersji ćwierćnutowej.

nr 187 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 60-61, nr 86) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. W rkp. w zwr. 9 w. 4: „swyni ny rozjiły". Zwrotki 5-6 mają także wariant w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 51a) bez lokalizacji, tam w zwr. 5 w w. 3: „wona" zamiast „wna", w. 4: „a cy z mené kpyt si", w zwr. 6 w. 1: „Oj, jak wona méne lubyt", w w. 2 „zhubyt" zamiast „hubyt", w. 3: „a jak wona z mené kpyt si", w w. 4 wyjaśnienie: „nychtolyci —

nierządnica". Według erraty Kolberga w zwr. 2 w w. 2 po słowie „nanaszka" winno być wyjaśnienie: „niańka, piastunka".

s. 118 nr 188 — Rkp. Kolberga (teka 19, sygn. 1238, k. 73, nr 28), tam tylko tekst bez lokalizacji, wśród odpisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 180, nr 5, z tego źródła również melodia, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego"...*, s. 68-69, nr 57.

Zapis nutowy w rkp. nieznanego autora (teka 20, sygn. 1248, k. 388), jest to kopia niezachowanego rękopisu Kolberga sporządzona dla W. Grzegorzewicza (zob. we wstępie s. XXII, przyp. 1). W tym rkp. melodia z incipitem obejmującym tekst pod t. 1-2, w t. 7 nie ma wersji małych nut, w t. ostatnim na drugą miarę ćwierćnuta g^1, nie ma znaków powtórzenia. Odsyłacz nad nutami kieruje do melodii nr 51, s. 145 w cz. I *Pokucia*.

s. 119 nr 189a przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 189, nr 69 (nie 29) i s. 297, nr 122, oraz do zbioru M. Maksymowicza *Małorossijskija piesni...*, do tej publikacji nie udało się dotrzeć.

nr 189b — W rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 29, nr 310) tekst pierwszej zwr. i wariant dwu następnych (por. nr 189a), bez lokalizacji, zwr. 2-3 w rkp.:

„Oj, to tuju błyzeńkuju
ludiam podaruju,
a do toji dałekoji
taj sam powandruju.

Bo u toji dałekoji
woły ta korowy,
a u seji błyzeńkoji
łesz czorneńkie browy."

Por. zwr. 3 pieśni poprzedniej.

s. 120 nr 191 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 56, nr 57) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg, również pytajnik w zwr. 6 w w. 2 od Kolberga (ukr. *kosyczyty* — ubierać kwiatami, zielenią).

nr 192 przyp. 2 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 64–67, nr 132–137, oraz do *Sandomierskiego* (DWOK T. 2), s. 52, to odesłanie nie ma uzasadnienia.

s. 121 nr 193 — Odesłania do mel. nr 67 i 201 błędne, te pieśni opublikowane są bez zapisu nutowego.

s. 123 nr 197 przyp. 6 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 383 (nie 382), nr 685. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 124 nr 198 — Tekst szóstej i siódmej zwr. w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 695 i k. 37, nr 776) bez lokalizacji, wśród odpisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 388, nr 695 (zwr. 7), do tej pieśni odsyła Kolberg w przypisie, zob. też tamże s. 410, nr 476 (recte 776), gdzie tekst zwr. 6. W rkp. w zwr. 7 w w. 2: „zore" zamiast „zori", znak zapytania po w. 4 od Kolberga (ukr. *czemna* — grzeczna, uprzejma).

s. 125 nr 200 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 385, nr 687. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

nr 202 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47, nr 2) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. tekst zapisany jako cd. pieśni nr 214, wątki rozdzielił Kolberg. W rkp. w zwr. 1 w w. 2: „wołe".

s. 126 nr 203 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 50, nr 20) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

nr 204 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 50, nr 21) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

s. 127 nr 206 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. pełny tekst pieśni, wariantowy w stosunku do tekstu nr 207, do którego odsyła Kolberg w nocie nad melodią, zob. nr 27 w suplemencie. W rkp. brak kreski taktowej po t. 1 i 3, w t. 1 dla drugiej nuty także wersja małych nut: ósemki d^2 h^1, w t. 2 zamiast drugiego d^2 jest

h^1 z wersją małych nut: ósemki d^2 h^2, w t. 4 na drugą miarę ćwierćnuta a^1, w t. 5 zamiast ósemki a^1 są dwie szesnastki e^1 a^1, w tym takcie nie ma wersji małych nut, w t. 6 na drugą miarę szesnastki: e^2 d^2 c^2 h^1.

nr 207 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 27, nr 23) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. każdy wiersz powtarzany, nie ma zwr. 2, zwr. 3 wariantowa:

„|:Szos mij myłyj do druhoji chodyt,:|
|:w opiwnoczy do domu prychodyt:|."

nie ma zwr. 6, po zwr. 9 następna taka jak 10 w druku, ale z odmianką: „karaty" zamiast „płatyty", po niej zwr. 10 jak w druku. Warianty w zwr. 3 i 6 pochodzą z zapisu z Jasienowa Polnego, zob. przypis źródłowy do nr 206 i nr 27 w suplemencie.

s. 128 nr 208 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 342, nr 179.

s. 129 nr 210 przyp. 3 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 514, nr 2. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

nr 211 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 22, nr 14) z lokalizacją: „z Ispasa" i odsyłaczem Kolberga do *Pokucia*: „II, nr 76, 211". W rkp. nie ma wiersza wariantowego w zwr. 1, nie ma zwr. 4, 8, 10 i 14, w zwr. 12 w w. 2: „y ny" zamiast „taj ny", w zwr. 17 w w. 1: „tryśta j czotyry".

W przypisie (przyp.4) Kolberg odsyła do pieśni w swoich *Kujawach* cz. I (DWOK T. 3), s. 303–304, nr 79 (odsyłacz nie ma uzasadnienia), do pieśni w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 258–259, nr 498, i do wariantu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 514–515, nr 3.

s. 131 nr 213 przyp. 3 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 392, nr 703.

nr 214 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47, nr 2) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". Zob. przypis źródłowy do nr 202. W przypisie 5 prawdopodobnie powinno być: „naczekała".

nr 215 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 61, nr 87) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg, także pytajnik w w. 3 zwr. 1 od Kolberga (ukr. *widwołodaty* — uleczyć).

s. 132 **nr 216** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 30–31, nr 29) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", na marginesie notatka Kolberga: „II, n. 216", przypisy dołączył w druku Kolberg. Ponadto tekst w czystopisie Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 492), też bez melodii, z lokalizacją: „Ispas" i odsyłaczem „*Pokucie* II, n. 74". W obu rkp. nie ma podziału na dwa wątki po zwr. 4, w zwr. 1 w. 2 powtórzony i z w. 3 tworzy osobną zwrotkę, w zwr. 2 w. 2: „pojichaty" zamiast „widwidaty", dwu następnych wariantowych wierszy nie ma, zamiast zwr. 6–10 tylko dwie:

„A pid mene mołodoho
osidłajte woronoho.

A ty, koniu, biży, biży,
ty, misiciu, świty, świty."

W zwr. 11 w. 1: „Jak pryjichaw kraj worota", w zwr. 13 w w. 1: „trenzelku", zwr. 17:

„Taj biłuju postełeńku,
taj sutuju weczereńku."

w zwr. 18 w w. 1: „siła" zamiast „stała", w zwr. 19 w w. 1: „sydysz" zamiast „stojisz", w zwr. 20 w w. 1 i 2: „żiel" zamiast „żył", w zwr. 21 wiersz 1 i 2 w odwrotnej kolejności, w zwr. 22: „żiel" jak w zwr. 20, w zwr. 23 wiersze 1 i 2 w odwrotnej kolejności, w zwr. 24: „żiel" jak w zwr. 20. Por. w suplemencie nr 28.

s. 133 **nr 217** — Zachował się zapis tekstu w rkp. W. Dundera (teka 21/22, sygn. 1258, k. 99–100) bez lokalizacji, tam tytuł: „Dumka". W rkp. w zwr. 3 w w. 4: „bidneńkoho" zamiast „ridneńkoho",

w zwr. 4 w w. 4: „w" zamiast „uw", w zwr. 5 w w. 2: „potapljaty", w. 3: „ja tebi" zamiast „ja tobi i". W przypisie Kolberg odsyła do tekstów zawierających podobne motywy w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 258, nr 60, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 276, nr 69.

nr 218 przyp. 2 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 112 (nie 113), nr 13.

nr 219 przyp. 4 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 325, nr 155.

s. 134 nr 220 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 21) z lokalizacją „od Stanisławowa, Kołomyi" i notatką „Złoczów" na marginesie. Źródłem był rkp. W. Dundera (teka 21/22, sygn. 1258, k. 108) bez lokalizacji, przypis dołączył Kolberg. W rkp. Dundera melodia zapisana o sekundę wielką niżej, w t. 1 zamiast a^1 cis^2 jest h^1 a^1, w t. 2 nie ma wersji małych nut, w t. 8 na pierwszą miarę ósemki h^1 a^1. W rkp. Kolberga t. 1 i 2 takie jak w rkp. Dundera.

s. 135 nr 221 — Odesłanie do melodii nr 205 nie ma uzasadnienia.

nr 223 — Źródłem pieśni był rkp. W. Dundera (teka 21/22, sygn. 1258, k. 99–100), tam nad zapisem nutowym ręką Kolberga nota: „Ukraina". W rkp. melodia zapisana o kwintę czystą niżej, w metrum $\frac{4}{4}$ (w wartościach dwukrotnie większych), w t. 2 bez wersji małej nuty, w t. 6 na pierwszą miarę rytm: ósemka z kropką i szesnastka, w t. 7 na pierwszą miarę tylko wersja małych nut. W zapisie tekstu w zwr. 1 w. 4: „z żalju utapljusja", w zwr. 2 w w. 4: „mnia" zamiast „mni"

s. 136 nr 224 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 472) bez lokalizacji, tam zapis nutowy i wariant tekstu (zwr. 1–2 i 8 jak w druku, pozostałe odmienne), którego źródłem był zbiór W. Zaleskiego, zob. nr 29 w suplemencie. W przypisie do pieśni nr 224 Kolberg kieruje właśnie do tego wariantu tekstu w *Pieśniach polskich i ruskich...* W. Zaleskiego, s. 379–380, nr 226. Melodia w rkp. i w druku też z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego"...*, s. 156, nr 134.

W rkp. i u Lipińskiego w t. 3 przed ostatnią nutą krzyżyk, nie kasownik, w t. 5 i 6 bez wersji małej nuty.

Taki sam tekst jak na k. 472 w innym rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1248, k. 314), też bez lokalizacji, tam odpis ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego Kolberg odsyła w przypisie 1, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 238, nr 3.

nr 225 — Odesłanie do mel. nr 24 nie ma uzasadnienia. W przyp. 3 Kolberg kieruje do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 379, nr 226.

s. 138 nr 229 przyp. 4 — Kolberg odsyła do tekstu w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 86 (nie 87), nr 170.

s. 139 nr 231 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 533), tam zapis nutowy z incipitem obejmującym tekst pod taktami 1–4, bez lokalizacji. Tekst zwr. 1–7 w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 9) z tytułem i lokalizacją: „Spiwanky dribni, wszystkie z Ispasa", na marginesie notatka Kolberga: „II, nr 231".

W rkp. z teki 20 melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 4 na pierwszą miarę tylko górna wersja nut, w t. 6 bez wersji małych nut, w t. 7 zamiast *fis*^{1} jest *d*^{1}, w powtórzeniu (repetycje w rkp. rozpisane) *fis*^{1} jak w druku.

W rkp. z teki 20 na tej samej karcie odpis wariantu ze zbioru Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 214, nr 2, (wskazanego w przypisie 6), tam tekst ośmiozwrotkowy, zob. w tomie *Ruś Karpacka* cz. II, DWOK T. 55, nr 119. W rkp. obok odpisu z opracowania Zaleskiego odsyłacz do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 329, nr 168, gdzie tekst taki sam jak u Zaleskiego.

s. 140 nr 233 — Rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 207), bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878 cz. II, s. 284, nr 207, do tego tekstu kieruje Kolberg w przyp. 4. U Hołowackiego w zwr. 3 w w. 3: „suboty" (nie: „sobitki").

s. 141 nr 235 przyp. 11 — Pieśni: „A ja lublu Petrusia" nie opublikował Kolberg w *Pokuciu*, kilka wariantów zob. *Wołyń* (DWOK

T. 36), s. 100-102, nr 182-186, oraz *Suplement do Wołynia* (DWOK T. 84), s. 95, nr 73-74.

s. 142 nr 236 — Odesłanie do nr 116 błędne, ta pieśń opublikowana bez melodii.

nr 237 przyp. 2 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 186, nr 7. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 143 nr 238 przyp. 2 — Kolberg odsyła do melodii, którą zamieścił właśnie pod numerem opatrzonym przypisem, być może we wcześniejszej redakcji pod numerem 238 miał być inny wariant tej pieśni. Następnie kieruje do wariantów w zbiorach Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 20, nr 16, J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 106-108, nr 19, tam tekst taki sam jak w opracowaniu Ż. Paulego, na końcu do swoich *Kujaw* cz. II (DWOK T. 4), s. 32-33, nr 164, oraz *Poznańskiego* cz. IV (DWOK T. 12), s. 158-159, nr 294 i 295.

s. 144 nr 239 — W przypisie 1 Kolberg odsyła do wariantów tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 106-108, nr 19, oraz do swego *Ludu: Kujawy* cz. II (DWOK T. 4), s. 32-33, nr 164, dla wariantowych zwr. 5-8 odsyła (w przyp. 7) do pieśni nr 28b na s. 27 tomu 30, do *Krakowskiego* cz. II (DWOK T. 6), s. 70, nr 145a i do *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 169, nr 13b.

nr 240 przyp. 8 — Kolberg odsyła do ballady: „Tam za Warszawą na błoniu wywijał Jasio na koniu", której warianty opublikował w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 151-168, nr 12a-12cc.

s. 145 nr 241 przyp.1 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 220-222, nr 426-428.

s. 146 nr 242 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 61, nr 89) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

nr 243 — Źródłem pieśni był rkp. W. Dundera (teka 21/22, sygn. 1258, k. 98) bez lokalizacji. W rkp. melodia zapisana o kwartę

czystą wyżej, w t. 8 dwie ćwierćnuty: c^2 a^1, w t. 10 nie ma wersji małych nut, w t. 11 ćwierćnuty c^2 h^1. Ponadto inna kolejność zwr.: 2, 4, 5, 3 i w. 1-2 zwr. 1.

nr 244 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 26, nr 21) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 2 w w. 1: „Katerynka" zamiast „ni try razy".

s. 147 nr 245 — Tekst w rkp. W. Dundera (teka 21/22, sygn. 1258, k. 89), bez lokalizacji. W rkp. w zwr. 3 w w. 1: „zrosła", w zwr. 4 w w. 1 bez: „ty".

s. 148 nr 248 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 521) odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 376, nr 222, z odsyłaczem do źródła, bez lokalizacji. Również melodia z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 152, nr 131. W rkp. i u Lipińskiego melodia zapisana w metrum $\frac{2}{4}$ w wartościach odpowiednio mniejszych. W rkp. i u Zaleskiego nie ma zwr. 3. W przypisie Kolberg odsyła do artykułu D. Zubrzyckiego *O śpiewach ludu pospolitego* w „Pielgrzymie Lwowskim" R. II: 1823, s. 49-50, gdzie przytoczony jest tekst tej pieśni. Odpis tekstów zamieszczonych w artykule Zubrzyckiego w rkp. nieznanego autora (teka 19, sygn. 1238, k. 87) z odsyłaczem Kolberga do zbioru Zaleskiego, gdzie tekst taki sam jak u Zubrzyckiego. Ponadto Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 472-473, nr 7. Tam tekst również taki jak u Zubrzyckiego.

s. 150 nr 251 — Odesłanie do melodii nr 178 błędne, pod tym numerem w cz. II *Pokucia* opublikowany tekst bez melodii. W przypisie 1 Kolberg kieruje do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 277, nr 94.

s. 151 nr 252 — W rkp. Kolberga (teka 19, sygn. 1239, k. 142) melodia z pełnym tekstem, bez lokalizacji, z odsyłaczem do źródła, tj. do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 277, nr 94, oraz z późniejszą notatką: *„Pokucie"*. Również melodia z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu*

galicyjskiego"..., s. 107, nr 96. Pełny tekst zob. w suplemencie nr 30.

nr 253 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 26–27, nr 22) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 152 nr 254 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 29–30, nr 27) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 153 nr 255 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 31, nr 30) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", na marginesie notatka Kolberga: „Pokucie II, n. 255", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. nie ma kreski rozdzielającej wątki po zwr. 12, w zwr. 2 w w. 2: „kalynowyj". W przypisie Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 236, nr 458 i s. 309, nr 613.

s. 154 nr 256 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 63, nr 100) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. Według erraty Kolberga w zwr. 6 w w. 4 winno być wyjaśnienie: „w piersi".

s. 155 nr 257 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 15) z tytułem i lokalizacją: „Spiwanky dribni, wszystkie z Ispasa", na marginesie notatki Kolberga: „weselna" i „II, nr 257".

nr 258 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6), z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", nad melodią notatki: „na weselu" i „na około, za ręce". W rkp. melodia zapisana o kwintę czystą wyżej, w t. 1 nie ma wersji małych nut, nad c^2 mordent, repetycje są rozpisane, t. 1 w powtórzeniu:

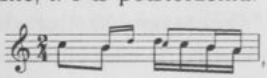

w powtórzeniu t. 4 tylko półnuta c^1. W innych rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1250, k. 462 i teka 19, sygn. 1242, k. 341) dwukrotnie odpis cytowanego w przypisie 1 fragmentu opisu wesela ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego*..., T. II, s. 151.

nr 259a przyp. 2 i 3 — Kolberg odsyła do wielkanocnej zabawy dziewcząt „Żuryło" w cz. I *Pokucia*, s. 176, gdzie pod nr 77

wariant tekstu. Odnośnik do przypisu 3 znajduje się przy nazwie tańca nad melodią nr 259a.

s. 156 nr 259b — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8), zapis wykonany prawdopodobie w Jasienowie Polnym, w rkp. nad mel. notatka: „Dżuryło na weselu", pod mel. opis tańca: „Trzy osoby tańczą, jeden z jednego staje końca, drugi z drugiego, ku sobie, a trzeci w środku, idąc, kręcą się i śpiewają: [tu tekst pieśni 259b]", por. przypis 3 na s. 155 w cz. II *Pokucia*. W rkp. melodia zapisana o małą tercję wyżej, w t. 1 i 4 nie ma wersji ćwierćnutowej, w t. 4 zamiast ćwierćnuty jest ósemka c^2, na trzecią miarę szesnastki zapisane jako wersja główna, w t. 5 na ostatnią miarę bez wersji ósemkowej. W rkp. tekstu w zwr. 1 w w. 2: „cebe" zamiast „tebe", w zwr. 2 w w. 1 obok „ledom" notatka: „v. ladom". W przypisie 1 Kolberg cytuje opis tańca z tekstem pieśni ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 149.

nr 260 przyp. 2 — Kolberg cytuje opis tańca ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 152, tam także tekst pieśni nr 260.

nr 261 przyp. 3 — Kolberg cytuje opis tańca ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 151, tam także tekst pieśni nr 261.

s. 157 w. 3g. — W cz. I *Pokucia* na s. 285–311 zamieszczony jest opis wesela z Ispasa.

s. 163 nr 293 — Według erraty Kolberga do słowa „sardaka" winno być wyjaśnienie: „sieraka".

s. 166 nr 303 przyp. 2 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 368, nr 210, następnie do swego *Ludu*: odesłanie do *Krakowskiego* cz. II (DWOK T. 6), s. 121, nr 236 nieuzasadnione, winno być raczej s. 165, nr 327, tam pieśni na podobny temat, odsyłacz do *Poznańskiego* cz. IV (DWOK T. 12), s. 32–34, nr 72–74 również błędny, winno być raczej s. 202–207, nr 391–400.

s. 167 nr 305 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 29, nr 26) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. czwarty wiersz każdej zwrotki powtarzany.

nr 306 przyp. 2 — W odsyłaczu do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* winno być: s. 362, nr 202, tam wariant tekstu.

s. 168 nr 307 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 393 (nie 392), nr 704. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 169 nr 309 — Fragment tekstu w rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1256, k. 3) bez lokalizacji, brak zwr. 4 i 5, rkp. uszkodzony. Kolberg w przypisie odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. I (DWOK T. 9), s. 219, nr 74 i cz. IV (DWOK T. 12), s. 75, nr 151.

nr 310 przyp. 2 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 372-373, nr 662. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 170 nr 312 przyp. 1 — Pełny tekst pieśni „Chciała pani piwa pić" zob. np. w tomie *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), s. 54, nr 112, wariant z Mazur w zbiorach Kolberga ma incipit „Zdrowa pani chorzała, zimnej wody żądała" (zob. *Mazury Pruskie*, DWOK T. 40, s. 352-354, nr 349). Odsyłacz do zbioru K.W. Wójcickiego *Pieśni ludu Białochrobatów...* niepełny, wariantu tekstu w tym zbiorze nie odnaleziono. Ponadto odsyła Kolberg do swego *Ludu: Krakowskie* cz. II (DWOK T. 6), s. 162, nr 321 (tam tylko pierwsza zwr., zob. natomiast w suplemencie do *Krakowskiego*, DWOK T. 73/I, s. 501, nr 739), *Poznańskie* cz. IV (DWOK T. 12), s. 237, nr 458 i 459.

s. 171 nr 313 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 72-73, nr 75) z lokalizacją i datą: „Gody, dnia 28 lipca 1880" i z tytułem „Spiwanka", na marginesie notatka Kolberga: „II, nr 313", przypisy dołączył w druku Kolberg.

nr 314 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62-63, nr 98) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

nr 315 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 484), tam odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 372, nr 216, w rkp. i w źródle bez lokalizacji. W stosunku do tekstu drukowanego jako nr 315 w rkp. następujące odmianki: w zwr. 6 w. 4: „aż ja uśmichnuw sia", w zwr. 7 w w. 3: „po pid

plit". W przypisie 7 Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 470, nr 3. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 172 nr 316 — Rkp. Kolberga (teka 19, sygn. 1242, k. 378) z lokalizacją i notą „weselna" jak w druku i z późniejszą notatką na marginesie: „*Pokucie* II, n. 316" oraz z odsyłaczem do źródła: W. Zaleski *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 327, nr 157, również melodia pochodzi z tego zbioru, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 131–132, nr 113. U Lipińskiego w t. 4 zamiast fis^1 jest g^1, w t. 6 przed drugą nutą przednutka h^1, w t. 7 nie ma przednutki. W przypisie 3 odsyłacz do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 266, nr 49, tam tekst taki sam jak u Zaleskiego, ale ze zwr. 7, którą tworzą powtórzone wiersze 1–2 zwr. 6 oraz dwa następujace: „szoby mene, moja maty, zła dola pobiła".

nr 317 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 54, nr 42) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. W przypisie 5 Kolberg odsyła do piesni w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, tam na wskazanej s. 267 inna pieśń, natomiast podobne motywy w przywołanym poprzednio (w przypisie do nr 316) tekście nr 49 na s. 266.

s. 173 nr 319 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tekst zapisany jako drugi wątek bezpośrednio po pieśni: „I sudyły, howoryły za nas worożeczkie" opublikowanej w *Rusi Karpackiej* cz. II (DWOK T. 55), s. 84, nr 381, wykonany był zapewne na tę samą melodię; jako następny wątek zapisana pieśń: „I siédu ja u kużil priesty", zob. nr 325 w cz. II *Pokucia*. W rkp. w zwr. 2 w w. 2: „snył".

s. 174 nr 320 — W przypisie 1 Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 393–394, nr 705, w *Pokuciu* tekst taki sam. W przypisie

5 kieruje do pieśni w swoim *Lubelskiem* cz. I (DWOK T. 16), s. 278–279, nr 453.

nr 321 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 48–49, nr 11) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 175 nr 323 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 48, nr 9) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. W przypisie 5 do zwr. 7 odsyła do pieśni w swoim *Lubelskiem* cz. I (DWOK T. 16), s. 265, nr 425.

nr 324 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 48, nr 10) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. W przypisie 6 odsyła do wariantu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego* ..., T. II, s. 145, nr 9.

nr 325 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tekst zapisany jako kolejny wątek po pieśni opublikowanej w cz. II *Pokucia*, nr 319 (zob. przypis źródłowy do niej), wykonany był prawdopodobnie na melodię pieśni: „I sudyły, howoryły" (zob. w T. 55, s. 84, nr 381). W rkp. w zwr. 1 w w. 1: „I siédu ja", w w. 3: „miły", w zwr. 2 w. 2: „chodzi".

s. 176 nr 326 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 49, nr 17) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 178 nr 330 przyp. 4 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Ludzie: Krakowskie* cz. II (DWOK T. 6), s. 126, nr 250, *Poznańskie* cz. II (DWOK T. 10), s. 246–247, nr 90 i cz. IV (DWOK T. 12), s. 78–81, nr 157–160.

s. 179 nr 332 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6), z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", nota lokalizacyjna nad mel. nieczytelna („Botu..."?, „Boku..."?). W rkp. melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, w t. 1 nie ma przednutki, w t. 4 na drugą miarę tylko górna wersja, w t. 6 zamiast *fis*^{1} jest *h*, w t. 8 nie ma wersji małych nut, w t. 9 i 10 nie ma rytmu punktowanego, w t. 11 rytm:

w t. 12 nie ma wersji małych nut, na drugą miarę ćwierćnuta a^1, nad t. 13 notatka „bis", dotycząca prawdopodobnie t. 13–14, w tych taktach nie ma fermat, t. 16 niepełny, zawiera tylko ósemkę f^1 i ćwierćnutę e^1.

s. 180 nr 333 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 502) odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 365, nr 207, bez lokalizacji, z odsyłaczem do źródła i notą „*Pokucie* II, nr 332", również melodia z tego zbioru, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 145–146, nr 125. Zapis nutowy u Lipińskiego o kwartę czystą wyżej, w t. 11 na pierwszą część drugiej miary tylko górna wersja, w t. ostatnim na drugą miarę rytm punktowany. W rkp. w zwr. 2 w w. 4: „treba" zamiast „tra", w zwr. 4 w w. 1: „suszyła" zamiast „zwezła", w w. 3: „prodawała", w zwr. 5 w w. 1: „mużu", w zwr. 6 w w. 1: „preła", tak samo w zwr. 7 w w. 1, w w. 2: „prełу", w w. 3: „tisto" zamiast „pszono", w zwr. 8 w w. 1: „żinka" zamiast „żena". W przypisie Kolberg odsyła do zbioru W. Zaleskiego (zob. wyżej) oraz J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 469, nr 2. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 180 nr 334 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 51–52, nr 28) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", podział na wątki zaznaczył w rkp. Kolberg, on też dołączył w druku przypis.

s. 181 nr 335 przyp. 2 — Kolberg odsyła do swego *Lubelskiego* cz. I (DWOK T. 16), s. 298–299, nr 490.

s. 182 nr 336 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 37, nr 46) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

nr 337 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 74, nr 6) z tytułem i lokalizacją: „Spiwanky dribni, wszystkie z Ispasa", na marginesie notatka Kolberga: „II, nr 337". W przypisie Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. V (DWOK T. 13), s. 87, nr 158.

s. 183 nr 339 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 31–32, nr 31) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

nr 340 przyp. 5 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 490, nr 26. W *Pokuciu* tekst taki sam.

nr 341 przyp. 6 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 490, nr 27. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 184 **nr 342 przyp. 1** — Kolberg odsyła do swoich *Kujaw* cz. I (DWOK T. 3), s. 207-208, nr 2.

nr 343 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 36-37, nr 45) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka".

s. 185 **nr 344** — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1256, k. 2) tekst zwr. 1-2 i 9-11, bez lokalizacji, wśród odpisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 469, nr 1. W rkp. na marginesie odsyłacze do cz. II *Pokucia* i do zbioru Hołowackiego, do którego Kolberg kieruje także w przypisie. W rkp. i u Hołowackiego w zwr. 1 w w. 2: „budu", w w. 4: „bude", w zwr. 2 w. 3: „koby tiło z chaty wziały", zamiast zwr. 3-8 tylko jedna:

„Dity moi dribneńkyi, idit wy służyty,
umerła wże wasza mamka, ta nie s kim wam żyty."

s. 186 **nr 346 przyp. 3** — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 220-221, nr 45, w *Pokuciu* tekst taki sam. Nastepnie kieruje do wariantu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 48, nr 1.

s. 187 **nr 347** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 28-29, nr 25) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w każdej zwr. w. 3-4 powtarzane, w zwr. 1 w w. 1: „Chora" zamiast „Choraż", w w. 2: „widajże ja", w zwr. 4 w. 2 bez: „tońkoho", w zwr. 5 w. 1-2: „A hrabarewy sywu kobyłu".

s. 188 **nr 349a przyp. 1** — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opubliko-

wanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 491, nr 28. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 189 nr 350 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tam tekst zapisany jako drugi wątek pod pieśnią: „Jide Kozak z Ukrainy" (zob. *Ruś Karpacka* cz. II, DWOK T. 55, s. 24, nr 120), wykonany był zapewne na tę samą melodię. Zwrotki 5–8 zapisane na tej karcie jeszcze raz, jako kolejny wątek pod inną melodią, zob. przypis źródłowy do pieśni nr 181. W rkp. całości pieśni w zwr. 5 w w. 3: „hosti" z nadpisanym „ki", w zwr. 8 w w. 1 o sylabę więcej: „Newistyce i newirnyce".

nr 351 przyp. 7 — Kolberg odsyła do ballady: „Wdowa pokój fonduje, żołnierz jej się dziwuje" w swoich *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 236–239, nr 24.

s. 190 nr 352 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 501), zwr. 4–5 jako osobna pieśń, z lokalizacją „Tyśmienica".

nr 353 przyp. 6 — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, nie odnaleziono wariantu tekstu nr 353, następnie Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 108, nr 20. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 191 nr 355 przyp. 1 — Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. IV (DWOK T. 12), s. 32, nr 72 i s. 34–35, nr 75–76.

s. 192 nr 356 przyp. 3 — Kolberg odsyła do pieśni w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 353, nr 191 (tam wariant zwr. 1–2) oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 363, nr 624, tam wariant zwr. 3 i 5.

nr 357 — W erracie Kolberg uzupełnił: „t. 1, 2 i 3 czasami biorą: *f a a a, g b b b, a c c a*". W przyp. 7 Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 391, nr 701. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 193 nr 358 przyp. 5 — Polskie warianty tej pieśni w zbiorach Kolberga zob. m.in. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), s. 6, nr 14, oraz suplement do *Krakowskiego* (DWOK T. 73/I) s. 495, nr 733.

s. 194 nr 359 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", nazwisko wykonawcy, Dmétry Marczuka, zanotowane na końcu k. 10, zob. wstęp s. LI. W rkp. melodia zapisana dwukrotnie, pierwszy raz z notatką: $\frac{9}{8}$, po jej skreśleniu wpisana notatka następna: $\frac{3}{4}$, w tym zapisie liczne poprawki w zakresie rytmu i metrum, drugi zapis, również poprawiany, bliższy jest wersji wydrukowanej:

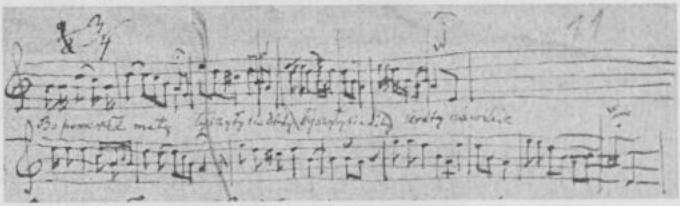

W zapisie tekstu nie ma zwr. 30–33, zamiast nich:

„Pławaj, pławaj, maczucho,
tut majesz szeroko,
tut budesz, maczucho,
tipite horytŷ,
za bidni séroty,
serotyński dityŷ."

Następnie zapisane zwr. 34–39.

s. 197 nr 362 przyp. 4 — Kolberg odsyła do legendy w swoim *Poznańskiem* cz. VI (DWOK T. 14) s. 160 nr 32, następnie do opisów zabawy wielkanocnej dziewcząt: „Pyrypylyczka" i „Perepełki", które zamieszczone są z pieśniami w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 163–165, nr 65 i s. 172, nr 72, oraz do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 272–273, nr 63.

s. 198 nr 364 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 34–35, nr 38) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka".

W rkp. w zwr. 3 w w. 4: „zdryhnut si", w zwr. 5 w w. 3: „jałe", w zwr. 7 w. 1 bez „ja", w zwr. 13 w w. 4 nie ma wyjaśnienia.

s. 199 nr 365 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1248, k. 433) z lokalizacją: „Czernelica" tekst z odsyłaczem do *Pokucia* i do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 446, nr 332, który był źródłem. W rkp. i u Zaleskiego w zwr. 2 w w. 2 bez „ta", w zwr. 4 w. 3 bez „ja", w zwr. 8 w w. 3: „podywlu sia" bez „ta". W przypisie Kolberg odsyła też do wariantu w zbiorze Zaleskiego na s. 228, nr 26.

nr 366 przyp. 2 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 446, nr 332, por. pieśń poprzednia (odsyłacz do s. 296 nieuzasadniony), oraz w zbiorze M. Maksymowicza *Ukrainskija narodnyja piesni...*, cz. I, kn. III, s. 166, nr 30, następnie do tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 250–251 (nie s. 372), nr 23. U Zaleskiego i Hołowackiego tekst jak w *Pokuciu*, z dwoma tylko odmiankami: w zwr. 3 w. 4: „biednoj hołowie", w zwr. 6 w w. 4 nie ma słowa „myłyj".

s. 200 nr 368 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 35, nr 41) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 1 w w. 3: „swoje" zamiast „sywé". Zachował się też fragment zapisu melodii (t. 1–5) z incipitem tekstu (teka 2185/4, k. 267), reszta karty odcięta. Kolberg wykorzystał tę kartę do napisania we wrześniu 1882 r. brulionu listu do firmy J.H.G. Rau w Dreźnie. W rkp. w t. 1 zamiast a^1 jest g^1.

s. 201 nr 370 — W rkp. terenowym Kolberga (teka 11, sygn. 1176/16, k. 7) z lokalizacją „Kornicz" melodia z incipitem tej pieśni. Zapis nutowy z rkp. zob. nr 31 w suplemencie.

s. 202 nr 371 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 35–36, nr 42) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka".

nr 372 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją jak w druku. Zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 33. W rkp. nad mel. notatka: „dumka", w zwr. 3 w. 1: „wija", w. 2: „zahrije" zamiast „zawije", co Kolberg potraktował jako omyłkę wykonawcy.

nr 373 przyp. 3 — W przypisie zapewne omyłkowo powtórzone odsyłacze do tekstów w zbiorze W. Zaleskiego dotyczące pieśni nr 365, wariantu pieśni nr 373 w zbiorze Zaleskiego nie odnaleziono.

s. 203 nr 374 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 61, nr 24.

nr 375 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 37, nr 27) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. nie ma zwr. 9 i 10. Odsyłaczami nad nutami Kolberg kieruje do melodii w swoim *Krakowskiem* cz. II (DWOK T. 6), s. 204, nr 390, i w *Kujawach* cz. II (DWOK T. 4) s. 97, nr 177 i s. 194 nr 358. W przypisie 10 odsyła do tekstu na podobny temat w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 142–143, nr 17.

s. 204 nr 376 przyp. 5 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878 cz. I, s. 144–145, nr 18. W *Pokuciu* tekst taki sam.

przyp. 7 — niem. *Landvogt* — wójt ziemski, starosta

nr 377 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 35, nr 39) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 4 w w. 3 bez: „ja".

s. 205 nr 378 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 63, nr 101) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. W rkp. w zwr. 3 w w. 3: „szoby" zamiast „szczoby".

nr 379 przyp. 3 — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, do którego odsyła Kolberg, wariantu pieśni nie znaleziono.

s. 206 nr 380 przypis 1 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 144–145, nr 9. W*Pokuciu* tekst taki sam.

nr 381 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 57, nr 59) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

s. 207 **nr 382 przyp. 2** — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 137–138, nr 10. W *Pokuciu* tekst taki sam.

nr 383 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 45, nr 65) z lokalizacją: „Gody, dnia 5 sierpnia 1880" i z tytułem „Spiwanka". W rkp. Kolberg podzielił tekst na trzy odrębne wątki, dając kreski po zwr. 4 i 9, zwr. 5–9 z rkp. nie uwzględnił w *Pokuciu*, zamieszczone zostały w tomie *Ruś Karpacka* cz. II (DWOK T. 55), s. 324, nr 1003, następne trzy zwr. wydrukował w *Pokuciu* jako drugi wątek nr 383 (tu zwr. 5–7). W rkp. w zwr. 1 w w. 1: „to sia", w zwr. 5 w w. 2: „konia", w zwr. 6 w w. 4: „sia".

W przypisie 3 Kolberg odsyła do tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 137–138, nr 10, tam wariant zwr. 5 i 7, por. zwr. 2 i 3 w pieśni poprzedniej, której źródłem był prawdopodobnie wskazany tym przypisem tekst ze zbioru Hołowackiego.

s. 208 **nr 384** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 37–38, nr 48) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w. 3–4 każdej zwr. powtarzane. Według erraty Kolberga w zwr. 3 w w. 4 winno być wyjaśnienie: „przygodzie mojej".

nr 386 przyp. 3 — Kolberg odsyła do zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, tam na s. 45–65 „Pieśni wojackie", ale wśród nich nie ma wariantu pieśni nr 386 z *Pokucia*.

s. 209 **nr 388 przyp. 3** — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878 cz. I, s. 132, nr 2. W *Pokuciu* tekst taki sam.

nr 389 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 24, nr 17) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

s. 210 nr 390 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 60) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

s. 211 nr 391 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 57, nr 61) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg.

s. 212 nr 394 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 21–22, nr 12) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg.

nr 395 przyp. 3 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 136, nr 8, oraz do swego *Poznańskiego* (DWOK T. 12), s. 260–261, nr 502. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 213 nr 396 przyp. 2 — Kolberg odsyła do wariantów pieśni i do tekstów o podobnych motywach w zbiorach: K.W. Wójcickiego *Pieśni ludu Białochrobatów...*, T. II (nie T. I), s. 346–348, Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 5 — ten odsyłacz nieuzasadniony, następnie kieruje do pieśni w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 126, nr 37, do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 276–277, nr 93, oraz do pieśni: „Gdzież to jedziesz Jasiu? Na wojenkę, Kasiu" we własnych *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 271, nr 36c.

s. 215 nr 399 — Odesłanie do melodii nr 65 błędne, ta pieśń opublikowana bez zapisu nutowego.

nr 400 przyp. 3 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 146–147, nr 21. W *Pokuciu* tekst taki sam.

s. 216 nr 401 — W rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 69) melodia i tekst z lokalizacją jak w druku, nad melodią notatka: „Wojsko", na marginesie skreślone nazwisko „Olejniczka", była to jedna z informatorek Kolberga z Czortowca, prawdopodobnie wykonawczyni tej pieśni. W rkp. w zapisie nutowym w t. 4 nad

ćwierćnutą fermata, w tekście w zwr. 1 w w. 3: „paszok" zamiast „połczok".

s. 217 nr 403 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 51, nr 26) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", na marginesie notatka Kolberga: „nuta jak «Ta zacwyła kalynoczka w łuzi» z Ispasa", do tej melodii, tj. nr 207 w cz. II *Pokucia*, kieruje też odsyłaczem nad tekstem.

nr 404 — Odesłanie do melodii nr 25 nie ma uzasadnienia.

nr 405 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 135, nr 6, tam inna pieśń rekrucka.

s. 218 nr 406 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis pod tekstem pieśni na s. 268. W rkp. w zapisie nutowym po t. 2 dwa takty niewypełnione, po nich t. 5, w t. 7 nie ma wersji małych nut, w t. 8 na pierwszą miarę tylko wersja ósemkowa. W tekście po zwr. 14 następna, pominięta w druku:

„A ty, sywyj h-orłe,
wysoko litajesz,
ty szczies ta syna moho
na wojni wydajesz."

W zwr. 26 w rkp. także w. 5: „tak kołé toj pisok zéjde".

s. 220 przyp. 2 — niem. *Freikorps* — korpus ochotników

s. 221 nr 409 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 56, nr 56) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

nr 410 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 46, nr 68) z lokalizacją: „Gody, dnia 5 sierpnia 1880" i z tytułem „Spiwanka".

nr 411 — W przypisie Kolberg odsyła do wariantów pieśni i do tekstów o podobnych motywach w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 139, nr 13, tam wariant zwr. 7–8, następnie odsyła do pieśni nr 116 w cz. II *Pokucia*, do wariantu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu*

ruskiego..., T. II, s. 6-7, nr 4, oraz do tekstu w artykule *Piesnie narodni...* w almanachu *Rusałka Dniestrowaja*, s. 30, nr 15, gdzie opublikowany był prawdopodobnie zapis Hołowackiego. Na s. 222 w przypisie 7 Kolberg odsyła do wariantu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 92-93, nr 1, z tego tekstu pochodzą zwr. 9-14 przytoczone na s. 222 jako „odmiana", u Hołowackiego w zwr. 12, w. 3: „brata spomynaty". Tekst por. w supl. nr 34.

s. 222 nr 412 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 7), bez lokalizacji (jest to fragment odcięty od dużego arkusza, prawdopodobnie lokalizacja: „Czortowiec"). W rkp. nad tekstem notatka: „na nutę: Hoj, szczo w pole zadymowe" — ten tekst w cz. II *Pokucia*, nr 34, z odsyłaczem do mel. nr 26. W przypisie Kolberg kieruje do wariantu tekstu w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 488, nr 8.

s. 223 nr 413 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantów tekstu i do pieśni zawierających podobne motywy w zbiorze M. Maksymowicza *Ukrainskija narodnyja piesni...*, s. 149, 152-154, nr 14 i 16-17, W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 422, nr 293, s. 488, nr 8 i s. 500, nr 20, Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 145, następnie kieruje do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 97-100, nr 7-10.

nr 414 — Tekst obydwu wariantów w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 17-18, nr 6) z lokalizacją: „z Godów-Dobrowódki" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg, na marginesie jego notatka: „II 415, 417 opryszki", prawdopodobnie jest to odsyłacz do pierwotnej numeracji pieśni w cz. II *Pokucia*. W rkp. tekstu II w zwr. 16 w powtórzeniu wiersza 2: „szczyriśk". W przypisie 4 Kolberg odsyła do tekstów o podobnych motywach w artykule *Piesnie narodni...* w almanachu *Rusałka Dniestrowaja*, s. 15-18, nr 5, w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 171-172, nr V, oraz w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 23-24, nr 18.

s. 225 nr 416 przyp. 4 — Kolberg odsyła do wariantu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. I, s. 166–168, nr II.

s. 226 nr 418 przyp. 4 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Lubelskiem* cz. I (DWOK T. 16), s. 303–304, nr 499.

s. 227 nr 419 przyp. 2 — Kolberg odsyła do tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 118, nr 21, wariantem jest raczej inny tekst tamże, s. 42–43, nr 39.

s. 228 nr 422 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 156–157, nr 1, oraz do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 148, nr 23, w *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

przyp. 2 — niem. *Gewehr* — broń, karabin

nr 423 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 38, nr 50) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", na marginesie odsyłacze Kolberga: „Pokucie II, n. 397, 425". W przypisie Kolberg odsyła do wariantów i do tekstów o podobnych motywach w zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 77, nr 16, oraz J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 145, nr 19.

s. 229 nr 424 przyp. 1 — Kolberg odsyła do wariantu tekstu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 145, nr 19.

s. 230 nr 426 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 7) bez lokalizacji (jest to fragment odcięty od dużego arkusza, prawdopodobnie lokalizacja: „Czortowiec"). Zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 35. W rkp. w zwr. 1 w w. 3: „wótwor'y", w zwr. 3 w w. 1: „kumciw", w w. 2: „kumańciw". W czystopisie Kolberga (teka 37, sygn. 1328/I, k. 1) lokalizacja „Czort[owiec]", nad pieśnią tytuł „Karczma", zapis nutowy zob. w suplemencie nr 36. W tym rkp w zwr. 3 w. 3–4: „a jak pidu a z w'eczera, to pryjdu aż rańci", w zwr. 6 w. 3: „kobys mene chot' raz wybyv". **nr 427** — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 503) bez lokalizacji, tam odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 366, nr 208, z odsyłaczem do źródła i z notą: *„Pokucie*

II, nr 427". W przypisie Kolberg odsyła także do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 475, nr 10, gdzie tekst taki sam jak u Zaleskiego.

s. 231 nr 428a — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47–48, nr 4) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", w rkp. bezpośrednio pod tym tekstem zapisana pieśń opublikowana przez Kolberga jako nr 428b. Wyjaśnienia w rkp. (w druku przyp. 2 i 3) uzupełnione ręką Kolberga.

nr 428b — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47–48, nr 4) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", w rkp. tekst zapisany pod pieśnią opublikowaną przez Kolberga jako nr 428a. W przypisie Kolberg odsyła do tekstu w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 235, nr 455.

s. 232 nr 431 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 24–25, nr 18) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. w zwr. 5 w w. 2: „wiroblajesz", w zwr. 15 w. 4: „u kupi nabuły".

s. 233 nr 432 — Rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 502) bez lokalizacji, odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 420, nr 291, z notatką: „*Pokucie* II, nr 432" bez tytułu „Powrót z karczmy". Również melodia z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 171–172, nr 149. W rkp. melodia zapisana o sekundę małą wyżej, u Lipińskiego o kwartę czystą wyżej. W przypisie Kolberg odsyła do zbioru W. Zaleskiego (jw.) oraz do wariantu w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 495–496, nr 4.

s. 234 nr 433 przyp. 1 — Kolberg odsyła do pieśni w swoim *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 227, nr 436.

nr 434 przyp. 6 — Kolberg odsyła do pieśni w tomach swego *Ludu*: *Kujawy* cz. II (DWOK T. 4), s. 54, nr 223 i *Poznańskie* cz. IV (DWOK T. 12), s. 227, nr 436.

s. 235 nr 435 — Według erraty Kolberga w zwr. 5 w w. 4 po słowie „żura" winno być wyjaśnienie: „smutek".

s. 236 nr 438 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 323), bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 305, nr 323. W rkp. w zwr. 1 i 2 w w. 1 i 4: „sia" zamiast „sie".

nr 439 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 51, nr 27) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg.

nr 440 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 52, nr 29 z lokalizacją: „z Myszyna", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

s. 238 nr 443 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 38) z lokalizacją ogólną: „Czortowiec", tam pod melodią pierwsza zwr. tekstu. W rkp. w t. 2 na drugą miarę dwie ósemki d^2, w t. 3 w głównej wersji zamiast dwu ostatnich szesnastek jest ósemka h^1, w t. 4 nad pierwszą nutą mordent, na drugą miarę tylko wersja górna, t. 5:

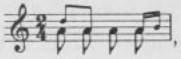

w t. 6 na pierwszą miarę nie ma wersji małych nut, ostatnią ósemką zamiast a^1 jest h^1, w t. ostatnim na drugą miarę małe nuty mają rytm: ósemka, dwie szesnastki.

s. 239 nr 444 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 34, nr 37) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. nie ma znaku rozdzielającego wątki po zwr. 3, w zwr. 5 w w. 2: „czopok".

s. 240 nr 446 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 61-62, nr 90) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. W rkp. nie ma notatki „Taniec (kołomyjka)" i wyjaśnienia w zwr. 2 w w. 4.

nr 447 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 92) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis dołączył Kolberg. W rkp. nie ma notatki „Taniec" nad pieśnią.

s. 241 w. 2g — Krótki opis dożynek zamieścił Kolberg w cz. I *Pokucia*, s. 206-207.

nr 448 — Rkp. nieznanego autora (teka 20, sygn. 1255 A, k. 20) bez lokalizacji, przypis 2 od autora, pozostałe uzupełnił Kolberg w druku. W rkp. w zwr. 4 w w. 3 notatka Kolberga: „brygadier?", w zwr. 8 w. 2: „nakrapaty".

nr 449 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 74, nr 7) z lokalizacją „z Ispasa", w dziale „Spiwanky dribni", na marginesie notatki Kolberga: „dożynkowa" i „II, nr 449".

nr 450 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 73, nr 2, tam zwr. 1–5, i nr 4, tam zwr. 6–7) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył w druku Kolberg. W rkp. nie ma podziału na odrębne wątki.

s. 242 **nr 451** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 10) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", na marginesie notatka Kolberga: „II, nr 451". W rkp. nie ma odsyłacza do melodii i znaków rozdzielających wątki.

s. 243 **nr 454 przyp. 5** — Kolberg odsyła do pieśni w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 389, nr 697. W *Pokuciu* tekst taki sam.

nr 455 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 74) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypis (na s. 244) dołączył Kolberg.

s. 244 **nr 457 przyp. 2** — Kolberg odsyła do pieśni na podobny temat w swoich *Kujawach* cz. II (DWOK T. 4), s. 178, nr 362.

przyp. 3 — U Zawadzkiego w pierwodruku *Obrazów Rusi Czerwonej* figury upamiętniające zniesienie pańszczyzny wspomniane są w nr 224 i 228 „Tygodnika Ilustrowanego" z r. 1864, T. IX, zob. też w pełnym wydaniu: Poznań 1869, s. 19.

nr 458 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 7) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tam także zapis nutowy, zob. nr 37 w suplemencie. W rkp. na marginesie notatka: „Pańszczyzna", w zwr. 2 w w. 1: „haje" zamiast „haji", w zwr. 5 w w. 2: „nasze żinkie", zapewne omyłkowo, w w. 3 zamiast: „wy né znate" jest znak repetycji pod słowami: „wy né wmije".

s. 245 **nr 459** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 53, nr 35) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg w druku.

nr 460 — Tekst w rkp. nieznanego autora z notatkami Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 542), pod tekstem niejasna dziś notatka: „koniec. Leś.", lokalizację: „Rożnów pod Śniatyniem" uzupełnił Kolberg, przypisy słownikowe w druku od Kolberga. W rkp. w zwr. 3 w w. 6: „prysiahaty", w zwr. 5 w w. 2 wyjaśnienie autora: „czuhy — ze słomy słupy", w zwr. 9 w w. 2 nie ma „i Ty", w w. 4 nie ma słów: „na wik", w zwr. 13 jeszcze w. 5-6: „chiba stane na Moskala o toto Szoszoruba". O wymienionych w tekście osobach (Verwalter, Iwan Ryszko, pan Józef, Kajetan i in.) nie udało się uzyskać wiadomości.

s. 246 nr 461 przyp. 1 — Kolberg odsyła do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 401, nr 263, w *Pokuciu* tekst taki sam jak u Zaleskiego, w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 41, nr 38 pieśń na podobny temat.

s. 247 nr 462 przyp. 2 — Kolberg odsyła do pieśni w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 488-490, nr 25, tam także nota jak w przypisie 1. W *Pokuciu* tekst taki sam jak u Hołowackiego.

s. 249 nr 464 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 16-17, nr 5) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył w druku Kolberg. W innym rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 53) przytoczona w przypisie informacja o czumakach ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 38 (nie s. 39). Pauli zamieścił ją w przypisie do wariantu pieśni nr 464. W rkp. w zwr. 1 tekst jak w zapisie kolumnowym: „sim rik w Podolu", nie „sim rik po dolu".

s. 250 nr 465 — Źródłem tej pieśni był rkp. W. Dundera (teka 21/22, sygn. 1258, k. 99-100), tam nad tekstem tytuł: „Czumak" oraz ręką Kolberga nad zapisem nutowym notatka: „Ukraina". W rkp. melodia zapisana o tercję wielką niżej, po t. 1 nie ma kreski taktowej, w t. 2 na ostatnią miarę zamiast ósemki z pauzą jest ćwierćnuta i pauza ćwierćnutowa, nie ma fermaty, w t. 3 na trzecią miarę tylko wersja ćwierćnutowa, na czwartą miarę tylko wersja małych nut, w t. 6 na trzecią miarę zamiast ósemek jest ćwierćnuta c^2.

Zachował się także odpis Kolberga z rękopisu Dundera (teka 21/22, sygn. 1259, k. 54) z notą „*Pokucie* II, nr 463" i skreśloną lokalizacją „od Tarnopola, Zbaraża". W rkp. Kolberga melodia też zapisana o tercję wielką niżej, w t. 1 na pierwszą miarę nie ma wersji ćwierćnutowej, w t. 2 fermata nad ósemką a^2, w t. 6 dla trzeciej miary także druga wersja: ćwierćnuta c^2, w ostatnim takcie nad drugą nutą fermata.

W obu rkp. w zwr. 1 wiersz dodatkowy między w. 3 i 4: „woły wyprahaje", w zwr. 3 w w. 4 bez „i", w zwr. 6 w w. 4: „w chodjastwi", w w. 5: „posłuży".

s. 251 nr 466 — Zapis nutowy w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 54) ze skreśloną pierwotną lokalizacją: „od Kowla" i późniejszą, również skreśloną: „od Czortkowa", na marginesie notatka: „*Pokucie* II, nr 464". Pod tą melodią w rkp. incipit innego tekstu: „Ej, Odessa moja myła" oraz niżej notatka: „vel: Z pola witer wije, za Łymanom zawywaje" — por. *Wołyń. Suplement do T. 36* (DWOK T. 84), s. 277, nr 301, gdzie inny zapis tej melodii z incipitem jak w rkp. Pełnych tekstów pieśni z incipitami: „Ej, Odesso moja myła" i „Z pola witer wije" w zbiorach Kolberga nie odnaleziono. W rkp. w t. 5 na pierwszą miarę ósemki e^1 d^1, w t. 6 i 8 tylko wersja małych nut.

Tekst na tej samej karcie, na której zanotowana jest melodia, bez lokalizacji, wśród innych pieśni czumackich. Jest to odpis ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 72, nr 7, z odsyłaczem do źródła, powtórzonym w druku w przypisie. W rkp. w zwr. 2 w w. 1 i 2: „sia" zamiast „sie", w zwr. 3 w w. 5: „meni", w zwr. 5 w w. 5: „mene".

s. 252 nr 467 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 55) bez lokalizacji, odpis z *Pieśni ludu ruskiego...* Ż. Paulego, T. II, s. 88, nr 14, z odsyłaczem do zbioru J. Hołowackiego jak w druku oraz z notatką: „*Pokucie* II, nr 465". W rkp. nie ma tytułu „Czumak", refreny „Hon, czuk..." dopisane później, w zwr. 2 w w. 4: „kopijoczki" zamiast „grajcara", w zwr. 3 w w. 1: „Arendaru", w zwr. 4 w w. 1 i 2: „sia" zamiast „sie", w zwr. 5 w w. 4: „kijom" zamiast „buczkom", w zwr. 6 w w. 3: „mia" zamiast „mni", w w. 4: „kijom" zamiast „bukom", w zwr. 7 w w. 2: „sia" zamiast „sie", w zwr. 9 w w. 4: „my" zamiast „myni". U Paulego tekst taki

sam jak w rkp., ale bez refrenów. W zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach" wariant tekstu, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 178, nr 2.

nr 468 przyp. 7 — Kolberg odsyła do pieśni w zbiorze J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanym w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. I, s. 177, nr 1, w *Pokuciu* tekst taki sam. Następnie kieruje do zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 69, nr 3 — tam inna pieśń o czumakach, oraz do s. 82, nr 5, gdzie wariant pieśni nr 468 z cz. II *Pokucia*, a następnie inne pieśni czumackie.

s. 253 **nr 469 przyp. 1** — Kolberg przytacza notatkę ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 70, dołączoną tam do wariantu pieśni nr 470 z cz. II *Pokucia*.

s. 254 **nr 471** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 25, sygn. 1285, k. 3), bez lokalizacji, tam melodia i incipit obejmujący tekst pod t. 1–4. W rkp. w t. 1 i 3 na pierwszą i drugą miarę tylko górna wersja nut, repetycja t. 5–8 jest rozpisana, w t. 5 zamiast dwu pierwszych nut jest półnuta d^2, nie ma małych nut, w t. 8 (pierwsza volta) nie ma dolnej wersji, na trzecią miarę pierwsza szesnastka zapisana jest jako przednutka, w powtórzeniu w t. 5 na trzecią miarę tylko wersja małych nut, w t. 9 (druga volta) cała nuta a^1. W nocie nad mel. Kolberg podaje, że pieśń ta znana jest też na Wołyniu i Podolu, por. nr 270 w tomie *Wołyń. Suplement...* (DWOK T. 84), s. 247.

nr 472 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 38–39, nr 51) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy i tytuł „Burłak" uzupełnił w druku Kolberg.

nr 473 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 52) bez lokalizacji, z odsyłaczem do źródła i z notatką: „*Pokucie* II, nr 471". Źródłem tekstu był zbiór W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 440, nr 318, wskazany w przypisie.

s. 255 **nr 474** — Tekst w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 52) bez lokalizacji, z odsyłaczem do źródła, tj. zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 81, nr 4 (jak w druku), oraz z notatką nad pieśnią: „Karczma" i na marginesie: „*Pokucie* II, nr 472". W rkp. w zwr. 4 w w. 2 bez: „nihde".

nr 475 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1248, k. 394) odpis ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 382, nr 230. W rkp. pod melodią pełny tekst pieśni, bez lokalizacji, z notami: „Kołomyjka" i „Pokucie" oraz z odsyłaczem do zbioru Zaleskiego. Również melodia pochodzi z tego źródła, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 159, nr 137. W rkp. i u Lipińskiego w t. 1, 2 i 5 na drugą część drugiej miary tylko górna wersja, w t. 3 zamiast ósemki h^1 są szesnastki h^1 a^1, w t. 6 na pierwszą miarę tylko wersja górna, na drugą miarę szesnastki e^1 d^1 i ósemka d^1, w t. 7 na drugą miarę tylko wersja górna, zamiast drugiego d^1 jest e^1. Pełny tekst pieśni zob. w suplemencie nr 38.

nr 476 przyp. 4 — W odsyłaczu do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie* winno być: s. 384, nr 234, tam wariant tekstu, natomiast zbór ten był źródłem melodii, zob.: K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, s. 162, nr 140. U Lipińskiego melodia zapisana o kwartę czystą niżej.

s. 256 **nr 477** — W rkp. nieznanego autora (teka 20, sygn. 1255 A, k. 20) tekst wariantu dwu pierwszych zwr., bez lokalizacji. W rkp. „Cyhan" i „Cyhanka" zamiast „czoban" i „czobanka", por. przypis Kolberga do tego tekstu.

nr 478 — Rkp. nieznanego autora (teka 20, sygn. 1255 A, k. 21), bez lokalizacji, tam zapis nutowy i tekst z tytułem „Czoban" jak w druku. W rkp. melodia zapisana o sekundę wielką niżej, w t. 6 zamiast g^1 jest gis^1.

s. 257 **nr 480 przyp. 3** — W odsyłaczu do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...* winno być s. 383, nr 232, tam inny tekst z taką samą pierwszą zwr., natomiast melodia w *Pokuciu* taka sama jak w tym zbiorze, zob. K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich"...*, nr 139, s. 161.

nr 481 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 4), z lokalizacją: „Hołosków (Stanisła[wów])", bez noty „Łegin" nad melodią. W rkp. w t. 5 nie ma krzyżyka przy d^1, ta nuta ma jeszcze wersję: e^1, w t. 7 zamiast pierwszego fis^1 jest g^1, nie ma krzyżyka przy d^1, a dla tej nuty jest druga wersja: f^1, w t. 9 dla pierwszej nuty zapisana także druga wersja: e^1, dla drugiej nuty także wersja: a^1.

s. 258 nr 483 — Według erraty Kolberga w zwr. 1 w w. 1 po słowie „poduta" winno być wyjaśnienie: „zaprószona śniegiem".

nr 484 przyp. 2 — Kolberg odsyła do *Krakowskiego* cz. II (DWOK T. 6), s. 221, nr 422.

s. 259 nr 486 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 64, nr 109) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni", przypisy dołączył Kolberg. W przypisie odsyła do swojego *Krakowskiego* cz. II (DWOK T. 6), s. 212, nr 406,

s. 260 nr 487 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 38, nr 49) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka". W rkp. w zwr. 7 w w. 1 i 4: „po mennycki".

nr 488 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 27-28, nr 24) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka", przypisy dołączył Kolberg.

s. 263 nr 491 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis pod tekstem pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. zanotowane także wariantowe fragmenty tekstu przytaczane w druku w przypisach.

W rkp. w t. 1 i 3 dla pierwszej nuty zanotowana przednutka g^1, nad ostatnią nutą t. 1 fermata, w t. 2 czwarta ósemka ma też wersję d^2, w t. 4 na pierwszą miarę bez wersji ćwierćnutowej, w t. 5 ostatnia nuta ma także wersję małych nut: ósemki e^2 d^2, w t. 6 dla trzeciej i czwartej miary zanotowana też wersja: ćwierćnuta f^2 i ósemki e^2 d^2, w t. 8 na trzecią miarę nie ma wersji małych nut, w t. 9 na pierwszą miarę nie ma górnej wersji ćwierćnutowej.

W tekście w zwr. 3 w w. 6: „oczészczajesz", w zwr. 5 w w. 3: „znajuszcze", w zwr. 6 w w. 4: „zbawłeniu", w zwr. 7 w w. 1: „synom ozlubłeznym".

s. 264 nr 492 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 6) z lokalizacją „Jasienów". W rkp. tekst z licznymi poprawkami i uzupełnieniami, bez tytułu i noty o wykonawcy zamieszczonej w druku pod tekstem na s. 265. Zapis w rkp. wskazuje na swobodne wykonanie melodii:

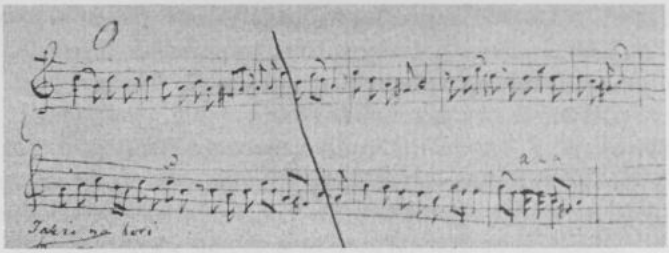

W tekście przed zwr. 1 dopisane: „Jakże na hori", w zwr. 3 po w. 4 skreślony wiersz: „Mater Boża Poczajowska", w zwr. 6 skreślone pierwotnie zapisane w. 1-2: „A wzieły lude na kolina upadaty", w zwr. 6 i 7 kolejność wierszy poprawiana, prawdopodobnie powinno być:

„Cześć Tobi, chwała,
Materi, Preświata Carycy.
A j-u wzieły lude
w monast'eru kryżem upadaty.
Mater Bożu Poczajowsku
wzieły j-a błahaty:
Mater Boża, Preświata Caryca,
ne spuskaj tiażkoju pohuby na nas
ne daj nam pohybaty.

W zwr. 9 w. 3 i 4: „samych Turkiv i Tatariv precz posiekaje", dwa ostatnie wyrazy skreślone i nadpisane nad nimi: „pobywaje". W przypisie 2 na s. 264 Kolberg odsyła do pieśni zamieszczonej w pracy T. Steckiego *Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym*, Lwów 1864-1871, tam o Poczajowie i obronie miasta w roku 1675 w T. II, s. 361-386, a pieśń o obronie Poczajowa w T. I, s. 109-111. Wspomniana na końcu przypisu pieśń „Ne chody Hryciu" zamieszczona jest m.in. w tomach *Wołyń* (DWOK T. 36) s. 356, nr 541, *Wołyń. Suplement...* (DWOK T.84) s. 213, nr 225, oraz *Ruś Karpacka* cz. II (DWOK T. 50), s. 206, nr 771.

s. 267 nr 494 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna" i dodatkową obok

tekstu: „Dmetro Marczuk z Siekierczyna, rodem ze Ścianki", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. w zwr. 1 w. 3: „jak mizernyj i stworzennyj", w zwr. 9 w w. 3: „ten" zamiast „dnes". W przypisie Kolberg odsyła do swojego *Krakowskiego* cz. II (DWOK T. 6), s. 234, nr 443.

s. 268 nr 495 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga pod tekstem pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. tytuł: „O św. Michale w Zborowie". Zapis melodii w rkp. wskazuje na wykonanie swobodne pod względem metrorytmicznym:

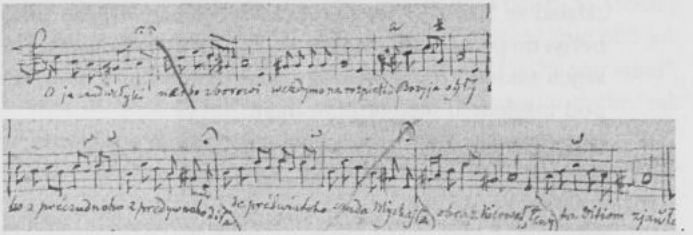

W tekście w zwr. 1 w w. 1 pod nutami: „neś bo Zborowi", w zapisie kolumnowym: „dneś wo Zborowi", w w. 2 pod nutami: „weźdymo", w w. 5 pod nutami: „kierwałłenyj", w zapisie kolumnowym: „skierwałenyj", w zwr. 3 w w w. 1: „piadẏj" zamiast „piatyj".

s. 269 nr 496 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. Zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 39. W rkp. tekstu w zwr. 1 w w. 4: „pomniata" (jak pod nutami).

s. 271 nr 497 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Jasienów". W rkp. nie ma tytułu, zapis nutowy pod względem metrycznym niejasny, pierwsza kreska taktowa wpisana po t. 2, następne po t. 4, 6 (w tym takcie nie ma pauzy) i 8 oraz w połowie t. 10, w t. 1, 3, 4, 5 i 8 nie ma wersji ćwierćnutowych. W zapisie tekstu w zwr. 2 w w. 3: „trunok" zamiast

„człunok", w zwr. 3 najpierw w. 3–4, potem 1–2, w zwr. 8 w w. 7: „ochwalyty".

s. 272 nr 498 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. Zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 40. W rkp. nie ma tytułu „O św. Janie", w zwr. 1 w w. 3: „najczystniszoj", w zwr. 3 w w. 4: „byłszy", w zwr. 5 (omyłkowo nie numerowanej) w w. 2 i 4 nie ma: „(w)".

s. 273 nr 499 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. dodatkowa wersja pierwszych taktów, zapis melodii wskazuje na wykonanie swobodne pod względem metrorytmicznym:

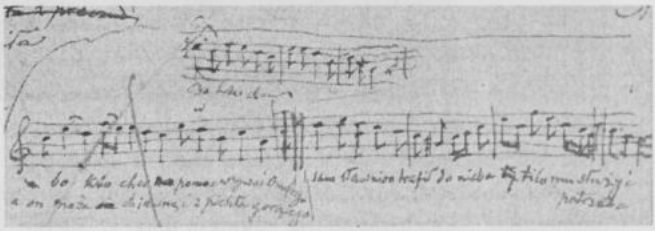

W rkp. tekstu w zwr. 2 w w. 4: „Boskiego" oraz dwa wiersze następne opuszczone w druku: „kilo dzisiaj lat czystości, ciało z martwych kości", w zwr. 3 w. 5 po: „pierski" wariant: „carski".

W przypisie Kolberg odsyła do zbioru M.M. Mioduszewskiego *Dodatek do Śpiewnika kościelnego z melodiami*, Kraków 1842, s. 643, tam inna pieśń o św. Onufrym (bez mel.), oraz do S. Kellera *Zbioru pieśni nabożnych katolickich*, Pelplin 1871, s. 771–773, tam wariant tekstu przytoczonego przez Kolberga i teksty dwu innych pieśni do św. Onufrego pustelnika.

nr 500 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 4), bez lokalizacji. W rkp. pod melodią tylko incipit: „Bo kto chce" i nota: „Onufry, patrz wyżej", tj. odesłanie do tekstu zapisanego na k. 10, w druku nr 499. Zapis nutowy w rkp.:

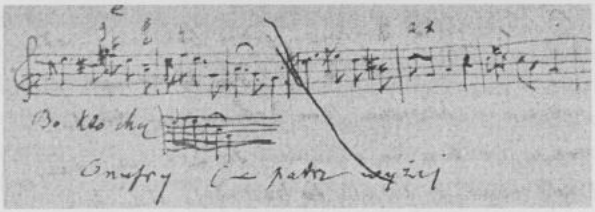

s. 274 nr 501 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga przypis do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. tytuł: „S. Aleksej, nuta jak S. Warwara", tj. nr 504 w cz. II *Pokucia* (nie 503 jak podał Kolberg nad tekstem), w zwr. 19 w w. 1 i 2: „mij synu", w zwr. 27 w. 2 powtórzony tworzy z w. 3 nową zwrotkę, tak samo w zwr. 28, gdzie w. 2 też powtórzony.

s. 275 nr 502 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Jasienów". W rkp. formy „Ałeksej" i „Oleksej", w zwr. 3 opuszczony w. 1: „Ja błudyvże s. Ole[ksej]", a w. 3 i 4 w odwrotnej kolejności, w zwr. 11 nie ma w. 6.

s. 276 nr 503 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. także modlitwa do św. Antoniego przytoczona w przypisie 4. Zapis nutowy z rkp.:

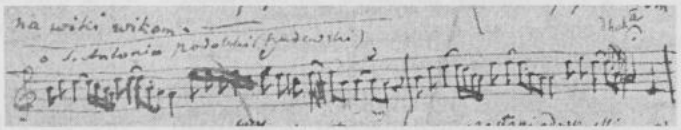

s. 277 nr 504 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. tytuł: „S. Warwara". Zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 41. W rkp. cała zwr. 7 ujęta w znaki repetycji, w zwr. 9 w w. 2 bez: „j-a", w zwr. 10

w w. 1: „Warwara", w zwr. 43 w w. 2 na marginesie wersja: „switou j-a została".

s. 280 nr 505 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 11), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. Zapis melodii w rkp. wskazuje na wykonanie swobodne pod względem metrorytmicznym:

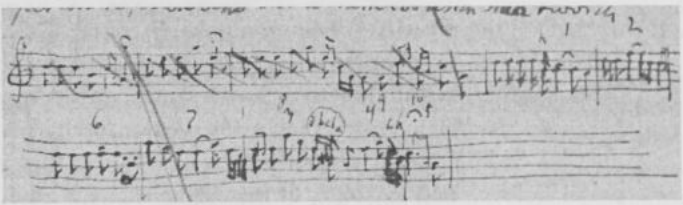

W tekście w rkp. w zwr. 16 w w. 1: „stożki j oborożki", w w. 2 nie ma: „a je ů mene", w zwr. 25 w. 2 bez „ta", w zwr. 39 w w. 1: „z bohaczie", w zwr. 40 po w. 2 wiersz wariantowy: „kienuły bohaczie ta w pekło hliboko".

s. 283 nr 506 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 4), bez lokalizacji. W rkp. tytuł „Łazarz", pod mel. tylko incipit „Oj, jedyny". W rkp. w t. 2 dla pierwszej nuty zanotowana też wersja: h^1, nie ma t. 4, w t. 6 nie ma fermaty, w t. 7 nad a^1 fermata, t. 11–12:

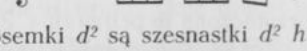

w t. 14 zamiast ósemki d^2 są szesnastki d^2 h^1, w t. 15 zamiast ósemki h^1 są szesnastki h^1 e^1, nie ma t. 16, a przygrywka instrumentalna kończy się t. 18.

W przypisie Kolberg odsyła do polskich pieśni o św. Łazarzu w swoim *Poznańskiem* cz. I (DWOK T. 9), s. 269–271, oraz w zbiorze M.M. Mioduszewskiego *Dodatek do Śpiewnika kościelnego z melodiami...*, s. 758–759.

s. 284 nr 507 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. nie ma tytułu. W rkp. t. 1:

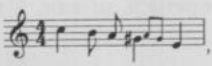

w t. 2 na ostatnią miarę jest też inna wersja: ćwierćnuta *gis*^{1}, t. 3 i 4:

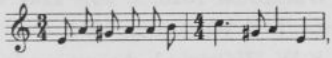

w t. 5 nad piątą nutą wpisane literowo „h", dotyczy to prawdopodobnie dolnej nuty, w t. 6 ostatnie dwie nuty mają wartość ćwierćnuty, w t. 7 na pierwszą miarę tylko dolna wersja nut.

W tekście w rkp. w zwr. 2 w w. 4: „umyłoserdyj".

s. 285 nr 508 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 10), bez lokalizacji, pieśń zapisana wśród innych dziadowskich z notą: „Dziad ze Ścianki koło Koropca, Siekierczyna", zob. przypis Kolberga do pieśni nr 359 na s. 194. W rkp. nie ma tytułu. Zapis nutowy z rkp. zob. w suplemencie nr 42. W rkp. w zwr. 10 w w. 3: „nieszczęśliwsza". W przypisie Kolberg odsyła do polskiej pieśni o Sądzie Ostatecznym w zbiorze M.M. Mioduszewskiego *Dodatek do Śpiewnika kościelnego z melodiami...*, s. 656–660.

Przypisy (s. 289–297)

s. 289 w. 3g. — Kolberg przytacza i częściowo streszcza obszerne fragmenty artykułu L. Z... [Ludwika Zielińskiego] *Sawa Czały, kozak z Zaporoża (Rzecz z r. 1596)...*, s. 7–13. Zieliński przytacza pięć wariantów ukraińskich i polskich pieśni o Sawie Czałym i Józefie Sawie Calińskim. Zob. też przypisy do aneksu VI, s. 275.

w. 12–11d. — Zob. przypis źródłowy do pieśni nr 1 na s. 103 w tym tomie, tam podane noty bibl. wspomnianych tu wariantów tekstu pieśni o Sawie.

w. 9d.–8d. — I. Sreznіewski *Zaporożskaja starina*, cz. I Charkow 1833–1834, s. 60–73. Przytoczony następnie tekst pieśni o Sawie zaczerpnął Kolberg z artykułu L. Zielińskiego, gdzie nie jest on przedrukowany dokładnie. W stosunku do tekstu z *Zaporożskiej stariny* tekst w „Lwowianinie" wykazuje wiele drobnych odmianek, np. przestawienie, opuszczenie lub dodanie wyrazów, ale także opuszczenie całych zwrotek lub dodanie innych i zmianę ich kolejności.

s. 290 przyp. 1 — T. Święcki *Opis starożytnej Polski*, T. II wydanie powtórne: Warszawa 1828, s. 201. Zob. reedycja fotooffsetowa tego wydania: T. II Warszawa 1984.

s. 292 w. 12g. — K.W. Wójcicki był autorem (pod kryptonimem K.W. W.) hasła *Sawa-Caliński* w *Encyklopedii powszechnej* w edycji z lat 1859–1868, zwanej przez Kolberga „większą", zob. tam w T. 23, Warszawa 1866, s. 27–28.

w. 13g — *Pamiętniki starego szlachcica litewskiego* to tytuł drugiego wydania *Pamiątek JPana Seweryna Soplicy, cześnika parnawskiego* H. Rzewuskiego (Wilno 1845). Tam na s. 1–22 rozdział poświęcony dziejom Sawy Calińskiego, konfederata barskiego, nie zawiera on jednak pieśni cytowanej przez Kolberga na s. 292–293. Również w pierwszym wydaniu (Paryż 1841) w gawędzie o Sawie nie ma tego tekstu. Przytoczone przez Kolberga dwie pieśni na s. 1–4 i dwie w przypisie na s. 289–292 dotyczą Sawy Czałego, nie konfederata Sawy Calińskiego, o tym ostatnim jest pieśń na s. 292–293. Zob. też aneks VI, s. 275.

s. 293 przyp.1. — Zob. T. Stecki *Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym...*, T. I, s. 111–113.

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO CZĘŚCI III *POKUCIA* (T. 31)

Taniec (s. 1–78)

s. 2 w. 8g. — Kolberg odsyła do pieśni w cz. II *Pokucia*, s. 101.

s. 3 przyp. 1 — Zob. *Poznańskie* cz. V (DWOK T. 13), s. IV i V.

s. 4 przyp. 1 — Johann Andreas Wachmann (1807–1863), profesor śpiewu, a później dyrektor teatru narodowego w Bukareszcie, w latach 1846–1857 wydał w Wiedniu czteroczęściowy zbiór ludowych melodii rumuńskich, którego zeszyt III miał tytuł *L'Echo de la Valachie. Chansons populaires Roumains transcrites pour le Piano seul*, Kolberg przetłumaczył wstęp do tej publikacji, zob. *Pisma muzyczne* cz. II (DWOK T. 62), s. 569. Wymieniony następnie rumuński kompozytor Dymitr N. Teclo opublikował m.in. *Romana. Prémiere danse de salon nationale pour le piano* (Vienne br. wyd.), Kolbergowskie tłumaczenie wstępu autora zob. *Pisma muzyczne* cz. II (DWOK T. 62), s. 669–671. Opracowane przez Karola Mikulego na fortepian pieśni rumuńskie pt. *48 Airs nationaux roumains (ballades, chants des bergers, airs de dance etc.)* ukazały się drukiem we Lwowie około r. 1855 (u H.W. Kallenbacha) i tamże w r. 1867 (u K. Wildta).

przyp. 2 — zob. [W. Zaleski] Wacław z Oleska *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 181–201; Ż. Pauli *Pieśni ludu ruskiego...*, T. 2, s. 165–205; J.F. Hołowacki *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 247–459 i 739–851, pierwodruk zamiesz-

czony był w „Cztienijach" w latach 1863–1870; I. Huszalewicz *Piesni sobrannyja w stryjskom okrugie*, w J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, cz. II, s. 572–622 (pierwodruk w „Cztienijach"); S. Sałamon *Kołomyjki i szumki sobrał z ust naroda s nutami 4 arij narodnych*, Lwow 1863 (zob. przypis źródłowy do cz. I *Pokucia*, s. X, w. 1d.); zapisy nutowe do zbioru W. Zaleskiego wydane były osobno: K. Lipiński *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego"...*, zob. tam s. 155–161, nr 133–139.

s. 5 przyp.1 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1254, k. 545) tekst cytowany w tym przypisie poprzedzony jest zdaniem: „Gazety wiedeńskie z sierpnia 1882 r. podają wiadomość z Boldogfalva w Siedmiogrodzie", ale też bez podania tytułu czasopisma, na marginesie notatka: „tańce węgierskie i wołoskie".

s. 6 mel. nlb. — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 175) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 194, nr 3. W rkp. w w. 1 (pod t. 2): „diwcze", tak samo u Paulego, tam także: „tylko" zamiast „tilki".

s. 7 w. 8g. — Kolberg odsyła do cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 149 i cz. II (DWOK T. 30), s. 44–46, tam teksty i melodie nr 52–54 oraz informacje w przypisie 2.

s. 8 w. 15g. — Zob. *Sandomierskie* (DWOK T. 2), s. 14 i 102–107. Por. także wstęp M. Prochaski w: O. Kolberg *Pieśni ludu polskiego. Suplement do T.1* (DWOK T. 70), s. XLIX.

s. 9 w. 11–7d. — W rkp. terenowym Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9), z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", opis żołomyjki zanotowany jest obok melodii opublikowanej przez Kolberga w cz. III *Pokucia*, nr 735 (zob. przypis źródłowy do tej melodii), w rkp. opis zakończony jest zdaniem: „żołomyjkę wynalazł i zrobił sobie Czuprun sam".

przyp. 1 — M. Turkawski *Wspomnienie Wystawy etnograficznej...*, nr 834, s. 388, takie same informacje we wcześniejszym artykule tegoż autora: *Wystawa etnograficzna Pokucia w Kołomyi...*, nr 264.

s. 10 nr 1 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 2) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród

wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wyd.: Moskwa 1878, cz. II, s. 247, nr 2. Pod zapisem nutowym Kolberg zamieścił odsyłacz do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, kieruje on do melodii wydanych przez K. Lipińskiego, tam na s. 156, nr 134, wariant drukowanej przez Kolberga melodii, tekst inny.

nr 2 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 37, nr 794) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 414, nr 494 (recte 794).

nr 4 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 6) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 248, nr 6. W rkp. i u Hołowackiego w w. 1: „Oj, sławnaja", w rkp. w w. 3: „sławnijsza".

nr 5–6 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 187–188) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 196, nr 15–16, z taką samą lokalizacją. U Paulego w zwr. 5, w w. 3: „takoj" i „myłeńkom".

s. 11 nr 7–8 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona i wydane we Lwowie r. 1864* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 44, nr 201). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, tam cz. II, s. 776, nr 78, w pierwodruku zbioru Sałamona z 1863 r. wśród kołomyjek na s. 35, nr 78, bez zapisu nutowego.

nr 9 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 5) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 248, nr 5.

nr 10–11 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 8) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego",

wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 248, nr 8.

nr 12–13 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 3–4) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 247–248, nr 3–4.

nr 14 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 35) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 253, nr 35. W rkp. bez przypisu.

nr 15–16 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 10) bez lokalizacji. W rkp. w zwr. 15 w w. 3: „kraższe", w w. 4: „zabraly" zamiast „pobraly", w zwr. 16 w w. 1 też: „kraższe". W odsyłaczu pod zwr. 16 błędnie podany tom I *Pokucia*, winno być: *Pokucie* cz. II (DWOK T. 30), s. 204, nr 377, oraz s. 209, wariantowe zwrotki nr 386.

nr 17–18 — Tekst zwr. 17 i 18 w rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 10) bez lokalizacji, tam w zwr. 18 w w. 3: „ne pałycie". Drugi zapis zwr. 17 w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 310) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 303, nr 310. W tym rkp. i u Hołowackiego w. 3: „ne dały mi zahynuty". W nocie pod wariantem zwr. 18 odesłanie do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam teksty zwr. 18 i jej wariantu na s. 192, nr 93–94, u Zaleskiego w zwr. wariantowej w. 1: „czerez seło" zamiast „z Kołomyji".

nr 19–20 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 38) z lokalizacją: „Czortowiec". W rkp. jest to fragment cyklu przyśpiewek, zob. przypis do nr 117–118. W rkp. w zwr. 19 w w. 4 do słów „bez wołosi" przypis: „żołnierz".

nr 21–22 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 29, nr 323) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 191, nr 82. Taki sam tekst w rkp. Kolberga (tamże, k. 31, nr 1) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 247, nr 1. W rkp. na marginesie notatka „dawna" i odsyłacz do tekstu nr 323, tj. do wskazanego wyżej odpisu ze zbioru Zaleskiego. W obu rkp. oraz u Zaleskiego i u Hołowackiego w zwr. 21 w w. 1: „z widkiż", w zwr. 22 w w. 3: „ne bude".

nr 23–24 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 9) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 248, nr 9.

s. 12 mel. nr 25 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z nazwą tańca jak w druku. W rkp. w t. 2 na pierwszą miarę szesnastka i ósemka z kropką, repetycja pierwszych dwu taktów jest rozpisana, przy powtórzeniu t. 2 na pierwszą miarę *cis*^{2} *e*^{2} (ósemka z kropką i szesnastka), w t. 3 nad drugim *c*^{2} krzyżyk, w t. 5 na drugą część pierwszej miary i na drugą miarę tylko wersja małych nut, przed t. 6 takt oznaczony jako pierwsza volta i zawierający ćwierćnuty *g*^{1} *d*^{1}, t. 6 oznaczony jako druga volta, repetycja t. 7–10 rozpisana, przy powtórzeniu t. 10 niekompletny, w nim tylko ćwierćnuta *g*^{1}, po tym takcie powtórzone są znowu t. 9–10, tu w t. 10 są dwie ćwierćnuty *g*^{1}, w t. 13 ósemka *g*^{1}, szesnastki *a*^{1} *h*^{1} i ósemki *c*^{2} *c*^{2}, t. 17–18:

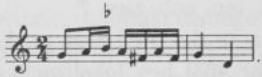

mel. nr 26 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8), w rkp. zapis nutowy bez tekstu, z notą „kołomyjka z Serafiniec". W rkp. w t. 1 na pierwszą miarę tylko wersja małych nut, przy trzeciej i czwartej nucie zanotowane główki małych nut *a*^{1} *c*^{2}, w t. 2 i 3 szesnastki nie mają wersji ósemkowej, w t. 4 bez wersji ćwierćnutowej, w t. 5 tylko górna wersja nut, przy czym pierwszą

i trzecią nutą zamiast h^1 jest a^1, a przy drugiej i czwartej nucie zapisane są główki nut e^1 c^2, w t. 6 na pierwszą miarę a^1 a^1, a druga miara bez dolnej wersji ósemkowej, również w t. 7 szesnastki nie mają wersji ósemkowej.

nr 28–29 — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, wskazanym przez Kolberga odsyłaczem pod zwr. 29, tekstu tego nie odnaleziono.

s. 13 mel. nr 34 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", tam melodia bez tekstu, por. w suplemencie nr 50.

nr 34–35 — W „Cztienijach" ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878, tekstu tego nie odnaleziono.

nr 36 — W rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1251, k. 472) wśród kołomyjek zapisany także wariant, bez lokalizacji, zaczerpnięty ze zbioru W. Zaleskiego (tam nr 226, s. 380): „Nyma ćwitku na wsim świtku ta nad ożynoczku, nyma meni myłejszoji ta nad drużynoczku", w rkp. z odsyłaczem do źródła i do *Pokucia* cz. II nr 209, ten ostatni nie ma uzasadnienia.

nr 38–39 — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, wskazanym przez Kolberga odsyłaczem pod zwr. 39, tekstu tego nie odnaleziono.

s. 14 mel. nr 45 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. melodia bez tekstu, nad nią notatki: „Kołomyjka dawna (obertajut sie na liwo i na prawo), biegają w kole" — zob. nr 44 w suplemencie. Por. też w T. 55 nr 1204, tam opublikowany czystopis Kolberga. W nocie pod melodią Kolberg odsyła do cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 152, nr 254, tam zob. zwr. 7.

s. 15 nr 45 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 28, nr 408) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, z odsyłaczem do źródła, tam s. 442, nr 322.

nr 46 — W „Cztienijach" opublikowany był pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, tam cz. II, s. 385, nr 688.

mel. nr 47 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. melodia bez tekstu, zapisana dwukrotnie, pierwszy raz z notatką „kołomyjka" — zob. w suplemencie nr 51, drugi raz z notatką: „lepiej":

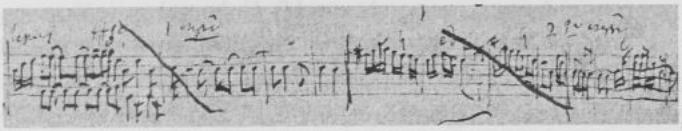

ten zapis był podstawą druku.

nr 47–49 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 10) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 249, nr 10. W rkp. i u Hołowackiego w zwr. 47 w w. 3: „mnia".

nr 50–51 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 53) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 256, nr 53.

nr 52–53 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 206) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 283, nr 206.

nr 54 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 763) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 408, nr 763. W rkp. na marginesie odsyłacz do dwu innych przyśpiewek z tego samego rkp., opublikowanych w cz. III *Pokucia*, nr 52–53.

nr 55 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 677) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob.

w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 380, nr 677. W rkp. wyjaśnienie: „postilica — postoły drewniane".

nr 56a-b — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 325) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 305, nr 325.

s. 16 **nr 57** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 711) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 396, nr 711.

nr 58-60 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36 nr 667) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 374, nr 667. W rkp. na marginesie notatka: „Robota. Pańszczyzna", w zwr. 58 w w. 3: „wezemo" zamiast „ozmimo" (tak samo u Hołowackiego) i obok „dubiw" wyjaśnienie: „dębów".

nr 61 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 200) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 282, nr 200. W rkp. na marginesie odsyłacz do tekstu nr 372 z k. 28 tego rkp., tj. do tekstu opublikowanego przez Kolberga w cz. III *Pokucia* jako nr 62-63.

nr 62-63 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 28, nr 372) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 198, nr 132. W rkp. i u Zaleskiego w zwr. 62 w w. 1: „suchy" zamiast „suchyj", w zwr. 63 w w. 3: „siede", w w. 4: „młodeńki". Ten sam tekst tamże (k. 31, nr 32) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, tam cz. II, s. 253, nr 32. W *Pokuciu* tekst taki jak u Hołowackiego

nr 64–66 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 69) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 259, nr 69. W rkp. i u Hołowackiego w zwr. 64 w w. 2: „cwitoczki", w w. 4: „kwitoczki", w zwr. 66 w w. 4: „Łanczynśkim".

nr 67 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 109) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 266, nr 109. W rkp. w w. 3: „Łanczyńska".

mel. nr 68 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notą „kołomyjka". W rkp. melodia bez tekstu, zapisana o małą tercję wyżej, częściowo bez podziału na takty:

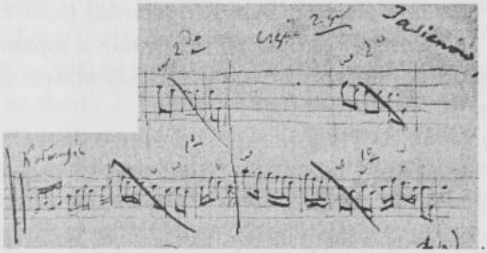

s. 17 nr 68–71 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 682) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 382, nr 682. W rkp. w zwr. 70 w w. 2: „łelity" z dopisanym: „łeżity" (ukr. *łelity* — błyszczeć, połyskiwać).

nr 80–82 — W zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...* wariant zwr. 80 (T. II, s. 175, nr 32). W zamieszczonym w przypisie odsyłaczu do wariantu zwr. 82 winno być: *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 293, nr 221, zwr. 11 (nie 10).

s. 18 nr 83 — W zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...* w T. 2, s. 194, nr 3, z lokalizacją: „z Kołomyjskiego", tam w w. 3: „ona mene", w. 4: „tylko prytulu sie".

nr 86 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 37, nr 779 i 780) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 410, nr 479 i 480 (recte: 779 i 780).

nr 87 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 35, nr 649) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 369, nr 649. W rkp. w w. 2: „wodycia". W przypisie Kolberg odsyła do pieśni o podobnych motywach w *Poznańskiem* cz. IV (DWOK T. 12), s. 309, nr 613, oraz w *Pokuciu* cz. II (DWOK T. 30), s. 153, nr 255.

nr 92–93 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 11) z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni", brzegi karty uszkodzone, brak fragmentów zwr. 92.

s. 19 nr 94–95 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 96) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 96–99 — Teksty w rkp. terenowym Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 38) z lokalizacją: „Czortowiec" i odsyłaczem do tekstu ze zbioru Ż. Paulego, tj. do opublikowanego przez Kolberga pod nr 100–102. W rkp. zwr. 96–99 są fragmentem cyklu przyśpiewek, zob. przypis do nr 117–118.

nr 100–102 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 154) z lokalizacją ogólną: „ze Stryjskiego i Stanisławowskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 190–191, nr 53 (nie 154), z lokalizacją jak w rkp.

nr 103–104 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 50) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

nr 105–108 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 51) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. trzy następne zwr., które opublikowane są w cz. III *Pokucia*, s. 68, nr 694–696.

s. 20 **nr 110** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 189) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 196, nr 17, z lokalizacją jak w rkp.

nr 117–118 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 38) z lokalizacją ogólną: „Czortowiec". W rkp. zapis melodii (zob. nr 1176 w *Rusi Karpackiej* cz. II, DWOK T. 55) i dziesięć przyśpiewek, kolejno są to: nr 117–118 w cz. III *Pokucia*, następnie nr 1176 w tomie *Ruś Karpacka* cz. II i numery 96–99 i 19–20 w T. 31.

nr 119–122 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 212–213) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 199–200, nr 40–41, z tą samą lokalizacją.

s. 21 **nr 123** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 208) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 199, nr 35, z tą samą lokalizacją.

mel. nr 124 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. melodia bez tekstu, z notą jak w druku. W rkp. w t. 1 przy a^1 mała nuta e^1, w t. 3 na pierwszą miarę tylko wersja małych nut, nad d^2 mordent, t. 4:

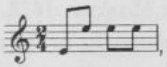

w t. 6, 7 i 10 tylko górna wersja nut.

nr 126–129 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 49, nr 14) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 126 w w. 2: „dubyny", w zwr. 129 w w. 4: „kydy". Tekst wariantu zwrotki 126 w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 161) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi*, opublikowanego

w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 275, nr 161. W odpisie ze zbioru Hołowackiego:

„Oj, na hori ta monastyr z nowoi dubyny,
szkoda, lubko, toi sławy, szczo my sia lubyły".

nr 130–132 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 52, nr 30) z lokalizacją: „z Myszyna", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

nr 133–134 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 53, nr 34) z lokalizacją: „z Ispasa", w dziale pt. „Spiwanky dribni".

s. 22 **nr 138–141** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 596–599). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 838 (recte 848), nr 1–4, w pierwodruku zbioru Sałamona z 1863 wśród szumek na s. 89, nr 3–4, bez zapisu nutowego. Ten sam tekst zamieścił Kolberg pod nr 515–519.

s. 23 **nr 144–145** — W „Cztienijach" ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878 tekstu tego nie odnaleziono.

nr 146–147 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 34, nr 492) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 337, nr 492. W rkp. na marginesie odsyłacz do nr 59 na k. 25 w tym rkp., tj. do tekstu publikowanego w *Rusi Czerwonej* cz. II/1 (DWOK T. 57), s. 28, nr 696. W rkp. w zwr. 146 w w. 1: „sołodeńka" zamiast „mołodeńka", tak samo u Hołowackiego, w w. 3: „czoho'ś".

nr 148–149 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 34, nr 563) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 350, nr 563.

s. 24 nr 152 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 71) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 260, nr 71.

nr 153 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 295) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 300, nr 295.

nr 154–155 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 292) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 299, nr 292. W rkp. i u Hołowackiego tekst jest fragmentem cyklu przyśpiewek, por. przypis do zwr. 162. „Oditny" w swej recenzji I. Franko tłumaczy jako „ubrane" (zob. w ankesie VIII s. 287).

nr 156–157 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 289) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 298, nr 289. W rkp. i u Hołowackiego w zwr. 156 w w. 3: „soroczeńku".

nr 158–159 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 318) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 304, nr 318.

nr 160–161 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 265–266) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 294, nr 265–266. W rkp. na marginesie odsyłacz do pieśni nr 376 na k. 28 w tym rkp., zob. *Ruś Karpacka* cz. II (DWOK T. 55), s. 362, nr 1059. W rkp. w zwr. 160 w w. 1: „mi", w w. 2: „nej".

nr 162 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 292) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 299, nr 292. W rkp. i u Hołowackiego jako następne zwr. wpisany tekst nr 154–155.

nr 163–164 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 33, nr 287) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 298, nr 287.

mel. nr 165 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]", tam melodia bez tekstu z notą „Ruski tanec". W rkp. melodia zanotowana o małą tercję wyżej, w t. 2 na drugą miarę szesnastki c^2 h^1 i ósemka a^1 z wersją małych nut — szesnastki a^1 h^1, w t. 3 tylko wersja małych nut, w t. 4 wersja małych nut jako główna, a druga wersja inna: szesnastki c^2 h^1 a^1 h^1 oraz ćwierćnuta a^1, t. 5 i 6:

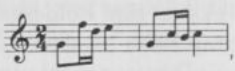

w t. 7 druga duża nuta d^2, na drugą miarę tylko wersja małych nut, t. 8:

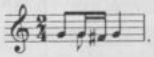

s. 25 **nr 165–167** — W „Cztienijach", wskazanych w nocie pod tekstem, ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878 tekstu tego nie odnaleziono.

nr 168–172 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 715) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", do którego Kolberg odsyła w nocie pod tekstem, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, tam cz. II, s. 397–398, nr 715. Teksty powtórzone w tym tomie *Pokucia* na s. 65, nr 639–643. W rkp. w zwr. 643

w w. 2 obok: „łetiły" wyjaśnienie „leżały", w w. 4: „zwydiły" zamiast „zawydili".

nr 173 — Wariant tekstu w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 157) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 191, nr 56. W rkp. i u Paulego w w. 2: „totoż myni", w. 3: „Ne dajteż mnia", w zwr. 174 w. 1-2: „Oj, daj mene, moja maty, za fajnoho chłopci", w w. 4: „jak ruża".

s. 26 **nr 181-182** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 49, nr 13) z lokalizacją: „z Ispasa" w dziale pt. „Spiwanky dribni".

nr 183-184 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 267) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 295, nr 267. W rkp. na marginesie notatka: „Halicz" i odsyłacz do nr 72 na k. 25 w tym rkp., tj. do tekstu publikowanego w *Rusi Czerwonej* cz. II/1 (DWOK T. 57), s. 40, nr 729.

nr 185 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 35, nr 611) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 360, nr 611.

s. 27 **nr 195** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 608). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 840 (recte 850), nr 13. W pierwodruku zbioru Sałamona z 1863 r. wśrod szumek na s. 91, nr 13, bez zapisu nutowego.

nr 196 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 610). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu:

Moskwa 1878, cz. II, s. 841 (recte 851), nr 15. W pierwodruku zbioru Sałamona z r. 1863 wśrod szumek na s. 91, nr 15, bez zapisu nutowego. W rkp. w w. 2: „so" zamiast „zo".

nr 197 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 607). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 850, nr 12. W pierwodruku zbioru Sałamona z r. 1863 wśrod szumek na s. 91, nr 12, bez zapisu nutowego.

nr 198 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 606). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 850, nr 11. W pierwodruku zbioru Sałamona z r. 1863 wśrod szumek na s. 91, nr 11, bez zapisu nutowego. W rkp. w w. 1: „werszoczki".

nr 199 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 609). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 850, nr 14. W pierwodruku zbioru Sałamona z r. 1863 wśrod szumek na s. 91, nr 14, bez zapisu nutowego.

s. 28 **nr 202–203** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 70, nr 52) w zespole zatytułowanym „Spiwanky pidskoczyski", z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa" i datą na końcu „Ispas, dnia 27 sierpnia 1880". W rkp. zwr. 202 poprzedzona wariantem zwr. 201, zob. w *Rusi Karpackiej* cz. II (DWOK T. 55), s. 390, nr 1167. W rkp. w zwr. 203 w. 4: „rozlubyły" zamiast „roztriasyły".

nr 204–206 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 71, nr 59) w zespole pt. „Spiwanky pidskoczyski", z lokalizacją:

„wszystkie z Ispasa" i datą na końcu: „Ispas, dnia 27 sierpnia 1880".

mel. nr 207 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji. W rkp. zapis nutowy bez znaków repetycji, w t. 2 na pierwszą część drugiej miary także c^2 h^1, w t. 5 zamiast f^1 jest g^1, w t. 8 dolną wersją dla pierwszej miary jest ćwierćnuta g^1, na drugą miarę ósemki g^1 d^1, w t. 9 i 11 tylko górne wersje nut, w t. 10 pierwsza nuta ma też inną wersję: ósemkę a^1, w t. 12 ósemki mają wersję ćwierćnutową: h^1, po t. 12 takt niewypełniony, który oznacza prawdopodobnie powtórzenie t. 9, następnie zanotowane są trzy takty, których nie ma w druku:

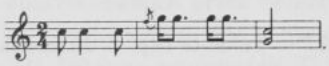

mel. nr 208 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notatką nad mel. jak w druku. W rkp. melodia połączona łukiem z zapisaną wyżej mel. nr 207 (por. opis tańca na s. 2–5). W rkp. w t. 1 na drugą miarę wersją główną są szesnastki, a wersją małych nut dwie ósemki: d^2 c^2, w t. 3 na drugą miarę tylko wersja szesnastkowa, w t. 7 zamiast szesnastek a^1 fis^1 jest dwa razy g^1 z przednutką fis^1 przed drugim g^1, w t. 8 zamiast drugiego g^1 jest d^1.

nr 212–213 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 690) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 386, nr 690.

nr 218–219 — W zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, *w* T. 2, s. 202, nr 4 z lokalizacją „z Czortkowskiego". U Paulego w zwr. 218 w w. 1–3: „Albo", zwr. 219 zamieszczona u Paulego w przypisie jako wariant.

s. 30 **nr 224–225** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 29, nr 330) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 192, nr 89. U Zaleskiego w zwr. 224 w w. 4: „korczmońci".

nr 226 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 29, nr 328) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 192, nr 87.

nr 227–229 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 93) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 228 w w. 2: „poszły".

nr 230–232 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47, nr 3) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 233–234 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 78) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 235–237 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 76) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 30–31 nr 238–241 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 58, nr 65) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 31 nr 242–243 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 55), odpis ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. II, s. 85, bez lokalizacji, na marginesie notatki: „*Pokucie*, kołomyjki" i „do krótkich". Dla zapisów z tej karty prawdopodobnie lokalizacja ogólna: „Brzeżańskie, Buczacz". W rkp. i u Paulego wyjaśnienia: „Tyśmienica — m. w obw. stanisł." i „Otynia — m. w obw. stanisł. (nad rzeką Woronią)".

mel. nr 244 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", zob. w suplemencie nr 45.

mel. 245 i zwr. 246–247 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. dla t. 1–3 wpisana również inna wersja:

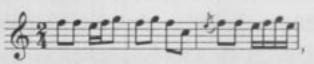

w t. 5 nie ma przednutki przed pierwszą nutą, nie ma też górnej wersji nut, a ostatnia nuta to g^1 zamiast c^2, w t. 6 na drugą miarę ósemki c^2 c^2 z wersją małych szesnastek d^2 d^2 dla pierwszej

z nich, w t. 7 nie ma wersji małych nut i szesnastki a^1, w t. 8 druga nuta to g^1, w rkp. melodia dłuższa o przygrywkę instrumentalną:

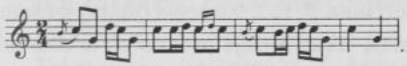

W rkp. tekstu w zwr. 246 w w. 2: „d'meni", w w. 3: „néma". W nocie nad zwr. 245 winien być odsyłacz do nr 88 (nie 87), a w nocie nad zwr. 246 odsyłacz do nr 92 (nie 93).

s. 32 nr 248–258 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 32, nr 32) z lokalizacją: „z Ispasa" i zanotowaną na marginesie uwagą Kolberga: „Kołomyjki". W rkp. „spiwanka" nr 32 składa się z 14 zwrotek opublikowanych przez Kolberga jako trzy odrębne teksty, w rkp. zanotowane są one w następującej kolejności: zwr. 254–258, 248–253, trzy ostatnie zob. T. 55 s. 284, nr 919. W rkp. przypis Kolberga do zwr. 254: „Ujście Putilla, nad Czeremoszem, na Bukowinie, powyżej Kut", przypisów 2 i 3 w rkp. nie ma.

mel. nr 259 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]". W rkp. nie ma nazwy tańca, melodia zapisana jest o małą tercję wyżej, w t. 1 nie ma wersji ćwierćnutowej, przed pierwszą nutą przednutka h^1, w t. 4 dla c^2 jest także wersja ósemkowa: c^2 g^1, nie ma w tym takcie znaku powtórzenia, w t. 5 przed pierwszą nutą przednutka gis^1, na drugą miarę nie ma wersji małych nut, w t. 7 na drugą miarę tylko wersja ósemkowa, w t. 9 nie ma wersji małych nut, w t. ostatnim przed pierwszą szesnastką przednutka h^1, a zamiast drugiego g^1 jest a^1.

mel. nr 260 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. nad melodią nota: „Z kozaczkom (peredok)". W rkp. w t. 2 na pierwszą miarę zamiast ćwierćnuty są dwie ósemki e^1 e^1, na drugą miarę zamiast a^2 mała nuta e^2, w t. 5 nie ma rytmu punktowanego, w t. 6 ósemki e^1 g^2 i ćwierćnuta g^2, t. 8 niepełny, zawiera tylko ćwierćnutę c^2, w t. 11 na drugą miarę zamiast szesnastek ćwierćnuta d^2, w t. 15 nie ma rytmu punktowanego.

s. 33 mel. nr 261 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]" i notą „kołomyjka". W rkp.

tylko t. 5–12, w t. 7 przed drugim f^2 przednutka g^2, dla t. 8 zapisana także inna wersja, która nie wypełnia całego taktu: szesnastki c^2 e^2 i ćwierćnuta f^2, w t. 9 trzecia (mała) szesnastka c^2, w t. 10 szesnastki mają także wersję ósemki c^2, w ostatnim takcie ósemka c^2 oraz ćwierćnuta c^2 z kropką.

nr 264–266 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 75) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 265 w w. 3: „ny odnomum".

nr 272 — Kolberg odsyła do zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam warianty na s. 189, nr 66 i 67 oraz s. 192, nr 90, por. nr 532 w cz. II *Pokucia* i przypis źródłowy do tego tekstu.

s. 34 nr 276–277 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 51a) bez lokalizacji. W rkp. w zwr. 276 obok „ni" wyjaśnienie: „(mni)".

s. 34–35 nr 280–283 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 65, nr 1) w zespole pt. „Spiwanky pidskoczyski", z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa" i datą na końcu „Ispas, dnia 27 sierpnia 1880". W rkp. w zwr. 280 w w. 2: „peteka", w w. 3: „petyczyna".

s. 35 nr 285 — W „Cztienijach" ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878 tekstu tego nie odnaleziono.

nr 286 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 214) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 200, nr 42, z taką samą lokalizacją. U Paulego bez wariantu pierwszego wiersza. W druku w nocie pod tekstem Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 294, nr 264, tam wiersz pierwszy jak w wersji wariantowej.

nr 289–290 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 217) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 200, nr 45, z taką samą lokalizacją. W rkp. i u Paulego w zwr. 289 w w. 2: „bohaty", w w. 3: „arendaru", w w. 4: „żonaty".

s. 36 nr 291 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 218) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 200, nr 46, z lokalizacją taką samą.

nr 292–293 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 219) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 200, nr 47. W rkp. i u Paulego w zwr. 292 w w. 2: „kuczeryki", w w. 3: „jedny" i „czobokita", w zwr. 293 w w. 4: „bosy".

nr 294–295 — W „Cztienijach" ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878 tekstu tego nie odnaleziono.

nr 296 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 215), wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 200, nr 43, z lokalizacją „z Kołomyjskiego". W rkp. i u Paulego w. 1: „U naszoji hospodyni".

mel. nr 297 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, wśród zapisów z Jasienowa Polnego i Podwysokiego, z notą nad mel. jak w druku. W rkp. w t. 3 na drugą miarę rytm: dwie szesnastki i ósemka, w t. 4 nad ostatnią nutą mordent, w t. 5 nad a^1 mordent, w t. 7 dla e^2 d^2 nie ma wersji małych nut.

mel. nr 298 — Por. nr 8 w suplemencie.

mel. nr 299 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. melodia bez tekstu z notatką: „dribna (3-część)". Zapis obejmuje t. 1–4 kilkakrotnie powtarzane:

Por. też nr 8 w suplemencie.

s. 37 nr 299–300 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 16) z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa" w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 299 w w. 2: „kłynoczku".

Wariant zwr. 299 w rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 16) z lokalizacją ogólną: „Żabie", tam w w. 1: „Tarabanczuk", w. 3: „kupyv tato rukawyci".

mel. nr 301 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notą jak w druku. W rkp. zapisana melodia instrumentalna, bez tekstu, w druku Kolberg oddał ją przede wszystkim małymi nutami, źródło melodii wokalnej nie zachowało się. Zapis w rkp.:

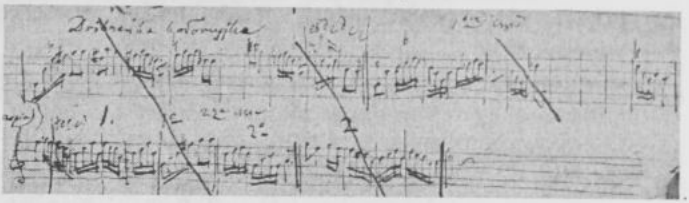

nr 301–302 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 190) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 196, nr 18, z taką samą lokalizacją. W rkp. i u Paulego w zwr. 301 w w. 2: „czy", w w. 3: „worożeńki", w zwr. 302 w w. 1: „dołońkamy" (jak pod mel.), w w. 3: „ułuczkamy".

nr 303–304 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 191) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 196, nr 19, z taką samą lokalizacją. W rkp. w zwr. 304 w w. 2: „ustupit".

s. 38 **nr 309–310** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 211) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 199, nr 39, z taką samą lokalizacją. W rkp. w zwr. 309 w w. 3: „a win myni", u Paulego: „mene".

nr 311–312 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 28, nr 397) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, z odsyłaczem do nr 51 na s. 252 tego zbioru.

nr 313 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 28, nr 399) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 273, nr 86.

nr 314–315 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 28, nr 398) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 272, nr 83. W rkp. i u Zaleskiego w zwr. 314 w w. 1: „biły", w w. 3: „lubyw kozak", w zwr. 315 w. 1: „Nechaj pokidaje".

mel. nr 316 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, zob. nr 60 w suplemencie.

nr 318–319 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 1) bez lokalizacji. Na marginesie notatka: „czarownica", raczej nie mająca związku z tym tekstem.

s. 39 **nr 323** — Wariant tekstu w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 39, nr 80) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 261, nr 80. W rkp. i u Hołowackiego w. 3–4: „a teperka mia widdała w tiażkuju newolu".

mel. nr 324 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji. W rkp. tylko t. 1–10, w t. 3 na pierwszą miarę nie ma wersji ósemkowej, dla t. 3 i 4 zanotowana także inna wersja:

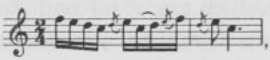

t. 5 i 6 zapisane po melodii z notatką „vel" jako inna wersja t. 3–4, w t. 6 na pierwszą miarę nie ma wersji ósemkowej, w t. 7 i 8 cztery ósemki c^2, w t. 7 na pierwszą miarę także wersja małej ćwierćnuty c^2, w t. 8 druga i trzecia nuta połączone łukiem, w t. 9 na pierwszą miarę rytm: ósemka, dwie szesnastki, w t. 10 na drugą miarę nie ma wersji małych nut.

nr 324–325 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 183) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 195, nr 11, z taką samą lokalizacją. W rkp. i u Paulego w zwr. 324 w w. 1: „borzo".

nr 326 — Tekst (bez podanego po zwr. 327 wariantu) w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 31, nr 67) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 259, nr 67. W rkp. w w. 4: „dusza".

nr 327 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 32, nr 220) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 286, nr 220.

mel. nr 328 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]". W rkp. melodia bez tekstu, zapisana o sekundę małą wyżej, z notą jak w druku, w t. 1 nie ma ósemki e^2, zapisy drugiej miary w t. 2 i pierwszej miary w t. 3 nie w pełni czytelne, w t. 5 na pierwszą miarę bez wersji małych nut, po t. 10 trzy takty puste wskazujące prawdopodobnie na powtórzenie t. 7–9, w t. 14 na drugą miarę tylko wersja małych nut.

s. 40 **mel. nr 331** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. nad nutami notatka jak w druku, melodia zapisana o małą tercję wyżej, bez znaków repetycji, w t. 4 nad drugą nutą nie ma mordentu, w t. 6 bez wersji małych nut, w t. 7 nad trzecią nutą nie ma mordentu, w t. 8 nie ma wersji małych nut, zamiast ćwierćnuty są dwie ósemki *fis*^{2}.

nr 332–333 — W nocie pod zwr. 333 Kolberg odsyła do cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30) s. 163, nr 291, zwr. 7–8.

mel. nr 334 i zwr. 334–340 — Rkp. nieznanego autora (teka 20, sygn. 1255 A, k. 21) bez lokalizacji, z notatkami Kolberga. Nad mel. ręką autora nota: „Wertak (taniec)" oraz ręką Kolberga notatka zamieszczona nad mel.: „Zwrotki [...] w czasie tańca". Melodia zob. nr 57 w supl. W rkp. pod mel. zwr. 334 i 341, a niżej w zapisie kolumnowym kolejno zwr.: 342, 343, 340, 339, 338, 337, 335 i 336. W rkp. w zwr. 336 w w. 1: „totij", w w. 3: „meni", w zwr. 338 w w. 2: „trawycia".

s. 41 mel. 341 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 4) bez lokalizacji. W rkp. melodia bez tekstu, z notą: „kołomyjka", zob. w suplemencie nr 43.

nr 341–343 — Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 20, sygn. 1255 A, k. 21) podpisany pod inną mel., zob. przypis do mel. nr 334. W rkp. w zwr. 341 w w. 1: „hotiw", w zwr. 343 w w. 2 i 6: „połetiła", w w. 4: „de sia".

nr 344–346 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 74–75, nr 8) z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 41–42 nr 348–349 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 7) bez lokalizacji. W rkp. w zwr. 349 w. 4: „ta po pizdi hlusnu". W „Cztienijach", do których Kolberg odsyła w nocie pod zwr. 349, ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878 tekstu tego nie odnaleziono.

s. 42 nr 350–351 — W zbiorze W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, s. 401, nr 263, zwrotki te są początkiem dłuższej pieśni.

mel. nr 352 — Melodia w rkp. terenowym Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. bez tekstu — zob. w suplemencie nr 48. Na marginesie notatka: „chłopcy sami, potem z dziewcz[ynami]", nad mel. „Kołomyjka" jak w druku. Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 176) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 194, nr 4, z taką samą lokalizacją. W rkp. nad w. 3–4 nadpisany wariant: „Ta szczoby ja sia twoho synka ne naciuliuwała". Tekst także zapisany w Kolbergowskim przekładzie rozprawy J.D. Wahylewicza *Huculowé, obywatelé wýchodnjho pohořj karpatského...*, sv. 1, s. 49 (teka 23, sygn. 1278, k. 92), drugi odpis z artykułu Wahylewicza tamże (k. 95).

nr 353–354 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 177) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 194, nr 5, z taką samą lokalizacją.

s. 43 nr 363–366 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 199–202) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyj-

skiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 198, nr 27–30, z taką samą lokalizacją. W rkp. i u Paulego w zwr. 363 w w. 3 nie ma wariantu. Zapis wariantu tej zwrotki w czystopisie Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 6), sporządzonym prawdopodobnie na podstawie własnego zapisu terenowego, tam w w. 1: „Ja żény si, ny żury si", w w. 3 tylko wariant „swyni", w w. 4 po „zawyrtaty" wyjaśnienie: „nawracać".

nr 371–372 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 206–207) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 198–199, nr 34–35, z taką samą lokalizacją. W rkp. i u Paulego w zwr. 371 w w. 4: „wynis" zamiast „prynis".

s. 44 nr 373 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 209) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 199, nr 37, z taką samą lokalizacją.

nr 379–382 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 46, nr 69) z lokalizacją: „Piadyki, w sierpniu 1880" i z tytułem „Spiwanka". W rkp. w zwr. 379 w w. 1: „Yj kuwała".

nr 384 — Rkp. nieznanego autora (Archiwum PTL, sygn. 323, ark. 5), bez lokalizacji. Prawdopodobnie autorem (autorką?) tego zapisu była osoba pochodząca z Żabiego, taką lokalizację mają w czystopisach Kolberga inne teksty pochodzące z tego rkp.

nr 385–388 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 79) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 386 w. 4: „nohy zadyrajut", w zwr. 387 w. 4: „ta muda połocze", w zwr. 388 w. 4: „bo sze wtopysz żyłu", przypis 6 do zwr. 388 — por. wyjaśnienie I. Franki w recenzji (aneks VII, s. 287).

nr 390 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 173) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 194, nr 1, z taką samą lokalizacją.

s. 45–46 mel. nr 391 — Por. w suplemencie nr 52.

s. 45 nr 392 — W odsyłaczu pod tekstem winno być: nr 323, odesłanie dotyczy zwr. 391.

nr 397 — Kolberg odsyła do zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, który zamieszczony był w „Cztienijach", zob. w wydaniu: cz. II Moskwa 1878, tam wariant na s. 448 nr 660 (recte 960), u Hołowackiego w. 1-2: „Na Brusturach zahrymiło, na Jasinju błysło".

nr 398 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 38, nr 961) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 448, nr 661 (recte 961).

s. 46 **mel. nr 401** — Melodia w rkp. terenowym Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą jak w druku nad nutami, zob. w suplemencie nr 54.

nr 401–403 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 53, nr 38) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 401 w w. 1: „pasy, pasy".

nr 404–405 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 53, nr 39) z lokalizacją: „z Myszyna", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 406–412 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 48, nr 7 — zwr. 406-408 i nr 6 — zwr. 409-412) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 406 w w. 1 bez „ta".

s. 47 **mel. nr 413** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. melodia bez tekstu z notą: „Ssus wołoski". Rkp. uszkodzony, zapisu od t. 8 nie można odczytać. W rkp. repetycja t. 1-4 rozpisana, w pierwszym wykonaniu t. 1:

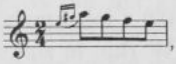

w t. 4 są dwie ćwierćnuty g^2, w t. 3 i 4 dodatkowa wersja:

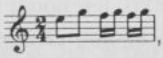

w drugim wykonaniu w t. 1 cztery ósemki a^2 gis^2 f^2 e^2, w t. 5 nie ma wersji małych nut, nad d^2 mordent, w t. 7 nie ma ósemki h^1.

mel. nr 415 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", nad melodia nota: „Hordylanka (podskakują)". W rkp. inna kolejność taktów: t. 5–11, 1–4, 12–15, przy czym powtórzenie jest rozpisane, następnie t. od 16 do końca, ale zapis t. 20–21 jest nieczytelny, a dalej rkp. uszkodzony. W rkp. w t. 1 rytm punktowany, w t. 2 zamiast c^2 jest h^1, w t. 3 krzyżyk nad d^2, w t. 6 nie ma krzyżyka przed g^1, w t. 12 nie ma krzyżyka przed c^2, w t. 12 i 15 nie ma znaków powtórzenia, a zamiast powtórzenia t. 13–14 są trzy takty niewypełnione, po nich takt z półnutą a^1, tj. druga volta, od t. 21 rkp. uszkodzony, zapisu nie da się odtworzyć. Odesłanie (pod nutami) do melodii w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2), s. 135, nr 163 nie ma uzasadnienia.

nr 415 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 194) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 197, nr 22, z lokalizacją jak w rkp. W rkp. i u Paulego w w. 3: „do odnoj".

nr 416 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 196) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 197, nr 24, z lokalizacją jak w rkp. U Paulego w w. 4: „biławycia".

nr 417–418 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 197) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 197, nr 25, z lokalizacją jak w rkp.

s. 48 **nr 419–420 i 422** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 63, nr 102) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 419 w w. 2: „batalija", w w. 4: „Marija", w zwr. 422 w w. 3: „cziczka".

mel. nr 423 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. nad melodią nota: „Hordylanka". W rkp. w t. 2 i 6 nie ma mordentów, w t. 3 na pierwszą miarę rytm: ósemka i dwie szesnastki, na drugą miarę ósemka d^2 i dwie szesnastki c^2 h^1, w t. 7 dla drugiej miary tylko górna wersja, w t. 9 ostatnia nuta: c^2 zamiast h^1, brak t. 12.

nr 423–426 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47, nr 1) z lokalizacją: „z Ispasa" w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. cykl tekstów oznaczonych nr 1 w zespole pt. „Spiwanky dribni" składa się z 16 zwrotek, kolejno są to: nr 134 w cz. II *Pokucia*, nr 423–426 w cz. III, cd. nr 134 w cz. II, nr 594 zwr. 1–8 w *Rusi Karpackiej* cz. II (DWOK T. 55) i nr 462–464 w cz. III *Pokucia*.

mel. nr 427 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. melodia zapisana wśród weselnych, nad mel. noty: „trapahun (coś na kształt hordylanki)" i „rzędem się bierze kilku parobków za ręce i skaczą, i prysiudy robią (bez dziewek), na weselu" (por. przypis Kolberga do tej melodii). W rkp. w t. 2 ósemka f^2 bez wersji małych nut, nad nią mordent, w t. 3 pierwsza szesnastka ma także drugą wersję e^1, w t. 5 nie ma wersji ósemkowej, w t. 6 nad pierwszym e^2 kasownik, w t. 7 na pierwszą miarę także inna wersja dla ósemki — szesnastki b^1 c^2, nie ma drugiej volty.

nr 427–428 — Rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 9) bez lokalizacji, tam w zwr. 427 w w. 1: „nado dwermy", w. 2: „a chtoż méne pyrywern'e (przewróci)", w w. 3: „pyrywern'e".

s. 49 **nr 429** — W rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 9) wariant zwr. 429, bez lokalizacji, tam w w. 1: „pszynyczenku", w w. 2: „czysnyczok", w. 3: „jak u diwki, tak i w ninki", nie ma przypisu 1.

nr 430 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 9) bez lokalizacji. W rkp. w. 2: „najiła si termanku".

mel. nr 431 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]" i notą nad mel.: „Cyganeszty z hory (ale sami parobcy)". W rkp. w t. 2 nad f^2 kasownik, w t. 7 ostatnia nuta ma też inną wersję: h^1, w t. 9 na pierwszą miarę ósemka g^1 i szesnastki g^1 f^1 bez wersji małych nut, nad f^1 krzyżyk, w t. 10–11 nie ma znaków repetycji, a t. 10 jest dwukrotnie powtórzony.

nr 431–433 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 36, nr 44) z lokalizacją: „z Ispasa" i z tytułem „Spiwanka".

nr 434–436 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 98) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 437 — W przypisie 4 Kolberg odsyła do melodii w cz. II *Pokucia*, s. 45, nr 53.

s. 50 mel. nr 443 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", tam t. 1–4 z tekstem zwr. 443, tamże (k. 8) t. 9–20, bez lokalizacji, z tekstem „Aj, arkan, arkanoczku", takim samym jak opublikowany przez Kolberga z mel. nr 446, zapis t. 5–8 w rkp. nie zachował się. W rkp. na k. 9 nad początkiem melodii nota: „Serbyn (w trzeci dzień Wełykdnia)" oraz krótki opis tańca: „trzymają się, krajczy (przodownik) ma pałeczkę, vel buczok, co im pokazuje obroty" (zob. przypis na s. 50), pod melodią: „tańcują jak arkana — naprzód lewa noga wznosi się, potem idzie prawa, lewa, prawa; arkan zaś wołoski z prysiudami, figurami, wyrzucaniem nóg" (zob. przypis na s. 51), nad t. 9–20 na k. 8 nota „serbén". W rkp. t. 1–4 i 9–16 zapisane o małą tercję wyżej, t. 2 niewypełniony, t. 11:

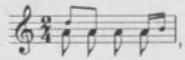

w t. 12 przed pierwszą nutą przednutka *ais*^{1}, w t. 13 małe nuty mają wartość dwu szesnastek i ósemki, w t. 17 nad *ais*^{1} mordent, w t. 18 nie ma przednutki przed pierwszą nutą, w t. 19 przed pierwszą ósemką przednutka *ais*^{1}. W zapisie tekstu (na k. 9, w druku na s. 51) w w. 3: „szanowaty".

s. 51 mel. nr 444 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją; „Podwysok[ie]" i z nazwą tańca jak w druku. W rkp. w t. 1 przed ósemką tylko jedna przednutka e^{2}, w t. 2 i 3 przed pierwszą nutą nie ma przednutek, przed drugą tylko e^{2}, w t. 3 i 4 nad ósemką d^{2} mordent, w t. 5 przed ćwierćnutą f^{2} tylko jedna przednutka e^{2}, w t. 7 i 8 bez przednutek, w t. 11 nad drugą nutą mordent, t. 12 niepełny, w nim tylko szesnastki: d^{2} c^{2} b^{1} g^{1}.

mel. nr 445 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z nazwą tańca jak w druku. W rkp. melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, w t. 2 i 4 nie ma wersji małych nut, a pierwsza nuta ma przednutkę d^{2}, w t. 4 i 6 mordent nad d^{2}, w rkp. nie ma t. 7–8, w t. 9 nad nutami trzecią, piątą i siódmą mordenty, w t. 10 ostatnia nuta ma też wersję a^{2}, w t. 11 nie ma mordentów, w t. 12 przed c^{2} przednutka h^{1}.

mel. nr 446 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. melodia bez tekstu z notatką: „Arkan, sami mężczyźni". Tekst w rkp. terenowym Kolberga (tamże, k. 8) bez lokalizacji. W rkp. melodia zapisana o małą tercję wyżej, w t. 2:

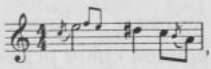

w t. 3 na ostatnią miarę zamiast wersji małych nut (górnych) przednutka h^1 przed ostatnią nutą, w t. 4 na drugą miarę małe nuty zapisane jako wersja główna, a wersją małych nut w tym takcie są ósemka a^1 i szesnastki c^2 h^1, w t. 5 dla drugiej i czwartej miary tylko wersja małych nut, w t. 6 na drugą miarę tylko wersja małych nut, w t. 7 druga nuta to fis^2, w t. 8 nie ma przednutki przed pierwszą nutą, w ostatnim takcie na drugą miarę tylko wersja małych nut.

Tekst zwr. 446 zapisany pod melodią opublikowaną w cz. III *Pokucia* jako część mel. nr 443 — zob. wyżej przypis do niej, w rkp. w w . 3: „Niech" zamiast „Naj".

s. 52 **mel. nr 447** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą nad mel. jak w druku i ze zwr. nr 447 i 448. W rkp. w t. 1 na pierwszą miarę także wersja małych nut: ósemki c^2 e^2, w t. 4 na pierwszą i drugą miarę tylko wersja ósemkowa, w t. 5 pierwsza nuta ma także wersję małych nut: ósemki g^2 g^2, a na ostatnią miarę zamiast e^2 jest g^1, w t. 7 na trzecią miarę tylko wersja ósemkowa, w t. 10 nad drugą nutą fermata, zapis kończy się tym taktem.

s. 53 **mel. nr 457** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja" i nazwą tańca jak w druku. W rkp. melodia zapisana o sekstę wielką wyżej, w t. 2 druga nuta to g^1 z przednutką fis^1, nie ma t. 7.

s. 54 **mel. nr 462** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. melodia bez tekstu, z nazwą tańca jak w druku. W t. 1 przed pierwszą nutą przednutka a^2, w t. 3 na drugą miarę tylko wersja małych nut, w t. 5 przed pierwszą nutą przednutka g^1, w t. 7 na pierwszą miarę tylko wersja ósemkowa, w t. 12 ósemki a^1 a^1 i ćwierćnuta a^1,

w t. 13 przed pierwszą nutą przednutki e^1 gis^1, w t. 15 na drugą miarę ósemki a^1 a^1, t. 16:

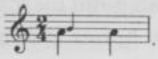

nr 462–464 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 47, nr 1) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni", jest to fragment cyklu przyśpiewek (zob. przypis do tekstów nr 423–426).

nr 465–466 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 48, nr 5) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 467–470 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 53, nr 37) z lokalizacją: „z Ispasa" w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 467 w w. 3: „tymoj" zamiast „tam-oj".

s. 55 mel. nr 472 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą „dribno" nad melodią. W rkp. w t. 6 druga nuta to d^1, w t. 7 i 8 nie ma krzyżyka przed f^2, w t. 7 i 10 nie ma znaków repetycji.

nr 479–482 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 58, nr 70) z lokalizacją: „z Ispasa" w zespole pt. „Spiwanky dribni".

mel. nr 484 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją „Podwysok[ie]", zob. nr 61 w suplemencie.

s. 56 nr 486 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 151) z lokalizacją ogólną: „ze Stryjskiego i Stanisławowskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 190, z lokalizacją jak w rkp. W rkp. i u Paulego w w. 1: „kuczerawy", w w. 3: „uże tobi".

s. 56–57 nr 495–498 — Tekst zwr. 495–498 w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 72) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 498 w w. 1: „fajnyj".

s. 56 mel. nr 496 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji. W rkp. w t. 3 nad h^1 bemol, w t. 4–6 nie ma wersji małych nut, w t. 6 przed pierwszą nutą zanotowana przednutka c^1, w t. 7 nie ma małej nuty cis^2, w t. 9 i 10 nie ma wersji małych nut.

s. 57 **nr 496–498** — Zob. wyżej przypis do tekstów 495–498.

nr 499–504 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 58, nr 64) bez lokalizacji, prawdopodobnie z Ispasa, w zespole pt. „Spiwanky dribni".

mel. nr 505 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]", nad melodią nota: „Wołoch, kilka par, najprzód ku sobie (jak w kozaku), potem *obertajut sia*" — por. przypis Kolberga na s. 57. W rkp. melodia zapisana o sekundę wielką niżej, w t. 2 nad pierwszą nutą mordent, w t. 5 całym i w t. 6 i 8 na pierwszą miarę oraz w t. 10 na drugą miarę rytm: szesnastka z kropką, trzydziestodwójka i ósemka, w t. 6 i 8 nie ma wersji małych nut, po t. 6 takt niewypełniony, po nim t. 8.

s. 58 **nr 508–510** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 73, nr 1) w zespole pt. „Spiwanky dribni" z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa".

mel. nr 513 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]" i notą jak w druku — zob. nr 55 w suplemencie.

nr 514 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki i szumki zebrane głównie na Podgórzu Karpackim przez Szczęsnego Sałamona...* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 50, nr 604). Jest to odpis z przedruku, który zamieścił J.F. Hołowacki w swoim zbiorze *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, tam cz. II, s. 839 (recte 849), nr 9. W rkp. w w. 2: „hde" zamiast „de".

nr 515–518 — Zob. przypis źródłowy do tekstów nr 138–141.

nr 519 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 725) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, tam cz. II, s. 400, nr 725. U Hołowackiego tekst taki sam.

mel. nr 520 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. zapis melodii z krótkim opisem tańca zamieszczonym przez Kolberga w przypisie, nad t. 3 notatka: „raz wraz". W rkp. w t. 2 dla pierwszej miary jest również inna wersja — ósemki e^2 e^2, w t. 4 przed-

nutka tylko przed pierwszą nutą, w t. 6 na drugą miarę w wersji małych nut ćwierćnuta d^2 zamiast e^2.

s. 59 nr 521 — W „Cztienijach", do których odsyła Kolberg w nocie pod tekstem, ukazał się pierwodruk zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, w wydaniu: Moskwa 1878 tekstu tego nie odnaleziono.

nr 525–527 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 64, nr 108) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 526 w w. 3: „piszła ju tot lisok".

nr 532 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 29, nr 331) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 192, nr 90. W rkp. wariant wierszy 1–2 dopisany później, w wariantowym w. 1: „Koło" zamiast: „W koło", w w. 3: „z toboj". Tekst zwr. wariantowej por. nr 272.

s. 60 nr 537 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 29, nr 332) bez lokalizacji, wśród wypisów ze zbioru W. Zaleskiego *Pieśni polskie i ruskie...*, tam s. 192, nr 91.

nr 541–542 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 186) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 196, nr 14, z taką samą lokalizacją. W rkp. i u Paulego w zwr. 541 w w. 4 i w zwr. 542 w w. 1: „mia" zamiast „(m)ni".

nr 543–544 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 184–185) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 195, nr 12 i 13 z taką samą lokalizacją. U Paulego w zwr. 543 nie ma wariantu w w. 1.

Tekst zwr. nr 544 także w tym samym rkp. Kolberga (k. 33, nr 361) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, tam cz. II, s. 312, nr 362. W rkp. na marginesie odsyłacz do tekstu nr 185 z tego rkp., tj. odpisu ze zbioru Ż. Paulego oraz do tekstu nr 121 z tego rkp., opublikowanego w tomie *Ruś Czerwona* cz. II (DWOK T. 57/I), s. 111, nr 895. W zapisie na k. 33 w w. 1: „horodoczku", w w. 2: „ružoczka", w w. 4: „hołowoczka".

Trzeci raz tekst zwr. 543–544 w rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1278, zwr. 543 na k. 92, zwr. 544 na k. 93), zapisany w Kolbergowskim przekładzie rozprawy J.D. Wahylewicza *Huculowé, obywatelé wýchodnjho pohořj karpatského...*, sv. 1, s. 49. W tym zapisie w zwr. 543 w w. 2: „steliu", w w. 3 wyjaśnienie: „ne poroszy — nie prósz, nie zaprószaj". W kolejnym zachowanym rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1278, k. 95) zwr. 543–544 wśród odpisów pieśni ze zbiorów różnych autorów, ale dla tych zwrotek źródło nie zostało podane i nie udało się go ustalić, tam w zwr. 543 wyjaśnienie „murandelu — mrówko".

nr 545–546 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 26, nr 193) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 197, nr 21, z taką samą lokalizacją. U Paulego w zwr. 545 w w. 3: „mia" zamiast „mni".

nr 547–549 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 60, nr 83) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 550–555 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 49 — zwr. 550–551 oraz nr 48 — zwr. 552–555) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 61 **nr 561** — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 204) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 198, nr 32, z taką samą lokalizacją. U Paulego w w. 1: „zełenenki".

nr 562–564 — Kolberg odsyłaczem kieruje do wariantu tekstu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, T. 2, s. 171, nr 8.

nr 565–566 — Tekst w rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 1) bez lokalizacji. W rkp. w zwr. 566 w w. 4: „w wodu".

nr 569–570 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 63, nr 99) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni", tam ten tekst zapisany jako cd. nr 610–612.

nr 571 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 34, nr 489) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Ga-*

lickoj i Ugorskoj Rusi..., opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 336, nr 489.

s. 62 nr 590 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 712) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 396, nr 712.

nr 591 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 714) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 397, nr 714. W rkp. i u Hołowackiego w w. 2: „żałuj".

s. 63 nr 594 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 203) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 198, nr 31, z taką samą lokalizacją.

nr 600–603 — Tekst w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 36, nr 713) z lokalizacją ogólną: „z Kołomyjskiego", wśród wypisów ze zbioru J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, opublikowanego w „Cztienijach", zob. w wydaniu: Moskwa 1878, cz. II, s. 396–397, nr 713. W rkp. w zwr. 600 w w. 4: „kyszeni", w zwr. 601 w w. 3: „dorożyczka", w zwr. 603 w w. 2: „strunwy" jak w zwr. poprzedniej. Po zwr. 603 Kolberg odsyła do wariantu w zbiorze Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam w T. 2, s. 204, nr 15.

nr 610–612 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 63, nr 99) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. tekst pięciozwrotkowy, dwie ostatnie zwr. są oddzielone przez Kolberga kreską i opublikowane jako nr 569–570.

s. 63–64 nr 613–614 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 56, nr 54) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 614 w w. 4: „lubyły".

s. 64 nr 619–623 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 57, nr 63) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 620 w w. 4 bez wariantu „wsi".

przyp. 4 — Tekst pieśni w rkp. Kolberga pt. *Kołomyjki* (teka 21/22, sygn. 1259, k. 27, nr 239) z lokalizacją ogólną: „z Czortkowskiego", wśród wypisów ze zbioru Ż. Paulego *Pieśni ludu ruskiego...*, tam T. 2, s. 204, nr 16. W rkp. i u Paulego w zwr. 1 i 2 w w. 1: „że" zamiast „szo".

s. 65 **nr 630–631** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 13) w zespole pt. „Spiwanky dribni" z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa".

nr 632–633 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 74, nr 3) w zespole pt. „Spiwanky dribni" z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa".

nr 634–635 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 75, nr 14) w zespole pt. „Spiwanky dribni" z lokalizacją: „wszystkie z Ispasa".

nr 636–638 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 62, nr 91) z lokalizacją: „z Ispasa" w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 636 w w. 3 bez „ja".

nr 639–643 — Teksty zamieszczone w tym tomie wcześniej, zob. przypis źródłowy do nr 168–172.

s. 66 **nr 651–653** — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 59, nr 77) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 654–656 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 54, nr 45) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 657–664 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 61, nr 88) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. w zwr. 657 w w. 1: „giwczynońko", w zwr. 661 w w. 1: „liszczynońko".

s. 67 **mel. nr 681** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny", w rkp. zapis nutowy bez tekstu, nad melodią nota: „Czoban" i „muzyka w środku koła' (zob. opis tańca w cz. III *Pokucia*, s. 2, w. 10–9d.). Tekst zwr. 681 w innym rkp. Kolberga (teka 35, sygn. 1316, k. 1) bez lokalizacji.

W rkp. w t. 2 na drugą miarę nie ma wersji małych nut, w t. 3 nad f^2 a^2 wpisane literowo dźwięki *h g a*, a nad *h g* dodatkowo *c h*, pierwsza miara t. 5 ma także wersję ćwierćnutową g^2, w t. 6

przed h^1 a^1 bemole poprawione na kasowniki, w t. 8 znak repetycji dotyczący prawdopodobnie t. 1–8, w t. 10 na drugą miarę nie ma wersji ćwierćnutowej, w t. 11 na pierwszą miarę zamiast ćwierćnuty dwie ósemki e^2 e^2, w t. 13:

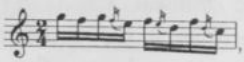

w t. 15 jest także inna wersja wpisana małymi nutami: h^1 h^1 a^1 a^1.

nr 681–683 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 58, nr 66) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 67–68 nr 684–685 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 54, nr 43) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 68 nr 686–687 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 47) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 688–689 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 52) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 690–693 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55–56, nr 53) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

nr 694–696 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 55, nr 51) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni". W rkp. teksty te zapisane jako ostatnie zwrotki innej całostki, zob. przypis do nr 105–108.

nr 697–701 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 54, nr 44) z lokalizacją: „z Ispasa", w zespole pt. „Spiwanky dribni".

s. 69 nr 706–721 — Tekst w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 45–46, nr 66) z lokalizacją: „Kornicz, dnia 15 lipca 1880" i tytułem „Spiwanka".

s. 69–70 mel. nr 722 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą nad mel.: „Czuban ruski z Bukowiny". W rkp. t. 1 i 2 zapisane są czterokrotnie, w t. 4 tylko dolna

wersja nut, znak repetycji skreślony, w t. 5 nie ma znaków chromatycznych, w t. 6 zamiast ćwierćnuty są dwie ósemki o tejże wysokości, nad t. 7, 8, 10, 12 i 13 notatki „bis", t. 11 powtórzony, w t. 15 nie ma bemola, w t. 17 nie ma znaków chromatycznych, w t. 18 tylko górna wersja nut, po t. 19 zapisany jeszcze jeden takt, wypełniają go cztery ósemki: a^1 a^1 e^1 a^1.

s. 70 mel. nr 723 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notatką: „Bukowińska i tutaj". W rkp. nad melodią zapisane nazwisko wykonawcy i uwaga o wykonaniu jak w druku w przypisie, nad t. 1 notatka jak druku, nad t. 31: „Jak się zaturbował, za owcami poszedł, a tu pnie drzew", nad t. 37 notatka jak w druku, notatki nad t. 7, 16 i 44 w rkp. nie ma. Zapis melodii z rkp. zob. w suplemencie nr 64.

s. 71 mel. nr 724 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notą „kozaczek". W rkp. w t. 1, 2, 4 i 5 tylko górna wersja nut, w t. 5 krzyżyk przed ostatnią nutą, w t. 7 na drugą miarę tylko wersja szesnastkowa, w t. 8 (pierwsza volta) na pierwszą miarę jedna wersja nut: szesnastki c^2 d^2 e^2 f^2, drugą voltę wypełnia półnuta c^2.

mel. nr 725 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą nad mel.: „hajduk huculski i madziarski". W rkp. w t. 1 mordent również nad pierwszą nutą, zamiast t. 3 i 4 takty niewypełnione, co prawdopodobnie oznaczało powtórzenie dwu taktów poprzednich, w tym zapisie nie ma akcentów.

mel. nr 726 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z nazwą tańca jak w druku. W rkp. w t. 4 dla pierwszej nuty zapisana także wersja małych nut: szesnastki f^2 e^2, po t. 8 dwa takty niewypełnione, po nich t. 10, w t. 11 nie ma znaków repetycji.

s. 72 mel. nr 727 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". W rkp. nad melodią nota: „dribnoje (kozaczek)", tam zapis nutowy:

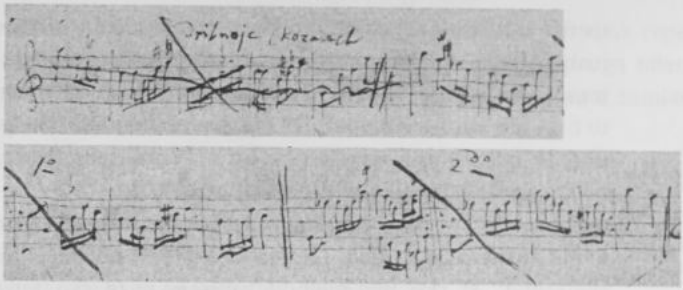

mel. nr 728 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]" i notą „kozak" nad melodią. W rkp. w t. 3 i na pierwszą miarę t. 4 tylko dolna wersja nut, w t. 4 nie ma znaku repetycji, w t. 6 i 8 nie ma dolnej wersji nut, w t. 7 na pierwszą miarę tylko dolna wersja nut, na drugą tylko górna, melodia o jeden takt dłuższa, w nim półnuta g^1.

mel. nr 730 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą „kozak salonowy" nad melodią. W rkp. w t. 7: c^3 f^2 a^2, po t. 10 zanotowanych jest jeszcze pięć taktów następnych:

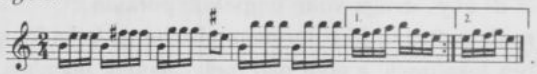

s. 73 mel. nr 731 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 A, k. 6) z lokalizacją ogólną: „Kołomyja", w rkp. melodia z notą „z hory", z odmiankami w kilku taktach i innymi t. 13-20 — zob. nr 58 w suplemencie.

mel. nr 732 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" i notą jak w druku. W rkp. melodia zapisana o małą tercję wyżej, w t. 2 na pierwszą miarę tylko wersja ósemkowa, w t. 5 i 8 nad pierwszą nutą mordent, t. 13 nie zapisany, w t. 14 nad pierwszą i czwartą nutą mordent, w t. 15 zamiast półnuty są dwie ćwierćnuty o tejże wyskości, w t. 22 i 23 nie ma akcentów, po t. 23 cztery takty niewypełnione, następnie t. 28–31, w t. 31, ostatnim w druku, nad drugą nutą mordent, nad ostatnią nutą nie ma fermaty, po t. 31 następny zawierający półnutę a^1.

mel. nr 733 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą nad mel.: „Żydówka, pieśń żydowska". W rkp. powtórzenie rozpisane, w t. 1 na pierwszą miarę ósemki h^1 e^2, przed drugą ósemką przednutka d^2, druga miara i wykonanie powtórne jak w druku, w t. 2 druga część pierwszej miary ma tylko wersję małych nut, w t. 3 w pierwszym wykonaniu piąta nuta to g^1, t. 4:

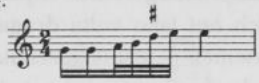

w drugiej volcie nie ma dolnej wersji ósemkowej.

mel. nr 734 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z notą nad mel. jak w druku. W rkp. melodia zanotowana o małą tercję niżej, zamiast t. 1–2:

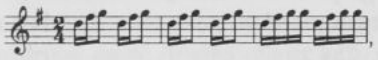

w t. 5 ósemki mają także rytmiczną wersję ćwierćnuty, na pierwszą część drugiej miary tylko górna wersja nut, w t. 6 na drugą miarę wersja małych nut: ósemki a^1 a^1, przy drugim a^1 mała nuta h^1, repetycja t. 7–8 oraz 9–10 jest rozpisana:

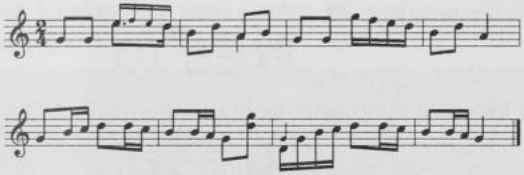

s. 74 **mel. nr 735** — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8 i 9) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny" (dla trzech pierwszych mel. zapisanych na k. 9) i bez lokalizacji (dla mel. krakowiaka zapisanej na k. 8). W rkp. są to cztery osobne mel. rozdzielone innymi zapisami nutowymi i tekstami. Pierwsza (Polka Tomasza Czupruna, t. 1–9) ma nad mel. notę: „Polka Czupruna", pod mel.: „Grana na żołomyjce", po czym następuje krótki opis tego instrumentu zamieszczony przez Kolberga w cz. III *Pokucia* na s. 9. W rkp. w t. 2 nie ma akcentu, w t. 3 pierwsza nuta ma też wersję h^1, t. 4:

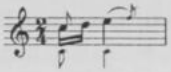

t. 6 i 7:

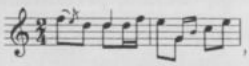

w t. 8 i 9 wersja małych nut zapisana jako pierwsza volta, a wersja dużych nut jako volta druga, w t. 8 w drugiej volcie zamiast dwu ósemek g^1 jest ćwierćnuta tej samej wysokości.

Druga melodia (polka dworska, t. 10–25) w rkp. ma nad nutami notę: „pańska", po t. 10 skreślony takt: ósemki g^1 e^2 g^1 g^1, w t. 13 zamiast dwu ostatnich szesnastek ósemka, w t. 16 nie ma wersji ćwierćnutowej, od t. 18 do 25 melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, w t. 18 nad pierwszą nutą mordent, w t. 20 nie ma krzyżyka przed g^1, po t. 21 w rkp. dwa takty niewypełnione zamiast t. 22 i 23.

Trzecia melodia (*Polka-Żydówka*, t. 26–37) ma notę jak w druku, w t. 29 nie ma znaku repetycji, w t. 30 także druga wersja: szesnastki f^2 e^2 f^2 g^2 i ćwierćnuta a^2, w t. 31 na pierwszą miarę rytm punktowany, druga wersja: szesnastki e^2 d^2 e^2 f^2 i ćwierćnuta g^2, t. 33:

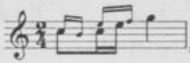

po nim dwa takty niewypełnione, następnie t. 36 i 37, t. 37:

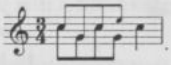

Odsyłacze pod zapisem nutowym kierują do melodii w cz. II *Kujaw* (DWOK T. 4) s. 215, nr 367 i 368.

Czwarta melodia (t. 38–49) zapisana jest na k. 8 z notą „krakowiak", w rkp. w t. 38 wszystkie nuty są ósemkami, w t. 42 nad c^2 mordent, w t. 43 i 47 na pierwszą miarę triola d^2 c^2 h^1.

Informacja o wykonawcy w rkp. odnosi się tylko do pierwszej melodii.

s. 75 mel. nr 738 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 20, sygn. 1255 B, k. 20) bez lokalizacji, wśród zapisów ze Stanisławowa i Buczacza z notą: „szumka wołoska". W rkp. t. 1–4 zanotowane o kwartę

czystą wyżej, t. 3 i 4 powtórzone, t. 5–9 zanotowane o kwintę czystą niżej, w t. 9 (druga volta) ćwierćnuta e^2 (poprzedzona przednutką a^1 oraz szesnastki c^2 h^1, od t. 10 do końca melodia zapisana o kwartę czystą wyżej, t. 10 i 11 powtórzone, ponadto cały czterotakt (t. 10–11 i t. powtórzone) ujęte w znaki repetycji, w t. 23 na drugą miarę nie ma wersji ósemkowej, w t. 24 nie ma ostatniej ósemki, w t. 25 ćwierćnuta ma także wersję ósemkową e^1 g^1, t. 26:

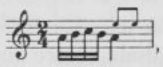

nie ma t. 27 (druga volta).

s. 76 mel. nr 739 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) z lokalizacją ogólną: „Podwysok[ie]", nad mel. nota: „Czabaraszka, czambaraszka". W rkp. melodia zanotowana o małą tercję wyżej, w t. 1 na pierwszą miarę zamiast ósemki e^2 jest pauza ósemkowa, na drugą część drugiej miary tylko wersja małych nut, powtórzenie t. 1–4 rozpisane, tam w t. 4 obok półnuty zanotowane również szesnastki es^1 g^1, w t. 12 nuty czwarta i piąta to h^1 c^2.

mel. nr 740 — Rkp. terenowy Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 8) bez lokalizacji, z nazwą tańca jak w druku. W rkp. zapis następujący:

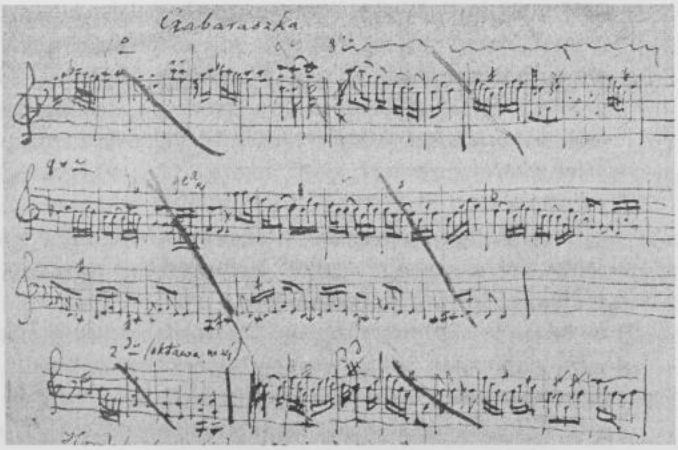

W zachowanej odbitce korektorskiej (sygn. 2184, k. 198) tej strony

tomu pod mel. nr 740 wpisał Kolberg przypis: „Czeberiaczka, tańce ob. A. Nowosielski *Ukraina* II, s. 176", zob. [A. Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...*, s. 176–177.

s. 78 przyp. do mel. 741 — Kolberg odsyła do artykułu J. Kleczyńskiego *Zakopane i jego pieśni*, „Echo Muzyczne i Teatralne" 1884 nr 41, 42, 44 i 46, melodie tam publikowane Kleczyński zamieścił następnie w rozprawie *Melodie zakopiańskie i podhalskie* w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego" (1888, s. 39–102). Kolberg włączył melodie z tej rozprawy do swoich materiałów z Podhala, które wydane zostały w tomach *Góry i Podgórze* (DWOK T. 44–45), zob. tam cz. II, s. 447–493. W przypisie do melodii 741 Kolberg odsyła do zanotowanego przez Kleczyńskiego marsza orawskiego, zamieszczonego w *Górach i Podgórzu* cz. II, s. 474, nr 2268.

Świat nadzmysłowy (s. 79–178)

s. 86 w. 15d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 40, pkt 1.
w. 3d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 65, pkt 134.

s. 89–91 pkt 6–8 — Fragment tekstu nr 6 (od w. 12d. na s. 89) oraz teksty nr 7 i 8 zachowały się w rkp. nieznanego autora (teka 50, sygn. 1357, z. 28, k. 1). W rkp. liczne poprawki redakcyjne (skreślenia, uzupełnienia i skróty) Kolberga, nie zmieniające treści tekstu, ale zmierzające do uniknięcia powtórzeń, niejasności i błędów gramatycznych. W przypisach przytoczono niektóre fragmenty rękopisu prymarnego, które zawierały dodatkowe szczegóły, lub które charakteryzowały jego autora. Na s. 90, gdzie również przytacza tekst z tego rkp., określił Kolberg informatora: „Gazda jeden z Piadyk opowiadał", prawdopodobnie autor (autorka?) zapisu dokonywał tłumaczenia z ukraińskiego na polski bezpośrednio w czasie notowania relacji.

s. 89 w. 8d. — W rkp. nieznanego autora po zdaniu zakończonym słowem „naprawiać" zdanie następne, opuszczone w druku: „Ludzie go przestrzegali i odradzali osobliwie tę część stajni naruszać, jednak Roszko nie słuchał i kazał stajnię naprawiać". W następnym zdaniu w tym wierszu „jako" dopisał Kolberg.

s. 90 w. 2g. — Datę roczną uzupełnił Kolberg.

w. 5g. — Słowa „jak lud prawi" dopisał Kolberg.

pkt 7 — Teksty ukraińskie w tym fragmencie rkp. nieznanego autora pozostawił Kolberg bez zmian.

w. 13g. — Słowa „za interesem" dodał Kolberg.

pkt 8 — W rkp. nieznanego autora fragment ten rozpoczyna się następująco: „Wiele, bardzo wiele znajduje się u ludu podobnych o czarcie podań, o których czy są prawdziwe i podstawne nie wiem, z własnego doświadczenia mogę podać fakt następujący: Lat siedem mając [...]", również dalej narracja w pierwszej osobie.

przyp. 1 — Przypis do tekstu nieznanego autora dołączył Kolberg.

s. 91 w. 1g. — W rkp. nieznanego autora: „opowiadano (dopiero później, po w mowie będącym zdarzeniu, te opowiadania słyszałem), że jest siedzibą czarta".

w. 7g. — W rkp. nieznanego autora po słowach „znak krzyża" zakończenie: „Zrobiłem też [słowo nieczytelne]. Uszliśmy tak kilkadziesiąt kroków i nagle panicz znikł. Bałem się bardzo [kilka nieczytelnych słów] powiedział w kilka lat później, że był to czart, ów panicz".

przyp. 1 — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 60, pkt 121, *Lubelskie* cz. 2 (DWOK T. 17), s. 76 i nast. oraz S. Ulanowska *Wśród ludu krakowskiego*, „Wisła" T. 1: 1887, w tym artykule na wskazanej przez Kolberga s. 70 inne wierzenia i podania dotyczące pogody.

s. 92 w. 1g. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), s. 197–198.

w. 8g. pkt 1 — Zob. K.W. Wójcicki *Hucuły*, w: *Stare gawędy i obrazy...*, T. II, s. 159–160.

w. 15g. pkt 2 — Zob.: K.W. Wójcicki *Powietrze*, w: tegoż *Klechdy, starożytne podania i powieści...*, T. I, s. 51–54 i 137–140, zob. też w wydaniu z r. 1972 s. 80–81 i 161–162, tam podobna treść, ale tekst poniżej nie jest cytatem z tego źródła.

w. 17g. — Zob. J. Grimm *Deutsche Mythologie*, Göttingen 1854, s. 1135–1137.

przyp.1 — Do wskazanego tu przez Kolberga numeru „Gazety Lwowskiej" z r. 1885 nie udało się dotrzeć. Na końcu przypisu Kolberg kieruje do cz. II *Lubelskiego* (DWOK T. 17), s. 92-93.

przyp. 2 — We wskazanym roczniku „Gazety Narodowej" nie odnaleziono cytowanej przez Kolberga notatki.

s. 93 pkt 3 — Zob. K.W. Wójcicki *Powietrze*, w: tegoż *Stare gawędy i obrazy...*, T. IV, s. 294, toż w zbiorze *Klechdy, starożytne podania i powieści...*, zob. w wyd. z r. 1972 s. 80-81.

pkt 4 — Por. K.W. Wójcicki *Klechdy, starożytne podania i powieści...* T. I, s. 127-129, w wyd. z 1972 r. s. 103.

pkt 5 — Zob. K.W. Wójcicki *Homon* w: tegoż *Klechdy, starożytne podania i powieści...*, T. I, s. 130-133 i 159-162, w wydaniu z r. 1972 s. 104-105 i 166-167.

pkt 6 — Zob. K.W. Wójcicki *Powietrze*, w: *Stare gawędy i obrazy...*, T. IV, s. 294.

przyp. 1 — Zob. M. Gosławski *Niektóre objaśnienia opisu Podola*, przypis autora do poematu *Podole* w zbiorowym wydaniu jego twórczości (zob. *Poezje*, Lipsk 1864, s. 13-67, pierwodruk 1828), przytoczony przez Kolberga tekst nie jest cytatem z objaśnień Gosławskiego, ale ich streszczeniem (z s. 61-62) przytoczonym za *Starymi gawędami i obrazami...* K.W. Wójcickiego (tam T. IV, s. 298). Następnie Kolberg odsyła do bajki *Dżuma*, zob. K.W. Wójcicki *Klechdy, starożytne podania i powieści...*, T. I, s. 127-129 i 159-162, w wydaniu z r. 1972 s. 103 i 166-167.

przyp. 2 — Przypis ten jest cytatem z przypisu K.W. Wójcickiego do obrazka *Powietrze*, w: tegoż *Stare gawędy i obrazy...*, T. IV, s. 312. Toja, wilczy jad, bernardyn i czarnobyl to nazwy tojadu mordownika, *Aconitum napellus*, natomiast nazwa tojeść używana była dla ciemiężyka (*Vincentoxicum officinale*), zob. też przypis na s. 103 w T. 31.

s. 94-95 pkt 7 — Kolberg przetłumaczył całą rozprawę D.J. Wahylewicza *O upjrech a wid'mách* drukowaną w "Časopisie Českého Museum" R. 14: 1840, sv. 3, s. 232-261, rkp. w tece 21/22, sygn. 1259, k. 15-23, przytoczony tu fragment na k. 17-18, w oryginale rozprawy Wahylewicza s. 244-245 i 247-248. Rozprawa ta była częścią przygotowywanej przez Wahylewicza pracy o demonologii słowiańskiej.

w. 6-5d. — O wierzeniach związanych z kaliną pisze Wójcicki w rozdziale „Ptaki, drzewa i krzewy. Zioła, kwiaty i zwierzęta" w T. II *Zarysów domowych...*, s. 255-268.

przyp. 2 — Zob. hasło *Kuga* w słowniku V.S. Karadzića: *Srpski rječnik*, u Beču 1818, s. 348-349.

s. 95 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 105.

s. 96 w. 3g. — Zob. też aneks III, s. 258.

pkt 1 — Na końcu tego ustępu Kolberg odsyła do wierzeń opisanych w cz. I *Kujaw* (DWOK T. 3), s. 102, pkt 29 i 30.

pkt 2 — Zob. A.H. Kirkor *Pokucie...*, s. 264.

pkt 3 — Zob. J. Szaraniewicz *Zaczątki słowiańskie u stoków Karpat...*, s. 15.

przyp. 1 — H.H. Ploss *Das Kind in Brauch und Sitte der Völker. Anthropologische Studien*, B. I Stuttgart 1876, s. 81.

w. 6d. — K.R. Pabst (nie: Papst) *Über Gespenster in Sage und Dichtung. Zwei akademische Vorträge in Bern*, Bern 1867, s. 29, tam początek cytowanego przez Kolberga zdania: „Der Südrusse heissen".

s. 97 pkt 4 — Zob. K.W. Wójcicki *Huculy*, w: *Stare gawędy i obrazy...*, T. II, s. 163, oraz tegoż *Góralka*, tamże, s. 235. Do cytatu z tego źródła Kolberg dołączył (w. 15g.) odsyłacz do swego *Krakowskiego* cz. III (DWOK T. 7), s. 40-41.

s. 97-101 pkt 5-9 — Tu cytuje Kolberg fragment swojego przekładu rozprawy D.J. Wahylewicza *Huculowé, obywatelé wy'chodnjho pohořj Karpatskégo*, R. 13 z 1839 r. (nie 1840) „Časopisu Českého Museum". Przekład tego fragmentu rozprawy Wahylewicza znajduje się w tece 21/22, sygn. 1259, k. 22-23 (w oryginale rozprawy Wahylewicza sv. I, s. 57-61). Kolberg do tekstu Wahylewicza dołączył w druku: przypis na s. 97, w przypisie na s. 98 cytat z pracy F. Schönwertha, przypis 2 na s. 100, odsyłacz do *Kieleckiego* cz. I (DWOK T. 20) na s. 101 w w. 11d. oraz przypis 1 na s. 101.

s. 98 w. 22-18d. — Na pracę A. Kotlarewskiego Kolberg powołuje się za rozprawą Wahylewicza z roku 1839, Wahylewicz cytuje tu prawie dosłownie fragment przypisu D. Bantysza-Kamienskiego, który jednak też nie podaje tytułu pracy Kotlarewskiego. Zob. w wyd. III: D. Bantysz-Kamienski *Istorija Małoj Rossii s kratkim*

obozrienijem pierwobytnago sostojanija sego kraja, cz. III Moskwa 1842, s. 81 (osobna paginacja przypisów), przyp. 272.

Zob. też przypis źródłowy do s. 253 cz. I *Pokucia* (do w. 10 d.), gdzie Kolberg za innymi autorami powołuje się na publikację Kotlarewskiego z roku 1868: *O pogrebalnych obyczajach jazyczeskich sławian...* s. 199-200.

w. 9-1d. — Zob. w dostępnym wydaniu z roku 1869 o takiej samej paginacji: F. Schönwerth *Aus der Oberpfalz...*, Th. II, s. 358-359. Na końcu przypisu Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. VII (DWOK T. 15), s. 30-33.

s. 99 pkt 6 — Zob. przypis źródłowy do s. 97, pkt 5.

s. 100 pkt 7 — Zob. przypis źródłowy do s. 97, pkt 5.

przyp. 2 — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 45, pkt 90, *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 19, pkt 2, oraz S. Ulanowska *Wśród ludu krakowskiego...*, s. 71.

s. 101 pkt 8 i 9 — Zob. przypis źródłowy do s. 97, pkt 5.

w. 11d. — Zob. *Radomskie* cz. I (DWOK T. 20), s. 131-132.

przyp. 1 — Zob.*Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 209 i 212.

s. 102 pkt 1-4 — Przekład tego fragmentu rozprawy Wahylewicza *Huculowé, obywatelé wy'chodnjho pohořj Karpatskégo...* (zob. przypis do s. 97-101) na k. 22, w oryginale Wahylewicza sv. I, s. 55.

przyp. 2 — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), s. 77, pkt 3 oraz S. Ulanowska *Wśród ludu krakowskiego...*, s. 70.

s. 103 pkt 1-2 — Przekład tego fragmentu rozprawy Wahylewicza *Huculowé, obywatelé wy'chodnjho pohořj Karpatskégo...* (zob. przypis do s. 97-101) na k. 22, w oryginale Wahylewicza (w „Časopisie" z 1839 r., nie 1840) sv. I, s. 54-55.

w. 4-5g. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T.7), s. 60-61.

przyp. 1 — „Womiej", „stuljk", „lastowicznik" i „tolita" to nazwy czeskie, użyte obok ukraińskich w rozprawie drukowanej przez Wahylewicza w "Časopisie Českeho Museum".

s. 104 nr 4 — Zob. K.W. Wójcicki *Topielcy*, w: *Stare gawędy i obrazy...*, T. II, s. 296-297, tamże na s. 158 w obrazku *Hucuły* inna wzmianka o ludziach zwanych *néprosti*. W „Kłosach" w 1871 r. (nr 288, s. 6) opublikowany był artykuł K.W. Wójcickiego *Świ-*

tezianki, gdzie zamieszczony jest taki sam tekst, jak cytowany przez Kolberga ze *Starych gawęd*.

w. 13g. — U Wójcickiego: „dwory marmurowe".

w. 14g. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), s. 93-94.

nr 5 pkt 1-3 — Przekład tego fragmentu rozprawy Wahylewicza *Huculowé, obywatelé wy'chodnjho pohořj Karpatskégo...* (zob. przypis do s. 97-101) na k. 22, w oryginale Wahylewicza sv. I, s. 56.

przyp.1 — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 30, pkt 3.

s. 105 nr 6 pkt 1 — Kolberg odsyła na końcu do cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 199, 351 i 352, następnie do przypisu w T. 31 na s. 204.

pkt 2 — Zob. A.H. Kirkor *Pokucie.*, s. 256-258. Mimo użytego przez Kolberga cudzysłowu, nie jest to cytat z tego artykułu, ale streszczenie jego fragmentu.

przyp. 2 — Kolberg odwołuje się tu do dwu artykułów A. Marcinkowskiego drukowanych pod pseudonimem A. Nowosielski w „Dzienniku Warszawskim" w 1854 r. w serii *Listy z N***. Do p. Wacława Szymanowskiego*, w nr 33: *Kilka myśli o etymologii*, w nr 34-35: *Rachmańska albo Nawska Wielkanoc, rzecz ze zwyczajów i podań starych ludu ukraińskiego.*

s. 106 nr 7 — Zob. K.W. Wójcicki *Dobosz* w: *Stare gawędy i obrazy...*, T. III s. 56.

przyp. 1 — Zob. I.J. Hanusch *Die Wissenschaft des Slawischen Mythus...*, tam o Moranie na s. 140-142, a wzmianki także na s. 198, 283, 375 i 413, natomiast zdanie „Małżonką tego strasznego boga była Morana, śmierć, a dziećmi ich miały być: sen i drzemanie" pochodzi z rozprawy A.H. Kirkora *Pokucie...*, s. 263, na którą następnie powołuje się Kolberg w tym przypisie.

s. 109 pkt 3 — Na końcu Kolberg odsyła do tomu *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), s. 103.

w. 18g. — furdyga — areszt policyjny

przyp. 1 — Zob. K.W. Wójcicki *Hucuły*, w: *Stare gawedy i obrazy...*, T. II, s. 158.

w. 2-1d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 65, nr 134.

s. 110 przyp. 1 — Kolberg odsyła do bajki w *Kieleckiem* cz. II (DWOK T. 19), s. 232.

s. 111 przyp. 1 — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 78.

przyp. 2 — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), s. 103, pkt 31.

s. 113 pkt 15 — Na końcu Kolberg odsyła do cz. II *Lubelskiego* (DWOK T. 17) s. 94–95.

s. 117 przyp. 1 — W pracach K.W. Wójcickiego o Pokuciu nie odnaleziono przytoczonej tu przez Kolberga relacji, być może pochodzi z publikacji innego autora.

s. 121 w. 6–1d. — Ta część przypisu w rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1262, k. 29), tam: „w pewnej wsi pod Kołomyją", zamiast „w wsi Nazurnie". Rękopis ten jest fragmentem rozdziału „Czary" przygotowywanego prawdopodobnie do monografii Rusi Czerwonej.

s. 124 przyp. 1 — Zob. J. Rosenblatt *Czarownica powołana. Przyczynek do historii spraw przeciw czarom w Polsce.* Warszawa 1883, przypis na s. 63. W przypisie Rosenblatta nazwa Dżurków (nie: Dziurków).

s. 125 pkt 38 — Teksty a) i b) w rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1262, k. 29) bez lokalizacji, teksty c) i d) w innym rkp. Kolberga (teka 20, sygn. 1253 C, k. 14), z lokalizacją ogólną „Lwowskie". Dwie te karty są fragmentami czystopisu rozdziału pt.: „Czary", przygotowywanego prawdopodobnie do monografii Rusi Czerwonej. Na karcie z teki 23 także cytat z *Zarysów...* K.W. Wójcickiego zamieszczony na tejże stronie w przypisie 2. W rkp. teksty skreślone, być może w trakcie redagowania *Pokucia* do druku Kolberg zrezygnował z dołączenia ich jako materiału porównawczego do przygotowywanego rozdziału monografii Rusi Czerwonej. Por. T. 29, s. 198 i aneks II, s. 255.

przyp. 2 — Zob. K.W. Wójcicki *O czarownicach*, w: *Zarysy domowe...*, T. III, s. 153–154.

s. 127 przyp. 1 — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 90, nr 194.

s. 128 w. 9d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 92, nr 204.

s. 129 przyp. 1 — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 105, pkt 33.

s. 134 przyp. 1 — Zob. B. Gustawicz *Podania, przesądy, gadki i nazwy ludowe w dziedzinie przyrody*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. VI: 1882, dział II, s. (273).

s. 135 w. 10g. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 119 i 245.

s. 138 pkt 22 — Zob. K.W. Wójcicki *Hucuły*, w: *Stare gawędy i obrazy...*, T. II, s. 158–159.

w. 20g. — Iwan Nikityszyn z Horodnicy był cenionym przez Kolberga informatorem i współpracownikiem, zob. wstęp s. XXXIII.

s. 139–141 — Rkp. Kolberga (teka 38, sygn. 1334, k. 10), fragment czystopisu cz. III *Pokucia*, zawierający tekst pkt. 25, 26, fragmentów pkt. 27 i cały 28.

s. 140 w. 11–10d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 109, nr 14 i s. 235–236 (tam przypis Kolberga do s. 109) oraz *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), s. 132–133, nr 54.

przyp.1 — Zob. A.S. Pietruszewicz *Obszczierusskij dniewnyk...*, s. 87.

s. 141 pkt 1 — W rkp. nieznanego autora (teka 21/22, sygn. 1258, k. 82), opisującego wieś Potoczyska, tekst pełniejszy, skrócony w druku przez Kolberga: „Mówią, że w wigilię Bożego Narodz. wół jeden do drugiego gada, kto by się temu podsłuchał, ten umrze. Jeden człowiek ciekawy chciał się podsłuchać i poszedł do stajni, gdy czeladź siadła do wieczerzy. A tam jeden wół mowi do drugiego: — Trzeba jeść prędko, żebyśmy się najedli, bo i jutro nie spoczniemy, chociaż święto. — Dlaczego? — pyta drugi. — Bo powieziemy gospodarza na cmęntarz. I tej nocy umarł ten gospodarz."

pkt 2 — Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 21/22, sygn. 1258, k. 82) opisującego wieś Potoczyska.

pkt 5 — Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 21/22, sygn. 1258, k. 82) opisującego wieś Potoczyska, w rkp. tekst mniej rozbudowany: „Mówią, że kret wziął się z człowieka. Było dwóch braci, jeden biedny, a drugi bogaty, i mieli pole w kupie. Posiali jednego razu żyto na swoim polu. Biednego żyto było piękne, a bogatego mizerne. Tenże zazdrościł biednemu i mówił na biednego żyto, że to jego, a biedny mówił, że jego. Bogaty mówił, że żyto samo będzie gadało, że jego i zakopał swego syna pod ziemię. Gdy przyszli na pole, pytali się czyje żyto, a syn spod ziemi mówił, że bogatego. Z tego syna zrobił się kret."

s. 142 pkt 6 — Tekst w rkp. nieznanego autora (teka 21/22, sygn. 1258, k. 82) opisującego wieś Potoczyska, w rkp. jeszcze fragment ciągu dalszego, opuszczony w druku: „Wiedźmy zakopują uduszonego niedoperza w nocy, żeby nikt nie widział, między mrówki. Tam stoi on kilka dni, póki go mrówki nie objedzą. Jego kości

wybierają o północy". W rkp. ostatnie zdanie nie jest zakończone, ale karta następna z dalszym ciągiem notatek nie zachowała się.

s. 143 przyp. 1 — Zob. *Latopis Nestora*, w: *Pomniki dziejowe Polski...*, T. I, s. 662 i nast., zob. też *Powieść minionych lat...*, s. 92-93. Kolberg w tym przypisie, przytaczając treść fragmentów *Powieści minionych lat...*, przemieszał kolejność wydarzeń, niesłusznie też powiązał podanie o śmierci kniazia po ukąszeniu przez żmiję z osobą Włodzimierza (zmarł w 1015 r.) zamiast z Olegiem (zmarł w 912 r.), zob. *Latopis Nestora* W: *Pomniki dziejowe Polski...*, T. I s. 581, oraz *Powieść minionych lat...*, s. 30-31 oraz 102.

w. 2d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 106 (tam przyp. oznaczony gwiazdką), na s. 107 *Krakowskiego* przesądy związane z innymi zwierzętami.

s. 144 pkt 18 — *Podania, przesądy i nazwy ludowe w dziedzinie przyrodnictwa*, „Przyrodnik" R. 2: 1872, nr 2, s. 65, w w. 3 winno być *Rana esculenta*.

pkt 22 — Zob. *Podania, przesądy i nazwy ludowe w dziedzinie przyrodnictwa...*, nr 2, s. 64 (nie 194).

pkt 23 — Tamże, nr 2, s. 65.

s. 145 pkt 6 — *Alyssum incanum* to smagliczka (dziś *Berteroa incana*), niżej winno być: *Bellis perennis*.

s. 146 pkt 8 — Zachował się fragment rkp. terenowego Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 84) z czytelnymi słowami „mówią kawun".

pkt 10 — Zob. [A. Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...* (nie *Ukraina*), T. II, s. 168.

pkt 11 — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 247.

pkt 12 — Winno być *Dictamnus albus* (dyptam).

pkt 14 — Zob. *Podania, przesądy i nazwy ludowe w dziedzinie przyrodnictwa...* nr 6, s. 194. Niżej Kolberg odsyła do *Krakowskiego* cz. III (DWOK T. 7), s. 248.

s. 147 w. 1g. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 119.

w. 3g. — Zachował się czystopis Kolberga (teka 5, sygn. 1138, k. 3) bez lokalizacji, zawierający fragmenty tego rozdziału: pkt 18 i 21 z s. 147, pkt 26-28 z s. 148 oraz kończącą go uwagę (s. 148, w. 1-5d.).

pkt 17 i przyp. 1 — Por. szkic Kolberga reprodukowany w *Rusi Karpackiej* cz. I (DWOK T. 54), ryc. przed s. 225 (rkp. teka 21/22, sygn. 1258, k. 83). Z notatki przy tym szkicu wynika, że borówki czernice nazywano *jafeny, hafeny,* a borówki brusznice *gogodze.*

pkt 19 — Niem. *Hirschzunge* - języcznik, jeleni język (*Phyllitis scolopendrium*).

pkt 20 — W w. 3 winno być *Anagallis arvensis* (kurzyślad polny). Na końcu Kolberg odsyła do pracy: [A. Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...* (nie: *Ukraina*), T. II, s. 167.

s. 148 pkt 24 — Winno być *Silybum marianum* (ostropest), na końcu Kolberg odsyła do pracy: [A. Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...*, T. II, s. 168.

pkt 26 — *Leonurus cardiaca* to współcześnie serdecznik pospolity, nazwę *Meum mutellina* według *Słownika nazwisk zoologicznych i botanicznych polskich...* E. Majewskiego (T. II, Warszawa 1898) podaje tylko Kolberg w *Pokuciu,* a nazwy „swyndiuch" nie notują dostępne słowniki języka ukraińskiego, natomiast B.D. Hrynczenko (*Słowar ukrainskaho jazyka*, Kijew 1909) dla słowa „swynjuch" podaje wyjaśnienie: *Salvia verticillata*, tj. szałwia okręgowa.

s. 149 pkt 2 — Źródłem był rkp. nieznanego autora (teka TNW 465, k. 98) pt. „Wroźinie wsiaczyna", bez lokalizacji. Zachował się tylko fragment karty, zawierający pięć notatek na temat wierzeń, opublikowanych przez Kolberga z lokalizacją „Czortowiec". Autor (autorka?) rkp. zanotował informacje po ukraińsku, do druku przetłumaczył zapewne Kolberg. W oryginale notatka brzmi: „A znow żinkie w chati dużyj pyrystyrihajut, aby czołowik jiji abo tam jakiej chłopyc ny potiław sokieru na prypiczok abo na ławu, bo każut szczo dużyj horszkie si biut", nad „horszkie" Kolberg dopisał wyjaśnienie: „garnki".

s. 150 pkt 14 — Źródłem był rkp. nieznanego autora (teka TNW 465, k. 98, zob. przypis do s. 149) bez lokalizacji, karta uszkodzona, zachowały się tylko fragmenty tego tekstu.

s. 151 pkt 19 — Na końcu Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. VII (DWOK T. 15), s. 125, pkt 33.

w. 15d. — *Sigillum Salomonis* (nie: *Salamonis*) to dawna nazwa kokoryczki wonnej, w XIX w. *Polygonatum officinale*, dziś *Polygonatum odoratum*.

s. 152 pkt 26 — Na końcu Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. VII (DWOK T. 15), s. 126, pkt 46.

s. 153 pkt 35–37 — Źródłem był rkp. nieznanego autora (teka TNW 465, k. 98, zob. przypis do s. 149) bez lokalizacji, karta uszkodzona. Oryginalny tekst pkt. 35: „W nas ludy woroži iszcze tak: jak umre myrtwec w syli, to wże toji dnyny jakby mały ity sijaty w poly, to każut szczo dzerno zaumre i ny zyjde". Z następnego tekstu nr 36 tylko fragment, tam wyjaśnienie „ścięgna" dopisane przez Kolberga. Oryginalny tekst pkt 37: „A znow jak żinkie borszcz kwasic, a toji dnyny aby buw myrtwec, to tak borszcz bude si tihnuty tak jak batohy". W rkp. jeszcze początek następnego tekstu: „Czary. W nas ludy howori, szcze", dalej karta ucięta.

s. 154 pkt 45 — Kolberg cytuje anonimowy artykuł *Zwyczaje ludu*, „Pamiętnik Naukowy" 1837, z. 4, s. 49. Taka sama treść w wypisie Kolberga z *Ludu polskiego* Ł. Gołębiowskiego (teka 20, sygn. 1245, k. 26, zob. *Ruś Czerwona* cz. II, DWOK T. 57/2, s. 1270), zob. tegoż *Lud polski*, Warszawa 1830, s. 143. Na końcu Kolberg odsyła do swego *Krakowskiego* cz. III (DWOK T. 7), s. 116.

s. 156 pkt 58 — Por. aneks I, s. 251.

przyp. 1 — W opracowaniu S. Witwickiego *Rys historyczny o Hucułach...*, Lwów 1863, na s. 113–114 zamieszczone są informacje o różnych przesądach i wymienione są „obecne zabobony szkodliwe i nieszkodliwe", nie ma jednak podanego przez Kolberga w tekście nr 61, o rzucaniu słomki na widok księdza pisze Witwicki w artykule *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów...*, s. 81, ale tam informuje, że czynią tak myśliwi wyruszający na polowanie.

przyp. 2 — Na końcu przypisu Kolberg odsyła do swego *Lubelskiego* cz. II (DWOK T. 17), s. 208.

s. 157 w. 2d. — Winno być: Lód.

s. 160 w. 4–2d. — Zob. P. Parylak *Prowincjonalizmy mowy polskiej w Drohobyczu i jego okolicach zestawione i porównane*

z językiem ruskim, staropolskim i narzeczem kaszubskim. „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. I: 1877, s. (73).

w. 1d. — Zob. [A. Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...* (nie: *Ukraina)*, T. II, s. 167, Marcinkowski wymienia lubystek tylko jako lek na febrę.

s. 161 pkt 7 — Zachował się fragment zapisu terenowego Kolberga (teka 41, sygn. 1347, k. 113) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". Rękopis jest uszkodzony (odcięta prawa strona karty), tam: „w Jasienowie" zamiast: „w jednej wsi pod Horodenką".

przyp. 1 — Kolberg odsyła tu do dwu artykułów S. Witwickiego: *Hucuły...*, w „Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego" w T. I z 1876 r., cz. II, s. 80–82, oraz *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów...*, T. II z 1877 r., cz. II (nie I), s. 80–82.

s. 162 w. 15g. — niem. *Goldader* — dosłownie: żyła złota

pkt 12 — Zachował się czystopis Kolberga (teka 5, sygn. 1138, k. 2) zawierający pkt 12 i 13, bez lokalizacji.

s. 163 pkt 13 — Zachował się fragment zapisu terenowego Kolberga (teka 41, sygn. 1347, k. 113) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". Rękopis jest uszkodzony (odcięta prawa strona karty).

s. 165–166 pkt 29 — Zachował się fragment zapisu terenowego Kolberga (teka 41, sygn. 1347, k. 113) z lokalizacją ogólną: „Jasienów Polny". Rękopis jest uszkodzony (odcięta prawa strona karty).

s. 166 pkt 30 — Por. aneks 1, s. 250.

pkt 31–36 — Zachował się czystopis Kolberga (teka 5, sygn. 1138, k. 2) bez lokalizacji.

pkt 32 — Por. aneks I, s. 249; dyachylum — rodzaj leczniczego plastra zmiękczającego.

s. 167 przyp. 1 — Kolberg cytuje fragment z II cz. *Reisen durch die nördlichen Karpathen...* B. Hacqueta, s. 202–203, w w. 1d. u Hacqueta „gekommen war". Niem. *Bilsenkraut* — lulek czarny (dziś: *Hyoscyamus niger).*

s. 168 pkt 43 — Na końcu Kolberg odsyła do swego *Krakowskiego* cz. III (DWOK T. 7), s. 248.

s. 169 w. 18d. — Zob. także s. 116–117.

s. 170 przyp. 3 — Zob. F. Schönwerth *Aus der Oberpfalz*, Th. II, w dostępnym wydaniu z r. 1869 strona ta sama.

s. 173 przyp 1 — Zob. S. Ostaszewski *Piû kopy kazok*, Wilno 1850, s. 58–60.

s. 175 pkt 88 — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „*wid merenu* — co ten wyraz właściwie oznacza, tego lepiej wyjaśnić nie mogę, jak wyjaśnić starałem się przy jego opisie, tak samo *wid sonciw*, gdyż tego nie widziałem na własne oczy, lecz przypuszczam, że *meren* znaczy tyle, co rak wewnętrzny, *sonci* zaś przeładowanie żołądka. Zresztą może Wny Pan z podanych na miejscu właściwym przeze mnie symptomów tych chorób, przy pomocy ksiąg o chorobach i lekarstwach, stosowniejsze jakie nazwy dla chorób tych wynajdziesz, wreszcie podam później, gdy mi się uda lepiej się o tym dowiedzieć."

s. 178 w. 7d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „*wid żonwiw* — od zołzów".

Przysłowia (s. 179–198)

s. 179–198 — Zachował się zapis terenowy Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 85) z częścią przysłów wydrukowanych w tym rozdziale, zapis ma lokalizację ogólną: „Pokucie" i zawiera przysłowia nr 2, 4, 22, 74, 76, 77, 120, 135, 159, 179, 186, 187, 193, 194, 235, 259, 272, 304, 361, 386, 505, 507, 514, 560, 595, 600, drobne odmianki w tekstach podane przy kolejnych przysłowiach. Ponadto w czystopisie Kolberga (teka 50, sygn. 1357, z. 28, k. 2–4) przysłowia nr 1, 3, 5–21, 23–73, 75, 78–119, 121–134, 136–158, 160–178, 180–185, 188–192, 195–234, 236–258, 260–271, 273–303, 305–360, 362–385, 387–504, 506, 508–513, 515–559, 561–594, 596–599 i 601–661. W tym rkp. numeracja ciągła od 1 do 641, ale zawiera on dwie grupy tekstów, z których każda ma układ alfabetyczny, pierwsza kończy się na numerze 543, być może są to odpisy Kolberga z dwu różnych zapisów terenowych albo z innych źródeł.

s. 179 nr 2 — W rkp. terenowym z teki 21/22 (k. 85): „łekszy".

nr 10 — W rkp. z teki 50 po „sołonec" notatka: „słonecznik?", ukr. *sołonec* — solanka.

s. 180 nr 60 — W rkp. z teki 50 nad: „horgije" dopisane „hardy".

s. 181 nr 75 — W rkp. z teki 50 po przysłowiu nr 75 tekst innego, opuszczony w druku: „Dawaty dawaw, ale hroszy ny wijmaw".

s. 182 nr 125 — W rkp. z teki 50 tłumaczenie: „Grom — szczęście w dom".

nr 128 — W rkp. z teki 50: „Hyła, mucha".

s. 183 nr 135 — W rkp. terenowym z teki 21/22 (k. 85) z wyjaśnieniami: „kisz — kosz" i „w łyce tris — w twarz trzasnął".

nr 142 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „ymnie — imię".

s. 184 nr 167 — W rkp. z teki 50: „I hrisz" (nie: Ihrisz).

nr 184 — W rkp. z teki 50: „daw" (nie: da).

nr 185 — W rkp. z teki 50: „polugiła".

nr 193 i 194 — W rkp. terenowym (k. 85): „Kołyś".

nr 195 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „koszil — kosz, koszałka".

s. 185 nr 213 — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), s. 137.

nr 216 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „kyń — ciśnij, rzuć".

nr 235 — W rkp. terenowym z teki 21/22 (k. 85) z wyjaśnieniami: „trzęś" i „gruszę".

nr 237 — Kolberg odsyła do cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 260, przyp. 7. W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „dobrze się bieleje" (winno być: bieli).

s. 186 nr 242 — W rkp. z teki 50 nad „mamu" dopisane: „świekrę".

s. 187 nr 279 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „mitka — motka".

s. 188 nr 316 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „zamoczy — zaniemódz".

nr 323 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „łyczim — łykiem, głodny".

nr 328 — W rkp. z teki 50 dopisane: „Nyma mista bez Żyda".

nr 332 — W rkp. z teki 50: „Rizdwa" i „Wełykodni".

nr 334 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „posmije-si — nie będzie pośmiewiska".

s. 189 nr 360 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „nie wierz, ale mierz".

nr 361 — W rkp. terenowym z teki 21/22 (k. 85): „Né wir".

nr 364 — W rkp. z teki 50 pod „zaminievby" dopisane „ył" (tj. „zaminyłby").

nr 366 — W rkp. z teki 50: „huwno".

nr 372 — W rkp. z teki 50: „a durnewy zagišk (zadość, dosyć)".

s. 190 nr 378 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „kimak — kij".

nr 385 — W rkp. z teki 50 w słowie „tełenyt" nad pierwszym „t" dopisane „ł".

nr 389 — W rkp. z teki 50 bez: „Ot".

nr 400 — W rkp. z teki 50: „s tebe" (nie: stebe).

nr 407 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „new — nią".

s. 191 nr 429 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „wilize — wlezie".

s. 192 nr 460 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „pałci — palce".

nr 461 — W rkp. z teki 50: „Ssus — na sus".

s. 193 nr 490 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „prykluczky — zaczepki, kruczka".

nr 493–496 — W rkp. z teki 50 bez: „Ta".

nr 509 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „mołyt — prosi".

nr 512 — W rkp. z teki 50: „po sraci wikieła".

nr 513 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienia: „potribnyj — przydatny" i „bakih — batog".

nr 514 — W rkp. terenowym z teki 21/22 (k. 85): „Takie".

s. 194 nr 531 — W rkp. z teki 50: „zastyhne".

nr 533 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „jak — że".

nr 537 — W rkp. z teki 50 tłumaczenie: „kulą w płot".

nr 544 — W rkp. z teki 50: „do obida praznyka".

nr 545 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „mugiu — o chłopie".

s. 195 nr 563 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „muda — chłopa".

nr 581 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „połowow — plewą".

s. 196 nr 599 — W rkp. z teki 50: „kulawy" z nadpisanym „kiławy".

nr 600 — W rkp. terenowym z teki 21/22 (k. 85): „budem".

nr 609 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „nastoloczyt — nadepnie".

nr 611 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „ymyw jes w kisnym — złapałeś w ciasnym" oraz opuszczone następne przysłowie: „Z durni si smijut, a win si kisyt (cieszy)".

nr 612 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „zabahło — zachciało".

nr 615 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienia: „zabyli — zabili", „baku — umysł, głowę", „rozumije j tretoji — i trzech zliczyć".

s. 197 nr 625 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „zaniuchav — zwąchał".

nr 637 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „mirnyci — miarka".

nr 643 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „gitcze — diable".

s. 198 nr 660 — W rkp. z teki 50 wyjaśnienie: „braki — bracia".

Przypisy (s. 199–239)

s. 201 w. 4g — Zob. I. Szaraniewicz *Zaczątki słowiańskie u stoków Karpat...*, s. 5 i 6.

w. 13g. — Zob. Herodot *Dzieje...*, tam w ks. IV, pkt 48 (s. 311) wymieniony jest Prut pod nazwą Porata i Pyretos, pierwsza używana jest według Herodota przez Scytów, druga przez Hellenów.

przyp. 1 — Chodzi tu albo o Edmunda Krasińskiego (1808–1894), z którym Kolberg korespondował w czasie badań terenowych w Sanockiem, a z którym W. Pol konsultował prace nad geografią Karpat, albo o Edmunda Kraińskiego. E. Kraiński (1804–1887), uczestnik powstania listopadowego, poseł na sejm w Kromieryżu w 1848 r., właściciel Leszczowatego, interesował się etnografią i historią regionu i opublikował na te tematy kilka artykułów. Kolberg gościł u niego wielokrotnie w roku 1863 i w latach 1883–1885. Dostępne publikacje Kraińskiego nie zawierają jednak przytoczonych w przypisie zdań, informacja ta pochodzić może z rozmowy w czasie któregoś ze spotkań Kolberga z Kraińskim.

s. 202 w. 11g. i nast. — Dostępna dziś prasa lwowska i krakowska w r. 1879 (np. „Czas" w nr 145 i 158, „Gazeta Lwowska" w nr 148 i 149, „Gazeta Narodowa nr 149, 151) w czerwcu i lipcu informowała o wyborach w okręgu obejmującym Tłumacz i wygraniu ich przez J. Puzynę, ale nie relacjonowała zajść wspomnianych w tym przypisie.

przyp. 1 — Zob. I. Szaraniewicz *Zaczątki słowiańskie u stoków Karpat...*, s. 6.

s. 203 pkt 2 — Zob. Ż. Pauli *Starożytności galicyjskie,* Lwów 1840, s. 6. Zamieszczony następnie przy nazwie Kamionki Wielkiej odsyłacz kieruje się do artykułu A.J. Rościszewskiego *Uwiadomienie o mających się znajdować starożytnościach w kraju naszym,* „Czasopism Naukowy Księgozbioru Publicznego im. Ossolińskich" R. 1: 1828, z. 4, s. 88.

pkt 3 i 4 — Zob. A. Schneider *Encyklopedia do krajoznawstwa Galicyi pod względem historycznym, statystycznym...*, T. II, z. 1, Lwów 1873, hasło „Babczyn gaj" na s. 30 i „Baba-odokia" na s. 25 tamże.

pkt 5 — A. Schneider w *Encyklopedii do krajoznawstwa Galicyi...*, w artykule „Baba" (T. II, z. 1) na s. 16 wspomina o „rękopiśmie Korytka o Rusi Czerwonej z zeszłego wieku", czyli z wieku XVIII. Kolberg mylnie połączył tę wzmiankę z osobą Emila Korytki (1813–1839), studenta uniwersytetu lwowskiego, aresztowanego w r. 1834 za przynależność do tajnej organizacji patriotycznej i skazanego w 1836 r. na dożywotnie internowanie w Lublanie. Kolberg cenił opracowany przez niego zbiór pieśni słoweńskich, a w czasie badań terenowych na Pokuciu odwiedził rodzinę E. Korytki w Piadykach, szukając rękopisów innych jego prac ludoznawczych. O wzmiankowanym przez Schneidera rękopisie i jego autorze nie udało się uzyskać bliższych informacji.

w. 6d. — *Lud* XX to *Radomskie* cz. I (DWOK T. 20)

przyp. 1 — Chodzi tu o artykuł A. Marcinkowskiego, opublikowany pod pseudonimem A. Nowosielski, pt.: *O posągach pogańskich zwanych pospolicie babami*, „Dziennik Warszawski" 1854, nr 45 i 47–49, powiastka *Dwie wiedźmy*, tamże, nr 88–92, studium o Kupale ma tytuł: *Kolada i Kupało. Czyli dwie uroczystości pogańskie zimowego i letniego przesilenia się dnia z nocą*, tamże nr 99, 101 i 104.

s. 204 w. 3g. — A. Bastian *Die Voelker des oestlichen Asien...*, B. IV: *Reise durch Kambodja...*, s. 164.

w. 12d. — Zob. A.H. Kirkor *Pokucie...*, s. 260, Kirkor cytuje tam pracę A.N. Afanasiewa *Poeticzeskija wozzrienija slawian na prirodu*, T. III Moskwa 1862, s. 278–279. Odsyłacz do *Ludu* pod tekstem pieśni dołączył Kolberg, zob. *Kieleckie* cz. I (DWOK T. 19), s. 197, nr 662.

s. 205 w. 5–6g. — Zob. *Mazowsze* cz. III (DWOK T. 26), s. 79, nr 29, zwr. 10–12, *Lud* XIV to *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), s. 197–210, tam dwie bajki o Madejowym łożu, *Lud* XVII to *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), tam por. s. 8, pieśń nr 16.

w. 9g. i nast. — Wymienione w tym przypisie źródła przytacza Kolberg za rozprawą I.J. Hanusza *Die Wissenschaft des Slawischen Mythus...*, s. 320.

w. 14g. — Zob. K.W. Wójcicki *Wilkołaki*, w: tegoż *Klechdy, starożytne podania i powieści...*, T. I, s. 104–113 i 152–158, w

wydaniu z r. 1972 s. 94–95 i 164–166; J. Grimm *Deutsche Mythologie...*, T. II, s. 621.

w. 16g. — W almanachu *Krok* zamieszczony był artykuł W. Hanki *O Slowanech. Výpiska z Karamzina*, zob. w: *Krok. Weřegný spis wšenaučný*, D. 2, č. IV, Praga 1831, s. 500.

w. 17g. — Zob. K. Mannert *Geographie der Griechen und Römer*, Th. IV: *Der Norden der Erde von der Weichsel bis nach China nach den Begrissen der Griechen und Römer*, Leipzig 1820, s. 133–134.

w. 20g. — Zob. Herodot *Dzieje...*, ks. IV, c. 105 (s. 334).

w. 13d. — Zob. Tacyt *Germania*. Przekład A.S. Naruszewicza, Kraków 1861, s. 79, c. XLVI (nie 16).

w. 8d. — s. 216 w. 16d. — W przypisie do s. 108 Kolberg przytacza fragment własnego tłumaczenia rozprawy Wahylewicza *O upjrech a wid'mách...* (zob. przypis do s. 94–95), k. 15–19 rękopisu, w oryginale rozprawy s. 232–244, 246–247 i 249–252. Niektóre fragmenty tekstu Kolberg przeniósł do przypisu (np. na s. 206), za Wahylewiczem przytacza odesłania do prac innych autorów, dołączył tylko odsyłacze do swego *Ludu* i do pracy Berwińskiego na końcu przypisu na s. 206.

s. 206 w. 20d. — Zob. N.M. Karamzin *Istorija gosudarstwa rossijskago*, T. 2, Sanktpeterburg 1818, s. 96 (paginacja przypisów), przypis (nie strona) 159.

w. 3d. — W Kolbergowskim rkp. przekładu i w oryginalnym tekście Wahylewicza: „gual" (nie: gnat).

w. 1d. — Zob. R. Berwiński *Studia o gusłach, czarach i zabobonach*, T. I i II Poznań 1862. *Studia* nie zawierają rozdziału poświęconego specjalnie upiorom, temat ten przewija się w całej rozprawie.

s. 207 przyp. 1 — Zob. I.P. Sacharow *Skazanija russkago naroda o siemiejnoj żizni swoich priedkow*. Cz. 1 Sankt Peterburg 1836, tam na s. 129–130: *Piesnia wiedm na Łysoj gorie*.

s. 209 w. 13–12d. — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 33–35, *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), s. 95–96, pkt 4.

s. 213 w. 15g. — Słowa w nawiasie uzupełnił Kolberg.

przyp.1 — Przetłumaczone przez Kolberga fragmenty rozprawy Wahylewicza dotyczące Czech i Słowian Południowych

zostały zamieszczone w tomach *Materiałów do etnografii Słowian Zachodnich i Południowych*, cz. II: *Czechy. Słowacja* (DWOK T. 59/II), s. 126–129 i cz. III: *Słowiańszczyzna Południowa* (DWOK T. 59/III), s. 274–277.

s. 215 w. 12g. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), s. 210, *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), s. 150 i 156.

s. 216 w. 16d. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), s. 232.

w. 13d. — Kolberg cytuje anonimową notatkę *Ludzie czy szakale?* z działu *Kronika* w „Nowej Reformie" 1884, nr 137. Do „Gazety Polskiej" wydawanej w Czerniowcach nie udało się dotrzeć.

s. 217 przyp. do s. 140 — Pkt 1–3 tego przypisu (na s. 217–220 T. 31) są cytatami z *Zarysów domowych*... K.W. Wójcickiego, T. III, s. 137–142, tam także odesłanie do *Zielnika* S. Syreniusa zamieszczone w przypisie na s. następnej cz. III *Pokucia*, z tekstu Wójcickiego pominął Kolberg przekłady pieśni ukraińskich na j. polski. Fragmenty wiersza Sz. Szymonowica i streszczenia tego utworu (pkt 3–12 na s. 219–220 T. 31) Kolberg cytuje także za *Zarysami domowymi*... K.W. Wójcickiego, tam s. 170–172.

s. 218 przyp. 1 — Zob. S. Syrenius *Zielnik herbarzem z języka łacińskiego zowią*... Kraków 1613, s. 79, biedrzeniec czarny — dziś i w XIX w. *Pimpinella saxifraga*.

s. 219 w. 10g. — Do zbioru pieśni Maksymowicza wydanego w 1827 r., do którego tu Kolberg odsyła za *Zarysami domowymi*... K.W. Wójcickiego, nie udało się dotrzeć.

w. 20g. — Zob. Sz. Szymonowic *Czary. Sielanka piętnasta*, w: tegoż *Sielanki i pozostałe wiersze polskie*, Wrocław–Warszawa–Kraków 2000, BN I 182, s. 134–140. Kolberg przytacza fragmenty sielanki Szymonowica za *Zarysami domowymi*... Wójcickiego, zob. wyżej.

s. 220 w. 3g. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), s. 201, pkt 13.

w. 22g. — Zob. *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), s. 224, nie 225.

w. 11d. — *Kalendarz meteorologiczny gminny z prognostykami o urodzaju*, „Kalendarz Powszechny Świąteczny, Domowy i Gospodarski Obrządku Łacińskiego i Ruskiego [...] na rok 1850" Stanisławów [1849], ss. nlb. Zamieszczone następnie *Horoskop*...

i *Przesądy*... pochodzą też z tego rocznika „Kalendarza", takie same teksty w „Kalendarzu Stanisławowskim" na rok 1849.

przyp. 1 — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), s. 285–288, *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), s. 167–177.

s. 222 w. 2g. — W „Kalendarzu": „jest wróżbą niezawodną".

s. 226 w. 8d. — Zob. przypis do s. 220, w „Kalendarzu" *Horoskop*... jest dalszym ciągiem *Kalendarza meteorologicznego gminnego*.

s. 227 w. 7g. — Do „Kalendarza Stanisławowskiego" na rok 1848 nie udało się dotrzeć.

w. 15g. — W „Kalendarzu": „którego wynalazcą był Agrippa", w w. następnym: „przezwaniu" (nie: przechowaniu).

w. 14d. — W „Kalendarzu": „rozpoczętą albo też dokonaną".

s. 229 w. 7g. — W „Kalendarzu": „homonimu".

s. 230 w. 5d. — W „Kalendarzu": „olejem" (nie łojem).

s. 231 w. 8g. — Zob. przypis źródłowy do s. 220.

s. 233 w. 18d. — W „Kalendarzu": " korzeni głogu (nie dzikiej róży) polnego".

w. 13d. — w „Kalendarzu": „jednakże nie jest przy mrozie".

s. 238 w. 10d. — Tu pozostawiona pisownia taka jak w „Kalendarzu".

w. 5d. — Kolberg cytuje fragment z cz. III *Neuste physikalisch-politisches Reisen*... B. Hacqueta, Nürnberg 1794, s. 22–24, przypis na s. 239 od Kolberga.

s. 239 w. 5g. — U Hacqueta (s. 23): „an diesen Theilen vornimmt".

w. 13g. — Do przywołanej tu przez B. Hacqueta publikacji M. Chaberta o wągliku nie udało się dotrzeć.

PRZYPISY ŹRÓDŁOWE DO CZĘŚCI IV *POKUCIA* (T. 32)

Wstęp (s. VII–XI)

s. VII w. 6g. — Seria III to pierwsza część *Kujaw* (DWOK T. 3), zamieścił tam Kolberg wstęp (s. 107–111) wyjaśniający zasady systematyki tekstów bajkowych przyjęte przez niego w roku 1867 dla materiałów z tego regionu.

w. 12g. — Zob. S. Barącz *Bajki, fraszki, podania...*, Tarnopol 1866, wyd. 2: Lwów 1886.

w. 3–1d. — Wymienione tu przez Kolberga „serie" to następujące tomy *Ludu* : seria III to wspomniana już wyżej pierwsza część *Kujaw* (DWOK T. 3), seria VIII to czwarta część *Krakowskiego* (DWOK T. 8), seria XIV to szósta część *Poznańskiego* (DWOK T. 14), seria XVIII to pierwsza część *Kieleckiego* (DWOK T. 18), ale tom ten nie zawiera bajek, powinno być „seria XVII", tj. druga część *Lubelskiego* (DWOK T. 17), seria XIX to druga część *Kieleckiego* (DWOK T. 19), a seria XXI to druga część *Radomskiego* (DWOK T. 21). Tomy te zawierają wyłącznie lub w części bajki i inne gatunki prozy z danego regionu. Wskazane następnie tomy zawierają w zasadzie materiały z innego zakresu lub inne gatunki folkloru, ale znajdują się w nich także bajki, podania itp. Seria I to *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), gdzie zamieścił Kolberg „bajki-śpiewanki" (s. 292–298), seria II to *Sandomierskie* (DWOK T. 2), gdzie zamieszczone są

trzy bajki jako przykłady miejscowej gwary, a także kilka legend, w serii IV, tj. w *Kujawach* cz. II (DWOK T. 4) znajdują się w przypisach legendy związane z tym regionem oraz anegdoty i opowieści wierzeniowe, w serii VII *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7) liczne opieści wierzeniowe, tak samo w serii XV *Poznańskie* cz. 7 (DWOK T. 15) poświęconej również „światu nadzmysłowemu".

s. VIII w. 12–11d. — J. Karłowicz opublikował w „Wiśle" obszerne studia: *Podanie o Madeju*, „Wisła" T. 2: 1888, s. 804–814, T. 3: 1889, s. 102–134, 300–304, 602–604, 881–885, T. 5: 1891, s. 43–59 oraz *Brzoza Gryżyńska*, T. 2, s. 817–821, T. 3: 1889, s. 614, T. 4: 1890, s. 133, T. 5: 1891, s. 29–32. Wcześniej publikował prace na temat bajek m.in. w „Bibliotece Warszawskiej" i „Ateneum".

w. 7–5d. — Fryderyk Salomon Krauss (1859 — zm. po 1918), słoweński folklorysta, w r. 1886 nawiązał korespondencję z Kolbergiem i przesyłał mu swe publikacje z materiałami z południowej Słowiańszczyzny, m.in. zbiór bajek pt. *Sagen und Märchen* (Leipzig 1883). Niżej Kolberg odsyła kolejno do następujących bajek z *Sagen und Märchen* Kraussa: nr 55 *Vom Burschen, der sich auf Zigeunerstreiche verstand* (s. 257–262), nr 37 *Vom Manne, der dem Teufel gedient* (s. 178–182), nr 21 *Der geschundene Bock* (s. 61–64), nr 57 *Vom Jungen Nimmersatt* (s. 265–266), nr 88 *Bendeš-Vila Mandalena* (s. 397–408), nr 93 *Das Liebespaar* (s. 424–426), nr 40 *Drei Brüder ziehen in die Welt, um deutsch zu lernen* (s. 190–194), nr 79 *Der Königssohn und die Vila* (s. 333–340) i nr 80 *Der Jüngling und das Vilapferd* (s. 341–351). W dostępnym egz. o ciągłej paginacji nie był zachowany podział na tomy.

s. IX w. 3g. — Bajka pt. *Tymko złodziej i diabli* ma nr 37 (nie 34), zob. s. 190–194.

w. 10g. — *Lud* seria XIV to *Poznańskie* cz. V (DWOK T. 14), zob. tam nr 9 pt. *Kojata*, s. 35–42

w. 15g. — Jw., tam nr 52 pt. *Trzy słowa* na s. 227–229.

w. 16g. — *Lud* seria VIII to *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), zob. tam nr 27 pt. *O cudownej wodzie*, s. 69–71, zob. też w *Poznańskiem* cz. VI (DWOK T. 14), nr 4 pt. *Strzelec królem*, s. 12–18.

w. 8d. — W odsyłaczu kierującym do serii XX *Ludu*, tj. *Radomskiego* cz. I (DWOK T. 20), winno być s. 261 (nie 201), seria XXI to *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), tam na s. 138 podanie w wiłach wiślanych, wierzenia o wiłach zamieścił też Kolberg w *Poznańskiem* cz. VII (DWOK T. 15), s. 30–33.

w. 6d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 27 pt. *O cudownej wodzie*, s. 69–71, oraz nr 28 pt. *O młodej wodzie*, s. 71–74. Następnie Kolberg odsyła do motywu w bajce pt. *O Bogdynku i królewnie* w cz. VI *Poznańskiego* (DWOK T. 14), nr 13, s. 56–62.

w. 5d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 1 pt. *Szklana góra*, s. 5–7.

w. 3d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 14 pt. *Koń wieszczy*, s. 33–35.

s. X w. 1g. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 5 pt. *O siedmiu braciach krukach*, s. 18–21.

w. 13g. — Winno być *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 31–34.

s. XI w. 5g. — Informacje o wykonawcach i współpracownikach Kolberga zebrano we wstępie, zob. s. XXX–XXXIX.

Kazki cudowne (s. 1–144)

s. 1 w. 3g. — Do bajki tej według erraty Kolberga powinien być dołączony odsyłacz: „*Lud* XIV, nr 9", zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 9 pt.: *Kojata*, s. 35–42.

s. 2 w. 9d. — Według erraty Kolberga po słowie „pokovtuj" powinno być wyjaśnienie: „stukaj, uderzaj", w rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „szos niby *pokowtuj* — coś niby uderzaj, aby stuk słychać było".

w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 55 pt. *Hemp — hamp*, s. 233–236.

s. 4 w. 3g. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „pszenicu w *kłani* składaty — pszenicę w półkopki składać, w ogóle jak się składa świeże snopy, bez względu na ilość".

s. 7 w. 13d. — Według erraty Kolberga po słowie „konopadyty" powinno być wyjaśnienie: „naprzykrzać się prośbami", por. przypis źródłowy do s. 239 w. 15d.

w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 22 pt. *O złotowłosej pannie*, s. 54–56, *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 3 pt. *Zła macocha*, s. 185–187.

s. 8 w. 3d. — Zob. J.W. Wolf *Niederländische Sagen. Gesammelt und mit Anmerkungen begleitet herausgegeben...*, Leipzig 1843, nr 583 pt. *Speißen in Schlangen verwandelt*, s. 668–669.

w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 18 pt. *Ukarana niewierność*, s. 77–83, oraz *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 7 pt. *Ucieczka zaklętej panny*, s. 13–16.

s. 14 w. 2–1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 8 pt. *Zła macocha*, s. 30–35, *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 3 pt. *Zła macocha*, s. 185–187, odsyłacz do *Kieleckiego* cz. II (DWOK T. 19) kieruje do bajki pt. *Pani tajemnicza z sośnicy*, nr 16, s. 239–241.

s. 17 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 3 pt. *Żaba zaklęta*, s. 11–12.

s. 21 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 6 pt. *Ojciec i trzej synowie*, s. 22–27, oraz tamże nr 7 pt. *Obdarowani*, s. 27–29.

s. 23 w. 3g. — Według erraty Kolberga powinno być: „w siekierę albo w klin uczepiony".

w. 13d. — Według erraty Kolberga winno być „kociołek" (nie: kociolok).

s. 26 w. 12g. — Według erraty Kolberga zamiast „za żinko" powinno być „za żinku".

s. 31 w. 7d. — Zob. F. Schiller *Der Gang nach dem Eisenhammer*, w: tegoż *Gedichte*, Th. 1 Leipzig 1807, s. 171–183, przekład A. Gorczyńskiego pt. *Droga do hamerni*, w: F. Schiller *Dzieła wybrane*, T. 1 Warszawa 1955, s. 71–77.

w. 6d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 15 pt. *O złéj matce i dobréj córce*, s. 69–72. Odesłanie do nr 117 na s. 175 w J.W. Wolfa *Niederländische Sagen* błędne, zapewne omyłkowe powtórzenie odsyłacza — zob. przypis Kolberga na s. 49.

w. 4d. — *Hamlet* Szekspira wystawiany był w polskich teatrach najpierw w przekładzie z niemieckiego dokonanym przez J.N. Kamińskiego (wyd.: Minkowice 1805). Przeróbka Kamińskiego, odbiegająca znacznie od oryginału, grana była wielokrotnie w latach 1799-1830 w Warszawie w teatrze pod dyrekcją W. Bogusławskiego, później L. Osińskiego, w latach następnych, do roku 1871, na scenach warszawskich sztuka ta nie pojawiała się. W 1867 r. wystawiono *Hamleta* w Krakowie w przekładzie J. Paszkowskiego, inscenizacja ta była gościnnie grana w Warszawie w 1869 r. Dramaty Szekspira w przekładach Paszkowskiego drukowane były w „Bibliotece Warszawskiej" w latach 1856-1862. Nie wiadomo, którą wersję *Hamleta* mógł znać Kolberg.

s. 32 w. 5g. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „u mełnyka buła jakaś *kołesznynka* — u mielnika była jakaś szopka".

w. 6d. — Według erraty Kolberga zamiast „namyślać" powinno być: „oskarżać samego siebie", w rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „zacziew si szos *pocokuwaty* znaczy tyle, co okazał się w kolizyi, zaambarasowany, niezadowolony, uskarżać się nieznacznie".

s. 33 w. 12g. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „szoby j *czutka* za neho propała — ażeby i wieść o nim zaginęła; *czutka* — wieść, pogłoska, fama".

w. 7-6d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „treba buło y *whortynu*, y kapeluch — trzeba było i odzież, i kapelusz".

s. 34 w. 1d. — Zob. *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 4 pt. *Wyrzutek*, s. 180-182.

s. 38 w. 2g. — Według erraty Kolberga do tego tekstu powinien być dodany odsyłacz: „obacz *Lud* XIV, nr 2". Kolberg kieruje do bajki pt. *Ogrodnik królem, Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 2, s. 7-11, odesłanie nie ma uzasadnienia, winno być raczej do bajki pt. *O siedmiu braciach krukach*, tamże nr 5, s. 18-21.

w. 15d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 15 pt. *Czterej bracia na pustyni*, s. 35-38.

s. 41 w. 1d. — Zob. *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 3 pt. *Zaklęta*, s. 177–180.

s. 46 w. 2–1d. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 1 pt. *Brodaty dziad*, s. 180–183, oraz *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 15 pt. *O złej matce i dobrej córce*, s. 69–72.

s. 49 w. 4–1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 15 pt. *O złej matce i dobrej córce*, s. 69–72, *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 15 i 16 pt. *Czterej bracia na pustyni* i *O siedmiu braciach bocianach*, s. 35–42, *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 3 pt. *Zaklęta*, s. 177–180, I.J. Wolf *Niederlandische Sagen...*, nr 117 pt. *Der Ritter mit dem Schwan*, s. 175–194 oraz S. Barącz (nie: Borącz) *Bajki, fraszki, podania...*, bajka pt. *Rozbójnik*, w wyd. z 1866 r. też s. 168–175.

s. 53 w. 7g. — Według erraty Kolberga do bajki tej dołączony być powinien odsyłacz: „obacz *Lud* XV, s. 29, *Jędza*", zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), tam o jędzy na s. 29–30.

w. 4d. — Według erraty Kolberga po słowie „okremne" powinno być wyjaśnienie: „oddzielnie, z osobna", w rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII): „wesile *okreme* robyty — wesele osobno (w przeciwieństwie do *razem*) sprawiać".

s. 54 w. 20g. — Według erraty Kolberga po słowie „mav" powinno być dodane: „lub: mev".

w. 12d. — Według erraty Kolberga wyjaśnienie do słowa „hutoryty" powinno brzmieć: „bawić się rozmową", w rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „hutoryty — gawędzić".

s. 55 w. 19g. — Według erraty Kolberga powinno być: „wstała, taj zaswityła" (nie: „wstałata zaswityła").

s. 58 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 27 i 28 pt. *O cudownej wodzie* i *O młodej wodzie*, s. 69–74, oraz *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 2 pt. *Woda ożywiająca*, s. 175–177.

s. 63 w. 8d. — Według erraty Kolberga powinno być: „na straży".

s. 65 w. 2d. — Według erraty Kolberga tekst powinien tam być uzupełniony: „wydkiev mu szabłew szyju, taj tusz (tołub, kadłub) pokyh (wciągnął) do toho, do pokoju", powinien też być dodany

odsyłacz: „zob. s. 240" — chodzi prawdopodobnie o użycie słowa „tusz" (na s. 240 w. 3d.).

w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 9 pt. *Kojata*, s. 35–42, nr 23 pt. *Owczarek królem*, s. 113–115, nr 62 pt. *O dwunastu rozbójnikach*, s. 352–259, nr 63 pt. *Dwunastu zbójników*, s. 259–260, na s. 368 zamieszczony jest przypis do bajek nr 9 i 24.

s. 66 w. 2d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 9 pt. *O zjadarce-prządce*, s. 20–22.

w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 13 pt. *O Bogdynku i królewnie*, s. 56–62.

s. 69 w. 6d. — Według erraty Kolberga powinno być: „wovczyk".

s. 70 w. 9–10g. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „zahraw sumno, szo aż *lek* piszow — zagrał tak smutnie, że aż słyszacego przestrach ogarnął, przejął; *lek* — przestrach, lękać się czegoś, tego wyrazu używa się wtedy zwykle, jeżeli się mówi o przestrachu, które[ego] źródła się nie wie".

w. 12g. — Według erraty Kolberga powinno być: „ta jak ny zacznut".

w. 14g. — Według erraty Kolberga powinno być: „zaskoczyty" (nie: „zaskoczyły").

s. 72 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 28 pt. *O młodej wodzie*, s. 71–74.

s. 75 w. 7g. — Według erraty Kolberga po słowie „steszkou" powinno być wyjaśnienie: „ścieżką".

s. 83 w. 1d. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 2 pt. *Dziad i trzej siłacze*, s. 183–185.

s. 95 w. 1–2d. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), nr 8 pt. *Głupi z trzech synów żeni się z królewną*, s. 224–227.

s. 98 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 4 pt. *Strzelec królem*, s. 12–18.

s. 100 w. 1d. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), nr 2 i 3 pt. *Zakład chłopa z mrozem* oraz *Mróz, słońce i wiatr*, s. 219.

s. 102 w. 3d. — Według erraty Kolberga po słowach „łupyt łubje" powinno być wyjaśnienie: „korę drzeć, zaś łupać drwa — kołoty drywa, zob. s. 150" (tam w. 5–4 d.).

w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 59 pt. *O chłopie i o czarcie*, s. 246–248.

s. 104 w. 9g. — Według erraty Kolberga powinno być „po bokiw" (nie: „pohokiw").

s. 105 w. 1d. — Winno być „seria XIV" (nie IV), zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 4 pt. *Strzelec królem*, s. 12–18 i tamże nr 19 pt. *Królewicz i królewna*, s. 83–94.

s. 108–109 przyp. 1 — Podanie związane z ruinami zamku Chojnik (niem. Kynast) koło Sobieszowa w pow. jeleniogórskim przytacza Kolberg za niezidentyfikowanym źródłem, na końcu przypisu wspomina balladę Fryderyka Schillera *Der Handschuh* (zob. tegoż *Gedichte*... s. 139–142), spopularyzowaną w Polsce przez przekład Mickiewicza pt. *Rękawiczka*, oraz wymienia artykuł *Zwaliska zamku Kynast na Dolnym Szląsku*, „Tygodnik Ilustrowany" 1884, T. III, nr 65 (z dwiema ryc. w nr 65 i 66) i odsyła do bajki *Szklanna góra* w *Poznańskiem* cz. VI (DWOK T. 14), nr 1, s. 3–7.

s. 109 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 71 i 72 pt. *O lichwiarzu* oraz *O chciwym księdzu i o diable*, s. 172–174.

s. 110 w. 1d. — Kolberg ponownie odsyła do bajki *Szklanna góra* — zob. przypis źródłowy do s. 108.

s. 111 w. 11d. — Według erraty Kolberga zamiast „ny zawodcziev" powinno być: „ny zawadżev" z wyjaśnieniem: „nie wadził, nie zadzierał".

w. 9d. — Według erraty Kolberga winno być: „daj mu Boży (Boże)".

s. 112 w. 2d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 22 pt. *Królewicz i trzy panny*, s. 103–113.

w. 1d. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), nr 14 pt. *Żeniaczka chrzestnika Pana Jezusa z morską panną*, s. 233–236.

s. 118 w. 1d. — Odesłanie do *Kieleckiego* cz. II (DWOK T. 19), s. 191 błędne, tam opis sobótek w Kieleckiem. Prawdopodobnie odsyłacz miał kierować do bajki pt. *Cudowne źrebie* w cz. II *Lubelskiego* (DWOK T. 17), nr 6, s. 191.

s. 121 w. 1–2d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 2, 18, 22 i 23 pt.: *Ogrodnik królem*, s. 7–11, *Ukarana niewierność*,

s. 77–83, *Królewicz i trzy panny*, s. 103–113 i *Owczarek królem*, s. 113–115.

s. 130 w. 1d. — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 10 pt. *O lampie*, s. 133–136 oraz *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 10, 11 i 12 pt.: *Szklanka*, s. 43–44, *Przygody Wojtka*, s. 44–51 i *Piecuch i królewna*, s. 51–56.

s. 132 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 14 pt. *Koń wieszczy*, s. 33–35.

s. 141 w. 2g. — Według erraty Kolberga do bajki tej dołączony powinien być do odsyłacz do nr 11 na s. 53–58.

w. 1–2d. — Zob. S. Barącz *Bajki, fraszki, podania...*, bajka pt. *Gandziabaros* w wydaniu z 1866 r. na s. 62–64, w wyd. z 1886 r. s. 57–59.

s. 143 w. 2d. — Zob. w *Kujawach* cz. I (DWOK T. 3), nr 14 (nie: 13) pt. *O jędzy*, s. 143–144.

Kazki o złych duchach (czartach), siłaczach i strachach (s. 145–194)

s. 145 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 45 i 46 pt. *Madejowe łoże*, s. 197–210.

s. 149 w. 1d. — W przypisie winno być s. 197 (nie 196), Kolberg ponownie odsyła do dwu wariantów bajki o Madejowym łożu, zob. poprzedni przypis źródłowy. Odesłanie do *Poznańskiego* cz. I (DWOK T. 9), s. 33, kieruje do podania o pochodzeniu nazwy wsi Mądre.

s. 150 w. 5–4d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „*kołe* koło chaty drywa — rąbie i kłuje drwa przy chałupie lub przed chałupą; *kołoty drywa* — Holz spalten".

s. 151 w. 2–1d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „pokazaw buk *łysnycowyj* — pokazał laskę, grubą palicę z dziczki jabłoni; *łysnyci*, zamiast *lisnici(a), od wyrazu* lis — las, znaczy tyle, co jabłonka w lesie rosnąca, czyli dziczka".

s. 152 w. 17d. — Według erraty Kolberga powinno być: „zadzełenkotiły" (nie: „zazełenkotiły") z przypisem: „zadźwięczały, brząknęły, znaczy to, iż wstrzęsły się na zawiasach lub łańcuchach. Częściej atoli stosują to wyrażenie do okien: *aż wikna zadzełenkotiły*. Stąd też i *dzwinok dzełenkotyt*, dzwonek dźwięczy lub dzwoni, *w uszech my zadzełenkotiło*, w uszach mi zadzwoniło. Natomiast zwykło się mówić: *dweri widskoczyły* lub *trisły*, wstrzęsły się, trzasły". To wyjaśnienie i przypis zaczerpnął Kolberg z rkp. B. Jurczeńki, którego fragment zachował się w jego zbiorach (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII), być może tekst bajki pochodzi też z rkp. Jurczeńki. W rkp. Jurczeńki „zazełenkotiły" obok „zadzełenkotyły".

s. 153 w. 4g. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „taj każe na *ozde* — i mówi: masz tu; *ozde* znaczy tyle co *tu, tutaj*, a używa się tego wyrazu wtedy, gdy się komuś pokazuje jakiś żądany przedmiot lub miejsce, znaczy tyle co niemieckie *dahier*.

przyp. 1 — Zob. *Legenda w Sandomierskiem* (DWOK T. 2) s. 273–274, J.W. Wolf *Niederlandische Sagen...*, nr 141 pt. *Johannisäpfel*, s. 225–226. Opera R. Wagnera *Der Tannhäuser und der Sängerkrieg auf der Wartburg* (libretto kompozytora) miała premierę w Dreźnie w 1845 r.

s. 154 w. 1d. — W odsyłaczu do bajki o Madejowym łożu winno być: „s. 197" (nie: 196), zob. wyżej przypis źródłowy do s. 145.

s. 156 w. 18g. — Według erraty Kolberga zamiast: „czy twertyj" powinno być: „czytwertyj (czwarty)".

s. 157 w. 3d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 1, 4 i 9 pt. *Szklanna góra*, s. 3–7, *Strzelec królem*, s. 12–18 i *Kojata*, s. 35–42.

s. 158 — Według erraty Kolberga na tej stronie powinien być dołączony odsyłacz do bajki nr 1 pt. *Królewicz i czartowska córka*, s. 1–7, oraz do nr 74 pt. *Kazka za dyjamentowu dorohu*, s. 280–286. Kolberg jednak nie podał, którego fragmentu tekstu na stronie 158 odsyłacz ten ma dotyczyć.

w. 4d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 55 pt. *Hemp-Hamp*, s. 233–236.

s. 160 — Według erraty Kolberga na tej stronie powinien być dołączony odsyłacz do bajki nr 1 pt. *Królewicz i czartowska córka*, s. 6, jednak nie podał, którego fragmentu tekstu na s. 160 ten odsyłacz ma dotyczyć.

s. 166 przyp. 1 — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 3 pt. *O żołnierzu, żonie jego i wójtowej*, s. 119–122, oraz tamże nr 2 pt. *O żołnierzu, jego butelce, bochenku i sile*, s. 115–118; *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 53 pt. *O żołnierzu-gajowym w piekle*, s. 133–136; J.W. Wolf *Niederländische Sagen...*, nr 431 pt. *Der Spuk zu St. Gislen*, s. 512–516, tamże nr 433 pt. *Der Kühne Soldat zu Antwerpen*, s. 517–522; F. Schönwerth *Aus der Oberpfalz...*, w dostępnym wyd. z r. 1869 tom i strona te same.

s. 171 w. 14g. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 71 pt.: *O lichwiarzu*, s. 172.

s. 175 przyp. 1 — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 55 pt. *Hemp-hamp*, s. 233–236. Zob. też S. Barącz *Bajki, fraszki, podania...*, bajka pt. *Śmiech* w wyd. z r. 1866 s. 190–192, w wyd. z r. 1886 s. 207–209.

s. 177–185 — Bajka nr 35 pt. *Syn niedźwiedzicy* zachowała się w rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 1–5). Jest to fragment zbioru bajek prezentowanego przez Jurczeńkę na wystawie etnograficznej w Kołomyi w r. 1880. W rkp. nad tekstem noty: „Kazka 1" i „z Ispasa". Tytuł, streszczenie wątku na początku, wyjaśnienia słownikowe w nawiasach i przypisy dołączył Kolberg.

s. 178 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 24 pt. *O niedźwiedziu królewiczu*, s. 115–118, oraz nr 50 pt. *Mocny Bartek na wysługach*, s. 220–224.

s. 181 w. 1d. — Odesłanie do serii XV, czyli *Poznańskiego* cz. VII nie ma uzasadnienia, prawdopodobnie winno być: seria XIV, tj. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 74 pt. *Przebiegły Kiwit*, s. 292–297.

s. 185–190 — Bajka nr 36 pt. *Niewierna żona i wilkołak* zachowała się w części w rkp. Bazylego Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 6–8), zob. przypis źródłowy do s. 177–185. Rękopis Jurczeńki obejmuje tekst od początku do słów „ani si ny kinuv, a win" (w. 11d. na s. 189), nad tekstem noty: „Kazka 2" i „z Ispasa".

Tytuł, streszczenie wątku na s. 185 i wyjaśnienia słownikowe pochodzą od Kolberga.

s. 185 w. 1d. — W cz. III *Pokucia* na s. 106–108 publikuje Kolberg wierzenia o wilkołaku (wovkunie).

s. 186 w. 12d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „w siny (prawdopodobnie: w sinech) je *połubiczok* z pirim — w sieni jest półbeczek (w ogóle wielka beczka z jednym dnem) z pierzem".

w. 1d. — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 30 pt. *O klesze*, s. 169–172.

s. 189 w. 17d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 21, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „taj za *cziesok* wchodyt z Cyhanom — i za chwilkę (po chwilce) wchodzi z Cyganem".

s. 190 w. 2d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 102 pt. *Złodziejska sztuka*, s. 345–348.

w. 1d. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 13 pt. *Pasterz i diabeł*, s. 201–202.

Legendy, kazki moralne itp. (s. 195–219)

s. 196 w. 2d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 55 pt. *Hemp-hamp*, s. 233–236.

w. 1d. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 12 pt. *Chciwość ukarana*, s. 199–200.

s. 199 przyp.1 — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 70 pt. *Co to jest bieda?*, s. 280–286, *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15) opowieść wierzeniowa nr 2 w rozdz. „Niewiasta-Śmierć", s. 10, podobna opowieść w cz. III *Pokucia*, s. 93, nr 3.

s. 200 w. 5d. — Według erraty Kolberga do tej bajki dołączony powinien być odsyłacz: „*Lud* XIV, nr 54", zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 54 pt. *Diabeł i wdowa*, s. 231–233.

w. 1d. — Kolberg odsyła do opowieści wierzeniowych *Wojna czarta z Panem Bogiem* w cz. III *Pokucia* s. 82–83 oraz *Czart (Złyj duch)* tamże s. 86, następnie do *Krakowskiego* cz. IV (DWOK T. 8), nr 68 pt. *Diabeł na wysłudze*, s. 165–166.

s. 201 przyp.1 w. 7d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 57 pt. *O pastuchu*, s. 143–144.
w. 5d. — Zob. J.W. Wolf *Niederländische Sagen...*, nr 335 pt. *Jüngling trägt glühend Eisen*, s. 410–411.

s. 202 w. 2d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 36 pt. *Pustelnik i anioł*, s. 166–167.
w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 37 i 38 pt. *Obiad w raju* i *O ptaszku rajskim*, s. 99–102.

s. 203 w. 1d. — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 17 pt. *O Chłopu w niebie*, s. 149–150, *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 51 pt. *O chłopcu służącym w piekle i czarnym baranku*, s. 127–128.

s. 206 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 41 pt. *O trzech przestrogach danych królowi przez rybę*, s. 105–106.

s. 210 w. 1d. — Kolberg nie umiejscowił odsyłacza, nie udało się ustalić tekstu, do którego miał on kierować,

s. 214 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 78 pt. *Dług Maćka*, s. 185–188.

Kazki przygodne i dykteryjki (s. 220–261)

s. 223 w. 1d. — Kolberg odsyła do anegdoty przytoczonej w przypisie na s. 206 w *Krakowskiem* cz. IV (DWOK T. 8).

s. 225 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 66 pt. *Wykradziona*, s. 265–268.

s. 227 przyp. 1 — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 103 pt. *Dowcipy polskiego chłopa*, s. 348–352.

s. 232 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 40 pt. *O królu ciekawym*, s. 103–105.

s. 235 przyp.1 — J. G. von Hahn *Griechische und Albanesische Märchen. Gesammelt, übersetzt und erläutert von...*, Leipzig 1864, tam bajka pt. *Bakala* na s. 219–224 w cz. I, a w cz. II s. 238–342 przypis do tego tekstu.

s. 237 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 43 pt. *O trzech braciach młynarczykach*, s. 107–114.

s. 239 w. 16–15d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienia: „ny mesz si kajaty — nie bę-

dziesz żałował" oraz „zaczieш ho konopadyty — zaczął mu dokuczać (belästigte ihn mit Bitten)".

w. 2d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 73 pt. *Głupi handlarz*, s. 291-292.

w. 1d. — Zob. *Kieleckie* cz. II (DWOK T. 19), nr 19 pt. *Klementy złodziej oszukuje diabła*, s. 243-245.

s. 240 w. 3d. — W rkp. B. Jurczeńki (teka 50, sygn. 1357/12, k. 20, zob. wstęp s. XXXII) wyjaśnienie: „widkiш mu szyju, ta *tusz* schowaw — przeciął mu szyję, *ta* znaczy tyle co średnik (;), tołub, tj. resztę ciała bez głowy, schował".

s. 241 w. 1d. — Kolberg odsyła do wierzeń związanych z roślinami w cz. III *Pokucia*, T. 31, s. 145, zob. tam przypis.

s. 242 w. 1d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 81 pt. *O bogatej wierzbie*, s. 201-202, *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 12 pt. *Chciwość ukarana*, s. 199-200.

s. 248 przyp.1 — Zob. *Pieśni ludu polskiego* (DWOK T. 1), pieśni nr 38a-38m, s. 281-289, oraz w *Kieleckiem* cz. II (DWOK T. 19), tekst nr 22 pt. *Pieśń złodziejska*, s. 247-248.

s. 249 w. 1d. — Kolberg w odsyłaczu najpierw wskazał „*Lud* III", tj. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), bez umiejscowienia odsyłacza, być może chodziło o bajkę pt. *O klesze*, s. 169-172, następne odesłanie do serii XIV — zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 70 pt. *Co to jest bieda*, s. 280-287.

s. 251 przyp.1 — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 29 pt. *O klesze* i nr 30 pt. *O klesze (odmiana)*, s. 168-172, *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 95 pt. *O księżym parobku*, s. 335-337, *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 12 pt. *Diabeł i gach*, s. 193-196.

s. 258 w. 1d. — Zob. *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 20 pt. *Organiasta przebiegły*, s. 205-206.

Bajki (s. 262-270)

s. 266 w. 2d. — Zob. w *Krakowskiem* cz. II (DWOK T. 6), s. 217, zwr. 11 pieśni nr 416: „Cóż tam w lesie gruchnęło".

w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 89 pt. *Pies i wilk*, s. 327-328.

Pięć kazek huculskich (s. 271–294)

s. 271 w. 5g. — Według erraty Kolberga do słowa „nebyłycia" dołączony powinien być odsyłacz „obacz »Zbiór Wiad. do Antrop.« IX, 146", zob. J. Moszyńska *Bajki i zagadki ludu ukraińskiego*, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. IX: 1885, tam bajka pt. *Nebyłyci* ma nr 36 i znajduje się na s. (157)–(160), nie: 146.

przyp.1 — Zob. wstęp, s. XXXVII.

przyp. 3 — Kolberg odsyła do krótkich uwag o języku w T. 29, s. 31–34 (nie: 29).

s. 275 w. 11–10d. — Zob. w *Poznańskiem* cz. V (DWOK T. 13), pieśń nr 266, s. 125, oraz w *Łęczyckiem* (DWOK T. 22), pieśń nr 203, s. 122, zwr. 45–48.

s. 280 w. 1d. — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 12 pt. *O chłopcu i jego piesku, kotku i lewku*, s. 139–141.

s. 283 przyp.1 — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T.3), nr 11 pt. *O czarnoksiężniku i jego uczniu*, s. 136–138 oraz tamże nr 19 pt. *O pysznéj i ukaranéj królewnie*, s. 151–153.

s. 286 przyp. 1. — O Juriju Skirczuku zob. we wstępie s. XXXVII.

s. 287 w. 7–5d. — Zob. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 21 pt. *O dwóch jabłkach*, s. 52–54, *Radomskie* cz. II (DWOK T. 21), nr 4 pt. *Wyrzutek*, s. 180–182, *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 56 pt. *Jabłoń*, s. 236–237.

przyp. 1 — Kolberg sygnował przypis skrótem „ks. W.", chodzi o księdza Sofrona Witwickiego, również dalej uzupełnienia tekstu sygnował inicjałem jego nazwiska.

przyp. 2 — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 12 pt. *Piecuch i królewna*, s. 51–56, oraz tamże nr 14 pt. *Zapiecek*, s. 62–68.

s. 288 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 6 pt. *Ojciec i trzej synowie*, s. 22–27, oraz nr 7 pt. *Obdarowani*, s. 27–29.

s. 289 w. 19g. — Taki sam odsyłacz w przypisie na s. 288, zob. wyżej.

s. 290 przyp. 1 — Nie udało się odszukać wskazanego druku.

s. 291 w. 9g. — Zob. W. Kosiński *Materiały do etnografii Górali Beskidowych* cz. II, „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. VII: 1883, nr 67 pt. *Zagadka szewca*, s.(4).

Zagadki i łamigłówki (s. 295–315)

s. 311 nr 165 i 189 — Zagadki nr 165, 189 i 198–205 zachowały się w rkp. terenowym Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 86). W rkp. dla całej karty nota lokalizacyjna oznacząca miejsce zapisu: „Czortowiec". Tam 12 tekstów, poza wskazanymi wyżej także dwa opublikowane w tomie *Ruś Karpacka* (DWOK T. 55, s. 448).

s. 314 nr 198–205 — Zob. przypis do s. 311, nr 165.

nr 199 — W rkp. wariant: „Szczo maje komyn na kincy, to panna w syrydyni, a żadna kobita ny maje, łysz Nimyc na peredi (fajka)" z wyjaśnieniem: „dym".

s. 315 nr 200 — W rkp. po „mnisowu" wyjaśnienie: „mięsną".

nr 201 — W rkp. pierwotny zapis: „diry" poprawiony na: „giry", a wyjaśnienie: „pczoły".

nr 203 — W rkp. pierwotny zapis: „Siekiń wykiń, połku zjidż" poprawiony na: „Kistku siekiń, wykiń, a tiłoh zjidż".

nr 204 — W rkp zapis: „bez dierki".

nr 205 — W rkp. zapis: „pry sami huzycy".

Przypisy (s. 317–324)

s. 317 w. 6g. — S. Barącz *Bajki, fraszki, podania...*, bajka pt. *Jaga* w wyd. z 1866 r. s. 86–87, w wyd. z 1886 r. s. 81–82.

s. 318 w. 13g. — Zob. A. Mickiewicz *Pani Twardowska. Ballada*, w: tegoż *Dzieła*. Wydanie narodowe, T. 1: *Wiersze*, Warszawa 1949, s. 47–51, pierwodruk w: tegoż *Poezje*. T. 1 Wilno 1822.

w. 18g. — Zob. S. Ostaszewski *Piŭ kopy kazok napysaŭ... dla wesołoho mira*, Wilno 1850, tam bajka pt. *Czorna hora* na s. 149–153.

przyp. 1 — Zob. L. Siemieński *Diabeł w Krakowie. Stara gawęda*, w: tegoż *Wieczornice. Powiastki, charaktery, życiorysy i podróże zebrane przez...*, T. III, s. 118–147. Kolberg następnie cytuje przypis Barącza z pierwszego wyd. jego *Bajek, fraszek, podań...* z 1866 r. (tam s. 87), przytaczając część błędnych opinii Barącza o gawędzie *w Wieczornicach* Siemieńskiego, w wyd.

drugim z 1886 r. (s. 82) Barącz sam opuścił ten fragment, tam przypis kończy się na słowach „wypędza go sielanin Grześko".

w. 3–1d. — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), nr 38 pt. *O chłopie i diable mężu*, s. 184–185, w odsyłaczu do *Krakowskiego* winno być: „seria VIII" (nie VII), tj. *Krakowskie* cz. IV (DWOK T. 8), nr 58 pt. *O kuszącym do pijaństwa*, s. 146–148, i nr 86 pt. *Złączeni po śmierci*, s. 210–211, w odsyłaczu do *Poznańskiego* winno być „seria XV" (nie XIV), tj. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), tam rozdział „Jędza" na s. 29–30.

s. 319 w. 5–6g. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), nr 12 pt. *Chciwość ukarana*, s. 199–200, oraz *Poznańskie* cz. VI (DWOK T. 14), nr 27 pt. *Góra zaczarowana*, s. 137– 141.

w. 10g. — Mirosław [M. Ilkiewicz] *Zabobony istniejący między ludem prostym w Galicyi...*, s. 217–218.

w. 13g. — U Ilkiewicza po słowach „w séropustną niedzielę" wyjaśnienie: „ostatni dzień zapust".

w. 15g. — U Ilkiewicza po słowie „wypuściła" następne zdanie: „Po północy zawiązuje w szmatkę i nosi cały post wielki przy sobie".

w. 13–12d. — Kolberg odsyła do informacji o wierzeniach, zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), s. 101, nr 23, *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), przypis na s. 107, oraz *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), tam na s. 78–79 wierzenia dotyczące czarownic.

w. 8d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), tam na s. 89, nr 184, wierzenia dotyczące czarownic.

w. 2d.–s. 324 w. 6g. — Zob. S. Barącz *Bajki, fraszki, podania...*, w wyd. z r. 1886 s. 248–253, Kolberg przytacza różne fragmenty z rozdziału „Zwyczaje" w innej kolejności niż u Barącza.

s. 320 pkt 2 w. 7g. — Zob. I.J. Hanusch *Die Wissenschaft des Slawischen Mythus...*, s. 413.

pkt 3 w. 12g. — Zob. [A. Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...*, T. II, s. 131. U Marcinkowskiego: *horobyniacza nicz."*

w. 17g. — Zob. *Kujawy* cz. I (DWOK T. 3), tekst nr 4 w *Gadkach o ptakach*, s. 194–195.

pkt 4 w. 18g. — Zob. [A Marcinkowski] A. Nowosielski *Lud ukraiński...*, T. II, s. 140. Z tego źródła tylko pierwsze zdanie pkt. 4.

s. 321 pkt 8 w. 20d. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 93-94, nr 206.

s. 322 pkt 15 w. 9-11g. — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 156, nr 27, *Krakowskie* cz. I (DWOK T. 5), przypis na s. 136, na wskazanej stronie w cz. III *Pokucia* (T.29) inny przesąd dotyczący zachowania się po zachodzie słońca.

przyp.1 — Cytat z pracy S. Barącza *Bajki, fraszki, podania...*, w wyd. z 1866 r. s. 86-87, w wyd. z 1886 r. s. 81-82.

s. 323 pkt 27 w. 12g. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), tam na s. 143 inne przesądy związane ze srokami.

pkt 29 w. 16g. — Zob. jw., tam na s. 141 inne przesądy dotyczące kukułek.

pkt 30 w. 18g. — Zob. jw. tam na s. 144 przesądy związane z sowami, m.in. pod nr 7 taki sam jak na Pokuciu.

pkt 32 w. 22d. — Zob. jw., tam na s. 147 przesądy związane z wężami, m.in. pod nr 6 taki sam jak na Pokuciu.

pkt 35 w. 12d. — Zob. jw., tam na s. 153 inna opowieść wierzeniowa zawierająca podobny motyw.

pkt 36 w. 8d. — Zob. jw., tam na s. 155, pod nr 12 podobny przesąd o szkodliwości wykopywania krzaków czarnego bzu.

pkt 37 w. 1d. — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15), s. 71, nr 40, Kolberg przytacza tam podobne informacje (za *Ludem polskim* Ł. Gołębiowskiego, Warszawa 1830, s. 151) o przesądach związanych z zielem przestęp u Rusinów na Podlasiu.

s. 324 pkt 38 w. 3g. — Zob. *Lubelskie* cz. II (DWOK T. 17), tam wierzenia związane z paprocią na s. 152-154.

pkt 39 w. 6g. — *Mazowsze* cz. IV (DWOK T. 27), tam na s. 135 wymienione są zioła zbierane w wigilię św. Jana.

pkt 40 w. 13g. — Zob. *Poznańskie* cz. VII (DWOK T. 15) s. 66, nr 11, Kolberg przytacza tam przesąd związany z tzw. rozryw-zielem.

pkt 41 w. 19g. — Zob. *Krakowskie* cz. III (DWOK T. 7), s. 138, nr 37.

ANEKSY

I. Pytania skierowane do W. Przybysławskiego w lutym 1878 r.[1]

Czermak[2] pisze, że w wigilią Bożego Narodz[enia] rzucają na ściel garść pszenicy zasłodzonej miodem, ale nie mówi, czy to jest *kucia*, może to ma inną także nazwę? Potem powiada, że jedzą barszcz z *krapłykami*, co to jest? Wreszcie *pampuszkie*, czy nie pączki? [Odpowiedź:] Synonim *pszenycie* v. *kutia*; aby się *pasieka weła* rzucają, gdy się przylepi, będzie rojna; *krapłyki* — pierożki, tu nadziane cebulą z grzybami; *pampuszkie* — knedelki z mąki, zwykle kukurydz[ianej][3].

W Wilię Jordańską (Światy Weczer Jordanski) jedzą chleb w stajni i na dworze koło chudoby i przylepiają jakieś *chrestyki* — gdzie i z czego? [Odpowiedź:] Dziegciem malują krzyże na drzwiach stajen i chlewów, albo z wosku przylepiają na węgłach domu i chlewu[4].

Poszczą do wieczora w wiliję jordanską, *druhej swetyj weczor?* [Odpowiedź:] Druhej świety w'eczor[5].

W następnym tygodniu *zymnych misnyc* wcale mięsa nie jadają, który to tydzień? [Odpowiedź:] *Misnyci* jest to karnawał (mięsne dni),

---

[1] [Rkp. Kolberga, teka 21/22, sygn. 1259, k. 66. Tę listę pytań przekazał Kolberg Przybysławskiemu za pośrednictwem Kopernickiego w lutym 1878 r. Jak wynika z dalszej korespondencji, Kolberg krótko potem spotkał się z adresatem w Krakowie, dlatego sam wpisał odpowiedzi w trakcie rozmowy.]

[2] [Iwan Czermak dostarczył Kolbergowi notatki dotyczące różnych dziedzin kultury ludowej, prawdopodobnie był diakiem w Horodence, zob. wstęp s. XXXIV.]

[3] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 82, w. 5–10g., s. 83, w. 16–20g.]

[4] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 131, w. 3d. — s. 132, w. 2g.]

[5] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 131, w. 4–3d.]

są dwie — letnia i zimowa, przed adwentem i przed wielkim postem (*zymni mysnyci*), *tyżden syropustny* — ostatni tydzień karnawału, nie jedzą już mięsa, tylko nabiał, poniedziałek i wtorek poczynający post służy do pijatyki, co się nazywa *zuby połokaty* (zęby płukać po mięsie)[1].

Buv borszcz, taj *kaporszcz?* [Odpowiedź:] Przysłowie, *kaporszcz* i inny barszcz, np. kapustniak[2].

Cerkva na kovbasu zamknena, na *pivku* (?) zasunena[3].

Chata pobielona z zewnątrz ma czasem u dołu lub z boku pas, czyli szlak siny lub żółty glinką pociągany (*po...*), jak się to zowie? [Odpowiedź:] *Pidwidena*, podwodzić, podmalować — *pidwesty*[4].

Czy obok naczynia z wodą jordańską wisi przy drzwiach w chacie (od strony ogniska?) solniczka (czy: *solnyczka?*)? [Odpowiedź:] Nigdy, topka soli stoi na półce, każden sobie sam sól z tego *kryszе* (struga, skrobie)[5].

Czy łóżko i poduszki po rusku *łiżko, poduszki*? Z jakiego drzewa? Z jakiego drzewa stół? [Odpowiedź:] *Postel*, tapczan[6] i pościel złożona z weretу i poduszek[7].

Czy nazwa *mandebury* [na] ziemniaki jest tam powszechną? [Odpowiedź:] *Mandeburka* — kartofle, *giera* v. *loch na mandeburku* — dół kartoflany[8].

„Oj, czerczyku, Wasylczyku" — co to jest *czerczyk* ? [Odpowiedź:] Chłopczyk, udatny chłopczyk[9].

„Zawyw sia w radno, pustyv sia na dno (wody)". Co to *riadno* ? [Odpowiedź:] Rodzaj weretу, prześcieradło[10].

---

[1] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 141.]

[2] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 144 w. 2g. i przypis 1.]

[3] [Odpowiedzi brak, zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 144, w. 7-8g. i przyp. 2.]

[4] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 55, w. 2d. — s. 56, w. 3g.]

[5] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 58, w. 12-13g.]

[6] [W rkp. „tapczan" wpisane nad skreślonym: „szteluga".]

[7] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 58, w. 8-5d.]

[8] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 61, w. 2-3g.]

[9] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 122, pieśń nr 30, zwr. 1 i przyp. 1.]

[10] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 141, w. 4-5g. i przyp. 1 na s. 140.]

Czy wieś i rzeka Niezwiska pisze się: Niedźwiska, Nezwiska lub jak? [Odpowiedź:] Nieżwiska, po rusku Nezwyszczé[1].

Na weselu drużba *plesze* drużkę, gdy zmieniają kołacze. Czy to znaczy: pomykać, chwytać lub coś podobnego?[2]

Czy ojciec nowożeńca nazywa się *swatem*, a matka *swachą*, bo tak Ilczycha[3] dyktowała? Potem powiedziano, że dwie *swaszki* biorą kniehynię do komory (po ślubie) i zdejmują z niej wianek i czepią. Zdaje się więc, że *swaszki* są to mężatki lub baby, nie zaś dziewki, które przed ślubem asystując i plotąc wieńce itd. nazwane są zapewne *drużkami*, lubo w moim opisie tylko o jednej drużce jest mowa. W Poznańskiem *swaszki* są to właśnie dziewki czyli druchny. Drużbowie i młodziani są tu nazwani *bojarami*. [Odpowiedź:] *Swaty* są to rodzice obojga młodych (*swat* i *swacha*), posłać w swaty kogoś (starostę) żonatego, *ziet'* — szwagier i zięć, *swaszki* — baby, *drużba* jest kawalerem zawsze, *marszałek* jest na żydowskich weselach, mistrz ceremonii, porządku[4].

Post jest obserwowany ściśle. Wielki zaczyna się w poniedziałek podług obrządku ruskiego. Kiedy są *zymne misnycie* (czy to zapusty?) Czy jest trzy dni zapust? Poniedziałek wstępny postu jak się nazywa? Czy jest przy tym jaka ceremonija? Podobno Rusini tamtejsi idą za łacińskim zwyczajem co do zapustu i bawią się [do][5] wtorku ostatniego[6].

Na rany i wrzody służy ziele *néhulkie*, czy to nagietki? Proszę parę listków jego przysłać[7].

Na żołądek dają proszek z kory bzu. Zeskrobuje się drugą korę czy błonę spodnią bzu na dół, gdy na rozwolnienie, do góry, gdy na wymioty? Jak się ta błona po rusku nazywa? [Odpowiedź:] *Plivka* bzowa[8].

---

[1] [W *Pokuciu* Kolberg używa form „Nieźwiska" i „Niezwiska", *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego...* podaje tę drugą formę oraz: „Niezwiszcze".

[2] [Odpowiedzi brak, zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 242 w. 5d.–s. 243 w. 4g., s. 262, w. 16–13d. oraz s. 266 w. 2d. i s. 267, pieśń 178.]

[3] [Ilczycha, żona Ilki Hrycaniuka, była jedną z cenionych przez Kolberga informatorek i wykonawczynią wielu pieśni weselnych publikowanych w *Pokuciu*, zob. wstęp s. XXXVI.]

[4] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), przypisy na s. 225, 258 i 273.]

[5] [Rkp. uszkodzony.]

[6] [Zamiast odpowiedzi nota: „nie", odnosząca się prawdopodobnie do ostatniego pytania, zob. *Pokucie* cz. I, s. 141.]

[7] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 166, pkt 32.]

[8] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 168, pkt 43.]

Czermak mowi o jakieś chorobie *nabij* i powiada, że gdy noga się jątrzy i idzie ropa, to wtedy *prykładajut husiczok abo grysinoho kwasu (huszczi z żytnoho grisu).* [Odpowiedź:] Nagniecenie, często na pięcie, wydające ropę, niebezpieczne, przykładają łajno gęsie albo kwas z grysu, czyli z otrąb, najczęściej z żytnich otrąb[1].

Na wrzód (*czirichu)* kładą *maku żniekanoho.* [Odpowiedź:] Mak zżuty[2].

Na ból zębów *byrut czystoho wosku, taj z nymyci nasinie szczo roste po smityskach,* jak się zęby dobrze rozgrzeją i padają z nich *czyrwakie* (?), to będzie dobrze pacjentowi. [Odpowiedź:] *Nymycina* — lulek, *Hyoscyamus [niger], czyrwakie* — robaki[3].

Czermak opisuje zabawkę[4] pastuch[ów] w słowach, które potrzebują wyjaśnienia rzeczy i toku gry: *Byrut i karbucziejut buczkamy* (pewnie: znaczą kijami, ale co?), *kotryjże dali pokarbucziejе to niczo, jak w pered, ale tot szczo z zadu łyszywsi i wże na neho czerha, aby pokław kapyluch tam de jeho buczok i kożdyj byre taj cileje bukom, a jakżé newcili w kapyluch, to maje szczistie, a jak aby kotryj wciływ, to musyt szcze raz kłasty kapyluch, aż doty musyt kłasty, aż jak kożdyj ne wciłyt, i to nazywajut totu zabawku sziporni, to ni odyn iz poli pryjde byz kapylucha do domu.* [Odpowiedź:] *Sziporni. Karbucziety* — kozły wywracać. Chłopcy stawają do gry z kijami (*buczkamy*) i po kolei rzucają nimi jeden za drugim w jednym kierunku na drodze lub polu, [w taki] sposób aby kozły wywracały (*karbucziety*, więc *karbucziejut buczkamy*). Ten, którego kij najsłabiej był rzucony, więc najbliżej upadł od miejsca rzutu, więc przegrywający, winien na nim położyć swój kapelusz, po czym wszyscy inni, pobrawszy z ziemi swe kije, znowu jeden za drugim z miejsca rzutu ciskają nimi (*karbucziejut*), mierząc w ów kapelusz. Szczęście dla kapelusza, jeżeli go który rzut minie. Gdy zaś kto z rzucających trafi w kapelusz i odrzuci go, to właściciel musi go napowrót tam dla następnego rzutu położyć, co trwa długo, bo ci co chybili, powtarzają na nowo swą zabawkę i to tak

[1] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 165, pkt 28.]

[2] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 166, pkt 30.]

[3] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 164–165, pkt 22 i 23.]

[4] [Zob. opis gry „Szipiorni" w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 194–195.]

długo, dopóki kapelusza nie roztrzęsą. Więc zdarza się prawie zawsze, że ów przegrywający przyjdzie do domu bez kapelusza.

Prosiłbym o przysłanie „Kalendarza Stanisławowskiego" na rok 1848, w ktorym mają być wyjątki z *Wieszczbiarstwa astrologicznego i kabalistycznego*[1].

Czermak [pisze:] *A znów jak hykawka napade, to byrut i mykajut z oczyj wołoskie i każut, szczo chtos zhaduje.* Co robią? [Odpowiedź:] Czkawka[2].

Lulku obuty — fajkę oprawić, Hucuły.

II. Pytania skierowane do W. Przybysławskiego 6 lipca 1881 r.[3]

Jak się nazywają w służbie dworskiej lub chłopskiej będący ludzie po rusku (czy: lokaj, parobek, stangret, gumienny, stodolny, leśny, polowy, karbowy, pastuch, wolarz, świniarz, kopacz, oracz i poganiacz itd., i kobiety do gospodarstwa)? [Nad większością wyrazów dopisane przez Kolberga odpowiedniki po ukraińsku:] najmyt, firman, humennyj, pobereżn'yk, polowyj, starszyj p'arobok, swynar, płuhator i poh'onycz, [na końcu:] n'ajmyczka, kucharka dla parobków — gospodyni, niańka, divki'e, [na marginesie po prawej też ręką Kolberga:] parobcy od wołów, koni: wol'ary i fornal'i[4].

---

[1] [Kolberg przytoczył w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 220-238, artykuły z „Kalendarza Stanisławowskiego" na rok 1850, w wydaniu „Kalendarza" na rok 1849 teksty były takie same, do wydania na rok 1848 nie dotarto, zob. przypis źródłowy do tego fragmentu cz. II *Pokucia*.]

[2] [W rkp. nad „wołoskie" i „zhaduje" nadpisał Kolberg wyjaśnienia: „rzęsy" i „wspomina", informacji Czermaka jednak w *Pokuciu* nie przytoczył, por. cz. III (DWOK T. 31), s. 156, pkt 58.]

[3] [Rękopis Kolberga, teka 21/22, sygn. 1258, k. 76-77. Obydwie strony podzielone pionowo na pół, po lewej pytania, po prawej u góry też ręką Kolberga tytuł „odpowiedzi", odpowiedzi wpisywane są przez Kolberga lub nieznanego autora po prawej stronie lub nad pytaniem (tu zwykle wyjaśnienia słownikowe ręką Kolberga), jednak na część pytań brak odpowiedzi, a niektóre kwestie nie zostały później poruszone w tomach *Pokucia*. Na początku k. 76, nad pytaniami, spis rycin, o które Kolberg prosił Przybysławskiego, opublikowany on został w cz. I *Rusi Karpackiej* (DWOK T. 54), s. 211-212.]

[4] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 68.]

Jaką nazwę mają i czy mają krowy (u nas: Boczula, Siwula, Łysa, Brzezula, Krzyworóżka, Bezroga, Kwietula, Marcula (gdy w marcu urodzona itp.), toż woły (Łysoń, Bocoń itd.), konie, psy, koty itd.? Jak długo bydło (i konie) na pastwisku pozostaje? Czy je tam? Gdzie trzymają świnie, owce? I jak? [Odpowiedź nieznanego autora:] Krowy nazywają się: Łasa, Chrapływa, Paraska, Płytoczka, Zazula, Klewczycha, Żydiwka, Czernuszka, Syiwula, Krasa, Kr'iłyczka, Kałyna, Handzia, Perepełycia, Polka, Kozula, Czornobrywa, Szuta (bez rogów). Woły: Czaban, Periżty, Szuty[1].

Jak się nazywa po rusku kierzenka czyli maślnica do robienia masła? [Odpowiedź nieznanego autora:] masnyczka.

Przy powitaniu: *Sława Iss'u Chrestu! Na wik'i wikow amin!*

Przy robocie: *Boże pomahaj! Diekowat za słowo dobre!*[2].

Tkacki warstat ma: *czovnyk, blat* (osnowa przechodzi), *nareńde* (narzędzie, podnosi się, nogami przebiera), *osnowa, tkanie* (wątek), pasmo = 30 nitek, *czesnycie* (część) = 3 nitki (pasmo ma 10 czesnyc).[3]

Jak się zaprząg (*zapriehaty*) odbywa? Jak się zowią lejce, bat, biczysko, koń z prawej ręki w zaprzęgu, koń z lewej? Opis wozu i sani mam. [Odpowiedź nieznanego autora:] Lewy koń lub wół *pidruczny*, prawy koń lub wół *borozdny* (w bruździe chodzący)[4], *wiszta* na lewo, *hajta* na prawo, woły: *hejś* - na prawo, *cza* — na lewo. [Notatki Kolberga:] uzda, uzdzienica — *kapestra*, ubiór na głowę — *kantarki*, lejce — *ważkie*, siodło — *sidło*, szleje — *szłyji*, naszelniki — *naszelnyki*.[5]

Jak części pługa, radła? Toż inne narzędzia gospodarcze do roboty w polu i ogrodzie? [Odpowiedzi nadpisane przez Kolberga nad odpowiednimi wyrazami:] *płuh, rało, motyka* vel *sapa*.[6]

Czym się chłop najwięcej zajmuje w zimie? Jakim przemysłem prócz najmu? Czy tak jak wszędzie robotą około domu, w stodole, opatrzeniem chaty, zwózką drzew, reperacją narzędzi, młócką, furmanką itd? Co kobiety robią? Jak tkają, przędą, farbują wełnę? [Odpowiedzi brak.][7].

---

[1] [Słowa „bez rogów" i nazwy wołów dopisał Kolberg. Zob. T. 29, s. 65.]

[2] [Por. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 19.]

[3] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 68, przyp. 1.]

[4] [Dopisek w nawiasie ręką Kolberga.]

[5] [Por. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 65.]

[6] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 64.]

[7] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 68 i nast.]

Proszę o rysunek zamka drewnianego z kluczem[1].

Jak się nazywają części we młynie po rusku? Kosz, pytel, kamień, paprzyca itd. [Odpowiedź ręką Kolberga:] *kisz, pytel, porpłycie* (paprzyca), *kanïń, wereteno* (wrzeciono), *panitka* (panewka), koło pałeczne, koło wodne — *kołeso*.[2]

Jak zowią gotować obiad? (*Waryty obid? Łahodyty?*) [Odpowiedzi brak, poniżej notatka:] przygotowywać się *na wesile*.

Jak zżęte zboże, kukurydzę, groch itd., ziemniaki na polu układają? Jak ustawiają snopy, czy w kopy, mendle itd.? Jak się to pokrywa daszkiem (jest o tym u mnie: *Lud* seria IX, s. 101)[3]. Może zechce łaskawą informację dać p. Wiśniewski[4]? [Odpowiedź ręką Kolberga:] W piętnastkę: 15 snopów, jeden złamany na spodzie, na nim w gwiazdę pięcioramienną 13 snopów, a na wierzchu jeden rozczapirzony (*sziepka*), *pivpołukipka*. Czasami składają w *połukipok*, znaczy 30 snopów. Układając stóg lub stertę daje się fundament czyli *pidstożenie* ze słomy na 18 cali wysoko, na to kładą snopki *huzierem* na zewnątrz i tworzą dach ze snopków zwany *werch* (*werszyty stertu*).[5]

Czy *kutia* w wigilię Bożego Narodzenia rzuca się o ściel na początku, czy ku końcowi wieczerzy? [Odpowiedź nieznanego autora:] Na początku wieczerzy, gdy już wszyscy skosztowali.[6]

Wilija Jordańska jest postem, lecz czy w sam dzień Bohojawlenia jedzą obiad z postem, czy jak w Boże Narodzenie? [Odpowiedź ręką Kolberga:] W wilię jedzą z postem.[7]

Jak czółno, wiosło po rusku (czy *czałno, wesło*)? Jak się robią sieci na ryby? Jak długi jest *wołok* (jest u mnie o tym: *Lud* seria XI, s. 136)[8]? Jakie ryby łowią w rzekach, stawach i kiedy? [Odpowiedź ręką

---

[1] [Rysunek taki w zbiorach Kolberga nie zachował się.]

[2] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 61.]

[3] [Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. I (DWOK T. 9), s. 101.]

[4] [O osobie tego nazwiska nie udało się odszukać wiadomości, prawdopodobnie był to rządca w Czortowcu.]

[5] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 63.]

[6] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 82.]

[7] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 132.]

[8] [Kolberg odsyła do swego *Poznańskiego* cz. III (DWOK T. 11), s. 136.]

Kolberga:] *czołen, czoven*, sumy (*som*), czeczuga(*czeczuha*), *szczuka*, sandacz (*sudak*), leszcze, faty (bez zębów), karpie, czopy i baby.[1]

Czy włosy obcinają u mołodycy przy weselu, gdy jej rozplatają warkocz? Lub po weselu? Podobno kosę obcinają po szyję, czy też przystrzygają? [Jako odpowiedź notatka Kolberga:] załatwione.[2]

Z Myszyna dano zapaskę 8 metrów długą (jest o tym w *Katalogu*). Czy to być może? Ja tego nie pamiętam, czym ją widział.[3] [Odpowiedzi brak.]

Czy koszulę po rusku zawsze nazywają *soroczka*, czy też po polsku *koszula* ? [Odpowiedź nieznanego autora:] Zawsze soroczka.[4]

Za nazwy wstawek dziękuję, ale proszę o przerysowanie (w naturalnej wielkości) deseni ze trzech lub czterech wstawek najcharakterystyczniejszych z podpisami nazw. Toż w zmniejszeniu, parę całych rękawów z wyszyciem, abym to mógł zamieścić w mym dziele jako próbkę robót kobiecych i ich gustu. [Obok inną nieznaną ręką notatka:] Zeszyt 2 Wierzbickiego.[5]

W Śniatynie noszą buty zwane *kaławercy*, czy to znaczy: z wywróconą cholewą? [Po prawej notatka Kolberga:] Osobno safianowe skarpetki, a osobno meszty z podeszwami tureckie.[6]

Co znaczy *pokryszka* (czy: pokrywka?), na którą rzuca się *ładan* (kadzidło)? [Odpowiedź nieznanego autora:] nakrywka od garnka.[7]

[Pytanie:] *Lipnyk, łypnyk?* Ziele, które się lepi przy dotknięciu. Co za jedno? (Nikityszyn [zanotował]). Czy nie jemioła (*Viscum album*) ? [Odpowiedzi brak.][8]

[Pytanie:] *Cybi?* Chodzi żona cały tydzień w jednym *cybi* dla żałoby po mężu (Nikityszyn [zanotował]). [Odpowiedź ręką Kolberga:] Rodzaj czółka (obręcz) z płótna wypchanego pakułami, pojedyncza.[9]

---

[1] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 72.]

[2] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 41 i 248.]

[3] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 43.]

[4] [Por. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 36.]

[5] [Nazwy wstawek zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 37 i 47–49, zob. też przypis źródłowy do tego fragmentu cz. I *Pokucia*.]

[6] [Por. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 44.]

[7] [Por. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 86, w. 4–2d.]

[8] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 202, w. 2–5g. i przyp. źródłowy do tego fragmentu cz. I *Pokucia*.]

[9] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 219, w. 5d. i nast.]

Kréchitka? Zmizerniała, *yzmarnila jak kréchitka.* [Odpowiedź Kolberga:] biedaczka.[1]

Kapusta *bosa z zaprażkoŭ?* [Odpowiedź Kolberga:] nieomaszczona, papką z mąką zapalona.[2]

Krepłyki z kapustą, śliwkami lub rybą? [Odpowiedź Kolberga:] pierożki.[3]

W hurki (czy: w gromadzie?) *ny w kimieje y ny drimaje si tak borzo, jak samomu* (Jurczeńko [zanotował])? [Odpowiedź Kolberga:] *w hurti, kimety* — pamiętać, nie nudzić się.

Zameła w peczy watru (czy: zmiotła, wymiotła w piecu ogień? (Jurczeńko [zanotował].) [Odpowiedź Kolberga:] podmiotła żar do przypiecka, by był na później.

Kopią do czarów barwinek i ziele *samiwri?* wysoko rosnące (Nikityszyn [zanotował])?[4]

Poruntaty w chati — poruszać? posprzątać? otworzyć? [brak odpowiedzi.]

O położnicy: *jak jej panyt jida, to bude chłopéc.* [Wyjaśnienie Kolberga:] jak jej smakuje jedzenie.[5]

I byrut z myski tylim nożem, czy nie tylcem noża? [Odpowiedź Kolberga:] takim nożem.

Dytyna pyrypudżyna abo zzidyna? Przepędzona? [Odpowiedź nieznanego autora:] Dziecko przestraszone lub urzeknięte, [ręką Kolberga:] *pudżety* — straszyć.[6]

Czy w dzień (wilię) św. Jura robią kwaczem krzyże na wrotach przeciw czarom? Lub co jeszcze w ten dzień czynią? [Odpowiedź nieznanego autora:] I na progu mak sypią, by czarownica ten mak zbierała aż do zapiania kura, a przez to zajęcie nie może mleka krowom odebrać.[7]

---

[1] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 292, pieśń nr 217, zwr. 3.]

[2] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 86, w. 8d.]

[3] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 86, w. 6d.]

[4] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 134, w. 14d.]

[5] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 174, pkt 82.]

[6] [Zob. *Pokucie* cz. III (DWOK T. 31), s. 176, pkt 90.]

[7] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 198, słowa: „aż do zapiania kura" dopisał Kolberg.]

Czy w Zielone Świątki umajają (*majity*) zielenią chaty, wrota itd. i czym? [Odpowiedzi brak.][1]

Piją wódkę *smażoną* z miodem (nie krupnik) (Jurczenko [to pisze]), co to jest? [Odpowiedzi brak.][2]

III. Pytania skierowane do W. Przybysławskiego 19 lipca 1881 r.[3]

Czy to samo robią w Czortowcu?

Swiatyj Jur[4] (kwiecień, maj). Ks. Pietruszewicz pisze[5]: Bywajet krestnyj chod na żyto, oswiaszczenie posiewow (ili pozdnieje), krynic i kołodiazej. Swiatyj Juryj po polu chodyt, chleb, żyto rodyt. Zbywajut żyta skotom, cztob łuczsze rosły w nowyja striełki. Sw. Juryj zwieria pasiet (wołkow), Jurowa sobaka — wołk, wilk. [Brak odpowiedzi.]

Ks. Witwicki pisze[6]: W wiliją s. Jura każden gospodarz, posiadający choćby jedną krowę, kwaczem, którym wozy smaruje, robi znak krzyża, tak na wrotach, jak na drzwiach szopy, gdzie się jego krowa znajduje, by przeszkodzić przystępowi czarownicy (*wid'my*) dla odebrania mleka.

[Notatka:] Wszędzie. I mak[7] (jak wprzódy).

---

[1] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 200.]

[2] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 87, w. 15d.]

[3] [Rkp. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 78-81). Pytania zapisane są po lewej stronie, prawa połowa karty pozostawiona pusta na odpowiedzi, które ostatecznie ograniczyły się do krótkich pospiesznie wpisanych notatek Kolberga. W całym tekście pozostawiono pisownię taką, jak w rkp. np. „Ilin" obok „Ilyn", (także wtedy, gdy w *Pokuciu* odpowiedni zwrot ma inną pisownię), dla wyrazów w rkp. podkreślonych zastosowano druk pochylony. Większość informacji o obchodzonych na Ukrainie świętach zaczerpnął tu Kolberg z publikacji A.S. Pietruszewicza *Obszczierusskij dniewnyk*... zamieszczonej w „Wremienniku Stawropihijskoho Instytuta" na rok 1866, stąd święta ruchome mają konkretne daty właściwe dla tego roku. Odesłania do *Obszczieruskoho dniewnyka* Pietruszewicza umiejscowiono w dostępnym egzemplarzu o paginacji od 67 do 156, który jest fragmentem „Wremiennika", Kolberg posługiwał się osobną odbitką o odrębnej paginacji.]

[4] [Por. cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 198.]

[5] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza s. 107, tam data 23 kwietnia.]

[6] [W cz I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 198, Kolberg powołuje się również na S. Witwickiego przy opisie tej praktyki magicznej, odsyłając do jego artykułu: *Zwyczaje, przesądy i zabobony Huculów*... s. 80), jednak Witwicki wymienia inne zwyczaje mające ochronić krowy przed czarownicami, zob. aneks II, s. 255 w tym tomie, oraz *Ruś Karpacka* cz. I (DWOK T. 54), s. 273.]

[7] [Zob. cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 198, w. 12-9 d.]

Psy: Bryś, Kartusz, Bosy, Muryn, Spiwak, Broŭka. Owce: Baśka, Biłofosta, Mećka itd.[1]

1 maja, s. Jeremi, Jarmij (Wniebowstąpienie[2]). Ks. Pietruszewicz pisze: W pominowenie (wspomnienia? pominki?) usopszych na Ukrainie i Czerwonoj Rusi piekut sia bolszyje chleby knyszy (u Hucułów: chawtury), kotoryje na panichidu prynosiat wmestie s pryhami[3], opiczenoju kuriceju i druhymi jastwiami. [Notatka:] Wszędzie[4].

8 czer[wca], Feodora. Ks. Pietruszewicz pisze[5]: Suchyj czetwer ili *Rusalczyn Wełykdeń* (Wielkanoc rusałek), doma ukraszczajut berezami, krasiat[6] jajca, piekut korowaj. W Moskwie: tołpa[7], u Polaków drewle: stado (Długosz[8]). [Notatka:] Nie ma.

W Semik[9] zawywajut wienki, w Trojcyn deń [drugi dzień Zielonych Świąt] razwywajut. Nariażajut berezku. Praznyk kołodeżnyków. [Notatka:] Nie ma.

W starynu na Semik sowerszali obyczaj pominowenia ubohich, na ubogich domach, kotoryje nazywali *bożedomkami, skudelnycami, bojwiszczami, żalnikami, żalami.* Ochranitelej ubogich domow nazywano *bożedomami, bożetymi, bohoradnymi.* [Notatka:] Nie ma.

11 czerw[ca]. Bartłomieja i Barnaby. Soszczestwie sw. Ducha [Zielone Świątki] ili *Rusalnaja Nediela.* Ks. Pietruszewicz pisze[10]: *Zełenyja Swiata* — majat chaty. [Notatka:] Zełenyja Swieta.

---

[1] [Imiona dawane psom i owcom zapisane później, równocześnie z odpowiedziami, zob. w T. 29, s. 65.]

[2] [Święto Wniebowstąpienia obchodzone jest czterdzieści dni po Wielkanocy, w r. 1866 (u A.S. Pietruszewicza s. 113) dzień ten przypadał 31 maja i zbiegał się z dniem św. Jeremija męczennika, natomiast 1 maja w kalendarzu cerkiewnym był dniem św. Jeremija proroka (u A.S. Pietruszewicza s. 109).]

[3] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza (s. 114) też „s pryhami", może winno być: „s pyrihami"?]

[4] [Obok nieczytelna druga notatka.]

[5] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza s. 115.]

[6] [Nad „krasiat" Kolberg dopisał pytajnik.]

[7] [ros. *tołpa* — tłum, gromada, zbiegowisko]

[8] [Odesłanie do Długosza za opracowaniem A.S. Pietruszewicza (s. 115), zob. J. Długosz *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego...* T. I, s. 166-167.]

[9] [*Semik* — A.S. Pietruszewicz wyjaśnia (s. 115): „Semik to jest den pominowenija usopszych, Welik deń Rusałok, zełenyj semickij czetwer, to jest na sedmoj nedelie posle Paschi".]

[10] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza s. 116-117.]

Rusalije. Wszestia (sw. Ducha). Na Rusali (Rozigry) kupajut sia w odieżdie, cztob ne buło posuchy. U karpatskich Bojkow i na Ukrainie *Swiataja nediela*. Wtoryj deń zełenoj nedieli nazwan *Trojceju*. [Notatka:] Trojca.

Rusałok (rusałki) nazywajut takoże *mawkami, nawkami, mertwuszkami*. Nazywajut toże *berehyniami* dla toho, czto iz wody wychodiat na bereha poigraty. Karpackie Bojki nazywajut ich *majkami, płotawiciami*, liubezniczajuszczymi z gorskiemi pastuchami owiec. Krasiat jajca w żełtuju krasku. [Notatka:] Mertwuszki (rusałki, [duchy] zmarłych dziewcząt)[1].

12 czerw[ca]. Onufria i Petra. *Trojcyn deń* (w Wielkorusi). Rusałki biegają po brzegach. Swadźby rusałek, mawek. [Odpowiedzi brak.]

19 czerw[ca]. Judy, brata Gospodnia, *Petriwka*. Na sw. Petra piekut *mandryki* (u Polaków: *mądrzyki, małdrzyki*). Wtoryj deń (wtornik) po Petriwce sut *hromnicy* ili *błyskawicy*. [Notatka:] Post aż do Petra i Pawła [tj. od 19 do 29 VI][2].

23 czer[wca] 24 [czerwca]. S. Jan Chrzciciel. Święcą zioła, które zbierali w wiliję. Jakie? [Notatki brak.]

Ks. Pietruszewicz mówi[3]: *Łopuchatoj Iwan*, majut łopuchom i czernobylem chaty. [Notatka:] Wieszają na chatach.

Iwana Kupała. Deń wiédm, oborotnej i kołdunow. Kiewskija wiedmy letajut na łysóju horu, *czortowo beremiszcze*. W Podolu koło rieki Zbrucza buv obyczaj, czto na s. Joana z rannym utrom junoszestwo sołomianoho bałwana, perewiazannoho czernobylem i cwietami ukraszennoho, kupało w wodie i potom puskało z wodoju. [Notatka:] Było i w Cz[ortowcu] i okolicy[4].

Na Podkarpatskoj Rusi, jesli kto zażżet mnoho drow w peczi, howoriat: *zapalił Sobotku*.

Paporotnyk i razryw-trawa rozcwietajet w połnocz na Iwana Kupała (on odkrywajet kłady). Iwanowskije chorowody. [Notatka:] Paproć jest.

---

[1] [Zob. w *Pokuciu* cz. I (DWOK T. 29), s. 200, tekst nr 14 i przypis do niego oraz w cz. III (DWOK T. 31), s. 96 i nast.]

[2] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29) przypis 2 na s. 200.]

[3] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza s. 121-122, por. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29) s. 201.]

[4] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 202, przyp. 1.]

29 czer[wca]. Petra i Pawła. Petrówka (post). [Notatka:] Kończy się post. Pekut lepeszki, *mandryki*, wesma prijatnyja kukuszkam. Kumit sia (huliat) 29 [czerwca] parubki i diwczata, 30 junia mużyki i żinki. [Notatka:] Piekli.

20 lipca. Ilin deń, Hromowyj deń. Perwyj osennyj prazdnyk. Ilyn deń darom ne projdet. Moliat sia o bezdożdyi i wiedrie. Spiat na nowoj sołomie. Peregoniajut pczeł. [Notatka:] Na Ilia zaczynają jeść miód (przedtem nie wolno)[1].

Ilinskije soty[2].

Tolko [do][3] Ilije dobryj roj, a po Ilije łyszy roja na hilli. [Notatka:] Jest: dobry roji do Ila, a po Ilu łyszy roja na hilu.

U Karpatskich Bojkow: Iljew miesiac srubka (zrąb) spławnoho liesa (derewa, drzewa). [Notatka:] Hucułów.

Do Ilia chmary chodiat za wietrom, a s Ilija protiv wi'etru.

6 sierp[nia]. Preobrażenie Hospodne. Wtoryj Spas, Jabłocznyj Spas, Spasivka[4] (post). [Notatka:] Do 18 sierpnia [post]. W cerkow prynosiat jabłoki; oswieszczajut płody i med. [Notatka:] Jest. I zaczynają owoce jeść.

Na Spasa dozriewajut gruszy spasiwki[5]. Prazdnik żatwy.

29 sierp[nia]. Usieknowienie gławy predteczy. [Notatka:] Ścięcie [św. Jana].

Gławosieki, seredyna miesiaca majka. [Notatka:] Żelazem (kosą i sierpem) w ten dzień nie robią, *Hławu-siki* – ucięcie głowy[6].

1 [września] Semena, Semen deń, Lietopowodca. Lastoczki priaczut sia werenicami w kołodcy i ozera.

Na Symeona czort mieriajet worobiew czetwerykami. [Notatka:] Jest, te tylko latają, które *szczerkaje z kirci* (korca)[7].

U Karpato-Russów jest predanie, czto *babin moroz* zamroził na połoninach babu czarodziejku.

---

[1] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 203.]

[2] [ros. *soty* – plastry]

[3] [W rkp. Kolberga: „na", poprawiono według opracowania A.S. Pietruszewicza s. 126.]

[4] [W rkp. pierwotny zapis: „Spasowka".]

[5] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 203.]

[6] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 204, pkt 20.]

[7] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 204, pkt 21.]

14 wrześ[nia]. Wozdwiżenie, Zdwiżenie. Pticy naczynajut uletat i hadiuk uchodyt na zimu w wyraj. [Notatka:] W szczeliny, kamienie, *hadiugi* — gady.

O łastoczkach dumajut, czto onie ne uletajut, no sciepiat nożkami odna s drugoju zimujut na dnie riek, ozer[1]. [Notatka:] Jest.

20 wrześ[nia]. Astaf (Eustachy). U Polakow: Aniołow Stróżow. Jest powierie, czto domowyj (czarci, matołki) ispołniajut ludem domasznuju posłuhu. U Małorusow zowut ich *chowanciami*, ony obytajut pid peczim, gdie im także dajut jesti (sedyt jak rarog)[2]. [Notatka:] Nie ma.

1 paździer[nika]. Pokrow Presw. Bogorodycy, Swiatia Pokrowońka, wremia swat'kij[3]. Na Ukrainie ot Pokrowy perestajut południowaty. [Notatka:] Jest. Kto séje po Pokrowie (późno), prodaje po korowie (marnieje)[4].

12 paźdz[iernika]. Na sw. Martina s odletom dikich gusej pojawiajet sia perwyj snieg. Malczyki, cztoby zaderżaty gusej, kłyczut: Gusy, gusy! Kolesom, czerwonym pojasom (cztoby zakrutiły sie na odnom mestie). Gusy, gusy! Zaważu wam dorohu, szczob ne wtrapili do domu. [Notatka:] Nie ma.

26 paźdz[iernika]. Dmitriew deń. Do Dymitra diewka chytra, a po Dymitre chocz kahłu (trubu) wytry, vel: a po Dmitrie to strienie sobaku taj każe: Zdorow diad'ku, czy ne w starosty idete? [Notatka:] Jest[5].

28 paźdz[iernika]. Paraskewa Piatnyca, inacze Petka. Piatnyca chudoszczawa i wysoka rostom, na gołowie u neju łuczczanyj wienok, ona pokrowitelstwujet newestam i braku. Matuszka Piatnyca, ona ne lubyt, szczob w jeja deń wymietali, myli, pielili etc., chodyt noceju i karajet nespiaszczych.

Igry były zwane połuchrest[6].

---

[1] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 204.]

[2] [Znaczenie tego zwrotu w tym miejscu niejasne, u A.S. Pietruszewicza (s. 135): „sedyt jak raraszok".]

[3] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza (s. 136): „wremia swatb".]

[4] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 204.]

[5] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 205.]

[6] [Po prawej stronie karty zamiast notatki kreska, równoznaczna z odpowiedzią „nie ma".]

24 listop[ada]. Katarinin den, sw. Katry. Parubki postiat, cztoby imiet dobrych żen. [Notatka:] Znane[1].

30 listop[ada]. Andreja. Znane. [Notatka:] Znane.

26 [listopada?] Juriew deń. Osennyj.

6 grudnia. Nikolyn deń. Ks. Pietruszewicz[2]: Do Mikoły niet dobra nikoły. Mykoła postawit koła. Na Nikolyn den wo wsiakom domie piwo. Na Nykolszczynu jedut mużyki s pogliadkoj, a poslie Nikolyszczyny walajut sie pod ławkoj. [Notatki:] Zymowyj Mykoła. Jak śnih pad'e, to mówią: Swiatyj Mykołaj borodou tries'e[3].

12 grud[nia]. Spirydiona. Karaczun. Pryszow jemu karaczun, tj. pohibel, konec (lub 24 grudnia)[4].

Kolęda etc. Małanka.

Pleskankie (?) gotują na Wielkanoc (Wajgel[5]). [Notatka:] Sér, pleskanka sera.

IV. Opis gry „Płaz" w rkp. I. Czermaka[6]

Zabawkie II. Płaz[7]

W nas chłopci hrajutsi szcze tak: zbyre jich si z desit i posidajut ridom oden koło druhoho, i pokładut pyryd seby takiej douhuj prut abo batih i tak budy wid nych za dyłeko, troszki dali jak oden metr, i tak kładut jeho na popyrek, i nazywajut tot prut *płaz*, i zaczynajut

---

[1] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 205.]

[2] [W opracowaniu A.S. Pietruszewicza s. 147.]

[3] [Zob. w cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. 205.]

[4] [Po prawej stronie karty zamiast notatki kreska, równoznaczna z odpowiedzią „nie ma".]

[5] [Kolberg odsyła do pracy L. Wajgla *Rys miasta Kołomyi*, Kołomyja 1877, s. 90, zob. w T. 29, s. 150.]

[6] [Rkp. I. Czermaka z notatkami Kolberga w tece 21/22, sygn. 1258, k. 88. Iwan Czermak, prawdopodobnie diak w Horodnicy, dostarczał Kolbergowi różne materiały etnograficzne, zob. wstęp s. XXXIV. Tu publikuje się oryginał opisu gry, który Kolberg w przekładzie zamieścił w cz. I *Pokucia*, s. 194–195. W tekście pozostawiono pisownię autora, poprawiono jednak interpunkcję oraz wprowadzono w uzasadnionych przypadkach pisownię rozdzielną, w rkp. np. „kołodruhoho", „łyszyłazzadu" itp. Pod opisem rysunek autora, zob. ryc. 4.]

[7] [„Płaz" dopisał do tytułu Kolberg.]

hratysi płazu tak: i kożdyj maje w rukach *pałyczku*[1] i zaraz kożdyj wraz zaczynaje byty pałyczkow po płazi, i każut wsim a wraz tak:

Płaz, płaz, płazowyj,
kiń, kiń woronyj,
jarka kruczena[2],
a moja pałyczka
do płazu guczena.

I każdyj pustyt swoju pałyczku po płazi, i tak pałyczky posunutsi po płazi kożdoho, de koho mohła staty[3]. Typer ży toho chłopci pałyczka, szczo si łyszyła z zadu, to wże pryjszła persza czerha[4] na neho, aby zanosyw płaz i aż tam maje zanesty płaz, aż za totu pałyczku, szczo na samim pyredi i tam płaz pokłasty, a sam zbyraje wsi pałyczkie i sidaje pyryd chłopci, i karbuczieje[5] sam wsima pałyczkamy, jakżyz aby potrafyw na płaz kotroho ny bud chłopci, to bude szczistie jeho, a jakby taki żadnow ny potrafyw, to musyt znow na nowo płaz zanosyty, a tohdy jak zacznut z neho smijatys wsima i każut tak:

Kwik, kwik na druhyj rik,
bedesz swyni pasty.

I tak musyt wse płaz zanosyty, aż zaki[6] ny wyhrajesi i tak kożdyj musyt robyty, kotromu łysz prypady.

A jak wże zkincze płazu hratysi, taj zaraz byrut i znowu karbunczieju buczkamy, kotryjży dali pokarbutyt, to niczo, a kotryj łyszywsi z zadu, to wże musyt zbyraty buczki i nyse do starszoho chłopci, i lihaje jemu w kolina, a toto starszyj chłopyc byre buczkie toty do kupy i szuruje jemu po płéczych, i káże jemu tak:

P[ytanie:] — Kiń cy kobyła?

O[dpowiedź:] — Szczisływa hodyna.

P. — Wosz cy błocha?

---

[1] [„Pałyczku" dopisał Kolberg.]

[2] owca kędzierzawa [wyjaśnienie Kolberga, por. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 195, przyp. 1]

[3] zatrzymać [wyjaśnienie Kolberga]

[4] kolej [wyjaśnienie Kolberga]

[5] kozły wyjwraca [wyjaśnienie Kolberga]

[6] [Kolberg poprawił na „zakiw".]

O. — Połowyna byńdiuha.

P. — Baran cy jahnyci?

O. — Mołoka dinyci. Itd.

I byre typer po odnomu buczkowy, i kłade jemu na płeczi, i pytajesi jeho, i każe:

P. — A cy se czij buczok?

O. — Toho i toho!

I tak pyrykieny[1] kożdyj buczok jemu na płeczych, to ynczomu wpadysi jakurat taki jeho buczok, a ynczomu czużyj, i tak hrajutsi dali.

V. Szkic przedmowy Oskara Kolberga do cz. I *Pokucia*[2]

Pieśni ludu ruskiego dotychczas zebrane i (mianowicie w Galicji) na widok publiczny wydane, opatrzone krótkimi, ogólnymi wzmiankami i uwagami nawiasowo lub dodatkowo o samymże ludzie i jego zwyczajach skreślonymi, miały widocznie na celu wykazanie piękności poetycznych w tych utworach hojnie rozsianych, jak i zachętę do badań szerszych nad ludu tego przeszłością dokonać się mogących na podstawie napotkanych w nich wspomnień, a raczej napomknień dziejowych i obyczajowych. Wszakże wspomnienia te, dosyć skąpo w jednych podane pieśniach, w innych rozrzucone nieporządnie, by przynieść spodziewane korzyści, wymagały już dla samego wyjaśnienia zagadkowego, a nieraz i niezrozumiałego pewnych wyrażeń znaczenia, obszerniejszych komentarzy, które znaleźć by się jedynie dały we wiernych i wyczerpujących opisach sposobu życia mieszkańców, ich mowy i zwyczajów, więc w opisach, które z wolna tylko i zbiorowymi siłami mogły być dokonane. Potrzebie tej[3] staraliśmy się z naszej także strony choć w części uczynić zadość, spisując w czasie naszych na ten cel przedsiębranych wędrówek po kraju, obok tekstu nowych pieśni

[1] przyrzuci [wyjaśnienie Kolberga]

[2] [Rękopis Kolberga w tece 35, sygn. 1313, k. 2, przygotowany do pierwotnej wersji monografii Pokucia, być może do rękopisu, który był eksponowany na wystawie etnograficznej w Kołomyi w 1880 r., zob. wstęp s. XIV. Dostępne informacje o wymienionych w tym szkicu współpracownikach i wykonawcach pieśni zebrano we wstępie, zob. s. XXX-XXXIX.]

[3] [Tu w rkp. skreślony fragment zdania: „mając wciąż na oku płynący z niej dla nauki pożytek".]

i gadek, wszystko to, co łącząc się z jego etnografią, rzetelne rzucać by mogło światło na wyrażenia ciemne dotąd lub mylnie wykładane[1].

Zwiedzając kilkakrotnie okolice Galicyi wschodniej, nagromadziliśmy niemały zasób notatek etnograficznych o ludzie ruskim. Porządkując następnie materiał nabyty, mieliśmy go w osobnych tekach wedle prowincyj, a zabrawszy się do opracowania onego, dbaliśmy przede wszystkim o to, aby w układzie i cytacjach[2] istotną przyniósł on badaczom pomoc, oszczędzając im mozolnego szczegółów odszukiwania. Zasilane coraz obfitszym i należycie uporządkowanym materiałem, któr[ego] i my wedle sił naszych dostarczyć im nie zaniedbujemy, zyskają niewątpliwie prace ich na dokładności i, co za tym idzie, na wartości i pożytku naukowym.

Szczegóły etnograficzne dotyczące ludu Pokucia spisywaliśmy głównie we wsi Czortowcu, majątku p. Wład. Przybysławskiego. Zasób tu spisanych pieśni, zwyczajów itd., jako i tych, któreśmy później nabyli u p. Ign. Krzysztofowicza w Jasienowie Polnym, a następnie i dorywczo po różnych innych miejscach w czasie naszej podróż notowali, pomnożył się pozyskanymi skądinąd nabytkami, wśród których górują liczbą nadesłane przez[3] Bazylego Jurczeńkę z Ispasa oraz diaka Iwana Nikityszyna pieśni (acz bez muzyki), zwyczaje i powieści ze wsi Horodnicy i Strzylcza pod Horodenką. Niepoślednio też zbiór nasz zasiliły pieśni czerwonoruskie grażdanką ogłoszone przez prof. Bodiańskiego w czasopiśmie rosyjskim „Cztienia" (1863–1864) ze zbioru Gołowackiego[4], mianowicie te, które tam jako z Pokucia pochodzące podano, lub które (gdy miejscowość ich nie została wymienioną) w wariantach sami na Pokuciu śpiewane słyszeliśmy.

Nadmieniamy, że większą liczbę śpiewanych w Czortowcu pieśni, równie jak i wiele szczegółów wesela, dostarczyły nam wiejskie tamtejsze gospodynie (częstokroć i tu, jak w górach, zwane gazdyniami): Zofia Olejniczka rodem z Żukowa i Ilczycha (żona Ilki Hrycaniuka), ta

---

[1] [Tu w rkp. skreślony fragment: „w tekście wielu pieśni i powieści zawarte".]

[2] [Tak nazywa Kolberg odsyłacze do wariantów znajdujących się w innych tomach *Ludu* lub w zbiorach wydanych przez innych folklorystów.]

[3] [Tu w rkp. jako pierwsze wpisane było i następnie skreślone nazwisko: „p. Jana Czermaka", zob. we wstępie s. XXXIV.]

[4] [Zob. przypis źródłowy do części I *Pokucia* (DWOK T. 29), s. X, w. 14d. i s. XI w. 11d. (na s. 61 i 66 w tym tomie).]

ostatnia długi czas w służbie w sąsiedniej wsi Harasymowie pozostająca.

Przy spisywaniu każdej pieśni nie omieszkaliśmy dopytywać się (lubo nie zawsze stanowczą i zadawalniającą na zapytania odbieraliśmy odpowiedź) o jej rodowód, rozpowszechnienie, warianty, nutę itd., słowem o wszystko, co w jakimkolwiek względzie przydatnym być może do studiów w tym kierunku.

VI. Korespondencja[1] Kolberga z C. Neymannem[2] na temat *Pokucia*

List C. Neymanna z 11 marca 1884 r.

Szanowny p. Izydor Kopernicki, który nad me zasługi jest na mnie łaskaw, doniósł mi o woli Szanownego Pana, bym się wytłumaczył z luźnego zarzutu, jaki w liście do niego ośmieliłem się zrobić względem uwag o właściwościach mowy pokuckiej zamieszczonych w 1 tomie *Pokucia*[3]. Wyczerpującej krytyki, jak tego chce p. Kopernicki, dać nie mogę, gdyż lingwistą nie jestem. Znam wprawdzie mowę rusińską nieźle, lecz tylko praktycznie, chociaż nieobce mi są prace naukowe[4] o gwarze ludowej. Niemniej przeto uważam za obowiązek wytłumaczyć się z mojego zarzutu. A więc do rzeczy:

1. „W przymiotnikach, jak i w datiw[ie] rzeczow[ników], słyszymy najczęściej pierwotne *e* zamiast przyjętego w mowie ogólnej *o*, np. *dubewyj, wysznewyj* itd." Nie jest to wcale pokucką właściwością, w ogólnej mowie (prawie wszędzie) słyszymy: *rożewyj ćwit, Iwasewa maty, daj konewi* (lub: *koniu*) *wiwsa*; na całej zaś Rusi mówią wyłącznie: *wyszniewyj*, a nigdy — *wiszniowyj*. Inne zaś wyrazy w rozmaitych

[1] [Pierwodruki tych listów znajdują się w *Korespondencji Oskara Kolberga* cz. III (DWOK T. 66) s. 127-130, 142-145, 148-150 i 162-165 (listy nr 1097, 1105, 1108, 1120). Tu pominięto początkowe i końcowe formuły grzecznościowe z listów Neymanna.]

[2] [Cesław Neymann (1852-1906), adwokat kijowski, interesował się folklorem, etnografią i archeologią, był członkiem przybranym Komisji Antropologicznej Akademii Umiejętności (w spisach tej komisji jako Czesław Neumann), publikował w prasie polskiej i ukraińskiej artykuły m.in. z zakresu folkloru.]

[3] [Zob. *Pokucie* cz. I (DWOK T. 29), s. 31-34.]

[4] [Tutaj w oryginale listu odsyłacz do notatki zamieszczonej w postscriptum.]

miejscach mają tę lub ową formę, lub też obie naraz. Zamieszania tego gramatycznie wytłumaczyć nie umiem.

2. Samogłoska *o* pochyla się na *i* w jednozgłoskowych wyrazach nie tylko na Rusi południowej, lecz wszędzie, w niektórych tylko północnych i zachodnich krańcach (Czernihów, Podlasie) przechodzi w diftang *ui* z dominującym *i* (np. *kiuń, kiń*). *Boh* i *moh* jednocześnie z *Bih* i *mih* słyszy się wszędzie na pewno.

3. *Ł* przed *y* wydaje się tylko zmiękczonym do *l*. Jest to zwykła aberracja słuchu. Właściwe zaś *ł* jest twardym, lecz *y* nie jest zwykłym, szerokim jak u Polaków. Nauka dowodzi, że Rusini posiadają pośredni dźwięk między *y* a *i* (nazywany *sredni i*), używa się on głównie w osnowie wyrazów. Jeśli przed takim dźwiękiem stoi *ł*, to w zespolonym brzmieniu dwóch tych zgłosek słyszy się coś podobnego do polskiego *ły*. Że to jest niewątpliwie twarde *ł*, widać z przytoczonych u Pana przykładów: *dołena* i *dołyna*; zasadnicze ł jest twarde i jasno występuje przed twardym *e*, i tłumi się miękkim *y*. Proszę szybko i swobodnie wymowić *łi*, zobaczy Pan, jaki wpływ na *ł* wywrze miękka samogłoska *i*. Z powodu takiego nieporozumienia przeoczył Pan bardzo ważną samogłoskę: to średnie *y*, i nie zwrócił Pan uwagi, gdzie ona się daje częściej zauważać. Żytecki[1] dowodzi, że bywa ona i w końcówkach.

4. Zastanowiły Pana pewne sposoby wyrażania nie słyszane gdzie indziej. Do takich Pan zalicza: *zwidky* — skąd, *toho* — przeszłego, *seho* — tego roku, *doświta* — do dnia, wodę *sypie się*; zapewniam, że te wyrażenia są powszechnie z zamiłowaniem używane na całej Rusi i właściwości pokuckiej wcale nie stanowią.

5. „Rejent" wcale nie jest przekręceniem pokuckim ani też w ogóle ludowym. Jest to wyraz kultury duchowej (Kijows[kiej] Akademii[2] dawnej) przyjęty w mowie wykształconej moskiewskiej i rusińskiej w tej samej formie (nawet nie: regent); dostał się do ludu przez kościół grecki i znany jest powszechnie.

---

[1] [Paweł H. Żytecki (1837–1911), filolog, etnograf i folklorysta. Neymann wymienia na końcu listu jego pracę pt. *Ocherk zvukovoj istorii malorusskago narieczija*, która ukazała się w roku 1876 w Kijowie.]

[2] [Mowa tu o Akademii Kijowskiej założonej w roku 1627 przez metropolitę Piotra Mohyłę.]

6. „*Draczka* — podatek" wcale nie od daczka pochodzi, a od *derty, draty* (drzeć, zdzierać). Jest to bardzo charakterystyczna nazwa: lud rusiński, niesforny i nie znoszący wędzidła, wrogo się zawsze stawił wszelkim karbom państwowym i wszelkie podatki dotąd za zdzierstwo uważa. Gdy nadchodzi pora zbierania podatków, mowią: „wże derut". Jako adwokatowi, często mi się zdarza słyszeć: „najichał stanowyj (urzędnik policji), ta wsiu chudobu moju pohrabuwały za dowh, szczo mirowyj (sędzia pokoju) z mane prysudyw".

Oto kilka uwag, które ja, jako dyletant, potrafiłem zrobić. Pan Mychalczuk[1], dobry lingwista słowiański, tak się odezwał: teksty materiałów znakomicie pod względem fonetycznym zostały oddane i to zupełnie jest dostatecznym dla takiego zbioru; artykuł zaś o właściwościach językowych, oprócz kilku błędów, ma tę wadę, że nie jest pełnym, gdyż zupełnie omija nawet bardzo ważne dialektowe odcienia; lecz taka praca należy do lingwistów, a nie do etnografów, ich rzeczą tylko jest wiernie odtworzyć mowę, co też p. Kolberg wykonał tak szczęśliwie, jak dotąd nikt.

Kręcił on trochę głową nad współgłoską *g*. Wskazał mi w tekście takie wyrazy jak *hospog* i jednocześnie *gospodar*, „ja myślałem, że się mówi *hospodar* ".

Jeżeli mi wolno robić Szanownemu Panu jakie wskazówki, to radziłbym przed ostateczną redakcją chełmskich materiałów oznajomić się z pracą p. Mychalczuka *Narieczja, podnarieczja i gowory Južnoj Rossii w swiazi s narieczijami Galiczіny*.

Zamieszczoną została ta praca w VII tomie zbioru Czubińskiego[2], s. 453–513. Podlaskie podnarzecza on zalicza do narzecza poleskiego.

Przedstawiając Szanownemu Panu tę moją notatkę, wypada mi go przeprosić, że nie mogę mu dać krytyki takiej, która by, jak się wyraził p. Kopernicki, mogła go ustrzec od błędów w pracach dalszych;

---

[1] [Kostantyn P. Mychalczuk (1841–1914), językoznawca, autor pierwszych prac na temat zróżnicowania dialektów ukraińskich, m. in. rozprawy *Narieczija, podnarieczija i gowory Južnoj Rossii w swiazi s narieczijami Galiczіny* zamieszczonej w VII tomie *Trudow etnograficzesko-statisticzeskoj ekspedicii w Zapadno-russkij kraj* (S. Peterburg 1879).]

[2] [Paweł P. Czubiński (1839–1884), etnograf, m.in. przygotował do druku siedmiotomową pracę: *Trudy etnograficzesko-statisticzeskoj ekspedicii w Zapadno-russkij kraj* (S. Peterburg 1872–1879).]

w każdym przeto razie musiałem ją zrobić, by się wytłumaczyć ze zrobionego przez mnie (może zbyt śmiało) zarzutu. [...]

[Postscriptum:] Patiebnia[1] *Istorja zwukow russkawo jazyka*, Michalczuk o rozmaitych narzeczach rusińskich (Zbiór Czubińskiego T. 7), najcenniejszą jest praca p. Żyteckiego *Oczerk zwukowoj istorii małorusskawo narieczja*, Kijów 1876, bardzo jednak specjalna.[2]

Brulion listu Kolberga 7 kwietnia 1884 r.

Nie wiem jakich użyć słów, by Mu podziękować za łaskawe udzielenie mi tylu cennych uwag dotyczących ruskiego języka; będą one dla mnie wskazówką przy dalszych, acz krótkich wywodach lingwistycznych, których uniknąć nie można w pracach etnograficznych, chociaż uwagi te, jak Pan powiadasz, od dyletanta tylko pochodzą. Ja sam gruntownie języka ruskiego nie znam, robiłem wprawdzie wycieczki w różne okolice Rusi i spisywałem mechanicznie wszystko, com zasłyszał, starając się o jak najwierniejsze oddanie dźwięków pisownią polską; lecz w studia głębsze językowe nie wdawałem się wcale dla braku czasu. Stąd usterki, które zatrzeć w przyszłości będzie usilnym mym staraniem, przy łaskawym i chętnym współdziałaniu osób tak światłych jak Szan. Pan. By jednakże i z mej także strony usprawiedliwić się z poczynionych mi zarzutów, lubo je w większej części za uzasadnione uznaję — zajrzałem raz jeszcze do książki, dla przekonania się, czy twierdzenie moje przez Szan. Pana w pewnych razach szczęśliwie[...][3], w innych znów w należyty pojętymi przez Niego i wytłumaczonymi zostały sposób.

Otóż z porównania tego wynika, że:

1. Co do *e* w przymiotnikach i dativie powiedziałem, iż pierwotne *e* słyszymy tu (tj. na Pokuciu), nie zaś jako wyłącznie pokucką właściwość, wyrażenia: *dubewyj, wysznewyj* itd., zamiast przyjętego w mowie ogólnej. Tu zapomniałem dodać: czysto polskiej, bo pisząc dzieło w języku polskim miałem przede wszystkim na myśli mowę ogólną pol-

[1] [Aleksander A. Potiebnia (1835–1891), slawista, od r. 1875 profesor uniwersytetu w Charkowie, tu chodzi o trzytomową pracę pt. *K istorii zwukow russkago jazyka* wydaną w latach 1876–1883.]

[2] [Dopisek Neymanna na końcu listu po formułach grzecznościowych.]

[3] [W rkp. wyraz nieczytelny.]

ską (choć i między Polakami wieśniakami zdarza się usłyszeć *wiśniewy, różewy* itd.) Mea culpa.

2. Samogłoska *o* pochyla się na *i* etc., jak na całej Rusi południowej. Pan mówisz, że nie tylko na Rusi południowej, lecz wszędzie; w niektórych tylko północ[nych] i zachodnich krańcach przechodzi w dyftong *ùi*. Ależ ja pod całą Rusią południową rozumiem właśnie halicką, Wołyń, Podole, Ukrainę i Małorosję — do północnej zaś zaliczam Białoruś z częścią Polesia i Wielkorosję. Przy formach wszakże *Boh* i *Bih*, *moh* i *mih*, mówiąc tu i w ogóle w Karpatach, należało mi znów dodać: i wszędzie na Rusi południowej.

3. Pan mówi: *ł* przed *y* wydaje się tylko zmiękczonym do *l*; jest to zwykła aberracja słuchu. Właściwie zaś *ł* jest twardym przed *y* (polskim) w teorii, lecz *y* to, mówisz Pan, nie jest zwykłym szerokim, jak u Polaków (to prawda), i o tym pośrednim dźwięku między *y* i *i*, czuję to, iż powinienem był wspomnieć; nie uczyniłem tego właśnie dlatego, że nie będąc lingwistą, nie umiałem subtelnej różnicy pochwycić. Wdzięczny zatem jestem, że zwróciłeś Pan na nie moją uwagę. Niemniej jednak to *ł* przed *y* (naturalnie już średnim, lubo ja je piszę jakoby twarde, chybaby się pisało np. *ÿ*) zmiękcza się zwykle na *l*, bo tak nas uczy praktyka, tak je ucho moje słyszało, więc zastąpić pisowni *ły* inną, tj. *ły* nie mam wcale podstawy, i sam Pan powiadasz, iż *ł* tłumi się przed miękkim *y*, chybabym użył pisowni *lij* lub wynalazł znak na głoskę pośrednią między *l* i *ł*.

4. Co do wyrażeń jakoby nie słyszanych gdzie indziej, przyznaję się zupełnie do winy, gdyż mimo niedokładnej znajomości ruskiego języka, mogłem je był znaleść w rozlicznych własnych nawet zapiskach, jakie posiadam z innych stron Rusi.

5. Za objaśnienia co do *rejenty* dzięki. Dostał się on do ludu przez kościół grecki — więc nie od łacińskiego powstał *regere, regnare, dirigere, regencja*?

6. Dalej czytam: *draczka* - podatek wcale nie od *daczka* pochodzi, ale od *derty, drat*. Ależ ja nie powiedziałem, że pochodzi, jeno (ironicznie) że przerobiono (tj. przekręcono) go na draczkę, właśnie skutkiem tychże samych wyobrażeń o zdzierstwie, jakie panują i na Ukrainie, a za których udzielenie mi jestem bardzo obowiązany.

Spółgłoski *g* i *k* itd. nie wszędzie zamiast *d, t* się pojawiają. Więc też miejscami, zwłaszcza w pobliżu Dniestru, usłyszeć można *giek* i *diek*,

chaki i *chati* itd. Ale znow miejscami bardzo ściśle jest zachowywaną, z czego powstaje pasożyt *hospog*, *rig*. Wyraz *gazda* zamiast *gospodarz* jest tu (jak i w całych Karpatach) w powszechnym użyciu i pod jego to zapewne wpływem, jak i polszczyzny, powstał wyraz mniej używany *gospodar*, i to w uroczystym zwykle znaczeniu.

Ustęp mój o języku nie ma pretensji być skazówką dla filologa i lingwisty, ale służy jedynie za objaśnienie dla czytelnika, aby tenże wiedział, dlaczego tej a nie innej używam pisowni — bo zmieniają się spółgłoski na inne (aby nie wzięto to za omyłkę drukarską) itp. Wszak powiedziałem, że głębsze badania nad językiem, więc i sprostowanie omyłek, pozostawiam lingwistom z powołania. Programu tego będę się trzymał, i da Bóg doczekać, i w przyszłych moich publikacjach, uważając tego rodzaju wyjaśnienia za konieczne dla ogółu. Dzięki poczynionym łaskawie przez Szan. Pana uwagom twierdzenia me będą — jak się spodziewam - dokładniejsze i pełniejsze, gdyż w każdym wątpliwym razie do Niego (jeśli pozwolisz) po radę udać się nie omieszkam. W nadziei więc, że mi tej pomocy nie odmówisz, zasyłam raz jeszcze me najserdeczniejsze podziękowanie tak Sz. Panu, jak i p. Mychalczukowi, łącznie z wyrazami głębokiego poważania, z jakimi pozostaję Szan. Pana sługa...

Dzieła wskazane przez Szan. Pana, osobliwie pracę p. Mychalczuka, będę się starał nabyć wraz ze zbiorami Czubińskiego. Czy nie ma i nie można by dostać osobno odbitki *Narieczi* ? Co się tyczy pisowni mej w tekście, którą Pan raczy chwalić, to słuszność wyznać mi każe, iż obok skrupulatnego wsłuchiwania się w wymowę ludu, dokładność jej w wielkiej części zawdzięczam także światłym uwagom głębokiego znawcy ruskiego ludu, dr. Kopernickiego.

List C. Neymanna z 10 kwietnia 1884 r.

[...] List jego tak dla mnie, a nad zasługi, łaskawy z d. 7 kwietnia otrzymałem i śpieszę Mu podziękować za tyle okazanej mi w nim względności.

Jeżeli Szanownemu Panu zdarzy się na jaką językową wątpliwość natrafić, całą mą szczupłą w tym względzie wiedzę oddaję na Jego usługi w każdej chwili i zapewniam, że w Kijowie, jak p. Mychalczuk, tak też drugi lingwista-Rusin, p. Żytecki, nigdy swych rad nie odmówią. Od-

bitki pracy pana Mychalczuka, zdaje się, nie potrafię wygrzebać, chyba jaki egzemplarz pozostał u autora. Zbiory Czubińskiego są także na wyczerpaniu, niektórych tomów już dawno nie ma; siódmy zaś, w którym ta praca zamieszczona, może się jeszcze znajdzie. W każdym razie biorę na siebie aprowidowanie Pana w tę książkę.

Licząc na łaskawość Szanownego Pana, pozwolę sobie zrobić niewielką uwagę na jedną myśl wypowiedzianą w jego liście, uwagę, którą mi Pan wybaczy, jako nałogowemu uparciuchowi w rzeczach rusińskich. Szanowny Pan mówi: „pod całą Rusią południową rozumiem właśnie halicką, chełmską, Wołyń, Podole, Ukrainę i Małorosję, do północnej zaś zaliczam Białoruś z częścią Polesia i Wielkorosję". W takim określeniu tkwi i omyłka etnograficzna, i dla Rusinów obraza. Rusin bardzo się obraża, gdy go za południowego Moskala mają. Grupa wielkorosyjska ma swoje narzecza i podnarzecza, a grupa rusińska swoje. Dwie te jednak grupy tak są samodzielne jak np. Polska ze swymi dialektami. Jeszcze w 1860 r. p. Kastomarów[1] zwrócił uwagę na to, że język rusiński we wszystkich swych narzeczach, jak pod względem zapasu leksycznego, tak też głosowni i form, nie może być podciąganym pod szyld narzecza rosyjskiego. Zdanie to w zupełności się potwierdza coraz nowymi pracami. Przychodzę powoli do przekonania, że język rusiński daleko (nieporównanie) bliżej stoi do języka polskiego (szczególnie pod względem leksycznym — zapasu wyrazów) niż do rosyjskiego. Kto choć trochę popracował nad zbiorami polskimi, rusińskimi i rosyjskimi jednocześnie, to o tym przekonał się niezawodnie. Rusini: Żytecki, Mychalczuk, Patiebnia i Antonowicz[2] tak dzielą Ruś etnograficznie: grupa północna obejmuje: czernihowską gub[ernię], Polesie (Pińczuki i Poleszuki) i Podlasie (Chełm[skie]); główną cechą ogólną dialektu północnego są diphtongi *uo, ui, ei*. Południowa grupa, vel halicka, obejmuje Hucułów, Podgórze (Pokucie), Lemków i Bojków, i wreszcie Podole galicyjskie. Grupa średnia, vel ukraińska — Wołyń,

---

[1] [Mykoła J. Kostomarow (1817–1888), historyk, folklorysta, a także pisarz i poeta. Tu prawopodobnie Neymannowi chodzi o pracę pt.: *Dwie russkija narodnosti* opublikowaną na łamach czasopisma „Osnowa" w 1861 r., przedrukowaną przez „Słowo" w 1863 r.]

[2] [Włodzimierz Antonowicz (1834–1908), historyk, archeolog i etnograf, od r. 1878 profesor uniwersytetu kijowskiego, autor licznych prac z zakresu historii i archeologii Ukrainy oraz wspólnie z M. Dragomanowem zbioru ukraińskich pieśni historycznych (Kijów 1874 w dwu tomach).]

Ukrainę, gub. rałtowską, charkowską, ekaterynosławską, chersońską, Czarne Pomorze i Kubań. Ostatnia ta grupa, najpóźniejsza co do formacji i języka (który się wyrobił z dialektu ongi wołyńskiego), najczystszą jest od archaizmów i wpływów obcych, jest to język Szewczenki, a obecnie literacki. Podole stanowi przechód od narzecza galicyjskiego do ukraińskiego. Jeżeli Szanowny Pan pracuje teraz nad Chełmskiem, jak to wnoszę z jednego listu p. dr. Kopernickiego, to się Pan przeniósł do podlaskiej gwary północnego rusińskiego narzecza, tak przynajmniej my tu patrzymy. Pod względem etnograficznym to bardzo ciekawy zakątek, niwa to jeszcze przez etnografów prawie nietknięta.

Teraz maleńka prośba do Szanownego Pana: zbierając warianty polskie i rusińskie bretońskiej legendy *barbe bleu* (o Sinobrodym, seria I nr 5)[1], nie mogę dojść do ładu z końcem tej pieśni. Warianty polskie kończą się zwykle utopieniem w dunaju, rusińskie zaś wszystkie kończą się bardzo dramatycznie: dziewczynę przywiązują do jodły i podpalają, a nigdy nie topią. Obraz ten znany pieśni polskiej, morawskiej i czeskiej w niejasnym fragmencie:

Gorzała sosna, gorzała,
pod nią panienka stojała,
iskierki na nią padały itd.

Bardzo mam mało materiału do tego obrazu, więc ośmielam się zapytać: czy nie ma polskiej pieśni o zrabowanej i uwiedzionej dziewczynie z takim rozwiązaniem dramatu? Czy nie ma obszerniejszej pieśni z takim dzikim obrazem, obszerniejszej niż warianty u Pana i Kozłowskiego (*Czerskie*)[2]? Czy nie ma odpowiedniego podania, baśni? Ośmielam się ambarasować Pana tym zapytaniem z tego powodu, że obecnie grupuję moje materiały o balladach słowiańskich[3] i na porządku mej pracy właśnie teraz stoi ballada o uwiedzionej i zrabowanej dziewczynie (dziewiątej żonie). [...]

---

[1] [W serii I, tj. w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1), s. 27-71, pod nr 5 Kolberg zamieścił 54 warianty ballady „Jasio konie poił, Kasia wodę brała".]

[2] [K. Kozłowski *Lud. Pieśni, podania, baśnie, zwyczaje i przesądy ludu z Mazowsza Czerskiego wraz z tańcami i melodyjami* ... Warszawa 1867. Tam ballada „Jasio konia poił, Kasia wodę brała" na s. 33, natomiast na s. 38 i nast. pieśni: „Pod borem sośnia stojała" i „Stoi panna pod brzozą, skwirki na nium padają".]

[3] [Artykuł Neymanna pt. *Dumy ukraińskie. Rzecz o eposie kozackim Rusinów* ukazał się w „Ateneum" w 1885 r. (T. IV, s. 107-127 i 328-353).]

Szanowny Pan łaskawie nazwał słabą moją recenzję[1] — chlubną, doprawdy tak nie jest, daleką ona jest od wykazania nawet połowy zalet ważnych prac jego, wykonanych zawsze dziwnie artystycznie.

Brulion listu Kolberga z 9 czerwca 1884 r.

Wybacz Pan, że dla różnych przyczyn dopiero teraz na łaskawy Jego list z 10 kwiet[nia] odpowiadam. A naprzód składam serdeczne dzięki za chętną w każdym czasie gotowość przyjścia mi w pomoc przy wszelkich kwestiach językowych, jakie się z natury rzeczy wywiązują przy wydawnictwie dzieł etnografii poświęconych. Za wyjaśnienia dotyczące podziału języków słowiańskich na grupy i stosunku wzajemnego różnych narzeczy i gwar między sobą wielce jestem zobowiązany, tym bardziej że popiera zdanie Pańskie w zupełności dr Kopernicki. Ja zaś, wychowaniec dawnej szkoły, nie lingwista z powołania, czerpiący swą naukę z poglądów jeszcze Szafarzyka[2], który dzielił całą Słowiańszczyznę na dwie połowy, tj. zachodnią i wschodnio-południową (i do tej ostatniej zaliczał Moskwę, całą Ruś, Serbię itd.), nie miałem dotąd jasnego o całości wyobrażenia, badając etnograficznie jedynie Ruś nam najbliższą. Więc wdzięczny także jestem za wskazówkę daną mi co do narzecza panującego w Chełmskiem i będę z łaskawej rady korzystał przy opracowaniu tej okolicy, co jednak przy nawale robót, jakimi jestem obarczony, zaledwie ku końcowi przyszłego roku nastąpić zapewne będzie mogło.

Zapytujesz mnie, Szan. Pan, o znaczenie pieśni, w rozlicznych wariacjach w serii I nr 5 umieszczonej, która się zwykle kończy utopieniem dziewczyny w dunaju (nie zawsze jednak, bo czasami z wody ona wypływa), gdy tymczasem wszystkie ruskie kończą się przywiązaniem do jodły lub sosny i spaleniem. Pieśń ta uważana za jedną z weselnych lub zalotnych, symboliczną, wymaga pewnych jeszcze studiów, do czego brak mi czasu i dlatego nie będę się tu nad tym rozwodził,

---

[1] [W zachowanym brulionie listu Kolberg nie wspomina o recenzji Neymanna, podziękowanie dołączył zapewne do oryginału listu. Recenzja Neymanna jest zamieszczona w tym tomie jako aneks VII.]

[2] [Kolberg powołuje się na wysoko cenioną w I połowie XIX w. pracę P.J. Szafarzyka *Słowiański narodopis*, której polski przekład P. Dahlmanna ukazał się we Wrocławiu w 1843 r.]

lecz muszę Szan. Pana odesłać znow do mego *Pokucia*, tom 2, nr 21–26, 43–44 i 110–113.

Na poczynione mi zarzuty co do klasyfikacji pieśni[1] w tomie 2 następujące winienem dać odpowiedzi i usprawiedliwienie. Masz Pan słuszność, gdy mówisz, że podstawą jej jest treść pieśni, a nie forma, bo mi chodzi głównie o ułatwienie badaczom studiów nad mitologią i w ogóle przeszłościa ludu. Zresztą klasyfikacja ta odpowiada dla jednostajności porządkowi przyjętemu już w dawniejszych moich tomach dzieła *Lud*, więc zatrzymałem ten porządek, o ile takowy do Rusi dał się zastosować. Nie przeczę bynajmniej, że niejedna rzecz dałaby się w niej poprawić, że tylko wspomnę o pieśni o sierocie, która w istocie należy do dziadowskich, i że są trudności, na rozwiązanie których większą powinienem był zwrócić baczność, jak np. pieśni treści mieszanej, które zatem do różnych kwalifikowałyby się działów, a podciągnąć je trzeba pod jeden tylko dział, nie zawsze trafnie przez autora wybrany.

Rozdział I ma 20 pieśni; mówisz Pan, że tylko dwie pierwsze (a raczej 5 z wariantami) są historyczne; ja jednakże i wszystkie następne 15 uważam za takie, skoro zdarzenia jakie opiewają, są prawdziwe, lubo w nowych dopiero czasach zaszłe i nie do osób dziejowo głośnych przywiązane. Rozdział II mógłby istotnie na dwa działy być podzielony, jak to już naznaczono w „Spisie rzeczy" (na końcu tomu), gdzie podano je od nr 66 jako miłosne (proszę toż samo naznaczyć i w książce jako dział III). Dział IV ma p[ieśni] zalotne, które dlatego nazwałem takimi, iż jako miłosne są też poniekąd przedwstępnymi do wesela i swadźby i pewne momenta tego obrzędu (nawet rzewne sceny zadumy i rozstania chwilowe jakoby) w rozmaity symbolizują sposób.

Stąd też i ballady n[umer] 110–116 za alegorie uważam, a dwaj owi kozacy panicza to — o ile mi się zdaje — swaty czy drużbowie weselnego kniezia albo też on sam; zabójstwo zaś tłumaczyć by trzeba utratą dziewictwa. Dział XV obejmuje w istocie pieśni robocze tylko itp., gdyż Rusini właściwie nie mają pieśni dożynkowej, obrzędowej, tego zakroju co Polacy. Dział IX słusznie, jak Pan powiadasz, należałoby odnieść do tomu pierwszego; niestety, wiele pieśni nadesłano mi już po wydrukowaniu tomu pierwszego, więc nie pozostawało mi nic innego, jak później dopiero je zużytkować do tomu drugiego; błędem zatem moim

[1] [Recenzja C. Neymanna, do której odnosi się ta część listu, tu zamieszczona jako aneks VII.]

jest, iżem przepomniał wspomnieć o tym wyraźnie, czy to na początku działu, czy w przedmowie okolicz[nościowej].

Winienem także podziękować za wyjaśnienie tyczące się osoby Sawy Czałego — Pan dowodzisz, że o jednym tylko Sawie jest pieśń na całej Rusi — jednakże to nazwisko jest tam bardzo powszechne i dwie owe pieśni w dodatku zamieszczone, ruska i polska, zdaje się jakoby o dwóch (już chronologicznie biorąc) mówiły Sawach[1].

Niektóre tomy zbiorów Czubińskiego posiada Akademia nasza, ale tego, o którym Pan mówisz, brak. Jeśli się Panu powiedzie nabyć (na mój rachunek) którekolwiek z wspomnianych przez niego a użytecznych dla mnie dzieł, niezmiernie Mu za to będę wdzięcznym.

VII. Recenzja cz. I i II *Pokucia* C. Neymanna[2]

O. Kolberg *Pokucie. Obraz etnograficzny.*
T. I Kraków 1882, T. II Kraków 1883.

Taki tytuł nosi interesująca praca znakomitego polskiego etnografa-zbieracza, Oskara Kolberga. Poświęcona jest ona niewielkiej prowincji galicyjskiej, zamieszkałej przez gałąź plemienia małoruskiego. Dzieła Kolberga nie sposób nazwać zbiorem etnograficznym, jest to w istocie obraz Pokucia, jak to słusznie zapowiada autor w tytule. Ułożony jest on według programu znakomitego Kolbergowskiego wydawnictwa *Lud*, poświęconego etnografii ludu polskiego. W roku 1856 Oskar Kolberg

[1] [Kolberg odwołuje się do dwu pieśni zamieszczonych w przypisach do cz. II *Pokucia* (DWOK T. 30), s. 289–293. Bohaterem pierwszej z nich, ukraińskiej, jest Sawa Czały (zm. 1741), Kozak, który służył w wojskach Potockich i Czetwertyńskich, od 1734 r. w zagonie hajdamki Werlana. W 1736 r. złożył przysięgę na wierność Polsce, a od r. 1738 ponownie służył w wojsku Potockich w Niemirowie w randze pułkownika. Stracony został z wyroku rady hajdamackiej zagonu powstańczego H. Hołoho. Bohaterem polskich pieśni jest Józef Sawa-Caliński (zm. 1771), syn Sawy Czałego, jeden z najwybitniejszych dowódców partyzanckich w konfederacji barskiej, bardzo popularny wśród szlachty. Oddział Sawy-Calińskiego walczył na terenie prawie całej Rzeczypospolitej, rozbity został 28 IV 1771 r. w bitwie pod Szreńskiem. Ciężko ranny Sawa ukrywał się w lasach, wydany wojskom rosyjskim zerwał bandaże i zmarł z upływu krwi.]

[2] [Recenzja ta opublikowana była w czasopiśmie „Kiewskaja Starina" w 1884 r., T. VIII, s. 482–487 i T. IX, s. 126–130, z podpisem: „C. Nejman". Zob. wstęp s. XVIII. Tekst tłumaczyła Ewa Piasna-Kudyńska.]

wydał pierwszy tom swoich bogatych materiałów pt. *Pieśni ludu polskiego*. Weszło do niego kilkadziesiąt pieśni z mnóstwem wariantów i muzyką. Ponieważ warianty te pochodziły z różnych regionów etnograficznych, aby wydać kolejne tomy należałoby mieć naraz ileś tam możliwie pełnego materiału ze wszystkich punktów etnologicznych, co było oczywiście nie do pomyślenia. Jednak bez tego każde zestawienie pieśni okazałoby się niepełne i nie spełniłoby zadania. Oprócz trudności prawie nie do pokonania przy wydaniu takiego zbiorczego zestawienia, od razu rzucała się w oczy jego nieprzydatność do naukowych prac etnograficznych. Dla wszystkich liczniejszych narodów charakterystyczne są poważne odmienności w różnych regionach i do ich zbadania takie zbiory są mało użyteczne. Pod tym względem przykładem jest wydawnictwo P. Czubinskiego[1]. Aby prześledzić, powiedzmy, cechy charakterystyczne materiału leksykalnego z Podlasia, badacz zmuszony jest sprawdzać podpis pod każdą piosenką lub opowiastką w wielu obszernych tomach[2] i koniec końców przekonuje się, iż w tym ogromnym zbiorze jest bardzo mało materiałów z Podlasia i są one niewystarczające do jakichkolwiek badań naukowych. Z tego powodu p. Kolberg od razu po wydaniu pierwszego tomu zmienił program i zaczął wydawać swój *Lud* w układzie regionalnym. Dotychczas opublikował już 16 tomów, ostatni, wydany w zeszłym roku, nosi tytuł *Lubelskie* cz. I.

Istota systemu p. Kolberga jest następująca: Wydając materiały, zebrane tylko osobiście, Kolberg udaje się do danego regionu o określonych cechach etnograficznych, odwiedza go o różnych porach roku, obserwuje, bada i robi notatki. Takie badania przeprowadza przez kilka lat, jednocześnie w różnych miejscowościach, przenosząc się w zależności od pory roku kolejno z jednej okolicy do drugiej. Następnie, gdy region jest już wystarczająco zbadany, a uzyskany materiał możliwie pełny, zbieracz publikuje cały jego etnograficzny przegląd, opisując położenie geograficzne, ludność, jej mowę, zwyczaje, sposób życia, zapi-

---

[1] [P.P. Czubinski *Trudy etnograficzesko-statisticzeskoj ekspedicii w Zapadno-russkij kraj, snarażennoj Imperatorskim Russkim Geograficzeskim Obszczestwom. Jugo-zapadnyj otdieł.* Materiały i issledowanija sobrannyje ... T. 1-7, S. Peterburg 1872-1878.]

[2] [W roku 1900 opublikowany został w Kazaniu przygotowany przez Czesława Bagieńskiego indeks geograficzny do opracowania Czubinskiego pt. *Ukazatiel k materiałam sobrannym g. Czubinskim w «Trudach etnograficzesko-statisticzeskoj ekspedicii...»*.]

sując podania, przysłowia, obrzędy, wierzenia, zabawy, pieśni, muzykę i tańce. Traktując swoją pracę z miłością i znakomitą znajomością rzeczy, p. Kolberg przedstawia czytelnikowi materiał w pełni naukowy. Każde słowo jest oddane fonetycznie wiernie, każda piosenka zapisana z nutami i bez zniekształceń spotykanych u zbieraczy-amatorów, każda notatka, każdy materiał ma dokładną metrykę; tak więc w każdym tomie spotkać możemy niekiedy więcej niż dziesięć wariantów jakiejś pieśni, a nawet opisu obrzędu lub zabawy. Ponadto materiały w późniejszych tomach zawsze porównane są z poprzednimi, zaś za pomocą odsyłaczy można prześledzić warianty w całym wydawnictwie.

P. Kolberg prawie nigdy nie wdaje się w krytyczne objaśnianie materiału, nie wysnuwa wniosków ani nie czyni komentarzy, ale zawsze podaje materiał pełny i różnorodny i przedstawia go oraz systematyzuje z tak zadziwiającą znajomością rzeczy, że ów suchy i surowy materiał etnograficzny jawi się czytelnikowi jako jednolity całościowy obraz.

Takież wrażenie sprawia również *Pokucie*, w którym uwidaczniają się wszystkie walory systemu Kolberga, a także jego doświadczenie, osiągnięte prawie trzydziestoletnią pracą na niwie etnografii.

Teren objęty zbiorem p. Kolberga nie odpowiada w pełni regionowi noszącemu nazwę Pokucie. Nie jest to bowiem ani termin etnograficzny, ani administracyjny, a odziedziczony został z czasów bardzo odległych, gdy miał pewne znaczenie geograficzne. Był to kąt (*kut*) ukształtowany u południowej granicy dawnej Rzeczypospolitej przez Karpaty i Dniestr, bez ściśle wyznaczonych boków tego kąta. Pokucie zamieszkują głównie dwie grupy etniczne, w górach Huculi, zaś bardziej na północy Podgórzanie. Niekiedy do Pokucia zalicza się również Bojków, mieszkających nieco dalej ku północnemu zachodowi. Praca Kolberga poświęcona jest centralnej części Pokucia, właśnie Podgórzanom, zamieszkującym okręgi kołomyjski i stanisławowski, a więc dolnemu Pokuciu.

Przystępując do badania tej mało mu znanej grupy etnicznej, autor zapoznał się uprzednio tak z nią, jak i z terenem Pokucia poprzez prace Bielowskiego, Kirkora, Widmana, Zaleskiego, Paulego, Pietruszewicza, Hołowackiego i innych[1], studiując historię, archeologię oraz materiały

[1] [Noty bibliograficzne prac wymienionych tu autorów zob. przypisy źródłowe do s. X i 3–14 cz. I *Pokucia* (DWOK T. 29) oraz zestawienie „Prace cytowane i odnotowane przez O. Kolberga" na s. 295–310.]

etnograficzne. Podróże na Pokucie odbywał w latach 1870, 1876, 1877 i 1880. W tym ostatnim roku wiele wiadomości i materiałów pozyskał na wystawie etnograficznej w Kołomyi trwającej od 15 do 30 września.

Pierwszy tom swego opracowania p. Kolberg rozpoczął pobieżnym opisem regionu, zwracając uwagę tak na topografię kraju, jak i na wydarzenia historyczne. Następnie w dość rozległym zarysie przedstawił czytelnikowi mieszkańców Pokucia, opisując ich stroje, pożywienie, chaty, zajęcia (gospodarstwa, wozy, sanie, pracę, rzemiosło, rybołówstwo), zamieścił też uwagi dotyczące właściwości mowy. Cały ten szkic napisany jest żywo, z talentem, a jednocześnie prosto i nader treściwie. Na każdym kroku jest tam masa charakterystycznych szczegółów etnograficznych, dostrzeżonych przez doświadczonego obserwatora. O jedno tylko możemy winić p. Kolberga, mianowicie za jego uwagi o języku. Są one po pierwsze zbyt pobieżne i krótkie (wszystkiego cztery niepełne stroniczki), a po drugie nie zawsze słuszne. Błędy w ocenie form wynikły widocznie z niezbyt dobrej znajomości języka małoruskiego różnych okolic. Do takich błędów możemy zaliczyć następujące:

1. Autor uważa za odstępstwo od „mowy ogólnej" takie formy, jak *dubewyj* zamiast *dubowyj* itp. przykłady, między którymi zamieszcza i *wiszniewyj*, przypuszczając prawdopodobnie, że w mowie ogólnej jest *wyszniowyj*.

2. Niesłusznie także p. Kolberg uważa za właściwość pokucką proces przechodzenia w słowach jednosylabowych głoski *o* zwykle w *i*, wracającej znowu jako *o*, gdy słowo przybiera postać wielosylabową. Zjawisko to w języku małoruskim jest powszechne.

3. Autor zaznacza, że „zastanowiły go pewne sposoby wyrażania nie słyszane gdzie indziej", a za takie zupełnie błędnie uważa powszechne w mowie małoruskiej zwroty: *toho roku, seho roku* (w zeszłym roku, w tym roku), *syp wodu* zamiast *lyj wodu* i niektóre inne.

Pomijając te uchybienia, inne jego uwagi są dość wartościowe i choć pobieżne, nie są istotne wobec poprawności zapisu fonetycznego z jaką podany jest zebrany przez niego materiał.

Zatem cały tom pierwszy poświęcony jest ludowym zwyczajom, zabawom i obrzędom, zaczynając od *Pełypiwki*. Kolberg opisuje w porządku ludowego kalendarza zwyczaje i obrzędy całego roku, przy czym w odpowiednich miejscach podaje zapisane przez siebie pieśni

z muzyką. Opis każdego zwyczaju, zabawy lub obrzędu przedstawiony jest w kilku wariantach z różnych miejscowości. W tym bogatym rozdziale uwagę etnografa powinny zwrócić: *Sóbitka, Komasznia* (uczta na św. Andrzeja), *Małanka* (w dziewieciu różnych wariantach), *Rachmański wełykdeń* i in. Znamienne jest to, że według stwierdzenia Kolberga obrzęd Kupały na Pokuciu współcześnie prawie już zanikł. Kolberg tłumaczy to wpływem duchowieństwa i miejscowej policji, tępiącej te obrzędy z powodu niebezpieczeństwa wywoływanego przez ogniska i pochodnie.

Najcenniejszy jednak materiał stanowią pieśni obrzędowe, zarówno z powodu treści, jak i formy. Pokazują one, że na Pokuciu zachowało się nieporównanie więcej dawnych składników obrzędów niż na przykład na naszych terenach. Spośród dwudziestu sześciu kolęd większość pochodzi z czasów przedchrześcijańskich, jako takie możemy wskazać sześć kolęd o treści historycznej i osiem z reliktami wyobrażeń mitologicznych i kultu pogańskiego. Z historycznych przede wszystkim zwracają uwagę dwa zupełnie odmienne warianty (nr 10 i 19) znanej u Małorusów i Polaków pieśni o oblężeniu miasta (Carogrąda, Lwowa, Krakowa itd.). Obydwa warianty wykazują całkowicie nowe cechy. Następnie są kolędy o walce z Tatarami (nr 8), o wolnej drużynie, zaciągającej się na służbę do dobrego pana (nr 12) oraz oryginalna opowieść (nr 14) o długich wyprawach wojska spędzanych w nieustannych walkach z różnymi narodami, o postarzeniu się w końcu wojowników w obozie, przybyciu do Moskiewszczyzny, gdzie odmówili posłuszeństwa swemu wodzowi i zażądali powrotu do ojczyzny. Kolędy o treści mitologicznej (nr 9, 11, 13, 15, 20, 22, 24, 25), stanowiąc warianty kolęd zamieszczonych w zbiorze Hołowackiego[1], dla badacza wnoszą niewiele nowego. Szczodrówek u Kolberga jest tylko dziewięć, ale i w tej niewielkiej liczbie znalazły się dwa różne warianty (nr 40 i 42) starej pieśni moralistycznej (znanej powszechnie u Małorusinów i Polaków) o tym, jak Bóg nie wybaczył tej duszy, która ojcu lub matce „nałajała, ne nałajała, a tilky podumała". W liczbie czysto ludowych chrześcijańskich szczodrówek, w tworzeniu których zupełnie nie brała udziału szkoła (a jest ich bardzo niewiele) należy umieścić szeroko rozpowszechnioną szczodrówkę

[1] [Zbiór pieśni ukraińskich J.F. Hołowackiego *Narodnyja piesni Galickoj i Ugorskoj Rusi* opublikowany był w „Cztenijach" w latach 1863-1870, osobna odbitka ukazała się w Moskwie w r. 1878. Tam kolędy w cz. II, s. 1-96 i 600-615 oraz w cz. III, s. 1-143.]

(nr 43 i 44) niesłusznie umieszczoną u Czubinskiego[1] wśród kolęd (tam nr 62 w pięciu wariantach), a opowiadającą, jak Bogurodzica w cerkwi spośród różnych imion (św. Piotr, św. Mikołaj i in.) proponowanych dla nowonarodzonego Zbawiciela wybrała „Issusa Chrysta", imię to polubiła i dostąpiła do ołtarza. Wszystkie kolędy i szczodrowki wyróżniają się niezwykle długimi zawodzeniami, zawierającymi pozdrowienia i życzenia wszelakiego dobra dla słuchającego gazdy, gazdyni oraz ich rodziny.

Bardzo dużo nowego i interesującego materiału wnoszą wiosenne zabawy z pieśniami. Oprócz zapisanych u Czubinskiego[2]: *Worobiej* (2 warianty), *Ohiroczkie* (5 w.), *Worotar, Żelman* (3 w.), *Pyrypyłyczka* (3 w.), *Muż i żinka* (3 w.) i *Kostrub*, są i następujące zabawy żeńskie: *Werbowaja doszczeczka* (6 w.), *Żuk* (6 w.), *Worota* (2 w.), *Did i baba, Rynok, Diworojuwaty, Żuryło, Krutyj rid, Horszczyk, Sosneńka, Hruszka, Swaty, Byłce, Biłodańczyk*, oraz osiemnaście różnych zabaw parobków.

Jeżeli chodzi o formę zebranych przez Kolberga pieśni, to winienem zwrócić uwagę na następujący problem: w zbiorach małoruskich, np. u Czubinskiego, klasyfikacja pieśni bardzo często jest nieprawidłowa, szczególnie przemieszane są kolędy i szczodrówki, w następstwie czego, jeżeli chodzi o pieśni, których treść nie wskazuje, o które święto chodzi, dość łatwo się pomylić i przyjąć szczodrówkę za kolędę lub odwrotnie. Jako klucz do klasyfikacji szczodrówek i kolęd przyjąłem ich budowę zwrotkową, ale nie byłem co do tego pewny. Po przejrzeniu zbioru Kolberga wszelkie wątpliwości zniknęły. Okazało się, że wszystkie jego kolędy bez wyjątku mają budowę 5+5, zaś szczodrówki 4+4 w dwuwierszowych zwrotkach. Wszystkie melodie, tak kolęd, jak i szczodrówek są bardzo charakterystyczne i wyraźnie różnią się od siebie.

Po zakończeniu opisu zwyczajów i obrzędów dorocznych p. Kolberg zajmuje się zwyczajami i obrzędami niezależnymi od cyklu rocznego: narodzinami, chrzcinami, pogrzebami i weselami. Przy opisach pogrzebu zamieszcza siedem pieśni — lamentów pogrzebowych. Rolę

---

[1] [W *Trudach*... P.P. Czubinskiego kolędy zamieszczone są w opracowanym przez N.J. Kostomarowa tomie trzecim (S. Peterburg 1872), s. 270–437 (bez melodii), szczodrówki tamże, s. 439–422, z 5 melodiami zapisanymi przez N.W. Łysenkę w Borzyspolu.]

[2] [Opisy zabaw wiosennych i towarzyszące im pieśni znajdują się w pracy Czubinskiego w T. 3 opracowanym przez N.J. Kostomarowa, s. 32–108 (58 opisów z 8 melodiami).]

główną w tym rozdziale odgrywa jednak wesele. Opisuje je Kolberg z dziewięciu różnych miejscowości z wieloma pieśniami. Melodie weselne budzą bardzo poważne zainteresowanie, gdyż różnią się one znacząco od melodii z naszej okolicy oraz od spisanych przez p. Łysenkę[1] w Boryspolu (w czwartym tomie Czubinskiego).

Podsumowując znaczenie pierwszego tomu Pokucia jako cennego wkładu do nauki, niemałą część jego wartości powinienem zapisać na rzecz jego strony muzycznej. Dotychczas mieliśmy bardzo wiele prac poświęconych muzyce małoruskich pieśni powszechnych i historycznych (Jedliczka[2], Kocipiński[3], Łysenko), jednak muzyka obrzędowa pozostawała w zapomnieniu. Obecnie mamy w zbiorze Kolberga ponad trzysta bardzo różnych pieśni obrzędowych z muzyką, zapisanych przez specjalistę-etnografa.

W bieżącym roku w lutowym tomie „Kijewskiej Stariny" daliśmy już czytelnikom krótkie streszczenie pierwszego tomu znakomitej pracy O. Kolberga *Pokucie*. Obecnie pokrótce zapoznamy czytelników z jej tomem drugim.

W księdze tej pod ogólnym tytułem „Pieśni i dumy" zamieszczono 512 pieśni, spośród których większość ma zapisaną melodię. Ażeby czytelnik nie został wprowadzony w błąd tym nagłówkiem, powinienem go uprzedzić, że terminologia Kolberga przyjęta przez niego w polskich pracach etnograficznych znacznie różni się od terminologii stosowanej przez etnografię południowo-ruską. Pojęcie „duma" u Kolberga nie oznacza tego, co zwykliśmy nazywać „dumą", tj. epickich kozackich rapsodów wykonywanych przez bandurzystów. Polska „duma" ma dość nieokreślone znaczenie, ten termin stosuje się prawie

---

[1] [Nazwisko N.W. Łysenki podane jest tylko we wstępie do pierwszego tomu *Trudów*... P.P. Czubinskiego, zapisane przez Łysenkę melodie weselne (łącznie 138) opublikowane są anonimowo na końcu T. 4 pt. *Priłożenije k swadbie, zapisan. w m. Boryspoli perejasławskago ujezda*.]

[2] [Jedliczka A. *Sobranie małorossijskich narodnych piesen*. Cz. I Połtawa 1861, cz. II S. Peterburg 1861, wyd. 2: Moskwa 1885. Zbiór zawierał 100 pieśni z melodiami.]

[3] [A. Kocipinski *Piśni, dumki i szumki ruśkoho naroda na Podoli, Ukraini i w Małorossii*. Spysani i perełożeny pid muzyku... Persza sotnia. W Kijwi i Kamińci Pod. [1861–]1862. W zbiorze tym, ukazującym się w zeszytach liczących po 10 pieśni, teksty były drukowane dwukrotnie: alfabetem polskim i ukraińskim, również karta tytułowa była podwójna.]

do każdej pieśni ludowej, która ma poważną treść i melodię, o ile nie pochodzi z cyklu obrzędowego. A zatem bywają u Kolberga dumy o najróżniejszej tematyce: historycznej, balladowej, miłosnej, rodzinnej, dotyczące codziennego bytu itp. Natomiast prawdziwych dum kobzarskich u niego, co jest zrozumiałe, nie ma wcale. Klasyfikacja materiału pieśniowego także nie pokrywa się z klasyfikacją stosowaną przez etnografię południowo-ruską, chociaż jest oparta nie na formie, a na treści pieśni. I tak na przykład w rozdziale IV. „Dumy i pieśni zalotne" czytelnik znajdzie i ballady (nr 110, 113, 120) i pieśni rozbójnickie (nr 111, 112). Ogólnie rzecz biorąc, klasyfikacja Kolberga jest dość chwiejna, nie w pełni precyzyjna i zawiła, co stanowi główną, choć jedyną wadę drugiego tomu *Pokucia*. Na skutek tej niedoskonałości materiał podzielony na 15 rozdziałów jest do tego stopnia zagmatwany, że przy kompletowaniu jednorodnych pieśni należy przeszukać prawie wszystkie części tomu.

Taki los dotknął np. pieśni o charakterze historyczno-obyczajowym, które zamieszczone są w wielu rozdziałach, nie znalazłszy się w dziale I. „Dumy historyczne". Spośród dwudziestu pieśni w tym rozdziale odszukałem tylko dwa przepiękne warianty pieśni hajdamackiej o bodnariwnie i Potockim (panu Kaniowskim). Pozostałe pieśni niczego historycznego w sobie nie zawierają i należy je zaklasyfikować jako ballady lub pieśni o rozbójnikach. W objaśnieniu do pieśni o Sawie Czałym (s. 289), gdzie przytacza wariant Sreznіewskiego[1], Kolberg powtarza stary błąd naszych historyków, dopasowując osobowość Sawy Czałego do czasów Nalewajki[2]. Błąd dawno jest już wyjaśniony aktami o hajdamakach, wydanymi w 1876 r. przez Tymczasową Komisję do Badania Akt Dawnych. Natomiast odnotował Kolberg ponad dwadzieścia kozackich pieśni o tematyce obyczajowej. Zachowały się one częściowo w czystej postaci (nr 109, 353, 398, 410, 412–417) i po części dostosowane do nowego typu pieśni żołnierskich (nr 40, 402, 418, 418–420, 424, 426). Ale owo dopasowanie ograniczało się do zmiany słówka „kozacy" na

[1] [I. Sreznіewski *Zaporożskaja starina*, cz. I Charkow 1833, s. 60–73.]

[2] [Semen Nalewajko (ok. 1560–1598), przywódca powstania kozackiego w latach 1594–1596. Kolberg w przypisie (T. 30, s. 289–293) przytacza pieśń o Sawie Czałym ze zbioru I. Sreznіewskiego, ale w wersji podanej w 1840 r. w „Lwowianinie" przez L. Zielińskiego i z jego komentarzem historycznym. Zob. przypis źródłowy do tego przedruku na s. 163 oraz przypis do korespondencji Kolberga z Neymannem, aneks VI, s. 275.]

określenia „żowniryki", „granatyri", „ułany" itp. Nawet w znanej jenieckiej pieśni o wykupie przez ukochaną dziewczynę (nr 418, 420) figurują „żołniery".

Właściwych pieśni żołnierskich, stworzonych przez nowe życie żołnierskie, jest niewiele, a i te pod względem treści niewiele różnią się od pieśni o rekrutach, których jest dość sporo (nr 373–391, 394, 396, 397, 399–401, 411, 422, 423). Wszystkie one noszą tenże sam charakter, jaki cechuje nasze pieśni rekrutów. Słychać w nich tęsknotę za rodziną, za ukochaną, pobrzmiewa skarga na okrutny los nienawistnej służby i przy tym ani krzty poczucia patriotycznego obowiązku. Podobnie jak i u nas, tak i na Podgórzu nie znajdziemy ani jednej wesołej piosenki rekruckiej bądź żołnierskiej. Oczywiście nie mam tu na myśli naszych obozowych, powiedzmy „oficjalnych" pieśni. Wśród pieśni rekruckich jest kilka wariantów wspólnych dla naszych podolskich i wołyńskich pieśni, ale większość z nich wywodzi się z gruntu galicyjskiego i ma swoisty lokalny charakter, uwarunkowany austriackim trybem poboru rekrutów i stosunkami podgórskimi.

Tenże miejscowy koloryt noszą i pieśni o pańszczyźnie (nr 451, 455) i o wolności (nr 457–460). W jednej z pieśni o pańszczyźnie (nr 455) jako o jedynym od niej wybawieniu pojawiają się wzmianki o górach i opryszkach (bandytach). Cztery oryginalne pieśni o wolności są przesiąknięte wdzięcznością do *cysara* (cesarza) za wyzwolenie chłopstwa i zjadliwym sarkazmem skierowanym przeciw panom-Lachom, goniącym za minioną pańszczyzną.

Wsród pieśni obyczajowych, oprócz kilku plebejskich i burłaczych, które znalazły się na Podgórzu w dość zniekształconych i niepełnych wersjach, zdarzają się i pieśni o charakterze całkowicie lokalnym — pasterskie o *czabanach* (nr 477, 478) i o rozbójnikach.

Te ostatnie nie mają wyrazistego charakteru prawdziwych pieśni opryszków z Czarnohory. One nie malują nam bandytów z gór, ich życia i obyczajów. Pod względem swojej treści są raczej swego rodzaju balladami opowiadającymi o zabójstwach, rabunkach i przemocy. Słowem, są to epickie opowiadania, które nie tyle opiewają najazdy chwackich, odważnych rabusiów, ile snują opowiadania o nieszczęściu, które kogoś dotknęło. I dlatego właśnie pod względem treści prawie niczym się nie różnią od ballad, do których, co należy podkreślić, Podgórze ma szczególne zamiłowanie. W I i II dziale zbioru czytelnik znajdzie ponad

pięćdziesiąt najróżniejszych ballad, począwszy od tych o charakterze ogólnoeuropejskim, jak na przykład o kazirodztwie, a skończywszy na pieśni o jakimś niezwykłym wydarzeniu. Możemy na Pokuciu natrafić na prawie wszystkie ballady znane i w innych okolicach zamieszkałych przez Małorusów.

Do pełniejszych i ogólnie znanych ballad należy zaliczyć następujące: o otruciu przez siostrę brata sprzeciwiającego się jej zamążpójściu (nr 52, 54), siedem najróżniejszych odmian pieśni o zabójstwie i ograbieniu dziewczyny namówionej do ucieczki (nr 21–26, 110), które stanowią przejściową wersję znanej wcześniej w wariancie południowoworuskim i polskim tej bretońskiej legendy, o przemienieniu nielubianej synowej w topolę lub jawor (nr 45, 46), o Petruniu, który spodobał się jaśnie pani (nr 56, 57), a *pendant* dla niej stanowi ballada o Nastii podobajacej się jaśnie panu (nr 58, 59), i inne.

Między tymi pieśniami jest jedna o tematyce moralnej. Opowiada ona o synu, który wygnał z domu starą matkę, ale ukorzony jej modlitwami, przychodzi prosić, aby do niego powróciła. Pieśń ta w treści jest prawie identyczna z dumą Wieriesaja[1] o wdowie i trzech synach. Rodzi się interesujace pytanie o genetyczną więź pieśni i dumy — czy pieśń zrodziła dumę, czy duma została przejęta przez lud w formie pieśni?

Oprócz ogólnie znanych ballad, stanowiących tzw. ludową literaturę wędrowną, są i ballady o zabarwieniu czysto lokalnym, np. opisujące zabójstwo miejscowego wójta za obrazę przez urlopników (żołnierzy na przepustce, nr 15). Skłonność do twórczości epickiej na Podgórzu jest bardzo żywa, przejawia się na każdym kroku. Bardziej lub mniej istotny fakt z reguły rodzi pieśń. W 1873 r. w Ispasie zmarł na suchoty młody chłopak, Iwan Jurczeńko, kobiety podejrzewały, że był on otruty przez kochankę i jedna z gaździn, Anna Czartecka, ułożyła o nim pieśń (nr 14 i 511), która natychmiast została podchwycona i wkrótce stała się własnością ludu.

Lirycznych psalmów ("Pieśni nabożne i dziadowskie") jest 19, poświęcone są repertuarowi zwykłemu dla pieśni religijnych i moralistycznych. Przenikają się w nich w oczywisty sposób dwie kultury: unicka z elementami cerkiewno-słowiańskimi i katolicka z naleciałościami czy-

[1] [Ostap M. Wieriesaj (1803–1890), wybitny kobziarz ukraiński, ceniony przez T. Szewczenkę, występował m. in. w Kijowie i Petersburgu.]

sto polskimi. Jako jedne z lepszych i bardziej znanych odnotować można dwa warianty pieśni o św. Aleksym (nr 501, 502).

Pomiędzy różnymi pieśniami żartobliwymi, niekiedy bardzo charakterystycznymi ze względu na humor i sarkazm, jak na przykład pieśń o grzybach (nr 488) lub pieśń stanowa (nr 487), ku swojemu zdumieniu natrafiłem na dwa warianty i melodię znanej pieśni o Mądrym Hryciu z Kołomyi, który przy pasieniu przemawiał do świń po łacinie (nr 462, 463). Warianty są dość wierne, lecz melodia, choć przypomina słyszaną przeze mnie niejednokrotnie w Kijowie, jest znacznie zmieniona. Pan Kolberg w uwadze pod tą pieśnią zaznacza, że śpiewają ją diaczkowie i inni ludzie piśmienni.

Pieśni miłosne i o tematyce rodzinnej, przemieszane w dziewięciu rozdziałach, ogólnie ujmując, nie zasługują na większą uwagę poza niewielkimi wyjątkami, bowiem są one mniej lub bardziej podobne do wariantów podolskich o takiej tematyce. Lecz nie można nie odnotować pewnej ogólnej cechy charakterystycznej pokuckich pieśni — ich niezwykłej poetyczności. W porównaniu z pieśniami zapisanymi w różnych innych okolicach mimo woli zdumiewa w zbiorze pokuckim obfitość pieśni o wysokich walorach artystycznych, zawartych zarówno w formie, jak i w treści.

Taka jest w ogólnych zarysach zawartość drugiego tomu znakomitego dzieła Kolberga. O wartości wszystkich jego prac etnograficznych mieliśmy sposobność wypowiedzieć się już wcześniej. Ten nowy tom wnosi niemało nowego w zakresie materiału, a ponadto jeszcze więcej dla prac porównawczych w dziedzinie etnografii południowo-ruskiej.

VIII. Recenzja cz. III *Pokucia* Iwana Franki i odpowiedź Oskara Kolberga[1]

Pokucie. Obraz etnograficzny.
Skreślił Oskar Kolberg.
Tom III Kraków 1888, stron 240.

Trzeci tom tej znakomitej pracy etnograficznej znacznie ustępuje dwom pierwszym pod względem nowości i bogactwa nagromadzonych materiałów. Rozpada się on na dwie części. W pierwszej części (która właściwie wejść miała do tomu drugiego) po krótkiej, lecz bardzo pięknej i treściwej rozprawie o tańcach ludu ruskiego na Pokuciu, podany jest zbiór piosnek śpiewanych do tańca (*pidtanesznych*) w liczbie 721 zwrotek (autor numeruje zwrotki, a nie pieśni!), a także 102 melodyi tych pieśni. Przedmiotem drugiej części jest „świat nadzmysłowy", tj. gadki i wierzenia ludu w duchy złe i dobre, czary, przesądy, leki i piękny zbiór przysłów, obejmujący 661 numerów. Pierwsza część, zawierająca przeważnie tzw. kołomyjki, tj. pieśni o budowie zwrotkowej, gdzie pierwszy i trzeci wiersz liczą po 8, drugi i czwarty po 6 zgłosek, mimo że mniejsza, jest bezsprzecznie cenniejszą od drugiej, chociaż niestety dużo wartości ujmuje jej, jak i w ogóle całemu dziełu, brak wszelkiej metody wydawniczej. Przy największej części pieśni autor nie notuje, gdzie zostały zapisane, a nigdy nie zaznacza, kto je zapisał. Dalej reprodukuje on w tomie obecnym nie tylko pieśni z dawniejszych zbiorów (Wacława z Oleska, Żegoty Paulego, Hołowackiego), nigdzie nie powiedziawszy, co i w jakim rozmiarze i z jakimi zastrzeżeniami reprodukować zamyśla, ale nawet ze swego własnego zbioru z I i II tomu *Pokucia* — w jakim celu, trudno zmiarkować. Pieśni te, tak reprodukowane, jak i oryginalnie zapisane (liczby tych ostatnich, co byłoby rzeczą bardzo ważną, podać nie możemy, gdyż autor nigdzie nie podaje wariantów i wskazówek porównawczych, a gdzie podaje np. s. 45 nr 392, to mylnie[2]), wydrukowano bez najmniejszego ładu i rozkładu, bez żadnych podziałów (już choćby oddzielić było pieśni

[1] [Recenzja ta ukazała się w „Kwartalniku Historycznym" 1889, s. 740-741.]

[2] [Kolberg błąd ten poprawił w odpowiedzi na recenzję, zob. niżej.]

przedrukowane z innych zbiorów od oryginalnie zapisanych!). Nieład dochodzi do tego stopnia, że częstokroć pieśń składająca się z kilku zwrotek logicznie ze sobą powiązanych, rozsiekaną jest na kawałki i przeplatana z innymi zwrotkami, które nie mają z nią nic wspólnego.

Mniej chaotyczną jest część druga, w której prócz zapisanych z ust ludu kilkunastu gadek i wierzeń, autor zgromadził mnóstwo wierzeń, zabobonów i przesądów ludowych, a szczególnie o wiedźmach, upiorach itp. „nieczystych siłach", dalej nader cenne materiały do medycyny ludowej, wierzenia o zwierzętach i roślinach itp. Autor brał materiały skąd mógł, przedrukowywał, co znalazł u autorów dawniejszych (Wagilewicza, Wójcickiego, Kirkora i innych), wycinał ciekawe notatki z gazet miejscowych, z kalendarzy itp., mniej dbając o krytyczność i autentyczność danego zapiska, a więcej o ich mnóstwo. Dlatego też autor nie przebierał, czy dana notatka odnosi się do Pokucia, czy do Huculów, Bojków lub też podaną jest bez ścisłego umiejscowienia. Rzecz oczywista, że do zwiększenia wartości zbioru takie traktowanie materiału wcale się nie przyczynia.

Transkrypcja tekstów ruskich u p. Kolberga jest w ogóle bardzo trafną i świadczy o wysoce rozwiniętym u autora słuchu i odczuciu właściwości danego dialektu. Można śmiało powiedzieć, że dopiero od pojawienia się *Pokucia* Rusini otrzymali sposobność poznania prawdziwej fonetyki tego wielce charakterystycznego dialektu, dotychczasowe bowiem zbiory z tych stron (Hołowacki) fałszowały i zacierały fonetykę niedorzeczną pisownią etymologiczną. Mimo to transkrypcja p. Kolberga nie wszędzie jest konsekwentną, na przykład w jednej i tej samej pieśni *kowtoczki* i *kowtoczkie, chotiw* i *chotiła, zełenyj* i *dzełenyj, czytaty* i *czetaje*, itp. Mnóstwo też spotykamy pomyłek przeciw duchowi języka — być może, że to pomyłki drukarskie, chociaż nie poprawione, np. *harbuzyw* zamiast *harbuziw, dełońkamy* zam. *dołońkamy, piszko* zam. *piszki, styry* zam. *sztyry*. Nie wszędzie też wiernie tłumaczy p. Kolberg słowa ruskie. I tak *oditny* (s. 24) nie znaczy „odęte", ale „ubrane", *rokoty si*[1] (s. 44) nie znaczy „skul się, stocz się", ale „pilnuj się, miej się na baczności". Gdzie niegdzie też, chociaż rzadko, autor zamiast prostego zapisania usłyszanego słowa (jeżeli tylko on je zapisywał!) wdaje się całkiem nie w porę w jego etymologię i popełnia

[1] [U Kolberga w cz. III *Pokucia* (DWOK T. 31), s. 44, zwr. 388, poprawnie: „sokoty si", w recenzji I. Franki zapewne błąd druku.]

takie błędy, jak *bez-muwatyj*[1] (s. 40), zam. *bisnuwatyj* (przez biesa opętany).

I.F.

Krótka replika[2]
jako odpowiedź na recenzję III tomu *Pokucia* napisaną i podaną do „Kwartalnika" (III, 7) przez I.F.

Szanowny Recenzent, omawiając pierwszą część tego tomu, obejmującą tańce, zdaje tu sprawę nie z muzyki i rytmu lub tychże układu, jak się tego spodziewać należało, lecz z pieśni, których w całej tej części wcale nie ma. Nikomu bowiem z dawniejszych nawet zbieraczy rzeczy ludowych nie przyszło na myśl nazywać pieśniami kołomyjek, śpiewek krótkich, przyśpiewek, piosneczek okolicznościowych, wśród tańca najczęściej improwizowanych, równie jak krakowiaki uryjwkowych, nuconych już to w dwu- i czterowierszowych zwrotkach, już zbitych w kilko- lub kilkunasto-zwrotkowe aglomeraty (odznaczone w naszej książce kreskami), a mogące równie dobrze w razie potrzeby lub przepomnienia być rozbitymi, czyli (wedle słów sz. recenzenta) „posiekanymi" w drobniejsze, pojedyncze znów zwrotki, bo każda tworzy zwykle odrębną, w sobie zamkniętą całość, a która to własność śpiewkę taką odróżnia stanowczo od pieśni, gdzie ze względu na treść tej ostatniej wyrzucać zwrotek bez szkody dla utworu nie można i dlatego numerowaliśmy kołomyjki te według zwrotek, tak jak to już przed nami czynili Wacław z Oleska, Żegota Pauli i inni, trzymając się nawet ich podziałów na kołomyjki (lub tańce im pokrewne) ogólne, karczemne, pasterskie, a zmieniając jedynie niekiedy porządek dla muzyki i dla porównań i cytacji, jakie się nastręczały przy skupianiu wariantów. Jeżeli zatem w takich np. pięciu lub dziesięciu kołomyjkach, przypadkowo spojonych w jedno dla zbliżonej treści lub podobieństwa obrazów i wrażeń[3], dopatruje Sz. Recenzent tyleż zwrotek jednej i tejże samej pie-

---

[1] [U Kolberga (*Pokucie* cz. III, DWOK T. 31, s. 40, zwr. 333): „bez-snuwatyj".]

[2] [Pierwodruk w „Kwartalniku Historycznym" 1890, s. 221–223, tam poprzedzony jest zdaniem: „Od p. Oskara Kolberga odbieramy pismo następujące, które w dosłownym brzmieniu podajemy"; przedruk: O. Kolberg *Studia, rozprawy i artykuły*, DWOK T. 63, s. 412–415. Cytowany przez Kolberga fragment recenzji I. Franki pozostawiono z poczynionymi przez Kolberga drobnymi skrótami. Zob. też wstęp s. XIX–XX.]

[3] [Prawdopodobnie powinno być „wyrażeń".]

śni, to mu winszujemy bystrości i oryginalności poglądu, którego my niestety dotychczas ani nabyć, ani przyswoić sobie nie zdołaliśmy.

Ale mniejsza o ów pogląd Sz. Recenzenta, gdyby tylko w sprawozdaniu jego nie było najoczywistszych fałszów. Recenzent powiada, że: „przy największej części pieśni autor nie notuje, gdzie zostały zapisane, a nigdy nie zaznacza, kto je zapisał, dalej reprodukuje pieśni z dawniejszych zbiorów, nigdzie nie powiedziawszy, co i w jakim rozmiarze, i z jakimi zastrzeżeniami reprodukować zamyśla, ale nawet ze swego własnego zbioru w I i II tomie, w jakim celu, trudno zmiarkować. Pieśni te, tak reprodukowane, jak i oryginalnie zapisane (liczby tych ostatnich, co byłoby rzeczą bardzo ważną, podać nie możemy, gdyż autor nigdzie nie podaje wariantów (!) i wskazówek porównawczych, a gdzie podaje, np. s. 45 nr 392, to mylne), wydrukowane bez najmniejszego ładu i rozkładu, bez żadnych podziałów (już chociażby oddzielić było pieśni przedrukowane z innych zbiorów od oryginalnie zapisanych!). Nieład dochodzi do tego stopnia, że częstokroć pieśń składająca się z kilku zwrotek logicznie ze sobą powiązanych, rozsiekaną jest na kawałki i przeplataną z innymi zwrotkami, które nie mają z nią nic wspólnego".

Wszystkie te skargi i inwektywy powiedziane zostały jednym tchem i bez najmniejszego zająknienia, jakoby były niewzruszonymi niczym pewnikami. Tymczasem, gdyby Sz. Recenzent rozważniej pracę naszą — już nie mówię — odczytał, ale porządnie i cierpliwie przejrzał, dowiedziałby się i przekonał o fałszywości swych twierdzeń, gdyż pod każdą kołomyjką wziętą skądinąd najwyraźniej jest zacytowany autor (czy to Wacław z Oleska, czy Żegota Pauli itd.), więc oddzieloną ona została od naszych własnych, a gdzie tego podpisu nie ma, że zapisaliśmy ją sami w tej a tej miejscowości, wymienionej nad śpiewką lub nad muzyką. Wprawdzie można jeszcze było wskazać i stronice zbiorów tych autorów, a pod każdą śpiewką — jakby tego zapewne recenzent pragnął — podać dla potomności i nazwiska śpiewaków Hryciów lub śpiewaczek Hafek, co by w mniemaniu jego znakomicie użyteczność zbioru podniosło, lecz — przyznajemy się do tego otwarcie — uczynić tego nie uważaliśmy już za rzecz konieczną, więc zaniedbaliśmy tych szczegółów, równie jak i nasi poprzednicy. Przyznajemy się również i do błędu na s. 45, gdzie w istocie zamiast nr 322 powinien być zacytowany nr 323. Na resztę poczynionych zarzutów „o nieładzie" itd.

z fałszywego powstałych założenia, po tym co napisaliśmy na początki repliki o znaczeniu kołomyjki i metodzie, jakiej trzymaliśmy się przy jej skreśleniu, nie widzimy już potrzeby odpowiadać.

Przechodząc teraz do drugiej części III-go tomu (o świecie nadzmysłowym), którą nieco łaskawszy tu na nas Sz. Recenzent „mniej chaotycznie przedstawioną widzi" (lubo na początku recenzji uważał ją za słabszą od pierwszej), to zarzut główny, jaki nas tu spotyka, opiewa, iż do zbiorów własnych pakowaliśmy bez wyboru i krytyki wszystko, co nam się tylko i gdziekolwiek nawinęło, mieszając własny nabytek z pracami Wójcickiego, Wagilewicza, Kirkora itd., i bez wskazania, czy dana notatka odnosi się do Pokucia, czy do Huculów lub Bojków, itd.

Otóż i na ten także zarzut odpowiadamy, iż wszędzie, gdzie tylko notatka odnosi się do Huculów i Bojków, wskazanym to zostało najwyraźniej; gdzie zaś tej wskazówki nie ma (choćby w notatce takiej i o Huculach była mowa), to snadź pochodzi ona z Pokucia dolnego; a i tu najczęściej miejscowość została wymienioną. Nic zresztą dziwnego, że mówiąc o Pokuciu, wprowadza się tu niekiedy dla porównań i górali pokuckich (jakimi przecież są Huculi), jak i pobliskich Bojków. Notaty Wójcickiego, Kirkora i innych autorów, umieszczone w tekście i przypisach, użyte zostały do porównań, jako rzucające szersze światło na opisywane przedmioty lub popierające i dopełniające własne nasze obserwacje. Prawda, żeśmy się starali o zdobycie jak największej liczby szczegółów, bo zasób ich im obfitszy, tym się staje pożądańszym dla przyszłego rzeczy tych badacza. Prawda też, żeśmy się nie zapuszczali w krytyczne każdego zdobytego szczegółu ocenianie, gromadząc po największej części materiał surowy, bo czynność taka należy do przyszłego mitologa, a nie do zbieracza, który — owszem — przedwczesnej krytyki jak najmocniej wystrzegać się powinien. Ale i to także niezbitą jest prawdą, że uczyniony przez Sz. Recenzenta zarzut bezkrytyczności i niesforności podanego materiału, bez wskazania szczegółowego, co w nim jest mylnym i nieautentycznym i w jaki sposób sprostowanym być winno, powiedziane jako frazes gołosłowny, bo nie poparty dowodami rzecz rozjaśniającymi, żadnej wartości naukowej ani w oczach publiczności, ani w oczach autora mieć nie może.

Za kilka poprawek, tyczących się wyrazów i wyrażeń, których znaczenie błędnie u nas podanym zostało, po części z winy drukarzy (jak to i sam Sz. Recenzent zauważył), wdzięczni mu jesteśmy. Co zaś do

niejednostajnej w dziele pisowni, jak np. *zełenyj* i *dzełenyj*, *kowtoczki* i *kowtoczkie* itp., to odsyłamy go do przedmowy czwartego tomu *Pokucia*[1], gdzie przyczyna takiej pisowni dostatecznie została usprawiedliwioną.

Oskar Kolberg

[1] [Zob. *Pokucie* cz. IV (DWOK T. 32), s. X–XI.]

BIBLIOGRAFIA
INDEKSY

PRACE CYTOWANE I ODNOTOWANE PRZEZ O. KOLBERGA W TOMACH *POKUCIE* CZ. I–IV (DWOK T. 29–32)

A.P. *Paproć. Powieść gminna galicyjska.* „Gazeta Codzienna" 1853 nr 156.

Afanasev A.N. *Poetičeskija vozzrěnija Slavjan na prirodu. Opyt sravnitelnago izučenija slavjanskich predanij i věrovanij v svjazi s mifičeskimi skazanijami drugich rodstvennych narodov.* T. I–III Moskva 1865–1869.

Alth dr A. *Pogląd na źródła solne i naftowe, tudzież na warzelnie soli kuchennej w Galicyi i na Bukowinie.* „Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej ck. Towarzystwa Naukowego Krakowskiego" T. 5: 1871 s. (49)–(93) i odbitka: Kraków 1871.

Antoniewicz K. *Dobosz. Pieśń huculska gór karpackich w okolicy Mikulczyna.* „Sławianin" T. I: 1837 s. 41–43.

— *Roman. Powieść huculska.* „Sławianin" T. II: 1839 s. 96–99.

Baliński M., Lipiński T. *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana.* T. II Warszawa 1844.

Bantyš-Kamenskij D.N. *Istorija Maloj Rossii... s kratkim obozrěniem pervobytnago sostojanija sego kraja.* Č. III, Izd. 3, Moskva 1842 (wyd. I: Moskva 1822).

Barącz S. *Bajki, fraszki, podania, przysłowia i pieśni na Rusi.* Tarnopol 1866. Wyd. 2: Lwów 1886.

Bastian A. *Die Voelker des oestlichen Asien. Studien und Reisen.* Bd. III *Reisen in Siam.* Jena 1867, Bd. IV *Reise durch Kambodja.* Jena 1868.

Bělous F. *Narodnyj prazdnik Kupala opisannyj i objasnennyj vedlja sochranivšichsja predanij i pověrij naroda.* Lvov 1861.

Berwiński R. *Studia o gusłach, czarach, zabobonach i przesądach ludowych.* T. 1–2 Poznań 1862. Toż pt.: *Studia o literaturze ludowej ze stanowiska historycznej i naukowej krytyki.* T. 1–2 Poznań 1854.

Białyniak zob. Rzepecki K.W.

Bielowski A. *Królestwo Galicyi.* „Biblioteka Ossolińskich" T. 1: 1862 s. 1–43.

— *Pokucie.* „Czas. Dodatek miesięczny" R. 2: 1857 T. VI s. 653–734. Rec.: K.Wł.W. [K.W. Wójcicki] „Biblioteka Warszawska" 1857 T. 4 s. 228–239.

Biełous T. zob. Bělous F.

Bischoff dr F. von *Das alte Recht der Armenier in Lemberg.* „Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der K. Akademie der Wissenschaften" B. 40: 1862 s. 255–302.

— *Urkunden zur Geschichte der Armenier in Lemberg.* „Archiv für Kunde Österreichischer Geschichts-Quellen" B. XXXII: 1864 s. 1–155.

Burgut. „Zbiór Pism Różnych Autorów" wydawany przez L. Zielińskiego [kontynuowany w roku następnym jako „Lwowianin"], 1835, z. 19, s. 160–161.

Büsching A.F. *Geografia Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, tudzież innych prowincyi do nich należących.* Przełumaczona z niemieckiego... Lipsk-Drezno 1768.

Chabert M. *Traité du Charbon ou Anthrax dans les animaux.* Paris 1738.

Chodakowski Z.D. [A. Czarnocki] *O Sławiańszczyźnie przed chrześcijaństwem oraz inne pisma i listy.* Opracował i wstępem opatrzył J. Maślanka, Warszawa 1967. Pierwodruk rozprawy w: „Ćwiczenia Naukowe" 1818 T. II s. 3–27.

Chodorowicz J. *Z wycieczki na Pokucie. Kołomyja, Kossów, Kuty.* „Tygodnik Ilustrowany" 1883 T. 2 nr 33, s. 108–111, nr 34, s. 125–127 i nr 35, s. 130–131.

Čubinski P.P. zob. *Trudy etnografičesko-statističeskoj ekspedicii v Zapadno-russkij kraj...*

Cybik L.M. *O sbornikach rusko-narodnych pěsen.* W: *Zorja galickaja jako al'bum na god 1860.* Ve L'vově [b. r.] s. 476–488.

Czerwiński I. zob. Lubicz-Czerwiński I.

Dalibor J.W. zob. Wahylewicz D.J.

Długosz J. *Dziejów polskich ksiąg dwanaście.* T. 1–5 Kraków 1867–1870. W: tegoż *Dzieła wszystkie.* Wyd. staraniem A. Przezdzieckiego. T. 2–6, przekład K. Mecherzyńskiego. Toż pt. *Roczniki czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego.* Red. i wstępem opatrzył J. Dąbrowski, tekst łaciński ustaliła i przedmową zaopatrzyła W. Semkowicz-Strzelecka, na j. polski przełożył S. Gawęda [i inni], przekład polski przejrzał M. Plezia. T. I Warszawa 1961.

Duchnovič A. *Pěsni sobrannyja ... v Prjaševě.* W: F.J. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi.* Č. II Moskva 1878 s. 560–571.

Dzięddzielewicz J. *Wycieczki po wschodnich Karpatach.* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. II: 1877 cz. I s. 40–75.

Erben K.J. *Mitologia słowiańska.* Przełożyła z czeskiego M. Grabowska. „Niwa" R. V 1876 T. X s. 342–352.

[Franko I.] I.F. *Pokucie. Obraz etnograficzny, skreślił Oskar Kolberg, tom III, Kraków 1888, stron 240.* „Kwartalnik Historyczny" 1889 s. 740–741 [recenzja].

Galatowski J. *Nebo nowoje so zwizdamy.* Lvov 1665.

Galicko-Volynskaja letopis. Tekst. Kommentarij. Issledovanie. Sost. N.F. Kotljar, V. Ju. Frančuk, A.T. Plachonin, red. N.F. Kotljar, Sankt Peterburg 2005. Zob. też niżej: Petruševič A.S. *Volynsko-Galickaja lětopis.*

Galka I. *Gaĕvki z okolic nad Zbručem, imienno iz trech nevelikich sel: Dubkovec, Raštovec i Soroki, iz okrestnosti gdje stykajutsja v narodnom oubranju dolgii opančі s čornymi sjerakami.* W: *Zorja galickaja jako album na god 1860.* Ve L'vově [b. r.], s. 516–525. Przedruk w: F.J. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi.* Č. II Moskva 1878, s. 687–698 (tam pt. *Gajevki v obširnějšem smyslě*, bez nazwiska autora) oraz w: O. Kolberg *Podole* (DWOK T. 47) s. 40–57.

— *Narodnyi zvyčai i obrjady z okolic nad Zbručem.* Č. 1–2 Lvov 1861–1862.

— *Obrjadnyja pěsni v okrestnostjach Zbruča, v selach Dubkovcach, R[a]štovcach i Soroke.* W: Golovackij J.F. *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi.* Č. 2 Moskva 1878 s. 625–698.

Golovackij F.J. *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi.* Sobral..., Č. I–III Moskva 1878. Pierwodruk: „Čtenija" 1863–1867 i 1870.

[Golovackij F.J., Šaškevič M.R., Vagilevič J.D.] *Pěsně narodni.* W: *Rusalka Dněstrovaja.* U Budimě 1837 [recte 1836], s. VII–XX i 1–58.

Gorzkowski M. *Szkice z Białej Krynicy, stolicy metropolii starowierców rosyjskich.* „Czas" 1881 nr 143–146, 162, 165, 167, 169–173.

Gosławski M. *Podole.* W: tegoż *Poezje.* Z przedmową L. Zienkowicza. Wydanie pierwsze zbiorowe i zupełne. Lipsk 1864, s. 13–67.

Grabowski B. *Zwyczaje doroczne ze stanowiska mitologii porównawczej.* „Tygodnik Powszechny" 1878 nr 32, 33, 38, 45, 51, 52, 1879 nr 1, 7, 8, 12, 15, 16, 18, 23, 26.

[Grabowski M.] M. Gr... *Literatura i krytyka.* Cz. II: *O pieśniach ukraińskich.* Wilno 1837.

Gregorowicz J. *O koniu huculskim.* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. IV: 1879, s. 79–87 (z ryc.).

— *Przewodnik dla zwiedzających Czarnogórę położoną w powiecie kossowskim.* Lwów 1881.

— *Słownik wyrazów huculskich.* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. V: 1880 cz. II s. 26–35.

Grimm J. *Deutsche Mythologie.* Wyd. 3: T. 1–2 Göttingen 1854.

Gubernatis A. de *Die Thiere in der indogermanischen Mythologie.* Aus dem Englischen übersetz von H. Hartmann, Leipzig 1874.

Gušalevič I. *Pěsni sobrannyja v stryjskom okrugě ...* W: F.J. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi.* Č. II Moskva 1878, s. 572–622.

Gustawicz B. *Podania, przesądy, gadki i nazwy ludowe w dziedzinie przyrody.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. V: 1881, s. (102)-(186), T. VI: 1882, s. (201)-(317).

(H.W.) *Słoboda Rungurska.* „Gazeta Lwowska" 1881 nr 51.

Hacquet B. *Neuste physikalisch-politisches Reisen in den Jahren 1788 und 1789 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen.* Th. I Nürnberg 1790.

— *Neuste physikalisch-politisches Reisen in den Jahren 1788, 89 und 90 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen.* Th. II Nürnberg 1791.

— *Neuste physikalisch-politisches Reisen in den Jahren 1791, 92 und 93 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen.* Th. III Nürnberg 1794.

— *Neuste physikalisch-politisches Reisen in den Jahren 1794 und 95 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nördlichen Karpathen.* Th. IV Nürnberg 1796.

Hahn J.G. *Griechische und Albanesische Märchen. Gesammelt, übersetz und erläutert von ...* Th. 1-2 Leipzig 1864.

Hałko I. zob. Galka I.

Hanka W. *O Slowanech. Wýpiska z Karamzina.* W: *Krok. Weřegný spis wšenaučný.* D. 2, č. III Praga 1828, s. 448-470, č. IV Praga 1831, s. 485-510.

Hanusch I.J. *Die Wissenschaft des Slawischen Mythus im weitesten, den altpreußisch-lithauischen Mythus mitumfaßenden Sinne.* Lemberg, Stanislawow und Tarnow 1842.

Harasiewicz M. *Powieść w okolicach zawałowskich przez księdza ... parocha zawałowskiego.* „Lwowianin" T. II: 1837 s. 69.

Hattala M. *Původ gotskeho naus a slovaského navi.* „Krok" 1864 s. 166-172, 211-214.

Herodot *Dzieje.* Przełożył S. Hammer, opracował R. Turasiewicz. Wrocław-Warszawa-Kraków 2005, Biblioteka Narodowa S. II nr 252.

Hołowacki F.J. zob. Golovackij F.J.

Huszalewicz I. zob. Gušalevič I.

Ilkevič G. zob. też Ilkiewicz H.

Ilkevič G. *Galickii pripovědki i zagadki.* U Vědni 1841.

[Ilkiewicz H.] Mirosław I.....cz *O mitologii ruskiej według podania ludu przez ...* „Sławianin" T. II: 1839 s. 91-95.

— Mirosław *Zabobony istniejący[!] między ludem prostym w Galicyi.* „Rozmaitości" 1836 nr 27 s. 217-218.

Ipatevskaja lětopis. W: *Polnoe sobranie russkich lětopisej.* T. II izd. 2, S. Peterburg 1908, reedycja: Moskva 1962.

Jedlička A. *Sobranie malorossijskich narodnych pěsen.* Č. I Poltava 1861, č. II S. Peterburg 1861. Wyd. 2: Č. 1-2 Moskva 1885.

K.W.W., K.W. zob. Wójcicki K.W.

Kaczany kukurydzowe jako pocieradła do zapałek. „Przyrodnik" R. 2: 1872 nr 5 s. 163.

Kalendarz meteorologiczny gminny z prognostykiem o urodzaju. „Kalendarz Powszechny Świąteczny Domowy i Gospodarski [...] na rok 1849" Stanisławów [1848] s. [37-48 nlb.].

Karadžić V.S. *Srpski rječnik.* U Beču 1818. Toż: tegoż *Sabrana djela.* Knj. II: *Srpski rječnik.* Beograd 1966.

Karamzin N.M. *Istorija gosudarstva rossijskago.* Izd. II. T. II Sanktpeterburg 1818.

— *Historia państwa rossyjskiego...*, przełożona na język polski przez G. Buczyńskiego. T. 1-2 Warszawa 1824.

Karasowski M. *Muzyka ludowa.* „Kalendarz Warszawski Popularno- Naukowy na r. 1863" Warszawa [1862] s. 91-96.

Karłowicz J. *Podanie o Madeju.* „Wisła" T. 2: 1888 s. 804-814, T. 3: 1889 s. 102-134, 300-304, 602-604, T. 5: 1891 s. 43-59.

— *Brzoza gryżyńska.* „Wisła" T. 2 s. 817-821, T. 3: 1889 s. 614, T. 4: 1890 s. 133, T. 5: 1891 s. 29-32.

Karpiński F. *Pamiętniki.* Z rękopismu wydał J. Moraczewski. Poznań 1844.

Keller S. *Zbiór pieśni nabożnych katolickich.* Pelplin 1871.

Kirkor A.H. *Pokucie pod względem archeologicznym. Badania [...] z r. 1874.* „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności" T. V 1876 s. 208-315. Odbitka: Kraków 1876.

Kleczyński J. *Zakopane i jego pieśni.* „Echo Muzyczne i Teatralne" 1884 nr 41, 42, 44, i 46.

— *Melodie zakopiańskie i podhalskie.* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" 1888 s. 39-102. Przedruk w: O. Kolberg *Góry i Podgórze* cz. II (DWOK T. 45), s. 447-493.

Kocipiński A. *Piśni, dumki i szumki ruśkoho naroda na Podoli, Ukraini i w Małorossyj.* Spysani i perełożeny pid muzyku... Persza sotnia. W Kijwi i Kamińci Pod. [1861].

Kolberg O. zob. także Franko I., Neymann C.

Kolberg O. *Kieleckie.* Cz. I-II (DWOK T. 18-19) Wrocław-Poznań 1963.

— *Krakowskie.* Cz. I-IV (DWOK T. 5-8) Wrocław-Poznań 1962-1963.

— *Krótka replika jako odpowiedź na recenzję III tomu „Pokucia"... przez I.F.* „Kwartalnik Historyczny" 1890 s. 221-223.

— *Kujawy.* Cz. I-II (DWOK T. 3-4) Wrocław-Poznań 1962.

— *Lubelskie.* Cz. I-II (DWOK T. 16-17) Wrocław-Poznań 1962.

— *Łęczyckie.* (DWOK T. 22) Wrocław-Poznań 1964.

— *Mazowsze* Cz. III i IV (DWOK T. 24-25) Wrocław-Poznań 1963-1964.

— *Pieśni ludu polskiego.* (DWOK T. 1) Wrocław-Poznań 1961.
— *Poznańskie.* Cz. I-VII (DWOK T. 9-15) Wrocław-Poznań 1962-1963.
— *Radomskie.* Cz. I-II (DWPK T. 20-21) Wrocław-Poznań 1964.
— *Sandomierskie.* (DWOK T. 2) Wrocław-Poznań 1962.

Kollar J. *Národnié zpievanky, čili písně světské Slováků w Uhrách.* D. I-II Budín 1834-1835. Zob. wyd.: J. Kollar *Národnie spievanky.* D. I-II Bratislava 1953.

Kopernicki I zob. też Majer J., Kopernicki I.

Kopernicki I. *Poszukiwania archeologiczne w Horodnicy nad Dniestrem, wspólnie z p. Władysławem Przybysławskim, członkiem Komisji Antropologicznej i Archeologicznej dokonane w roku 1877.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. II: 1878 s. 19-72.
— *Dalsze poszukiwania archeologiczne w Horodnicy nad Dniestrem przez p. Wład. Przybysławskiego dokonane w latach 1878-1882.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. VII: 1884 s. 3-32.

Korczewski W. *Rozmowy polskie łacińskim językiem przeplatane, rythmy ośmiorzecznemi złożone.* Kraków 1553. Zob. wyd. J. Karłowicza: Kraków 1889, Biblioteka Pisarzów Polskich T. 2.

[Kosačeva O.] Ołena Pčilka *Ukrainskij narodnyj ornament.* Kijv 1876-1879.

Kosiński W. *Materiały do etnografii Górali Beskidowych.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. V: 1881 s. (187)-(265), T. VII: 1883 s. (3)-(105).

Kostomarov N. *Dvě russkija narodnosti (pismo k redaktoru).* „Osnova. Južno-russkij Literaturno-učenyj Věstnik" 1861 Kn. III, s. 33-80. Przedruk: „Slovo" 1863 nr 20-24, 26-33.

Kotlarevskij A. *O pogrebalnych obyčajach jazyčeskich slavjan.* Moskva 1868.

Kozłowski K. *Lud. Pieśni, podania, baśnie, zwyczaje i przesądy ludu z Mazowsza Czerskiego, wraz z tańcami i melodyjami zebrał...* Warszawa 1869. [Melodie nie ukazały się drukiem.]

Kraiński E. *Wołochy, pierwsi osadnicy wsi zwanych wołoskiemi na północnych stokach Karpat.* „Ruch Literacki" 1878 T. I nr 22, s. 345-347.

Krauss F.S. *Sagen und Märchen der Südslaven. Zum grossen Teil aus ungedruckten Quellen von ...* B. 1-2 Leipzig 1883-1884.

L.Z. zob. Zieliński L.

Latopis Nestora. W: *Pomniki dziejowe Polski.* Wyd. A. Bielowski T. 1 Warszawa 1960, fotooffset. reedycja wyd. z r. 1864, s. 521-862. Zob. też niżej: *Powieść minionych lat.* Przełożył i opracował F. Sielicki.

Lavrentievskaja i Troickaja lětopisi zob. *Polnoe sobranie russkich lětopisej...*

Lipiński K. *Muzyka do „Pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego" zebranych i wydanych przez Wacława z Oleska.* Do śpiewu i na fortepian ułożył... Lwów 1833.

Liske K. *Ulryk Werdum i dziennik podróży jego po Polsce w latach 1670-1672.* „Przewodnik Naukowy i Literacki. Dodatek do Gazety Lwowskiej" R. 4: 1876 s. 289-309, 400-432, 546-570, 643-672, 732-768, 844-864.

Lozinskij J. zob. też Łoziński J.

Lozinskij J. *Galagivka.* W: *Zorja galickaja jako al'bum na god 1860.* Ve L'vově [b. r.] s. 506-515.

Lubicz-Czerwiński I. *Okolica zadniestrska między Stryjem i Łomnicą, czyli opis ziemi i dawnych klęsk lub odmian tej okolicy, tudzież jaki jest lud prosty dla religii i dla Pana swego? Zgoła jaki ón jest? w całym sposobie życia swego, lub w swych zabobonach albo zwyczajach.* Lwów 1811.

[Lubicz-Czerwiński I.] *Swactwa, wesela i urodziny u ludu ruskiego na Rusi Czerwonej, przez obywatela tamtego kraju opisane.* „Nowy Pamiętnik Warszawski. Dziennik Historyczny, Polityczny, tudzież Nauk i Umiejętności" T. XVIII 1805 s. 365-372.

— *Urodziny i zabawy u ludu ruskiego na Rusi Czerwonej.* „Nowy Pamiętnik Warszawski. Dziennik Historyczny, Polityczny, tudzież Nauk i Umiejętności" T. XIX: 1805 s. 242-245.

Ludzie czy szakale? „Nowa Reforma" 1884 nr 137.

Łomnicki M. *Dolina Prutu od Delatyna do Czarnohory pod względem geologicznym.* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. IV: 1879 s. 79-87.

— *Wycieczka w góry sołotwińskie od d. 2 do 10 sierpnia 1877 r.* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. III: 1878 cz. II s. 32-48.

Łoziński J. zob. też Lozinskij J.

Łoziński J. *Ruskoje wesile opysanoje czerez ...* W Peremyszły 1835.

Majer J., Kopernicki I. *Charakterystyka fizyczna ludności galicyjskiej na podstawie spostrzeżeń dokonanych za staraniem Komisji Antropologicznej wypracowana przez...* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. 1: 1877 s. [3]-[181].

— *Charakterystyka fizyczna ludności galicyjskiej. Seria II.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. IX: 1885, s. [1]-[92].

Majer J. *Charakterystyka fizyczna Rusinów naddnieprzańskich podana przez p. Czubińskiego, porównana z charakterystyką Rusinów galicyjskich.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. III s. 1879 s. [28]-[35].

— *Roczny przyrost ciała u ludności galicyjskiej między 20-tym a 23-cim rokiem życia, jako przyczynek do jej charakterystyki fizycznej, oznaczony co do Rusinów.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. II: 1878 s. [3]-[34].

— *Roczny przyrost ciała u Polaków galicyjskich jako przyczynek do ich charakterystyki fizycznej.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. III: 1879 s. [3]-[27].

— *Zgodność oscylacyi liczby osób przy rozdzielaniu różnej ludności według wzrostu.* „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego A.U." T. VI: 1880 s. 1-37.

Maksimovič M. *Malorossijskija pěsni.* Moskva 1827.

— *Ukrainskija narodnyja pěsni.* Č. I Moskva 1834. [oraz:] *Golosa ukrainskich pěsen.* S muzykoju A.A. Aljab'eva, Moskva 1834.

— *Sbornik ukrainskich pěsen.* Č. I Kiev 1849.

Mannert K. *Geographie der Griechen und Römer.* Vierter Th.: *Der Norden der Erde von der Weichsel bis nach China nach den Begrissen der Griechen und Römer.* Leipzig 1820.

[Marcinkowski A.] Nowosielski A. *Dwie wiedźmy. Powiastki ukraińskie.* „Dziennik Warszawski" 1854 nr 88-92.

— *Kolada i Kupało. Czyli dwie uroczystości pogańskie zimowego i letniego przesilenia się dnia z nocą.* „Dziennik Warszawski" 1854 nr 99, 101 i 104.

— *Listy z N***. Do p. Wacława Szymanowskiego. Kilka myśli o etymologii.* „Dziennik Warszawski" 1854 nr 33.

— *Lud ukraiński, jego pieśni, bajki, podania, klechdy, zabobony, obrzędy, zwyczaje, przysłowia, zagadki, zamawiania, sekreta lekarskie, ubiory, tańce, gry itd. zebrał i stosownemi uwagami objaśnił....* T. 1-2 Wilno 1857.

— *O posągach pogańskich zwanych pospolicie babami.* „Dziennik Warszawski" 1854 nr 45, 47-49.

— *Rachmańska albo Nawska Wielkanoc. Rzecz ze zwyczajów i podań starych ludu ukraińskiego.* „Dziennik Warszawski" 1854 nr 34-35.

Merunowicz T. *Wystawa etnograficzna Oddziału Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Kołomyi.* „Gazeta Narodowa" 1880 nr 218, 221 i 224.

Michalčuk K.P. *Narečija, podnarečija i govory Južnoj Rossii v svjazi s narečijami Galičiny.* W: *Trudy etnografičesko-statističeskoj ekspedicii v Zapadno-russkij kraj.* Materialy i izslědovanja sobrannye P.P. Čubinskim, T. VII, v. 2, Sankt-Peterburg 1877.

Mickiewicz A. *Pani Twardowska. Ballada.* W: Tenże *Dzieła. Wydanie narodowe.* T. 1: *Wiersze.* [Warszawa] 1949 s. 47-51. Pierwodruk tegoż *Poezje.* T. 1 Wilno 1822.

— *Rękawiczka. Powiastka (z Szyllera).* W: Tenże *Dzieła. Wydanie narodowe.* T. 1: *Wiersze.* [Warszawa] 1949 s. 45-47. Pierwodruk: tegoż *Poezje.* T. 1 Wilno 1822.

Mikuli K. *48 Airs nationaux roumains (ballades, chants des bergers, airs de dance etc.).* Z. 1–4 Lwów [około 1855] u H. W. Kallenbacha, tamże 1867 u K. Wildta, tamże około 1880 u Gubrynowicza i Schmidta.

Mioduszewski X.M.M. *Śpiewnik kościelny czyli pieśni nabożne z melodyjami w kościele katolickim używane, a dla wygody kościołów parafialnych przez ... zebrane.* Kraków 1838.

— *Dodatek do „Śpiewnika kościelnego z melodyjami".* Kraków 1842.

— *Dodatek II i III do „Śpiewnika kościelnego z melodyjami".* Kraków 1853.

Mirosław, Mirosław I.....cz zob. Ilkiewicz M.

Mohyła *P. Lithos, albo kamień z procy prawdy Cerkwie świętej prawosławnej ruskiej.* [Kijów] 1644.

Moszyńska J. *Bajki i zagadki ludu ukraińskiego.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. IX: 1885 s. (72)-(172).

— *Kupajło tudzież zabawy doroczne i inne z dodatkiem niektórych obrzędów i pieśni weselnych ludu ukraińskiego z okolic Białej Cerkwi.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. V: 1881 s. (24)-(101).

Najjaśniejszy Pan w Galicyi. Kołomyja 15 września. „Gazeta Lwowska" 1880 nr 215.

Nestor zob. *Latopis Nestora* i *Powieść minionych lat...*

Neymann C. *Dumy ukraińskie. Rzecz o eposie kozackim Rusinów.* „Ateneum" 1885 T. IV s. 107–127 i 328–353.

— *Pokucie. Obraz etnograficzny. Skreślił Oskar Kolberg. Z rycinami podług rysunków T. Rybkowskiego. Kraków I 1882 r., II 1883 r.* „Kievskaja Starina" 1884 T. VIII s. 482–487, T. IX s. 126–130 [recenzja].

Nowosielski A. zob. Marcinkowski A.

Opis gospodarstwa cząstkowego we wsi Zahajpolu (starostwo kołomyjskie, gmina Zahajpol). W: *Encyklopedia rolnictwa i wiadomości związek z niem mających.* Wyd. pod reg. J.T. Lubomirskiego, Ed. Stawiskiego, St. Przystańskiego, przy współudziale L. Krasińskiego, L. Kronenberga, J. Zamojskiego. T. II Warszawa 1874, s. 1165–1167.

Ostaszewski S. *Piū kopy kazok napysaŭ ... dla wesołoho mira.* Wilno 1850. Rec.: Wł.W. [K.W. Wójcicki] „Biblioteka Warszawska" 1852 T. 2 s. 141–153.

Pabst K.R. *Über Gespenster in Sage und Dichtung. Zwei akademische Vorträge in Bern...* Bern 1867.

Parylak P. *Prowincjonalizmy mowy polskiej w Drohobyczu i jego okolicach zestawione i porównane z językiem ruskim, staropolskim i narzeczem kaszubskim.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej" T. I: 1877 s. (57)-(96).

Pauli Ż. *Pieśni ludu ruskiego w Galicji.* T. 1–2 Lwów 1839–1840.

— *Starożytności galicyjskie.* Zebrał i wydał... Lwów 1840.

Pavlovič A. *Pěsni russkago Makovickago ljuda v Ugrii.* W: J.F. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi.* Č. 2 Moskva 1878, s. 699–717.

Petruševič A.S. *Lingvističnо-istoričeskii razsuždenija...* Otbitok iz „Literaturnogo Sbornika" za god 1887. Lvov 1887.

— *Lingvističesko-istoričeskija izsledovanija o načatkach goroda Lvova i okrestnostej jego s vozzrěnijem na predistoričeskija vremena pereselenija slovenskich i rumunskich plemen iz pridunajskich stran v predkapatskija oblasti.* Vyp. II Lvov 1893.

— *Obščerusskij dnevnik cerkovnych, narodnych, semejnych prazdnikov i chozjajstvennych zanjatij, primět i hadanij.* „Vremiennik Stavropigijskogo Instituta na god 1866", s. 67–156 i odbitka: Lvov [1865].

— *Volynsko-Galickaja lětopis sostavlennaja s koncem XIII věka (1205–1292).* Izdal i objasnil... Lvov 1871. Zob. też wyżej: *Galicko-Volynskaja letopis.*

Pieśni ruskie z notami. „Przyjaciel Ludu" R. 10 T. I 1843 nr 17.

Pěsně narodni zob. [Golovackij F.J., Šaškevič M.R., Vagilevič J.D.] *Pěsně narodni.*

Ploss H.H. *Das Kind in Brauch und Sitte der Völker. Anthropologische Studien.* B. 1–2 Stuttgart 1876.

Podania, przesądy i nazwy ludowe w dziedzinie przyrodnictwa. „Przyrodnik" R. 2: 1872 nr 1 s. 34–35, nr 2 s. 65–66, nr 6 s. 194–195.

Pol W. *O Huculach.* „Biblioteka Naukowego Zakładu im. Ossolińskich" 1847 T. I, s. 662–668.

— *Prelekcje. Północny wschód Europy pod względem natury.* Z. 1 Kraków 1851.

— *Północny wschód Europy.* Cz. I *Prelekcje wstępne. Rzut oka na powierzchnię europejskiego lądu.* Cz. II *Hydrografia.* W: tegoż *Dzieła prozą.* Pierwsze wydanie zbiorowe T. I Lwów 1875.

— *Północny wschód Europy.* Cz. III *Obrazy z życia i natury.* W: tegoż *Dzieła prozą.* Pierwsze wydanie zbiorowe T. II Lwów 1876.

— *Rzut oka na północne stoki Karpat.* W: tegoż *Dzieła prozą.* Pierwsze wydanie zbiorowe T. III cz. I: *Pisma geograficzne pomniejsze.* Lwów 1877, s. 3–116, pierwodruk: Kraków 1851.

Polnoe sobranie russkich lětopisej izdannoe po vysočajšemu poveléniju Archeografičeskoju Kommissieju. T. I: *Lavrentievskaja i Troickaja lětopisi.* Sanktpeterburg 1846.

Popeleva K. z Jelovickich *Skazka „O dwoch bratjach, majuščom i běbnom" i pěsn obžinkowaja.* W: *Zorja galickaja jako al'bum na god 1860.* Ve L'vově [b. r.] s. 540–548. Przedruk w: O. Kolberg *Podole* (DWOK T. 47) s. 250–255.

Potebnja A.A. *K istorii zvukov russkago jazyka.* Voroněž 1876, ottisk iz „Filologičeskich Zapisok". Toż T. II–IV Varšava 1880–1883, [odbitki z:] „Russkij Filologičeskij Věstnik".

Powieść minionych lat. Przełożył i opracował F. Sielicki. Wrocław-Warszawa-Kraków 1999 (BN II nr 244); zob. też wyżej: *Latopis Nestora.*

Program wystawy etnograficznej Oddziału Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego obejmującego powiaty: kołomyjski, śniatyński, horodeński, zaleszczycki i borszczowski, połączonej z wystawą płodów górskich. „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. V: 1880 s. XXV–XXVI.

Przybysławski W. *Ustęp z poszukiwań archeologicznych w Horodnicy nad Dniestrem dokonanych w r. 1878.* „Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej " T. III: 1879 s. 70–73.

R. zob. Wójcicki K.W.

Rosenblatt J. *Czarownica powołana. Przyczynek do historii spraw przeciw czarom w Polsce.* Warszawa 1883. „Biblioteka Umiejętności Prawnych" seria 3, T. 8.

Rościszewski A.J. *Uwiadomienie o mających się znajdować starożytnościach w kraju naszym, w Galicji przez...* „Czasopism Naukowy Księgozbioru Publicznego imienia Ossolińskich" R. 1: 1828, z. 4 s. 85–92.

Ruch przedwyborczy. „Gazeta Narodowa" 1879 nr 149 i 151.

Ruiny klasztoru w Kałuskach w obwodzie stanisławowskim w Galicyi. „Przyjaciel Ludu" R. 3 T. 2 1837 nr 47 s. 370–372 [z ryc.].

[Rzepecki K.W.] Białyniak *Pamiętniki Starego Żołnierza napisane przez...* „Oświata" R. II: 1877, nr 53–104.

[Rzewuski H.] *Pamiątki J. Pana Seweryna Soplicy, cześnika parnawskiego.* T. I–IV Paryż 1841.

Sacharov I.P. *Skazanija russkago naroda o semejnoj žizni svoich predkov.* Č. 1–2 Sanktpeterburg 1836–1837.

Salamon Š. *Kolomyjki i šumki sobral z ust naroda ... s nutami 4 arij narodnych.* Lvov 1863. Przedruk w: J.F. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi...* Moskva 1878, č. II, s. 740–841, pt. *Kolomyjki i šumki sobrannyja najboljeje v Podgorě Sčastnym Salamonom i izdannyja v Lvově 186[3] goda* [w przedruku w tytule rok 1864 i bez zapisów nutowych].

Šaškevič M.R. zob. [Gołovackij J.J., Šaškevič M.R., Vagilevič J.D.]

Schiller F. *Der Gang nach dem Eisenhammer.* W: tegoż *Gedichte.* Bd. 1 Leipzig 1807 s. 171–183. Przekład A. Gorczyńskiego pt. *Droga do hamerni* w: F. Schiller *Dzieła wybrane.* T. 1 Warszawa 1955 s. 71–77.

— *Der Handschuh.* W: tegoż *Gedichte.* Bd. 1 Leipzig 1807 s. 139–142. Przekład zob. wyżej: Mickiewicz A. *Rękawiczka.*

Schneider A. *Encyklopedia do krajoznawstwa Galicyi pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym, orograficznym, hydrograficznym, geognostycznym, etnograficznym, handlowym, przemysłowym, sfragistycznym etc. etc.* T. 1–2 Lwów 1868–1874.

Schönwerth F. *Aus der Oberpfalz. Sitten und Sagen.* Th. I-III Augsburg 1857, wyd. II: Augsburg 1869.

[Siarczyński F.] Fr.S. *Rozprawa o początku nazwy Rusi i Rusinów.* „Czasopism Naukowy Księgozbioru Publicznego im. Ossolińskich" R. 1: 1828 z. 2 s. 3–30.

— Fr.S. *Ślady wału Trajana w Galicyi i Rusi.* „Czasopism Naukowy Księgozbioru Publicznego im. Ossolińskich" R. 1: 1828 z. 2 s. 116–121.

Siemieński L. *Wieczornice. Powiastki, charaktery, życiorysy i podróże.* T. 1-3 Wilno 1854. [Tam:] *Królewicz Arrahański. Uryweh z moich wspomnień.* T. II s. 227–268; *Diabeł w Krakowie. Stara gawęda.* T. III s. 118–147.

Sprawozdanie Zarządu Oddziałowego Towarzystwa Tatrzańskiego w Stanisławowie z wycieczki w Karpaty obwodu stanisławowskiego i kołomyjskiego odbytej w r. 1876. „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. II: 1877 s. 33–39.

Srezniewskij I.I. *Zaporožskaja starina.* Č. I Charkov 1833.

Stanisławów, 26 grudnia. „Kraj" 1870 nr 298

Stecki T.J. *Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym.* T. I-II Lwów 1864–1871.

Syrenius S. *Zielnik herbarzem z języka łacińskiego zowią, to jest opisanie własne imion, kształtu, przyrodzenia, skutków i mocy ziół wszelakich, drzew, krzewin i korzenia ich...* Kraków 1613.

Szafarzyk P.J. *Słowiański narodopis.* Przełożył z czeskiego P. Dahlman. Wrocław 1843.

Szaraniewicz I. *Zaczątki słowiańskie u stoków Karpat. Rzecz [...] odczytana 18. lipca 1870 podczas Zjazdu pedagogicznego w Kołomyi.* Przekład z ruskiego. Przedruk z czasopisma „Szkoła". We Lwowie 1870.

Szulc K. *Mythyczna historia polska i mythologia słowiańska wyłożona i wyjaśniona przez ...* Poznań 1880.

Szymonowic Sz. *Czary. Sielanka piętnasta.* W: tegoż *Sielanki i pozostałe wiersze polskie.* Opracował J. Pelc, wyd. drugie zmienione. Wrocław-Warszawa-Kraków 2000, Biblioteka Narodowa I nr 182, s. 134–140, pierwodruk w: tegoż *Sielanki.* Zamość 1614.

Szyrma L. *Dumki ze śpiewów ludu wiejskiego Czerwonej Rusi.* „Dziennik Wileński" 1818 T. I nr 5 s. 486–496.

Śleńdziński A.J. *Przyczynek do flory obwodu kołomyjskiego.* „Sprawozdania Komisji Fizjograficznej AU" T. IX 1875 s. (49)–(71).

— *Wykaz roślin zebranych w obwodzie kołomyjskim w roku 1875.* „Sprawozdania Komisji Fizjograficznej AU" T. X 1876 s. (91)–(112).

Świeżawski E. *Rachmanie i Rachmański Wełykdeń.* „Wędrowiec" 1881 nr 230, s. 327–330.

Święcki T. *Opis starożytnej Polski.* T. I-II Warszawa 1816. Wydanie II: Warszawa 1828. Reedycja fotooffsetowa wyd. z 1828 r.: Warszawa 1984 T. 1-2.

Tacyt K.K. *Germania.* Przekład A.S. Naruszewicza, wyd. K.J. Turowskiego, Kraków 1861.

Talapkovič *Pěsni Ugorskoj Rusi sobrannyja ... byvšym svjaščennikom w Bělkach.* W: J.F. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi...*, Č. II Moskva 1878, s. 535-559

Tarnowski S. *Cesarz w Galicji.* „Przegląd Polski" R. XV 1880, z. IV s. 3-38.

— *Z Kołomyi.* „Przegląd Polski" R. XV 1880, z. IV s. 183-239.

Tatomir L. *Geografia Galicyi. Podręcznik dla uczniów seminariów nauczycielskich i dla nauczycieli szkół ludowych.* We Lwowie 1874. Wyd. II: Lwów 1876.

Teclo D.N. *Romana. Prémiere danse de salon nationale pour le piano.* Vienne br.

Torons'kij A.I. *Pěs'ni Rusinow-Lemkov v Galicii.* W: J.F. Golovackij *Narodnyja pěsni Galickoj i Ugorskoj Rusi...* Č. II Moskva 1878, s. 718-738. Przedruk w: O. Kolberg *Sanockie-Krośnieńskie* cz. I-III (DWOK T. 49-51).

— *Rusiny-Lemki.* W: *Zoria galickaja jako al'bum na god 1860.* Ve L'vově [b. r.], s. 389-428. Przedruk w: O. Kolberg *Sanockie-Krośnieńskie* cz. I-III (DWOK T. 49-51).

Trudy etnografičesko-statističeskoj ekspedicii v Zapadno-russkij kraj, snarjažennoj Imperatorskim Russkim Geografičeskim Obščestvom, Jugozapadnyj Otděl. Materialy i izsledowanija sobrannyje P.P. Čubinskim. T. I-VII S. Peterburg 1872-1879.

Turkawski M. *Wspomnienie wystawy etnograficznej Pokucia w Kołomyi.* „Kłosy" 1881 T. XXXII nr 831-835.

— *Wystawa etnograficzna Pokucia w Kołomyi.* „Czas" 1880 nr 244, 245, 247-249, 254, 259-261, 264, 266, 268, 270-272, 275.

— *Wystawa etnograficzna w Kołomyi.* „Wędrowiec" T. VII: 1880 nr 163.

Turowski K.J. *Dumy o zbójcach na pograniczu Polski i Węgier przez ...* „Sławianin" T. II: 1839 s. 100-106.

[Turowski K.J.] K... J... T...*Dodatek do zbiorów pieśni ludu polskiego i ruskiego.* Lwów 1846.

— *Uwagi nad niektórymi pieśniami poetów ludu.* Lwów 1835.

[Tyszkiewicz E.] Eus. hr. T... *Rzut oka ma źrzódła archeologii krajowej, czyli opisanie zabytków niektórych starożytności odkrytych w zachodnich guberniach cesarstwa rosyjskiego przez...* Wilno 1842.

Ulanowska S. *Wśród ludu krakowskiego.* „Wisła" T. 1: 1887 s. 31-35, 69-73, 99-105, 143-149, 188-192.

W Pawelczach pod Stanisławowem ... „Czas" 1874 nr 290 [notatka w dziale „Kronika miejscowa i zagraniczna"].

Wachmann J.A. *L'Echo de la Valachie. Chansons populaires Roumains transcrites pour le piano seul..., 3ies Heft der walachischen Volksmelodien.* Wien [1860]. Wydanie fotooffsetowe w: Gheorghe Ciobanu *Culegeri de folclor şi cîntece de lume.* Bucuresti 1976, s. 31–76.

Wacław z Oleska zob. Zaleski W.

Wagilewicz D.J. zob. też Wagilewicz Haliczanin, Wahylewič D.J., Wahylewicz D.J. i [Gołovackij F.J., Šaškevič R., Vagilevič D.]

Wagilewicz D.J. *Monastyr Skit w Maniawie.* Lwów 1848.

Wagilewicz Haliczanin *O mieszkańcach wschodniej części gór karpackich.* „Przeglad Naukowy" R. 3: 1844 T. II nr 15 s. 161–177, T. IV nr 28 s. 16–27, nr 29 s. 48–60, nr 30 s. 73–85.

Wahylewič D.J. zob. też Wagilewicz D.J., Wagilewicz Haliczanin, Wahylewicz D.J. i [Gołovackij F.J., Šaškevič R., Vagilevič D.]

Wahylewič D.J. *Bojkové, lid ruskoslovanský w Haličjch.* „Časopis Českého Museum" R. 15: 1841 sv. I, s. 30–72.

— *Huculowé, obywatelé wýchodnjho pohořj karpatského.* „Časopis Českého Museum" R. 12: 1838 sv. IV s. 475–498, R. 13: 1839 sv. I s. 45–68.

— *O upjrech a wid'mách.* „Časopis Českého Museum" R. 14: 1840 sv. III s. 232–261.

[Wahylewicz D.J., pseud.:] Dalibor J.W. *Pogrzeb u Słowian.* „Biblioteka Warszawska" 1841 T. 2 s. 649–658.

Wajgel L. *O Burkucie i jeziorach czarnohorskich (Opis wycieczki odbytej w r. 1879).* „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. V: 1880 s. 60–75.

— *O Hucułach. Zarys etnograficzny.* Odbitka z „Pamiętnika Towarzystwa Tatrzańskiego" T. XI, Kraków 1887.

— *Rys miasta Kołomyi.* Kołomyja 1877.

Widman zob. Wójcicki K.W.

Wierzbicki L. *Wzory przemysłu domowego. Ornamente der Hausindustrie. Ornaments de l'industrie domestique.* Zebrał i zestawił ... Seria I–X Lwów 1880–1889, wyd. II Lwów 1887–1889. Recenzja serii I: X[1] *Wzory...* „Gazeta Lwowska" 1880 nr 222; rec. serii 7 i 8: Z.R. *Wzory...* „Przegląd Powszechny" R. I: 1884 z. 12 s. 472. [Seria I i II: *Hafty włościan na Rusi.* S. III i IV: *Kilimki i dywany włościan na Rusi.* S. V: *Naczynia z Kossowa.* S. VI: *Wyroby metalowe włościan na Rusi.* S. VII: *Wyroby snycerskie włościan na Rusi (Hucuły).* S. VIII: *Hafty włościan na Rusi (Hucuły).* S. IX: *Wyroby gliniane włościan na Rusi (Sokal).* S. X: kilimki i dywany, tkaniny, pisanki.]

[1] [W rkp. Kolberga (teka 23, sygn. 1261, k. 21) notatka, według której autorem recenzji był Łoziński: „«Gazeta Lwowska» 1880, nr 222, dobry artykuł Łozińskiego z powodu wydanego przez Wierzbickiego i Dzieduszyckiego albumu".]

Wiślicki A. *Geografia*. Lwów 1876.[1]

Witwicki S. *Hucuły*. „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. I: 1876, cz. II, s. 65–85.

— *Rys historyczny o Hucułach... z dołączeniem mapy geograficznej obecnej siedziby Hucułów*. We Lwowie 1863. Wyd. wznowione pt. *O Hucułach. Rys historyczny*. Lwów 1873.

— *Zwyczaje, przesądy i zabobony Hucułów*. „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego" T. II: 1877, cz. II, s. 76–82.

Wolf J.W. *Niederländische Sagen. Gesammelt und mit Anmerkungen begleitet herausgegeben...* Leipzig 1843.

Wójcicki K.W. zob. też Bielowski A. *Pokucie* ..., Ostaszewski S. *Pitt kopy kazok...*

Wójcicki K.W. *Dobosz. (Powieść z r. 1740). Wyjęta z noworocznika warszawskiego pod napisem „Niezapominajka"*. „Przyjaciel Ludu" R. 5 T. 2: 1839, nr 40 s. 319–320, nr 41 s. 326–328, nr 42 s. 334–335, nr 43 s. 342–344, nr 45 s. 357–359.

[Wójcicki K.W.] K.Wł.W. *Hucuły*. „Tygodnik Ilustrowany" 1861 T. III nr 91 s. 232–234, z ryc. [J.] Kossaka *Hucuły wędrowne*.

Wójcicki K.W. *Klechdy, starożytne podania i powieści ludu polskiego i Rusi*. T. I–II Warszawa 1837. Też: Wybór i opracowanie R. Wojciechowskiego. Warszawa 1972 (według wyd. III z 1876 r.)

[Wójcicki K.W.] K.W. *Książe Arrahański*. „Dziennik Warszawski" 1854 nr 106, 107, 109, 113, 114, 117, 122, 123..

— K.W.W. *Nadprucie. Wyjątek z opisu Pokucia*. „Kwartalnik Naukowy" T. II: 1835 z. I s. 94–102.

— K.W.W. *Nadprucie. Wyjątek z opisu Pokucia*. „Muzeum Domowe" 1835 s. 358–360.

Wójcicki K.W. *Pieśni ludu Białochrobatów, Mazurów i Rusi znad Bugu*. T. 1–2 Warszawa 1836. Też: wydanie fototypiczne pod red. H. Kapełuś, posłowie i opracowanie R. Wojciechowski, T. 1–2 Wrocław 1976.

[Wójcicki K.W.] K.Wł.W. *Sawa-Caliński*. W: *Encyklopedia powszechna*. S. Orgelbranda T. 23, Warszawa 1866, s. 27–28.

Wójcicki K.W. *Stare gawędy i obrazy*. T. I–IV Warszawa 1840. (Tam: *Hucuły*, T. II s. 119–168; *Góralka*, T. II s. 189–236; *O przysłowiach historycznych i rolniczych ludu w Polsce i na Rusi*, T. II s. 237–276; *Topielcy*, T. II s. 291–305; *Ślina*, T. II s. 307–322; *Dobosz*, T. III s. 1–60; *Śpiewacy w Polsce i na Rusi*, T. III s. 217–245; *Powietrze*, T. IV s. 291–312.)

[Wójcicki K.W.] R. *Świtezianki*. „Kłosy" 1871 T. XII, nr 288, s. 6.

Wojcicki K.W. *Zarysy domowe*. T. I–IV Warszawa 1842. [Tam: *Ptaki, drzewa i krzewy. Zioła, kwiaty i zwierzęta*, T. II, s. 55–478; *O czarownicach*, T. III, s. 131–175.]

[1] [Nota według zapisu Kolberga.]

Zachariasiewicz J. *Jan Wagilewicz.* „Tygodnik Ilustrowany" 1866 T. XIV nr 357–358.

[Zaleski W.] Wacław z Oleska *O pieśniach ludu (wyjątek z obszerniejszej rozprawy o tym przedmiocie napisanej).* „Rozmaitości. Dodatek do Gazety Lwowskiej" 1831 nr 45–48.

— Wacław z Oleska *Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego.* Z muzyką instrumentowaną przez Karola Lipińskiego. Lwów 1833.

Zamek rakowiecki. „Przyjaciel Ludu" R. 3 T. II 1837 nr 39, s. 305–306 [z ryc.].

Zawadzki W. *Bogactwo Pokucia. Na Wystawie Etnograficznej w Kołomyi.* „Biesiada Literacka" 1880 nr 252–253.

— *Huculi. Szkic etnograficzny.* „Kłosy" 1872 T. XV nr 383, 385, 387, 390, 391, 1873 T. XVII nr 428–431.

[Zawadzki W.] *Korespondencja „Tygodnika Ilustrowanego" (spóźniona). Z Galicji we wrześniu.* „Tygodnik Ilustrowany" 1880 T. X nr 252.

Zawadzki W. *Obrazy Rusi Czerwonej.* Z rysunkami J. Kossaka. Poznań 1869. Pierwodruk rozdziałów I–IV: „Tygodnik Ilustrowany" 1864 T. IX nr 223–232.

[Zieliński L.] L. Z... *Sawa Czały, kozak z Zaporoża (Rzecz z r. 1596).* Zebrał i ułożył... „Lwowianin" 1840 z. 1 s. 7–13.

Zubrzycki D. *O śpiewach ludu pospolitego.* „Pielgrzym Lwowski" R. II: 1823 s. 49–50.

Zwaliska zamku Kynast na Dolnym Szląsku. „Tygodnik Ilustrowany" 1884 T. III nr 65 i nr 66 (z 2 ryc.)

Zwyczaje ludu. „Pamiętnik Naukowy" 1837 z. 4 s. 44–77.

Žiteckij P.I. *Očerk zvukovoj istorii malorusskago naréčija.* „Kijevskija Universitetskija Izvěstija" 1875 nr 2–10 [i odbitka:] Kiev 1876.

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH[1]

Akreszory, pow. Kossów **I** — 147
Anglia **IV** — 31
Antwerpia, Antwerpen, Holandia **V** — 239
Ardan zob. Jordan
Asien zob. Azja
Austria, Awstrija **I** — 31, 344, **II** — 290, **III** — 130
austriackie arcyksięstwo **I** — 349
Austro-Węgry **IV** — VIII
Awinion, Francja **I** — 340
Awstrija zob. Austria
Azja, Asien **V** — 224, 295

Babczyn Gaj, las **III** — 203, **V** — 223
Babin, pow. Kossów **I** — 48
Baginsberg, przedmieście Kołomyi **I** — 26
Baiern zob. Bawaria
Baile Herculane, Herculesbad, Rumunia **I** — 343
Bajesd zob. Baresd
Balińce, pow. Kołomyja **I** — 14, 48
Bałaharówka, Bałahorówka, pow. Horodenka **I** — 48
Bałki, przedm. Śniatynia **I** — 44
Bania zob. Rodnia

[1] Indeks obejmuje cztery tomy *Pokucia* oraz tom suplementowy. Oznaczone są one odpowiednio cyframi I-V (cz. I -IV *Pokucia* i suplement potraktowany tu jako cz. V). Pisownię nazw i przynależność administracyjną miejscowości ustalono według *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego...* T. I-XV, Warszawa 1880-1902. Nazwy niezidentyfikowane opatrzone są znakiem zapytania.

Bania Berezowska, Bańki, pow. Kołomyja **I** — 72, **III** — 175
Bańki, zob. Bania Berezowska
Bardiów, Słowacja **I** — 9
Baresd (błędnie Bajesd) = Barastii Hateguluni, Rumunia **III** — 5
Barysz, pow. Buczacz **I** — 7, **V** — IX
Batiatycze, pow. Żółkiew **III** — 203
Bawaria, Baiern **I** — 19
Bělki, zob. Bielki
Bełełuja, Biełełuja, pow. Śniatyń **I** — 13, 46, ryc. po s. 54, 69, ryc. przed s. 75, 147, 229, 230, **II** — 31, **III** — 51, 53
Bendery?, Besarabia? **II** — 18
Beremiany, pow. Zaleszczyki **I** — 49
Beresteczko, Beristeczko, pow. Dubno **II** — 3-6, 22, **III** — 65, **V** — 104
Berezów Niżny i Wyżny, pow. Kołomyja **I** — 13, 42, 56, 64, 70, 147, **V** — 41
Berezów Wyższy = Berezów Wyżny, pow. Kołomyja **I** — 43
Bereżnica Szlachecka, pow. Kałusz **I** - 20
Berlin, Niemcy **V** — XII
Berno, Bern, Szwajcaria **V** — 211, 303
Berry **I** — 310
Besarabia, Bessarabia **I** — 27, 343, **III** — 147
Betlejem, Betłejem, Wetlejem, Wytlejem, starożytna Judea **I** — 90, 116, 120
Białacerkiew, pow. Wasylków **I** — 353, **V** — 101
Biała Krynica, Białokrynica = Białokiernica, pow. Suczawa **I** — 346, **V** — 98, 297
Białoruś **V** — XL, 269, 271
Biały Czeremosz zob. Czeremosz Biały
Bielecki Garb, wzgórze **III** — 203
Bielki, Bělki? **V** — 65, 307
Bielowce, Biliwcie, pow. Czortków **V** — 26
Bielełuja zob. Bełełuja
Bilcze, pow. Zaleszczyki **I** — 72
Biliwcie zob. Bielowce
Biłogrod? **I** — 101
Böhmerwald zob. Szumawa
Bohósław, Bohosław, pow. Kaniów **II** — 5, 49
Boldogfalva zob. Sintamarie
Bołszowce, pow. Rohatyn **I** — 4, **V** — IX

Borowce? **II** — 116
Borsuków Dział? **I** — 9
borszczowski powiat **I** — XII, 11, 44–46, 69, 72, 73, **V** — XIII, 305
Borszczowskie **I** — 39
Borszczów **I** — 46, 70
Borysław, pow. Drohobycz **I** — 71
Boryspol, pow. Perejasław **V** — 280, 281
Bośnia **IV** — VIII
Botuszany, pow. Bałta **II** — 18
Bretania **V** — 60
Brusni Dweri, jaskinia **III** — 100
Brustury, pow. Kossów **I** — 47, **V** — XXIV, XXVIII, XXX, 81, 87, 191
Brzeżany **I** — 129
brzeżański cyrkuł **I** — 17
brzeżański obwód **I** — 345
Brzeżańskie **I** — 339, **V** — 182
Brzozowiec (błędnie Brzowiec), pow. Sanok **III** — 201
buczacki powiat **I** — 49
Buczacz, Buczecie **I** — 7, 250, 343, **V** — 182, 206
Buczaczki, pow. Kołomyja **I** — 14
Budapeszt, Węgry **V** — 62, 105
Bug, dopływ Wisły **I** — 8, **V** — XXXIX, 103, 309
Bukareszt, Rumunia **V** — 165
Bukowina **I** — 3, 12, 39, 44, 53, 62, 65, 148, 274, 343, 346, 347, **III** — IX, 8, 15, 16, 69, 71, 167, **V** — 72, 183, 202, 295
Burkut, Burgut, źródło **V** — 67, 296, 308
Bystra, połonina **III** — 82
Bystrzyca, Bistriza Fluss, dopływ Dniestru **I** — 203, 340, 347
Bystrzyca Nadworniańska, Tyśmienica, dopływ Bystrzycy **I** — 8, **V** — 71

Californien zob. Kalifornia
Carogród? **V** — 279
Ceniawa, pow. Kołomyja **I** — 41
charkowska gubernia **III** — 170, **V** — 272
Charków **II** — 289, **III** — 146, 170, **V** — 268
Chełm **V** — IX
Chełmskie **V** — XLIX, 272, 273
Chełmskie Podlasie zob. Podlasie Chełmskie

chersońska gubernia **III** — 92, **V** — 272
chersońskie stepy **I** — 347
Chiny, China **V** — 225, 302
Chlebiczyn = Chlebiczyn Leśny, pow. Kołomyja, albo Chlebiczyn Polny, pow. Śniatyń **I** — 64
Chlebiczyn Polny, pow. Śniatyń **I** — 46
Chocimierz, pow. Tłumacz **I** — 12, 17, 48, 137, 224, **II** — 22, 89, 124, **III** — 26, 163, **IV** — 7
Chojnik, Kynast, zamek **IV** — 108, **V** — 326, 310
Chomiakówka, pow. Kołomyja **I** — 14, 147, **V** — 85
Chorosna, las **I** — 5
Chorwacja **IV** — VIII
Chwaliboga, pow. Kołomyja **I** — 14, 48
Ciopeia, Csopea, Rumunia **III** — 5
Cisa, dopływ Dunaju **III** — 201
Csopea zob. Ciopeia
Cygany, pow. Borszczów **I** — 46
Czarne Morze zob. Morze Czarne
Czarne Pomorze zob. Pomorze Czarne
Czarnogóra **IV** — VIII
Czarnohora, Czarnogóra, Czornohora, Czornahora, góry **I** — 3, 11, 48, 292, **II** — 226, **IV** — 271-274, 318, **V** — VIII, XII, XIV, XXXVII, 66, 72, 283, 297, 301
Czarnylas, las **I** — 5
Czaszyn, pow. Sanok — **III** 201
Czechowa, pow. Kołomyja **I** — 14, 48
Czechy **III** — 205, 213, **IV** — 318, **V** — XXXV, 225, 226
Czeczwa, dopływ Łomnicy **I** — 341
Czeremosz, dopływ Prutu **I** — 7, 46, 48, 73, **III** — 32, 69, 201, 203, 238, **V** — VIII, 183
Czeremosz Biały, dopływ Czeremoszu **I** — 7
Czernelica, pow. Horodenka **I** — 12, **II** — 47, 55, 66, 68, 112, 122, 148, 199, **III** — 24, 48, 125, 137, 145, 152, 153, **V** — 17, 143
Czerniatyn, pow. Horodenka **I** — 46, 48, 69, **II** — 37, 56, 117, 141, 189, **V** — 17, 19, 110
Czerniawa, dopływ Prutu **I** — 13
czernihowska gubernia **V** — 271
Czernihów **V** — 98, 266

Czerniowce, Czernowcie, Czyrniowce **II** — 203, 207, **V** — XXX, XXXII, LIX, 107, 226
Czerskie **V** — 272
czerwieńskie grody **I** — 8
Czerwona Ruś zob. Ruś Czerwona
Czornohora zob. Czarnohora
Czortkowskie **V** — 26, 181, 201
Czortków **V** — 154
Czortowiec, Czortiwec, pow. Horodenka **I** — ryc. przed s. 1, 7, 12-14, 34-37, 39, 48, ryc. po s. 48, 52, 55, 57, ryc. po s. 58, 59, 65, 69, 79, 81, 118-121, 131, 134, 135, 147, 148, 153, 199, 200, 202, 208, 214, 232, 234, 249, 259, 265, 267, 270, 278, **II** — 1, 13, 18, 20, 25, 27, 31, 33, 34, 39, 41, 45, 51, 54, 57, 60, 65, 71, 76, 82, 84, 87, 91, 99, 100, 106, 110, 111, 121, 137, 140-144, 149, 150, 174, 177, 178, 197, 198, 211, 215, 216, 220-222, 224, 227, 230, 235, 242, 244, 259, 286, **III** — ryc. przed s. 1, 4, 5, 7, 9, 18-22, 47, 49, 91, 123, 125, 146, 150, 153, 162-166, 168-175, 178, **IV** — XI, 25-27, 34, 50, 70, 190, 230, 253, 295-305, **V** — VII, X-XIII, XV, XXVIII, XXXVI, XL, XLIII, 17, 19, 26, 32, 33, 76, 78, 79, 88, 110, 116, 148, 149, 151, 168, 174, 175, 217, 244, 256, 258, 264
Czuréń? **II** — 47, **V** — 19, 20
Czyrniowce zob. Czerniowce

Dacja **I** — 8
Daleszowa, pow. Horodenka **I** — 22, **II** — 47, **III** — 48, 163
Dalnicz, pow. Żółkiew **III** — 203
Damschitz? **I** — 341
Debésławce, pow. Kołomyja **I** — 46
Delatyn, pow. Nadwórna **I** — 5, 7, **V** — 301
Didcze Pekło, przepaść **III** — 82
Dniepr, Dnipr, rzeka **III** — 143, 202, **V** — 98
Dniestr, Dnistr, Nistr, rzeka — **I** 3-5, 8, 12, 13, 17, 34, 62, 72, 102, 122, 125, 126, 201, 203, 339, 340, 342, 343, 346, 348, **II** — 44, 68, 85, 194, 205, 220, 223, 268, 293, **III** — 38, 92, 109, 125, 203, 218, **IV** — X, 275, 295, **V** — VIII, XX, LI, 70, 71, 73, 74, 76, 98, 269, 277, 300, 305
Dnipr zob. Dniepr
Dobrowlany, pow. Zaleszczyki **I** — 44, 69
Dobrowódka, pow. Kołomyja **III** — 123, 128, 129, **V** — XXX, 148
Dolina (błędnie Dolna), pow. Tłumacz **I** — 17, 341

Don, rzeka **II** — 249
Dora, pow. Nadwórna **I** — 7
Dorosne zob. Nadorożna
Drezno, Niemcy **V** — 143, 238
Drohobycz, Drugabec **I** — 9, **V** — 218, 303
Dubkowce, pow. Skałat **V** — 63, 297
Dubowice, Dubnice, pow. Stanisławów **I** — 340
Dunaj, rzeka **I** — 8, 343, **IV** — 275
Dżurków, Dziurków, pow. Kołomyja **I** — 48, 77, 234, 318, **II** — 23, 32, 41, 56, 58, 71, 73, 94, 155, 177, 211, 214, 243, 253, 258, **III** — 16, 33, 34, 67, 124, **V** — 14, 16, 17, 19, 108-110, 214
Dżurów, pow Śniatyń **I** — 64
Dżuryło? **II** — 101
Dźwinogród, pow. Borszczów **I** — 45, 73

Egipt **V** — 82
ekaterynosławska gubernia **V** — 272
Europa **III** — 9, **V** — 68, 304

Francja **I** — 310
Füzesd = Fizes, Rumunia **III** — 5

Galicja, Galičyna, Haličja **I** — 8, 26, 34, 61, 71, 153, 166, 348, **II** — 4, 51, 52, 54, 203, 205, 213, 289, **III** — 203, **V** — XXV, XXXV, XXXIX, XLII, XLV-XLVIII, 61-64, 67-72, 78, 84, 89, 99, 223, 245, 263, 295, 298, 302, 303, 305-308, 310
Galicja Wschodnia **III** — 105, **V** — XXII, 264
Galickaja Ruś zob. Ruś Halicka
Germania **III** — 205, **V** — 225, 307
Głuszków, pow. Horodenka **I** — 48, **II** — 189, **III** — 166
Gody, pow. Kołomyja **II** — 96, **V** — XXX, 120, 121, 136, 145, 147, 148
Goł...? **V** — 109
Gruszka, Odzernim?, pow. Tłumacz **I** — 341
Gwoździec, Gwoździec Miasto, Gwoździec Nowy, Hwizć, Hwizdec, pow. Kołomyja **I** — 10, 14, 45, 48, 56, 63, 201, 207, 221, **II** — 29, 40, 51, 69, 100, 105, 132, 136, 196, 208, 228, 244, 246, 256, **III** — 6, 29, 36, 42, 47, 58, 64, 141, 165, 173, **IV** — 93, 101, 145, 169, 171, 197, 226, 243, **V** — 21, 22, 90

Gwoździec Mały, Małohwizdec, przedmieście Gwoździca, pow. Kołomyja **III** — 16
Gwoździec Stary, Starohwizdec, pow. Kołomyja **I** — 14, 45, 48, **II** — 110, 111, **III** — 16

Hajpol zob. Zahajpol
Hajsyn **II** — 76
Haličja zob. Galicja
halicka ziemia **I** — 4, 17
Halicz = halickie księstwo **I** — 8
Halicz, Halycz, pow. Stanisławów **I** — 9, 12, 17, 47, 101, 106, 117, 339, 345, **II** — 78, 104, 118, 129, 151, 169, 172, 180, 183, 186, 212, 215, 228, 233, 258, 265, 273, **III** — 140, **V** — 71, 179
Hanczarów, pow. Horodenka **II** — 214
Harasymów, Harasimów, pow. Horodenka **I** — 36, 48, 52, 55, 121, 131, 135, 147, 157, 199, 202, **II** — 20, 25, 30, 42, 46, 53, 64, 70, 80, 87, 109, 137, 138, 144, 166, 179, 182, 184, 188, 200, 213, 220, 224, 226, 232, 234, **III** — 26, **IV** — 22, **V** — XXXVI, 116, 257
Hatzeger? **III** — 5
Hawrylak, Hawrilok, pow. Horodenka **I** — 48, **IV** — 27
Herculesbad, Herkulesbad zob. Baile Herculane
Hodesa zob. Odessa
Hołosków, pow. Nadwórna **II** — 257, **V** — XXVII, 50, 51, 54, 65, 156
Horodenka, Horodeńka **I** — 12, 13, 26, 39, 49, 59, 69, 80, 83, 120, 124, 129, 130, 132, 143, 146, 160, 165, 201, 210, 211, 213, 215, 219, 221, 263, 271, 274, 350, 354, **II** — 3, 4, 44, 47, 60, 61, 64, 69, 76, 102, 116, 117, 119, 123, 128, 133, 134, 141, 147, 188, 234, 239, 250, 264, 293, **III** — 5, 8, 11, 12, 23, 32, 33, 52, 53, 62, 71, 75, 109, 125, 134–141, 149, 151–154, 161, 164–166, 170, 172, 176, 177, **IV** — 26, 38, 46, 58, 76, 109, 113, 119, 132, 141, 155, 162, 164, 173, 195, 198, 202, 205, 214, 217, 224, 227, 239, 246–248, 250, 258, 266, 268, 272, 275, 319, **V** — VII, XV, XXVIII, XLIV, 13, 17, 19, 24, 30, 80, 85, 93, 94, 104, 110, 219, 264
horodeński powiat **I** — XII, ryc. przed s. 1, 11, ryc. przed s. 31, 40, 44, 46, 48, 69, 148, **III** — 203, **V** — IX, XIII, 305
Horodnica, Horodnyca, pow. Horodenka **I** — 13, 14, 49, 69, 80, 83, 124, 129, 132, 134, 136, 147, 150, 160, 192–195, 201, 211, 263, 350, **II** — 4, 9, 34, 44, 56, 103, 105, 128, 136, 138, 144, 145, 147, 173, 188, 191, 193, 201, 215, 225, 229, **III** — 59, 64, 125, 136, 138, 152, 164, 170, **IV** — XI, 109, 119,

132, 155, 162, 195, 224, 295-306, **V** — XIV, XXVI, XXX, XXXIII-XXXVI, LI, 13, 20, 21, 66, 73, 74, 83, 93, 114, 215, 261, 264, 300, 305
Howorła = Howerla, góra **III** — 201
Hryniowa, Hryniawa, pow. Kossów **I** — 7, 72, 73, **V** — 14, 108
Hubin, pow. Buczacz **II** — 66, 68, 148
Huculszczyzna **V** — V-VII, IX, XI, XX, XXI, XXIII, XXVIII, XXXI, L, 60, 78, 79
Humańszczyzna **III** — 173
Husiatyń **II** — 12
Hwizdec, Hwizć zob. Gwoździec

Ilcia, Ilcza zob. Żabie-Ilcia
Ilińce, pow. Śniatyń **I** — 46, **III** — 45
Iliria **III** — 213
Indie **I** — 12
Irusalym zob. Jerozolima
Isaków, pow. Horodenka **I** — 12, 13, 341, 342, **I I** - 88, 194, **V** — LI
Ispas, Spas, pow. Kołomyja **I** — 64, 77, 86, 90, 96-99, 101, 102, 104, 105, 107-113, 125, 151, 166, 187, 190, 191, 285, **II** — 2, 4, 6, 11-15, 17, 21, 24, 28, 32, 38, 44, 45, 49, 56, 59, 62, 67, 79, 92, 93, 95, 99, 101, 106, 108, 111, 117, 120, 127, 131, 146, 151, 153-155, 157, 162, 172, 174, 176, 183, 184, 187, 198, 204, 206, 209, 212, 223, 232, 236, 238, 240-243, 245, 249, 260, 261, 294, 296, 297, **III** — 15, 21, 26, 28, 30, 32, 46, 54, 55, 59, 61, 63, 81, 87-89, 106-108, 110-112, 114, 121, 127-129, 133, 140, 150, 152, 154, 155, 163, 164, 167-169, 171, 175-178, **IV** — XI, 1, 14, 31, 64, 102, 124, 149, 175, 262, 306, **V** — XIV, XV, XXIV, XXV, XXX, XXXI, XXXVI-XXXVIII, 32, 95, 96, 104, 105-110, 112-114, 116, 117, 119-129, 132-140, 142-147, 149-153, 155, 157, 174-176, 179-185, 189-193, 196-202, 264, 284
Iwanie, pow. Zaleszczyki **I** — 49, 69?
Iwanków, pow. Borszczów **I** — 44

Jabłonka = Jabłonica?, pow. Nadwórna **III** — 100
Jabłonów, pow. Kołomyja **I** — 46, 69, 70, **II** — 205, **III** — 44, **IV** — 210
Jałepcie = Halicz? **I** — 117
Jamhorow zob. Serafińce
Jamnica, pow. Stanisławów **I** — 340
Jardanek zob. Jordan
Jarysz? **II** — 224

Jasienów Górny, pow. Kossów **I** — 73
Jasienów Polny, Jasionów, pow. Horodenka **I** — ryc. przed s. 31, 39, 40, 49, 51, 52, 115-117, 125, 130, 137-139, 200, 215, 274, 279, **II** — 25, 63, 97, 108, 115, 127, 155, 156, 173, 175, 189, 265, 272, 276, **III** — 4, 9, 14, 31, 36, 42, 48, 49, 50, 52, 55, 58, 67, 69, 70, 73, 74, 163, 166, **IV** — XI, 141, 227, **V** — VII, XV, XXVII, XXVIII, XXXVI, XXXVII, LI, 3-10, 21, 23, 25, 27, 28, 31, 34, 41-48, 54, 55, 81, 82, 84, 87, 89, 91, 94, 95, 106, 108, 113, 115, 121, 123, 125, 127, 128, 135, 137, 138, 141, 152, 157, 159, 161, 166, 170, 171, 173, 185, 186, 188, 193-195, 197, 201, 203-205, 219, 264
Jasień, pow. Kałusz **V** — XLI
Jasiń? **V** — 191
Jasionów zob. Jasienów Polny
Jazłowiec, pow. Buczacz **I** — 342, **III** — 75
Jerozolima, Irusalym, Jeruzalem, Rusalym, starożytna Judea **I** — 112, 143
Jezierzany, pow. Tłumacz **I** — 341
Jezupol, pow. Stanisławów **I** — 340, **II** — 227
Jordan, Ardan, Jardan, Jardanok, Jordanoczok, rzeka **I** — 136, 137, 139, **V** — 83
Jüterbogk, Niemcy **III** — 204
Jużnaja Rossija zob. Rossija Jużnaja

Kalifornia, Californien **III** — 204
Kalisz **V** — XXVI
Kałuski = Siwka Kałuska? pow. Kałusz **V** — 305
Kałusz **I** — 9, 20
Kambodża, Kambodia, Kambodja **I** — 352, **III** — 204, **V** — 100, 224, 295
Kamieniec Podolski (zob. też Kamlen) **II** — 267
Kamionka Mała, pow. Kołomyja **III** — 116, 117
Kamionka Strumiłowa **III** — 203
Kamionka Wielka, pow. Kołomyja **I** — 5, 6, 77, **II** — 72, 236, **III** — 129, 131, 203, **V** — 69, 115, 223
Kamionki = Kamionka Wielka i Kamionka Mała, pow. Kołomyja **I** — 77
Kamlen? = Kamieniec Podolski? **II** — 264
Kaniów **II** — 289
Karpaty, Karpathen, Sarmackie Góry, góry **I** — IX, 5, 11, 32, 343, **III** — 97, 167, 238, **V** — VIII, 60, 68, 69, 71, 73, 98, 211, 219, 223, 269, 270, 277, 298, 300, 304, 306
Karpaty Wschodnie, góry **V** — VII

Kaukaz, góry **I** — 343
Kazań, Rosja **V** — 276
Kąkolniki, pow. Rohatyn **I** — 339
Kęty, pow. Biała **III** — 201
Kielce **I** — 10
Kieleckie **V** — 209, 211, 213, 224, 226, 229, 232, 235, 236, 242, 299
Kijów, Kyjiw, Kijew **I** — 101, 332, **II** — 110, **III** — 143, 146, **V** — 77, 266, 270, 284, 285
Kitajhorod? **I** — 141
Kluczów Wielki, pow. Kołomyja **I** — 45, 69, 70, 230, **II** — 29, 92, 94, 98, 101, 125, 165, 180, 182, 200, 231, 239, **III** — 19, 30, 33, 46, 63, 81, 107, 126, 176, 177, **IV** — 175, 185, 306
Kniaździwór, pow. Kołomyja **I** — 11, 45, 61, 64, 68-70, 72, 147
Kołaczyn, pow. Śniatyń **I** — 46
Kołomyja, Kołomyjka, kołomyjskie misto **I** — XI, 9-14, 24, 26, 27, 41, 42, 44, 45, 48, ryc. po s. 48, 54, 56, 61, 62, 68-70, 72, 73, 77, 84, 86, 88, 90, 114, 115, 125, 128, 131, 133, 142, 145, 150, 151, 165, 166, 177, 184, 192, 213, 232, 285, 312, 320, 326, 346, 347, **II** — 2, 21, 27, 52, 53, 59, 66, 73, 119, 122, 133, 139, 146, 204, 207, 208, 210, 226, 243, 246-248, 254, 255, 283, 297, **III** — 6, 9-11, 13-18, 25, 30, 31, 35, 39, 41, 42, 54, 61, 64, 72, 73, 76, 81, 86, 90, 96, 108, 116, 121, 123, 126, 146, 172, 179, 201, **IV** — X, XI, 1, 149, 177, 185, 210, 227-229, 232, 252, **V** — VII, XII- XV, XX, XXX, XXXIX, XL, 44, 45, 48, 51, 64, 66-73, 76, 78-81, 83-85, 87, 88, 91, 96, 107, 108, 130, 134, 166, 168, 170, 175, 183, 189, 191, 192, 195, 204, 214, 239, 261, 278, 285, 296, 302, 303, 305-308
Kołomyjką, dopływ Prutu **I** — 10
kołomyjski cyrkuł **I** — 4, 17, **V** — IX
kołomyjski obwód **V** — 79, 80, 306
kołomyjski okrug **V** — XLIII, 277
kołomyjski powiat, kołomyjskie starostwo **I** — XII, 11, 42, 43, 45, 46, 48, 69, 147, **II** — 246, **V** — IX, XIII, 303
Kołomyjskie **I** — 51, 70-72, 323, **III** — 117, 144, 146, **V** — XLII, XLIII, 24, 81, 96, 166-169, 171-179, 181, 184-192, 197, 199, 200
kołomyjskij ujezd **V** — XLII
Kornicz, pow. Kołomyja **I** — 56?, 115, 177, 317, **II** — 10, 41, 54, 75, 77, 90, 201, 236, 241, 256, **III** — 30, 40, 54, 69, 161, **V** — XV, XXVIII, XXX, 5, 30, 81, 87, 96, 116, 143, 202
Korniów, pow. Horodenka **I** — 342, **II** — 70, 223

Korolewycie Ozero, bagno **I** — 11
Koropiec, dopływ Dniestru **I** — 339,
Koropiec, pow. Tłumacz **I** — 20, 339, **II** — 194, 268, **V** — XXVII, LI, 36-38, 142, 147, 157-163
Korszów, pow. Kołomyja **I** — 77, 325, **II** — 35, 72, 109, 126, 131, 169, 203, 220, **III** — 19, 21, 25, 46, 117
Kosmacz, pow. Kossów **I** — 13, 56, 71, 72, **III** — 120, 208, **V** — XXIV, XXX
kossowski powiat **I** — XII, 11, 45, 71, **V** — IX, XIII, 72
Kossowskie **I** — 72, 148
Kossów, Kosów **I** — 42, 45, ryc. po s. 48, 71, **III** — 75, 120, **IV** — 292, **V** — XXVIII, 296, 308
Kowel **V** — IX, 154
Kozowa, pow. Brzeżany **I** — 339
Kozówka, pow. Brzeżany **I** — 339
Kraina, Krain **III** — 239
krakowska ziemia **III** — X
Krakowskie **I** — 26, 33, 63, 64, 66, **II** — 181, **III** — 97, 145, 147, **V** — 78, 81, 89, 91, 96, 97, 114, 132, 135, 136, 138, 142, 144, 157, 159, 208, 209, 211-216, 218, 219, 221, 226, 227, 229-237, 239-243, 245, 246, 299
Kraków **I** — XI, 10, 148, 186, 250, 350, **II** — 64, **V** — VIII, X, XII, XXI, XXIV, XXVI, XXXIV, 75, 78, 233, 244, 247, 279, 306
Kromieryż, Czechy **V** — 223
Krośnieńskie **V** — XLII, 64, 307
Królestwo Kongresowe, Królestwo Polskie **V** — VIII
Królestwo Polskie zob. też Polska
Krym, Krymok **II** — 249, 252
Kryworiwnia zob. Krzyworównia
Krzepa zob. Strypa
Krzyworównia, Kryworiwnia, pow. Kossów **I** — 72, **II** — 59
Kubań **V** — 272
Kujawy **V** — 88, 91, 110, 112, 116-118, 128, 132, 140, 144, 150, 152, 206, 211, 213, 214, 229, 230, 237, 239-243, 245, 299
Kułaczkowce, pow. Kołomyja **I** — 14, 45, 70, 147, **II** — 203, **III** — 52, **IV** — 53, 200, 203, 220, 235, 237
Kuty, Kutty **I** — 26, 27, 47, 52, 354, **II** — 90, 204, 245, **III** — 11, 73, 75, 144, 201, **IV** — 292, 314, **V** — XXVIII, 183, 296
Kuty nad Wisłoką? **III** — 201
Kyjiw zob. Kijów

Kynast zob. Chojnik

Latium = Lacjum **III** — 204
Lebedyn? Łebedyn?, góra? las? **II** — 243, **III** — 28, 29
Lemberg zob. Lwów
Leopol zob. Lwów
Leszczowate, pow. Lesko **V** — 223
Lipa Złota, dopływ Dniestru **I** — 129, 345, 346
Litewskie Wielkie Księstwo **V** — 98, 296
Litwa **I** — 9, **III** — 146-148, 206, **V** — XVII
Lubelskie **I** — 236, **II** — 181, **V** — 138, 139, 142, 149, 209, 210, 212-215, 224, 225, 227, 229, 232, 234, 235, 240, 242, 245, 246, 299
Lublana, Słowenia **V** — XV, 224
Lucza zob. Łucza
Lwowskie **V** — 214
Lwów, Lwiw, Lwow, Ylwiw, Lemberg, Leopol **I** — 82, 101, 114, 181, 186, 250, 276, 318, 324, 343, 353, **II** — 29, 48, 54, 64, 85, 126, 204, 206, 228, **III** — 4, 203, 205, **IV** — 276, 277, 292, 294, **V** — VI, IX, XVII, XXII, XLII, XLV, 62, 73, 77, 78, 98, 101, 108, 165, 167, 279, 296, 304

Łanczyn, Łańczyn, pow. Nadwórna **III** — 16, 40, 87
Łebedyn zob. Lebedyn
Łęczyckie **V** — 243, 299
Łomnica, dopływ Dniestru **I** — IX, **V** — 60, 301
Łopuszna, pow. Nowy Targ **III** — 97
Łuck **II** — 293, **V** — IX
Łucza, Lucza, pow. Kołomyja **I** — 41, 61, 64, 72, 84, 88, 89, 128, 134, 147, 150, 166, 192, **V** — XL
Łuka, pow. Buczacz **I** — 342, **II** — 229
Łukiew, dopływ Dniestru **I** — 5
Łysa, pow. Podhajce **III** — 92
Łysa Góra, wzgórek **I** — 11
Łyse Góry, Łysa Góra? **III** — 207, **V** — 225
Łysiec, pow. Bohorodczany **I** — 26,
Łysiec Stary, pow. Bohorodczany **I** — 20

Mała Ruś, Małaja Rossija zob. Małoruś
Majaki, pow. Odessa **III** — 92

Małohowizdec zob. Gwoździec Mały
Małopolska **I** — X
Małoruś, Mała Ruś, Małaja Rosija, Małorosja **I** — 145, **III** — 98, **V** — 89, 211, 269, 271, 281, 295, 299
Maniawa, pow. Bohorodczany **I** — 4, 7, **V** — 70, 308
Maniawka, dopływ Bystrzycy Sołotwińskiej **I** — 7
Mariahilf, przedmieście Kołomyi **I** — 26
Marki? **II** — 244
Matyjowce, Matijowce, pow. Kołomyja **I** — 24, 77
Mazowsze **II** — 292, **III** — 205, **IV** — 324, **V** — XVI, XXVI, 224, 246, 299
Mazowsze Czerskie **V** — 272, 300
Mazury **V** — 136
Mehadia, Rumunia **I** — 343
Merénow zob. Niemirów
Michalcze, pow. Horodenka **I** — 49, **III** — 109
Mikityńce, Mykietyńce, Mykietenci, pow. Kossów **I** — 341, **II** — 14, 15, 59, 204, **III** — 64
Mikulczyn, pow. Nadwórna **I** — 73, **III** — 208, **V** — 295
Miodobory, góry **I** — 107
Moczułka, pow. Hajsyn **II** — 76
Modlnica Wielka, pow. Kraków **V** — XXIX
Mołdawia **I** — 53
Mołdawica Ruska, pow. Kimpolung **III** — 216
Mołodiatyn, pow. Kołomyja **III** — 126
Morze Czarne **IV** — 275
Moskalówka, pow. Kossów **I** — 69
Moskwa, Moskiewszczyzna zob. Rosja
Moskwa, Rosja **V** — XLVIII, 257
Mszczonów, pow. Błonie **II** — 292, 293
Multany **I** — 8–10, 12, 148, 343
Mykietyńce, Mykietenci zob. Mikityńce
Myszyn, pow. Kołomyja **I** — 42, 69, 71, 147, **II** — 2, 6, 7, 13, 49, 87, 93, 94, 103, 113, 125, 152, 157, 165, 167, 175, 200, 210, 217, 231, 245, 254, **III** — 15, 18, 30, 46, 54, 56, 60, 65, 81, 108, 120, 121, 127, 139, 150, 154, 163, 168, 169, 171, 176–178, **IV** — 1, 14, 31, 64, 102, 124, 149, 262, 306, **V** — XXX, 105, 151, 176, 191, 254

Naddniestrze **I** — 4, 13, **V** — VII

Nadorożna, Dorosnie, pow. Tłumacz **I** — 341
Nadprucie **I** — 3, 4, 11, **III** — 138, **V** — VII, 68, 76, 79, 309
Nadworna **I** — 5, 17, **II** — 124, **III** — 40
nadworniański powiat **V** — IX
Nahujowice, pow. Drohobycz **III** — 209
Nancy, Francja **V** — XII
Nazurna, pow. Kołomyja **I** — 84, 85, 88, 128, 133, 134, 147, 150, 192, 207, 312, 320-322, **III** — 21, 31, 121, 123, **V** — XL, 214
Nedobori? **I** — 107
Niemirów, Nemirow, Mérenów, Numerów, pow. Bracław **II** — 1, 2, 289, 290, **V** — 275
Niezwiska, Nieźwiska, Niedźwiska, Neźwiska, Nézwyszczé, Niezwiszcze, pow. Horodenka **I** — 36, 52, 55, 147, 157, 202, 342, **II** — 11, 42, 62, 64, 69, 80, 88, 102, 181, 184, 213, 226, 229, 293, **III** — 26, 171, **IV** — 22, **V** — 249
Nistr zob. Dniestr
Niżniów, pow. Tłumacz **III** — 202
Nowowsielica, pow. Śniatyń **I** — 46, 64, 71,
Numerow zob. Niemirów

Oberpfalz **I** — 19, 352, **III** — 98, 170, **IV** — 166, **V** — 75, 100, 212, 219, 239
Obertyn, pow. Horodenka **I** — 10, 13, 35, 39, 79, 81, 131, 249, **II** — 1, 36, 43, 102, 168-170, 176, 192, 207, 217, 236, **III** — ryc. przed s. 1, 72, 96, 125, 141, 142, 163, 165, 168, **IV** — 7, 26, 34, 74, 253, 295, **V** — X
Odessa, Hodesa, Rosja **II** — 251, **IV** — 275, **V** — 154,
Odzernim zob. Gruszka
Ohaba, Rumunia **III** — 5
Okno, pow. Horodenka **I** — 46, 49, **II** — 33, 37, 189
Olchowiec, dopływ Strypy **I** — 342
Olejowa, Olejów, pow. Horodenka **II** — 11, 121, 216, 223, **III** — 165
Olszanica, pow. Tłumacz **I** — 20
Ołenija? **II** — 3
Ołomuniec, Czechy **I** — 4
Oseredok, góra **I** — 11
Oskrzeszyńce, Oskrzesińce, Woskrzesińce, pow. Rohatyn **I** — 11, 41, 84, 88, 150, 320, **II** — 38, **V** — XL, 85
Osława, dopływ Sanu **III** — 201
Ostapiuk, góra **I** — 71

Ostapkowce, pow. Kołomyja **I** — 14, 48
Oświęcim, pow. Biała **I** — 4, **III** — 201
Ottynia, Otynia, pow. Tłumacz **I** — 5, 17, ryc. po s. 48, **II** — 63, 65, 97, 206, 209, 255, **III** — 13, 25, 26, 28, 31, 64, **V** — 182
Ozero Korolewycie zob. Korolewycie Ozero

Paniowce, pow. Borszczów **I** — 69
Paryż, Francja **I** — 11, 344, **III** — 150, **V** — XII, 85
Pauszówka, pow. Czortków **I** — 77
Pawełcze, Pawelcze, pow. Stanisławów **I** — 20, **V** — 75, 308
Peczeniżyn, Peczynyżyn, pow. Kołomyja **I** — 43, 52, 69-71, **II** — 8, **III** — 24, 41, 43, 126
Pekuriewa zob. Prokurowa
Pełypy = Pilipy?, pow. Kołomyja **III** — 139
Perediwanie, Perediwonie, pow. Horodenka **III** — 136
Pererwa = Pererów?, pow. Kołomyja **I** — 147
Perkińsko, miejsce **I** — 346, **V** — 98
Peszt, Węgry **V** — XLV
Petersburg, Rosja **V** — 284
Petlikowce, Petlykowce, pow. Buczacz **I** — 7
Piadyki, pow. Kołomyja **I** — 41, 45, 84, 88, 128, 150, 319, 320, 322, 323, **II** — 96, 127, 131, **III** — 44, 50, 90, 144, 145, 152, **IV** — 177, 241, **V** — XV, XXX, XL, 121, 190, 208, 224
Pidhirje zob. Podgórze
Pieczarna, pow. Zaleszczyki **I** — 44
Pilipy, Pilypy (zob. też Pełypy i Pylipcze), pow. Kołomyja **I** — 69
Piotrów, pow. Horodenka **I** — 342
Pistynka, dopływ Prutu **III** — 127
Pistyń, pow. Kossów **I** — 72
Pleśnisko, część wsi Podhorce, pow. Złoczów **I** — 346
Pobereże **V** — IX
Pocisie, Potissum **III** — 201
Poczajów, Poczajew, pow. Krzemieniec **II** — 264-267, **V** — 158
Podgórze, Pidhirje, Podgórze Karpackie, Podhorie Karpatskie **I** — 132, **II** — 78, 205, **III** — 69, 208, **V** — XXV, 65, 167, 176, 179, 180, 197, 208, 271, 283, 284, 305
Podhajce **I** — 250, 339, **III** — 92
Podhajczyki, pow. Kołomyja **I** — 41, 45

Podhale **V** — 208
Podhorie zob. Podgórze
Podile zob. Podole
Podlasie **I** — 206, **V** — 246, 266, 276
Podlasie Chełmskie **V** — 271
Podole, Podile **I** — XII, 14, 25, 59, 62, 66, 166, 202, **II** — VIII, 1, 78, 172, 251, 254, **III** — 8, 93, 145, 148, 205, **V** — IX-XI, XIV, XXVI, XLI, 35, 62, 63, 80, 86, 89, 153, 155, 210, 258, 269, 271, 272, 281, 297, 299
Podole Galicyjskie **V** — 271
podolska gubernia **II** — 76
Podwerbce, pow. Horodenka **I** — 13
Podwysokie, Podwysoka, pow. Śniatyń **I** — 13, 165, **III** — 51, **V** — XXVIII, 3, 21, 23, 47-49, 53, 82, 87, 92, 115, 121, 178, 183, 185, 188, 193, 194, 196, 197, 204, 207
Poharyky? **III** — 69
Pohonia, miejsce **I** — 345, 346
Pokucie, Pokutia **I** — X-XII, 3-5, 7-10, 12-14, 17, 24-28, 31-33, 35, 37, 39, 48, 62, 66, 68, 70, 77, 83, 139, 200, 202, 206, 270, 272, 339, 340, 343, 347, 350, 353, **II** — VII, IX, 156, 157, 174, 197, 261, 263, 269, 293, **III** — VII, IX, 2, 17-19, 27, 29, 40, 45, 54, 59, 60, 64, 67, 69, 93, 96, 97, 101, 105, 106, 124, 125, 145, 146, 159, 162, 166-168, 175, 201, 202, 208, 239, **IV** — X, 185, 196, 199, 200, 241, 319-322, 324, **V** — passim
Polesie **V** — 269, 271
Polska, Polsza, Pologne, Polen, Polskie Królestwo, Korolestwo Polskoje, Rzeczpospolita **I** — 3, 9, 10, 12, 21, 26, 27, 59, 71, 82, 129, 339, 340, 342, **II** — 193, 203, **III** — 94, 146, 147, 205, 213, **IV** — 318, 319, 322, **V** — VIII, XLI, 59, 62, 70-72, 75, 76, 80, 98, 164, 216, 257, 271, 275, 277, 295, 296, 300, 301, 307, 309
Pomorze **V** — V
Pomorze Czarne **V** — 272
Popowa Hora, wzniesienie **I** — 11
Popowe Polynycie, połonina (może: Polanica Popowiczowska, część Jabłonicy, wsi w pow. Nadwórna) **III** — 115
Porohy, pow. Bohorodczany **III** — 82
Potissum zob. Pocisie
Potoczyska, pow. Horodenka **I** — 14, 49, 132, 136, 147, 160, 194, 211, 220, **II** — 58, 136, 229, **III** — 125, 142, 143, 152, **IV** — 113, **V** — XV, 215
Potoczyszcze = Potoczyska?, pow. Horodenka **II** — 9

Potok, pow. Buczacz **I** — 342, **II** — 101
Poznań **V** — XII
Poznańskie **V** — 70, 80, 82, 86, 88, 96, 97, 105, 110, 111, 114-118, 121, 122, 125, 127, 128, 131, 132, 134-136, 138, 139, 141, 142, 146, 150, 162, 165, 174, 211, 212, 214, 217, 218, 224, 225, 229-243, 245, 246, 249, 253, 300
Pótyłow, Pótyliw zob. Putyłów
Preszów, Prjašev, Słowacja **V** — 65, 296
Prokurowa, Prokurawa, Pekuriewa, pow. Kossów **I** — 71, **III** — 107
Prusy **I** — 344, **III** — 130
Prut, Porata, Pyretos, dopływ Dunaju **I** — 5, 7, 9, 11-13, 24, 39, 46, 48, 61, 73, 77, 201, 202, **III** — 69, 93, 125, 201-203, 218, **V** — VIII, 70, 223, 301
Przemyskie **II** — 156, **V** — XXVI, 61
Przemyśl **V** — IX
Przysucha, pow. Opoczno **V** — XXVI, 119
Pui, Puy, Rumunia **III** — 5
Putilla, dopływ Czeremoszu **III** — 32
Putyłowskie Uście zob. Uście Putyłowskie
Putyłów, Pótyłow, Pótyliw, Putiłow = Storoniec-Putiliw, pow. Wyżnica **III** — 32, 238
Puy zob. Pui
Pylipcze **I** — 48 (może Pilipy, pow. Kołomyja, por. Pełypy)

Radomskie **V** — 136, 212, 224, 226, 229, 231, 233, 234, 242, 243, 300
Rakowiec, pow. Horodenka **I** — 12
rałtowska gubernia **V** — 272
Rasztowce, pow. Skałat **V** — 63, 267
Repuczyńce? **II** — 43
Rodnia, Bania? **I** — 9
Rohynia, pow. Kołomyja **I** — 48
Rokieta, szczyt **I** — 72
Ropa, część Słobody Rungurskiej, pow. Kołomyja **I** — 71
Rosja, Rossija, rosyjskie cesarstwo, Moskwa, Moskiewszczyzna (zob. też Wielkorosja) **II** — 12, 290, **III** — 205, **V** — XL, XLVIII, XLIX, 273, 307
Roskoszówka, pow. Hajsyn **II** — 76
Rosohacz, Rosochacz, pow. Kołomyja **I** — 45, 48, 69, **II** — 85
Rosólna, pow. Bohorodczany **III** — 209
Rossija zob. Rosja
Rossija Južnaja **V** — 267, 302

Rożnów, pow. Śniatyń **II** — 245, **V** — 153
Rożniów, pow. Tłumacz **III** — 60
Rumunia **III** — 8
Rungury, pow. Kołomyja **I** — ryc. po s. 58, 71, 178, 230
Rusalym zob. Jerozolima
Rusiłów, pow. Buczacz **I** — 342
Rusolemoczok? **I** — 137
Rüstorf?, Austria **I** — 349
Ruś **I** — IX, 11, 21, 24, 26, 60, 63, 82, 147, 202, 203, 206, 271, 350, 354, **II** — VII, X, 73, 289, **III** — IX, 1, 92, 96, 109, 143, 146, 205, 208, 210, 211, 213, **IV** — VII, 49, 141, 175, 275, 317-319, **V** — IX, XIV, XVII, XXX, XXXVIII, 61, 62, 66, 70, 75-77, 89, 258, 268, 269, 271, 273-275, 295, 306, 308, 309
Ruś Chełmska **V** — 271
Ruś Czerwona **I** — IX, X, 8, 21, 25, 26, 61-63, 82, 147, 153, 158, 166, 206, 346, 348, **II** — 244, **III** — 213, 217, **V** — XII, XXVI, XXIX, L, LV, 60-62, 75, 79, 80, 85, 89, 91, 109, 112, 123, 152, 176, 179, 198, 214, 218, 224, 257, 301, 306, 310
Ruś Halicka, Galicyjska, Galickaja **I** — IX-XI, 11, 33, 48, **III** — 207, **V** — XXV, XLII, XLVI, XLVIII, 28, 30, 61, 63-65, 81, 84, 88, 97, 99, 103-118, 121-125, 127, 128, 130-133, 136, 137, 139-153, 155, 165-182, 184, 187-189, 191, 197-200, 269, 271, 279, 296, 297, 304, 307,
Ruś Karpacka **V** — V, VIII, XIX, XXII, XXIII, XXVIII, XXIX, XXXI, XXXV, L, LVII, 41, 44, 60, 69, 72, 77-80, 88, 91, 120, 131, 137, 141, 143, 158, 175, 177, 180, 193, 217, 244, 251, 256
Ruś Mała zob. Małoruś
Ruś Południowa, Süd Russland **I** — 32, **III** — 96, 208
Ruś Węgierska, Uhorska, Ugorskaja **I** — X, XI, 33, **V** — XXV, XLII, XLVI, XLVIII, 28, 30, 61, 63-65, 81, 84, 88, 97, 99, 103-118, 121-125, 127, 128, 130-133, 136, 137, 139-153, 155, 165-182, 184, 187-189, 191, 197, 198, 200, 279, 296, 297, 304, 307
Rzeczpospolita zob. Polska
Rym zob. Rzym
Rzym, karczma **I** — 351
Rzym, Rym, Włochy **III** — 44

Samakiwci = Siemakowce? **II** — 4
Sambor **V** — 30

Sambor Stary zob. Staremiasto
Samborska Wierzchowina **III** — 208
samborska ziemia **III** — 209
Samborskie **I** — XI
San, dopływ Wisły **II** — 54
Sandomierskie **II** — 181, **III** — 8, **V** — LIV, 88, 92, 95, 96, 108, 114, 127, 166, 192, 229, 238, 300
Sanockie **V** — XXVIII, XLIII, 64, 223, 307
Sapohów, pow. Borszczów **I** — 45, 64, 69–71
Sarmackie Góry zob. Karpaty
Schwarzenburg, Niemcy **I** — 352
Semiginów zob. Siemiginów
Serafińce, Serafiniec, Jamhorow, pow. Horodenka **I** — 44, 147, 213, **II** — 116, 117, **V** — XXVIII, 24, 169
Serbia **III** — 205, **IV** — VIII, **V** — 273
Seret, dopływ Dniestru **I** — 8, **V** — 71
Seret, dopływ Dunaju **I** — 8
Siam zob. Syjam
Siedmiogród **I** — 343, **V** — 166
Siekierczyn, Siekiérczyn, Siekierzyn, pow. Horodenka **I** — 342, **II** — 194, 220, 268, 269, 271, 272, 275, 277, 280, 283, 285, **V** — XXVII, XXXVII, LI, 36–38, 142, 147, 157–163
Siemakowce nad Dniestrem, pow. Horodenka **I** — 49, **III** — 203
Siemakowce nad Prutem, pow. Kołomyja **I** — 12, 45
Siemiginów, Semiginów, pow. Stryj **III** — 209
Siemikowce, pow. Podhajce **I** — 340
Sieradz **V** — XXVI
Sighetu Marmaţici, Sziget, Rumunia **III** — 77
Sinowódzko zob. Synowódzko Wyżne
Sintamarie, Boldogfalva, Rumunia **III** — 5, **V** — 166
Skała, pow. Borszczów **I** — 44
Skit, monastyr w Maniawie, pow. Bohorodczany **I** — 4, 7, **V** — 70, 308
Słoboda Rungurska, pow. Kołomyja **I** — 45, ryc. po s. 58, 71, 178, **V** — 79, 298
Słobódka Leśna, pow. Kołomyja **I** — 13, 45, 71, 72, **II** — 220
Słobódka Polna, pow. Kołomyja **I** — 13
Słobódka Rungurska zob. Słoboda Rungurska
Słowacja **V** — 226

Słowenia **V** — XV
Słowiańszczyzna, Sławiańszczyzna, Słowienszczyna **II** — IX, **III** — XI, 206, **IV** — VIII, **V** — XV, 59, 70, 230, 273, 296
Słowiańszczyzna Południowa **V** — 226
Snowidów, pow. Buczacz **I** –49
Sobieszów, pow. Jelenia Góra **V** — 236
Soczewoja? **I** — 101
Sokal **V** — 308
Sokołów, pow. Buczacz **I** — 342
Sokulec, pow. Buczacz **I** — 49
Soła, dopływ Wisły **III** — 201
Sołotwina, pow. Bohorodczany **I** — 5, 201, **III** — 82
Sopów, pow. Kołomyja **I** — 46
Soroki, pow. Horodenka **I** - 46, 49, **IV** — 93, 214, **V** — 63, 297
Spas zob. Ispas
Spauzi?, góra **I** — 11
Stambuł, Turcja **I** — 27
stanisławowska ziemia **III** — 209
stanisławowski cyrkuł **I** — 4, 17, **V** — IX
stanisławowski obwód **V** — 182, 305, 306
stanisławowski okręg **V** — 277
stanisławowski powiat **V** — IX
Stanisławowskie **I** — 201, **III** — 160, 202, **V** — XLII, 54, 174, 196
stanisławowskij ujezd **V** — XLII
Stanisławów, Stanislawou, Stanisław **I** — 5, 10, 12, 17, 20, 46, 132, 203, 217, 340, 341, 344, 347, **II** — 2, 9, 54, 55, 57, 61, 64, 74, 104, 107, 115-117, 120, 123-126, 135, 138, 147, 151, 171, 190, 199, 204, 207, 209, 217, 230, 232, 248, 252, 254, 258, **III** — XI, 12, 16, 17, 19, 20, 22, 27, 35, 36, 55, 72, 74, 124, 144, 202, 231, **IV** — 292, 293, **V** — 64, 75, 97, 98, 123, 130, 156, 206, 306, 308
Staremiasto, Stary Sambor **I** — 9
Starohwizdec zob. Gwoździec Stary
Stary Sambor zob. Staremiasto
Stecowa, pow. Śniatyń **III** — 51
Stopczatów, pow. Kołomyja **I** — 46
Stryj, dopływ Dniestru **I** — IX, 9, **V** — 60, 301
Stryj **V** — 30
stryjska ziemia **III** — 209

stryjski cyrkuł **III** — 97
Stryjskie **I** — 4, 9, **V** — VII, XLII, 174, 196
stryjskij okrug **V** — 166, 297
stryjskij ujezd **V** — XLII
Strypa, Strzypa, Krzepa, dopływ Dniestru **I** — 342
Strzylcze, Strzylce, pow. Horodenka **I** — 14, 46, 49, 147, 211, **II** — 4, 9, 25, 34, 64, 102, 103, 105, 128, 138, 139, 144, 145, 173, 190, 193, 201, 215, 225, 234, **III** — 125, 127, **IV** — 38, 173, **V** — 21, 264
Styr, dopływ Prypeci **I** — 8
Süd Russland zob. Ruś Południowa
Syjam, Siam **I** — 352, **V** — 100, 295
Synowódzko Wyżnie, Sinowódzko, pow. Stryj **I** — 9, **V** — 71
Szeparowce, pow. Kołomyja **I** — 41, 84, 88, 114, 150, 320, 322, **V** — XL
Szeszory, pow. Kossów **I** — 72
Sziget zob. Sighetu Marmaţici
Szląsk zob. Śląsk
Szreńsk, pow. Mława **V** — 275
Szumawa, Böhmerwald, góry **III** — 98
Szwajcaria **V** — XII

Ścianka, pow. Buczacz **II** — 194, 268, **V** — XXVII, LI, 36-38, 142, 147, 157-163
Śląsk, Szląsk **IV** — 108,
Śląsk Dolny, Szląsk Dolny **V** — 236, 310
Śniatyń **I** — 12, 13, 26, 44, 46, 47, 62, 63, 69, 70, 73, 326, **II** — 31, 69, 128, 133, 135, 168, 179, 191, 202, 239, 245, **III** — 21, 23, 28, 44, 57, 76, **IV** — 248, **V** — 153, 254
śniatyński powiat **I** — XII, 11, 46, 64, 69, 71, **V** — IX, XIII, 305
śniatyńskie starostwo **I** — 12

Targowica = Targowica Polna, pow. Horodenka **I** — 49
Tarnopol, Ternopol **II** — 226, 227, 250, **V** — 154
Tatra?, góra **I** — 9, **V** — 71
Tatry, góry **I** — 64, **III** — 97
Tekucza, pow. Kołomyja **I** — 45, 64, 69, 70, 147
Teplik, pow. Hajsyn **II** — 76
Ternopol zob. Tarnopol
tłumacki powiat **V** — IX

Tłumacz **I** — 46, ryc. po s. 48, 137, 341, 342, **II** — 35, 47, 63, 65, 75, 89, 126, 166, 174, 185, 218, 227, **III** — 37, 144, 202, **IV** — 83, **V** — 223
Toporowce, pow. Horodenka **III** — 166
Torh? **I** — 101
Towsta, kurhan? **I** — 343
Tracz, część wsi Debesławce, pow. Kołomyja **III** — 114
Trajana Wał **I** — 343
Trembowla **I** — 59
Trofanówka, pow. Kołomyja **I** — 14
Trubczyn, pow. Borszczów **I** — 73
Trupienica = Trupieniec, dopływ Czarnej Nidy **I** — 10
Tryhołowa, Tryhołowata, Tryhołowatka, wzniesienie **I** — 12, **V** — 73
Trzcinnica = Trzcinica, pow. Jasło **III** — 203
Tuczapy, pow. Śniatyń **I** — 69, **III** — 45
Turcja, Turecka **II** — 290
Turka, pow. Kołomyja **I** — 41, **II** — 71, 73, **III** — 23, 50, 90, **IV** — 252
Tyramy? **I** — 346
Tyszkowce, Tyszkiwcy, pow. Horodenka **I** — 46 49, 147, **II** — 19, 81, 186, 191, **III** — 16
Tyśmienica zob. Bystrzyca Nadworniańska
Tyśmienica, Tyśmenycia, Tyśminycia, Tysmynycia, pow. Tłumacz **I** — 20, 26, 341, 345, 346, **II** — 11, 75, 167, 188, 254, **III** — 31, **V** — 141, 182
Tyśmieniczany, pow. Stanisławów **I** — 8

Uherszczyna zob. Węgry
Uhry zob. Węgry
Ujście Putilla zob. Uście Putyłowskie
Ukraina, Ukraine, Ukrajinka, Ukrajinoczka, Vkrajina, Wkrajina, Wkrainka **I** — 25, 44, 47, 145, 158, 199, 351, 353, **II** — VIII, 2, 27, 35, 40, 104, 132, 189, 190, 249, 289, 290, **III** — 15, 63, 105, 147, 202, 205, 211, **IV** — 320, **V** — VII, IX, XVIII, XXVI, XL, XLI, XLII, XLV, XLVIII, L, 34, 59, 62, 89, 130, 141, 153, 208, 216, 217, 219, 256-258, 260, 269, 271, 281, 299
Uniż, pow. Buczacz **I** — 46, 49, 64, 72, 73, **II** — 26, 199, 211, **IV** — 70, **V** — 76
Uście Putyłowskie, Ujście Putilla, pow. Wyżnica **III** — 32, **V** — 183
Utoropy, pow. Kossów **I** — 13, 72, **III** — 106, 110

Valachie zob. Wołoszczyzna

Valence zob. Walencja
Vkrajina zob. Ukraina

Walencja, Valence, Hiszpania **III** — 204
Wałkowce zob. Wołkowce
Warna, Bułgaria **I** — 343
Wartburg, Niemcy **V** — 238
Wasylewo? **II** — 30
Warszawa **I** — 340, **V** — VI, XII, XVI, XIX, XXXIX, 132, 233
Weichsel zob. Wisła
Wenecja, Włochy **I** — 27
Wengry zob. Węgry
Werbiąż, Werbiąż Niżny, Werbiż, pow. Kołomyja **I** — 45, 147, **II** — 113, 161, 164, 165, 182, 228, 237, 238, 242, 261, **III** — 15, 123, 130, **IV** — 228
Werchowyna? **III** — 15
Wetlejem zob. Betlejem
węgierskie pogranicze **III** — 8, 75
Węgry, Wengry, Wengierszczyna, Uherszczyna, Uhry **I** — 9, 343, **II** — 28, 29, 82, **III** — 6, 71, 202, **V** — 62, 99, 300, 307
Widynów (błędnie Widymów), pow. Śniatyń **I** — 64
Wiedeń, Wideń, Widyń, Austria **I** — 4, **II** — 211, 217, 220, **IV** — 293, 294, **V** — XII, XLIV, XLV, 165
Wielkopolska **I** — 33, **III** — X, **V** — XII
Wielkorosja, Wielkoruś **V** — 258, 269, 271
Wieluń **V** — XXVI
Wieprz, dopływ Wisły **II** — 54, **III** — 202
Wierzchniakowce, pow. Borszczów **I** — 45, 69
Winogród, Winograd, Wynohrad, pow. Kołomyja **I** — 14, 34, 46, 48, ryc. po s. 48, 143
Wisła, Weichsel, rzeka **II** — 54, **III** — 38, 205, **V** — 225, 302
Wisłok, dopływ Sanu **III** — 201
Wisłoka, dopływ Wisły **III** — 201
Wkraina zob. Ukraina
Wojniłów, pow. Kałusz **I** — 4
Wołga, rzeka **I** — 8
Wołkowce koło Borszczowa, Wałkowce, pow. Borszczów **I** — 45
Wołoszanka? **III** — 208

Wołoszczyzna, Wołoszczyna, Valachie **I** — 8-10, **II** — 28, 34, 221, **III** — 4, **V** — 165, 308
Wołowoje? **III** — 10
Wołynin, gród **I** — 9, **V** — 71
Wołyń **I** — 166, **II** — 251, 252, 254, 264, 293, **V** — IX, 89, 131, 132, 155, 157, 164, 269, 271
Worochta, pow. Nadwórna **III** — 201
Worona, Woronia, dopływ Bystrzycy **V** — 182
Woroniw, część wsi Niezwiska, pow. Horodenka **II** — 11
Woskrzesińce zob. Oskrzeszyńce
Woziłów, pow. Buczacz **II** — 26
Wrocław **V** — XXII, XXIV
Wronowska Góra, wzgórze **III** — 203
Wschód **III** — 206
Wynohrad zob. Winogród
Wytlejem zob. Betlejem

Ylwiw zob. Lwów

Zabłotów, pow. Śniatyń **I** — 11, 46, 72, 340, **II** — 130, 211, 228, **III** — 44, 56, 58
zabłotowskie starostwo **I** — 12
Zadarów, pow. Buczacz **I** — 72
zadniestrzańska okolica **I** — IX
Zahajpol, Hajpol, pow. Kołomyja **I** — 21, 42, ryc. po s. 48, 56, 61, 63, 147, 207, 229, 230, **II** — 39, 72, 114, 171, 175, 208, 221, 231, 259, **IV** — 53, **V** — 66, 75, 78, 79, 85, 303
Zakopane, pow. Nowy Targ **V** — 299
Zakroczym, pow. Płońsk **II** — 292
zaleszczycki powiat **I** — XII, 11, 49, 69, **V** — XIII, 305
Zaleszczyckie **I** — 39, **III** — 9
Zaleszczyki, Zaliszczyki **I** — 17, 44, 73, **II** — 12, 60, 76, 134, 179, 205, **III** — 138
Załucze, pow. Kołomyja albo Śniatyń **I** — 124, 125, **II** — 114
Załucze nad Prutem, pow. Kołomyja **II** — 202
Zanzeber = Zanzibar?, wyspa **I** — 352
Zapadno-russkij kraj **V** — 267, 276, 296, 302, 307
Zaporoże **I** — 343, **II** — 289, **V** — 104, 163, 310

Zawale nad Czeremoszem, pow. Śniatyń **I** — 46
Zawałów, pow. Podhajce **I** — 345
Zawój, Zawij, pow. Kałusz **I** — 9
Zbaraż **V** — 154
Zborów, pow. Złoczów **II** — 268, 269, **V** — 159
Zbrucz, dopływ Dniestru **I** — X, 159, 202, **V** — 63, 85, 258, 297
Zeżawa zob. Żeżawa
Złoczów **V** — 130
Złota Lipa zob. Lipa Złota
Znibrody zob. Żnibrody
zołoczewskij okrug **V** — 88
Zudaczew zob. Żydaczów

Żabie, pow. Kossów **I** — 69, 72, **V** — X-XII, XXXVII, 186, 190
Żabie-Ilcia, Ilcza, część wsi Żabie, pow. Kossów **IV** — 271, 281, 287, 290, 292,
Żabokruki, pow. Horodenka **I** — 12, 13, 49
Żelazne Wrota, przełom Dunaju **I** — 343
Żeżawa, Zeżawa, Żerzawa, pow. Zaleszczyki **I** — 14, 44, 147
Żnibrody, Znibrody, pow. Buczacz **I** — 49
Żuków, pow. Horodenka **I** — 64, 224, 234, 249, 257, 259, 260, 262, 263, 325, **II** — 43, 196, **V** — XXXVI, 264
Żurawno, pow. Żydaczów **I** — 4, 10
Żydaczów, Zudeczew **I** — 9
Żywaczów, pow. Horodenka **I** — 46

INDEKS INCIPITÓW PIEŚNI[1]

	cz.	nr	str.
A bo'ć pidu, bo'ć né pidu, ty z czużoho kraju	III	120	20
A chocz że ja ludem budu	III	143	23
A chodżu ja po torhu, po torhu	I	57	156
A chodżu ja po torhu, po torhu	I	83	179
A cy ona néwelyczka, cy wona małeńka	III	579	62
A cym budesz zachodyty, a cym wichodyty	III	494	56
A czomu ty, Handzuneczko, né tużysz	I	181	268
A czyja ta pärubczyna, na bekir szipczyna	III	615	64
A czyji to kołopeńki błysko dorożeńki	III	88	18
A czym ty si honorujesz, ta czym ty si dujesz	III	352	42
A daj, Boże, dobryj czas jak u ludej, tak u nas	I	114	229
A daj, Boże, dobryj czas jak u ludej, tak u nas	I	255	321
A dež ty sia, mołodeńka, zbérajesz	I	119	232
A did babu makohonem, baba połekiła	III	341	41
A dzin dobryj, hołuboczko	I	59	158
A giwczyna biżyt, kryczyt, na giegi wołaje	III	554	60
A hraj, żuczy, po żuczeni	I	56	156
A ja, chłopec newelykij, nawczyw si brychaty	III	489	56
A ja każu: hula, hula, a wona-j prysiła	III	184	26
A ja małyj do diwczyny, traba méni drabynczyny	III	330	40
A ja neńkie posłuchała, wirosła toneńka	III	394	45
A ja sobi mołodeńkij sim lit ne żenyv sia	III	157	24
A ja staryj, ne mołodyj, bolie mene nohy	III	263	33
A ja swomu myłeńkomu wipolu barwinok	II	232	140
A ja tebe, Krysztalu, pytaju	II	118	82
A ja tobi, mij myłeńkij, radżu, taj wyradżu	III	101	19
A ja totu diwcza lubiu, szczo biłe jak husie	III	—	6
A ja w liti upriwaju, w zymi si morozu	III	618	64
A ja wczera pleła kłoczi, a nynki powysmo	III	273	33

[1] Incipity mają w rubryce „część" oznaczenie I, II i III odpowiednio do części monografii, w której się znajdują, a V, jeżeli pieśń opublikowana jest w tomie suplementowym.

	cz.	nr	str.
A ja wziev jemu kazaty, szczom zahubyv wivci	III	490	56
A ja wziev jemu kazaty, szczom zahubyv woły	III	491	56
A jak bude pyłłowaty, bude nóczowaty	III	247	32
A jakby ja popadyna, ńe tak bym chodyła	III	210	29
A jakże my w dobréj łasci, tak my sie napyjmo	III	223	30
A je w mojim ohorodi trawyci zełena	III	338	41
A koby ja buła znała, szczo to takie budy	III	576	61
A koby ja buła znała, taj zdohadała si	III	575	61
A koby ty, neńko, znała, jakiej to Nykoła	III	214	29
A kobyś tak kosou kosyv, jakies mene w tańcu nosyv	III	328	39
A kotraja towaryszka z tonka pomykaje	III	584	62
A kto chce na pomoc wzywać Antoniego	II	503	276
A łetiły husy czerez sad	I	261	324
A mavże ja, mav ja żinku, aly bo małeńka	III	608	63
A mij myłyj jak wyjiżdżav, meni nakazowav	II	236	142
A my w cerkwy buły, szczosme tam wydiły	I	265	325
A na hori ohon horyt, na dołyni dymno	III	53	15
A na hori sosneńka snyjała	I	85	180
A na stawie dwoje kacziet, ne może ich zahnaty	III	145	23
A na stawu dwoje kacziet i dnuje, j noczuje	III	144	23
A na wodi, na Ardanie	I	41	135
A ne żałuj, moja myła, szczo ja pju	II	348	188
A Parasi prydała si, taj zamurhała si	III	506	57
A pidemo, pané bratė, taj popid wikonci	III	583	62
A pletu, pletu, płetynycu	I	54	155
A sim sežen pojasyna, a wosmi toroki	III	395	45
A sklenoczki kryształewi, j-a porcji proski	I	155	255
A skrypoczki iz łypoczki, a strunwy z liszczyny	III	602	63
A skrypoczki iz łypoczki, a strunŷ z beruinku	III	603	63
A Sódoma, sama'm doma, chodyt chłopci d'mené	III	246	31
A szczo buło lipsze, kraszcze, zabrav cisar sobi	II	386	209
A szczo nam buły stołowe	I	132	241
A szczo toto za parubok, szczo w peréd tancuje	III	616	64
A szczoż my narobyły? A z chliba pałanyciu	I	141	248
A szczoż nam buły stołowe	I	303	333
A szczoż nam za pan jide, a szczoż nam za dar wede	I	81	178
A szczoż toje za zilaczko perekoty pole	II	357	192
A ů łuzi kalyna weś łuh prékrasyła	II	406	218
A u misti Ternopoli łeży żovnir a w newoli	II	418	226
A u naszych bohaczok po pietdesiet soroczok	II	235	141
A u nowéj świtłońci pré tésowym stołońci	II	330	178
A u pole kernyczeńka, zymnaja woda	II	123	87
A uczera iz weczera, jak misiać minyv sie	III	286	35
A utwory, neńku, lisku, wedemo ty newistku	I	137	243
A uw horach snihy wpały, hory pobilily	III	303	37
A w Horpény kreuło szpyny, a w Horpény kréwyj bik	III	285	35
A w kowalychi sobaki łychi	II	254	152

	cz.	nr	str.
A u lisku, u lisku, j-a u Nedobori	I	12	107
A u myży, u myży sam Hospod łyżyt	I	99	212
A u naszoho żuczyńka zołotaja ruczyńka	I	64	163
A u nedilu rano more si rozihrało	I	264	325
A u negilu poraneńko szcze kury ne pily	II	313	171
A u nydilu poraneńku dożdżyk nakapaje	II	352	190
A wirosła peczericzka, riwna z płotom hyczka	II	429	231
A Wołoszczyn sino kosyt, a Wołoszka jisty nosyt	III	440	50
A wy Lwowi w sławnym misti zwerbowały chłopciw dwisti	II	422	228
A wyjdu ja do cerkowy, stanu sy ŭ wiltare	II	261	196
A wyjdu ja na ulyciu, taj stanu, taj stanu	III	—	64
A wyszeńka, czereszeńka zé spodu hładeńka	II	350	189
A wże roczok i szesť negil	II	399	215
A wże syny pohonyczy, a doneczka prieha	III	368	43
A z Dżurkowa do Tyszkowec kolasoczka jide	III	61	16
A z widki ty, diwczynyno, cy ńe z Lebedyna	III	209	28
A z widki ty, pane brate, czy ne z Horodenki	III	23	11
A z widki ty, pane brate, czy ne z Kołomyji	III	21	11
A za sadom sadowyna a u lisi liszczyna	II	172	111
A za toto, za szczo czujesz	III	116	20
A zaruczu Katarynu, pojidu do Rymu	III	376	44
A zaświty, misiciu, na rozi, na rozi	II	198	124
A złożmo si, pane brate, to złożmo si, złożmo	III	415	47
A zza hore wysokoji bujny witer wije	II	479	256
Abo méne, lubku, luby, abo méne łyszy	III	218	29
Abo mene, lubku, luby, abo mene łyszy	II	203	126
Ach, ja nyszczysływyj na séj swit rodyv si	II	79	61
Ach, ja neszczasłewy, szczo budu dijate	II	219	133
Ach, mojaż ty matuseńko, czy jaż tomu wynna	III	164	24
Ah, ah, ah, jak zajde na moju duszu tuha	III	188	27
Aj, a zza hory, zza wysokoji	I	149	251
Aj, arkan, arkanoczku, zawedy koni (a) w dołynoczku	III	446	51
Ale łyszy-ko ty, kume, do kumy chodyły	III	435	49
Ałe legiń mołodeńkyj ny kazav nykomu	III	380	44
Ałe odny podurily, druhi ponimily	III	403	46
Ałe smutcza Huculija hulaje, spiwaje	III	707	69
Ałe wijdy, fajna lubko, j-a w negilu na jhru	III	613	63
Amberi, matinoczko, amberi	I	267	326
Ani ja, ani ty né choczem robyty	III	451	52
Ani spaty, ni drymaty, ni son my si ne bere	II	106	73
Arkan bidny, pojas sribny	III	459	53
Arkan birka, pojas szkirka	III	460	53
Arkan łuczka, derenowa nizka	III	461	54
Ba, jak pana ne lubyty, koły podoboczka	III	548	60
Ba, szczo że ty, diwczynońko, hadała, hadała	III	10	11
Berehom, berehom, tam doriżka buła	II	401	216

	cz.	nr	str.
Beryż tebe lycha maty z twojou poradońkou	III	102	19
Bida myni strachu maje j za prut berezowwyj	III	656	66
Bidnaż moja hołowoczko, nyszczislywa dołe	III	694	68
Bidnaż moja hołowońka, szczo ja narobyła	III	318	38
Bidu'm sobi kupyła, ta za swoi hroszy	II	333	180
Biło, Biło, Biłodanczyku	I	91	184
Błahosłowyż, Boże, i otec, i maty	I	127	237
Błohosłowyż, Boże, i otec, i maty	I	147	250
Błohosłowyż, Boże, i otec, i maty	I	151	252
Błagosłowyż, Boże, i otec, i maty	I	161	259
Bo jak stoit koło tebe, ostrohamy kresze	III	122	20
Bo kiżeńka zyma buła, lukiji morozy	III	662	66
Bo kto chce na pomoc wzywać Onufrego	II	499	273
Bo kto chce na pomoc wzywać Onufrego	II	500	273
Bo pomerła maty, lyszyły sie dité	II	359	194
Bodaj na ti czudo wiszło, na twoje obiskie	III	650	65
Bodaj ony ne skonały, spasini ny maly	III	400	45
Bodaj tébe, diwczynońko, mara buła znała	III	276	34
Bodaj tébe Hospod ny znav, bodaj tébe pobyv	III	535	59
Bodaj tebe, mij myłeńkij krywyło moryło	III	398	45
Bodajże ty, moja neńko, na swiki ny żyła	III	425	49
Boliła (m)ni, fany lubku, boliła hołowka	III	498	57
Bołyt mene hołowoczka, koby ne boliła	III	74	17
Bołyt mene hołowoczka, traba my dochtora	III	76	17
Bołyt mene hołowoczka wid samoho räna	III	75	17
Bołyt mene hołowońka, widaj że ja umru	II	346	186
Bołyt mene hołowoczka, widej żé ja umru	III	77	17
Bołsza jeho dneś na zemle trona	II	496	269
Bołsza jého dneś na zemle trona	V	39	36
Bołyt mene hołowońka, ne dotułyty sia	III	8	11
Bożé, Bożé, dopomoży druhu żinku maty	III	609	63
Bratczyk sestryczku rozplitaw	I	282	329
Bratczyku, namisnyczku, siad' sobi na kreslyczku	I	130	239
Bratczyku, namisnyczku, siad' sobi na kreslyczku	I	300	332
Budut toty podarunkie na myni leżity	III	70	17
Buła chliba j bukatyna, taj izjiła Kataryna	II	372	202
Buła chliba-j bukatyna, taj jizdiła Kateryna	V	33	31
Buła doczka Awgustyna w pana Kulczyckoho	II	12	12
Buło harazd w Biliwciach, suchy sady cwjłły	V	25	26
Buło selo Wasylewo, buła udowa Romanowa	II	33	30
Buło sopi wybiraty, buło si dywyty	III	322	39
Buv ja sobi malyj pachołok	I	48	142
Buv Hryćko mudry rodom z Kołomyji	II	463	248
Buw sobi Hryćko rodom z Kołomyji	II	462	247
Byjté, chłopci, a w pidkowy	III	114	20
Był byłce, Bożeje derewce	I	90	184
Była mene moja neńka, była mene, była	III	316	38

	cz.	nr	str.
Była panna Awhustyna w pana Kuczyńskoho	II	—	12
Cét-że, myła, cét-że myła, ne tuży za mnoju	II	73	58
Chibaby ja j-uduriła, rozumu ny mała	III	410	26
Chibaby ja mołodeńka rozumu némała	III	41	13
Choćby pryjszło pohybaty po samyji oczy	III	312	38
Choćby pryjszło pohybaty po samyji ucha	III	311	38
Chodyła mołodeńka po ganku	I	170	263
Chodyt Iwan ponad dunaj, ta w sopivku hraje	II	50b	43
Chodyt kozak po rynóczku, hyj, more brie	II	30	28
Chodyt Turczyn po rynoczku, hej, more brie	II	29	27
Chodyt żuczy po żuczyni, a diwczyna po kalyni	I	82	179
Chodyv-jem si spowidaty samomu władyci	III	500	57
Choraż bo ja, chora, widaj ja umru	II	347	187
Chot' my dawaj styry woły y styry korowy	III	474	55
Chot win pojichav, pojichav, płakaty né budu	III	680	67
Chotiła mene maty za muż daty	II	92	66
Chto powede do domoczku dam piv zołotoho	III	546	60
Chto wysoko taj litaje, to tot nésko siede	II	80	61
Chwałyła se knihynia, szo je dariw skrynia	I	259	324
Chybaj-by ja, mołodeńka, rozumu né mała	III	448	52
Cy ja tobi, moja maty, ne detyna buła	II	424	229
Cy ja tobi ne kazała, kazały ty neńka	III	320	38
Cy ja tobi ne kazała, ne bery ty mene	II	275	159
Cy ja tobi ne kazała, ne dawała znaty	II	480	257
Cy ja tobi ny kazała, ty mij myłyj mużu	III	321	38
Cy ne diwczyna, cy ne kwitoczka	II	138	96
Cy ty, giwko, j-uduriła, cy z rozumu zijszła	III	182	26
Cy ty kiemysz, staryj gidu	II	305	167
Cy ty, lubko, taka krasna, cy myni zdaje si	III	540	60
Cy ty mene, łeginyku, ny lubysz, ny lubysz	II	176	113
Cy ty, neńko, swoho syna u medu kupała	III	352	42
Cy ty sama u Czortivcy, cy ny ma druhoji	V	26	26
Cy wy czuły, lude dobri, takoji pobliki	II	253	151
Cy wysoko, cy nyzeńko, złeczu, taj napju si	III	85	18
Cy zazulka, brate, kuje, cy myni si czuje	II	242	146
Cy znajesz ty, pané brate, czomu Marci krasna	III	563	61
Cy znajete, lude dobri, jak zajac trewaje	II	486	259
Czałam baba, czałam gid	I	62	161
Czas do domu, czas, czas do domu, czas	II	432	233
Czé ja w poły rodéła sie	II	218	133
Czehir, czehir, haszcza, w koho żinka kraszcza	I	160	258
Czerez pana watamana, czerez jeho wriedy	II	451	242
Czerez sad steżeńka, ide doszczyk zdribneńka	II	427	230
Czerez seło ne weseło, arendar' bohatyj	III	289	35
Czerez seło ne weseło, arendarka ubrana	III	290	35
Czoban wivci korniaje, moj, czobane, moj, moj	II	478	256

	cz.	nr	str.
Czoho taril torkocze? Bo win zapłaty chocze	II	290	163
Czoho wy do nas pryjszły, czy chlib pojidaty	I	319	336
Czołom baba, czołom gid	I	62	160
Czołowicze durnowaty, na szczo żinku prodawaty	II	484	258
Czołowik by żinku ny byv, zdorowie ny tratyv	III	332	40
Czom sołowij né spiwaje, hołosu ny maje	II	230	139
Czomu czoban ne ore? Bo płuha né meje	II	477	256
Czomu woły ny j-or'ete, cy nyma pohody	II	381	206
Czomu's mene, moja neńko, rano ny zbudyła	III	426	48
Czomus tohdy ny płakała, ta ny hołosyła	III	674	67
Czomus tohdy ne prychodyv, koły'm ty kazała	III	220	29
Czomuż wy nas ne pytajete	I	314	335
Czy czuły wy, ludе, o taki nowени	II	—	47
Czy czulyste, ludé dobri, taku nowynoczku	II	13	13
Czy czułe wy, ludе, o taki nowénie	V	16	19
Czy czułу wy, ludе, o takij nowyni	II	56	47
Czyrwoni czobokieta, kuca sardaczyna	III	269	33
Czyryz tyżdeń buła chora, bo robota buła	III	393	62
Da, cy tebe, Iwanoczku, porodyła maty	II	133	93
Daj ji, Boże, zdorowieczko, daj ji, Boże, carstwo	III	317	38
Daj-ko mene, mij myłeńkij, do szkoły, do pana	III	128	21
Daj-ko mene, mij myłeńkij, do szkoły, do szkoły	III	127	21
Daj-ko mene, mij myłeńkij, napowiż mni fajno	III	129	21
Dajte matinko uh'ołku i nétoczku szołku	I	—	318
Dajte naneczkoj hołku, pryszyty kwitoczku	V	5	6
Dajże menė, moja neńko, za koho ja ważu	III	217	29
Dałyste nam diwku, dajteż nam i postiłku	I	133	242
Dałaś mene, moja mamko, za haj zełeneńkij	II	319	173
Dałaś mene, moja maty, za dunaj, za dunaj	II	316	172
Dałyste nam diwku, dajtez nam i postiłku	I	307	334
Dbaj, dbaj, maty, dbaj, a za muż mene daj	II	88	65
Dbaj, maty, dbaj, ta za muż mene daj	II	87	64
De mij mylyj prebuwaje, że u mene ne buwaje	II	155	102
De si kosońka giła, cy w haj połekiła	II	268	158
De tota, Maruseńko, kitajka	I	312	335
De ty, Małanko, buwała, jak dubrowa pałała	I	29	122
De ty, żinko, buła? Na dwir ja chodyła	II	341	183
De wy buwały, szczo wy wydały	I	313	335
De żowniry pjut, tam riczky teczut	II	384	208
Dewjet synіw wdowa mala	II	32	29
Deż ty buła, de chodyła, żono moja myła	II	440	236
Diakujem popońkowi jak ridnomu bateńkowi	I	289	330
Dibrowo zelena w try ridé sadżena	II	226	137
Diwczyno, czyja tu, hody id' meni hulaty	III	194	27
Do nas, Bożeńku, do nas, a u nas teper harazd	I	280	328
Dobryj deń, swatoczku, my do was	I	139	246

	cz.	nr	str.
Doki ja sie né ożenyv, pidkiwkami cor, cor	III	55	15
Dołeż moja nyszczasnaja, w mene żinka ny krasnaja	II	339	183
Dołiw, dołiw, kaczuryku, dołiw za wodoju	II	224	136
Dołiw, dołiw, kaczuryku, dołiw za wodoju	V	29	28
Drut ho Żydy taj za lyta, a i ksiondz za chrestyny	III	295	36
Dub na duba pochyływ sia	II	473	254
Dubrowoczka dzełena, dzełena	I	76	175
Dumasz, myła, każé, dumasz	V	10	13
Dwa hołuby wodu pyli, a dwa kołotyły	III	399	45
Dwa kozaki, dwa kozaki ta w korszmońci pyły	II	—	21
Ej, bodaj ti, mij myłeńkij, suszyło, jeléło	V	24	25
Ej, do Lwowa dorożeczka, do Lwowa	I	192	276
Ej, u połe kraj dorohy stojit kamiń majmurowy	II	100	70
Ej, w poły mohyła z witrem howoryła	II	217	133
Ej, wpało pysmo w seło do Rożnowa	II	460	245
Giekuju ty, mij bateczku, szos mene maw, doczku	I	237	300
Gospodariu, gospodareczku, pryjmy naszu Małanoczku	I	34	124
Hadajte, bójary, hadajte, po czerwonomu skiedajte	I	166	261
Hadajte, rodoczku, hadajte, po czerwonomu kydajte	I	280	160
Hadajte, rodońkie, hadajte	I	116	230
Hadyv-jem sia ożenyty, sich miasnyc dopewne	III	154	24
Handziu luba, Handziu myła, czym ty browy namastyła	III	195	27
Harasyme, Harasymoczku, pusty konia na dołynoczku	II	340	183
Hej, diwczyno, czyja ty, chod zo mnow hulaty	III	196	27
Hej, kozacze, hulaj, hulaj, ne sia do mne ne prytulaj	III	141	22
Hej, kozacze, hulaj, hulaj, no sie do mne ne prytulaj	III	518	58
Hej, pidu ja na jarmarok, a tam stoit diwczat sorok	III	138	22
Hej, pidu ja na jarmarok, a tam stoit diwczat sorok	III	515	58
Hej, u misti na rynoczku tam kozaki pjut	II	21	20
Héj, ty zor'o weczirnaja, czomu tak sie spiznajesz	II	109	75
Hej, w połe kernyci, czut woda błeszczyt si	II	110	76
Hej, zacwylo klen derewo z wesny	II	396	213
Héj, żuczucha rybku jméła	I	79	177
Hoj, byv mene mij giedyczok	III	287	35
Hoj, cy tak teper, jak buło zdawna	I	4	96
Hoj, cy tak u was, jak teper u nas	I	17	112
Hoj, daleka dorożeńka wid Wisły do Dnistru	III	313	38
Hoj, dobryj ja rozum mała, taj dobru naturu	III	35	13
Hoj, hoj, Bożeż mij, korotyt sia wże-ż wik mij	I	103	220
Hoj, iszov ja sełom, sełom	II	94	68
Hoj, ja chaty taj nymaju, bez chaty si muczu	III	628	64
Hoj, ja dżumak nyszczasływy	II	467	252
Hoj, jakże ja taj wirosła, ta na stanu stała	III	265	33
Hoj, jest Boh na nebi, welykaja syła	II	502	275

	cz.	nr	str.
Hoj, łekiła zazułeczka czerez more w haj	II	368	200
Hoj, łetiła zazułeczka czerez more w haj	II	370	201
Hoj, mała udowa jédnoho syna	II	49	41
Hoj, mołoda rid swij czestuje, a rid jeji daruje	II	274	159
Hoj, na hori sniżok upav, j-a tam żownir s konie upav	II	414	224
Hoj, ny buło, taj né budе ponad Pidhiriemy	III	717	69
Hoj, ny buło, taj ny budе ponad hirski ludе	III	716	69
Hoj, ny spav ja ciłu niczku	III	288	35
Hoj, piszov ja, chło, do popa, hrichiw si ispasty	III	503	57
Hoj, pje burłak nicz taj dnynu	II	472	254
Hoj, plynut husońki bystroju wodoju	II	105	73
Hoj, po hori, hori dwa kozakie chogie	II	112	77
Hoj, ponad moré, ponad dunaj	II	193	121
Hoj, pryjszov ja do domoczku, gity kryczie: tatu	III	638	65
Hoj, sam idu, koni wedu, koni woronoho	II	68	56
Hoj, służyła Nasti w pana	II	59	51
Hoj, szczo w połe za dymowe, kosi sino Romanowe	II	34	31
Hoj, ty diwczyno czerwona kalyno	II	136	94
Hoj, ty Dżuryło, hoj ty	II	259a	155
Hoj, ty Dżuryło, hoj ty	II	259b	156
Hoj, ty umresz a z weczera, a ja umru z ranku	II	345	186
Hoj, u haju kalyna, j-a u haju kalyna	II	128	90
Hoj, u mene u sadoczku ta zacwyła hruszka	I	215	291
Hoj, u misti na rynoczku pjut stolari horiwoczku	II	25	24
Hoj, u naszego gospodareczka	I	6	98
Hoj, u polу buv deren, nyma bilsze łysz oden	II	37	32
Hoj, u połe deren, nyma bilsze łész oden	II	35	31
Hoj, u połe kernéczeńka, koło neji trawecześka	V	20	22
Hoj, ustań, ny spy, gospodareczku	I	5	97
Hoj, usi si posmutyły, łysz ja wesełeńka	III	611	63
Hoj, v ceho gazdy chorosza żona	I	7	99
Hoj, wijdu ja na wulycu, ta stanu, ta stanu	III	629	64
Hoj, wyłikiv sokił a z haju na pole	II	64	54
Hoj, zacwyła czeremszyna, z neji cwit opav	II	423	228
Hoj, zacwyła kalynoczka w łuzi	II	206	127
Hoj, zacwyła kalynoczka w łuzi	V	27	27
Hoj, żuczycha rébku imeła	V	4	5
Hoja, matinko, hoja, a bo wże ja ne twoja	I	252	319
Hoja, neńko, hoja, a wże ja ne twoja	I	126	235
Hoja, w lisi bereza stojała	II	402	217
Hoji, hoji, sztany moji, szcze was maju doma dwoji	III	282	35
Hop, cup, trubaczi, naj sia żeni bohaczi	III	205	28
Hop, czuk, baranczuk, sziepka na klynoczku	III	299	37
Horeż myni, hore, neszczasływa dołe	II	220	134
Horichowaja chata, horichowyje siny	I	131	240
Horiła w sinech swiczka, sydyt za stołem kwitka	I	298	332
Horivoczka j-utoczena, ta szcze ny płaczena	II	439	236

	cz.	nr	str.
Hoski moji luby, mili, hoski prychodiaszczi	II	279	160
Hospog' znaje, krutoriżka, jaka zymka bude	III	701	68
Hosti naszi lubi, myli za tysowym stołom	I	98	211
Hraj, muzyko, jak by's mih	III	591	62
Hraj, muzyko, hraj, nyboże, czej ty Hospod dopomoże	III	442	50
Hrajte muzyki z blyzka, kłaniaj si, mołoda, z nyska	I	206	283
Hrałaj naneczka, hrała, jednuj doneczku mała	I	198	278
Hulaj, hulaj, Maruseczko, za kim'es mołodeńka	I	316	335
Hyła, hyła, na husoczku, a husoczka siła	II	143	98
I czoh' myła dumku dumasz	II	26	25
I kalina, choć krzewina, czasem w drzewo wzrasta	II	—	292
I pojichav mij myłeńkij, pojichav, pojichav	II	181	115
I pojichav mij myłeńkij, pojichav, pojichav	V	23	25
I priszov ja do Ispasa, napyvem sie pywa	III	49	15
Ide doszczyk obłohamy, pszenyciu mynaje	II	475	255
Ide doszczyk obłohamy, pszenyciu mynaje	V	38	34
Ide Marijka po horivku do Żyda, do Żyda	III	651	66
Iszov tiutun dorohoju, zdybała go lulka	II	485	259
Iszov że ja do diwczyny temnenkoji noczy	III	183	26
Iwan konie napowaje, a w sopivku hraje	II	50a	42
Iwanyku na konyku, konyk darówanyj	II	137	95
Ja hadała, mij myłeńkij, hasyty, hasyty	III	11	11
Ja hajduka ny boji si, ja z hajdukom poboriu si	III	283	35
Ja kazała posestrycy: szczo to dzwóny dzwonie	II	129	91
Ja mennyka ny zabudu pokiv ny zahynu	III	388	44
Ja ne spała seji noczy na wołos	II	129	91
Ja ny-roba, a ty né-rob, ne budem robyty	III	366	43
J-a ótwori, neńku, lisku, wedem' tobi newistku	I	207	283
Ja péroha taj ukuszu, taj kienu w kieszénu	III	—	64
Ja po noczy baj ny chodżu, łysz po weczyrnycich	III	374	44
Ja si z wodow ny hniwała, ja si wody boju	III	509	58
Ja w batka rosła, wid bat'ka'm piszła	II	89	65
Ja w Dnistri, w Dnistri, j-a w perewozi	I	9	102
Ja w łuzi kalina weś łuh prékrasyła	II	405	217
J-a w dzełeniji dubriwci kazav łegiń giwci	III	409	46
J-a w misteczku Beristeczku dwa kozaky pjut	II	22	21
J-a w misteczku, w Beresteczku kapelija hrała	II	5	6
J-a w poły, w polu, blyzko dorohy	I	14	109
J-a w poły, w poły, blyzko dorohy	I	18	113
Jak horivki ta napju si, ja z lug'my pobudu	III	232	30
Jak idete, chłopci, w tanyc, byrit buki w ruki	III	644	65
Jak idete, chłopci, w tanyc, to łysz uważéjté	III	645	65
Jak idete, chłopcy, w tanec, berit buki w ruki	III	170	25
Jak idete, chłopcy, w tanec, berit buki w ruki	III	641	65
Jak idete, chłopcy, w tanec, powmywajte palcy	III	169	25

	cz.	nr	str.
Jak idete, chłopcy, w tanec, powmywajte palcy	III	640	65
Jak ja buła mała, mała, kołysała mene mama	II	245	147
Jak ja sobi nahadaju, koho ja lubyła	II	135	94
Jak ja sobi zaspiwaju hołosom pokoczu	II	134	93
Jak ne stane brat za mnoju, stanut dobry lude	III	167	25
Jak perszyj raz rabuwały Turki zemlu	II	416	225
Jak saraka Polinyczka yz poli zbyraje	III	711	69
Jak sia majesz, czernyce, sestryce	II	250	150
Jak sołowij zaszczebecze, zazulka zakuje	III	659	66
Jak uderut j-a wsi dzwony w smertnéj hodyni	I	104	220
Jak uzdriła szo jdé zyma, moroz studeneńki	III	526	59
Jakby ona neńku mała, ona by ich brała	III	91	18
Jakem buła diwczynoju, taj pasała ja wiwci	V	22	24
Jak-że ja buv małym chłopcem, ta pas-że ja wivci	III	369	43
J-ałé dzora pidkiwoczki, ałé dzora, dzora	III	592	62
Jde czołowik z korszmy pjeny	II	436	235
Je di w mene w horodeczku czerwona rużeczka	III	544	60
Jedna hora wysokaja, a druhaja nyska	II	189a	119
Jedna hora wysokaja, a druhaja nyska	II	189b	119
Jédna myłeńka w dorozi, a druhow sie tiszu	III	373	44
Jédno my sie plecze mecze, a druhe ne chocze	II	149	100
Jichała Chéma do (I)rusalyma	I	49	143
Jichav didko z Kołomyji, taj zahubyv łuszniu	III	350	43
Jichav Dżepień z Tyśmenyci, oj, pocziev drimaty	II	10	11
Jichav Hucuł z Kołomyji na syni kobyli	III	348	41
Jichav kozak morkowyj, konyk burakowyj	I	50	144
Jichav kozak z Ukrajiny na woronim kony	II	351	189
Jichav Werbyn po horiwku, zdybav divku na zarinku	II	127	90
Jichaw did'ko z Kolomyji, taj zahubyw łuszniu	II	461	246
Jide, jide Dzelman, jide, jide wiko-brat	I	68	167
Jide, jide Zelman, jide, jide jeho brat	I	89	183
Jide kozak z Ukrainy, w pidkiwoczki dzeń, dzeń	III	56a	15
Jide kozak z Ukrainy, w pidkiwoczki kresze	III	56b	16
Jidut Laszki na try szlaszki	II	414	223
J'ódna baba uduriła, a druha si stekła	III	347	41
Kaczaju sia, walaju sia, kusajut mia błoszki	III	224	30
Kaczyły sie wozy z hory, na dolyni staly	II	356	192
Kalynoczka sia łomyt, mołoda sia kłonyt	I	273	327
Kalynowyji kwity, kłaniajut wam si dity	I	156	256
Kałenoczka sie łomyt, mołoda sie kłonyt	I	121	233
Kazały mi, mołodycy. ne żeny sie lubku	III	156	24
Kazała my moja maty raneńko wstawaty	II	81	62
Kazała my neńka moja: żeny si, żeny si	II	147	99
Kazała Sałocha: pryjdy, szos dam	II	231	139
Kazav myni mij myłeńkij tam na zarinoczku	III	230	30
Każut lude, szczo ja wpyv sia, a ja zażuryw sia	III	152	24

	cz.	nr	str.
Każut lude, szczo sud bude, a sudu nébude	II	481	257
Każut lude, szo ja nerob, ne choczu robyty	III	—	64
Każut lude, szo ja nerob, né dajut my jisty	III	—	64
Każut lude, ta howori, szo ja si maluju	III	467	54
Każut meni, szczob sie winczaté	II	185	117
Każut myni Handziu braty, ja by Handziu né brav	III	151	24
Każut myni, neńko, ludy, szcze ja czariwnyci	II	159	105
Każut myni ženyty sia, smutku mij tiażeńkij	II	146	99
Każut stari, każut mali, każut i wsi lude	III	431	49
Kiliszka wam ny zbawiu, lyszeń wypiu, taj postawiu	III	589	62
Kilko ja wże w tobi propyv	III	439	50
Klykav lubku na horivku, lubka si machała	III	654	66
Kob' ty buła, moja myła, harbuzyw ne krała	III	163	24
Koby borsze zoseniło, koby miasiac swityv	III	324	39
Koby borszy do weczira, taj znaju do pewny	III	574	61
Koby meni né diwczata, ta né mołodyci	III	371	43
Koby nam si ta buk rozwyw, ta pidemo w hory	III	171	25
Koby nam sie ta buk rozwyv, ta pidemo w hory	III	642	65
Koby naszi mołodeńka taka weselеńka	I	217	292
Koby ny lis, koby ny lis, koby ny dwa dubki	III	529	59
Koby ny lis, koby ny lis, koby ny liszczyna	III	528	59
Koby pany pozwolyły, a popy szlub daly	III	571	61
Koby pyty, koby pyty, koby si ny vpyty	II	443	238
Koby witry né wijały, a doszczé né buły	II	164	108
Kobym w liti chlib ny pykła, a w zimi ny prała	III	617	64
Kobys znała, diwczynońko, jakyj ja, jakyj ja	III	657	66
Kobys znała, moja mamko, jakyj mij Iwankó	II	132	93
Kobys znała, moja mamko, jakyj mij Nykoła	II	131	92
Koby'ś myła, czornobrywa, jak jeś urodlywa	III	79	17
Koby'ś znała, Maruseńko, zwidki mołodyj jide	I	294	331
Kohda hore, hore, jak na świti żéty	I	108	223
Kolasoczka malówana, konyk woroneńkij	III	63	16
Koły choczesz, giwczynońko, szobym do ki chodyv	II	140	96
Kołesom, kołesom w horu sonce idе	I	279	328
Koło haju pochodżaju, haj si zylynije	III	72	17
Koło młyna jasenyna, bułaby mitłyna	III	390	44
Koło młyna jaworyna, jawir pochyliv sia	III	272	33
Koło młyna jaworyna, koło młyna jawir	III	270	33
Koło młyna jaworyna, koło młyna sosna	III	271	33
Koło prosa lubka bosa, niżkie z zadu była	II	67	55
Kołomyja ne pomyja, Kołomyja misto	III	1	10
Kołomyja ne pomyja, Kołomyja misto	III	—	201
Kołomyja ne pomyja, misto jak stolyci(a)	III	3	10
Kołomyja ny pomyja, Kołomyjka doma	III	245	31
Kolomyja sławne misto, szcze sławnijsze Kuty	III	15	11
Kołomyjec czarnobriwec ne bojit sie Boha	III	13	11
Kołomyjec czornobriwec, taj Kołomyczojka	III	12	11

	cz.	nr	str.
Kołomyjec czornobrywec w horu sie byczuje	III	14	11
Kołomyjka j-a w dorozi, kołomyjka doma	III	88	18
Kołomyjka czornobrywka po hori chodyła	III	105	19
Kołomyjku zapalywszy, Kołomyjka horyt	III	9	11
Kołomyju zapalyły, Kołomyja horyt	III	5	10
Kołomyju zapalyły, Kołomyja horyt	III	7	11
Kołopeńki wikoszeno, za plit połoszeno	III	89	18
Koły ne buło naczała świta	I	—	348
Kołys chokiw j-a Mytroczku j-u Spasi hulaty	II	15	14
Kołysała baba dida ót poranka do obida	III	199	27
Kołysała baba dida yz weczera do obida	III	200	27
Kopavże ja kiernyczeńku, w-orły z neji pyły	II	192	120
Korohid łoboda, czyja żińka mołoda	II	261	156
Korowaju, korowaju, ja t'ia prybéraju	I	187	272
Korowaju raju, a ů picz zazyraju	I	144	251
Korowaju raju, j-a po prépiczku hraju	I	111	227
Kotre buły kraszczi, lipszi, piszły j-u wibranci	III	228	30
Kotyły si wozy z hory na dołynu	II	398	215
Kowalu, kowalyku, ukuj konia ostro	III	112	20
Kowalu, kowalyku, zroby my podkiwkie	III	111	20
Kowała zazulka w wysznejim sadoczku	II	83	63
Kozak konia napowav, dziuba wodu brała	II	28b	27
Kryczieło kotie w płoti, bude bida j-a w roboti	I	185	270
Któż ny znaje iz was dida	II	509	286
Kucharka si zamastyła, a starosta wpyv si	II	257	155
Kuda pidu, kuda hlanu, to wse sobi najdu	III	580	62
Kudy swaszeńenka chodyt, za new rutoczka schodyt	II	296	164
Kudy do ti, lubku, zajty, cy hori horbamy	III	301	38
Kuje meni zazułycia, ta każe kuku	III	383	44
Kupy myni, mij myłeńkij, czobitkie małeńki	III	559	61
Kupyv kołacz na jarmarku, ta jabłuczkowyny	III	370	43
Kupowany kovtyniata w misti na dołyni	III	66	16
Letiła biła pawa, wsi diwki pomynała	I	317	336
Leżely berwin berwinkowija, my jdem' do wywodu	I	210	285
Lipsze toty Żydy majut, szo ny kumajut si	III	433	49
Litaż moi mołodeńki, lita mołodosty	II	213	131
Lubéż moje zakochanie, ne zabuwaj za mni	III	670	66
Lubi naszi ohoroczki, zawywajte si	I	71	171
Lubko moja sołodeńka, lubko ma czicziena	III	480	55
Lubkoż moja mołodeńka, lubko ma czyczena	III	146	23
Lubkoż moja sołodeńka, łysz by tia lubyty	II	169	110
Lubky moji szyry, szyry, za szo wy si byli	III	614	64
Lubyv mene, mamciu, Iwancio, a ja jeho nit	III	309	38
Lubyv mene, mamciu, Iwancio, ja ho né lubyła	III	310	38
Lytyt woron z czużych storon, żalibneńko kranczé	II	72	58

	cz.	nr	str.
Letiat hałoczki a w try riadoczki	I	287	330
Letiv woron z tamtych storon, kr'ułońkami maj, maj	III	54	15
Leziely berwy berwinkowiji, hej kryknuły try łebiegi	I	234	298
Leziely berwy berwinkowiji, oj, mołoda łaskiwoczka hnizdo wje	I	213	290
Lezieły berwy berwinkowiji, hoj, krutoje dereweczko wytaje	I	214	291
Łeżały berwa berwinkowyi, ta ne dzwyn dzwonyt	I	281	329
Łeżały berwy berwinkowyi, błahosłowy, Boże	I	269	326
Łeżały berwy berwinkowyi, hadajte, bateńku, hadajte	I	276	328
[Łe]zieli berwin berwinko[wija], proszc rodej do chaty	V	7	8
Łeziely berwin berwinkowija, proszu rodej do chaty	I	204	282
Łeziely berwin berwinkowyja, oj, de sé diła, de sé podiła	I	194	276
Łeziely berwy berwinkowiji, anhely wodu nosi	I	211	288
Łeżieli berwy berwinkowiji, bratczyk sestriczku rozplitav	I	240	302
Łeziely berwy berwinkowiji: De si kosońka giła	II	268	158
Łeziely berwy berwinkowiji, hoj, mamoż naszi, mamo	I	212	288
Łeziely berwy berwinkowiji: Hoj, mołoda rid swoj czestuje	II	274	159
Łeziely berwy berwinkowiji, hoj, nyma ksiondza doma	I	242	304
Łeziely berwy berwinkowiji, my wże derewce wuwyły	I	224	294
Łeziely berwy berwinkowiji, starosto staresenkij	I	245	308
Łeziely berwy berwinkowiji, szczoz ty, makinko, gijesz	I	226	296
Łeżieły berwy berwinkowiji, szczoż wy, swatowe gijete	I	246	309
Łeziely berwy berwinkowiji, szo ty, makinko, gijesz	I	243	304
Łeziely berwy berwinkowiji, ta wynnaja jablinoczka	I	227	297
Łeziely berwy berwinkowiji, wam, starym, pywo pyty	I	233	298
Łeziely berwy czarczakiji: Czoho taril torkocze	II	290	163
Łeziely berwy czarczakiji: Hadajte, rodoczku, hadajte	II	280	160
Łeziely berwy czarczakiji: Kudy swaszeńka chodyt	II	296	164
Łeziely berwy czarczakiji: Ny daruj mni, mij rodoczku	II	284	161
Łeziely berwy czarczakiji, oj, cy prijde	II	266	157
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, do mene, mij rodoczku	II	276	159
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, hydno nam, hydno	II	294	164
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, na barani wovna	II	278	160
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, na chaki pirie	II	298	165
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, ny zawywajte mene	II	286	162
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, pryjdut moji swatowe	I	270	158
Łeziely berwy czarczakiji: Oj, spid dzełenoji wyszni	II	292	163
Łeziely berwy czarczakiji, oj, uczera yz weczera	II	262	157
Łeziely berwy czarczakiji: Stanu ja na bylynku	II	272	159
Łeziely berwy czarczakiji: Ta do boru dorożeczka	II	282	161
Łeziely berwy czarczakiji, wijdy, wijdy mołodeńka	II	264	157
Łeziely berwy czarczakiji: Zdradlywyj ponegiwku	II	288	162
Malowani czerewyczki, a pódoszow z kozła	III	211	29
Mała Handzi swekruhu lychuju	II	311	169
Mała mama odnu doczku, Katerynkow zwała	II	244	146
Mała udowońka jédnoho synońka	II	46	40
Mała wdowa syna, taj ho-j ożenyła	II	47	41

	cz.	nr	str.
Mała wdowa syna, taj ho-j ożenyła	V	13	16
Mamo moja, Wasylycho, wrodyłaś ni na wse łycho	III	329	40
Markitana nyma doma, chogim do Żydowki	III	234	30
Matuneczko, lubko, uwychaj-że sia chutko	I	253	320
Maty syna hódowała, taj pełenowała	II	55	46
Mékietycha chlib sadżaje	II	247	148
Mene mamka widdawała, dała my kobyłku	II	324	175
Mene maty porodyła j-a koło hriedoczok	II	297	164
Mene maty porodyła na świtu negilu	II	135a	94
Mene maty porodyła sijaty, oraty	III	606	63
Mene neńka porodyła, taj kazała: synku	III	372	43
Méne neńka porodyła taj koło potoka	III	393	45
Meży dwoma berehamy rosťe komyszyna	II	249	149
Meży dwoma hórońkamy schodyt misić z zorońkamy	II	101	71
Moja maty worożbytka, tak my worożyła	II	317	172
Moja myła hromadyła w hłyboki dołyni	III	327	39
Moja neńka worożyczka tak my worożyła	III	392	45
Mołodycy zwołocznycy, toś ni zwołoczyła	III	477	55
More sia rozihrało. Ne more toto hraje	I	286	330
Muzyka nam dobre hraje, ny traba spiwaty	III	605	63
My w Kijewi ne buwały, my czobit ne tarhowały	I	297	332
Myła moja, żinko myła, za szczoś méne była	II	434	234
Myłaż myła, moja myła, soncy moji jasny	III	564	61
Myni myłyj ny rodyna, taj ny rodyneczka	III	73	17
Na dobryj deń, Zelman	I	78	177
Na dzełeni połonyci zabliła j-oweczka	III	266	33
Na dzełenim zarinoczku kosaryki kosi	II	455	243
Na hori woły w jarmi, koni w kolisnyci	III	189	27
Na hori woły w jarmi, taj kobyła łysa	III	190	27
Na horodi kałuża, ja roboty néduża	III	590	62
Na Ilińcach zahrymiło, na Tuczapach błysło	III	397	45
Na jasiniu ja ny siju, samo my si rodyt	III	104	19
Na kalynoczci dwi jahodoczci	I	120	233
Na kalynoczci dwi jahodoczci	I	266	325
Na Pokrowu poraneńko ksiondzy służby maly	II	6	6
Na połyci waranyci, pid połycew mońka	III	693	68
Na popowi sinożaty dobre żyto żaty	II	182	115
Na porozi stojała, na Semena morhała	III	204	28
Na szczo mene widdawaty, na szczo mene, na szczo	III	340	41
Na szczo mene widdawaty, taku mołodeńku	III	337	41
Na wulycy werby sadżu, w horogi ny budu	III	499	57
Na zieki metil meťe i droben doszczyk idťe	I	165	260
Naduła si diwczynoczka jak żydiwskij indyk	II	307	168
Naj si żenyt, naj si lubyt, ja sy ny powiszu	III	573	61
Napyjmo sie, kumciu, lubciu, dovsze ne budemo	II	438	236
Napyjmo sie, kumko, napyjmo sie, lubko	II	437	235

	cz.	nr	str.
Napyjmo sie, kumko, napyjmo sie, lubko	II	438	236
Napyła si diwczynońka z pid browari pywa	III	396	45
Napyłam si, mij myłeńkij, napyła, napyła	II	428a	231
Napyvbym si chło wodyci, kirnyci nyczysta	II	255	153
Nasz drużba krasnyj, jeho nożyk jasnyj	I	163	259
Naszi mołoda jak kalynoczka, my do pana idemo	I	247	317
Naszi mołoda jak kalynoczka, oj, chodyła mołodeńka weś tyżdeń	I	248	317
Naszu perepełku ta hołowka bolyt	I	72	172
Naszy chłopcy dobre jd'ut, serpa w ruki ne berut	II	456	244
Ne byjte si, pesi wiry, ja wam wernu hroszi	III	293	36
Ne bojit sia mokry doszczu, a hoły rozboju	II	28c	27
Ne budu ja wody pyty, bo woda neczysta	III	86	18
Ne chody tuda, kuda ja chodżu	II	144	98
Ne dajte nam stojaty, zaprosit nas do chaty	I	129	238
Ne dajteż nam stojaty, pustitże nas do chaty	I	295	331
Né dałeko do myłoho, łysz czéréz sadoczok	III	27	12
Ne dałeko do myłoho, łyszeń czéréz mezu	III	26	12
Ne hudé hołube na chaki	II	205	127
Ne ja tebe zwołoczyła, ani moja neńka	III	147	23
Ne kieżko sie ożenyty, a wzietų sé bidu	II	338	182
Ne mih Iwan w świti żyty	II	18	18
Ne paporot' pade, otec winok kłade	I	283	329
Ne peczałże ty, matinojku, za mnoju	I	308	334
Ne protywsia, lubko moja, ja sia ne protywlu	III	123	21
Ne stij, knieziu, za pleczéma	I	167	261
Ne szumy łuże w dubrowońci duże	II	366	199
Ne teper stoju, ne teper stoju	II	331	179
Ne umiju ny kosyty, ani kopy kłasty	III	161	24
Né zawywajté méne, nyma niczoho ú méné	I	184	270
Né żurit si, worożeńkie, moi pryhodońci	II	212	130
Ne żury sia, ożeny sia, wola twoja bude	III	364	43
Nej kalynka si łomyt, mołodeńka si kłonyt	I	251	318
Néma, néma, jak samomu, jak burłakoj' mołodomu	II	470	253
Nene moja stareńkaja, nene moja myła	III	381	44
Neńko moja starenkaja, neńko moja myła	II	309	169
Neńko moja stareńkaja, daj za mene doczku	II	82	62
Neńko moja stareńkaja, toz mni zakazała	II	323	175
Neszczaslywa tota ława, szczo ja na ni spała	III	413	47
Neszczaslywy Prokopońko ne chtiv bat'ka szenowaty	II	62	53
Ne wir', diwko, parubkowé, jak tomu kotuzi	II	183	116
Ni ma pana doma, pojichaw do Lwowa	I	97	207
Ni, mamko, né można neluba lubyty	II	332	179
Nichtoż to toj ne ůhadaje	I	143	249
Nowaja nowyna, neni panna syna	I	21	115
Nowaja rada świtu si zjawyła	I	2	90
Ny bij, giegu, Katarynu, byj totu mołodszu	III	375	44
Ny budu ty, moja myła, ny budu płatyty	III	407	46

	cz.	nr	str.
Ny chlib pojidaty, ny horivku popywaty	I	320	336
Ny chodyłam na wesili, ni na weczirnyci	III	405	46
Ny daruj mni, mij rodoczku	II	284	161
Ny dywy si, Maryseńko, na mene biłkat'y	III	720	69
Ny hadaje ni na woły, ta ni na korowy	III	132	21
Ny ja pjanyj, ny ja pjanyj, horivoczka pjana	III	227	30
Ny ma cwitu po wsim świtu ponad ożynoczku	III	36	13
Ny ma cwitu po wsim świtu, taj ponad ożynu	III	37	13
Ny ma moji krutoriżki, toji pyntoniżki	III	699	68
Ny ma nyni, nyma zawtra, nyma y wiwtorok	III	652	66
Ny ma toho, szczo ja jeho, szczo'm za nym hynuła	III	34	13
Ny ma w świki tak nikomu jak burłaku-j mołodomu	II	470	253
Ny maw Iwan szo robyty, musiv win si j-ożenyty	II	17	17
Ny możu si wperezaty, ny możu si wbuty	III	462	54
Ny perejdu połonynku czerez j-ożeledu	III	682	67
Ny pokienu mołotyty, ny pokienu cipa	III	476	55
Ny topyła, ny topyła, ny budu topyty	III	319	38
Ny znajesz ty, czołowicze, oj, żinku j-uczyty	II	428b	231
Ny żal by my toho woza, ta koby to diwka hoża	III	524	59
Ny żury si, fajna lubko, oj, ty Nastasijko	III	258	32
Ny żurit si worożeńki, ny żurit si ludy	III	306	37
Nychto myni ta ny wynen, sama'm sobi wynna	II	314	171
Nydełeko Czornohora idut Lachy za namy	II	417	226
Nykoły néma tam dobra, de diwczyna lubyt po dwa	III	514	58
Nyszczysliwa tota ława, szo ja ni spała	III	237	30
O jak czud welykij dziś wo Zborowi	II	495	268
O Jezu mij przenajsłodszyj, zmiłuj sie nad nami	II	494	267
O ty Jana bohosłowa, mérom tajna słodka mowa	II	498	272
O ty Jana bohosłowa, merom tajna słodka mowa	V	40	37
O Wasylu, Wasylczyku, ne hony kury po kliwczyku	I	36	125
Och joj joj, Boże mój, korotyt sia wże wik mój	I	106	221
Oczy moji syni, syni, to-ste zawysliwy	III	630	65
Oczy moji za talara, a browy za ława	III	50	15
Oczy moji za talara, a browy za wirta	III	51	15
Oden prodav soroczynu, ja prodam bekeszu	III	159	24
Odna hora wysokaja, a druhaja nyźka	II	139	96
Ohiroczkie, popiwnoczkie, aj to wóny wjutś, wjut	I	84	180
Oj, bida davszy, bida ne davszy	II	161	106
Oj, bidoma, moja mamko, bidoma, bidoma	II	151	101
Oj, błahosławy Boże i otec, i maty	I	254	321
Oj, bohaćka diwczynońka duje, taj pyszut si	III	646	65
Oj, bołyt (m) ni hołowoczka, ne wychodżu z chaty	III	542	60
Oj, Bożeż, mij Boże, na szczo ja wrodyw sia	II	382	207
Oj, brat sestryczku rozplitaw	I	257	323
Oj, buv Laszek morkowianyj, konék burakowyj	I	51	145
Oj, buv Sawa w Merénowie u pana na obidi	II	1	1

	cz.	nr	str.
Oj, buv że ja u Myszyni, ne pyv' jem horivku	III	48	15
Oj, buw w Siczi stary kozak, prozwaniem Czałyj	II	—	289
Oj, chmaryt si, ta buryt si, widaj bude ślitka	II	74	59
Oj, chmuryt si, taj buryt si, ja si boju dożdżu	III	545	60
Oj, chodimo, towarészu, oj, popid wikońci	II	234	141
Oj, chodyła orlyci po sadu	II	246	147
Oj, chodyt żuk po żuczyni, a diwczyna po ruczyni	I	96	187
Oj, chodyt żuk po żukach, a giwczyna po rukach	I	74	174
Oj, choraż ja, chora, taj widaj ja ŭmru	I	105	221
Oj, cy budesz, diwczynoczko, za mnoju tużyty	II	40	34
Oj, cy prijde, ta cy pryjide	II	266	157
Oj, cy sribnyj, cy né sribnyj, j-a z byrwinku budé	III	307	38
Oj, Czeremosz bystra woda, j-a Prut zawigija	III	706	69
Oj, czohoż ty, moja dońko, tak sumneńka chodysz	II	237	142
Oj, czomu wy, łeginyki, ta ny spiwajete	III	619	64
Oj, czomuż ty, mołodeńka, ne tużysz	I	128	238
Oj, czerczyku, Wasylczyku, czy lubysz ty	I	30	122
Oj, czerczyku, Wasylczyku, czy lubysz ty	I	31	123
Oj, czernuszko duszko, wstań-że ty raneseńko	I	88	182
Oj, czumacze, de ty jdesz, wsich czumakiw ne wedesz	II	468	252
Oj, czużyn'o, ty czużyno, czoho w tobi tak studeno	II	371	202
Oj, czyjżé to towar, oj, czyjiż to wivci	III	268	33
Oj, daj, neńko, hołku i ni'etoczku szołku	I	153	252
Oj, daj tatku-j hoŭku i nytoczku z szouku	I	190	275
Oj, de si diła, de si podiła	I	152	252
Oj, diwczyna, horlycia, do kozaka hornet sia	II	260	156
Oj, diwczyna kuczyrawa pid ryszotom noczówała	III	521	59
Oj, diwczyna kumyna pojichała do młyna	III	45	15
Oj, diwczyna po hrybé chodyła	II	238	143
Oj, diwczyno czornobrywa, czym ty browy namastyła	III	194	27
Oj, diwczyno czornobrywa, wart' by ti lubyty	II	168	110
Oj, diwczyno, diwczynoczko, wypałaś my z wiry	III	673	67
Oj, diwczyno, diwczynońko, jakaś mi obłesna	III	585	62
Oj, diwczyno, diwczynońko, né maj ni za durni	III	358	42
Oj, diwczyno ty sławeńka, swatav bym ki, da's mateńka	III	142	23
Oj, do mene, mij rodoczku, do mene	II	276	159
Oj, dobraja h'odynoczka tepera nastała	I	183	269
Oj, dolyno, dolynoczko, ludé kie skosyły	II	166	109
Oj, dolyno, dolynoczko, ludé tie skosyły	II	167	109
Oj, duboczku kuczierywyj, maju na ti hadku	III	565	61
Oj, dwa Wasyli sinó kosyły	II	38	33
Oj, gazdo mij, gazdo, jakuż ty myni radu dajesz	I	102	216
Oj, giwczyna kuczeriawa pid jaworom noczuwała	I	241	303
Oj, giwczyno czornobrywa, czoho czorna chodysz	III	508	58
Oj, haj, maty, oj, haj, maty	II	158	104
Oj, haju mij zełénenkij, oj, haju mij, haju	III	561	61
Oj, Hanusiu, Hanusenenko, perenoczuj choć niczeńku	II	312	170

	cz.	nr	str.
Oj, hołubé, hołubé, hołubé, taj ne szu my w dubrowi	I	87	181
Oj, hori, hori, pawy litały	I	20	115
Oj, hori, hori, pawy litały	I	15	110
Oj, horoju pszynyczeńka, dolynoŭ wyno	II	124	88
Oj, hostyw Dżuman sim rik po dolu	II	464	249
Oj, hraj, konyku, ta-j w sidli	I	275	327
Oj, hreczini pyrohy, a mołoszna kaszi	I	180	268
Oj, Hucułe, Huculońku, ty pohana wira	III	721	69
Oj, huk, maty, huk, tam de żovniry pjut	II	90	66
Oj, husacze biłokryłyj, ty starosto czornobréwyj	I	244	307
Oj, hydno nam, hydno, szo swata ne wydno	II	294	164
Oj, hynu ja, hynu, hynu, taj ny za takiemy	III	82	17
Oj i slawn'a Kołomyja taj meży horami	III	4	10
Oj i zrada, czornobrywyj, zrada	II	395	212
Oj, idu ja do kiérnyci po studennu wodu	II	476	255
Oj, iszov ja z Kolomyji, kurka mene wzdriła	III	18	11
Oj, iszov ja z Kołomyji, ta my buło wstydno	III	18	11
Oj, iszov ja z Kołomyji, ta upav w pomyji	III	17	11
Oj, iszow ja sełom, sełom, sełom sie świtło	V	17	20
Oj, Iwane, Iwanyno, witciwska dytyno	III	308	38
Oj, Iwane popiw, wydé myni domiw	III	193	27
Oj, ja chodżu po torhu, po torhu	I	69	168
Oj, ja wydiv, oj, ja czuwav diwczynu Olenku	III	24	11
Oj, ja z hory na dolynu pomałeńku zyjdu	III	110	20
Oj, jak suda, ot tak tuda, kujut smy zazuli	III	331	40
Oj, jak sudy, ta tak tudy, wse kujut zazuli	III	254	32
Oj, jak toti szczuci rybci bez toji wodyci	III	336	41
Oj, jakże ja s-pryhadaju, jak my si lubyły	II	227	138
Oj, jakżé si taj diznały, hoj, rozszczybytały	III	672	67
Oj, je ů Boha welykaja syła	II	501	274
Oj, jedyny czołowik bohatyj buwaty	II	505	280
Oj, jedyny czołowik bohatyj buwav	II	506	283
Oj, jichały tré kozaki z wozom	II	116	81
Oj, jichały tré kozakie z Wengier	II	115	80
Oj, jichav ja koło młyna, a tam diwka jak kalyna	III	523	59
Oj, kazały mołodyci naszomu muzyci	III	595	63
Oj, kazała hułubana siromu bykowy	III	684	67
Oj, kazała meni maty, szczoby chłopciw né kochaty	I	222	135
Oj, koby ja buła znała, né szła za muż, no hulała	II	186	117
Oj, koby ty, neńko, znała, jakiéj tot Mychajło	III	212	29
Oj, koby ty, neńko, znała, jakiéj toto Dmytro	III	213	29
Oj, koby ty, neńko, znała, jakiéj toto Pytro	III	215	29
Oj, koniu mij, koniu, koniu woroneńki	II	474	255
Oj, kosyty, mołotyty, hołowoczka bolyt	III	—	39
Oj, kosyty, mołotyty, toto bida moja	III	326	39
Oj, kosyty, mołotyty, toto né zmahaju	III	109	19
Oj, kovtoczki zełeneńki, deż wy kupowany	III	65	16

	cz.	nr	str.
Oj, kowała zazułeczka w lisi na kalyni	III	678	67
Oj, kryknuły dwa lebiedie na wodi	I	113	229
Oj, kumy, kumy, kumy nasz	I	100	212
Oj, kuwała zazuleczka, kuwała, kuwała	III	525	59
Oj, kuwała zazuleczka, ta kazała kuku	III	379	44
Oj, lekiła syna ptaszka ponad more w haj	II	367	200
Oj, lubku mij, duże fajnyj	II	281	161
Oj, lubyv ja diwczynoczku wid pivtora roku	III	671	67
Oj, lykila zazułeńka, taj kazała kuku	III	40	13
Oj, lykiła zazulyczka ponad mory w haj	II	369	201
Oj, letily żurawli, sily sobi na rili	II	360	196
Oj, letiła zazuleczka a w zeleni haji	II	457	244
Oj, letiła zazułeczka czerez more w haj	V	31	30
Oj, letiła zazułeńka czerez sad	I	272	327
Oj, mennyku, melyczeńku, zmyły myni mirku	III	389	44
Oj, mij czołowik horivki ny pje	II	441	237
Oj, mij myłyj zahoworyt, ta jak w dzwin zadzwonyt	III	541	60
Oj, mołoda bodnariwno szczos narobyła	II	240	144
Oj, mołoda mołodyczko, mołoda, mołoda	III	95	19
Oj, muzyka, pané braté, muzyka, muzyka	III	598	63
Oj, muzyko, muzyczeńko, jak ty dobre hrajesz	III	599	63
Oj, muzyko, muzyczeńko, jak ty dobré hrajesz	III	607	63
Oj, my bo si polubyły, ta na hirszi żäli	III	32	13
Oj, my w cerkwi buły, Bohu si molyły	I	158	257
Oj, na barani wovna, a na capi joski	II	278	160
Oj, na chaki pirie, a swata wovky zzily	II	298	165
Oj, na dwori chmarno, a pered dwermi harno	I	168	261
Oj, na hori bujnyj witér wije	II	239	144
Oj, na hori dub, tecze woda z duba	II	327	176
Oj, na hori dwa duby schylyły sie do kupy	II	421	228
Oj, na hori dworec karbowanyj	II	117	81
Oj, na hori jasenec, pid jasincem bodnarec	II	228	138
Oj, na hori maczok, maczok, na dolyni proso	II	337	182
Oj, na hori mohyłoczka, roste ne nij diwynoczka	II	52	44
Oj, na hori monastéri, tam czerczikiw kupka	III	124	21
Oj, na hori, na sambori, kamiń muku mełe	III	119	20
Oj, na hori, na wésokij zełenije prutie	III	121	20
Oj, na hori, na wysokij kruty kameń mełe	III	117	20
Oj, na hori ohon horyt, na dolyni żar, żar	III	52	15
Oj, na hori tam deren, nyma bilszy łysz oden	II	36	32
Oj, na hori tam deren, nyma bilsze lisz óden	V	11	14
Oj, na hruszci biłyj cwit, ta wże opadaje	III	314	38
Oj, na jaku rozbołoczku? Taj na hołowoczku	III	29	12
Oj, na kirnycich, taj na teplycich	I	16	111
Oj, na mojim horodoczku cwyte czorna toja	III	649	65
Oj, na ricy, na Ardanc	I	42	136
Oj, na ricy, na Ardani	I	43	137

	cz.	nr	str.
Oj, na stawku, na Jardanku	I	46	139
Oj, na stoli horiłoczka, j-a w zeleni flaszci	III	222	29
Oj, naj bolyt, ta naj bolyt, naj ny uhawaje	III	382	44
Oj, naj bolyt, taj naj bolyt, naj ne perestane	III	71	17
Oj, naj sobi pohulaju, ta naj pobujaju	III	335	40
Oj, ne baczyv i ne czuwav, né budu kazaty	III	22	11
Oj, ne chody, de ja chodżu diwczynu lubyty	III	417	47
Oj, ne litaj murandelu popid czornu stelu	III	543	60
Oj, ne ma w seli ino jodna wdowońka	II	119	83
Oj, ne pidu do diwczynyj, ne pidu	II	66	55
Oj, ne pidu, kozaczeńku, z dałekoho kraju	III	118	20
Oj, ne prodam swoju lubku, krasnu, myłuju hołubku	III	140	22
Oj, ne prodam swoju lubku, krasnu, myłuju hołubku	III	517	58
Oj, né skaczy diwczie z mostu, bo duszu zahubysz	III	38	13
Oj, ne szumy dibrowońko, oj, ne szumy zelenaja	II	225	136
Oj, ne szumy łuże dubrowoju duże	II	365	199
Oj, ne szumy łuże, oj, ne szumy duże	II	426	230
Oj, ne szumy łuże, oj, ne szumy duże	V	36	33
Oj, ne szumy̆ łuże, oj, ne szumy duże	V	35	32
Oj, nikomu takij harazd jak tij mołodyci	III	594	63
Oj, ny buv ja u Paraski łyszeńka dwa razki	III	493	56
Oj, ny chody u horoch, ta ny luby razom dwoch	III	455	53
Oj, ny maju wesełosty, ny maju ochoty	III	465	54
Oj, ny maju wesełosty, taj ny maju woli	III	466	54
Oj, ny prawda, mij myłeńkij, ja ny wichodyła	III	408	46
Oj, ny stójże pid wikoncém, ałe jdy do chaty	III	414	47
Oj, ny witty misic schodyt, widki mu si hodyt	III	483	55
Oj, ny zawywajte mene, bo nyma niczo w mene	II	286	162
Oj, oweczky wizdychajut, j-oweczok ny bude	III	411	46
Oj, ozmimo, towaryszu, duby obteszimo	III	59	16
Oj, pid czym, pid odnym, pid horichom zełenym	I	173	265
Oj, pid lisom, oj, pid Łebedyna	II	453	243
Oj, pid lisom wohon horyt, tam kowali koni kujut	I	175	266
Oj, pid'e didu, oj, pid'e starej	II	303	166
Oj, pidu ja do Łanczyna, Łanczyn na dolyni	III	67	16
Oj, pidu ja do Werbiża abo do Myszyna	III	47	15
Oj, pidu ja na korowaj, hirkiéj mij korowaj	III	192	27
Oj, pidu ja na korowaj, taj na korowajczynu	III	191	27
Oj, pidu ja na wesile, tam hrajut muzyki	II	300	165
Oj, pidu ja ta do młyna, szo si w młyni gije	III	385	44
Oj, pidu ja ta u horod fasuli sadyty	II	431	232
Oj, piduż bo ja horoju, dolynoju	II	86	64
Oj, piduż bo ja, oj, piduż bo ja	II	85	64
Oj, piszła syritka po świti błukaty	II	358	193
Oj, pje żownir, pje, bo w dorohu jd'e	II	385	208
Oj, pleszu, pleszu, znaju do koho	I	178	267
Oj, plyne kaczor dołu wodoju	I	32	123

	cz.	nr	str.
Oj, po sim boci, ta po tim boci	II	121	85
Oj, po sim boci, taj po tim boci	II	120	84
Oj, poduta dorożeńka, poduta, poduta	II	483	258
Oj, pojichav Iwaseńko sim rik na wijnu	II	41	35
Oj, pojichav mij myłeńkij, ta do Kołomyji	III	69	17
Oj, pojichav mij myłeńkij, ta do Stanysława	III	68	17
Oj, pojichav, taj pojichav, do domu ne wédko	III	679	67
Oj, pojichav w Wołoszczynu kozak mołodeńkij	II	410	221
Oj, pojichav Zdrebeniucha sim rik na wijnu	II	42	36
Oj, pokienuła, oj, pokienuła perepełońka dity	II	362	197
Oj, popid haj, hajom zeleneńkim	II	353	190
Oj, popid haj zéłéneńkij brała wdowa len toneńki	II	354	191
Oj, pope, pope, bat'ku nasz	I	288	330
Oj, posijav pszenyczeńku po tomu wiwsowy	III	384	44
Oj, pryjdut moji swatowe po mene	II	269	158
Oj, pryszov ja ta do młyna, j-a kamiń torkocze	III	387	44
Oj, pyj mij myłyj, taj ny wpywaj si	II	301	165
Oj, pyjmo my mid, horivku, a wy, husy, wodu	II	107	74
Oj, pyłabym taj wodyciu, wodyci ne czysta	III	87	18
Oj, pyrypyłyczka, mała, ny wyłyczka	I	65	164
Oj, pytav sia bohackij syn j-a ubohoji diwki	II	148	100
Oj, sad, wynohrad, łysze łystu néma	II	125	88
Oj, Serbyne, Serbynoczku, wozmy mene, diwczynoczku	III	443	51
Oj, skaży sy ju zrobyty, kiedrynow obyty	III	418	47
Oj, służyła Nasti ů pana, cztéry roki ne widdana	II	8	51
Oj, sosno, sosno, ny szumy toczno	I	13	108
Oj, spiwacze, nyboracze, na szo si nágijesz	II	293	163
Oj, spiwawbym kołomyjki, koby ich udaty	V	32	30
Oj, stała nam się, taj dziś nowina	I	27	120
Oj, stanu ja na kładoczci, taj sie pochytaju	III	148	23
Oj, stanu ja na kładoczci, taj sie pokołyszu	III	149	23
Oj, sudoma, mołodyce, sudoma, sudoma	III	92	18
Oj, suk, ne werba, a kto bida, jak né ja	II	433	234
Oj, swysnu, wysknu w horiszok, po wsi dubrowi hołosok	II	488	260
Oj, szczo sese baj za seło	I	209	284
Oj, szczoż me bulé stołowy	I	201	280
Oj, szłé Turki na tré sznurki	II	415	224
Oj, szłoż bo to, oj, szłoż bo to	II	342	184
Oj, szyła ja obszywoczku, to'm si pomyłyła	III	93	18
Oj, szyroki ulyczeńki, ałeż wony dałeczeńki	II	388	209
Oj, tak czyny, jak ja czyniu, a z diwczyny hospodyniu	III	519	58
Oj, tam, oj, tam pid łypkuju sédiv Romaj z simlitkóju	II	102	71
Oj, tam pid dubom, pid dubynoju	II	211	129
Oj, tam pid wysznieju, taj pid czereszneju	II	306	167
Oj, tam pry dołyni, taj tam pri potoci	V	34	32
Oj, tam za horoju, tam za krymynnoju	II	328	177
Oj, Tatar bratczyk, Tatar, prodaw sestru za talar	I	263	325

	cz.	nr	str.
Oj, Tatar bratczyk, Tatar, prodaw sestru za talar	I	284	329
Oj, Tatar bratczyk, Tatar, prodaw sestru za talar	I	301	332
Oj, to szirokie poly, to si rozsziryło	III	669	66
Oj, toho ja chłopcia lubiu w bilij krysanini	III	354	42
Oj, toho ja chłopcia lubiu w biłym kapelusi	III	353	42
Oj, Torhom, Torhom, taj Soczewoju	I	8	101
Oj, ty budesz, moja myła, za mnoŭ banówaty	II	39	34
Oj, ty Dżurłło, pane	II	—	156
Oj, ty giwczyno, czerwona kalyno	II	394	212
Oj, ty horo kamnieneja, czom si ny łupajesz	II	77	60
Oj, ty kazav, bohaczyku, szczo ja sie wołoczu	III	473	55
Oj, ty mene ny zajmaj, bo ja tebe znaju	II	302	165
Oj, ty staryj, borodatyj, rozumu ny majesz	III	179	26
Oj, ty sydysz po cim boci, a ja po tym boci	III	567	61
Oj, u czystim poli tymi dolynami	II	111	76
Oj, u lisi derewyna, zacwyła kalyna	II	512	296
Oj, u lisi kalynoczka, na kalynci hadynoczka	II	53	45
Oj, u Lwowi na rynoczku, hej, more bre	II	31	29
Oj, u mene j-u sadoczku zacwyły czereszni	II	174	112
Oj, u mene u sadoczku korczy malynkowy	II	135	94
Oj, u miski na rynoczku pjut stojarcy horiłoczku	II	24	23
Oj, u miski w Bohosłowi stała si nowyna	II	57	49
Oj, u misteczku, j-a w Beresteczku	II	23	22
Oj, u misti w Jezupolé tré kozaki ja w newolé	II	419	227
Oj, u misti w Jezupoly sédyt kozak a w newoly	II	420	227
Oj, u mori na kameni, tam stojało dwa anhely	I	290	330
Oj, u mory na kameny stojit cerkwa murowana	II	490	261
Oj, u naszoho muzyki palci zołotyji	III	604	63
Oj, u naszoji gazdyni draby noczówały	III	296	36
Oj, u polé bylynoczka, witrec neŭ chytaje	II	320	174
Oj, u poli dwa jawory, tretij zeleneńki	II	380	206
Oj, u poli mohyła, a u seli nowyna	II	376	204
Oj, u poły kiernyczeńka, koło neji trawyczenka	V	19	21
Oj, u połe kraj dorohy kiernyczeńki hlibokoji	II	28a	26
Oj, u poły kérnyczeńka, koło neji trawyczeńka	II	104	72
Oj, u sadu, u sadu sadyt diwczie rozsadu	III	454	53
Oj, uczera j-a z wyczera komora horiła	III	28	12
Oj, uczera Wasyl kosyv, a nyni hromadyv	II	201	125
Oj, umru ja, każe, j umru, budut sie dywyty	II	344	185
Oj, upała zwizda z neba, taj rozsypała si	III	562	61
Oj, uw lisi, a w zelenim haju	II	404	217
Oj, uw połe kernyczeńka, nyma w néji deńcy	II	27	25
Oj, uzieły myłeńkoho do konia, do konia	II	387	209
Oj, w czystym polu na obołoniu	I	19	114
Oj, w poły kraj dorohy stoit kameń marmurowyj	II	103	72
Oj, welyki horod maju, méży w nym ne wydżu	II	160	105
Oj, winku mij, winku, z chreszczatoho barwinku	I	270	327

	cz.	nr	str.
Oj, winku-ż mij, winku z chreszczietoho berwinku	I	112	228
Oj, winku-ż mij, winku z chreszczietoho berwinku	I	148	251
Oj, wirlata, sokolata, wse pole pokryły	II	379	205
Oj, worohy, worożeńki, wstupit sie z dorohy	III	304	37
Oj, wyjdu ja na horońku, podywlu sie w doliw	II	84	63
Oj, wyjdu ja na ulyciu, na ulyci chłopcy	II	152	101
Oj, wyjszła Maryseńka do siny iz chaty	II	315	171
Oj, wyszov ja d'hori, d'hori, taj stav za kułesznew	III	185	26
Oj, wziała si turbacija hołoweńkie moji	III	277	34
Oj, wżeż meni ne chodéty tym horisznym łanom	II	322	174
Oj, za tebé howoryły, szczo ty pjesz horivku	III	669	66
Oj, zacwéła kalynoczka w łuzi	II	329	177
Oj, zacwyła czeremszyna z risna	II	397	214
Oj, zacwyła czeremszyna, na nij cwitok opav	II	425	229
Oj, zahynu, diwczyno, zahynu	III	447	52
Oj, zajmyv ja woły pasty na zełenu paszu	II	95	68
Oj, zapłaczesz, giwczynoczko, w perszyj ponegivnok	II	271	158
Oj, zapłaczysz, diwczynońko, dribnymi słozami	III	675	67
Oj, zaświty misiaczeńku, naj sy wydno bude	III	538	60
Oj, zaszumiły temniji huhy, szczo si ny rozwyły	II	373	202
Oj, zbyraje, ta zbyraje, taj si zatykaje	III	557	61
Oj, zhorda pyszna, pane Ywane	I	10	104
Oj, zibrały sia burłaki do jednoji chaty	II	571	254
Oj, zyszła zora aż po sered mora	V	41	38
Oj, zyszła zor'a aż po sered mor'a	II	504	277
Oj, zołote zerni'atoczko wyknobie	I	122	233
Oj, z pid dzełenoji wyszni	II	292	163
Oj, zrodyła werba hruszy, a kalyna jabka	II	184	116
Oj, zza hory jasne sonce snyjaje	I	157	256
Oj, zza hory, zza wysokoji ziszły try zirnyci	I	249	317
Oj, żeržy, żeržy, bułanyj koniu	II	63	54
Oj, żny, diwcze, pszenyczeńku, taj ne dumaj sobi	II	454	243
Oj, żurawie, żurawie	II	258	155
Orały my ciłyciu, sijały my pszénycu	I	162	259
Orendarie, bura swynie nywirnoho syna	III	239	30
Orendariu, sadukariu, daj na borh horivki	III	239	30
Ot tam pry dolyni wysyt bida na kalyni	II	349b	188
Otam, otam na hori zziły babu komary	III	201	28
Otam, otam na rici lubje Handziu panyczi	III	202	28
Otec syna wyrizieje, wyrizieje, nakazuje	I	258	323
Ottak, ottak idu sobi, taj diwczynu wédu sobi	III	522	59
Ottam chodyv, ottam chodyv, ottam nachodyv si	III	367	43
Ottam pry dolyni, ottam pry potoci	II	411	221
Ożenyła maty mołodoho syna	II	45	39
Ożeny sia, ne żury sia, budesz panuwaty	III	363	43
Ożeny sia, né żury sia, pide ti rukoju	III	153	24
Ożeny sie, kuczerawyj, ożeny nebože	III	486	56

	cz.	nr	str.
Ożenyw sia nawidżenyj, wzyw sia bisnuwatu	III	365	43
Pane brate, towariszu, zrady nado mnoju	II	145	99
Pane brate, towaryszu, batalija bude	III	416	47
Paruboczki czotyry do diwczyny chodyły	III	428	48
Pas sy, pas sy, połowuszko, myni na ki wydko	III	401	46
Pasły pastéri wiwci na hori	II	492	264
Pasły pastyry owcy na hori	II	493	265
Pasut kozy po pid łozy, a wiwci po hirci	I	239	301
Perszyi pisły pryjszły, bodaj im nohy pischły	I	118	221
Perszyj pisły pryjszły, dajte im pywa pyty	I	278	328
Peteła si baranczyka krutoriżka wiwcie	III	700	68
Pid lipowym korczem, korczem	III	588	62
Pid wiknom czereszeńka, a w chati mołodeńka	I	195	277
Pidmowyv Greczyn diwczynu weczer	II	126	89
Piduż ja j-a w haj po maj, ta nałomiu łomu	III	587	62
Pidy, mamko, do komory, pozmitaj połyci	I	228	297
Pisłav mene mij myłeńkij fasulkie sadyty	II	430	232
Piszlu woronu w czużu storonu	I	150	251
Piszły myni taj pryweły, koho ja lubyła	III	78	17
Piszły rybołowci rybu łowyty	II	241	145
Piszły wiwci w polonynku a jahnieta w połe	III	695	68
Piszła mene fajna lubka u dwir pozywaty	III	655	66
Piszła myła po horiszki taj ja jdu, taj ja jdu	III	527	59
Piszła Semenycha w sadok, ta narwała zili	II	511	294
Piszła tuha za tuhoju, piszov myłyj za druhoju	II	482	258
Piszoŭ Semen taj óraty, prijóral dorohu	V	12	15
Piszov by ja dełońkamy, nyma dorożeńki	III	302	37
Piszov by ja hajduka, taj ny maju petaka	III	280	34
Piszov by ja, każe, w tanec, ałe bo sie boju	III	168	25
Piszov by ja, każe, w tanec, ałe bo sie boju	III	639	65
Piszov by ja pozyczaty, budut mene huzyczaty	III	281	34
Piszov by ja raz w tanec, ałe bo si boju	III	165	25
Piszov czumak j-u w dorohu, za nym żinka j-u w pohoniu	II	466	251
Piszov ja do giwczyny, ta staw si petaty	II	114	79
Piszov odyn ta napered, siv sobi na hirci	III	698	68
Piszov Wasyl mołodeńki za horu oraty	II	43	37
Piznaju ki po besidi, taj po besidońci	III	275	34
Pleszu, znaju do koho	I	136	243
Pleszy, pleszy, kalicune	I	33	123
Pletu, pletu płetynycu	I	54	155
Plyne czoven wody poven, nykomu zwyrnuty	III	80	17
Plyne czoven wody poven, taj sie wichiluje	II	71	57
Plyne kaczor po dunaju, daj my Boże, szczo hadaju	II	393	211
Plyne rybka, plyne hybka czystoju wodoju	III	81	17
Plyte, plyte rukawyci, a wże doplitaje	III	578	62
Płacz dusza hriszna i radaj horko	II	507	284

	cz.	nr	str.
Płatyv panam, płatyv ksiondzam, Żydam za horivku	III	333	40
Pławała czaszeńka po wyni	I	277	328
Po dzełenim zarinoczku zazułeczka kuje	II	389	209
Po Pietnoczkach w ponegiwnok na dwori pohoda	II	7	7
Po polu chodżu, sino hromadżu	II	363	198
Po sadoczku pochodżaju, a sam sobi roz[ważaju]	V	28	28
Po sadoczku pochodżaju, a wse sobi rozważaju	II	216	132
Po szczo ja chodév na toju murawu	II	208	128
Po tim boci, po ostrozi zacwéła kałyna	II	62	53
Pochyłyv si dub na duba, jawir dzełeneńkij	II	204	126
Podywy sia, Maruseńko, kriż kołacz	I	299	332
Pohoriła Kołomyjka, pohorily Kutty	II	377	204
Pojichav czumak w dorohu a za nym myłaja w pohoniu	II	465	250
Pokładu ja ta na wikno horichowu hranku	II	16	15
Ponad hreblu, ponad staw, lubyv, lubyv, perestav	III	46	15
Ponad seło Iwanowećke zacwiły cwitoczkie	III	64	16
Popid haj zyłénenkij chodyt mij myłenkij	III	556	60
Popid haj zyłénenkij chodyt moja myła	III	558	61
Popid hajem Fesi teletko pase si	II	251	150
Popid hajem Fesia telatka pasała	V	30	29
Popid hajem Fesia telatka pasała	II	252	151
Popid horu wysokoju błejiła owieczka	III	267	33
Popid hóru wysokuju sokoły litajut	II	214	131
Popid kamynec ûbitesenkij hostynec	I	174	266
Popid lis, popid lis, taj popid liszczynu	III	178	25
Popid łużok j-ore płużok, myła woły honyt	II	215	131
Popid terem tam dorożeńka wbyta, hej, hej	II	400	215
Porad' mene, mij dïedyku, kilko maju bojar' braty	I	159	258
Porad' méni, moja myła, ta jak ridna maty	III	100	19
Porad' meni, towaryszu, szo maju robyty	II	233	140
Porodyła szewcie wiwcie, kusznirie kobyła	III	238	30
Posijałam rutu krutu meży berehamy	II	163	107
Posijav ja pszenyciu, wrodyw si czysnoczok	III	429	49
Posiju ja pszyn'yczeńku, posiju ja dwa łany	II	108	75
Powernuła ja do korszmy, a tam prydurìła	III	256	32
Powij, witre, powij, witre, po wysokij hori	II	141	97
Powij, witre, powij, witre, po wysokij hori	V	21	23
Powij, witre, powij po tysowi skali	II	221	135
Powiw witer po hory, pryjszow mołodyj z wijny	I	259	324
Powyły sie ohyroczkie w zełeny popianoczkie	I	60	159
Pożenu ja woły pasty na zelénu paszu	II	96	68
Preczystaja Diwo Maty z ruśkoho kraju	II	491	263
Prodaj, myłyj, czobany, kupy myni czoboty	II	335	181
Prodaj, myłyj, czobany, kupy myni czoboty	II	336	182
Prodaj-że nam chatu, ta i nowyi siny	I	302	333
Prodav tato nahabyci, a mama bekeszku	III	300	37
Proszu ja was, wisłuchajcie o straszliwym sądzie	II	508	285

	cz.	nr	str.
Proszu ja was, wysłuchajcie ó straszliwym sądzie	V	42	38
Pruda, pruda sidyryczka, oj, ty riczka dana	III	334	40
Pruda, pruda sidyryczka, oj, ty ryczka dana	V	57	50
Pry cim boci, pry potoci waterka pałaje	III	690	68
Pryjde hodyna dla wsich jedyna	I	107	222
Pryjdy, pryjdy, mij myłeńki	II	190	120
Pryjichały swaty swoje dyti(a) piznawaty	I	318	336
Pryjichaw Iwaseńko z Podila	II	113	78
Pryletiv szerszeń z stely, ta ŭpav na posteli	I	315	335
Prystupy neńko, prystupy lubko, do tysowoho stoła	I	115	229
Puskajt'e nas do chaty, ny dajte nam stojaty	I	176	266
Puskite nas, puskite nas j-a w kraj wojuwaty	I	75	175
Pustite nas, pustite nas sej swit wojowaty	I	94	186
Pusty mene, moja nenko, na toto hulani	III	582	62
Pusty mene, moja neńko, taj na wyczyrnyci	III	577	62
Pusty, pusty, moja maty, ja né zabawlu sia	III	225	30
Pustyt do chaty, budem hulaty	I	23	117
Pustyt do chaty, budem hulaty	V	1	4
Pustyt' że nas woji wójówat	I	86	181
Pytaje sia maty syna, szczo kosztuje sia diwczyna	III	139	22
Pytaje sie maty syna, szczo kosztuje sja diwczyna	III	516	58
Rada baba zaspiwaty, baba mołodeńka	III	344	41
Raduj sia, matinko, zwinczane dytiatko	I	125	235
Raduj sia, matinko! Zwinczane dytiatko	I	291	331
Radyły sie dwa wijty a kohoby widdaty	II	374	203
Rajskoje dereweczko j-a nad rajem stojało	I	146	250
Rajskoje dereweńko pered rajom stojało	I	110	227
Rik sie lubyły, rik sie lubyły	II	65	55
Rozwywaj sia, suchyj dube, zełenyj szafrane	II	197	123
Rożdestwo Twoje, Chryste Boże nasz	I	1	89
Rutoż moja, rutoż moja, ruto dzełeneńka	III	346	41
Rużewiji kwity, kłaniaju si dity	I	179	276
Sadok my sy rozwywaje, jahidkie dribneńki	III	31	12
Sam chodżu, sam chodżu, sam-że ja jd'u	I	52	154
Sam żyju, sam żyju, sam że ja jd'u	I	58	157
Sama'm konie pikuwała, sama sobi jidu	II	326	176
Samy giwky krupy melut, samy wibyrajut	III	386	44
Saraka ta bukowynka, szirokij łystoczok	III	406	46
Schokiło si stari babi szcze mołodow buty	III	345	41
Sedit diwka konec stoła, berwynkom sia obwyła	I	138	245
Sedyt bodnar na stilczyku, obruczyki struże	II	229	138
Sedyt hołub nad wodoju, hołubka na kładci	II	76	59
Sedyt kotyk na worotach, taj w łaboczku duje	II	70	57
Sédyt sowa na worotach, wytrészczyła j-oczy	III	162	24
Seji noczy o pivnoczy jak misiać minyv sie	III	286	35

	cz.	nr	str.
Sered sela, sered Spasa nywoli sy stała	II	51	44
Sered toho Pótyłowa ot wirosła werba	III	248	32
Siad sy, lubko, koło mene, prysun si błyzeńko	III	539	60
Sidaj za mnoû na konyka, taj na woronoho	III	39	13
Sied sy, lubku, koło mené, howory do mené	III	274	34
Siédu ja u kużil priesty, aw kużil torkoczi	II	325	175
Sim michiw horichiw reszeto terło	II	99	69
Skaczit chłopci, skaczit wsi, chodyt bida po wiwsi	III	206	28
Skoczyła kuroczka z poroha	I	309	334
Skoczyła mołodeńka z poroha	I	134	242
Skoro pospiszyv do Hwizciä, piszov w szkołu troszku	III	351	42
Sołoweju, ptaszku, czom ty ne spiwajesz	II	194	122
Sonce za hir, kony na dwir	I	305	333
Sonce za hir, kony na dwir	I	306	333
Sorok negil taj u roku mynaje, mynaje	II	150	101
Spiwanoczki moji lubi, de ja was pogiju	III	621	64
Spiwanoczki moji luby, de ja was podiju	II	310	169
Spiwanoczkie moji myli, de wy si pogily	III	624	64
Spiwanoczkie moji myli, składani, składani	III	625	64
Stała nam si nowyna, klyczut wijta do dwora	II	375	203
Stanu ja na bylynku, kryknu ja na rodynku	II	272	159
Stari baby zapriahaty na żyto j-oraty	III	664	66
Staryj chokiv, staryj chokiv, stara ne chotiła	III	341	41
Stojała na kołodci, morhała na mołodci	II	489	261
Stojit jawir nad wodoju, hylom pohylyv sie	III	532	59
Stojit jawir nad wodoju, jawir dzeleneńkij	II	408	220
Stojit jawir nad wodoju, witer nym chytaje	II	407	220
Stojit korczma nad bołotom ne poszyta okołotom	III	242	31
Stoit korczma nad bołotom, taj poszéta okołotom	III	438	50
Styry rici pyrybrała, a na pieki stała	III	507	57
Styj, ziatiu, za porohom, ta porady sia z Bohom	I	296	332
Subotu'm si wperezała, w negilu'm si wbuła	III	464	54
Suchyj dube, suchyj dube, niczo z tia ne bude	III	62	16
Swaryła sia pszenycie z kukułem	I	109	227
Swaryła sie pszenycie z kukułem	I	142	249
Swatoczku hołuboczku, puskaj nas do domoczku	I	256	322
Sydyt sobi konec stoła, knyżeczku czetaje	III	131	21
Sywy oczy maju, ale né żeniu sie	II	223	135
Sywyj koniu, sywyj koniu, najidż si obroku	II	196	123
Szczedryj weczer, dobryj weczer	I	38	134
Szczedryj weczer, dobryj weczer	I	39	135
Szczedryj weczer, dobryj weczer	I	40	135
Szczidrij weczir, dobryj weczir	I	37	126
Szczo wy, chłopci, narobyły	III	113	20
Szczo za szum jarom, szczo za szum jarom	II	157	103
Szczoby moja diwczynońka po kładci chodyła	III	566	61
Szczoby naszym mołodyciam zabory łelily	III	172	25

	cz.	nr	str.
Szczoby naszym mołodyciam zabory łelily	III	643	65
Szczodryj weczir, dobryj weczir	I	44	137
Szczodryj weczir, dobryj weczir	I	45	138
Szczodryj weczir, dobryj weczir	V	2	4
Szczoś ny hodna zakuryty ani zawiezaty	III	586	62
Szczoż ja tebe j-a prosyła, moja ridna neńko	III	423	48
Szczoż my tobi prywiły, wyjdy, maticzko, pohlany	I	268	326
Szczoż to za dywy, może Buniak soładywy	I	—	346
Szczoż ty pysznesz, aryndariu, jak ny budem pyty	II	445	239
Szirokyj łyst na kałyni, jahody czerwoni	II	135b	94
Szkoda lisa Łebedyna, szczo néma w nim sołowija	II	452	242
Szkoda toji muzyczeńki, szo tak fajno hraje	III	610	63
Szła baba z jarmarku, nakupyła termanku	III	430	49
Szo bym niczo ny robiła, łysz wołyky pasła	III	134	21
Szo si hykne, towaryszu, zhaduje giwczyna	III	660	66
Szumy, dube, harazd bude, dzełena liszczyna	II	122	87
Świeć, świeć słoneczko, dam ci jajeczko	III	—	204
Ta bidoma, sama'm doma, chogit chłopci d' myni	III	94	19
Ta bidoma umyraju, bidoma konaju	II	444	239
Ta buv-że ja w Pótiłowi, ny pyv ja horivki	III	252	32
Ta chodyt żuk po żuczyni	I	67	165
Ta chodyv ja ponad wodu, szukajuczy brodu	III	552	61
Ta chodyv ja s nocze w noczy, szukajuczy byka	III	686	68
Ta chot'że ja z konyka upav, ta ny zamoczyv si	III	553	60
Ta cy tebe yszcze, kume, bida ny nawczyła	III	436	49
Ta cy'm pjenyj, cy twerezyj, to wse zaspiwaju	III	627	64
Ta czomu ja ny spiwaju, hołosu ny maju	III	688	68
Ta czomu ty, fajna lubko, ta ny wichodyła	III	497	57
Ta czym ty si honorujesz, czym si wytyczajesz	III	359	42
Ta daj Boże zdorowjiczko naszemu carewy	II	459	245
Ta daj méne, moja neńko, oj, za Nykołoczku	III	216	29
Ta daj-ko mni, moja mamko	II	283	161
Ta dajte ni, moja nenko, za harnoho chłopci	III	174	25
Ta dav lubci czyrwonoho, ta dav i druhoho	III	531	59
Ta des buła, des chodyła, moja Kuczerawko	II	263	157
Ta do boru dorożeczka, do boru	II	282	161
Ta dribneńka kołomyjka, dribneńka, dribneńka	III	103	19
Ta dubowi nożeczky, pohynajté si	I	3	95
Ta dzełena liszczynoczka, czomus ne rodyła	III	661	66
Ta falyw si bohackij syn, szo wmije kosyty	II	450	242
Ta fałyła, chło, Żygiwka, szo dobra horivka	III	241	31
Ta hilkiaju, Nykołaju, wiwedy mni z haju	III	550	60
Ta hoj, daj Boże, ta ů wyni, ů wyni	I	25	119
Ta hoj, daj Boże, w lisku, w lisku	I	24	118
Ta horivka, brate, pje-si, horivka myne si	III	235	30

	cz.	nr	str.
Ta Hospody myłosernyj, Hospody łaskawyj	II	446	240
Ta hulajmo, leginyki, ta tancem yz tycha	II	390	210
Ta ja chłopec chłopcuwatyj, dobry do rozboju	III	487	56
Ta ja chłopec mołodeńkij za mołodyczkamy	III	482	55
Ta ja tébe ny wołoczu, ani moji oczy	III	478	55
Ta ja toto diwcze lubju, szczo bile jak husie	III	83	18
Ta ja toty barabuli cilcem prożeraju	III	692	68
Ta ja w mene j-u sadoczku dwa korczyki toji	II	75	59
Ta jak bude dobra doli, ja was pozberaju	III	623	64
Ta jak budut u negilu tanec rozhonyty	III	633	65
Ta jak ide brat za mnoju, to ja sia ne boju	III	166	25
Ta jak kumu ne lubyty, koły podoboczka	III	432	49
Ta jak mene yzjézały nowym wołowodom	III	496	57
Ta jak my si né pobyrem, to né naszi wyna	III	568	61
Ta jak my si rozéjdemo na szérokim poły	III	668	66
Ta jak my sie polubyły: oj, lubku mij, lubku	II	173	112
Ta jak pana ne lubyty, koły bo pan panctwo	III	547	60
Ta jak skoczu, pereskoczu horoch macidanskij	III	469	54
Ta jak skoczu, pereskoczu y horoh zahirskij	III	470	54
Ta jak sobi widwahaju, lubku pociuluju	II	178	113
Ta jak sobi zaspiwaju dwoma hołosamy	II	447	240
Ta jak sobi zaspiwaju, jak ja weselećka	I	221	293
Ta jak sobi zaspiwaju, to spiwanka teńka	II	14	13
Ta jak sobi zaspiwaju w hliboki dołyni	III	357	42
Ta jak sobi zaspiwaju w zéłénenkim haju	III	355	42
Ta jak sobi zaspiwaju w zéłénenkim lisi	III	356	42
Ta jak sobi zaspiwaju wsijakoji dumy	II	187	117
Ta jak una pociluje, ta jak pomaluje	III	715	69
Ta jak zhadaj za giwczynu, taj za jeji neńku	III	236	30
Ta jak zijszła na dołynu, na studenu wodu	III	106	19
Ta jakby ja, mołodeńka, kyżko choruwała	III	468	54
Ta jakby ja, mołodeńka, taj dorohy znała	III	551	60
Ta jakby ja swoji nency wsiu prawdu skazała	III	581	62
Ta jdy giegu, zzivbys bidu, win wody napyv si	III	555	60
Ta jdy lubku wer'chom, wer'chom	III	250	32
Ta jek bude sino, sino, prychody biżiwno	III	251	32
Ta kazała moja mama, bug', synku, pohana	II	295	164
Ta kudy ja pochodyła tow mołodow giwkow	II	277	160
Ta kuwała zazułeczka na płoki, na płoki	II	269	158
Ta kuwała zazułeczka, ta kazała hec, hec	II	287	162
Ta leżiely byrwin byrwinkom wije	I	182	269
Ta letiv meduid' czérez połe	I	47	139
Ta leżely berwy berwinkowiji, szczoż ty, makinko, gijesz	I	223	294
Ta leżiely berwy berwinkowiji, biłaja ptaszeczka hrała	I	238	301
Ta leżiely berwy berwinkowiji, czomu d'nam ny wychodyte	I	231	297
Ta leżiely berwy berwinkowiji, hoj, zza hory wysokoji	I	218	292
Ta leżiely berwy berwinkowiji, my wże derewce ûwyły	I	225	294

	cz.	nr	str.
Ta łeżiely berwy berwinkowiji, ny maje mama koły	I	232	298
Ta łeżiely berwy berwinkowiji, oj, mołoda łaskiwoczka hnizdo wje	I	236	300
Ta łeżiely berwy berwinkowiji, szczoż ty, bateczko, gijesz	I	222	294
Ta łeżiely berwy berwynkowiji, ta łekiła zazułeczka czerez sad	I	220	293
Ta łeżiely berwy berwinkowiji, wijdy mene, prokiw mene	I	229	297
Ta łeżieły berwy berwinkowiji, ta łekiła zazułeczka czerez sad	I	216	292
Ta mołodyj Mykietońka na chram wiridžiev si	II	11	11
Ta na dwori mraczno, mraczno, to myni ny wgiaczno	III	702	68
Ta na hori bereza stojała	II	403	217
Ta na hori monastyri z samoj dobyny	III	126	21
Ta na myni mołodeńkym kuczerykie wjut si	III	292	36
Ta na odnu dytynoczku czerewo boliło	II	299	165
Ta na stawu, na stawoczku łystoczok si stelyt	III	572	61
Ta na zeti metil mete, ta na koni woroniji	I	202	281
Ta nakosyv busiok sina, zarosyv si po kolina	III	441	50
Ta ne chody, Iwanoczku, horamy z kozamy	II	130	92
Ta ne szumy łuże, łuże w dzełenenkim haju	II	364	198
Ta nichto bo ot ny znaje, de mij mylyj giv si	II	191	120
Ta ny choczu, rodynoczko, szobys my szo dała	II	267	157
Ta ny daj my, Hospodoczku, wełykoho statku	II	285	162
Ta ny lubju Polinyci, chogi w porkynycich	III	704	68
Ta ny stijże, giwczynoczko, ałe jdy do domu	III	511	58
Ta ny sumuj, Parasoczko, ni szo sumówaty	I	230	297
Ta ny toji czarapachi, szo na stawu swyszcze	III	703	68
Ta ny żiel my za byndamy, ny za j-plitkamy	II	289	162
Ta ny ma my mylniszczoho nad pidhirski lude	III	705	69
Ta oden wił yzwarenyj, ałe druhyj yzpeczenyj	I	70	169
Ta Otena ny zołena, a Anna ny prana	III	422	48
Ta pidu ja, każe, w łozy, rubaty zanozy	III	663	66
Ta pidu ja na Pótyliw, bo tam lubku maju	III	149	32
Ta pidu ja sobi w misto, tam muzyki hrajut	III	636	65
Ta pidu ja w Poharyky, zahraju w sopiłku	III	718	69
Ta pidu ja w połonynku po dzełene sino	III	681	67
Ta pidu ja w połonynku y popid werszyty	III	714	69
Ta piszou ja w Poharyky, a w szabaki łopne	III	719	69
Ta piszow ja, chło, do popa, Bohu si molyty	III	502	57
Ta piszow ja, chło, do popa, pip czetaje knyżku	III	501	57
Ta pjany ja, pjanyczeńka, do domu ny zajdu	III	658	66
Ta pojichav mij miłeńkij, pojichav, pojichav	II	180	114
Ta pokiw ja mała buła, ny znałam niczoho	III	264	33
Ta popid haj dzełeneńkij chodyt mij myłeńkij	II	142	97
Ta popid lis, ta popid lis	III	181	26
Ta popłyła pławynoczka doliw za wodoju	III	569	61
Ta popłyła pławynoczka, w wodu ny wtonuła	III	570	61
Ta porad' ni, moja neńko, tak jak ridna maty	III	98	19
Ta pryjszły my do giwczyny, skazały nam sisty	III	691	68
Ta pryjszła ja na wesile, każut myni spiwać	II	265	157

	cz.	nr	str.
Ta pyvže ja horiwoczku, ta ny duże pjan buv	III	687	68
Ta pyv-że ty na medoczku, a ja na horivci	III	291	36
Ta rozłuka, łeginyku, rozłuka, rozłuka	II	171	111
Ta saraka Polinyczka j-u horogi j-ore	III	708	69
Ta saraka Polinyczka j-u horogi sije	III	709	69
Ta saraka Polinyczka kukurudzu łomyt	III	712	69
Ta saraka Polinyczka w horogi sapaje	III	710	69
Ta skażu wam, ludy dobry, czoho mużyk biduje	III	294	36
Ta słuchajte, lude dobri, szo budu kazaty	II	162	106
Ta sudoma, sama'm doma, chodit chłopci d' meni	III	96	19
Ta swysnu ja, brate, w pałec, ta pidu ja w tanec	III	637	65
Ta szczo budem taj robyty, szczo budem czynyty	III	647	65
Ta szczo buło kraszcze, lipsze	III	16	11
Ta szczo to si błyszczieło z toho J-Obertyna	II	383	207
Ta szczo toty porobyły, szczo sia pożenyły	III	158	24
Ta szo toto zaszumiło, jak lis rozujjuwav si	II	175	113
Ta tak buło pered s-noczy	II	291	163
Ta ty iszła, stara babo, taj's ny uważała	III	349	42
Ta ty mene zwołoczyła, jak ja szcze buv chłopec	III	481	55
Ta u mene j-u sadoczku, ta zacwyło zile	I	235	299
Ta u mene u sadoczku zacwyły buryszky	I	218	292
Ta u moji myłenkoji papyrowy dweri	III	30	12
Ta u toji Kołomyji mosty sporidżeni	III	19	11
Ta una ji yskazała: Pomahaj ty, Boże	III	107	19
Ta werbowaja doszczyczka, doszczyczka	V	3	5
Ta wnadyw sia żurawel	II	—	155
Ta wtratyv ja szcziski, dolu, oj, czerez swawolu	III	635	65
Ta wże bym tia złotom pobyv	III	243	31
Ta ymu ja w riczci rybku, na darebku werżu	III	713	69
Ta za moji temni niczki, za moji kovtoczki	III	536	59
Ta za szczo mni, mij mużu, bjesz	II	334	180
Ta zacwéła kalynoczka w łuzi	II	207	127
Ta zajmu ja woły pasty na dzeľenu paszu	II	97	69
Ta zajmu ja woły pasty w dzełenu liszczynu	II	98	69
Ta zajmu ja woły pasty na dzelenu paszu	V	18	21
Ta zariżu kohutyka, naj rano ny pije	III	130	21
Ta zaspiwaj, każe, ptaszku	II	177	113
Ta zaświty, misiaczeńku, wsima w-ulyczkamy	II	409	221
Ta zijszov si rid yz rodom	II	273	159
Taj bude si służba boża za neho prawyty	III	125	21
Taj budemo pidbihaty, żidiw rozbywaty	III	648	65
Taj didowou borodoczkou prypiczkie zmitaty	III	180	26
Taj diwczyno, ta szczo, ta szczo	III	115	20
Taj dobryj deń, taj swaszeczkie	I	208	284
Taj izdyv ja na konyku, typer chodżu piszko	III	533	59
Taj jak jaka biba łeda, taj na zemlu pluje	II	179	114
Taj kiwała mołodyci pałczykom na mene	III	475	55

	cz.	nr	str.
Taj naj-by to swynopasy, a to sami durni	III	229	30
Taj nosyv ja, taj nosyv ja, a diwczyna jiła	III	534	59
Taj ny toho doktoryka, szczo win doktoruje	III	177	25
Taj oweczky wizdychajut, łyche owec maje	III	412	46
Taj pryjszov ja w swoje seło ta napyw si pywa	III	253	32
Taj saraka Hordylanka po hori chodyła	III	262	33
Taj stojały tre anhely u poroha	I	191	275
Taj u mene j-u sadoczku zacwyła bereza	III	231	30
Taj umliła diwczynońka, umliła, umliła	III	677	67
Taj zapłaczysz, diwczynońko, zapłaczysz, zapłaczysz	III	676	67
Tam na hori, na wersoczku, jichav did'ko w czerepoczku	III	198	27
Tam na hori, na werszeczku mołotyły chłopcy hreczku	III	197	27
Tam za horoju, za wysokoju	II	210	129
Tataryn, bratczyk, Tatar, prodaw séstru za talar	I	177	266
Tato dobryj, tato dobryj, mama ne łychaťa	III	226	30
Tecze riczka newełyczka, pidu, pereskoczu	II	91	66
Tecze woda berehamy, tecze woda łuhom	II	170	111
Tecze woda z Numerowa, tecze woda z tycha	II	2	2
Teczé woda z pid horoda, teczé woda zymna	III	471	54
Tecze woda zza horoda na dzeleni seła	II	3	4
Tecze woda zza horoda, tecze woda zymna	II	69	56
Teper-żé my ny tarachkaj, ny łomy my zamki	III	221	29
To ja tebe, lubko, radżu, chot' ty ne poradżu	III	99	19
Towaryszu Nykołaju, czies ruszyty wid dunaju	II	308	168
Towaryszu, towaryszu, ny pyjmo w komori	III	665	66
Trise my si czupryna, bo (m)ni lubyt diwczyna	III	456	53
Tude my szlé z kuczeremy, widte bez wołosi	III	20	11
Tuman, tuman po dolyni, szyrokiej łyst na kalyni	II	154	102
Tupnuv bym niżkoŭ, ta mé niżka bolyt	II	199	124
Turice, Turice ne wyjdu mi z hlaŭi	I	—	351
Tut buła, tut nema, nasza perepełka	I	92	185
Twoja boroda, twoja stareńka	II	304	166
Twoji budut rompasowi rypity, rypity	III	560	61
Ty dibrowo dzelenaja, a we tré réde sadżena	II	308(2)	168
Ty diwczyno, diwczynońko, ny bojisz si Boha	III	361	43
Ty, kozacze, czornowus, czo' na tobi żupan kuc	III	453	53
Ty, kozacze mołodyj, zajmy woły do wody	III	452	52
Ty, mołoda mołodycy, ny zaczisuj cziwku	III	377	44
Ty ny znajesz, bidna wdowo, taj szczo win hadaje	III	484	56
Ty pszenyciu prodajesz, myni hroszyj ny dajesz	II	442	238
Ty si łyszysz w Horodnycy ynszoho lubyty	III	33	13
Ty zeleneja jałynoczko, czomu u tobi piŕki(w) mnoho	I	193	276
Tycze riczka newélyczka, pidu, péréskoczu	II	319	173
U czerwonych katankach wezut Handziu na sankach	III	203	28
U naszoho pana czubakii kury	III	449	52
U naszoho pana maliówana brama	II	448	241

	cz.	nr	str.
U naszoji pani czubakii indyczki	III	450	52
U sim seli diwki hordy, a u druhim holy	III	155	24
U sinych nad dwermy chtoż d' meni powerné	III	427	48
Ubyta dorożeczka do Lwowa	I	250	318
Ubyta my doriżka do Lwowa, a posażenyj tam wynohrad	I	262	324
Utwori, matinońko, lisku, wede ty syn newistku	I	311	335
Uże weczir weczerije, uże sonce nyzko	II	449	241
W dolynu, w dolynu, po czerwonu kalynu	II	195	122
W horodeczku winczakim, w berwenoczku chreszczakim	I	271	327
W Horodenci na jarmarci try tańci chodyły	II	510	293
W Horodenci, w sławnym misti sławnyj taněc chodyt	II	4	4
W Kataryny czorne oczy, ciluj, ciluj, szczo sie choczy	II	243	146
W koło młyna jaworyna, jawor pochylyv sie	III	532	59
W Kołomyji na rynoczku pobyki klynoczki	III	620	64
W Mało Hwizdcy hardy diwky, ne chotiat robyty	III	60	16
W mene woły holubeńki, w mene koni krasi	III	631	65
W misti Horodenci nesława si stała	II	—	47
W misti Horodeńci nesława sie stała	V	14	17
[W misti Horodeńci nesława sie stała]	V	15	19
W pietnyciu na czestnyj chrest zaczieło zoriaty	II	9	10
W popa hrichiw sorok michiw na semero konyj	III	504	57
W Potoczyszczach, w sławnym syli stała si poruka	II	8	9
W seredu'm si urodyła, otoż méni horé	III	173	25
W seredu'm si urodyła, takoż myni hore	III	175	25
W seredu'm si urodyła, treba mi doktora	III	176	25
W sławnym misti Repuczyńcach	II	50b	43
W sławnym misti, w Botuszanach, stała sie nowyna	II	19	18
W Staro Hwizdcy młyna néma, lyszeń samy żorna	III	57	16
W Staro Hwizdcy zahremiło, w Mało Hwizdcy tycho	III	16	58
W Tyszkiwcach sered seła nesława sie stała	II	20	19
Wa jest Boh na nebi, welykaja trana	II	497	271
Wczoraj buła nediłońka, nyni ponediłok	II	188	118
Wdaryła tuczi a z Załuczi	I	35	124
Weczernyci, czariwnyci, mara by was drasła	II	153	102
Wedu bidu za ruczeńku, bida ny wede si	III	683	67
Werbowaja doszczeczka, doszczeczka	I	93	186
Werbowaja d'oszczyczka, d'oszczyczka	I	66	165
Werbowaja doszczyczka, doszczyczka	I	55	155
Werbowaja doszczyczka, doszczyczka	I	80	178
Werbówaja doszczéczka, doszczéczka	I	61	160
Wernuła si bez horivki, bez paciorok j bosa	III	653	66
Werny moji podarunki, werny moji hroszi	III	537	60
Wibacziejte, lude dobri, szo ja zaspiwaju	III	626	64
Widprawyłas dobrych ludyj, czykajesz do myni	III	362	43
Wijdy, wijdy, mołodeńka z komory	II	264	157
Wikrycziełam na wołyki: cabe, woły, cabe	III	689	68

	cz.	nr	str.
Win hadaje, win hadaje, szczoby żynyty si	III	485	56
Winoczku mij rukianeńkij, tom ki donosyła	III	404	46
Wi-orała, wi-orała, taj zawołoczyła	III	696	68
Wiprawiéła maty syna na wijnoczku	II	48	41
Witciwskaja doczka, szovkowa soroczka	I	172	264
Witer wije, trawa szumét, a w tyj trawi kozak łeżét	II	413	223
Witer wije, trawa szumyt, a tam kozak ubyt łeżyt	II	412	222
Witer wije, witer wije, a wse powiwaje	II	321	174
Woły, kony, ta szczo maju, tra bude prodaty	III	219	29
Wołowoje zdorowoje, Wołowoje misto	III	2	10
Woły moji połowiji, woły moji łasi	III	492	56
Wona ide rozhortyna, wona ide bosa	III	512	58
Worotariu, worotareczku, utworyż-ż nam woroteczka	I	73	173
Woźmy, mołoda, povnoczku, poczastuj swoju rodynoczku	I	140	246
Wpadu ja łastiwońkoju pered swoju matinkoju	I	292	331
Wstaju ja raneńko, skoro świt	I	310	334
Wstań, neńko, bo úże swit	I	135	242
Wstańte, brati(a), pidwedit sia	I	304	333
Wstańte, h'ostońki, pidwedyt si	I	169	262
Wstawajte brati, ne łeżit	I	145	250
Wurkotiła, wurkotiła, taj dali u swarku	III	342	41
Wy budete, spiwanoczky, horami spiwaty	III	622	64
Wyhoryła Kołomyja, liszyły sie ilmy	III	6	10
Wyj si, winoczku, hładko jak wynnoje jabko	I	171	264
Wyjdy, wyjdy, mołodeńka, z komory	II	264	157
Wyjichały bojare z temnoho lisa na połe	I	293	331
Wyprjadu ja kudyłynu, taj nawju powismo	II	200	125
Wyrbowaja doszczyczka, doszczyczka	I	63	161
Wysoko ty, hołubeńku, z duba wodu pyty	III	84	18
Wysoko'm si uperezała, zdałoby si nyszcze	III	463	54
Wże try dni i try nedily	II	248	148
Y łetiła zazuleczka, i wzieła kowaty	V	37	34
Y łetiła zazuleczka, y wzieła kowaty	II	458	244
Yde Swerbyn po zarinku, za nym, za nym giwka w winku	II	54	45
Ydy, lubko, ta na pered, a ja za toboju	II	165	108
Yi, doriżko popereczna, zymka ki zapała	III	510	58
Yj, brate, towaryszu, abo my si złożmo	III	421	48
Yj, brate, towaryszu, bude batalije	III	419	48
Yj, brate, towaryszu, budemo si byty	III	420	48
Yj, brate, towaryszu, łycha ty ny zyczu	II	93	67
Yj, dana, każe dana, ny pidu za lwana	III	133	21
Yj, hraczu, każe, hraczu, hraczu nyboraczu	III	634	65
Yj, kuje zazułeczka, kuje, ta wahuje	II	256	154
Yj, kume, każe, kume, rozważnyj rozume	III	434	49
Yj, neńka, każe, neńka j sestryczka małeńka	III	108	19
Yj, nesła, brate, nesła, aż u ruczku zmer'zła	III	255	32

	cz.	nr	str.
Yj, piszov Iwaseńko j-a w pole oraty	II	44	38
Yj, sida-wojti-rida, sidaj-ritaj-dana	III	479	55
Yj, sida, wojti-rida, szo za lubku bida	II	156	102
Yj, sidaj, sidaj, ritaj, ritaj, sidaj, dana	III	233	30
Yj, tużu, każe, tużu, ny za tobow, mużu	III	612	63
Yj, wijszła do choromy, aż si potykaje	III	257	32
Yszły wiwci w połonynku, a wse biłeńkiji	III	697	68
Yszło pieť żinok yz mista z torhu	II	343	184
Yszow Żuryło z mista, za nym diwoczok dwista	I	77	176
Yz suboty ne negilu giwky howoryły	III	632	65
Z chaty wiszov staryj batko, zacziev si pytaty	III	489	56
Za worotońki bystry ryczeńki	I	285	329
Zabrałé nas w nekruté, zabrałé wybrańci	II	386	208
Zadzwonyły srybny kluczy ponad more bjuczy	II	60	52
Zahaduje zahadoczki, szoby dała doczki	III	97	19
Zahraj méni, muzyczeńko, toji kołomyjki	III	596	63
Zahraj méni, muzyczeńko, zahraj my, zahraj my	III	597	63
Zahraj myni, skrypnyczeńku, a ja tebe proszu	III	600	63
Zahraj myni, skrypnyczeńku, od seła do seła	III	601	63
Zahrajte mni, muzyczeńki, naj si potanciuju	III	160	24
Zakiw mene ny wjézały, ny znavże ja muky	III	495	56
Zakuwała zazułeczka na łewa, na łewa	II	378	205
Zakuwała żazułeczka na wołoskim boku	III	549	60
Zariżu ja husie, ta ne obejdu sie	III	45	14
Zarubav ja raz w duba, a dub pochyływ si	III	530	59
Zaspiwajmo, braki, tutka, ta zakim nas kupka	III	667	66
Zaspiwajmo, braki, tutka, zakiw nas szcze kupka	II	391	211
Zaspiwajmo sobi po popiwski	II	487	260
Zaspiwaju sobi duże, zapłaczu po woły	II	202	125
Zaszumiła biła bereza, rozwywajté si łuhy	II	209	128
Zaszumyła dubrowoczka jak sie rozwywała	II	78	60
Zatopyła, zakuryła synyseńkim truskom	III	339	41
Zażuryła si bidnaja wdowoczka	II	355	191
Zażuryła si czorna hora	I	22	116
Zażuryła si krutaja hora, hoj, daj Boże	I	11	105
Zbawyłas ni styroch woliw, konia woronoho	III	378	44
Zbudy mene, moja neńko, w negilu raneńko	III	424	48
Zelena dubyna na w try rady sadżena	II	194	122
Zelenyji ohiroczkie, żovteńkii popianoczkie	I	53	155
Zełenyji ohyroczki, a hustyji popienoczki	I	95	187
Znaty sérotu, znaty, né prystupaje maty	I	196	277
Zołotoje pereńko z stinki	I	274	327
Zradlywyj ponegiwku, zradyv' jes nam giwku	II	287	162
Zstrityv mene mij myłeńkij prosto kawałeńka	III	325	39
Zyłena petruszéczka, taj zyłena hyczka	I	186	270
Zymi bydesz drywa wezty, a na weśni w płuzi	III	685	68

	cz.	nr	str.
Żuro moja, żuro, toś ty mne zżuryła	II	435	235
Żuryły si susidoczki, żuryły si lude	III	402	46
Żuryli si uorożeńki, żuryli si ludy	III	305	37
Żuryła si maty mnoju, szczo n'e budu ja gazdoju	II	392	211
Żuryła si neńka mnoju jak rybka uodoju	III	391	45
Żuryła sie maty mnoju jak ryba uodoju	III	323	39
Żyw, ne lubyła, umer, ne tużyła	II	349a	188

SPIS RYCIN

1. Rkp. O. Kolberga (teka 35, sygn. 1313, k. 9), fragment, zob. w suplemencie nr 5 i 45, następnie w cz. II *Pokucia* (T. 31) nr 735 i 443, oraz w cz. I *Pokucia* (T.29) nr 44 i w suplemencie nr 2.
2. Rkp. B. Jurczeńki (teka 21/22, sygn. 1258, k. 1), fragment, początek bajki *Syn niedźwiedzicy* , zob. cz. IV *Pokucia* (T. 32), s. 177-178.
3. Rkp. O. Kolberga (teka 21/22, sygn. 1258, k. 76), fragment, zob. aneks II s. 252.
4. Rkp. I. Czermaka (teka 21/22, sygn. 1258, k. 88), fragment, zob. aneks IV s. 261-263.

SPIS TREŚCI

***Pokucie** Oskara Kolberga* V

Suplement do *Pokucia*

Materiały do rozdziałów „Zwyczaje doroczne" i „Obrzędy rodzinne" 3
Boże Narodzenie 3
Wielkanoc 5
Pieśni i melodie weselne 6
Pieśni powszechne 13
Tańce i melodie bez tekstu 41

Przypisy źródłowe do *Pokucia*

Przypisy źródłowe do części I *Pokucia* (T. 29) 59
Wstęp (s. IX–XIII) 59
Kraj (s. 1–14) 67
Lud (s. 15–73) 74
Zwyczaje (s. 75–207) 80
Obrzędy (s. 208–336) 91
Przypisy (s. 337–356) 97
Przypisy źródłowe do części II *Pokucia* (T. 30) 103
Wstęp (s. VIII–X) 105
Pieśni i dumy (s. 1–287) 105
Przypisy (s. 289–297) 163
Przypisy źródłowe do części III *Pokucia* (T. 31) 165
Taniec (s. 1–78) 165
Świat nadzmysłowy (s. 79–178) 208
Przysłowia (s. 179–198) 220

Przypisy (s. 199-239) 223
Przypisy źródłowe do części IV *Pokucia* (T. 32) 229
Wstęp (s. VII-XI) 229
Kazki cudowne (s. 1-144) 231
Kazki o złych duchach (czartach), siłaczach i strachach (s. 145-194) 237
Legendy, kazki moralne itp. (s. 195-219) 240
Kazki przygodne i dykteryjki (s. 220-261) 241
Bajki (s. 262-270) 242
Pięć kazek huculskich (s. 271-294) 242
Zagadki i łamigłówki (s. 295-315) 243
Przypisy (s. 317-324) 244
Aneksy 247
I. Pytania skierowane do W. Przybysławskiego w lutym 1878 r. 247
II. Pytania skierowane do W. Przybysławskiego 6 lipca 1881 r. 251
III. Pytania skierowane do W. Przybysławskiego 19 lipca 1881 r. 256
IV. Opis gry „Płaz" w rkp. I. Czermaka 261
V. Szkic przedmowy Oskara Kolberga do cz. I *Pokucia* . . 263
VI. Korespondencja Kolberga z C. Neymannem na temat *Pokucia* 265
VII. Recenzja cz. I i II *Pokucia* C. Neymanna 275
VIII. Recenzja cz. III *Pokucia* Iwana Franki i odpowiedź Oskara Kolberga 286

* * *

Prace cytowane i odnotowane przez O. Kolberga w tomach Pokucie cz. I-IV (DWOK T. 29-32) 295
Indeks nazw geograficznych 311
Indeks incipitów pieśni 337
Spis rycin 373

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

Okładka i obwoluta
Andrzej Darowski

Redakcja techniczna
Jan M. Pałka

Skład systemem TEX
Piotr Budzik

Grafika nutowa
Łukasz Smoluch

PRINTED IN POLAND

Instytut im. Oskara Kolberga, Poznań 2008
ul. Kantaka 4, 61-812 Poznań, tel. (061) 852 45 10

Wydawnictwo-Drukarnia „Bonami"
ul. Warszawska 25, 61-113 Poznań

OSKAR KOLBERG

Dzieła wszystkie

Tomy 37–85 i indeksy

EDYCJA SPUŚCIZNY RĘKOPIŚMIENNEJ

Pomorze
Mazury Pruskie
Mazowsze cz. VI–VII
Śląsk
Góry i Podgórze cz. I–II
Kaliskie i Sieradzkie
Podole
Tarnowskie-Rzeszowskie
Sanockie-Krośnieńskie cz. I–III
Białoruś-Polesie
Litwa
Ruś Karpacka cz. I–II
Ruś Czerwona cz. I–II
Materiały do etnografii Słowian:
cz. I — Łużyce
cz. II — Czechy. Słowacja
cz. III — Słowiańszczyzna południowa
Przysłowia
Pisma muzyczne cz. I–II
Studia, rozprawy i artykuły
Korespondencja cz. I–III
Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu
fortepianowym cz. I–II
Kompozycje wokalno-instrumentalne
Kompozycje fortepianowe
Suplementy do tomów 1–36
Miscellanea cz. I–II
Biografia
Indeksy

ISBN 978-83-921727-5-8

18.08.09

b 24036109

BIBLIOTEKA NARODOWA
720950

Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001011315245